Necati Cumalı

Bütün Oyunları: 1



NECATİ CUMALI

Bütün Oyunları: 1

Boş Beşik

Kristof Kolomb'un Yumurtası

Kaynana Ciğeri

İş Karar Vermekte

Mine

Nalınlar

Aşk Duvarı

Çalıkuşu

Derya Gülü

Susuz Yaz

Masalar

Vur Emri

Yeni Çıkan Şarkılar ya da Juliette

Tehlikeli Güvercin

Ezik Otlar

Zorla İspanyol



NECATİ CUMALI

BÜTÜN OYUNLARI
1

Yayın Hakları: Cumhuriyet Kitapları

ISBN 975-6747-61-7

Birinci Baskı: Ekim 2004

Yayına Hazırlayan: Berin CUMALI
Yayın Yönetmeni: Derya AYYILDIZ
Dizgi ve Sayfa Düzeni: Serpil ÜNAY
Kapak Tasarımı: Ali Sina ÖZÜSTÜN

Baskı: Kurtiş Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Dağıtım: Cumhuriyet Kitap Kulübü
Çağ Pazarlama A.Ş.
Türkocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul
Tel: (0212) 514 01 96 Fax: (0212) 514 01 95
email:ckk@cumhuriyet.com.tr

NECATİ CUMALI

BÜTÜN OYUNLARI
1

Cumhuriyet
KİTAPLARI

NECATİ CUMALI ÜSTÜNE

Server Tanilli

Şair, öykücü, romancı, oyun yazarı, denemeci.

Ciddi hangi ansiklopediyi açsanız, Necati Cumalı'ya ayrılmış sütunun ilk satırında bu nitelemeleri göreceksiniz; ve sütunun altında da, uzun bir eser listesini. Edebî serüvenine şiirle başlayan sanatçımız, edebiyatın hemen her türünde kalem oynatmakla kalmamış, hepsinde de aynı başarı düzeyini tutturmuştur; bir özelliği de verimliliği: 20. yüzyılın ikinci yarısında, en bereketli birkaç yazarımızdan biri oldu Cumalı.

Her dalda yaratıcı olmak, bir yerde, onun bilinçli bir seçimine dayanır. 15 Aralık 1974 tarihli Cumhuriyet'te Kemal Özer'le yaptığı bir söyleşide şöyle diyordu: "Şiirin, romanın, tiyatronun öğeleri ayrı ayrı. Roman ve küçük hikâyenin yapısı genel olarak düşünceye dayanır. Şiirse bir kelime sanatıdır daha çok. Şiirde duygu ve düşünce varsa ancak şiir olarak söylendiği ölçüde vardır. Devamlı şiir yazmanın bir şair için kaçınılmaz sonucu kendini tekrarlamaktır. Kendini tekrarlamaktan kaçmanın yolunu edebiyatın çeşitli türlerinde eser vermekte görüyorum".

Soranlara, kimi yabancı büyük yazarları örnek gösterir: Hugo'yu, Puşkin'i, Musset'yi, Goethe'yi...

Ancak, ayrıntılara girmeden önce, sanatçımızı yetiştiren ortama ilişkin birkaç şey söylemeli.

Necati Cumalı, Yunanistan'da Florina'da doğdu (1921). II. Murat'ın uçbeyi olarak Makedonya'ya yerleştirdiği atalardan geliyor. Kurtuluş Savaşı sonrasında Türkiye'ye göçülür ve İzmir'in ilçesi Ur-

la'da yerleştirilir aile. Cumalı'nın çocukluğundan başlayarak temel duygusal ve fikri birikimi, insanlarla ilişkileri işte bu kasabada etekemiğe bürünür. Daha da genel bir söyleyişle doğayı, toplumu ve insanı orada tanıyacaktır.

Kemal Özer'le yaptığı konuşmasında, çocukluğunun geçtiği ortamı anlatırken söyledikleri önemlidir: "Çocukluğum üç ayrı ortam içinde geçti. Babaevi, küçük toprak sahibi bir ailenin eviydi. Kuran'dan başka kitap bulunmayan ve toplumsal durumuna uygun sözlü bir kültürü sürdüren bu aile içinde manzum halk masalları dinleyerek büyüdüm. Bunun yanı sıra, tatilleri yanında geçirdiğim okumuş bir dayım vardı. 1914'de sosyalizme bağlanmış, uyanık bir aydındı. İlk kitapları onun evinde gördüm... Bu arada da, annemin Urla'da bir çiftlikte yaşayan akrabaları yanında geçirdiğim tatillerin beni kır yaşamına yaklaştırdığını söyleyebilirim. Bu üç ev arasında büyüdüm. Bu üç evin çizgilerinin birleştiği bir kişiliğim oldu sanıyorum. Bunlar Kurtuluş Savaşı'na katılmış ülkücü insanlardı. En büyük övünçleri göğüslerinde taşıdıkları İstiklâl Madalyaları idi. Kuşağın çoğu gençleri gibi, ben de halkçı, devrimci, laik ve toplumcu inançla yetiştim. Sonunu biliyorsunuz. Yavaş yavaş dirilen irtica ve İkinci Dünya Savaşı'nın karaborsacıları siyasi bir güç olarak kuşağımın karşısına dikildiler..."

Sanatçımız, edebiyat dünyasına adımını attığında, savaş yıllarıdır; iki ateş arasındadır Türkiye ve derin ekonomik ve sosyal sorunlar içindedir. Düşünceye yasaklar vardır; öyle de olsa yeni bir edebiyat doğmaktadır. Necati Cumalı, işte böyle bir ortamda boy gösterecektir.

Ve şiirin kapısından girecektir edebiyat dünyasına.

O yılların ağır basan iki eğilimi, "Garip" akımı ile "1940 kuşağı"nın gerçekliğe daha da soldan bakan tavrıdır. Garipçi'lerin ölçüden- uyaktan kaçan, şaireneliğe sırt çeviren, yalın söyleyişi ve sıradan insanı esas alan anlayışını pek doğal bulur Cumalı. Ne var ki, şiirini, her iki eğilimin etkilerinden arındırarak kurmaya çalışan şair, gitgide kendi sesini bulur.

Bu serüvenin menzillerini Şükran Kurdakul, Şairler ve Yazarlar

Sözlüğü'nde şöyle özetliyor: "Cumalı, ilk gençlik şiirlerini birleştiren Kızılçullu Yolu'nda (1943) bir duyu şairi olarak gözüktü. Doğayı ve yaşamı bir türkü hafifliği içinde yansıtan bu şiirlerinden sonra, içten söyleyişi, dil ve anlatım ustalığını yitirmeden toplumsal temalara yöneldi. Yaşar Kemal'in deyişiyle 'yaşlanmaz şair çocuk' kalarak dünyaya ve insanlara hep iyimser gözlerle baktı. Yazıldığı yılların beğeni sınırları içinde kalmayan ince duygularla ve küçük insanların yaşamlarındaki bilinen gerçeklerden ayrılmayan aşk şiirleri yazdı. 1960'dan sonra toplumsal gerçekleri özümsemek isteyen şiirlerinden kimilerinde eski başarı çizgisini yitirmedi".

Yalınlık, açık bir duyarlık ve lirizm: Cumalı'nın şiirine egemen olan, başta bunlar.

Bu şiirsel dil, nesrine de yansımıştır.

Dildeki gelişmeyi ise, adım adım izleyip eserlerine yansıtan bir sanatçı oldu.

Şairin ve şiirin gücüne de inanmıştır. Bir yerde, "Şairler, her şeyden önce sözcüleridir bir toplumun" der.

Şiirlerini topladığı ve herbirinde tema zenginliği kadar ustalığa da ulaştığı, şiirde "kendisinden uzaklaşmadan kendisini yenilediği" kitaplarından ilk akla gelenleri sıralayalım: Harbe Gidenin Şarkıları (1945), Güzel Aydınlık (1951), İmbatla Gelen (1955), Güneş Çizgisi (1957), Ceylan Ağıdı (1974), Aç Güneş (1980), Bozkırda Bir Atlı (1982), Yarasın Beyler (1982). Harbe Gidenin Şarkları'ndaki özellikle Hürriyete Övgü adlı şiir, dünya edebiyatında özgürlüğe yazılmış birkaç şiirden biridir.

Şöyle başlıyordu değil mi?

Boşuna değil dökülen kan
Hatıran daha aziz çıkacaktır
Bu yıkım yıllarından
Yüzyıllardır bu böyledir
Bütün kötülükler geçer
Yaşar iyi ve güzel olan

Necati Cumalı'nın şiiri üstüne şu hatırlatmayı tekrarlamalı: "Sıradan insanın şiiri"ni yazmıştır şairimiz. "Sıradan insanın şiirini yazmam benim dünya görüşümün sonucudur" diyecektir bir konuşmasında.

"Bireysel"le "toplumsal"ın bir sentezidir Cumalı'nın şiiri.

Bir hatırlatma da şu: Şiirimizde "İkinci Yeni" adıyla 1950'lerle başlayıp gelişen eğilimin hep uzağında durdu Cumalı. O eğilimin yaşamdan uzaklaşan, bütünlükten yoksun, konuşma dilini bırakıp şiir diline dönmek isteyen, nesre kaçan, kapalılıktan ve anlamsızdan hoşlanan tavrına iltifat etmesi zaten beklenemezdi kendisinden.

1950'lerin ortalarından 1970'lere kadar şiir yayımlamaya ara veren sanatçımız, öykü, roman ve tiyatro alanında ürün vermeye başlar. İlk öykülerini topladığı Yalnız Kadın'ı (1955), Sait Faik Armağanı'nı da kazanan Değişik Gözle (1956) adlı eseri izler. Öykücülüğünün ikinci aşamasını oluşturan gerçekçi çizgiye yönelişinin ürünlerinde, taşra ve kırsal yöre insanlarının sorunlarına eğilir. Romanlarında da bu temayı, özellikle Ege yöresi çerçevesinde işler. Sonraları Zeliş adıyla yayımlayacağı Tütün Zamanı (1957), Yağmurlarla Topraklar (1973), Acı Tütün (1974), Aşk da Gezer (1975), bu çizginin başarılı ürünleri olarak görülür. Günlük yaşamı, ekonomik güçlükleri, işçileri, gezici kumpanyaları, genç öğretmenleri, cinayet, töresellik, kan davası, kız kaçırma gibi sorunlarıyla taşradır sergilediği; taşra deyince de, en yakından tanıdığı Urla ve dolayları. Ay Büyürken Uyuyamam'da (1969) topladığı öykülerinde ise, kadın-erkek Anadolu insanın cinsel gerçekliğini ve sorunlarını serecektir gözler önüne; "cinsel hakkın varlığına inanan bir rahatlıkla"...

Aşk da Gezer'de (1975), roman olarak, ilk kez kente de geçer sanatçımız.

Necati Cumalı, son olarak, anasından babasından ve çevresinden dinlediği atalarıyla ilgili geçmişin üzerine de eğilir romanında. 19. yüzyılın sonlarında yaygınlaşan milliyetçilik akımlarının, yüzyıllarca bir arada kardeşçe yaşayan Makedonyalıları birbirine düşürüp kan-

lı-bıçaklı ettiği bir ortamda, Makedonya halkı arasında, her şeye karşın süren eski dostluk, kardeşlik ilişkilerinin öykülerini, Makedonya 1900'de (1976) anlatacak, Balkan halkları arasındaki kardeşliğin türkülerini çağıran P. İstrati, N. Kazancakis, İ. Andriç, Y. Yovkov gibi Balkanlı yazarların insancıl korosuna katılacaktır Cumalı. O kitabın, sonraki yıllarda yazılan ve ikinci cildi sayılabilecek Viran Dağlar ise, aynı ortamda yazılan bir "Makedonya destanı"dır aslında ve tarihsel romanın en güzel örneklerinden biridir edebiyatımızda.

Necati Cumalı, tiyatro türündeki çalışmalarıyla da büyük başarı sağladı; oyunları en çok sahnelenen yazarlarımızdan biri oldu. Sanatçı onlarda da, kasaba gözlemlerinden, önemli saydığı olaylardan, özellikle kadını ezen Anadolu törelerinden yararlanmıştır. "Oyunlar" başlığı altında cilt cilt toplayacağı bu eserler arasında, haklı bir beğeni ile izlenmiş ve alkışlanmış olanlardan ilk akla gelenleri zikredelim: Mine, Boş Beşik, Susuz Yaz, Nalınlar, Derya Gülü, Dün Neredeydiniz, Vur Emri, Yürüyen Geceyi Dinle...

Cumalı'nın bu öykü, roman ve oyunlarından bazısı armağanlar kazanırken, sinemaya da uyarlandı. Susuz Yaz'ı bir sinema eseri olarak da kim unutabilir?

Yazarımızın, Yeşil Bir At Sırtında (1987) adıyla yayımladığı güncelerini; ve hepsi de ilgiyle izlenmiş denemelerini, Niçin Aşk'ı (1971), Senin İçin Ey Demokrasi'yi (1976) ve son olarak Etiler Mektupları'nı (1982) eklemeliyiz listeye.

İşte, Cumalı'nın edebi mirasının bir dökümü!

Son olarak söylenecek olan nedir?

Necati Cumalı, 20. yüzyıl edebiyatımızın daha da büyük bir çiçeklenişi, açılıp serpilmeyi yaşadığı ikinci yarısında söyleyip yazdı. Şiirden başlayarak, öyküde, romanda, oyun yazarlığında ve denemede aynı güçle kalemini oynattı. Edebiyatımıza, yine şiirden başlayarak getirdiği, her şeyden önce bir tema zenginliğidir: Bir yanda bireyin yaşama sevinci ve hakkı varsa; öte yanda toplumsal haksızlıklar, çağımız insanının ezilmişliği, onur savaşı, öfkeleri, başkaldırısı, mutlu-

luk arayışı ve barış isteği vardır. Dünyamızı ve yaşamı biraz daha sevdirirken, "daha insanca bir dünya"yı da sezdirmiştir.

Sanatının aynasında toplum, sorunları ve özlemleriyle açık-seçiktir. Başta emekçiler ve kadınlar olmak üzere, ezilenlerden yanadır. Yandaşlığını da, hiçbir slogana başvurmadan, sanatın büyük gücüyle dile getirmiştir. Olanca hünerle kullandığı diliyle, edebiyatımızın çağdaşlaşmasında, yenileşmesinde, ilerlemesinde ve zenginleşmesinde rol oynamıştır. Bütün bunlar, anısı önünde saygıyla eğileceğimiz nadir sanatçılardan biri kılıyor Necati Cumalı'yı.

Gelecekte de böyle anılacak...

Strasbourg, 4 Ekim 2001

BOŞ BEŞİK

"Bebek" türküsünden esinlenmiş oyun

(Dram, 2 Bölüm)

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Rüzgâr: Maskeli, genç erkek
Ağaç: Maskeli, genç kadın
Ana: Yörük Beyinin anası, ellisini aşkın
Fatma: Yörük Beyinin karısı, 21 yaşında
Emeti Kadın: Yaşlı bir Yörük kadını
Dayı: Yörük Beyinin dayısı
Emmi: Yörük Beyinin amcası
Ali: Yörük Beyi, 25 yaşında
Kâhya: Yörük Beyinin kâhyası, orta yaşlı
Hasan: Obadan bir çocuk, 10 yaşında
Gelince: Yörük Beyinin küçük amcasının karısı, orta yaşlı
I. Yörük: Bir çoban, genç
II. Yörük: Bir çoban, genç

(Olay, Güney Anadolu Yörükleri arasında Çiçek Dağı eteklerinde geçer. BOŞ BEŞİK, ilk yazıldığı metniyle, ilk olarak 19 Kasım 1949'da, İzmir Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nda; 1955 yılında Üsküp Türk Azınlığı Tiyatrosu'nda; 1956 yılında İstanbul Gençlik Tiyatrosu'nda; Erlangen Uluslararası Tiyatro Festivali'nde; 1967 yılında yazıldığı metinle ilk olarak, 3 Kasım 1981'de Devlet Tiyatroları İzmir Sahnesi'nde oynanmıştır. Dekor: Oyunun kuruluşunda, olayların geçtiği yerlerin birbirinden alçaklık yükseklik ayrılıklarına göre

sahnenin üçe bölünerek düzenlenmesi düşünülmüştür. Sağda, sahne tabanı hizasında: Dere, Solda ilk standda: Yörük beyinin çadırı. Sağa doğru geride: Orman, Çiçek Dağı'nda geçit.. gibi... Oyun ışık değişiklikleri, kısa ışık kopmalarıyla bu üç sahne bölümü arasında sürdürülür.)

GİRİŞ

(Sahnenin üç bölümünde su, toprak, güneşin renkli simgeleri: Mavi, sarı, kırmızı tüller ya da dekoratörün uygun göreceği renkli levhalar. Ağaç ile Rüzgârın ikili konuşmaları süresince ışık oyunlarıyla kırmızılar güçlenir zayıflar, maviler akar; sarılar kabarır; alçalır...)

Rüzgâr -

Önce su, güneş, toprak vardı
Yeryüzü bir ıssızlıktı çorak kısır
Etinde bir kez o yalnızlığı ansır
Hâlâ yaratmadan önce her canlı

Ağaç -

Dişiydi doğurgandı toprakta her parça
Eğilsen dudak değsen göğüs ya da kalça
Sayısız kollarını istekle göğe uzattıkça

Rüzgâr -

Sayısız güneş aygırları boşanırlar ordu ordu
Her biri bir göğüste terler bir dudakta solurdu

Ağaç -

İlk aşk toprakla güneş arasında doğdu!

Rüzgâr -

Unutma bir de su: Cömert su, dost su, kardeş su
Göllerinin güneş, ırmaklarının kara tutkusu
Yankılanır yaşamanın bütün anılarında!

Ağaç -

Yaz bahar bir aşk çılgınlığıydı uzun
Yatık güneşleriyle ölü kuşlar onun yorgunluğu

Rüzgâr -

İlk canlı belki de suda küçük bir yosun

Ağaç -

Bir küçük ot toprağın etinden kanından

Rüzgâr -

Ne oldu ne var demeye kalmadan
O tek yosun bin oldu sardı derinlikleri

Ağaç -

Gördük o ot fidan, derken ormanlar ulu gür

Rüzgâr -

Baktık balıklar pul pul, bitkiler tür tür

Ağaç -

Sarhoş oldukça aşktan aşka doydukça ilikleri
O dişi her kez güvercinler salar koynundan
Duyduk dört bir yanda kuşlar ötüşür!.

(Müzik, Ağaçla Rüzgârın balesi)

Rüzgâr -

Aşk ölüme, yalnızlığa düşman

Ağaç -

Aşk, şenlik, aşk düğün
Aşk yer yeşili, mavisi göğün

Rüzgâr -

Aşk bayram!

Ağaç -

Aşk kendimizi aşma hızımız
Sarıldıkça neden o solumalarımız?
Öpüştükçe başımızın dönmesi neden?

Rüzgâr -

Aşk çoğalmak kendi kendinden
Kanını etini ulaştırmak yarına
Kanından etinden yarına selâm!

Ağaç -

Madem bu bir varlık yokluk savaşı
Madem ölümlüyüz ölüme karşı
Ancak çoğaldıkça varız.

Ağaç - Rüzgâr *(Birlikte)* **-**

Aşkla yaşayacak çoğalacağız!

(Karanlık)

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(Yaylada, Yörük Beyinin kıl keçeden üç direkli çadırının önü. Sağda ağaçtan bir sıra. Yaz başları. Perde açıldığı sırada, Ana, çadırın önünde yapağı tarar. Fatma, sırada oturmuş, dizleri üstündeki bir tepside mercimek ayıklar.)

Ana - Nerden sardım bu yünü başıma? *(Güneşin bulunduğu yere bakarak, vakti kestirmeye çalışır.)* Gün ikindiye geçti, nerdeyse akşam olacak, daha belimi doğrultup da rahat bir nefes alamadım! Elimin şu musibetten kurtulduğunu görsem de uzanıp Elif'in hatırını sorsam! Bir eksikleri bir noksanları var mı yoklasam!. Tazecik daha yedi günlük loğusa, akşam bütün obaya sofra çekecek, kolay mı? Elif gibi geline can kurban! Ne yapsam yeridir! Al işte, Emeti Kadın da göründü! Ayağım bağlandı gene.. Bir avuç mercimekle ya oynadın ya Allah! Yeter sallandığın oturduğun yerde! Haydi davran, kaldıralım şu çöpürleri önümden.. *(Fatma çabuk hareketlerle mercimek tepsisini çadıra bırakır çıkar, Ana ile birlikte yünleri kaldırırlar.)* Çabuk iki kahve sal bize. Oyalanmasın, kahvesini içsin gitsin.. Sabahtan beri serseme döndüm oturduğum yerde.. *(Sola doğru ilerler, gelen Emeti Kadın'ı karşılar.)* Nerden böyle Emeti Kadın? Geç, buyur.. *(Fatma çıkar.)*

Emeti - Ecengil'in çadırına uğradım loğusayı yokladımdı. Dönüşte senin de bir yüzünü göreyim dedim..

Ana - İyi ettin.. Ne var ne yok o tarafta? Nasıllar, iyiler mi? Elif'in keyfi nasıl? *(Az önce, Ana'nın kalktığı yere otururlar.)*

Emeti - Dağlar gibi maşallah! Allah bağışlasın, gövermiş çınarlar gibi! Gören doğuran sanki o değil der! Daha bunun burasında yedi günlük loğusa, kalkmış ortada hizmet görüyor..

Ana - Hamarattır Elif'im, bir tanedir..

Emeti - Hamarat da söz mü bacım? Öyle gelin dostlar başına! Loğusayım, oğlan doğurdum diye kendini naza çekeceğine, bütün iş onda! Kimseye sıra koduğu yok! O çadırda toz arama! Sahanlar, bakırlar hep pırıl pırıl! Benim yanımda hamur tuttu, oturdu akşama yufka açmaya başladı. Ne mutlu öylesine gelinim diyene!.

Ana - *(Göğüs geçirir)* Yaaa! Ne mutlu!

Emeti - *(Fatma'ya)* Ellerin dert görmesin kızım! Ömrüne bereket! *(Fatma kahveleri verir, çekilir.)* Soy bacı, soy! Kime çekecek? Anaya çekmişler! Dibi görünmedik bardaktan su içme demeleri boşuna mı? Elif'in küçüğü Yeşil'i görmen mi? Maşallah o da yetişti gelinlik kız oldu! Boyu bosu, kaşı gözü ablasını bastırdı! Güzellikte desen beş obada eşi menendi yok! Çeyizi desen obada bir tane! Eli de hünerli maşallah! Hiç dokumadığı gün boyu kadar kilim dokuyor! Yeşil'i alana ne mutlu! *(Fincanını yere bırakacağı sırada, Fatma girer, fincanları alır.)*

Ana - *(Fatma'ya)* Bak bakalım güğümler dolu mu? *(Fatma, peki anlamına bir baş işareti yapar, güğümleri alır çıkar.)*

Emeti - Neme lâzım, gelinden yana senin de şikâyete hakkın yok! Fatma da maşallah gül gibi, yüzüne bakılır taze! Pişirdiği yenir, yuduğu giyilir!

Ana - Öyledir! *(İç çeker)* Gelinim iyidir hoştur, pişirdiği yenir, yuduğu giyilir, söz bilir hatır sayar... *(Tekrar göğüs geçirir)* Amma...

Emeti - Aması ne? Daha ne olsun?

Ana - Artık onun orasını ben bilirim! Sen gel derdimi bir de benden sor!

Emeti - Neyi eksik? Kusuru ne?

Ana - Daha nesi eksik olsun? Kısır! Kısırlıktan büyük kusur mu olur? Keşki acı dilli, geçimsiz, huysuz olaydı, kirli pasaklı olaydı da kısır olmayaydı! Her ayıbını örter, kimseye göstermezdim! Gelgelelim kısırlığına da çare olamam ki!.

Emeti - Bazen kısırlığa da çare bulunur. Hiç ebelere danıştınız mı?

Ana - Bugüne kadar yedi yıldır konduğumuz göçtüğümüz yerlerde danışmadığımız ebe mi kaldı? Hangi ebenin adını verdilerse gittik! Hangi hocanın adını duyduksa koştuk! Dedikleri her sözü tuttuk, verdikleri her ilâcı denedik! Nafile nafile!.

Emeti - Yazık yazık! Vah vah!. Bilmeden derdini deştim, bağışla! Eh, o zaman da başka türlü çaresini bulursunuz! Soyunuzu kurutacak değilsiniz ya..

Ana - Ne olacağımız belli mi?

Emeti - Vallahi sen sandığımdan da sabırlıymışsın bacım! Benim gelinim yedi yıl doğurmasa dünyada beklemezdim..

Ana - Evlât hatırı bacım! Sabretmiyeyim de ne edeyim! Ama artık yetti! *(Emmi ile Dayı geriden girerler.)*

Emeti - Gelenlerin var. Bana müsaade..

Ana - Sen bilirsin, güle güle..

Dayı - Ali nerde?

Ana - Avda!.

Emmi - Gelin?

Ana - Dereye indi.

Emmi - Ali ne zaman gitti?

Ana - Sabahtan.

Dayı - Gene öyle kuşluğu yemeden mi?

Ana - Kuşluğu yemeden, ağzına bir lokma koymadan! Kâhyayı yanına aldı gitti..

Emmi - *(Ağaç sıraya oturur)* Konuştun mu dediklerimi?

Ana - Konuştum..

Dayı - *(Emeti Kadın'dan boşalan yere oturur)* Ne dedi?

Ana - Ne diyecek? Ava gidiyorum, av dönüşü konuşuruz ana dedi, yürüdü..

Emmi - Her günkü lâfı! Ava gidiyor, avdan dönüyor, karısını yanına alıp kapanıyor, yüzünü bir gün olsun yalnız göremiyoruz..

Ana - Siz göremiyorsunuz da ben görüyor muyum?

Dayı - Sen Ali'ye, dayının emminin benim kararımız bu. Senden zürriyet bekliyoruz, evlât istiyoruz dedin mi açık açık?

Emmi - Yalnız dayın, emmin, ben değil, bütün oba senden döl istiyor, evlât bekliyor dedin mi?

Ana - Demez miyim Emmi? Hepsini bir bir dedim. Önüne geçtim, yolunu kestim, hepsini bir bir dedim..

Dayı - Demek kalktı gene de ava gitti..

Emmi - Ali böyle değildi eskiden! Ana hatırı, emmi dayı hatırı gözetirdi..

Ana - Değişti Alim, değişti! Büyüğünü küçüğünü göremez oldu! Bu ovalıya kendini kaptırıp koyverdi! Eskiden kaşım az çatılsa, neyim var anlasın diye önüm ardım sıra dolanırdı. Şimdi soğudu benden. Beni gördüğü yerde Ali'nin kaşı çatılıyor..

Emmi - Ali obasını unuttu! Büyüklerinin hakkını unuttu! Obada doğum oluyor, ölüm oluyor, hastalık oluyor, Ali ortalarda yok!

Dayı - Çobanlar, Yörükler, kadın erkek bize bakıyor! Beyin oğlu kızı yok der gibi gözleri üstümüzde!

Emmi - Bir obanın beyi günü gelince evlenir, günü gelince evlât sahibi olur! Oba düzeninin yasası bu! Bir obanın beyi, obada kimsenin aklından beyin dölü kurudu, sonu geldi, diye geçmesine sıra bırakmaz! Günü gelince obanın önüne eşiyle, günü gelince oğluyla çıkar! Obalılar, oğlunu daha beşikten, beyin ardından bey bilir..

Ana - Ne deseniz haklısınız! Ne zamandır tasadan gözüme uyku girmez oldu. Kalın, dönüşünü bekleyin.

Dayı - Bekleyelim, bu akşam Elif'lerin sofrasına oturmadan kapansın bu dert!

Emmi - Gayrı ya boşar karısını, ya kumasını seçer çadırına getirir..

Ana - Tanrım! Sen büyüksün! Sen bana o günümü göster!..

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Ormanda. İki tüfek sesi duyulur. Sahneye bir bıldırcın düşer. Önden Bey, ardından Kâhya sahneye girerler...)

Ali - Bunu da sen vurdun Kâhya!

Kâhya - Bugün elimin kısmetli günü..

Ali - Benim kıt! Avlanamam bugün.

Kâhya - Dönelim mi?

Ali - Canım obaya dönmek istemiyor!

Kâhya - Henüz ikindi. Az daha avlanalım hele..

Ali - Avlanmakla da oyalanamıyorum!

Kâhya - Öyle! Aklın avda değil gibi!.

Ali - Değil de!

Kâhya - Yürüyelim mi?

Ali - Burası bir açıcı! Az otur hele! *(Kesilmiş ağaç kütüklerine otururlar.)* Ormanı dinle! Ağaçların soluğunu dinle! *(Gözlerini kapar, başını geriye atar, derin bir nefes alır. Kısa bir an ormanı dinler.)* Susun diyor! Kavgayı, hır gürü kesin!.

Kâhya - Yaa! Dört bir yanımız iyicene sessiz!.

Ali - Benden hiç sorduğun yok Kâhya! Derdimi hiç merak ettiğin yok!

Kâhya - Dert senin Bey! Söyleyip söylememek senin hakkın! Sen kendin açmadıktan sonra ben ne demeye üstüne varayım, derdini deşeyim!

Ali - Senin de anamla, dayımla, emmimle, bütün obalılarla bir olmadığın ne belli?

Kâhya - Böyle dersen günahım senin boynuna!

Ali - Benim demem, sormamanın nedeni, derdime ortak olmaktan kaçınman! Allah bilir sen bile benden çocuk beklersin! Oğlum kızım olmadı diye sen bile bana uzak durursun!.

Kâhya - Boş yere kendini yıktığın, tükettiğin yeter Bey!. Her yakınından boş yere kuşkulanma! Dedim ya, dert senin! Olur ya, bir zayıf gününe gelir, kalkar içini dökersin, ardından dediğine pişman olursun diye ben üstüne varmıyorum senin!

Ali - Sana güvenim yeni mi?

Kâhya - Eksik olma!

Ali - Dinle Kâhya..

Kâhya - Anlat Bey, ne dersen bil ki bende kalır..

Ali - Ben Fatma ile evlendiğime iyi mi ettim, yoksa kötü mü?

Kâhya - Buna ben ne diyeyim Bey? Ben bilemem ki doğrusunu..

Ali - Sen düşündüğünü söyle!

Kâhya - Bunun doğrusunu ne ben, ne annen, ne de başkaları bilir! Bu soruna doğru karşılık versen versen bir sen verirsin!

Ali - Herkesin demesi bu mu? Obada Fatma için dedikleri kulağına gelmedi mi?

Kâhya - Ovalı derler, doğurmadı derler...

Ali - Çekinme! Daha açık söyle! Kısır derler! Derler ama, böyle diyenlerin bir gün olsun Fatma'nın gönlümdeki yerini akıllarından geçirdikleri var mı? Ovalı diye, doğurmadı diye, benim bir şikâyetim olup olmadığını düşündüler mi hiç? Anamın dileği bir oğlum, bir torunu olsun! Dayımın, emmimin dileği bir oğlum olsun! Bütün obanın dileği o: Bir oğlum olsun! Bütün dertleri sıkıntıları bu! Bir oğlum olsun! Beni mutlu görmek değil! Oğlum olmasını ben istemem mi? Bir oğlum olursa sevinmem mi? Ama oğlum olursa anası Fatma olsun isterim! Oğlumu kollarıma alıp koklayınca Fatma koksun! Oğlumu gördükçe duyduğum sevinci, Fatma benimle bölüşsün isterim! Fatma'nın sevinmediği yerde yüzüm gülmez benim!.

Kâhya - Fatma'yı seversen haklısın!

Ali - Ben yedi yıldır, baktığım her yana, her yöne, Fatma'yla beraber baktım. Gördüğüm ayı güneşi Fatma'yla beraber gördüm. Değdiğim her yere Fatma'yla beraber el sürdüm! İki elim varsa, biri Fatma'nın, biri benim elimdir. İki gözüm varsa biri Fatma'nın, biri benim gözümdür! Fatma yanımdan gider, eksilirse, ömrümün yedi yılı benden gider!. Bir gözüm, bir kolum benden gider!

Kâhya - Bunu bilmen kararında sana yeter Bey!

Ali - Anam, Fatma'nın üstüne evlensem, çocuklarım olsa, çadırım şenlenir sanıyor! Kollarım arasına, yatağıma doğurgan bir kadın girerse, Fatma'nın yerini tutar sanıyor! Beni Fatma'dan ayırırsa, kolumu kanadımı kıracak, haberi yok! Günüm gecem kararacak! Yüreğimde sevinçten, istekten eser kalmayacak!.

Kâhya - Gençsin Ali'm, daha çok gençsin! Genç yüreklerde acılar barınmaz uzun uzun! Gençlik rüzgârı öyle bir eser ki, her acıyı duman gibi dağıtır! Gençlikte günde iki kez tımar ettiği kısrağını, tayını eyerleyince çabuk unutur binicisi! Gençlik bu, istek çağı, hevesler dönemi!

Ali - Yoruldum Kâhya! Yordular beni! Dört yanımdan sardılar kuşattılar! İsteklerim, heveslerim hep kırıldı! İçimi bilen genç demez bana!

Kâhya - Öyle bilir, öyle sanırsın! Kuşları gör hele! Hiç tek uçanı var mı? Şu vurulan bıldırcını, eşi kimbilir hangi dalda öter çağırır şimdi, garip garip bekler? Çok geçmeden, tek kalmış, yalnız kalmış başka bir bıldırcın, sesini, çağrışını duyar, gelir konar yanına. Kondukları yerden birlikte uçarlar...

Ali - Böyle deme! Böyle söyleme bana..

Kâhya - Desem de demesem de dünya böyle! Böyle sürüp gider! Gideni bütün bütün unutursun demedim! İlk acı bir kez değmesin yüreğine, ardından ne kadar gülsen bir izi kalır dudağının kıyısında! Ne kadar ağlasan, ağlamak istesen, yüreğinde ağladıkça yumuşamaz bir katılık bırakır..

Ali - *(Ayağa kalkar)* Ne kadar iyi kızdır, ne kadar ayrıdır Fatma!.

(Bir iki adım atar, ayağı küçük bir taşa takılır. Eğilir taşı alır.) Şu taş ayağıma takıldı, yerinden sökülüverdi! Fatma'cık! Bütün obanın yolu üstünde tıpkı bu küçük taş gibi! Gelip geçerken ayaklarına takılır durur! Tekmelemeden, yerinden ayırmadan rahatlamayacaklar!. *(Taşı yerine koyar.)* Üstü yosunlu, çevresi yosunlu, taşın yeri burasıydı! Gene de burası! Burada kendi halinde, kime ne zararı var? *(Doğrulur.)* Ayrılamam ben Fatma'dan, Kâhya, ayrılamam!.

Kâhya - Gönlünü dinle sen! Gönlünden başkasına kulağını kapa..

Ali - Ayıplama beni Kâhya . Bırak hiç değilse içimi sana dökeyim! Bilmezsin nasıl iyi kızdır Fatma! Yavaştır, şikâyet nedir bilmez! Gözleri hep "Mutlu musun?" der gibi bakar bana! Mutluyum! Gece yarıları Fatma'nın yanında gözlerimi açsam içim kıpır kıpır yıldızlarla dolar! Sabahları yastığımda Fatma'nın bir tel saçını bulsam dünyalar benim olur! Fatma'nın bir tel saçına bütün sürülerimi değişmem! Fatma'yı sevdim seveli bir günümün uzadığını, bir geceme doyduğumu bilmem! Mutluyum! Gidelim Kâhya! Özledim! Fatma'nın önünde hemen diz çöküp, durmadan mutluyum demek geliyor içimden!

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Birinci tablonun dekoru.)

Dayı - Göründüler!

Emmi - Yanında Kâhya var!

Ana - Ağıl yolunda ayrılırlar!.

Dayı - *(Ana'ya)* Sözü sen aç..

Ana - İlkten siz konuşun daha iyi. Bana karşı gelecek olursa, ben anasıyım, bağışlayamam!.

Emmi - Ananın bağışlamadığını emmi, dayı bağışlar mı?

Dayı - Sözü sen aç!

Ana - Madem öyle, uzatmakta hayır kalmadı artık! Diyeceğimi diyeyim olsun bitsin! *(Ali soldan girer, tüfeğini çıkarır, eline alır.)*

Ali - Hoş geldiniz!

Dayı - Hoş bulduk!

Emmi - Hoş bulduk, sen de hoş geldin! *(Ali sağına soluna bakınır, Fatma'yı aranır. Bir yandan fişekliklerini çıkarır.)*

Ali - Nasılsınız?

Emmi - İyiyiz, sen?

Ali - İyiyim. Sağ olsun.. *(Çadıra girer, tüfeğini, fişekliklerini bırakır çıkar.)* Fatma nerde?

Ana - Ne işin var Fatma'yla?

Ali - Diyeceğim vardı..

Ana - Dereye indi.. *(Ali, düşünmeden Fatma'nın daha önce çıktığı yöne ilerler.)* Nereye? Dayın, emmin burda.

Ali - Bayırdan dereye bir bakacaktım! *(Geri döner)* Ne zaman indi?

Ana - Saat tutmadım! *(Ali, Emmi'nin yanına oturur.)*

Emmi - Avın nasıl geçti?

Ali - Kötü! Attığım her el berbattı!

Ana - Dayın, emmin hanidir burdalar, dönüşünü beklediler!

Ali - Dağa doğru uzaklaşmışız epeyce! Geciktik! Kâhya iyi avlandı.. *(Kısa sessizlik.)*

Ana - Düşündün mü?

Ali - Neyi?

Ana - Dediklerim ne çabuk aklından çıkmış!

Ali - Düşündüm!

Ana - Kararın?

Ali - *(Yerinden kalkar)* Değişmedi!

Ana - Demen ne?

Ali - Mutluyum! Karımdan ayrılamam!.

Ana - Kararın bu mu?

Ali - Bu! *(Uzaklaşır)*

Ana - Dur!

Ali - Ne olursun Ana, gene başlamayalım!

Ana - Bizim de kararımızı dinle!

Ali - *(Bezgin)* Söyle!

Ana - Ben bu yaşıma geldim, obada bu kadar düğün dernek gördüm, senin gibi kısır kadınla ömür çürütenini ne gördüm, ne duydum, ne de işittim!.

Ali - Ana!

Ana - Dinle! Elif'le senin Fatma'nın düğünlerinin altı ay arası var! Bak Elif'e! Her yaylaya çıkışımızda kışlağa yüklü döndü! İki oğlan bir kız doğurdu, yeter demedi! Bu maşallah dördüncüsü, hem de gene oğlan!.

Ali - Allah bağışlasın!.

Ana - Elif'e Allah bağışlayacak da senin Fatman eli eteği boş mu gezecek? Sen sözüme peki demeden ben bu akşam Elif'lerin sofrasına oturamam.

Ali - Ana haksızlık ediyorsun!

Ana - Haksızlık sözümün neresinde? Ben de ananım oğlum, seni yavrularını koklayıp okşayayım diye everdim! Fatma koynuna gireli yedi yıl doldu! Yedi yaylaya konduk göçtük! Yedi kış yaza devretti! Elin sofrası çadırı doldu, ocağı şenlendi! Seninkinde ses seda hani? Fatma kısır! Çilesiymiş, çekecek! Fatma kısırsa soyumuzun günahı ne?

Ali - Yedi yılından sonra doğuran kadın çok!

Ana - Obada kimi gördün? *(Dayı ile Emmi'ye)* Siz gördünüz mü?

Emmi - Görmedik!

Dayı - *(Ali'ye)* Anan haklı!

Ana - Doğuran kadın doğururdu! Ben gelin oldum onbeşimde! Yılı dolmadan büyük ağan dünyaya geldi. Sen beşincisin! On yıl içinde obaya beş çocuk kattım. Beşi de kusursuzdu. Bacının en küçüğü eteklerine dolanıyor. Senin Fatman doğurayım diye az mı can atıyor?

Haberin yoksa benden sor! Seni bir çocuğu okşarken görse içi gider! Bırak emzikli bir kadını, yeni kuzulayan bir koyunu görse hasetten benzi uçar! Okutmadığımız dua, denemediğimiz ilaç kalmadı, daha ne?

Emmi - Doğru!

Dayı - Hep üstünüze düşeni yaptınız!.

Ali - Fatma daha ne ki Dayı? Gelin aldığımızda ondördündeydi. Daha yaşı yirmi. Ben desem yirmi beşindeyim. Yaşlanmadık, kocamadık! Daha bir iki yıl bekleriz, belki Allah bizim de dileğimizi verir..

Dayı - Siz gençsizin, yıllar önünüzde ama oğlum, sizin önünüzdeki yılları biz ardımızda bıraktık!

Emmi - Bakalım ananın torunlarını dizlerine alıp seveceği günleri telâşlanmadan bekleyecek ömrü kaldı mı?

Ana - Gençlik dediğin nedir a oğlum? Göz açıp kapayıncaya kadar gelir gider! Bunun burası gelimli gidimli dünya, son ucu ölümlü dünya! Kırk yıllık kadınım, düşündüm mü dün gelin olmuşum gibime gelir! Hani baban, ağaların nerdeler? Savaştı, kazaydı, hastalıktı derken vakitsiz gittiler, dönmeyiverdiler! Her biri daha demin berabermişim; çadıra girsem karşıma çıkacaklarmış gibi! Bazen yalnız kaldım mı dereden doğru geliverecekler ya da göçtüğümüz yollarda kaldılar, neredeyse ardımızdan erişecekler sanırım! Bacını dışarı obaya verdik, kala kala elimde bir sen kaldın! Seni fidanlar gibi büyüttüm, gözümden sakındım, sözümden incitmedim! Bir dediğini iki etmedim. Gönlün kimi dilediyse istedin aldım! Obada bu kadar kız dururken, ovadan kız beğendin, karışmadım! Yedi yıl oğlun kızın olur diye bekledim. Her dediğine boyun eğdim. Yetmedi mi? Ben bir yaşlı kadınım a oğlum! Bugün varsam yarın yoğum! Benim derdim emelim senin çadırını şenlenmiş, soyunu yeşermiş görmek!..

Ana - Sabret Anacığım, bir gün onu da görürsün!.. Az daha sabret!

Ali - Edemem. Ellerin çenesinden bıktım usandım! Beysin oğlum, koskoca obanın beyisin! Kulak ver dört yanına, söylenenleri dinle! Herkes çadırından çıkacak sesi bekliyor! Ne bilirsin, kimi ku-

sur Fatma'da derse, kimi de sendedir der! Erkeksin, soyunun şerefi var! Düşmanını güldürüp dostunu eziyette bırakman reva mı? Soyunun ardı kesildiğini gören ölmüşlerin yattıkları yerde rahat eder mi?

Dayı - Atanın babanın bin zahmetle edinip sana bıraktığı servetin kime? Adın kime? Ardından çadırında adını anacak kim?

Emmi - Katar katar develerin, sürü sürü davarların olmuş, oğlun kızın olmadıktan sonra neye yarar?

Ana - Düşündün mü Dayı'nın Emmi'nin dediklerini? Gençlik başıboş olur, hercai olur dedim, bugüne kadar dişimi sıktım! Ama artık bunun sonunu sen düşünmesen bırak da ben düşüneyim..

Ali - Etme Ana, üstüme varma!.

Emmi - Neden?

Ali - Ben Fatma'yı terkedemem!..

Dayı - Fatma'yı terket diyen kim sana? Üstüne evlen, kuma getir..

Ali - Üstüne evlensem ne değişir?

Ana - Ne değişiri var mı oğlum? Âdet böyle, Allah'ın emri böyle! Sen bana karşı değil Allah'ın emrine karşı geliyorsun!. Ben kendimi bildim bileli böyle gördüm böyle işittim! Kadın kısmı gelin oldu mu doğurana kadar söz sahibi bile değildir. Doğurursa söz sırasına geçer, itibar görür. Kısır kadını herkes hor görür! Tanrı Tealâ hor görmüş kısır yaratmış, kul niye hor görmesin? Benim bildiğim kadın kısmı kısır çıktı mı ya boş düşer, ya ortağını kendi bulur, kocasını kendi everir..

Dayı - Hem Fatma'yı atacak değilsin ya oğlum, o da çadırında kalacak!.

Ali - Kıyamam Dayı! Fatma'ya zulûm olur! Ben Fatma'yı küçük yaşta yerinden yurdundan ayırdım!.

Ana - Fena mı ettin? Bey karısı! Onun saltanatı kimde var?

Emmi - Fatma, seni, soyunu düşünse bu işe kendi zorlar!

Ali - O zorladı Emmi, kaç kez zorladı! Kimi gözün tutar, kimi gönlün severse al, dedi. Fatma onurludur, kimseden lûtuf, merhamet beklemez..

Ana - Eee?

Ali - Bilirim arlıdır. Bir derdi olursa içine atar! Açığa vurmaz! Üstüne ortak getirsem, dertlenecek, ya eriyip gidecek, ya başına bir hal gelecek! Ne olacağı belli olmayan bir çocuk için, Fatma'yı boynu bükük bırakamam!

Ana - Bu dünyada derdinden eriyen, ölen olsaydı önce ben sağ kalmazdım..

Ali - Daha Fatma'dan doya doya murat almadım! Fatma'nın üstüne Fatma'dan başka yar saramam!.. Fatma'yı ele güne karşı küçük düşüremem!..

Ana - Daha önce deseydin ya şunu! Fatma'yı küçük düşüremezsin de ak saçlı anamı mı ele güne karşı küçük düşürürsün! Dillerim kuruyaydı da Fatma'yı istediğin gün olur demeyeydim! Sanı kanı belirsiz kız alanın sonu bu olur işte! Ovalıya varanın, ovalıdan kız alanın onduğunu gören mi var? Soyumuz kuruyacak, kökümüz kesilecek dememizi duyman mı? Babanın atanın emeklerini ödemen bu mu? Bu yaştan sonra obanın içinde beni başı önünde mi gezdirteceksin?

Ali - Bir yıl daha mühlet ver Ana! Bir yıl sonra her ne dersen kabulüm...

Ana - Bir yıldan ne geçecek eline? Bakalım ben gelecek yıla sağ çıkacak mıyım?

Ali - Hiç değilse kışlağa inene kadar mühlet tanı..

Ana - Ümidin ne? Olmaz!

Ali - Harmanlara kadar! Yaz buğdayları kalksın, yaz buğdayları çekilsin..

Emmi - Topu topu bir ay mı?

Ali - Daha bu hıdırellez adak adadık. Adağımızın günü dolsun!.

Ana - Olmaz! Bir gün desen olur demem! Ben gelinimi seçtim! Bu akşam Yeşil'le söz keseceğim..

Ali - Anam, tatlı anam, etme!.

Ana - Bitti! Ya sözüme boyun eğersin, ya da şimdiden tezi yok, anam var demezsin..

Ali - Seni kıramam Ana! Dediğin olsun..

Ana - Hayır gör oğlum.. *(Ali'yi kucaklar)*

Emmi - Sana yakışan buydu!

Dayı - Hepimizi üzdün, beklettin ama, sonunda doğru karar verdin..

Ali - Tek dileğim var sizlerden..

Ana - Söyle! Her ne dersen kabulüm..

Ali - Fatma bu kararı benden duysun! Ben dereye inip dönmeden tek söz çıkmasın ağzınızdan..

Ana - Peki, git anlaş! Hadi Tanrı güç kuvvet versin sana!..

(Karanlık)

DÖRDÜNCÜ TABLO

(Derede. Kaynak kıyısı. Sağda yatık bir çam kütüğü. Solda bir yalak. Geride erguvan, mersin kümeleri arasında bir geçit. Sahne aydınlandığı sırada, Fatma güğümleri kavramış dönmek üzeredir. Hasan, sağdan, mersin kümeleri arasından atlayarak sahneye girer. Sapanı elinde, kovaladığı bir kuşun ardına düşmüştür. Fatma, Hasan'ı görünce güğümlerini yere bırakır. Hasan'ın hareketlerini izler. Hasan'ın attığı taş boşa gider. Koşarak, soldan çıkar. Az sonra tekrar sahneye döner. Kuşu sağ tarafa doğru, sapanını gerip nişanlayarak izler. Attığı ikinci taş da boşa gider.)

Hasan - Kaçtı! *(Fatma, çabuk hareketlerle yerden topladığı bir iki taşı Hasan'a uzatır.)*

Fatma - Al! *(Hasan, Fatma'nın yüzüne bakmadan, uzattığı taşları alır. Eğilerek mersin kümesine yaklaşır, siner, Fatma'ya sinmesini, ayakta durmamasını işaret eder.)*

Hasan - Sin! Sin.. Ayakta durma! Ayakta durursan kuşlar ürker, konmazlar.. *(Fatma olduğu yerde çömelir. Hasan lastiğini gerer, nişan alır, atar, hayıflanarak doğrulur.)*

Fatma - Vuramadın mı?

Hasan - Konmadılar ki, hemen kaçtılar..

Fatma - *(Topladığı taşları uzatır)* Al bunları!

Hasan - *(Taşları önce alır, sonra hemen yere atar)* Bunlar olmaz!

Fatma - Sen nasıl olsun istiyorsun?

Hasan - *(Yerde taş aranır)* Daha küçük, yuvarlak!

Fatma - Bu nasıl?

Hasan - Eh!

Fatma - Bu?

Hasan - Daha iyi! Şöyle ağır, saçma gibi olmalı!. Kaç para, kuşlar kaçtı..

Fatma - Gene gelirler! Az bekle..

Hasan - Hani? Nerdeler?

Fatma - Gelirler neredeyse! Yalağa su içmeye inerler! *(Fatma, avucunda topladığı taşlarla, çam kütüğüne oturur.)* Bunlar nasıl? *(Hasan, gözleri etrafta, Fatma'nın avucuna bir bakar, fena değil anlamına bir baş işaretiyle karşılık verir.)* Gel şöyle yanıma! Ahbap olalım seninle!

Hasan - *(Omuz silker)* Neden olalım!?

Fatma - Olalım işte! Adın ne senin?

Hasan - Ne yapacaksın adımı?

Fatma - Seni adınla çağırırım, fena mı?

Hasan - Hasan!

Fatma - Hasan, gelsene yanıma!

Hasan - Benim yerim iyi!

Fatma - Sonra bu taşları sana vermem ama!

Hasan - Vermezsen verme! Ben toplarım..

Fatma - Sen boncuk oynar mısın?

Hasan - Oynarım!

Fatma - Yarın ben sana bir dizi boncuk getiririm gelirsen..

Hasan - *(İlgilenir, Fatma'ya yaklaşarak)* Nasıl boncuk?..

Fatma - Boncuk işte! Bayağı boncuk..

Hasan - Semer boncuğu mu?

Fatma - Semer boncuğu..

Hasan - Kösleri de var mı?

Fatma - Olsun mu?

Hasan - *(Fatma'nın yanına oturur)* Olsun! Sırımı da olsun!

Fatma - Sırımsız olur mu? Nereye dizeceksin başka?

Hasan - Ama bir kulaç olsun!

Fatma - Olur! *(Fatma, yavaş yavaş çocuğun saçlarını okşar.)*

Hasan - Adın ne senin?

Fatma - Fatma!

Hasan - Çok mu var sende?

Fatma - Ne?

Hasan - Boncuk?

Fatma - Çok var elbet!

Hasan - Nerde şimdi?

Fatma - Çadırda..

Hasan - Oğlunun mu o boncuklar?

Fatma - Değil!

Hasan - Niye bana vereceksin boncukları?

Fatma - Sen iyi çocuksun, tatlı çocuksun, ben seni de sevdim de ondan!

Hasan - Oğlunu sevmiyor musun sanki? *(Fatma ne diyeceğini bilemez, gülümser.)* Kız mı yoksa?

Fatma - Değil!

Hasan - Oğlun, boncukları bana verince bir şey demez mi?

Fatma - Demez!

Hasan - Benim anam boncuklarımı başkasına verse ben kıyameti koparırım..

Fatma - Sen nerden bildin benim oğlum olduğunu?

Hasan - Bunu bilmeyecek ne var?

Fatma - Nerden bildin peki?

Hasan - Senin kadar kadınların hep oğlu var da ondan!.. Ne zaman getirirsin boncukları?

Fatma - Yarın!

Hasan - Sabahtan mı?

Fatma - Sabahtan!

Hasan - Unutma ama! *(Kalkar)*

Fatma - *(Hasan'ı bileğinden yakalar)* Unutmam! Gitme, otur biraz daha..

Hasan - Sıkıldım. Gideyim!

Fatma - Biraz daha konuş benimle, öyle git!

Hasan - Ne konuşayım?

Fatma - *(Hasan'ı kollarının arasına alır)* Sen anneni mi çok seversin? Yoksa babanı mı?

Hasan - Bilmem!

Fatma - Bilmez olur musun?

Hasan - *(Omuz silker)* İkisini de işte..

Fatma - Peki, en çok kimi seversin?

Hasan - Haydar'ı severim, bir de Sarı'yı..

Fatma - Haydar kim?

Hasan - Haydar, bizim bir saksağan var o! Konuşur!.. "Haydar'a et" der, yemini suyunu ben veririm. Sarı da bizim köpek! Öyle korkusuzdur ki!..

Fatma - Başka kimi seversin?

Hasan - Mehmed'i severim.

Fatma - O kim?

Hasan - Küçük kardeşim..

Fatma - *(Hasan'ı kucaklar, koklar)* Beni de sevecek misin? *(Bir kuş sesi duyulur.)*

Hasan - *(Kuşu aranır)* Bırak!

Fatma - Söyle, bırakayım!

Hasan - *(Sapanını germeye çalışır)* Bırak beni! Bırak dedim!

Fatma - Söyle! Hatırım için!.

Hasan - Kuşu kaçırtacaksın bana.. *(Kuş sesi daha yakından duyulur. Fatma çocuğu öper.)*

Fatma - Canım benim, canım!

Hasan - İstemiyorum bırak! Boncuklarını da istemiyorum! Seni de istemiyorum.. *(Fatma'nın elinden kurtulur. Soldan koşarak çıkar. Fatma, başını elleri arasına alır, avuçlarına kapanarak ağlar. Gelince geçitten yaklaşır.)*

Gelince - Ne oldun?

Fatma - Hiç, Gelince..

Gelince - Ağlamışsın?

Fatma - Geçti..

Gelince - Neyin vardı?

Fatma - Ne bileyim? Yüreğim öyle taştı işte!..

Gelince - Kimdi o kaçan çocuk buradan?

Fatma - Hasan!.

Gelince - Kim Hasan?

Fatma - Bilmem! Adı Hasan'dı. İlk gördüm.

Gelince - Çoban Halil'in oğlu olacak! Neydi bağırdığı?

Fatma - Çocuk değil mi? Bağırır işte!

Gelince - *(Oturur)* Söyle açık açık niye ağladın? *(Fatma, Gelince'nin göğsüne kapanır.)* Hadi toparlan! Saklama benden!

Fatma - Ağlamam artık! *(Doğrulur)* Kararımı verdim!

Gelince - Neymiş o verdiğin karar?

Fatma - *(Gözlerini kurular)* Anası Ali'ye kimi isterse alsın!

Gelince - Hadi hadi, çocuk olma!

Fatma - Kısırım ben!..

Gelince - Bırak boş kuruntuları!

Fatma - İçine kurt düşmüş ağaçlar gibiyim! Olduğum yerde için için kuruyorum! Dallarımda yaprak çiçek açmıyor, yeşermiyor! Gören kaçıyor benden! Çocuklar bile!

Gelince - Saçmalama dedim sana! Henüz fidansın sen!

Fatma - Az önce içimden geldi, öyle bir çocuk özlemi var ki içimde! Hasan'ı seveyim dedim, kaçtı benden! Ürktü! Ali fakir bir çoban, ben onun karısı olsaydım keşki! Tek çocuksuz kalmasaydım! Offf! Göreni ürküten bir korkuluk değil de neyim ben?

Gelince - Üzülmen hep boşuna, hep asılsız! Daha yaşın ne senin? Ağacın bile iyisi geç meyva verir! Erken vereni çabuk meyvadan kesilir, çabuk çürür! Sabırlı ol biraz!

Fatma - Dayanamam gayrı! Bekleyemem! Obada yedi yıldır kısır dediler söz sırasına komadılar! Yedi yıldır herkesle bir gülüp söylemedim! Herkesle bir oturup kalkmadım! Yedi yıldır Ali'den, senden gayrı tatlı sözünü duyduğum bir kimsem yok!

Gelince - Hepimizin öyle kızım! Bu dünyada birden ikiden çok dostu yakını olan kim? Kiminde onu da arama..

Fatma - Dayanamıyorum. Düşünemiyorum! Civan ömrüm çürüdü, tatlı canımdan usandım! Sade dilsiz gibi yaşamak olsa neyse, çilemmiş derim katlanırım! Beni öldüren anamın, bütün obanın asık suratı, iğneli sözleri! Nerde iki kadın başbaşa verse beni çekiştiriyor! Hangi iş ters gitse nedeni benden biliniyor! Ben Ali'ye küçük yaştan gönül verdim, kendi başımı yaktım! Yerimi yurdumu bıraktım, eller arasına karıştım! Gelin geldim geleli, büyüğünü saydım, küçüğünü sevdim, çadırda saçımı süpürge ettim, kimselere yaranamadım! Bir kez elin ovalısı geldi, Yörük beyini elimizden aldı dediler, bir daha bağışlamadılar! Bir kusurum bin oldu, diken gibi gözlerine battı! Bu akşam Ali dönsün, hepsini bir bir diyeceğim! Üstüme kimi isterse alsın! Beni düşmanlarımın dilinden, gözüne batmaktan kurtarsın!

Gelince - Benim bildiğim Ali, ne seni boşar ne de üstüne kimseyi alır! Seninkisi boşuna kuruntu! Aklından bu dediklerini çıkar, ya suya at götürsün, ya yele bırak savursun! *(Kalkar)* Bekle, derenin alt başında çamaşırlarım var, toplayayım döneyim.. *(Gelince soldan çıkar. Fatma, güğümlerini kavrar, doğrulacağı sırada, bir baş dönmesi geçirir, tekrar otururken, Ali geçitten girer.)*

Ali - Neyin var? Sararmışsın!

Fatma - Hiç! İyiyim..

Ali - Benzin uçuk?

Fatma - Gözlerim karardıydı, geçti!

Ali - *(Fatma'nın ellerini avuçlarına alır)* Ellerin buz gibi!

Fatma - Sabahtan beri ikidir oluyor! *(Doğrulur)*

Ali - Az otur hele, dinlen..

Fatma - *(Oturur)* Sabahtan dereye indimdi, gene oldu...

Ali - Seni öyle görünce bir fena oldum! *(Çenesiyle göğsünü işaret eder)* Sanki buramda bir damar kanadı.. *(Yanyana otururlar. Ali, sol kolunu Fatma'nın beline dolar. Fatma'nın sağ elini sağ avucu içine alır. Fatma, başını Ali'nin göğsüne bırakır, sokulur.)*

Fatma - İyisin, iyisin de ondan!.

Ali - Kömür gözlüm, sevdiğim, bir tanem! *(Sağ elini Fatma'nın yüzünün çizgilerinde, saçlarında gezdirir.)* İyi miyim? Bilemem ki! Ama iyi olmak istiyorum! Bu istek bana senden geliyor! Senin yanında içim rahat, mutluyum! Bütün kırgınlıklarım, düşmanlıklarım uçup gidiyor! Nasıl da güzelsin!

Fatma - Böyle konuşma artık benimle!

Ali - Neden? Saçların kuru ot kokuyor! Seni koklarken başım dönüyor! Sana bakarken içim ısınıyor! Yaz akşamları, akşam yıldızı doğmadan batı gökleri bir hoş olur, ısınır ya öyle! O sıra, bütün gücümle senin dertlerinden kurtulduğunu görmek istiyorum! Şöyle yürekten güldüğünü bir görsem!..

Fatma - Hiç gülecek takatim, mecalim yok benim!

Ali - Dinlenirsin, geçer..

Fatma - Ondan değil, bıkkınım, yorgunum! Yorgunluk içimde benim, içim kara..

Ali - Neden bilsem? Belki bir şey yaparım..

Fatma - Senin elinde değil bu! Eski, çok eski! Gün günden yüreğimi sarıyor! Gayrı hiçbir şey beni sevindiremez oldu!

Ali - Bir dileğin varsa söyle bana!

Fatma - Tek dileğim vardı: Çocuk! Onu da senin için istiyordum! Gün günden ondan da umut kestim!

Ali - Olacak! Sen iste sade!

Fatma - Olacak diyorsun ama sen de inanmıyorsun!

Ali - Sen bütün geçenleri unut! Hep geleceği düşün! Hep iyi şeyler düşün! Göreceksin olacak..

Fatma - Elimde değil!

Ali - Eller ne derse desin, ne duyarsan duy, ne işitirsen işit, cesaretini yitirme!

Fatma - Eller haklı, Ali!

Ali - Değil!

Fatma - Haklı! Biz birbirimize gönül vermekle hata ettik! İyisi mi vakitken bana bel bağlama..

Ali - Eşimsin dengimsin. Eller gönlümdeki yerini ne bilir?

Fatma - Gün gelir Fatma dediydi dersin! Göreceksin sonunda eller baskın çıkacak..

Ali - Sen bana inan, bana güven!..

Fatma - Sana hep inandım, hep güvendim!

Ali - Bir gün başka türlü davranmak zorunda kalırsam gene de güvenir misin?

Fatma - Güvenirim..

Ali - Seni sevdiğime inanır mısın?

Fatma - Hadi, daha fazla üzme kendini.. Daha açık konuşman gereksiz benimle! Benim takatim buraya kadar yetti. Bundan ötesine dayanamam! Beni obanın kem gözlerinden, acı sözlerinden kurtar! Gözün kimi tutar, gönlün kimi severse al! Sana kızmam, gücenmem! Ananı, yakınlarını kırma!

Ali - Böyle deme! Ben senden sonra kimi severim? Seninle baş koyduğum yastıkta, senden başka kiminle yanyana gözüm uyku tutar?

Fatma - Seversin! Zamanla gene seversin! Beni güldürdüğün bana ömrümce yeter!.. *(Tekrar bir baş dönmesi geçirir.)* Hadi şimdi, dereden aşağıya kadar uzanıver, Gelince'm oralarda. Çağır da gelsin..

Ali - Neyin var, bana da söylesene..

Fatma - Sen dediğimi yap! Hadi, oyalanma.. *(Ali, soldan çıkar. Fatma yerinden kalkar, yalağa doğru ilerler. Yalağın suyunda yüzünü görmeye çalışır. Vücudunu dinler. Kapıldığı ümitle türküsüne başlar)*:

Bir oğlum olsa da gitse hocaya
Okuya okuya çıksa da heceye
Muştucular gelse bizim bacaya

Neyleyim neyleyim
Kolları neyleyim
Nenni nenni demedik
Dilleri neyleyim..

Sabahtan beri ikidir fenalaşıyorum! İçim dışıma geldi! Bilmem ki hayra yorsam mı? Kimbilir belki de başka bir nedeni vardır! Soğuklamadır, bir yediğim dokunmuştur, yorgunluktur! Kimbilir? Artık nefsime de güvenimi yitirdim! Gebeyim desem, bir de değilse, söyledikleri yetmezmiş gibi bütün obanın diline düşerim! *(Türküsüne devamla)*:

Gök keçi de gelmiş oğlağın ister
Kadir Mevlâm bize de bir evlât göster
Evlâtsız göçersek kınaman dostlar

Neyleyim neyleyim
Kolları neyleyim.
Nenni nenni demedik
Dilleri neyleyim..

Kadir Tanrım! Sen büyüksün!. Derdimi verdin, dermanımı da ver! Bu kez olsun umutlarımı boşa çıkarma! Bilmeden bir suç, bir günah işledimse bağışla! Ele güne karşı boynu bükük, kolları bağrında koma beni! Lûtfunu esirgeme benden! Aç görürsem doyurayım, çıplak görürsem donatayım senin için! Bir oğlum olsun! Çamdan beşik oydurayım, ninnilerle beleyeyim! Ak bağırdaklar bağlayayım! Ak sütümle besleyeyim! O ağlasın ben uyutayım! Uzun geceler can yolda-

şı olsun bana! Derdimi dökeyim! Babasının yokluğunu bana bildirmesin! Obanın içinde, düşmanımızın önünde, oğlum var diye alnı açık gezeyim. Bir canım var Kadir Tanrım! Ya muradım ver, ya onu da tenimden ayır.. *(Gelince ile Ali soldan girerler.)*

Gelince - Hayrola Fatma? *(Fatma, Ali'ye bakarak susar.) (Ali'ye)* Sen hele az uzaklaş bakalım.. *(Fatma ile biraz fısıldaşır.)* Öğürdün mü? *(Fatma'nın evet anlamına baş işareti.)* Sabahtan beri ikidir, öyle mi? *(Fatma'nın evet anlamına baş işareti. Kısa bir fısıldaşma! Fatma'nın hayır anlamına bir baş işareti.)* Ben zaten az önce halinden kuşkulanmıştım. Demin niye söylemedin a kızım? Senin suya gidecek, ağır taşıyacak zamanın geçmiş! Yüklüsün sen.. *(Ali'ye)* Gözün aydın, oğlun yolda! Hadi artık güğümleri sen kavra. *(Fatma mahcup, Gelince'nin göğsüne kapanır. Gelince, Fatma'yı kucaklar. Eliyle hafif hafif sırtına vurarak)* Kızım da kızım, benim arlı kızım, ay parçası kızım!.

PERDE

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(Ovada. Birinci bölümden sekiz ay sonra. Perde açıldığı sırada, Fatma ile Ali, kuyudan çadıra dönmektedirler. Fatma hafif tökezler.)

Fatma - Ay! Ödüm koptu, az kaldı düşecektim!

Ali - *(Fatma'nın koluna girer)* Yanındayım..

Fatma - Nasıl korktum bilsen! Allahım, sen beni koru! İnan kendim için değil, bebek için!.

Ali - Haklısın!. *(Ağaç sıraya otururlar.)* Bugüne gelinceye kadar neler çektin!

Fatma - Utanıyorum bu halimden! Ürkek, çekingen oldum. Sanki nazlıymışım, nazlanıyormuşum, hemen incinecekmişim gibi!.. İnan, isteyerek böyle davranmıyorum..

Ali - *(Gülümser)* Tatlım benim!..

Fatma - Ne olursun gülme bana! İçimde nasıl canlı bir bilsen! Kımıldadığını duyuyorum. Ayakları, kolları oynuyor! Bir de iştahlı ki!.. Ama ne bileyim? Sanki yerinde rahat değil, güvenli değil, sıkıntıda gibi! Bir kollarıma aldığımı, bir sarıp sarmaladığımı görsem..

Ali - Eh, günü geldi! Bugün yarın kollarına da alırsın!

Fatma - Korkuyorum! Kurtulacak mı? Gözlerini açacak mı acaba dünyaya sağ salim?

Ali - Sen rahat kurtul da tek..

Fatma - Öyle deme!. *(Sahne kararır, ışıklar sadece sağdan giren Ağaç ile Rüzgâr'ı aydınlatır.)*

Rüzgâr - Ne kadar da toy, ikisi de!.

Ağaç - Ne de olsa bekledikleri ilk çocukları..

Rüzgâr - Biri ana, öbürü baba olacak.. Nasıl da dikkâtli taşıyor yükünü..

Ağaç - Attığı adımı ölçüyor her kadın gibi! Bu korkularının geçeceğini sanıyor, aksine artacak, eksilmeyecek..

Rüzgâr - Yaşamadıkça bilemez ki..

Ağaç - Uykuları hafifleyecek! Gece uykusunda çocuğu bir yandan bir yana dönecek olsa, hemen yerinden sıçrayacak, üstüne eğilecek..

Rüzgâr - Gözleri hep oğullarının çıkıp gittiği kapıda yaşayacak ikisi de, dönüşünü bekleyecekler! Akıllarından daha ne türlü korkular geçecek bir bilseler!

Ağaç - Sussss!.. *(Işıklar, çadırı aydınlatır. Fatma süpürgeyi almış çadırdan çıkmak üzeredir. Ana, hemen yetişir, süpürgeyi Fatma'nın elinden kapar.)*

Ana - Niyetin ne? Bu halinle süpürge mi süpürmek?

Fatma - Şöyle..

Ana - *(Keser)* İstemez! Ben varken süpürge süpürmek sana mı düştü? Hadi otur dinlen sen, istersen biraz gez dolaş, havalan.. Görmeyeyim bu türlü işler eline aldığını bir daha..

Fatma - Çok yoruldun! Aylardır bütün yorgunluklar senin üstüne kaldı Ana!..

Ana - Elbet bana kalacak! Başka kime kalacaktı!? Lâfa da bak! Gelecek torun kimin? Benim! Hadi sen aklının ermediği işe karışma... *(Ana ile Fatma'nın sahnesi kararır. Işıklar yeniden Ağaç ile Rüzgâr'ı aydınlatır.)*

Rüzgâr - Ne dersin Ana'nın tutumuna?

Ağaç - Asıl heyecan, telâş onda!

Rüzgâr - Nerdeyse etekleri uçacak sabırsızlıktan..

Ağaç - Gelecek torun neler söylemez ki şimdi ona! Kocasına, oğullarına beslediği yılların sevgisi katlanmış, kaldırılmış giysiler gibi saklı gönlünde. İlk günden torununun önüne dökecek...

(Karanlık)

(Gece. Işıklar bu kez soldan giren Ağaç ile Rüzgâr'ı aydınlatır.)

Rüzgâr - Dinle! Sancılandı..

Ağaç - Aramıza yeni bir can katılacak.

Rüzgâr - Bir anı Ali'den Fatma'dan! Aşklarından bir umut, bir çiçek..

Ağaç - Aramızda kalacak arkalarından..

Rüzgâr - Aşklarını sürdürecek.. *(Ağaç ile Rüzgâr'ın doğum balesi. Balenin sonunda, ışıklar kuyu başını aydınlatır.)*

Emeti - Ne gelecek dersin? Oğlan mı, kız mı?

I. Yörük - Bilinmez ki..

Emeti - Benden kız!..

II. Yörük - Oğlan olursa Bey en azından bir hafta sofra çeker..

Emeti - Onda oğlan doğuracak surat nerde? Oğlan doğuracak gelin nurlu olur.. *(I. Yörük, kuyudan çektiği kovayı iki eliyle dudaklarına yaklaştırıp su içtikten sonra yerine bırakır.)*

I. Yörük - Su soğuk, kandırmıyor..

II. Yörük - Kuyu suyunu serin tutmaya başladı mı kışı çıktı bil..

Emeti - Çıkmasına ne kaldı ki? Önümüz mart.. Göç ne zaman dersin?

I. Yörük - Yıl kurak! Davarlar aç geziyor, göç gecikti!

II. Yörük - Gününü gayrı Bey bilir..

Emeti - Çocuk kırklanana kadar en azından kışlaktayız daha! Onu bilin de...

I. Yörük - Sıcaklara kalırsak yandık.. *(Kuyu sahnesi kararır. Işıklar, Ağaç ile Rüzgâr'ı aydınlatır.)*

Rüzgâr - Herkes kendi derdinde, duyuyorsun ya? Günlük işlerinin ardında!

Ağaç - Ben Bey'i merak ediyorum.. *(Işıklar, sağda Bey'in aralarında bulunduğu grubu aydınlatır.)*

Ali - Sabah yıldızı mı o?

Kâhya - Kervankıran..

Dayı - Vakit gece yarısını yeni aştı..

Ali - *(Dayısına, amcasına)* Sizler yatsaydınız bari..

Emmi - Biz de senin kadar meraklanmayalım mı?

Ali - Vakit de kolay geçmiyor..

Dayı - Meraktasın da ondan..

Kâhya - Bu günleri hep geçirdik.. Benim karı ilkini doğururken, ben de senin gibiydim..

Emmi - Anlat Kâhya, anlat, Bey de bilsin..

Kâhya - Akşam üstü koyunları ağıla kapayıp döndüydüm, çadıra vardım, karşıma yengem çıktı. Seninki sancılandı, sen hele bir dolaş, lâzım olursa biz sana haber veririz, dedi. İçim içime sığmaz oldu. Nereye gitsem oturamadım. Herkes güldü durdu bana! Nereye gitsem herkesin aklı işte güçte, o günkü lâfında... Çocuk bu, ne olacak, kime benzeyecek bilinmez mahluk? Tuhaf oluyor insan alışana kadar!

Ali - Sonra?

Kâhya - Sonrası kimseye merakımı diyemedim. Bir saat mı geçti? Bir yıl mı? Orasını pek ölçemedim! Muştucu geldi, baba oldun, oğlun var, dedi..

Emmi - Ne verdin?

Kâhya - Bir kese altın.. *(Emmi, dayı gülerler.)* İkincisinde, üçüncüsünde, beşincisinde alıştım ya, ne de olsa her sefer bir merak kalıyor gene insanda!

Dayı - *(Emmi'ye)* Yarın niyetin ne? Kasabaya inecek misin?

Emmi - Çiftem tüfekçide..

Dayı - Benim de tayı nallatmam lazım..

Ali - Biri seslendi gibime geldi..

Emmi - Telâşlanma, haberi gelir..

Ali - Ses etmeyin hele..

Gelince - *(Dışardan)* Ali!.. Ali!..

Ali - Gelince'nin sesi..

Gelince - Ali!

Ali - Buyur Gelince..

Gelince - Muştumu isterim.. *(Girer)* Muştumu isterim..

Emmi - *(Ali'ye)* Keseni hazırladın mı?

Ali - *(Gelence'ye)* Muştu senin..

Gelince - Fatma'n kurtuldu! Oğlun var... *(Ali'yi kucaklar)* Nur topu gibi. Nur topu gibi.. *(Ali silâhını çeker, ötekiler Ali'nin hareketlerini izlerler... Silahlar atılırken sevinç naraları arasında, geride ateşler yanar, önde ışıklar, Ağaç ile Rüzgâr'ı aydınlatır. Ağaç ile Rüzgâr'ın balesi..)*

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Ovada. Birinci tablodan kırk gün sonra, göç günü. Yörük Beyi'nin çadırı toplanmıştır. Orada burada denkler, yükler. Fatma beşiğinin başında oğlunu uyutmaya çalışır. Tablonun oynandığı sürece, uzaktan yakından gelen deve çanları, çoban naraları...)

Fatma - *(Murat'ı kucağında sallar)* Murat, ne der kara mayanın çanı? *(Çanın vuruşunu öykünerek)* Aaaa-ğam zen-gin, Aaaa-ğam zen-gin, Aaaa-ğam zen-gin.. *(Yanağını Murat'ın yanağına dayar)* Ah canımmmm! Dülü dülü dülü!.

Ana - Yeter oynadığın kızım, yatır oğlanı da uyusun..

Fatma - *(Murat'ı beşiğine yerleştirir)* Yatırdım Anacım, şimdi uyur..

Ana - Doyunca emzireydin, gece uyanmasın! Bütün gece yol alacağız..

Fatma - Emzirdim! Üşümesin diye de ala kilime sardım..

Ana - İyi ettin! Otur salla uyusun!.. *(Fatma, beşiğin başına diz çöker; sözlerini beşiğin sallanışına uydurur.)*

Fatma - Muradım, aslanım, hadi uyu! Uyu, kapa gözlerini! Kapa da anacığının yüreği rahat etsin! Şimdi baban gittiii! Kara mayayı bir güzel tımar ettireceeeek! Yeni hamutunu vurduracaaaak! Hatapına obanın çanını taktıracaaaak! Çığalı kilimler atacaaaam! Seni bindireceeeem! Beşiğini yükleteceeeem! Obayı gezdireceeeem! Kırklandı benim aslanım! Obalara karışacak benim Muradım! Hadi, kapa gözlerini..

Ana - Allah için pek anladı dediklerini! Daha söyle!

Fatma - Peki Anacım, sustum..

Ana - Sus diyen kim kızım? Ninnilesene!

Fatma -

Ala gözlüm benim ile gidersen
Eğlen meral yaz gelsin de gidelim
Dağlar almış ılkımını karını
Yollar çamur kurusun da gidelim.

Canım gidelim, gülüm gidelim..

Erisin dağların karı erisin
İniş seli düz ovaya dökülsün!
Türkmen ili yaylasına yürüsün
Ak kuzular melesin de gidelim..

Ağam gidelim, paşam gidelim..

Nenniii, nenniii, nenniii...

Gelince - *(Girer)* Hazırlıkların ilerledi mi bacı? Bizim yükler yürüdü..

Ana - Kolaylandı çok şükür, işim kalmadı..

Gelince - *(Fatma'ya)* Murat nasıl? *(Fatma beşiğe eğilir, Murat'ın soluğunu dinler.)*

Fatma - Uyumuş!.

Gelince - Pek de can maşallah! Tıpkı sen..

Fatma - Göz kapakları hep böyle aralık aralık..

Gelince - Kısmetli! Kısmetli olacak da ondan..

Ana - Çekilin beşiğin başından! Uyuyan çocuğa bakılmaz! Nazar değdireceksiniz! *(Ali ile Kâhya sağdan konuşarak girerler.)*

Ali - Davarların bu sabah yola çıkan kısmı Çiçek Dağı'nı aşmış olmalı! Kısmetse bu gece biz de aşarız..

Kâhya - Göçün gününü iyi seçemedik Bey! Hava iyice kışlayacak! Ay ağıllandı, çatalı poyraza dönük..

Ali - Olan oldu, bir kez yola düzüldük! *(Ana'ya)* Ana, toparlandın, tamam oldu mu?

Ana - Ben toparlandım, bir çadırın dürülmesi kaldı..

Ali - Çadır bir kucakta dürülür! Develeri çeksinler mi?

Ana - Biz hazırız. Karar senin!

Ali - *(Fatma'ya)* Murat uyudu mu?

Fatma - *(Yavaşça)* Uyudu!

Ali - *(Beşiğe bakarak)* Uyusun koca haylaz! Uyusun! Hiç babasının halini düşündüğü yok! *(Ana'ya)* Ana, bu bana ne zaman yardım edecek?

Ana - Sen hele ilkin borçlarını öde! Babana az mı çektirdin? *(Dayı, Emmi girerler.)*

Emmi - Daha oyalanıyor musunuz?

Ana - Hazırız..

Dayı - Bu sefer sıra değişecek! Yaylaya benim yükler Fatma'nın gerisinden yürüsün, Emmi'nin yükleri Fatma'nın önünden, sizi araya alalım...

Ana - Nedenmiş o?

Emmi - Hava kışlayacak!

Ana - Kışlasın varsın! Bu kadar göç geçirdik, hiç kış görmedik mi?

Dayı - Çocuklusunuz! Olur da gece vakti bir ihtiyacınız çıkar, geride adam bulunmaz..

Ana - Dünyada olmaz! Obanın düzenini bozdurmam! Doğduk büyüdük, nasıl gördükse gene öyle! Önden obalılar, ardından Emmi'nin Dayı'nın yükleri, en son Fatma ile ben..

Fatma - Eksik olmayın, siz bizim için yolunuzdan kalmayın Dayı!..

Emmi - Ali, bari sen sizinkilerle kal! Bırak, konak yerini önden varıp Kâhya seçsin!..

Ana - O da olmaz! Bütün obayı kendime güldüremem! Ali beydir, beye düşeni yapar! Önden varır, konak yerini seçer, geride Fatma ile ben birbirimize yeteriz!..

Emmi - Dayatmasaydınız iyiydi..

Ali - Anam dediğinden dönmez Emmi..

Dayı - Gece bir ihtiyacınız olursa seslenin, çekinmeyin!

Ana - Hadi siz kendi yüklerinize bakın...

Ali - *(Fatma'ya)* Kara mayayı çeksinler mi?

Fatma - Çeksinler! *(Dayı, Emmi çıkarlar.)*

Ali - Seslen de kara mayayı çeksinler Kâhya! *(Kâhya çıkacak olur.)*

Fatma - *(Atılır)* Dur, az bekle! *(Beşiğin ayak ucundan çıkardığı bir çevreyi Ali'ye verir.)* Uğurludur! Anamındı, düğünümde verdi! Al, buügn de benim günüm! Kara mayanın çılbırına taksınlar! *(Yerden, katlı duran bir çığalı kilimi alır, Ali'ye uzatır.)* Kara mayanın hamutuna sersinler! Bugün benim günüm! Dostum benimle gülsün sevinsin. Düşmanım ardımdan yerinsin! Kara maya obada her deveden yaşlıdır. Her deveden boyludur. Usuldur, yavaştır, süsünü tanısın! Yükü cevahirdir. Kıymetini bilsin!..

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Çiçek Dağı eteklerinde konak yeri. Ertesi gün sabaha karşı.)

II. Yörük - Bak hele, kuzgunlar!..

I. Yörük - O yanda ileş olmalı..

II. Yörük - Çağırışımlarını duy bak!

I. Yörük - Belli ki ileş kokusu almışlar!

II. Yörük - Geldiğimiz yana üşüştüler!

I. Yörük - Çiçek Dağı her yıl bir kurban alır, almayınca da bel vermez derler!

II. Yörük - Kimbilir hangi cana kıydı? Hangi günahsızın başını yaktı kahpenin dağı!

I. Yörük - Beyin yükleri tamam mı?

II. Yörük - Daha görünmediler! Bey sağa sola koşturuyor atını! Obalılara hatır soruyor, yer gösteriyor. Benden gelini sordu, ne diyeyim? Oba yola çıktıktan sonra göremedim! Dün gece kimin kimden haberi vardı?

I. Yörük - En gerideydi! Dayısının yükü gerisinde..

II. Yörük - Allah bilir ya gelini geride komakla iyi etmediler!

I. Yörük - Neden?

II. Yörük - Kundaklı kadın!

I. Yörük - Kundaklı kadın obada bir o mu?

II. Yörük - Başında erkeği yoktu!

I. Yörük - Dayısı önündeydi ya!?

II. Yörük - Erkeğine diyeceğini dayısına, anasına diyemez ki! Yollarından alıkoymasın diye çekinir!.. *(Ana elinde heybesi, ardından Ali, girerler.)*

Ana - Tövbe tövbe! Kudurdu mübarek, kudurdu!

Ali - Akşamdan havanın kışlayacağı belliydi ya, bu kadarını ummamıştım!

Ana - *(Anlayamaz)* Ha?

Ali - *(Tasalı)* Hiç!

Ana - Rüzgârdan kulaklarım ağırlaşmış, ne dedin? Anlamadım?

Ali - Boranın bu kadar azacağını ummamıştım, dedim!

Ana - Kim ummuştu! Dur, azcık kendime geleyim!.. *(Heybesinin üstüne oturur.)*

Ali - *(Öncekilere)* Gelen yükleri karşılayıverin! *(I. Yörük, II. Yörük çıkarlar. Ana, sabah kahvaltısını hazırlamak için heybesini boşaltmaya başlar.)* Gün doğusunda bulutlar açık, hava kırılacak!.. İçimde bir sıkıntı var!.

Ana - Bu havada ferahlıyacak değildin ya!

Ali - Gece Fatma'nın bir şikâyeti oldu mu?

Ana - Gece o fırtınada Fatma'nın sesini duyan, yüzünü gören kim? Gece herkesin canını kollamaktan başka kaygısı mı vardı?

Ali - Aklım hep geride kaldı! Önden varıp konak yerini seçtiğime seçeceğime bin pişman oldum!..

Ana - Ne olacakmış Fatma'ya? Sabaha karşı baktım, ardımız sıra sapasağlam seğirtip geliyordu.. Meraklı görünüp obayı güldürme kendine!.. *(Kuzgun sesleri.)*

Ali - Ana bak!..

Ana - Ne olmuş? *(İlgisiz)* Kuzgunlar!

Ali - Demin de geçti..

Ana - Geçerler ya!..

Ali - O yanda ölü var!

Ana - Çiçek Dağı'nda ölünün sayısı hesabı mı olur? Her taraf kurt sırtlan dolu!

Ali - Gerimizde, yolumuz üstünde!

Ana - İnsan uykusuz kaldı mı aklını hep böyle kötüye yorar! Uykusuzsun! Gün doğunca bir şeyin kalmaz..

Ali - Yolumuz üstünde dönüp duruyorlar!.. Göründüler!

Ana - Göründüler! Hadi Emmi'ne, Dayı'na konak yerlerini göster! Ardından Fatma'na uğra!.. *(Ali çıkar, Ana ateş yakmak için çalı çırpı toplarken, Kâhya girer.)*

Kâhya - Eh bacım, geçmiş olsun!

Ana - Cümlemize!

Kâhya - Çok şükür bu geceyi de sağ salim atlattık! Yükün gerisi konak yerine vardı!

Ana - Geceyi hiç anma daha iyi! Gelin nasıl? Bir şikâyeti oldu mu?

Kâhya - Gelin yaman maşallah! Ovalı ama obalıları bastırdı!

Ana - *(Gururlu)* Daha bastırmasın mı?

Kâhya - Gece iki kez yanına vardım, kara mayanın çılbırını elinden alamadım..

Ana - Eee, analık öyledir! Ana kısmı evlât kokusu aldı mı bastığı yeri tanımaz! Yürümez uçar! Evlât candan tatlı gelir..

Kâhya - Varayım gelini karşılayayım!

Ana - Karşıla gayrı!.. *(Kâhya çıkar: Ana, gururla doğrulur, Kâhya'nın çıktığı yana bakar. Gelince girer.)*

Gelince - Gelini mi gözlüyorsun?

Ana - Gelinimi ya! Ne yaman çıktı gördün mü? Bey karısı dediğin böyle olur!.. Derdini sıkıntısını belli etmez!

Kâhyanın Sesi - Gelin bu yana çek, bu yana!.. *(Kara mayanın çan sesi gittikçe yaklaşır.)* Bu yana!..

Gelince - Gelinin oldum bittim bir tanedir..

Ana - Nasıl başı dik, gövdesi dik gör hele! Kara mayayı ıhtırışını gör bir.. *(Çan seslerinin bir iki kez hızlı hızlı vurup kesilmesinden, kara mayanın çöktüğü anlaşılır.)*

Gelince - Yaman maşallah! Hemen de beşiğe atıldı..

Ana - Elbette..

Fatma'nın Sesi - Murat! Muradım! Oğlum!.. *(Ses uzaklaşır)* Ah Muradım..

II. Yörük - *(Koşarak gider)* Ana koş! Yetiş!..

Ana - Ne oldu? Nesi var Murat'ın?

II. Yörük - Beşik boş! Murat yerinde yok!.. *(Ana, Gelince, koşarak II. Yörüğün ardından çıkarlarken.)*

Ana - Ulu Tanrım!..
Gelince - Yandı tazecik!..

(Karanlık)

DÖRDÜNCÜ TABLO

(Çiçek Dağı'nda bir geçit. Ala kilim bir çam dalında sallanır. Her taraf kayalıktır. Kayaların gerisi uçurum duygusu uyandırır.)

Ağaç - Ben ağacım!
Rüzgâr - Ben de rüzgârım ona bakarsan.
Ağaç - Öyleyse kabahat kimde?
Rüzgâr - İlle de kabahatliyi bilmen mi gerekir?
Ağaç - Gerekir elbet! Ben çok acıdım!
Rüzgâr - Ben de acıdım!
Ağaç - Zavallı gelin!
Rüzgâr - Ne kadar mutluydu! Artık hep üzülecek, hep ağlayacak!
Ağaç - Kimbilir? Belki de hiç ağlayamaz! Üzüntüden kaskatı kesilir! Ben çok üzüldüm mü ağlayamam! Gözlerim kurur!
Rüzgâr - Belki de!
Ağaç - Gece bir ara bana olanı anladı gibi geldi, sana?
Rüzgâr - Bana da!
Ağaç - Dallara önce devenin çanı takıldı, sonra da kundak!
Rüzgâr - Hatırlamam mı? Çan kısık kısık bir iki vurdu... Gelin kuşkulandı, dönüp yukarı baktı, ama öyle karanlıktı ki..
Ağaç - Kabahat belki de karanlıkta! Ay o kadar erken kavuşmasaydı..
Rüzgâr - Gözlerinin bir bakışı vardı ki unutmayacağım!
Ağaç - Ben de! Gözlerinin korku dolu anlamı aklımdan çıkmayacak! Geliyorlar, gördün mü?

Rüzgâr - Görüyorum. Önden gelin geliyor...

Ağaç - Borana kapılmış kuru yaprak gibi, savrula savrula atıyor kendini! Öbürleri çok gerilerde. Gelini gözden yitirdiler.

Rüzgâr - Döğüne döğüne ağıt yakıyorlar...

Ağaç - Zavallı gelin! Hâlâ bir umudu var. Murat'ı sağ bulur muyum diye koşuyor...

Rüzgâr - Boş kundak kilimini bulacak, kan izlerini görecek!

Ağaç - O acıyla dere tepe dağlara düşeceğinden korkarım! Ne olur bir şeyler yap, gelini kurtar!

Rüzgâr - Ne yapabilirim? Ne gelir elimden?

Ağaç - Kilimi yok et, kan izlerini sil, kurut!

Rüzgâr - Ne değişir? Gelin, daha şimdiden olanları görmüş gibi biliyor!..

Ağaç - Bey de! Yazık, beyin gözlerinde her zaman yanan o sevinç ışığı sönecek!

Rüzgâr - Artık ikisinin de yaşamı karardı, gölgelendi. Aşkları buluta girdi...

Ağaç - Beyin gözlerinin içi güldüğünü kimse göremez bir daha!.. Peki kabahat kimde?

Rüzgâr - Ne tuhaf, yalnız ölüm kabahatliyi düşündürüyor! Şimdi obada kim varsa birbirinin yüzüne bakarak "Kabahat kimde?" diye soracak! Vaktiyle, kısır diye, geline yaşamını zehir edenler, "Suçumuz ne?" diyecekler; kundaklı bir kadını dün geceki boranda geride yalnız bırakanlar, "âdet böyle" diye omuz silkecekler...

Ağaç - Sonra da beyi karşılarında çökmüş yıkılmış görünce, kendi durumlarına şükredip içten içe sevinecekler...

Rüzgâr - Zavallı Gelin! Yaklaşıyor!

Ağaç - Borana kapılmış kuru yaprak gibi... *(Kısa bir süre Fatma'nın yaklaşmasını izlerler. Yakınlarda bir yerde çağıltılarla akan bir su sesi duyulur.)*

Rüzgâr - Beni seviyor musun?

Ağaç - Biliyorsun?

Rüzgâr - Öyleyse beni sevdiğini kimseye söyleme!

Ağaç - Neden söylemeyeyim? Seni sevmek kötü bir şey mi?

Rüzgâr - Kimseye söyleme! Yanındaki çama, dalına konan kuşa söyleme! Kimse beni sevdiğini, kimse mutlu olduğunu bilmesin! Söylersen, bilirlerse beni kötülerler sana! Soğursun benden, beni sevmezsin!

Ağaç - Kötülesinler, ben inanmam ki!

Rüzgâr - Seni inandırıncaya kadar susmazlar! Seni yalnız, mutsuz, küskün görünceye kadar...

Ağaç - Boşuna uğraşırlar!

Rüzgâr - Mutsuzların hasedi her zaman korkutur beni!

Ağaç - Unutalım bu sözleri şimdi! Gelin az sonra burada olacak...

Rüzgâr - Yüzü, bakışları karanlıklarla dolu...

Ağaç - Bastığı yeri görmüyor! Daha şimdiden kendinde değil!

Rüzgâr - Bey obadakilerden ayrıldı! Soluk soluğa yaklaşıyor!

Ağaç - Yetişebilecek mi dersin?

Rüzgâr - Çok zor! Hâlâ bir kurşun atımı geride...

Ağaç - Tanrı yardımcıları olsun!.. *(Ağaç, Rüzgâr çekilirler. Sahne aydınlanır. Fatma, otlar, ağaçlar, kayalara seslenerek, girer. Ninniler söyleyerek Murat'ı aranır.)*

Nenni deyip belediğim
Seni haktan dilediğim
Ak kefensiz yatırdığım
Muradım, nerdesin?

Ses ver!
Ses ver bileyim!
Ellerim havada
Dillerim duada
Yedi yıl seni bekledim
Civan ömrüm çürüdü

Tatlı canımdan usandım
Nerdesin?
Ses ver
Ardından geleyim...

Devem var deveden yüce
Yük yüklettim ben de gece.
Kaynanamdan hicap ettim
Yoklamadım konmayınca.

Gelin başım bağlamadım
Top zülfüm yağlamadım
Dosttan düşmandan utandım
Bebek diye ağlamadım...

(Ala kilimin takılı kaldığı çama yaklaşır. Ala kilimi görür. Davranışlarında hiçbir değişiklik olmaz. Kilim sadece belli belirsiz bir şeyler hatırlatır gibidir. Türküye başlar.)

Elmalıdan çıktım yayan
Bebek oy, amman amman amman bebek oy
Dayan hey dizlerim dayan
Nenni nenni nenni bebek oy
Emmim atlı dayım yayan
Bebek oy, amman amman amman bebek oy

Bebek beni deleyledi nenni nenni nenni
Yaktı yaktı kül eyledi nenni nenni nenni

Ala kilime sardığım...
Yüksek mayaya koyduğum...
Yedi yılda bir bulduğum...

Bebek beni deleyledi...
Yaktı yaktı kül eyledi...

Kara haberler ulaşır...
Havada kuzgunlar dönüşür...
Çadırda düşman gülüşür...

Bebek beni deleyledi...
Yaktı yaktı kül eyledi...

Tabancamın ipek bağı...
Baban bir aşiret beyi...
Kanlı mı oldun Çiçek Dağı...

Bebek beni deleyledi...
Yaktı yaktı kül eyledi...

(Ala kilimin sarktığı dala bir akkuş konar. Öter. Fatma, akkuşun Murat'tan haber getirdiğini sanır, sevinir.)

Fatma - Muradım!.. Muradımın sesi? Muradım seslendi! Nerelerde Muradım? *(Yöresinde gördüğü gelincik, papatya, sümbülleri derler.)* Muradımın al yanacıkları bu gelincikler! Bu papatyalar Muradımın ak elleri! Ağzı dili sümbül kokan Muradım! *(Tepeliğini çıkarır atar. Ayağı bir taşa takılır, sürçer.)*

Çiçek dağı var mı sana zararım
Can yitirdim uğrun uğrun ararım.
Uçan kuştan haberini sorarım
Gelindi hey akça kuşum gelindi.

İzleyi izleyi buldum izini
Aşamadım Elmalı'nın düzünü
Akça kanadına sürsem yüzümü
Gelindi hey akça kuşum gelindi.

(Akkuş havalanır. Fatma çizmelerini çıkarır atar. Akkuşun ardından atılır.)

Ali - *(Dışardan)* Fatma! Fadimem! Dur, bekle! *(Fatma sahneden çıkmadan önce kısa bir an durur. Ali'nin sesi gelen yöne döner. Gülerek, el sallar. Akkuşun uçtuğu yöne atılarak çıkar.)*

Ali - *(Soluk soluğa girer)* Fatmam, dur, beni dinle! *(Ali, Fatma'nın ardından atılır, çıkar. Sahne kısa bir an boş kalır. Dayı, Emmi, Kâhya soluk soluğa girerler.)*

Emmi - Ala kilim!

Dayı - Gelinin çizmeleri!

Emmi - *(Tepeliği bulur)* Tepeliği...

Kâhya - Buradan geçmiş! Kan!

Dayı - Murat'ın kanı!

Emmi - Daha kurumamış!

Kâhya - Toprak çekmiş!

Dayı - *(Çizmelerini elinden bırakır)* Çizmelerini çıkarmış atmış!

Emmi - Saçını başını dağıtmış!

Kâhya - Anlaşılan aklını yitirdi!

Dayı - Ne yana gitti dersin?

Emmi - Çaylar taşkın!

Kâhya - Karların erime zamanı...

Dayı - Aşağıya çay yolunu tutalım. Çaya varmadan önünü keselim... *(Koşuşarak çıkarlar. Sahne kısa bir an boş kalır. Ana, Gelince, Emeti Kadın, I. Yörük, II. Yörük telâşla girerler.)*

Gelince - *(Ala kilimi gösterir)* Te ha!

Ana - Muradımın kilimi!

Gelince - *(Çizmeleri görür)* Bu da ne?

Ana - Ah, gelinimin çizmeleri!

Gelince - *(Tepeliği görür)* Tepeliği!

Ana - Ah, gelinimin tepeliği!

Gelince - Kendisi nerelerde? Başına bir şey gelmesin?

Ana - Allahım, bir acımız bize yeter, sen ikincisinden koru!

Gelince - Anlaşılan saçını başını yolmuş, çizmelerini, tepeliğini çıkarmış atmış!

Ana - *(Yörüklere)* Hadi, durmayın, gidenlere yetişin! *(I. Yörük, II. Yörük çıkarlar) (Çizmelerini alır)* Usul boyuna ne de yaraşırdı!

Gelince - *(Tepeliği göğsüne bastırır)* Kara kâküllerine ne de uyardı!

Emeti Kadın - Meraklanmayın, hayra yorun! İnşallah sağ salim bulur getirirler...

Ana - *(Dövünür)* Ah ah, ne ettim de dün gece yalnız kodum! Ne ettim de yanımdan ayırdım!..

Ali'nin Sesi - *(Uzaklardan)* Fatmaaaa!

Yankı - Fatmaaaa... *(Kısa sessizlik)*

Dayı'nın Sesi - Geliiiin!

Yankı - Geliiiin... *(Kısa sessizlik)*

Kâhya'nın Sesi - He heyyyyyy!

Yankı - He heyyyyy! *(Sesler kesilir. Kısa bir süre sadece suyun çağıltısı duyulur.)*

Ana - Dört bir yan taşkın, dört bir yan kayalık, uçurum! Böyle perişan giden bu yerlerden kazasız döner mi?

Gelince - Bir gelen var! *(Sahnenin gerilerine doğru ilerler. Geleni görmeye çalışır.)* Dönüyorlar.. *(I. Yörük, II. Yörük, ağırlaşan adımlarla girerler. Sahnedekilerin soran bakışları önünde, başları eğik sessiz kalırlar. Ana oturduğu yerde sessiz dövünür. İleri geri sallanır.)*

I. Yörük - Boğulmuş! *(Ananın, oturduğu yerde sallanmaları şiddetlenir.)*

Gelince - Nasıl olur!?

Emeti Kadın - Nerede?

II. Yörük - Aşağıda, Gelinalan çayında!

I. Yörük - Getiriyorlar...

II. Yörük - Ölüsünü Bey taşıyor...

Gelince - Ah tatlı kızım, güzel kızım... *(Ananın gerisinde, yere diz çöker, oturur. Dövünür.)*

Emeti Kadın - Talihsiz gelin! Ah, yazık, yazık, yazık!..

Gelince - Tatlı canına acımadın, geride kalanlarına da mı acımadın? Nasıl kıydın o civan ömrüne?

II. Yörük - Bey, burada, çamın dalından havalanan bir akkuşun ardından seğirttiğini görmüş. Seslenmiş durduramamış, koşmuş erişememiş. Akkuş, Murat'ın yolunu gösterir gibi, gelinin önünden konar konar kalkarmış. Gelin saçlarını çözmüş, çıplak ayaklarıyla, dağdan bayırdan, çalı diken demeden akkuşun ardına düşmüş. Akkuş önde, Gelin ardında, Gelinalan'ın kıyısına varmışlar. Akkuş karşı yakaya uçmuş. Gelin ardından çaya dalmış, sele kapılmış, hiç çabalamadan boğulmuş... *(Ali, kollarında Fatma'nın ölüsü ile girer. Dayı, Emmi, Kâhya, Ali'yi izlerler. Ali ilerler, Ana'nın önünde diz çöker, ölüyü kollarından yere bırakır.)*

Ali - Gitti ana, arından, hicabından gitti!

Ana - Ne diyeyim, yiğit oğlum! Senin acın benim de acım! İki acı birbiri ardından geldi...

Ali - Baharına doyamadan gitti! Allar giyecek çağında...

Gelince - Ak sadeler giyecek...

Dayı - Âdetlerimize kurban gitti...

Ana - N'olurdu dili varaydı da söyleyeydi...

Ali - Dilleri küskün, kendi bir halsiz! Civan olan canına böyle kıyar mı? Göz açıp gördüğüm, gönül verip sevdiğim, gelinim, kadınım, telli turnam, doya doya murat almama kalmadan gitti!

Kâhya - Allah geride kalanlarına sabırlar versin!

Emmi - Amin!

Ötekiler - *(Hafifçe)* Amin!

Ali - Başımın bahtı, evimin tahtı idi! Direğim, devletim, beni ayakta tutan gücüm kuvvetimdi! Çöktü, yıkıldı!

Dayı - Metin ol, sabırlı ol oğlum...

Emmi - Acına katlan!

Ali - Kolay mı? Yedi yıl o gülerse güldüm, o ağlarsa ağladım. Gençliğim, umudum, sevincim, onunla birlik gitti! Onun ardından ben neyim? Nasıl yaşarım? Onsuz yaylalarda nasıl yaylarım? Onsuz döşeklerde gözüm nasıl uyku tutar?

Kâhya - Öyle değil Bey! O gittiyse sen kaldın! Yedi yıl nasıl o gülünce sen güldüysen, o ağlayınca sen ağladınsa, bundan böyle sen gülünce o gülecek, sen ağlayınca o da ağlayacak! Ölenler geride kalanlarıyla yaşar! Ardından, Fatma'yı rahmetle anacak, anılarını yaşatacak en yakını sensin!..

Gelince - *(Kalkar)* Kâhya haklı! Fatma'nın tek dileği senin çadırını şenlenmiş görmekti. Yedi yıl, seni çocuğa kavuşturmak için dertlendi. Obada hiçbir kadın onun kadar ana olmak istememiştir! Öyleyken yedi yıl eksiğini yüzüne çalmayan kalmadı! Murat Çiçek Dağı'nın kurtlarına kuşlarına kurban gitti. Çocuk çocuk diye Fatma'ya gün göstermeyenler, bir gün rahat vermeyenler, hepiniz geride sağsınız işte! Fatma, oğlunun acısından, dağlara düştü, tatlı canından oldu! Tazeciğin bütün ömründe bir bahar yüzü güldü, mekânı durağı cennet olsun! Bütün obanın rahmetiyle anılsın!

Ana - Tanrı yüreğimi bilir, gelinime en küçük bir garazım yoktu! Tanrı yanılmalarımızı bağışlasın!

Kâhya - Keşki dün gece, sözünü dinlemesem, yanından ayrılmasaydım...

Emmi - Bu acılar ders olsun bizlere! Bundan böyle büyükler küçükleri ezmeden sevsin, küçükler büyükleri korkmadan saysın! Büyük küçük aklından geçenleri birbirinden saklamasın! Bizden sonra gelenler bu dağlardan geçerken bir daha bu acıları yaşamasın!

Ana - Ali'den dileğim, bu çamın altında, Fatma'ya, Murat'a yan

yana iki mezar kazılsın. Günü gelince kabirleri yapılsın. Üstüne beyaz güller dikilsin. Taşına, kırk günlük kuzusuyla, baharına doymadan giden Fadime'nin ağıdı yazılsın! Çiçek Dağı'ndan gelen geçen okusun! Obanın onların ardından döktüğü gözyaşını bilsin! Onları hayırla rahmetle ansın!

Ali - Çiçek Dağı bugüne kadar sayısız kurban aldı. Her koyun ölür, ölür ya, birinin acısı yeni kuzulayanın acısına benzemez! Şimdi hep birlikte konak yerine dönün! Ben bu gece Kâhyayla burada kalıp Fadimemin, Muradımın ölülerini bekleyeceğim! Akşam bulutu kızardı. Yarın hava güzel olacak. Yarın şafakla buraya dönersiniz. Burada, Fatma'yı, Murat'ı toprağa verdikten sonra, yaylaya doğru yola çıkacağız!.. *(Sahne kararır. Işıklar sadece Ağaç ile Rüzgâr'ı aydınlatır.)*

Rüzgâr -

Hani dediğim erenler
Bu dünya benim diyenler
Ecel aldı, yer gizledi, fani dünya kime kaldı...

Ağaç -

Hanlar hakanlar göçtü
Çaylar kurudu taştı
Bu eski bu canın dünyadan
Nice Arzular Kamberler
Ferhad ile Şirinler geçti!

Rüzgâr -

Onlar dahi bu dünyaya geldiler
Kervan gibi konup göçtüler..

Ağaç / Rüzgâr - *(Birlikte)*

Dileriz, seviştikleri karlı dağlar yıkılmasın
Gölgeli kaba ağaçlar kesilmesin
Gür akan suları kurumasın...

Rüzgâr - Bir masaldı oyunumuz!

Ağaç - Her masal gibi bitti!
Rüzgâr - Sizlere iyi geceler.
Ağaç - Güzel günler dileriz sevgili seyirciler...

PERDE

İlk yazılış · İzmir, Eylül 1949
İkinci yazılış: Teşvikiye, Temmuz 1968
Düzeltmeler: Etiler, Şubat 1984

KRISTOF KOLOMB'UN YUMURTASI

(Komedi, 1 Bölüm)

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Selman Hakgüder: Avukat, 40 yaşında.
Ömer Didin: Avukat kâtibi, 17 yaşında.
Kemal Özarı: Nur Turizm Müdürü, 40 yaşında.
Hidayet Tanrıverdi: Bakkal, 50 yaşında.
Kahveci Çırağı: 12-13 yaşında.

(Olay, 1950 yılında İzmir'de geçer. Bir avukat yazıhanesi. Sağda, ceviz kaplama yazı masası. Arkalıklı döner koltuk. Koltuğun gerisinde, duvarda "Danışma ücreti 15 liradır" yazılı bir levha. Onun üstünde Atatürk'ün portresi. Solda, kahverengi marokenden bir kanepe ile iki koltuk. Ortada sehpa. Geride, kâtibin oturduğu yeri ayıran buzlu camdan bir bölme. Bölmenin solunda giriş kapısı. Bölmenin önünde kanunlar, hukuk kitapları ile dolu bir kitaplık. Sol duvarda çerçevelenmiş bir avukatlık ruhsatnamesi, vb. gibi her avukat yazıhanesinde bulunan öteberi. Perde açıldığı sırada, Selman Hakgüder, şapkası ile çantasını gerisinden gelen Ö. Didin'e uzatarak sahneye girer.)

S. Hakgüder - Gelen giden oldu mu?
Ö. Didin - Olmadı efendim.
S. Hakgüder - Olmadı demek!
Ö. Didin - Olmadı..
S. Hakgüder - *(Pardesüsünü çıkarır)* Yani kimse gelmedi mi?

Ö. Didin - Gelmedi.. *(Pardesüyü alır.)*

S. Hakgüder - *(Ellerini oğuşturur)* Iıı.. Başka ne diyecektim?

Ö. Didin - Buyurun efendim..

S. Hakgüder - Hay Allah! Ne diyecektim? Bir şey diyecektim, unuttum..

Ö. Didin - Siz bilirsiniz efendim..

S. Hakgüder - Neyse, aklıma gelince söylerim. Sen git.. *(Ö. Didin, kollarında Avukat'ın eşyalarıyla çıkar. Ellerini oğuşturur)* Eeee, hele şöyle bir yerimize yerleşelim bakalım.. *(Yerine oturur, saçlarını, boyun bağını düzeltir. Seslenir.)* Ömer!

Ö. Didin - *(Dışardan)* Buyurun..

S. Hakgüder - Telefon melefon?

Ö. Didin - *(Dışardan)* İki kişi etti..

S. Hakgüder - Gelsene oğlum buraya! Doğru dürüst söylesene! Kim kim?

Ö. Didin - *(Girer)* İsim vermediler.

S. Hakgüder - İstemedin mi? Hay Allah, oğlum ben sana kaç defa demedim mi? Telefon edenlerin isimlerini al diye..

Ö. Didin - Dediniz..

S. Hakgüder - Eee? Peki sen ne yaptın? Kimsiniz demedin mi? Telefon numaralarını sormadın mı?

Ö. Didin - Sordum..

S. Hakgüder - Öyleyse?

Ö. Didin - Biz sonra yine ararız dediler, telefonu kapattılar..

S. Hakgüder - Al sana! İşin yoksa şimdi otur da bekle! Kaçta geleceğimi söylemedin mi?

Ö. Didin - Söyledim.. Saat onbirde yazıhanede olacak dedim..

S. Hakgüder - *(Saatine bakar)* Saat on bir buçuğa geliyor. Niye aramıyorlar bu sersemler?

Ö. Didin - Ararlar efendim..

S. Hakgüder - Ararlar! Evet, keyifleri olunca ararlar. Sen de işin yoksa otur bekle.. Peki, hadi sen git.. *(Ö. Didin gidecek olur)* Dur, bekle! Ne diyecektim?.. Evet, şu telefon edenleri... Tanımadın mı yani?

Ö. Didin - Ne gibi?

S. Hakgüder - Yani sesleri falan? Yabancı mıydı, değil miydi?

Ö. Didin - *(Kararsız)* Tanıdım desen?.. Bilmem ki?..

S. Hakgüder - Ne biliyorsan onu söyle oğlum! Tanıdınsa tanıdım de, tanımadınsa tanımadım de..

Ö. Didin - Doğru dürüst tanıdım desem yalan olur..

S. Hakgüder - Hele hele az düşün bakalım.. Dur, ben de biraz sana yardım edeyim. Sesleri falan nasıl sesti?.. Tanıdık mı yabancı mı? Kalın mı ince mi? Kadın mı erkek mi?

Ö. Didin - Biri kadındı..

S. Hakgüder - Bak, gördün mü?

Ö. Didin - Sesi pek yabancı değildi.

S. Hakgüder - Bak, neredeyse yavaş yavaş tanıyorsun. Demek, öyle birdenbire tanımadım dememeli insan.. Önce düşünmeli..

Ö. Didin - Düşünüyorum..

S. Hakgüder - Hadi, kimdi söyle bakalım?..

Ö. Didin - Çıkaramıyorum ki..

S. Hakgüder - Nasıl çıkaramazsın oğlum? Az önce ne dedim ben sana? Bir şeyi tanımadım, çıkaramadım demeden önce biraz düşün demedim mi?

Ö. Didin - Dediniz..

S. Hakgüder - Düşün bakalım!

Ö. Didin - Galiba Zerrin Hanım'dı..

S. Hakgüder - Lâf! Zerrin Hanım niye olsun? Onunla işimiz çoktan bitti!..

Ö. Didin - Onun sesine benzettim..

S. Hakgüder - Sen hele biraz daha düşün bakalım..

Ö. Didin - Belki de Nermin Hanım'dı..

S. Hakgüder - Nermin Hanım mı? *(Kravatını, saçlarını düzeltir)* Lâf! Nermin Hanım ben yazıhanede yokken ne diye telefon etsin yani? Sen de hangi kadın telefon etse, çıkaramayınca Nermin Hanım dersin.. Peki, benim kaçta geleceğimi sormadı mı?

Ö. Didin - Sordu..

S. Hakgüder - Ne dedin?

Ö. Didin - Söyledim..

S. Hakgüder - Peki anlaşıldı! Tanıyamamışsın! İyisi mi böyle tanıyamadığın sesler oldu mu tanıyamadım de açık açık. Öteki kimdi?

Ö. Didin - Erkekti herhalde..

S. Hakgüder - Nasıl herhalde?

Ö. Didin - Yani erkek sesiydi..

S. Hakgüder - O önemli işte! Onu tanımalıydın. Muhakkak yeni bir iştir..

Ö. Didin - Çok sordum efendim. Söylemedi..

S. Hakgüder - Niye söylemiyor kerata? Hayvan herif!..

Ö. Didin - Ne deseniz haklısınız..

S. Hakgüder - Onun keyfi için burada bulmaca mı çözeceğiz yani? Belki benim işim var? Belki çıkıp gideceğim? Ne diye bağlıyor beni buraya? Görgüsüzlük dediğin de bu kadar olur! Anlaşılan ayının biri..

Ö. Didin - Herhalde..

S. Hakgüder - Neyse, sen git, hazır kimse yokken, mahkemeye yatırılacak giderleri yatır..

Ö. Didin - Hemen gideyim mi?

S. Hakgüder - Git dedik ya.. *(Ö. Didin çıkar. S. Hakgüder gazetesini açar. Şöyle bir bakıp karıştırarak ikiye katlar, bir yana bırakır.)* Amma da iş ha! Ne ayılar var şu dünyada! Yol bilmezler, yordam bilmezler, doğru dürüst telefon etmesini bilmezler! Adam mı bunlar yani? Eşşşşşek. Hem de şeddeli eşek. *(Telefon çalar. Alıcıyı alır)* Alo! Avukat Selman Hakgüder! Kemal mi? Hangi Kemal?.. Özarı desene şuna! Özarı! Arı gibisindir vallahi! Aslansındır!.. Eee, ne haber bakalım?.. Hep öyle kardeşim, hep öyle, yuvarlanıp gidiyoruz... Asıl haberler sende. Söyle bakalım nerelerdesin? Ne yapıyorsun?.. Zamparalıktan ne haber? Akşamları iki tek atıyor musun?.. Hadi hadi saklama, bilirim ben seni. Uslu durmazsın sen! Ah sen, ne özarısın sen

vınlar durursun!.. Eee, söyle bakalım nerden esti aklına böyle durup dururken beni aramak?.. Neyse canım, iş olsun da, işler iyi olsun da, biz bu kadarına da razıyız.. Söyle bakalım... Vallah az önce geldim. Kâtip, bir beyefendi telefon etti dedi ama, isim vermemişsin!.. Demek sendin öyle mi?.. İnsan isim bırakır birader! Bu kadar zamandır görmedik birbirimizi. Aradığını bilsem, beklemez ben seni arardım... Demek karabatak gibi böyle ha? Çok şükür çıkıverdin gene. Çok şükür sesini olsun duydum!.. Hayrola?.. Emret!.. Gelecek misin? Gel canım ciğerim, gel! Yazıhanemdeyim, elbet beklerim!.. Ne işi bu böyle?.. Kolay, kolay! Ölünceye kadar bakma akdi olacak.. Çok geçti elimden o türlü işler... Bakarız bir kolayına.. Hele sen gel, iş sahibini de al getir, anlaşırız... Beklerim dedim, merak etme, sen gelmeden yazıhaneden çıkmam... Saygılar benden kardeşim, saygılar benden... *(Telefonu kapatır. Seslenir)* Ömer! Ömer oğlum, gittin mi?

Ö. Didin - *(Girer)* Daha gitmedim..

S. Hakgüder - İyi etmişsin..

Ö. Didin - Birazdan giderim..

S. Hakgüder - Kalsın, öğleden sonra gidersin..

Ö. Didin - Siz bilirsiniz..

S. Hakgüder - Yerinden ayrılma. Gelen giden olacak, lâzım olursun..

Ö. Didin - Hay hay..

S. Hakgüder - Eh, telefon edenlerden biri belli oldu..

Ö. Didin - Kimmiş?

S. Hakgüder - Kim olacak, Kemal Bey!.. Kemal Özarı canım. Nur Turizm Ortaklığı sahibi.. A, sahi sen tanımazsın.. Sen geldin geleli yazıhaneye uğramadı.

Ö. Didin - Evet, karşılaşmadım..

S. Hakgüder - Karşılaşmasan da bir şey kaybetmezsin! Kazın biridir. Ama işleri yolunda maşallah!.. Burnu paranın kokusunu iyi alıyor.. (İç çeker) Hukuku daha birinci yılında üç ay okuyup bıraktı, bu işi kurdu. Şimdi altında kocaman kuyruklu bir Amerikan arabası

var. Sözde o okumadı, biz okuduk... Şu Medeni Kanunu versene ordan bana.. *(Ömer, kitaplıktan kanunu alır verir.)* Teşekkür ederim. Hadi sen yerine git, otur.. *(Ömer çıkar. Kanunu karıştırır.)* Mahfuz hisseyi kurtarmak için olmalı.. Mahfuz hisse... Mahfuz hisse... *(Maddelerin başlıklarına göz gezdirir.)* Kanuni mirasçılar.. Ölüme bağlı tasarruflar... 451, 452, evet 453... Çocuklar için dörtte üç, ana baba için yarısı, kardeşler için dörtte bir... Eh başka bir durum yoksa hisseyi isteriz.. *(Telefon çalar. Alıcıyı alır)* Alo!.. Evet, buyurun... Sen misin canım?.. Tanımaz olur muyum? Hemen tanıdım... Tanıdım dedim ya, tanıdım işte... Kim misin?.. Peki ya kim olduğunu hemen söylersem!.. Mahcup olacak mısın?.. Madem öyle ben de söylemeyeceğim işte!.. Demek bana güvenin yok öyle mi?.. Güvenin olsa inanırsın tanıdığıma... Sensin işte, sen! Benim çorak hayatımın çiçeği, ışığım, güneşim... Manolyam!.. Evet, gülüyorsun, alay ediyorsun değil mi?.. Nasıl, tanıdım mı?.. Zaten başka kim olabilirdi ki!.. Ama siz kadınlar kendinizi sevenlere hiçbir zaman güvenmezsiniz!.. Hayır kadınlar! Evet kadınlar!.. Erkeklerin işi kanmak, inanmak... Ama siz! Şüphe hançerini size kapılanların kalbinde çevirip durmak, bizim acılar içinde kıvrandığımızı görmek size zevk verir!.. Hayır asıl kadınlar... Asıl kadınlara güven olmaz... Kimindi o söz? Belki Şekspir'indi, belki de Napolyon'un... Kadınlara inanan erkek silâhsız savaşa giren askere benzer mi, ne?.. Öyle bir şeyler ama doğru, çok doğru!.. Neyse kaç gündür nerelerdesin bakalım?.. Üç gün mü oldu?.. İyi ya işte! Daha ne olsun, üç yıl olacak değil ya! Ama bana üç yıl gibi geldi!.. Dinle beni... Üzme beni... Bırak şimdi çıkarım çıkamam böyle bir sürü saçmaları!.. Çıkman lâzım! Aşkımızın emirlerine karşı gelemeyeceğimizi unutma!.. Evet, çıkman lâzım... Her zaman çıktığın gibi... Artık dişçi mi, terzi mi?.. Yoksa annene mi gidersin? Bir şeyler uydurmaya bak!.. Safiyeciğim, ruhum, beni dinle!.. Gördün mü, uysal ol işte böyle!.. Şey, bu sabah daha önce telefon ettin mi sen?.. Etmedin demek?.. Hiç canım, yazıhanede kimse yoktu, ben de yoktum, yeni geldim de.. Aradın mı diye sordum.. Hani nerelerde kaldın? Niye senden ses çık-

madı diye merak ediyordum da... Neyse, madem anlaştık mesele yok!.. Sen nasıl istersen.. İstersen buraya gel... Öyleyse eve gel.. Ben de senin için dörtten sonra evde olurum... Peki canım, peki ruhum... Beklerim... *(Telefonu kapatır)* Ömer... Orada mısın?

Ö. Didin - *(Girer)* Buyurun..

S. Hakgüder - Neyse, öbür telefon eden de belli oldu..

Ö. Didin - Kimmiş?

S. Hakgüder - Kim olduğunun artık pek önemi yok! Ama senin dediğin gibi ya Zerrin Hanım'dır ya da Nermin Hanım..

Ö. Didin - Herhalde..

S. Hakgüder - Hangisiyse!.. Bugün beni bir daha arayacak olursa yok dersin. İzmir'de değil, Aydın'a gitti dersin anlaşıldı mı?..

Ö. Didin - Evet.. *(Kapının zili çalınır.)*

S. Hakgüder - Bak bakalım kapıya.. *(Ömer çıkar)*

K. Özarı'nın Sesi - Geldik işte! Ben sana yakındır demedim mi?

H. Tanrıverdi'nin Sesi - Dedin Allah razı olsun..

K. Özarı'nın Sesi - Merdivenler de öyle sandığın gibi değil. Alt tarafı iki kat çıktık... Yazıhanesi beşinci katta olan avukatlar bile var.. Bak ben sana beş kat merdiven çıkartmadım..

H. Tanrıverdi - Allah ne muradın varsa versin.. *(Kemal Özarı ile Hidayet Tanrıverdi kapıda görünürler.)*

S. Hakgüder - *(Kalkar)* Efendim buyursunlar!..

K. Özarı - *(Hidayet'e)* Geç bakalım, önce sen geç..

H. Tanrıverdi - Sen geç Bey, ben ne de olsa buraların yolunu usulünü bilmem..

K. Özarı - Geç, burası senin o bildiğin yabancı yerlerden değil!

S. Hakgüder - *(Karşılar)* Buyursunlar Kemalciğim!..

K. Özarı - *(Hidayet'e)* Yol önünde işte! Açık, görünüyor, geç, şu karşıki koltuğa otur!..

S. Hakgüder - Buyurun Hoca Efendi..

Kemal Özarı - Hoca değil! Hacıdır..

S. Hakgüder - Hoş geldiniz Hacı Efendi, buyurun.. *(Kemal Öza-*

rı oldukça iyi giyimlidir. Rölöve siyah şapka. Altın çerçeveli gözlük. İnce bıyıklı. Şişmanca. Daima cana yakın görünmeye çalışır. Ağırbaşlı olmaya da önem verir. Acelecidir. H. Tanrıverdi, yarı kasabalı, yarı köylü kılıklı, top sakallıdır, kravatsızdır.)

K. Özarı - *(Şapkasını Ö. Didin'e verir. S. Hakgüder'le kucaklaşır.)* Hele şükür görüşebildik..

S. Hakgüder - Pardesünü çıkarmayacak mısın?

K. Özarı - Kalsın kalsın! Şöyle Hidayet Efendi'nin işini anlatıp gideceğim. *(Otururken)* Çıkarayım mı yoksa?

S. Hakgüder - Rahat edersin..

K. Özarı - Evet çıkarayım, buruşmasın daha iyi.. *(Pardesüsünü çıkarır, Ö. Didin'e verir.)* Bak işte Hidayet Efendi, gör! Avukatın bu! Selman Hakgüder! Benim kardeşim, canım sayılır.. *(Ö. Didin, Kemal Özarı'nın öteberisiyle çıkar.)*

S. Hakgüder - Hoş geldin Hidayet Efendi..

K. Özarı - Beni nasıl bilirsin onu da öyle bil..

H. Tanrıverdi - *(Kemal'e)* Eksik olma.. *(Selman'a)* Hoş bulduk bey..

K. Özarı - Üstelik adı üstünde. Hakgüder. Hak nerede o orada! Elinden hiçbir şey kurtulmaz evvel Allah..

S. Hakgüder - Teveccühün..

K. Özarı - Teveccühüm meveccühüm değil, doğruyu söylüyorum. Ben hatır için lâf etmem, daima doğruyu söylerim. Hidayet Efendi bilir beni. *(Hidayet'e)* Öyle değil mi Hidayet Efendi?

H. Tanrıverdi - Allah için...

S. Hakgüder - *(Kemal'e)* Eee, başka? Nasılsın bakalım?

K. Özarı - İş zamanı kardeşim! İşler başımdan aşkın. Hani her zaman aklımdasın. Hanının önünden geçerken, uğrayayım, bir kahveni içeyim diyorum, olmuyor! Ortada güvenilecek, aklı işe erer adam yok kardeşim! Her iş bana bakıyor. Bir arkasını bıraktın mı gitti.. Hani Hidayet Efendi'nin işi olmasa, başka bir iş olsa adım atmazdım. Tam işlerin sıkışık zamanı kardeşim! Mübarek hac mevsimi...

S. Hakgüder - Neyse, işlerin iyi olsun da, sağlığın bize yeter! Demek, Hidayet Efendi'ye teşekkür etmem gerekiyor. *(Hidayet'e gülümser)* Yoksa başka türlü yüzünü göremeyecektik.. *(Cigara uzatır)* Bir cigara?

H. Tanrıverdi - *(Kemal'e)* Eksik olma Kemal Efendi. Eksik olma. Ben de her ne gelirse elimden esirgemem senden..

K. Özarı - *(Hidayet'e)* Onu aramızda, başbaşa kalınca konuşuruz.. *(Selman'ın uzattığı paketten acele bir cigara alır. Selman'a)* İşin içinde Hidayet Efendi olunca değişir! Hidayet Efendi demek, ben demek! Hani demek istediğim, sen beni nasıl tutarsan, öyle tut Hidayet Efendi'yi. Yüzüne karşı övmek gibi olmasın ama Müslüman adamdır. Öyle yalandan değil, gerçekten Müslüman. Ben doğru adamları severim. Müslüman adamları severim. Allah kimseyi dininden, doğruluktan ayırmasın..

H. Tanrıverdi - Amin..

S. Hakgüder - *(Yeniden Hidayet'e cigara tutar.)* Çok iyi. Cigara?

H. Tanrıverdi - İçmem ama, hatırın kalmasın bir tane içeyim..

K. Özarı - İşim ne kadar çok olursa olsun, Hidayet Efendi'yi kıramam. Ama işimi bırakınca elli lira kaybedecekmişim, yüz lira kaybedecekmişim, kıymeti yok! Feda olsun! Hidayet Efendi memnun olsun yeter bana!..

S. Hakgüder - Bilirim hakikatli, dost canlısısındır. Ben bildim bileli hep dost işine koşarsın...

K. Özarı - Doğru mu Hidayet Efendi? Dediğim doğru mu? Söyle?..

H. Tanrıverdi - Allah için! Yukarda Allah var..

K. Özarı - Yetmez! Yukarda Allah var ama aşağıda biz varız. Allahın emrinin yerine gelmesi için, takdir ettiğini bizim de takdir etmemiz gerekir.. Doğru mu Selmancığım?

S. Hakgüder - Pek tabii...

K. Özarı - Hayat ne ki kardeşim? Hayat ne? Şunun şurasında yaptığın bir iki iyilikten başka geriye ne kalacak? Eh bu arada çoluk ço-

cuğunun geleceğini de biraz teminat altına alacak birşey bırakabilirsen geriye, oldu bitti! Onun için Hidayet Efendi'ye bir yardımım dokunabilirse ne mutlu bana! Hayat bu! Ben ona, o bana yardım edip geçinip gideceğiz işte! Öyle değil mi Hidayet Efendi!

H. Tanrıverdi - Öyle!..

K. Özarı - *(Selman'a)* Efendim, bizim Hidayet Efendi'nin başı dertte..

S. Hakgüder - Hayrola? *(Seslenir)* Ömer oğlum! *(Ömer girer)* Bak beyler ne içerler?.. *(Ötekilere)* Anlatın bakalım, elbet Hidayet Efendi'yi bu dertten kurtarmaya çalışacağız..

Ö. Didin - *(Kemal'e)* Ne içersiniz?

K. Özarı - *(Aceleci)* Çay? Kahve? Uzun sürer. *(Sesini yükseltir)* Gazoz oğlum! En iyisi gazoz..

Ö. Didin - Başüstüne.. *(Hidayet'e)* Siz? *(Hidayet kararsız, Kemal'e bakar.)*

S. Hakgüder - Evet, ne içersiniz?

H. Tanrıverdi - Ben pek çay kahve içmem ama, hatırın için içeyim..

Ö. Didin - Ne içersiniz?

K. Özarı - Hidayet Efendi'ye kahve söyle oğlum. Şekeri çok, okkalı bir kahve.. (Hidayet'e) Eee, anlat bakalım Hidayet Efendi?

S. Hakgüder - Evet, buyurun, anlatın..

H. Tanrıverdi - *(Kemal'e)* Sen anlatsan bir zahmet. Sen daha iyi anlatırsın..

S. Hakgüder - *(Not almaya hazırlanır)* Biliyorsan sen anlat..

K. Özarı - Kendisi anlatsın daha iyi.. *(Hidayet'e)* Sen anlat, ben eksiğin olursa araya girerim..

S. Hakgüder - *(Ciddi)* Evet, öyle de olur..

H. Tanrıverdi - Bey, ben hayatımda mahkeme kapısından içeri adım atmış değilim.

S. Hakgüder - Hep öyleyiz, hep öyle.. Biz de atıyorsak, meslek icabı atıyoruz..

H. Tanrıverdi - Ben namuslu adamım..

K. Özarı - *(Atılır)* Efendim, bizim Hidayet Efendi Kemalpaşa'da bakkal..

S. Hakgüder - Bizim Kemalpaşa'da mı?

K. Özarı - Bizim Kemalpaşa'da..

S. Hakgüder - Güzel..

H. Tanrıverdi - *(Kuşkulu)* Ne var?

S. Hakgüder - Sizin orada iyi bal var mı?

H. Tanrıverdi - Lâzım mıydı?

S. Hakgüder - Neyse, onu sonra konuşuruz. Sonra?

K. Özarı - Bal kolay. Bizim Hidayet Efendi'nin biraderi..

H. Tanrıverdi - *(Kemal'le birlikte anlatmaya başlar)* Bizim birader..

S. Hakgüder - Evet?..

K. Özarı - *(Oturduğu koltukta biraz öne kayar.)* İki üç ay önce öldü..

H. Tanrıverdi - *(Koltuğunda öne kayar)* Üç yıl önce evlendi.

S. Hakgüder - İyi. Yani ölmeden üç yıl önce evlendi. Öyle mi?

K. Özarı - *(Selman'a)* Nasıl dedin?

S. Hakgüder - Yani, yanlış anlamadımsa, Hidayet Efendi'nin biraderi evlendikten üç yıl sonra ölmüş, öyle mi?

K. Özarı - Evet, öyle..

H. Tanrıverdi - Tam dediğin gibi..

S. Hakgüder - Güzeeel! Sonra?

H. Tanrıverdi - Dünya bu bey, dünya..

S. Hakgüder - Ne denir efendim? Ölüm, ergeç hepimizin başında, üzülmeyin.

K. Özarı - Evet, Hidayet Efendi, hepimizin başında, üzülmeyi bırak, anlat..

H. Tanrıverdi - Demem o değil bey! Demem şu ki bu dünyada kimseye güven kalmadı. Devir o devir.

K. Özarı - Onu az önce ben de söyledim..

S. Hakgüder - *(Hidayet'e)* Eee, ne yaparsınız? Devir böyle.. O bakımdan hakkınız var.

K. Özarı - Evet, hakkı var. Anlatınca daha iyi göreceksin..

H. Tanrıverdi - Sen sen ol bey, bu devirde öz kardeşine güvenme..

S. Hakgüder - Ne yazık ki öyle..

K. Özarı - Ben sana vaktiyle çok söyledim Hidayet Efendi, çok söyledim...

H. Tanrıverdi - Ne bileyim ben sonunun böyle çıkacağını? *(Selman'a)* Ben namuslu adamım..

S. Hakgüder - Elbette..

K. Özarı - Selman Bey adamdan anlar merak etme.. Görür görmez anlamıştır senin ne olduğunu.. *(Selman'a göz kırpar.)*

S. Hakgüder - Pek tabii.. *(Kemal'e göz kırpar.)*

H. Tanrıverdi - Eksik olma! *(Devamla)* Bey, ben hayatımda yargıç karşısına çıkmadım..

S. Hakgüder - Zararı yok! Bunun üstünde durmayın..

H. Tanrıverdi - Tanıklık için olsun mahkemeye gitmiş değilim..

S. Hakgüder - Onu da geçin, onun da önemi yok!

H. Tanrıverdi - Reva mıydı bu bana Kemal Efendi? Reva mıydı?

K. Özarı - Reva olur mu Hidayet Efendi? Neden reva olsun? Ben bilmez miyim senin kardeşine ettiğin iyilikleri? Kardeşin bütün malını sana bağışlasa hakkını ödeyemezdi ya neyse, devir o devir değil! Şimdi öyle hatırbilir, kıymetbilir kardeş nerde? Hadi anlat, sen devam et, ben sırasında araya girerim.. *(Kahveci çırağı ile Ömer Didin girerler.)*

Çırak - Evet? Kahve? Gazoz?

Ö. Didin - *(Kemal'i gösterir)* Gazoz..

Çırak - *(Gazozu bırakır)* Gazoz..

Ö. Didin - *(Hidayet'i gösterir)* Kahve..

Çırak - Bu da kahve.. *(Çıkarlar)*

H. Tanrıverdi - Sen anlat Kemal Efendi. Benim dilim varmıyor.

Olur da kötü bir lâf eder ölenin ardından günaha girerim. Sen ne de olsa benden rahat konuşursun.

K. Özarı - Gördün mü Selmancığım doğru adamı? Yüreğinde Allah korkusu olan adamı? *(Telefon çalar.)*

S. Hakgüder - Bir dakika. *(Telefonu açar)* Özür dilerim. *(Arkasını döner, bir iş sahibiyle konuşmaya başlar.)*

K. Özarı - Sen sıkılma kardeşim, rahat konuş.. Biz bekleriz.. *(Hidayet'e)* Allah seni bu huyundan ayırmasın kardeşim Hidayet Efendi..

H. Tanrıverdi - Amin..

K. Özarı - Bak şimdi kardeşim beni dinle..

H. Tanrıverdi - Buyur..

K. Özarı - Benim senden, *(Selman'ı gösterir)* bu arkadaştan ne çıkarım var? Hiç değil mi? Yok değil mi? Peki öyleyse ben işimi gücümü bırakıp da niye seninle buraya geldim? Şimdi işimin başında olsam elli lira, yüz lira kazanır mıydım, kazanmaz mıydım?.. Dur, sözümü kesme, aramızda elli liranın yüz liranın kıymeti yok.. Kıymeti olan benim seni gözettiğim gibi senin de beni gözetmen! Yani sırası gelince sen de beni gözeteceksin. Gözetmezsen olmaz!..

H. Tanrıverdi - Estağfurullah, haddimize mi? Biz kimiz ki seni gözetelim a koca Kemal Efendi?..

K. Özarı - Yooo! İş öyle değil! Hikâyeyi bilirsin. Gün gelmiş aslan fareye muhtaç olmuş. Bu dünya böyle. Ekersen biçersin. Ekmezsen biçemezsin. Biçer misin, söyle? Elbet biçemezsin! Şimdi ben sana, sırası gelince sen bana..

H. Tanrıverdi - Hele sen benim işimi bir hallet, benden yana yüreğini geniş tut..

K. Özarı - Bak Hidayet Efendi, dinle.. Bilirsin sizin o tarafın köylüleri senin sözünden çıkmaz. Her ne işleri olursa senden akıl danışır, sana yol sorarlar.

H. Tanrıverdi - Hatırımı sayarlar çok şükür..

K. Özarı - Elbet sayacaklar! Nerden bulacaklar senden doğru adamı? Dinle, sizin köylüler bilirsin dinine düşkündür. Oruçtu namazdı, farzdı sünnetti yerine getirmekte kusur etmezler..

H. Tanrıverdi - Çok şükür..

K. Özarı - Eline üç beş kuruş geçen gerisini düşünmez, borcunu yerine getirmeye çalışır, Hacca da gider..

H. Tanrıverdi - Elimizde olduktan sonra hac da hepimizin boynunun borcu..

K. Özarı - Elbette! Zaten bu dünyada yaşamamız, öteki dünyada yerimizi hazırlamaya değil de neye? Ha niye? Söyle başka türlü yaşamanın gereği ne? Niçin yaşayacağız yanii?.. Dur, sözümü kesme de bağlayayım.. Söyle, sen beni seversin, değil mi?

H. Tanrıverdi - Ona ne şüphe?

K. Özarı - Ben de seni severim. Şimdi bak, sen bana bugünkü iyiliğime karşılık dört hacı gönder yeter.. Benden yana hizmetim helâl olsun..

H. Tanrıverdi - Sen işin o yanını bana bırak..

K. Özarı - Kartım var değil mi sende? Ama olsa da fazlasının zararı yok. Al şunları da *(Beş on kart verir)*, okuma bilmeyenlere oku, Nur Turizm Acentası de, ellerine birer kart tutuştur, gerisine karışma. Senden bir selâm getirsinler yeter..

H. Tanrıverdi - Sen hiç merak etme..

K. Özarı - Şimdi bu işler senin gittiğin gibi değil. Çok şükür başımızdakiler Müslüman. İmkânımız bol. Uçakla göndeririz, vapurla göndeririz.. Uçak, vapur tutanları karadan tren, otobüsle.. Türlü vasıta var elimizde. Herkesin kesesine, midesine hangisi uygun gelirse...

S. Hakgüder - *(Telefonu kapatır. Onlara döner.)* Evet, nerede kaldık?

K. Özarı - *(Koltukta öne doğru kayar)* Bizim Hidayet Efendi'nin biraderi üç ay önce öldü..

S. Hakgüder - Güzel! Sonra?

K. Özarı - Ne zaman ölmüştü Hidayet Efendi?

H. Tanrıverdi - *(Koltukta öne doğru kayar.)* 22 Aralık'ta..

K. Özarı - Bugün martın on altısı. Demek üç ay dolmamış..

S. Hakgüder - O da güzel! Sonra?

K. Özarı - Ölmeden bir ay mı, kırk beş gün önce mi her neyse bütün malını senetle karısının üstüne yapmış. Ne zamandı o Hidayet Efendi?

H. Tanrıverdi - *(Koltukta biraz daha öne kayar.)* 4 Kasım'da..

S. Hakgüder - Şöyle böyle ölmeden kırk beş gün önce. Anlaşıldı. *(Hidayet'e)* O senetten malumattar mısınız?

H. Tanrıverdi - *(Kavrayamaz, şaşkın.)* Aktar değilim bey, bakkalım. Ama Kemalpaşa'da kime sorsan beni tanır.

K. Özarı - Senedi göster Hidayet Efendi, senedi. Selman Bey senedi görmek istiyor..

H. Tanrıverdi - Ne bileyim ben bey? Cahil aklı ne de olsa! Bu yaşa kadar mahkemeye düşmüş değilim! *(İç cebinden senedi çıkarır.)* Beş liramı aldılar bu iki yaprak yazıya bey. Hiç insaf kalmadı âlemde. Al buyur, senedin aynı. Senette ne yazılıysa bunda da yazılı..

S. Hakgüder - *(Senedi alır. İncelemeye başlar.)* Evet, düşündüğüm gibi, ölünceye kadar bakma akdi.. Müsaade ederseniz bir iki dakika inceleyeyim..

K. Özarı - Sen rahatına bak Selmancığım. Bildiğin gibi yap. Biz konuşuruz.. *(Hidayet'e)* İyi ki aklıma geldi. Sizin Kemalpaşa'nın kaç köyü var?

H. Tanrıverdi - *(Maksadını anlamaya çalışarak)* Yirmi yedi..

K. Özarı - Merkez de kalabalıktır..

H. Tanrıverdi - Oldukça.. Hiç kalabalık olmaz olur mu?

K. Özarı - Hidayet Efendi, ben hesabımı yaptım, sen istersen bana en az altı yedi hacı gönderirsin..

H. Tanrıverdi - Sen işin o yanını bana bırak dedim Kemal Efendi, sözümü dinle, bana bırak..

S. Hakgüder - *(Mırıldanarak not alır)* Üç parça tarla, bir ev, bir dükkân..

K. Özarı - Olmadı! İyi hesaplayamadım. Aldandım ben bu işte! On hacı. En az on hacı göndermek düşer sana..

H. Tanrıverdi - Ne bilirsin belki de on bir olur. Kısmet!..

K. Özarı - Oldu. Ben de bunu beklerim işte senden. *(Çantasını açar)* Al, bizim Nur Turizm'in hacı broşürleri. On beş yirmi tane yanında bulunsun. Uçak, tren, vapur, otobüs, ne ile gitmek isterlerse lirası, kuruşu, günü ile hep yazılı içinde. Sen sade mühürleri ile kafa kâğıtlarını al, dörder de fotoğraf. Gerisini bize bırakınlar. Paraları hazır etsinler o kadar! Döviz, pasaport, biz hazır ederiz..

S. Hakgüder - *(Mırıldanır)* Tarlalar on beş bin, evle dükkânı da on beş bin desek, etti otuz bin.. *(Hidayet'e)* Kardeşiniz bilâ velet mi vefat etti?

H. Tanrıverdi - *(Kavrayamaz. Şaşkın)* Vilâyete gelmedi bey. Kazada öldü.

K. Özarı - Bilâ velet, Selmancığım, bilâ velet öldü.. Çocuğu yoktu. Karısı vardı, bir de kardeşi, bizim Hidayet Efendi..

S. Hakgüder - Güzel! Dava kazanılır..

K. Özarı - Yaşa! *(Hidayet'e)* Ben ne dedim sana? Selman Bey her avukata benzemez. Bir işe olursa olur der, olmazsa olmaz! *(Selman'a)* Selmancığım, bizim gümrükçü Suat'ın yazıhanesi bitişikteydi değil mi? İznin olursa ben bir dakika kendisine merhaba deyip geleyim.. Hadi Hidayet Efendi, sen anlat, ben anlatmanı bitirmeden gelirim.. *(Çıkar)*

S. Hakgüder - Evet, ölenle hasımlık var mıydı aranızda?

H. Tanrıverdi - Daha ne hısımlık olacak bey, kardeştik işte. Ana baba bir kardeş..

S. Hakgüder - Husumet, yani düşmanlık var mıydı diye sordum?

H. Tanrıverdi - Ne husumet olacak? Kardeşin kardeşe husumeti mi olur? Evlendiğinden beri konuşmazdık, hepsi o kadar... Kardeş nazı, kardeş dargınlığı işte..

S. Hakgüder - Peki, nasıl oldu bu iş?

H. Tanrıverdi - Baştan mı anlatayım?

S. Hakgüder - Baştan anlatın.. *(Ö. Didin, kahve fincanı ile gazoz şişesini almak için girer.)*

H. Tanrıverdi - Kadın işi bey. Kadın parmağı. O kadın karde-

şimde akıl mı bıraktı? O kadar söyledik, yalvardık, direttik evlenmesin diye, dinletemedik... *(Ö. Didin çıkar.)*

S. Hakgüder - Evet?

H. Tanrıverdi - El kızı nesi için evlenir adamla? Parası için! Malı için! Kadın evlendi, biraderin de malına kondu işte..

S. Hakgüder - Sonra?

H. Tanrıverdi - Bu sonu bey, iyisi mi baştan anlatayım..

S. Hakgüder - Böyle ayrıntıları geçin, ana çizgileriyle anlatın..

H. Tanrıverdi - Sen hele bir dinle! Şöyle böyle on beş yıl oldu babamız öleli. Kardeşim benden beş yaş küçüktü. Ben onu karımdan çocuklarımdan ayırmadım. Kendimden ayrı bilmedim. Tek baba ocağı dağılmasın diye..

S. Hakgüder - Her neyse, bunları geçin..

H. Tanrıverdi - Geçeceğim ya sırasıyla.. Toprak işini, ticareti sevmezdi. Askerde motördür öğrenmiş, hep şehir yerine hasret çekerdi. Şöyle gençlik ateşi arayıp sormadan, soyunu sopunu incelemeden kız beğenecek oldu, önledik. O da üstelemedi ilkten. Öyle ya ne var evlenecek? Yengesi çamaşırını yıkar, söküklerini diker, yemeğini önüne koyar. Benim çocuklar desen, beş kuruşluk leblebisine pestiline kanıp dizinden inmez. Ne var evlenecek?

S. Hakgüder - Bunları geçin. Bunlar mahkemeyi ilgilendirmez.

H. Tanrıverdi - Geçiyorum. Sen hele gerisini dinle de gönlün olsun. Bu, günün birinde malın bütün derdini benim omuzlarıma bırakıp gitti. İzmir'e gitti önce. Ordan İstanbul'a geçti. On yıl geçti aradan. Belki de on bir. Bayramdan bayrama bir haberini alırdık, kardeşlik dediğin hepsi o kadardı. Derken bu kadar yıl sonra, kapmış yabanın elinden veremi çıkıp gelmez mi?

S. Hakgüder - Bunlar davanın dışında şeyler. Sonra?

H. Tanrıverdi - Davanın hangisi içinde hangisi dışında onu ben bilemem. Sen hepsini hele bir dinle de ona göre ayır..

S. Hakgüder - Peki ya sonra?

H. Tanrıverdi - Eh geldi dedik aldık. Kardeş bu, ne yapacaksın?

Kapıda bırakacak değilsin ya? Baktım kısık kısık öksürür, renk gitmiş. Benim çocuklar büyümüş. Oturduğum ev dar. Babadan kalma bir ev daha var, o da kirada. Ha desen içindekini çıkaramazsın. Gene buldum buluşturdum, evin bir köşesinde buna yer gösterdim. Ama on beş gün geçti geçmedi aradan, bir de bu kadın çıkıp gelmez mi ardından? Aralarında nikâh desen hak getire? Eh, benim evim, af buyur, bilmem ne değil! Çoluk çocuk var, yetişkin kızım var! Onların gözü önünde... Ben namuslu adamım bey! Benim gözümde namus başta gelir! Kardeş, ne varsa, hepsi ondan sonra!.. Bu kadına evimde yer yok dedim. Tutturdu evleneceğim diye? Yok sözlüymüş, yok kadının sözüm ona üstünde hakkı varmış.. Kadın açıkçası baktı kardeşim yolcu, malı var, bırakır mı? Sen de olsan bırakmazsın, ben de olsam bırakmam..

S. Hakgüder - Her neyse. Bunlar kişisel şeyler. Mahkeme bunları sormaz, aramaz...

H. Tanrıverdi - Neyse bey, sormazsa sen de mahkemede söylemezsin. Baktım olacak gibi değil, yokuşa sürdüm, mahkemeyi gösterdim. Seninkisinde saygı kalmış mı? Yolumu kesip önlemez mi beni? Kadın iyice fiti koymuş buna. Lânet olsun, dedim. Büyüklük bende kalsın dedim, bunca yıllık imarımı aramadım. Oturduk her ne varsa bölüştük. O da bu arada kadını nikâhladı. Bir daha da bir araya gelip birbirimizin kahvesini içmedik...

S. Hakgüder - Evet, gelelim sonuna?

H. Tanrıverdi - Kadının beş on kuruş parası vardı. Bir dükkân açtı bunlar. Kasaba gibi yerde kadın geçti tezgâha. Seninkisi desen günün yarısı yatakta. Âleme karşı rezalet! Kadın genç, körpe, kaş göz desen Allah için yerinde.. Düştük herkesin diline. Duymayayım diye kulaklarımı çok tıkamaya çalıştım ya, mümkünü yok! Derken aradan üç yıl mı geçti ne, baktım minarede salâ okunuyor. Ben salâ işittim mi sorarım, kim öldü? diye. Neme lâzım ölene son bir borcum varsa gidip ödeyeyim isterim. Sordum. Senin birader demezler mi? Düşün bey, o kadında his olsa kardeşin ölüyor diye gelip de bir haber vermez mi? Hakkımı bırakmam doğru olur mu böylesine?

S. Hakgüder - Anlaşıldı! Mahkeme kadının ne yaptığına, sizin ne dediğinize bakmaz. Senede bakar. Eldeki senede göre sizin hakkınızı kurtarırız..

H. Tanrıverdi - Artık ne gelirse senden gelir bey. Kadın genç. Altı aya varmaz başkasıyla evlenir. Söyle, baba malımı el elinde görmeye gönlüm nasıl razı olsun?

S. Hakgüder - İşin orası bahsi diğer..

H. Tanrıverdi - *(Aceleci)* Değmez olur mu bey. Bir ev, bir dükkân, üç parça tarla?..

S. Hakgüder - Ne eder?

H. Tanrıverdi - *(Toparlanır)* Ne? Kıymeti mi? Hiç Bey! Hiç, ne edecek! Bizim orada malın kıymeti ne ki? Baba yadigârıdır diye ardına düştük işte..

S. Hakgüder - Hepsine otuz bin desek?

H. Tanrıverdi - Aman Bey, sen ne söylüyorsun!

S. Hakgüder - Sizin mülkiyet hakkınız dörtte üçüne ulaşıyor. Davalı kısım yirmi bin diyelim..

H. Tanrıverdi - Yok Bey, yok, yok, yok.. Sen hele yavaş ol, o kadar ileri gitme..

S. Hakgüder - Davayı iki bin liraya alırım. Bin lira peşin, bin lira dava sonunda. Kemalpaşa'ya gidip gelme taksi giderleri size ait..

H. Tanrıverdi - Sen hele davayı bir kazan Bey, bilirim ben senin hakkını nasıl ödeyeceğimi.

S. Hakgüder - Dediğim gibi Hidayet Efendi..

K. Özarı - *(Girer)* Ne oldu, anlaşıyor musunuz?

H. Tanrıverdi - Yok Bey! Yok, yok, yok.. O kadar para bende ne gezer?

K. Özarı - Dur bakalım Hidayet Efendi, hemen yok deme!..

H. Tanrıverdi - Benim gücüm yetmez bu işe Bey, gücüm yetmez!..

S. Hakgüder - Davanın değerine göre ücretim iki bin lira tutuyor. Yarısını peşin almak prensibimdir..

K. Özarı - Sen bırak şimdi prensibi mrensibi! Davayı nasıl görüyorsun, onu söyle!

S. Hakgüder - Kazanılacak! En çok üç, bilemedin dört duruşmada biter..

H. Tanrıverdi - Sana öyle demek düşer Bey. Ya bir de kazanılmazsa? Ne olur o zaman benim bin lira.

S. Hakgüder - Eee, bu işler böyle! Kuyu meselesi..

H. Tanrıverdi - Kuyu mu? Ne kuyusu?

S. Hakgüder - Sen şimdi bahçende bir kuyu kazdırayım desen, su çıkmazsa, kuyucular gündeliklerini alır mı, almaz mı?

H. Tanrıverdi - Bak gördün mü Kemal Efendi, nasıl haklıyım gördün mü? Su çıkmazsa diyor.. Ben su çıkmayan kuyuyu ne edeyim?

K. Özarı - Canım dur bakalım, hemen su çıkmazsa deme!

S. Hakgüder - Benim demem sözün gelişi.. Yoksa...

K. Özarı - *(Keser)* Yoksa o sana su çıkar diyor.

H. Tanrıverdi - Nasıl çıkar?

S. Hakgüder - Onu ben bilirim..

H. Tanrıverdi - Mal şimdiki halde kadının elinde. Elinde noterden tapu gibi senet. Nasıl çıkar?

S. Hakgüder - Onu mahkemede söylerim. Onu anlaşmadan söylersem zaten benim işim biter..

K. Özarı - Canım anlaşın! Ne var anlaşmayacak? Anlaşmanın, uzatmanın tadı ne yani?

H. Tanrıverdi - Çok para Kemal Efendi, çok para..

S. Hakgüder - Sizin kazanacağınız da çok.. Benim istediğim sadece yüze on..

K. Özarı - Selmancığım, sen şimdi bırak yüzde onu müzde onu, ne istiyorsun, hakkın nedir onu söyle!..

S. Hakgüder - Dediğim gibi..

H. Tanrıverdi - Zarar yok, kazansın yüzde on alsın. Ama ya kazanamazsa? Alt tarafı kendi de diyor, iki söz için daha elime bir şey geçmeden ben nasıl vereyim hemen bin lirayı?

K. Özarı - Bu iş böyle Hidayet Efendi. Bu iş böyle. Kristof Kolomb'un yumurtası gibi! Tıpkı yumurtayı dik oturtmaya benzer. Sen şu gördüğün düz masaya yumurtayı dik oturtabilir misin?

H. Tanrıverdi - *(Şaşkın)* Ne diye?

K. Özarı - Sözün gelişi. Ama Kristof Kolomb ne yapmış? Tık, vurmuş, düzleyivermiş yumurtanın bir yanını, yumurtayı oturtuvermiş! Oturturum diye bahse girdiği bin altını da kazanmış? Sen şimdi çok mu görüyorsun Selman Bey'e bin lirayı.

H. Tanrıverdi - Çok görmediğimi dedimdi ya bey..

K. Özarı - Selmancığım, sen de bırak şimdi inadı..

S. Hakgüder - Benim inat falan ettiğim yok..

K. Özarı - Seninkisi inat. Ben bilirim, inat! Sen bu işi gurur meselesi, prensip meselesi olarak ele alıyorsun. Ama unutma ki işin içinde bir de ben varım, bir de hak var..

S. Hakgüder - Vallahi...

K. Özarı - Evet, ortada hak varken, ben varken, seninkisi inat..

S. Hakgüder - Canım..

K. Özarı - Bırak şimdi beni pohpohlamayı.. *(Hidayet'e)* Hakkın sence ne tutar Hidayet Efendi? Kanunen?

H. Tanrıverdi - Avukat Bey hesaplasın..

S. Hakgüder - Mirasta dörtte bir mülkiyet, dörtte iki çıplak mülkiyet. Senedi hükümsüz kılacağımıza göre mirasın dörtte üçü..

H. Tanrıverdi - Bütün mal on bin lira etse, yedi bin, bilemedin sekiz bin lira..

S. Hakgüder - Ben Kemalpaşa'yı bilirim, yirmi binden santim aşağıya düşmez..

K. Özarı - Çok iyi, çok güzel, peki Selmancığım, sen davayı kazan, bin beş yüz lira al! Oldu mu? Senin için iki duruşmalık iş bu!..

S. Hakgüder - Yarı ücretimi peşin alırım..

K. Özarı - Canım sıkma canımı şimdi! Ne yapacaksın peşin alacaksın da? Paraya ihtiyacın mı var senin? Arada ben varım demedim mi sana? Hidayet Efendi demek ben demek!.. Ben kefilim.

S. Hakgüder - Peşin beş yüz olsun..

K. Özarı - Ne dersin Hidayet Efendi..

H. Tanrıverdi - Güzel diyorsun Kemal Efendi ama bu aylarda bende o kadar para ne gezsin. Bütün paramı krediye dağıttım. Kredi de vermeden biz neyle geçineceğiz?

K. Özarı - Bitti! Bu iş bitti! Hadi uzatma. Benim daha fazla vaktim yok. Çık bakayım iki yüz elli lira..

H. Tanrıverdi - Vallahi Kemal Efendi, üstümde o kadar bile yok..

S. Hakgüder - Vallahi Kemalciğim..

K. Özarı - *(Hidayet'e)* Hadi hadi, ara ceplerini! Silkinsen çıkar. Yol paranı ayır, iki yüz elli lira Selman Bey'e ver. Dava, vekâlet giderlerini de hazırla.. *(Selman'a)* Kemalciğimi memalciğimi yok! Bu iş benim işim. Ben işimi bilirim. İkiniz de benim işime karışmayın bakalım!..

S. Hakgüder - En az temyizdi, şuydu buydu derken bu iş gene iki yıl sürer..

K. Özarı - Sürmez. Sen sürdürmezsin!

S. Hakgüder - Karşı taraf da elbet avukat tutacak..

H. Tanrıverdi - *(Dizinin üstünde para sayar)* Beş, on, yirmi.. *(Selman'a)* Karşı tarafta para nerde bey? Para nerde? *(Sayar)* Otuz, otuz beş.. *(Selman'a)* Ne varsa hastalığa saçıp savdılar.. *(Sayar)* Kırk..

K. Özarı - Gördün mü? İki duruşmada silker atarsın.. Bilemedin üç duruşmada olsun! Sonunda hakkından geleceksin ya sen ona bak. Nasıl görüyorsun davayı?

S. Hakgüder - Senet hatalı. Kanuna uygun düzenlenmemiş..

K. Özarı - Yaşa!.. Yırttın attın demektir!..

H. Tanrıverdi - Say bakalım Bey, iki yüz elli tamam mı?

K. Özarı - Ver o paraları sen bana.. *(Alır, çabuk çabuk saymaya başlar.)*

H. Tanrıverdi - Göreyim seni Bey, ne yap yap, şu kuyunun suyunu çıkar.

S. Hakgüder - Ortada Kemal Bey'in hatırı var. Ben bu türlü dava almazdım ama..

H. Tanrıverdi - Ben sana bir daha gelişimde bir kutu da bal getiririm..

S. Hakgüder - Bal başka...

K. Özarı - Tamam. İki yüz elli. *(Selman'a)* Al. Kapat o konuyu artık. Davayı aldın bitti. Hadi bana müsaade.. Yahu, bu olmadı vallahi! Neydi o eskiden? Arada bir buluşurduk, bir iki lâf atardık. Yokla Allahını seversen arada sırada. Bu kadar işe dalma..

S. Hakgüder - İyi olur ya. Çok iyi olur. Daha sık görelim birbirimizi..

K. Özarı - Şöyle bir akşam buluşalım. İnciraltı'na gidelim. Kale'ye gidelim. Neydi o eski günler! Bırak bu dünya işlerini Allah aşkına! Hadi hoşça kal. Bak, arayacaksın ama beni! Aramazsan darılırım, ona göre..

S. Hakgüder - Ararım, aramaz olur muyum?.. Sen de yolun düştükçe uğra..

K. Özarı - Hadi Hidayet Efendi. İşin bitince çıkarsın sen de.. Yolu biliyorsun nasıl olsa! Hadi Allaha emanet ol. Sözünü unutma anladın mı? Hacı gönder, hacı..

İzmir, Ağustos 1953

KAYNANA CİĞERİ

(Fars, 1 Bölüm)

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Gelin: Evin gelini.
Kaynata: Gelinin kaynatası.
Kaynana: Gelinin kaynanası.
Görümce: Gelinin görümcesi.
Efendi: Gelinin kocası.
İmam: Mahallenin hocası.

(Dekor: Bir tel dolap. Sağda: Bahçeye açılan kapı ile pencere. Solda: Evin içine geçilen kapı. Kapıların sadece çıtalardan yapılması yeterlidir. Sabahın ilk saatleri, ev halkı uykudan kalkmaktadır.) (*)

Bir sabah erken gelin hanım kalktı
Baktı ki ciğeri kediler yemiş
Biraz daha sonra kaynata geldi
Nedir bu halin gelin hanım dedi

- Kaynata ciğeri kediler yedi
- Sağlıklar olsun gelinciğim, dedi.

(*) Bu komedinin konusu aşağıdaki türküden alınmıştır. Bu türkü düğünlerde söylenilen bir oyun havasıdır. Kaynana, gelin, öteki kişiler oyuna kalktıkları zaman, düğün halkı da el çırparak havayı tekrarlar.

Biraz daha sonra kaynana geldi
Nedir bu halin gelin hanım dedi

- Kaynana ciğeri kediler yedi
- Sağlıklar olsun gelin hanım.. dedi.

Biraz daha sonra görümce geldi
Nedir bu halin yengeciğim dedi

- Görümce ciğeri kediler yedi
- Ağabeyim gelsin halleşin, dedi.

Biraz daha sonra efendi geldi
Getirin ciğeri yiyelim dedi

- Efendi ciğeri kediler yedi
- Çağırın gelsin imamcığı, dedi.

Biraz daha sonra imamcık geldi
- Nedir bu halin gelin hanım dedi

- İmamcık ciğeri kediler yedi
- İki kuruş on para nikâhımız, dedi.

O kediyi kesivermeli
Darağaçlarına asıvermeli.

Koro - *(El çırparak)* Bir sabah erken gelin hanım kalktı...

Gelin - *(Sabahlıkla. Soldaki kapıdan gerinerek girerken, mutfağın bahçeye açılan penceresinden bir kedinin dışarıya atladığını görür. Bir pencereye bir tel dolaba bakar. Mahmurluğu önce hayrete, tel dolaptaki ciğeri kedinin yediğini anlayınca da telâşlı bir öfkeye*

çevrilir. Dolapla pencere arasında küçük adımlarla, hafif dövünerek, gider gelir.) Ayyy! Eyvaaah!.. Çık! Çık dışarı! Gözü körolasıca! Yere batasıca! Kedi gibi nereden oldun, olmaz olaydın! Ah ben şimdi ne yapayım? Ne olayım? Bir okka ciğeri yemiş bitirmiş, nereden bulup yerine koyayım? Ah yandım, yandım, yandım. Kimlere yüzsuyu döküp, kimlere yalvarayım? Gidi hınzır, gidi yezit! Bir elime geçersen, bilirim ben sana yapacağımı! Gözüm görmesin seni! Başıma gelenler! Başıma gelenler! Hınzır hayvan! Yezit hayvan! utanmadan bir okka ciğeri yemiş bitirmiş! Efendime, kaynanama ne diyeyim? *(Tel dolabın içini, mutfağı yoklar.)*

Koro - *(El çırparak)* Biraz daha sonra kaynata geldi...

Gelin - *(Bahçe kapısına doğru ilerleyerek)* Sürüm sürüm sürün inşaallah e mi!..

Kaynata - *(Bahçe kapısından başını uzatır)* Hayrola gelin hanım? Ne oldu? Ne var?..

Gelin - Ah, efendi babacığım!

Kaynata - *(Gelinin üstünü başını gözden geçirir)*. Bir yere mi süründün?

Gelin - *(Dövünerek)* Ah, ah, ah!

Kaynata - Hayrola? Ne oldu? Ne var?

Gelin - Ne hayrı olacak? Olanlar oldu!

Kaynata - Bak sen! Ne bu telâşın?!

Gelin - Ah, yandım, yandım, yandım!..

Kaynata - *(Merakla)* Şu işe bak! Yandın mı?

Gelin - *(Ellerini kenetler)* Bittim!

Kaynata - Elin mi?

Gelin - *(Başını iki eli arasına alır)* Mahvoldum!

Kaynata - Başın mı? *(Gelin, ellerini indirir. Hayır mânâsına başını iki yana sallar.)*

Kaynata - Gaz ocağı mı harladı? *(Gelin, gözleri kapalı başını iki yana sallamakta devam eder.)*

Kaynata - Yağ mı sıçradı? *(Gelin, cevap vermez.)*

Kaynata - Ateş mi düştü?

Gelin - *(Göğüs geçirir)* Ah, değil! Değil!..

Kaynata - *(Az önceki sorularına devam edercesine)* Değil mi?

Gelin - *(Başıyla doğrular)* Değil!..

Kaynata - *(Yatışır)* Demek değil!..

Gelin - *(Başka bir şeyler olduğunu anlatmak ister.)* Değiiil!

Kaynata - *(Şaşkın)* Ben de değil sandım!

Gelin - *(Hayır anlamına başını sallar.)* Değil!

Kaynata - *(Artan bir merakla)* Ne değil?

Gelin - Hiçbiri değilll!..

Kaynata - Yağ?

Gelin - *(Başını geriye atarak)* Değil!

Kaynata - Ateş?

Gelin - Değil!

Kaynata - *(Etrafını koklar)* Yanan ne?

Gelin - Ah, kedi! Kedi!..

Kaynata - *(Aceleci)* Kedi mi yandı?*(Gelin başıyla hayır işareti yapar. Avuçlarını kenetler.)*

Kaynata - *(Gelinin ellerini görmeye çalışır)* Yanmamış! Tırmaladı mı? *(Gelin hareketlerine devam eder.)*

Kaynata - Tirmalamamış! Isırdı mı?

Gelin - *(Sesini yükselterek)* Yedi!

Kaynata - Yedi mi?!..

Gelin - Yedi!..

Kaynata - *(Anlamaya çalışır)* Yedi demek?!..

Gelin - Yedi işte!.

Kaynata - Bak sen!

Gelin - Utanmadan!

Kaynata - Şu işe bak!

Gelin - Sıkılmadan!

Kaynata - *(Hak vererek)* Ya... ya...

Gelin - Bir okka ciğeri...

Kaynata - Ya, ya, yaa!..

Gelin - Yemiş bitirmiş!

Kaynata - Neyi? Ciğeri mi?!..

Gelin - *(Tel dolaptan ciğer tabağını alır. Ters çevirir)* İşte! Lokma bırakmamış!

Kaynata - Bak sen!

Gelin - Ben şimdi ne yapayım?

Kaynata - *(Dolabı inceler)* Şu işe bak!

Gelin - *(Tabağı yerine bırakır) Ne yapayım? Ne olayım?*

Kaynata - (Kararsız) Ben dün gece...

Gelin - *(Merakla)* Evet?..

Kaynata - Dün gece? *(Kesin)* İki defa çişe kalktım...

Gelin - *(Ümitsiz)* Eee, peki?

Kaynata - Mutfakta kedi medi görmedim!

Gelin - *(Canlanır)* Demin, daha demin pencereden atladı!..

Kaynata - Ben mutfakta kedi medi görmedim!

Gelin - Gözümle gördüm, efendi babacağım! Demin, şurada!..

Kaynata - Ben karışmam! Sabah kalktım, çiçekleri sulayayım dedim...

Gelin - Evet?

Kaynata - Tel dolaba uğramadım!..

Gelin - Ama efendi babacağım!..

Kaynata - Vallahi uğramadım! Gece iki defa çişe kalktım, mutfakta kedi yoktu. Sabah kalktım, çiçekleri sulamaya çıktım, tel dolaba uğramadım!..

Gelin - Ah, ben şimdi ne yapayım?

Kaynata - Ne diyeyim bilmem ki!..

Gelin - Efendime ne diyeyim?

Kaynata - Bir şeyler söyle işte... Bir şeyler söyle...

Gelin - Ne söylerim Yarabbi! Sen halime acı!

Kaynata - Elbet aklına bir şey gelir canım!..

Gelin - *(Sokularak)* Ah kaynatacığım! Efendi babacığım!..

Kaynata - *(Sokularak)* Ah kızım, gelin kızım!..

Gelin - *(Okşar)* Ah tonton efendi babacığım! Pamuk efendi babacığım!..

Kaynata - Ah şeker kızım, kaymak kızım!..

Gelin - Efendim beni boşar!..

Kaynata - Elmas kızım, ciğerparem üzülme!..

Gelin - *(Yapmacıklı)* Vallahi boşar!..

Kaynata - *(Okşar)* Sersem! Aklına doymasın!..

Gelin - Hemen boşar.. Görürsün bak!..

Kaynata - Sersem dedikse, kör değil ya bu! Senin gibisini bir daha nereden bulacak!.. Hadi hadi, üzülme sen! Dilber kızım!..

Gelin - Ama ben efendimsiz yapamam!..

Kaynata - Haklısın! Yerden göğe haklısın!..

Gelin - Ben ona alıştım! Fena alışmıştım!..

Kaynata - Ona bakarsan, hepimiz sırasında nelere alışmıştık!..

Gelin - Ah ne olur benim halim Yarabbi? Onsuz ne yaparım?

Kaynata - Ah benim ay parçası kızım! Ne diyeyim, bilmem ki?

Gelin - Bari sen yardım et..

Kaynata - Elimden gelse...

Gelin - Onsuz yapamam! Vallahi yapamam!..

Kaynata - Ben ihtiyar bir adamım!..

Gelin - Dünya zindan olur bana!..

Kaynata - Elbette! İnsanlar niye çift yaratılmış! Beyhude mi?

Gelin - Ölürüm vallahi! Hem billâhi ölürüm!..

Kaynata - Ölmezsin! Çekersin! Çilen doluncaya kadar çekersin!..

Gelin - Kaynanama ne diyeyim?

Kaynata - Kaynanana hiç açma! Oğlana söyle kâfi!..

Gelin - Ya öğleye ne pişireyim?

Kaynata - Önce efendinle anlaş, gerisi kolay...

Kaynana - *(İçerden)* Gelin hanım, huuu!.

Kaynata - Hadi ben gideyim! Hanım geliyor! Siz anlaşın...

Kaynana - *(İçerden)* Gelin hanım, neredesin?

Koro - *(El çırparak)* Biraz daha sonra kaynana geldi...

Gelin - Buradayım hanım anneciğim!

Kaynana - *(Soldan girer)* Ha! Burada mısın?

Gelin - Günaydın kayınvaldeciğim!

Kaynana - Günaydın gelin hanım! Nerelerdesin a kızım saatlerdir?

Gelin - Efendimin kahvesini pişireyim dedim, mutfağa girdimdi de...

Kaynana - Eee? Hani ya, daha ateşi de yakmamışsın?!.. Kahve pişirmeye girsen ben anlarım...

Gelin - Ah kayınvaldeciğim hiç sormayın!

Kaynana - Ne oldu? Neyin var, söyle bakayım senin?.. Hasta mısın?

Gelin - Hastadan da beter!..

Kaynana - Dur bakayım, ben anlarım! Uzat elini!.. *(Gelinin çabuklukla elini çeker alır.)* Kımıldama! Dur! Rahat dur!.. Ger, iyice ger!..

Gelin - Bir şeyim yok, hanımanneciğim, bu sabah...

Kaynana - *(Sözünü keser)* Dur, konuşma!.. *(Gelinin çenesini kavrayarak)* Sen anlamazsın, ben anlarım!.. Dilini çıkar bakayım! Dön şöyle. İyice aydınlığa doğru dön... Çıkar, çıkar, dilini iyice çıkar...

Gelin - *(Hırıldar)* Şeeeey...

Kaynana - Konuşma dedim kızım! Lâf anlasana! Dilin iyi! Ben anlarım. Siz gençsiniz bilmezsiniz! Eğil bakayım gözlerinin altına!

Gelin - Anneciğim...

Kaynana - Ah sizi, sizi!.. Çok yoruluyorsunuz, çok! Ondan bu halin! Aceleniz ne a kızım?..

Gelin - Anneciğim, bu sabah tam mutfağa girdim!..

Kaynana - Neyse! Hemen lâfa başlama! Söyle bakayım, dün gece ne rüya gördün?

Gelin - Dur bakayım?.. Ah, anneciğim, az kaldı unutacaktım! Dün gece rüyamda iki dizi kırmızı biber gördüm!..

Kaynana - Nerede?

Gelin - Tavanda asılıydı!..

Kaynana - Hayırdır inşaallah! Kaç kez söyledim! Gördüğün rüyayı anlatmadan işe başlamak iyi değildir diye... Tavanda asılıydı... Sonra?

Gelin - Sonrası bu işte! İki dizi kırmızı biber gördüm. Tavanda asılıydı *(Tavana bakarak)* şurada, ocağın yanında...

Kaynana - Dur bakayım?!.. Kırmızı biber görmek iyi değildir! Acı söz! Yeşil görsen murat sayılır. Ama kırmızı biber acı söz! Sonra?.. Başka ne gördün? İnsan rüyasını hemen anlatmazsa, hem unutur! Hem de anlatmazsa, o gün işinin nasıl gideceğini de bilemez!

Gelin - *(Heyecanla)* Ah, rüyam çıktı! Vallahi çıktı!..

Kaynana - Dur bakayım! Hemen nereden anladın çıktığını? Hayra yor! Hemen çıktı deme! Anlat başka ne gördün?

Gelin - Ah, ben şimdi ne yapayım?

Kaynana - Teker teker anlat kızım! Lâf karıştırma! Anlat, nasıl gördün?

Gelin - Mutfakta! Ocağın üstünde asılıydı işte...

Kaynana - Ben anlarım! Merak etme sen! Başka ne gördün? Hepsi bu muydu?

Gelin - Bir de çeşme gördüm!

Kaynana - Suyu var mıydı?

Gelin - Yoktu! Kuruydu!

Kaynana - Bu fena işte!..

Gelin - *(Ürkerek)* Fena mı?

Kaynana - Fena!

Gelin - Ne yapayım ben şimdi?!.

Kaynana - Dur, telâşlanma! Dün gece ne yandan yattın?

Gelin - Dün gece?!.. Sağdan galiba!..

Kaynana - İmkânı yok! Ben anlarım, soldan yatmışsındır!..

Gelin - *(Kararsız)* Bilmem ki? Soldan galiba!..

Kaynana - Gördün mü? Bak! Nasıl anlarım! Soldan yatmışsındır! Akar çeşme iyidir, kısmetin açılır! Kuru çeşme, talihin küser... Ama senin rüyan sayılmaz!..

Gelin - Sahi, sayılmaz mı?

Kaynana - Sayılmaz dedimse sayılmaz! Elbette bir bildiğim var ki söylüyorum...

Gelin - Peki, neden?

Kaynana - Bir daha rüyan sayılsın istiyorsan, dikkat et, sağından yat!..

Gelin - Ya sayılırsa?!..

Kaynana - Bu sabah ne taraftan kalktın?

Gelin - Sağdan galiba!..

Kaynana - Her ne halse! Ne olur ne olmaz, sen gene bugün her sözüne, her hareketine dikkât et! Tedbirsizlik etme! Şeytan yakınında dolaşıyor! Sakın ayak uydurayım deme!..

Gelin - Ah, bir akşam olduğunu görsem!..

Kaynana - Kısmetse görürsün. Şimdi biraz da beni dinle bakalım! Bak, ben ne rüya gördüm!

Gelin - Hayırdır inşaallah!

Kaynana - Bizim evden, hayırdır, inşaallah, iki araba yükü eşya çıktı!..

Gelin - Eyvah! Eyvah! Bütün bütün yandım!..

Kaynana - Ne oldu kızım? Hayra yorsana! Ne diye yanacakmışsın?..

Gelin - Eyvahlar olsun! Efendim beni boşayacak!..

Kaynana - Efendin seni ne diye boşasın? Ben anlarım!..

Gelin - Evden eşya çıktı demediniz mi?..

Kaynana - Dedim!.. Ne olmuş dedimse?..

Gelin - Daha ne olsun? Size ne olacak? Olanlar bana oldu!..

Kaynana - Ne oldu? Daha sonunu anlatmadım bile! Sözümü ağzımdan almasana!..

Gelin - İki araba!.. Hem de iki araba. Benim çeyizim!..

Kaynana - Ne olmuş senin çeyizine?..

Gelin - Efendim çeyizimi sokağa atıp, beni boşayacak!.. Daha anlamadınız mı?

Kaynana - Lâf! Efendisi boşayacakmış!.. Dur bakalım, sen daha dün gelin geldin. Acelen ne? Belki de görümcenin kısmeti çıkacak!..

Gelin - Görümcemin kısmeti çıkacakmış!.. Laf!.. Görümceme kısmet nerede?

Kaynana - Nedenmiş o? Senin çeyizin iki arabaysa, görümceninki seninkinden aşağı mı? Hem zaten ortada dönen bir lâf da var!.

Gelin - Hangi lâfmış o?!..

Kaynana - Neyse! Şimdi söylemem doğru olmaz!.. Olsun da söylerim!..

Gelin - Ah, bildim! *(Alaylı)* Bildim, bildim!.. Güleyim bari!..

Kaynana - Bu o senin bildiğin değil!..

Gelin - Ha ha hay!.. Değilmiş!.. Arabalar ne tarafa gitti?

Kaynana - Hangi arabalar?

Gelin - Dün akşamki arabalar!

Kaynana - Yukarı tarafa..

Gelin - Demedim mi?!.. Benim çeyizim! Bize doğru...

Kaynana - Niye size doğru olsun! Menekşelizade'lerin konağı da o tarafta...

Gelin - Ha ha hay!.. Güleyim bari!.. Şimdi de Menekşelizade'lerin adı ortaya çıktı!.. Menekşelizade'lerin oğlu imkânı yok görümcemi almaz!..

Kaynana - Şuna da bak! Neden almasınmış?!.. O züppe, görümcen gibi kız bulsun da öpsün başına koysun!..

Gelin - Bu kadar yıllık komşumu ben bilmeyeceğim de siz mi bileceksiniz?

Kaynana - Neymiş o senin bildiğin?!..

Gelin - *(Kendi biçimini tanımlar)* Menekşelizade'lerin oğlu, uzun boylu, esmerlerden hoşlanır!..

Kaynana - Ee?

Gelin - Kara kaşlı, kara gözlü, ince belli ister...

Kaynana - Daha başka?

Gelin - *(Görümcesini tanımlar)* Tombullardan, sarışınlardan hoşlanmaz!..

Koro - *(El çırparak)* Biraz daha sonra görümce geldi...

Görümce - *(İçerden)* Anne huuu! Gelin hanım huuu!.. Anne!.. Nerelerdesiniz?

Kaynana - Buradayız!.. Burada...

Görümce - *(Girer)* Hayırdır inşaallah! Bak, dün gece rüyamda ne gördüm!

Kaynana - Hayırdır inşaallah! *(Geline)* Sen de hayırdır desene!..

Gelin - *(Soğuk)* Hayırdır, inşaallah!...

Görümce - Ha! Ağabeyim kahvemi getirsin dedi...

Gelin - Şimdi *(Alkol ocağını yakar)* Şimdi pişiririm!..

Kaynana - Eee? Hadi anlat!.. Merakta bırakma insanı...

Görümce - Taşlıktaki minderin üstüne oturmuşum...

Kaynana - Hayırdır inşaallah!..

Gelin - Taşlıktaki minderin mi?

Görümce - *(Burun kıvırarak)* Sözümü kesme! Taşlıktaki minderin!..

Kaynana - Ee? Ben anlarım! Yarıda kesme! Hadi anlat!..

Görümce - Taşlıktaki minderin üstüne oturmuşum! Saçlarımı çözdüm, taramaya başladım. Bizim iki yüzlü tarakla...

Kaynana - Saç taramak hazırlıktır! Yola çıkacaksın! Sonra?

Görümce - *(Kurumlu. Geline nispet vererek)* Artık orasını bilmem! Ne gördümse onu anlatıyorum!..

Gelin - *(Hasetle)* Ona bakarsan ben de yola çıkacağım!..

Kaynana - *(Geline)* Sen sus şimdi! Araya laf sokuşturma! *(Görümceye)* Sonra evlâdım?

Görümce - *(Hatırlamaya çalışarak)* Ha! Tam saçlarımın ucunu ayırırken tarak çat diye ortasından ikiye kırılmaz mı?!.. Bir parçası elimde kaldı, bir parçası saçımda!.. Şaşırdım kaldım!..

Kaynana - Maşallah maşallah! *(Nazar çatlatır)* Tu tu tu tu!..

Görümce - Ne dersin anneciğim, rüyamı hayra yorsam mı?

Kaynana - Senin rüyanın yorulacak yeri mi kalmış a kızım! Hayır! Baştanbaşa hayır!.. Çok, çok, çok iyi bir rüya görmüşsün! Sakın yüreğini bozma! Sakın aklına kötü bir şey getirme!..

Görümce - *(Saf)* Vallahi ne gördümse onu anlattım!.. Kendimden bir kelime ekledimse öğleye sağ çıkmayayım?

Kaynana - Aa! İnanmaz mıyım kızım? Boş yere yemin etmesene!..

Görümce - Ne bileyim?!.. *(Geline taş atarak)* Ben başkaları gibi görmediğim rüyaları gördüm diye uydurmam da!.. Olur da inanmazsınız sandım!..

Kaynana - İnanırız, o bakımdan en küçük bir tasan olmasın! Sen şimdi söyle bakalım, akşam ne tarafından yattın?

Görümce - Sağdan galiba!..

Kaynana - Çok iyi, çok iyi! Sağdandır elbet!..

Görümce - *(Şüpheye düşer)* Soldan galiba?!..

Kaynana - Soldan olamaz. Sağdandır. Lâfını değiştirme!..

Görümce - Ama tarak tam ortasından kırıldı!..

Kaynana - Elbette! Elbette ortasından kırılacak! Ortasından kırıldığı iyidir! Sabah ne yandan kalktın?

Görümce - Sağdan galiba!..

Kaynana - Gördün mü? Bu güzel işte!.. Yüreğini hiç bozma! Bugün yüzüne gülenlere dikkât et! Sana mutlaka bir haberleri var. Bugün kısmetin etrafında dolaşıyor! Rüya dediğin neye yorarsan ona çıkar! Sakın yüreğini bozma! Mutlaka yola çıkacaksın!..

Görümce - Ama tarak niye ortasından kırıldı acaba?

Kaynana - Niye kırılmasın? Kısmetin çiftleşecek de ondan! Bunu anlamayacak ne var?!..

Gelin - Bakalım kim önce yola çıkacak?

Görümce - Sen ne rüya gördün gelin hanım?

Kaynana - *(Görümceye)* Onunkisi saçma! Onunkisi rüya sayılmaz!

Gelin - *(Kaynanaya)* Hiç de saçma değil! *(Görümceye)* Bir kuru çeşme gördüm, iki dizi de kırmızı biber! Az mı?

Görümce - *(Küçümseyerek, hayretle)* Aaa! Şaşayım bari! Kuru çeşmenin, kırmızı biberin yol neresinde?

Kaynana - *(Görümceye)* Ben bizim evden seninle bir olup iki araba yükü eşya yükledim!..

Gelin - *(Görümceye)* Gördün mü? Anladın mı şimdi? Bir de bilmez gibi şaşarsın!..

Görümce - Şaşarım tabii! Gene de şaşarım! Annemle ben eşya yükletmişsek seninle ilgisi ne?

Gelin - Daha ne olsun? Bir de kolumdan tutun da dışarı atın bari! Sana kalsa bir gün bu evde oturduğumu istemezsin! Annen eşyalarımı yükletirken elbet yardım edersin!

Kaynana - Yüklenen eşya senin eşyan değil ki?

Gelin - Ya kimin eşyasıydı?

Kaynana - Evin eşyasıydı!

Görümce - *(Geline)* Gördün mü?

Gelin - Ha ha hay! Evin eşyasıymış! Şimdi de inkâr edin bakalım!..

Görümce - *(Kaynanaya)* İki arabaydı değil mi anne?

Kaynana - İki arabaydı! Hem de tepe tepe! Yüklerken de sen yardım ettin!

Görümce - *(Geline)* Sende iki araba eşya ne arar?

Gelin - Affetmişsin sen onu! Unuttun mu çeyizimi?

Görümce - Hiç unutur muyum? O gün mahalleye rezil olduk! Bir araba bile yoktu! Sen ağabeyime dua et!..

Gelin - Affetmişsin sen onu! Ben geldiğimde eviniz çırılçıplaktı! Ben geldim de her tarafı döşedim dayadım!

Görümce - *(Tel dolabı açık görür. Boş ciğer tabağını alır)* Kim yedi bunu?

Kaynana - *(Telâşla)* Ne? Kim, kim kim yedi?!..

Gelin - Kedi!

Görümce - Kedi mi?

Kaynana - Hangi kedi?

Gelin - Hangi kedi olacak? Sizin açgözlü Mercan!

Görümce - Affetmişsin sen! Mercan hiç de açgözlü değildir anladın mı?

Gelin - Açgözlü olmasa kapalı dolaplara atılmazdı!..

Görümce - Kim bilir, akşamdan dolabı kendin açık bırktın! Şimdi de Mercan'a kabahati yükleyeceksin, öyle mi? Yağma yok anladın mı? *(Dolap, bahçe kapısı arasında dövünerek gidip gelen Kaynanaya)* Anne bak, Mercan'a açgözlü dedi!..

Gelin - Ha ha hay! Dolabı açık bırakmışım?!.. *(Öfkeli, Kaynananın yolunu keser)* Kayınvaldeciğim bak bana dolabı açık bırakmışsın dedi!..

Kaynana - Demedi kızım, demedi! Sana öyle gelmiş!.. *(Dövünmesine devam ederek pencere ile tel dolap arasında gider gelir)* Tüh tüh tüh! Yazık yazık!.. Vah vah vah!..

Görümce - *(Kaynananın önüne geçer)* Dedi! Kulağımla duydum! Mercan'a açgözlü dedi! *(Geline doğru ilerler)* Mercan hiç de senin bildiğin kedilere benzemez anladın mı?

Gelin - *(Kaynanayı önleyerek)* Dedi! Yüzüme karşı dolabı açık bırakmışsın, dedi. *(Görümceye)* Benim bildiğim kedilerin yanında, Mercan'ın adı anılsa bari! Ööö! Hırsız! Haydut!..

Görümce - *(Kaynanayı önler)* Anne bak, Mercan'a hırsız, haydut dedi. *(Geline)* Pasaklı!..

Kaynana - *(İkisinin de elinden kurtulur)* Aman! Uff! Durun! Üstüme varmayın! Benim üzüntüm bana yeter!..

Gelin - *(Görümceye)* Ben iftiraya gelemem anladın mı? *(Kaynanaya)* Anneciğim, bak bana pasaklı dedi! *(Görümceye)* Ne olacak! Haset! Evde kalmış!..

Kaynana - Dur kızım, sakin ol!.. Öyle hemen alınma!.. Yavaş yavaş anlatın bakalım!..

Görümce - *(Kaynanaya)* Aşkolsun anne! Ondan tarafa çıkıyor-

sun! *(Geline)* Sanki ben senin evlenmeden önce ağabeyimle yaptıklarını bilmem değil mi? Oynak! Şıllık!..

Gelin - *(Kaynanaya)* Hanımanneciğim, hep kızını tutuyorsun! *(Görümceye)* Senin mahallede mektuplaşmadığın adam kalmadı! Hâlâ bir koca bulamadın ya! Fındıkçı! Lânet!..

Kaynana - Durun bakayım! Sakin olun, hele yatışın bakayım!..

Görümce - Anne!..

Gelin - Hanımanne!..

Kaynana - Kesin gürültüyü! Kafamı şişirdiniz! Duyan da kavga ediyorsunuz sanır! Durun bakayım... *(İçeriye kulak verir)* Bağırıp çağırmaya lüzum yok!.. *(Kısa bir sesizlik.)*

Görümce - *(Küskün)* Ağabeyime söyleyeyim de sen görürsün gününü!..

Gelin - *(Küskün)* Asıl ben söyleyeyim de sen görürsün..

Görümce - Bakalım fındıkçı, lânet kimmiş?!.

Gelin - Bakalım oynak, şıllık kimmiş?!.

Görümce - Bakalım mahalledekilerle kim mektuplaşmış!..

Gelin - Bakalım ağabeyinle neler yapmışım?

Kaynana - Ayy! Bayıldım! Hadi bakayım! Susun! Kesin!.. Hasta ettiniz beni!..

Gelin - Ayy! Üstüme fenalık geldi..

Görümce - Ayy! Kalbim! Kalbim! Kalbim! Duracak! Vallahi duracak! *(Üçü de fenalık geçirirler.)*

Gelin - *(Masaya dayanarak)* Affetmem. İmkânı yok affetmem! İftiraya tahammül edemem! Ya o! Ya ben!..

Görümce - *(Musluğa dayanır)* Ben hiç affetmem. Ölsem affetmem!.. Karısı o kadar kıymetliyse, ağabeyim alsın karısını gitsin! Bu ev babamın evi! Babamın evinde hakarete tahammül edemem!..

Kaynana - *(Tel dolaba dayanır)* Durun bakayım!.. *(İçeriye kulak verir)* Gürültünüzden işitemez oldum! Durun bakayım! *(Geline)* Efendinin sesi! *(Görümceye)* Ağabeyinin sesi! Koşun cevap verin! Aman, of! Bittim!..

Efendi - *(İçerden)* Hanım, nerede kaldın?

Koro - Biraz daha sonra efendi geldi!..

Efendi - *(Girer)* Ne bu gürültü? Ne bu şamata? Evinin içinde, sabah sabah rahat yok mu insana? *(Geline)* Ha? *(Görümceye)* Ha? *(Kaynanaya)* Ha? *(Geline)* Hani kahvem? Nerede kaldı? Kemikleri mi var? Niye kaynamadı?

Gelin - *(Alkol ocağında kaynayan cezveye şeker atar)* Şimdi! Şimdi efendiciğim!

Kaynana - Şimdi oğlum, şimdi pişer! Git içeri sen, dinlen!..

Görümce - Ben getireyim ağabeyciğim! Şimdi getireyim!..

Efendi - *(Geline)* Sabah sabah bir kahve içmezsem aklım başıma gelmez demedim mi? Ha? Demedim mi? *(Kaynanaya)* Demedim mi?

Kaynana - Dedin evlâdım, dedin paşam! Pişti işte! Bak, pişti işte!..

Efendi - *(Görümceye)* Demedim mi?

Görümce - Dediniz ağabeyciğim!

Efendi - *(Geline)* Demedim mi gelin hanım? Ben itaat isterim!..

Gelin - Dediniz efendiciğim! Pişti işte!..

Efendi - Saygı isterim!..

Gelin - Pişti efendiciğim! Pişti işte!

Efendi - Şımarıklık istemem!..

Kaynana - Pişti oğlum! Pişti! Dur telvesi kabarsın!..

Efendi - Bu evde saygı kalmadı mı? İtaat kalmadı mı? Bir kahve istemeye hak kalmadı mı?

Kaynana - Ne münasebet oğlum! Ne münasebet!

Efendi - *(Görümceye)* Öyleyse? *(Geline)* Öyleyse?

Görümce - Şey... Ağabey...

Gelin - Şey!.. Efendiciğim!..

Efendi - *(Görümceye)* Ne var? *(Geline)* Ne şeyi?

Görümce - Gelin hanım bana evde kalmış dedi!..

Efendi - *(Gelinin üstüne yürür)* Ne? Görümcene evde kalmış mı dedin?

Gelin - Şey, görümcem bana şıllık dedi!..

Efendi - *(Görümceye döner)* Ne? Yengene şıllık mı dedin?

Görümce - O bana lânet dedi?..

Efendi - *(Geline döner)* Ne? Görümcene lânet mi dedin?

Gelin - O bana pasaklı dedi!..

Kaynana - Demediler oğlum, demediler! Sen bakma onların lâflarına! Deseler elbet ben de duyardım!.. Git içeri de bekle! Kahvenin telvesi kabarsın!..

Efendi - *(Kaynanaya)* Ben itaat isterim!..

Kaynana - *(Cezvenin başına kendi geçer)* Şimdi oğlum!..

Efendi - Saygı isterim!..

Kaynana - Az kaldı oğlum, az kaldı!..

Efendi - Geçimsizlik istemem! Surat istemem!..

Kaynana - Köpürdü! Köpürdü! Köpürdü!..

Efendi - Şu halde? Sebep?

Görümce - Mercan'a hırsız dedi!

Efendi - *(Geline)* Mercan'a hırsız mı dedin?

Gelin - Elbette.. Şe.. şe... şey...

Efendi - Ne şeyi? Sebep?

Gelin - Ciğeri yemiş!

Görümce - Hiç de değil!

Efendi - Hangi ciğeri! Akşam getirdiğim ciğeri mi?

Gelin - Akşamki ciğeri!..

Görümce - Kim bilir kime yedirdi!..

Efendi - *(Öfkeyle)* Akşamki ciğeri ha?

Görümce - *(Geline nispet verir)* Akşamki ciğeri!..

Efendi - Hanım! Gelin hanım! Biz kime koşuyoruz? Kime taban tepiyoruz? Ha? Kedilere mi? Senin keyfine mi? Bir okka ciğere de sahip olamazsan işin ne bu evde? Ha? Ne diye seni aldım? Ne diye seninle evlendim? Ha? *(Kaynanaya, Görümceye)* Çağırın imamı? Seslenin imama gelsin! Kahve isteriz pişmez, ciğer getiririz kediler yer! Kavganız gürültünüz dinmez! Çağırın imamı da ne diyecekse desin!..

Kaynana - *(Kahveyi fincana boşaltır. Soldaki kapıdan çıkarken)* Sen gel içeri oğlum! Geç kahveni iç! Sükûnet bul! İmam şimdi gelir!..

Efendi - *(Kaynananın arkasından çıkarken)* Seslen bahçe kapısından! Seslen imam gelsin!..

Görümce - *(Yalnızmış gibi)* Başıma bir şey atayım bari de öyle çıkayım!

Gelin - Parmaklarına da kına yak!

Görümce - Benim sana sözüm yok, anladın mı? Sen benim muhatabım olamazsın! İmamla konuş!..

Gelin - Sözü yokmuş! Fesatçı! Yüreğin yağ bağlasın! Gönlün oldu mu? Ne olacak! Haset yürekli!

Görümce - *(Soldan çıkarken)* Fesatçı da sensin! Haset de sensin! Hepsi de sensin!

Kaynana - *(Girerken Görümceye)* Önüne bak kızım! Önüne bak! Hadi git içeriye örtün! *(Geline)* Burada durmasana kızım! Git içeriye, başına bir şey at! İmam gelecek. *(Görümce, baş örtüsünü bağlayarak soldan girer. İlerler, sağda, bahçe kapısından çıkar.)*

Gelin - *(Soldan çıkarken)* Hanımanneciğim, baksana şuna! *(Görümceye arkasından)* Çıfıt! *(Çıkar)*

Görümce - *(Bahçe kapısından çıkarken dönerek)* Hepsi de sensin! Çıfıt da sensin! *(Kaynana, Gelinin arkasından çıkar. Kaynata, bahçe kapısından etrafı kollayarak girer. Tel dolaba doğru ilerler. Dolaptan baklava dolu bir tabağı alıp ocağın içine koyar. Dilimleri düzelterek...)*

Kaynata - Şu aralık yerleri kapamalı! Bizim köroğlu akşam iki dilim atıştırdığımı anlarsa, Allah bilir, mutfağı başıma yıkar!

Görümce - *(Aceleyle bahçe kapısından girer, evin içine geçerken)* Eh işte! İmam efendi geliyor!

Kaynata - *(Ocağa sırtını dönerek, baklava tabağını arkasında gizler)* İmam efendi mi? Nereye? *(Görümce çıkınca Kaynata ocağa döner. Tabağı alır, sağından geriye, tel dolaba döneceği sırada imam girer.)*

Koro - Biraz daha sonra İmamcık geldi...

İmam - Selâmınaleyküm! Sabah şerifleriniz hayırlı, uğurlu olsun komşum!..

Kaynata - *(İki eli arasında tuttuğu tabakla İmama dönmüş bulunur.)* Buyurun İmam efendi! Buyurun!..

İmam - *(Kaynatanın baklava ikram ettiğini sanır.)* Sabah sabah bu ne zahmet efendim! Bu ne zahmet!

Kaynata - Aman efendim! Komşuluk arasında zahmet mi olurmuş?

İmam - *(Tabaktan bir dilim baklava alır.)* Vallahi bu tabak bize çok! Yiyemeyiz! Bir dilim alayım kâfi!

Kaynata - *(Toparlanır. Soğuk)* Buyurun İmam efendi, buyurun!

İmam - Madem ısrar ediyorsunuz, bir tabağa birkaç dilim ayırın öyleyse! Refikamla bendenize o kadarı yeter!..

Kaynana - *(Girerken)* Buyurun İmam efendi, buyurun! Yabancı değiliz! Çekinmeyin!

İmam - Teşekkür ederim bacım! Bey kardeşim ikram ettiler aldım! Çok nefis olmuş! Elinize sağlık!.. Ama bu tabak bize çok! Birkaç dilim ayırın kâfi dedim kendilerine!

Kaynana - *(Durumu anlar, soğuk)* Yaa. Afiyet olsun!

İmam - Mahdum bey nasıllar?

Kaynana - *(Baklava tabağını Kaynatanın elinden alır. Gözleriyle dilimleri sayar. Kaynataya)* Ver o tabağı bakalım buraya! *(İmama)* Çok iyi hamdolsun! *(Sayarak)* Yedi, sekiz...

İmam - Gelin hanım, hanım kızımız, siz, hep iyisiniz ya?

Kaynana - Onbir oniki... *(İmama)* Çok iyi, çok iyi, çok iyiler. Hepsi iyiler! *(Sayarak)* Onbeş, onaltı, onyedi... *(Kaynataya)* İki dilim eksik!...

İmam - *(Kaynanaya)* Allah ziyade etsin! Allah keder göstermesin!..

Kaynana - *(İmama)* Amin! *(Kaynataya sert)* İki dilim eksik?..

İmam - *(Kaynanaya)* Daha ziyade etsin! Daha ziyade etsin, Allah gam, keder göstermesin!

Kaynata - Bir dilim İmam efendiye ikram ettim...

Kaynana - Onu saydım!..

Kaynata - Bak sen!

Efendi - *(Girer)* Hoşgeldiniz İmam efendi! İçeri buyurun!

İmam - Hoşbulduk efendi oğlum! Hele siz geçin de, bize de yol gösterin!..

Efendi - Sabah sabah sizi rahatsız ettim!

İmam - Aman efendim ne demek? Bilâkis hatırladığınıza pek sevindim!..

Efendi - Bir erkek evinde saygı isterse!..

İmam - Evet?

Efendi - İtaat isterse...

İmam - Evet?

Efendi - Şımarıklık istemezse...

İmam - Evet?

Efendi - Çok mudur?

İmam - Hâşâ! Sümmehâşa!

Efendi - Bir erkek sabah sabah kahvesini ister, vaktinde pişmezse...

İmam - Evet?

Efendi - Eve ciğer getirir, kediler yerse...

İmam - Evet?

Efendi - Bu yüzden kızar, bağırır çağırır, haremine git, derse...

İmam - Evet?

Efendi - Haremi boş düşer mi?

İmam - Evet?

Efendi - Yani düşer öyle mi?

İmam - *(Düşünceli)* Eveeeet?

Efendi - Yoksa düşmez mi?

İmam - Evet?

Efendi - Yani düşer mi, yoksa düşmez mi?

İmam - *(Eliyle efendinin sözünü keserek, düşünceli)* Eveeeet?

Kaynana - *(Tabaktaki baklava dilimlerini tekrar sayarak)* On-yedi! *(Kaynataya)* Hadi söyle! Cevap ver!

İmam - *(Kaynanaya döner)* Düşünüyorum bacım! Düşünüyorum...

Kaynata - Vallahi hanımcığım!

Kaynana - *(İmama)* Hiç düşünme, İmam efendi! Hiç aklını yorma! Bulamazsın! Ben anlarım!..

Kaynata - İnan olsun ki!..

İmam - *(Düşünceli)* Şaaayeeeeet!..

Kaynana - *(Kaynataya)* Biz senin, tansiyonlu deriz, mansiyonlu deriz, önünden arkandan dolaşırız!..

İmam - Bir erkek...

Kaynana - Demek gece yarıları ikide bir çişe diye kalkarsın...

Kaynata - Vallahi dün gece iki defa çişe kalktım..

Kaynana - Sabah sabah gün doğmadan çiçekleri sulayacağım dersin...

Kaynata - Bütün bahçeyi suladım...

Kaynana - Mutfakta gizli gizli baklavaları atıştırır, bir de tel dolabın kanadını açık bırakırsın, öyle mi?

İmam - *(Efendiye) Bir erkek...*

Efendi - Evet?

Kaynata - Gece iki defa çişe kalktım, mutfakta kedi medi yoktu! Sabah çiçekleri sulayayım dedim, mutfağa uğramadım! Benim bu işte günahım ne hanımcığım?

Kaynana - Sana sabah sabah mutfağa uğradın diyen kim?

Kaynata - Gördün mü bak, anladın!..

Kaynana - Gece mutfakta kedi vardı diyen kim?

Kaynata - Bak ne güzel söylüyorsun!..

Kaynana - Gece sen uğramışsındır mutfağa, arkandan da sabahleyin kedi! Baklavaları da kedi yemedi ya!..

Kaynata - Hanımcığım, niye aklına böyle şeyler getiriyorsun! Şimdi görmeden bilmeden kedinin günahını nasıl alayım?

Kaynana - Görürsün sen! Görürsün bundan sonra! Gece yanımdan bir adım ayrılmak yok!..

Kaynata - Ah karıcığım, ihtiyarlık işte! İhtiyarlık! İhtiyarlık maskaralık!..

Kaynana - *(İçeriye seslenir)* Gelin hanım, huu! Gelin hanım! *(Efendiye)* Kahveni içtin, aklın geldi mi başına? *(İmama)* Hiç aklını yorma İmam efendi! Ciğeri kediye yediren Gelin hanım değil! Ciğeri kediye yediren burada! *(Kaynatayı gösterir)* Artık boş, dolu düşecek hali yok! *(Gelin girer. Geline)* İmam efendiye hoş geldin de kızım!..

Efendi - Dolabı Beybabam açık bırakmış!..

Gelin - *(Memnun)* Hoş geldiniz İmam efendi!..

İmam - Hoş bulduk hanım kızım!..

Gelin - *(Kaynanaya)* Nasıl hanımanneciğim, rüyam çıktı mı?

Kaynana - Senin rüyan çıksa da sayılmaz! Sen akşam soldan yatmışsın!

Görümce - *(Girer)* Ya benim? Ben sağdan yattım?

Kaynana - Dur bakalım! Acelen ne? Daha akşama yıl var! Seninkisi elbette çıkar!..

PERDE

İzmir, Ağustos 1954

İŞ KARAR VERMEKTE

KİŞİLER

Oya ***(Genç kız)*****:** 19 yaşında
Güngör ***(Doğan'ın arkadaşı)*****:** 23 yaşında
Doğan ***(Oya'nın sevgilisi)*****:** 23 yaşında
Meral ***(Oya'nın arkadaşı)*****:** 19 yaşında
Yük Römorkörünü İdare Eden Adamın Sesi
Hoparlördeki Ses
Bir Hamal
Bir Garson
Elektrik İdaresinin Tahsildarı

BİRİNCİ SAHNE

(İstasyonun iç kısmında geçer. Tren düdükleri, manevra yapan lokomotiflerin uzaktan gelen gürültüsü, istim bırakmalarından çıkan sesler duyulur. Sahne devamınca bu sesler zaman zaman daha açık duyulup tekrar kaybolur, uzaklaşırlar.)

Oya - *(Telâşlı)* Güngör! Güngör! İyi ki seni gördüm! Ah, az kaldı unutacaktım: Merhaba!..

Güngör - Merhaba Oya!..

Oya - Doğan'ı uğurlamaya mı geldin?

Güngör - Yoo! Halam gidiyor da...

Oya - Oh! Ben de seni Doğan'ı uğurlamaya geldi zannettim. Neyse! Peki, Doğan'ı gördün mü?

Güngör - Görmedim. Daha şimdi geldim.

Oya - Off! Allahım ne aksilik! Haberin yok mu yoksa? Doğan bu akşam İstanbul'a gidiyor da...

Güngör - Biliyorum. Herhalde onu da görürüm...

Oya - Of ne geniş insanlara çattım. Daha dünya kadar işimiz var, beyefendi meydanlarda yok...

Güngör - Ne işiniz var kuzum? Bir yardımım dokunabilirse söyle?

Oya - Ne yardımı canım. Senin ne yardımın dokunabilir? Boş lâf etmesene! Ben de gidiyorum!

Güngör - Sen de mi gidiyorsun?

Oya - Tabii! Sen de şaştın mı yoksa?

Güngör - Yoo! Ne var şaşacak! Doğan'la buluşmayacak mıydınız?

Oya - Doğan'ın haberi yok ki daha!

Güngör - Haberi yok mu?.

Oya - Yok tabii... Daha söylemedim ki...

Güngör - Herhalde Kadıköy'e, dayınlara gidiyorsun? Evdekiler gelmeyecek mi?

Oya - Offf! Ne dayımları canım! Şimdi evdekileri, dayımları karıştırmanın sırası mı? Bırak bu boş lâfları. Gelmeyecekler tabii!..

Güngör - Yaa! Gelmeyecekler demek!.

Oya - Evet gelmeyecekler! Sözde Doğan'ın en yakın arkadaşı olacaksın hiçbir şey bildiğin yok! Beni hiç tanımıyorsun. Doğan'la gidiyorum! Karar verdim Doğan'ı yalnız bırakmayacağım. Evdekilerin haberi bile yok. Bunda anlaşılmayacak ne var? Kırk defa soruyorsun!..

Güngör - Yok tabii. Hiçbir şey yok! Demek Doğan'la gidiyorsun!.

Oya - Evet Doğan'la gidiyorum!..

Güngör - Demek evdekilerin haberi yok!.

Oya - Yok dedik ya! Bırak şimdi bu meraklı meraklı soruları. Benim Doğan'ı bulmam lâzım. Deminden beri Doğan'ı arıyorum. Nerede bulsam, bilmem ki?

Güngör - Kompartımanlara baktın mı?

Oya - Bakmadım.

Güngör - Büfeye?

Oya - Bakmadım canım! Daha hiçbir yere bakmadım. Ben de yeni geldim. Of Allahım ne aksilik! Daha bilet alacağım. Eşyamı yerleştireceğim. Dünya kadar işim var... *(Yük römorkörünün gürültüsü)*

Römorkörü İdare Eden Adam - Yoldan! Yoldan! Bayan yolu kapamayalım... Bayan!..

Oya - Anladık aman of! Sanki kendi sıkıntım yetmezmiş gibi! Çekildik işte!.

R.İ.E. Adam - Dokunmasın! Yoldan yoldan! Dokunmasın!. Bay!..

Oya - Off! Saat de geçiyor. Sekize beş var. İmkânı yok yetişemem. Ah, ben sonra ne yaparım bilmem ki!? Ölürüm vallahi! Üzüntümden ölürüm. Zaten benim her işim böyle olur. Bir aksilik karışmazsa olmaz! Allahım! Of Yarabbi! Ne talihsizim!..

Güngör - Bir dakika sen büfeye bak, ben kompartımanlara bakayım. Bulursam haber veririm. Burada buluşalım.

Oya - Peki peki. Çabuk git kuzum. Ben büfeye bakarım.

Güngör - Müsaadenle.

Oya - Hadi bırak boş lâfları. Çabuk git kuzum. *(Ayrılırlar)*

Hoparlördeki Ses - Dikkât! Dikkât! Haydarpaşa'ya gidecek yolcu treni saat yirmiyi yirmi dakika geçe birinci perondan hareket edecektir!

Oya - *(Yürürken)* Ah işte Yarabbi! Trenin kalkmasına yirmi beş dakika kaldı!..

Hoparlördeki Ses - *(Daha uzaktan gelir)* Dikkât! Dikkât! Haydarpaşa'ya gidecek yolcu treni saat yirmiyi yirmi geçe birinci perondan hareket edecektir...

Oya - *(Hayretle)* A! A! Doğan! Doğan! A! Oturmuş yemek yiyor! Doğan!

Doğan - Sen misin canım? Gel!

Oya - Aşkolsun! Bir de oturmuş yemek yiyorsun!

Doğan - Neden, yemeyeyim mi? Hadi otur!

Oya - Yaa! Öyle mi? Aferin aferin, çok güzel! Doğrusu arkadaşların seni çok iyi tanıyor!

Doğan - Hangi arkadaşlarım?

Oya - Güngör. Demin kapıda rastladım. Büfede ara dedi. Nasıl da seni anlamış!

Doğan - Ne var bunda beni anlayacak!? Saat sekiz, karnım da aç!

Oya - Yaa! Demek ben her yerde kalbim duracakmış gibi seni arayayım, sen otur yemek ye öyle mi? Maaşallah. Nerde bu bolluk. Çok güzel doğrusu. Senden ummazdım bunu!

Doğan - Pek ömürsün kuzum. Nedir bu öfken anlayamıyorum. Herhalde aç açına yola çıkmamı istemezsin..

Oya - Beni yumuşatmaya kalkma. Ummazdım. Hiç ummazdım! İnsan hiç değilse içki içer. Böyle yağlı yağlı yemekler yemez!

Doğan - Peki ne içersin söyle?

Oya - İçmem. Seni böyle gördükten sonra hiçbir şey içmem. Ne güzel bir ayrılık başlangıcı! Demek benden ayrılmak iştahını açıyor öyle mi? Hadi çabuk ol bari!..

Doğan - Ah canım, içimi bir bilsen!

Oya - Ne lüzum var! Önündekileri gördükten sonra! Hadi bekleyemem artık!

Doğan - İnsaf et! Önümdekilerin içimle ne alâkası var!? Oya, sevgilim! Bırak şimdi bunları... İkimizden bahsedelim. İstikbalimizden... Daha yirmi dakikamız var!

Oya - Hadi çabuk bekleyemem!

Doğan - Unutamayacağım bir şeyler söyle bana! Ha garson da geldi!

Garson - *(Tabak değiştirir)* Başka bir emriniz?

Doğan - Evet unutamayacağım bir şeyler! *(Garsona)* Yoğurtlu patlıcan kızartması, bir de kavun. Çabuk olsun. *(Oya'ya)* Sen bir şey içmeyecek misin?

Oya - İstemem. Hâlâ boğazını düşünüyorsun!

Doğan - Daha yirmi dakikamız var! Acelen ne? Şimdi kalkarız. Sahi senin ne bu halin?

Oya - Hele şükür anlayabildin!

Doğan - Ne var anlayamayacak? Halinden öyle belli ki!..

Oya - Nasıl, inandın mı şimdi seni nasıl sevdiğime?

Doğan - Zaten şüphem yoktu ki... Peki, elindeki bu valiz ne? Bir yere mi göndereceksin?

Oya - Hayır, kendim götüreceğim!

Doğan - Hamala versen daha iyiydi...

Oya - Ah canım, ne de iyisin. Beni düşünme sen. Ötekiler hamalda. Bu küçük, kendim taşırım.

Doğan - Demek epeyce eşyan var?

Oya - Olmaz olur mu? Düşündüm taşındım, kararımı verdim. Bütün dolapları boşalttım.

Doğan - Bütün dolapları mı?

Oya - Telâş olur diye mi korkuyorsun? Korkma canım. Ben her şeyi öyle iyi yerleştirdim ki! Kararımı da verdim. Sana yük olmam!..

Doğan - Bak buna sevindim işte! Ağlayıp sızlayanları hiç sevmem!..

Oya - Ben de! Hiçbir şey umurumda değil. Herkes ne derse desin. İş karar verinceye kadar!..

Doğan - Tabii! İnsan bir karar vermeli. Gerçi önce biraz üzüntülü olur ama zamanla o da geçer!..

Oya - Sevindin değil mi canım? Ben zaten tahmin etmiştim!

Doğan - Tabii sevindim. Bak şimdi ne kadar iyisin!

Oya - İyi. Hadi şimdi çabuk ol ama. Geç kalacağız!

Doğan - Neden daha vakit var. Yemeğimi yiyeyim kalkarız!

Oya - Of! Bırak şimdi yemeği memeği! Daha dünya kadar işim var. Bilet bile almadım.

Doğan - Ne bileti?

Oya - Söyledim ya kararımı verdim diye.

Doğan - İyi... Kararının biletle ne alâkası var?

Oya - Ne alâkası olur mu? Ben de seninle geliyorum!

Doğan - Benimle mi? Nereye?

Oya - Nereye olacak? İstanbul'a!..

Doğan - Delirdin mi sen?

Oya - Tabii işine gelmeyince delirdin dersin değil mi? Hani sevinmiştin?

Doğan - Ne zaman?

Oya - Demin. Kararımı verdim deyince!

Doğan - *(Güler)* Kararın bu mu?

Oya - Evet bu! Artık beni daha fazla aldatamazsın, anladın mı?

Doğan - Ne aldatması?

Oya - Evet! Aldatamazsın! Ben zaten tahmin etmiştim!

Doğan - Doğrusu senin tahminlerinde yanıldığın da görülmemiştir!

Oya - Biliyordum zaten. Çoktan biliyordum!

Doğan - Ne biliyordun kuzum? Hiçbir şey bildiğim yok!

Oya - Gördün mü? Demek bir şeyler var! Ben ne zamandır anlamıştım!

Doğan - Neler saçmalıyorsun kuzum?

Oya - İstanbul'da hesap soranların var değil mi? Tabii beni götürmek istemezsin!

Doğan - Oya'cığım elimde olsa seni bir dakika yanımdan ayırmam!

Oya - Nasıl! Anlamıştım! Çok iyi anlamıştım! Sesinden, yüzünden, ceketinin düğmeleriyle oynamandan, çok iyi anlamıştım! İstanbul'a gideceğim derken öyle şaşkın bir halin vardı ki!.. Merak etme orada sana fazla yük olacak değilim!

Doğan - Güzelim, niçin gittiğimi biliyorsun. Cehennemin bir ucuna gitsem seni yanımdan ayırmam! Anla bunu!

Oya - Ben İstanbul'a diyorum. Cehenneme beraber gitmemiz hiç de gerekli değil! Sen anla!

Doğan - Son dakikalarımızı berbat etme canım! Bırak bu sitemleri de tatlı tatlı konuşalım!.

Garson - Ne demiştiniz beyim? Patlıcan kızartması, bir de kavun....

Doğan - Hadi sen de bir şeyler söyle...

Oya - Ben o kadar tatlı lâflar bilmiyorum!..

Doğan - Hadi ama, aç oturman doğru olmaz!

Oya - Böyle önemli anlarda midemi düşünemem. O kadar hissiz değilim anladın mı?

Doğan - Dinle beni...

Oya - Asıl şimdi sen beni dinle.

Doğan - Oya, sevgilim!

Oya - Ah, ne olur, bu sefer olsun neşemi kaçırma! Hep itiraz edersin! Bıktım bu saçma sapan itirazlarından!..

Doğan - Ama biliyorsun ki ben daha...

Oya - Biliyorum. Biliyorum. Hepsini ezbere biliyorum. Daha askerliğini yeni bitirdin. Ne iş tutacağını kararlaştırmış değilsin! Evcilik oynamıyoruz! Böyle bir yığın saçma! Ne çıkar, biz birbirimizi sevdikten sonra! Beni vazgeçiremezsin, işte o kadar!

Doğan - Annen baban ne diyecekler bu işe? Bir çuval inciri berbat edeceğiz.

Oya - Bir şey diyemezler! Ne diyecekler? Bir ay sonra on yedi ekimde yirmi yaşıma gireceğim anladın mı? Tam yirmi yaşıma! Çocuk değilim. Koskoca kadınım! Daha fazla evde kalıp ihtiyarlamaya tahammülüm yok benim!..

Doğan - Gerçi dediğin doğru ama!

Oya - Elbette doğru! Dilediğim hayatı seçmekte serbestim...

Doğan - İyi ama İstanbul'da ne ile yaşayacağız? Benim elimdeki para ikimizi Haydarpaşa'dan Köprü'ye zor ulaştırır...

Oya - Of! Para para! Ne çirkin ne sırasız lâflar! Senin tatlı lâfların bunlar mı?

Doğan - İyi ama parasız nasıl yaşarız?

Oya - Yaşamak için para şartmış gibi konuşuyorsun!

Doğan - Olmaz olur mu? Şart tabii!.

Oya - Amaaan! En sevmediğim bir şey varsa o da para! Çok rica ederim benim yanımda bu kadar maddi olma. Fena halde kırılıyorum.

Doğan - Oya'cığım düşün! Türlü ihtiyaçlarımız olacak! Meselâ küçük de olsa bir ev tutmamız lâzım...

Oya - *(Birden sevinir)* Ah ne güzel! Sahi bir ev tutacağz değil mi? Doğan'cığım ne olursun Boğazı görsün olmaz mı?! Düşün ne güzel!.

Doğan - Bak gördün mü? Demek ki para lâzım!..

Oya - Canım bunun para ile ne ilgisi var? Satın alacak değiliz ki! Kira ile oturacağız!.. Saçmalamasana kuzum! Sonra saçmalıyorsun deyince canın sıkılıyor!..

Doğan - Ne yiyip ne içeceğiz?

Oya - Anlaşıldı! Senin lâf anlayacağın yok! Yemek, yemek! Aklında hep yemek! Sanki o kadar sık yemek yemesen olmazmış gibi... Ne kadar değişmişsin kuzum sen! Benimle hiç böyle konuşmazdın!

Doğan - Tabii konuşmazdım! Beraber hiç aç kalmış değiliz ki!..

Oya - Sanki şimdi kaldık değil mi? Hadi hadi saçmaladığın yeter! Yemeğini yedinse yedin! Hesabını gör de kalkalım. Benim bilet almam lâzım. Valizlerimi hamala verdim. Bak adam arkamdan gelmiş bekliyor!

Doğan - Vazgeç bu işten kuzum ne olursun!

Oya - İmkânı yok! Kararımı verdim bir kere. Beni kimse vazgeçiremez artık! Ne sen ne de başkası!

Doğan - Eh öyleyse! Sen bilirsin! Sonra pişman oldum deme...

Oya - Tabii ben bilirim! Hiç de pişman olacağım yok! Hadi şimdi biletimi aldıralım...

Doğan - Hamalı çağırıp aldıralım. Baksana oğlum!.. *(Oya'ya)* Ben ikinciyle gidiyorum. Sana da ikinci tabii...

Oya - Aaa! Doğan, sen delirdin mi? Hiç ikinciyle gidilir mi?

Doğan - Öyleyse ayrı ayrı oturacağız!

Oya - Ne münasebet! Neden ayrı oturalım? Sen de fark verirsin, birincide otururuz. Ah, işte hamal geldi.

Hamal - Buyurun beyim...

Oya - Dur para vereyim..

Doğan - Sonra verirsin. Bak oğlum, bırak şu valizleri parmaklığın önüne, şu elli lirayı al, git Haydarpaşa'ya bir birinci bileti al olmaz mı?

Oya - Olur beyim, başüstüne...

Doğan - Hadi çabuk.

Hamal - Şimdi...

Oya - Tamam. İşte böyle makul ol. Makul insanları severim.

Doğan - Hiç aklım kesmiyor bu işe ya, neyse!

Oya - Doğan, evimiz Boğazı görecek değil mi? Düşün ne güzel...

Doğan - Peki sizinkiler ne diyecekler bu işe?

Oya - Off! Ne derlerse desinler! Düşün ne güzel olacak! Boğaza bakan bir penceremiz... Seninle bir evde yaşamak... Ne güzel...

Doğan - Arkamızdan evdekilerin hali gözümün önüne geliyor da...

Oya - Ah, imkânı olsa da, ben de odada bir köşeye gizlenip, benim seninle gittiğimi öğrenince annemle babamın hallerini görebilsem! Düşün ne güzel olacak!..

Doğan - Düşünüyorum!

Oya - Düşün Doğan. Bak düşün! İyice düşün ne güzel olacak! Akşam annem eve gelince beni bulamayacak! Bakacak dolaplarım bomboş. Valizlerim yerinde yok! Bir telâş, bir merak! Bilirsin zaten her şeyi büyütürler! Meral'e haber bıraktım. Onlara her şeyi anlatacak. Ayyy! Öyle güzel olacak ki!..

Doğan - Pek güzel olacağa benzemiyor!

Oya - Oh olsun! Anlasınlar bakalım! Kıymetimi iyice anlasınlar! İmkânı yok bunu akıllarına getirmezlerdi. Beni o kadar çocuk görmeye alışmışlardı ki... Yok süveterini giymeden sokağa çıkma! Yok

gecikme! Terlisin pencere kenarında durma! Nerdeydin? Nerede kaldın? Beklesinler bakalım şimdi. Görürsün ne güzel olacak!.. Hele o şişko Meral mektubumu okuyunca ne şaşıracak kim bilir!

Doğan - Meral ile kendin konuşmadın mı?

Oya - Meral evde yoktu. Uzun bir mektup yazıp her şeyi anlattım. Okuyunca düşünüyorum nasıl şaşıp kalacak! Ah, o beni öyle kıskanır ki.. İmkânı yok o bendeki cesareti gösteremez...

Doğan - Ne haddine!

Oya - Düşün arkamdan neler söyleyecekler. Ben onların hepsini bilirim. Ne arkadaştırlar, ne arkadaş! İkimizin de bir tarafını bırakmayacaklar! Ama olsun! Kısmetim böyleymiş! Ne yapalım?

Doğan - Ne diyecekler meselâ?

Oya - Meselâ senin için otomobili yok diyecekler! Mambo bilmiyor diyecekler! Daha bunun gibi neler, neler... Allah kimseyi bizim kızların diline düşürmesin!

Doğan - Hepsi bu kadar mı?

Oya - Aldırma canım sen! Ben önem vermem onların sözlerine. Meselâ biliyorum kambur kambur yürüyor diyecekler! Üst dudağı kısa diyecekler! Oya'dan başka flörtü yoktu diyecekler! Olsun zarar yok! Ne yapalım? Herkesin kısmeti kendine! Hiçbiri benim umurumda değil!.

Doğan - Teşekkür ederim. Çok alçak gönüllüsün!..

Oya - Zarar yok canım! Ah seni öyle seviyorum ki!..

Doğan - Ya ben?

Oya - Sen beni sevmesen ben seni gene severim. Düşün, bugün ikindi vakti o pastanede buluştuk ya, gözüm hep saatteydi. Hep ha şimdi gidecek, ha şimdi gidecek diyordum içimden, ödüm kopuyordu. Mübarek saat öyle de çabuk ilerliyordu ki...

Doğan - Sorma! Ben de beş buçukta kalkmam lâzımdı, altıdan önce sana söyleyemedim....

Oya - Sonra ayrıldık ya, arkandan eve gittim. Öyle içim sıkılıyordu ki sorma! Dokunsalar ağlayacaktım. Ben o haldeyken, teyzem-

le karşılaşmayayım mı kapıda? Kadıncağız çarşıya çıkıyormuş, bana nereden filân diyecek oldu. Aldı ağzının payını! Ayak üstü bir güzel kavga ettim. Sonra ağladım ağladım... Bereket evde çatacak başka insan yoktu! Yoksa herkesle kavga edecektim!..

Doğan - Ben de ağabeyimlere bavulumu hazırlamaya gittim. Hiç konuşamıyordum. Yengem birkaç kere ne bu surat, neyin var? diye sordu. Allah bilir gücenmişlerdir...

Oya - Odama çıktım. Off! Düşündüm canım! Düşündüm... Ankara'nın her tarafını düşündüm...

Doğan - Ben de canım! Yengem üzülme Doğan, gene gelirsin, İstanbul ne olacak şurası diyordu, ama nafile!

Oya - Keşke doğmasaydım dedim. Keşke Doğan olmasaydı dedim. Düşündüm düşündüm... Keşke Kavaklıdere, Çiftlik, Dikmen seninle nerelere gitmişsek hiçbiri olmasaydı dedim... Hele bizim sokak! Senin aylarca bir daha bize gelmeyeceğini düşününce öyle mânasızlaştı ki... Ah, Ankara'da kalsam imkânı yok başka yere taşınırdık...

Doğan - Asıl ağabeyimlerden çıkıp istasyona gelirken nelerden ayrıldığımı, neler bıraktığımı anladım Ankara'da. Ağabeyimlerde yemeğe bile kalmadım. Ah, birdenbire o kadar az şey kalıyordu ki hayatımda..

Oya - Baktım canım, olacak gibi değil! Sen gittikten sonra, pencereden baksam çıldıracağım! Sokağa çıksam, her şey bir olup beni ağlatacak! İçimi ezecek her şey, dayanamayacağım! Anladım ki sensiz yapamayacağım....

Doğan - Ah canım sen daima benden akıllısın! İyi ki geldin!

Oya - Tabii. Arkandan elim kolum bağlı kendimi üzemem doğrusu. Böylesi en iyisi. Herkes ne derse desin! Ben böyleyim ne yapalım?

Doğan - Sen şekersin! Bir tanesin! Eşin yok senin!

Oya - Senin de canım. Hem ben sana mambo öğretirim. Pek istidatsız sayılmazsın! Ha, sonra, üç yüz liram vardı bankada. Banka defterini de yanıma aldım. Eşyalarımı topladım. Meral'e mektubu bıraktığım gibi doğru buraya. Tamam mı?

Doğan - Tamam. Allah vere sizinkiler şimdi damlamasalar...

Oya - Ona imkân yok. Meral'e sekiz buçuktan önce mektubu kimseye verme diye yazdım.

Doğan - Yamansın vallahi. Şeytanın aklına gelmez senin aklına gelen...

Oya - Tabii. Hele beni atlatmaya kalk, görürsün o zaman!

Doğan - Şimdi gidiyoruz demek! Pişman değilsin ya?

Oya - Deli misin? Ah, sevgilim benim! Öyle mutluyum ki...

Doğan - Ya ben? Bak yemeğimi olduğu gibi unuttum! Gördün mü?

Oya - Düşün ama. Bana hak ver. Anneme bir iki defa açayım dedim. Hep, askerliğini bitirsin dedi. Askerliğin bitti. İşi belli olsun dedi. Staj yapacaksa tamamlasın dedi. Ben kendimi bildim bileli senin bu işlerin bitsin diye beklerim...

Doğan - Hesabı isteyeyim de kalkalım. *(Garsona)* Baksanıza!

Oya - Nerelere götüreceksin beni İstanbul'da?

Garson - Efendim. Buyurun!

Doğan - Hesabı lütfen.

Garson - Şimdi beyim. Bir dakika.

Doğan - Acele amma.

Oya - Hadi söyle?

Garson - Bir kapama. Bir kızartma. Bir de kavun...

Doğan - Evet....

Garson - Ekmek... Su da var mı?

Doğan - Tabii...

Garson - Beş on onbeş elde var bir. Üç on yedi elde var bir. İki yüz yetmiş beş. Üç yüz beş. Buyurun.

Doğan - Güzel. Alın. Üstünü çabuk getirin. Kalkıyoruz da...

Oya - Söylesene beni nerelere götüreceksin İstanbul'da?

Doğan - Nereye istersen!

Oya - Ben İstanbul'u iyi bilmem ki! Hep sen anlatırdın dinlerdim...

Doğan - Beraber öğreniriz...

Oya - Hani Balıkpazarı'nda mı nerede? Küçük bir lokanta var diyorsun, oraya götürecek misin beni?

Doğan - Oraya kadınlar gitmez ki...

Oya - Çamlıca'ya?

Doğan - Götürürüm.

Oya - Tabii Ada'ya da gideriz değil mi?

Doğan - Tabii. Ada'ya gitmeden olmaz.

Oya - Sonra beni tanıdıklarınla da tanıştırırsın!..

Doğan - Dur bakalım senden daha bıkmadım! O en son iş...

Oya - Oh, Doğan bırak şakayı. Senin arkadaşlarını hep merak ederdim. Sonra beni Azade'nin mezarına götür olmaz mı?

Doğan - Ne yapacaksın öyle gamlı yerlerde canım?

Oya - Olsun! Ah, istiyorum. Çok istiyorum! Zavallı Azade!.. Onu öyle merak ediyorum ki... Sen etmiyor musun?

Doğan - Galiba pek etmiyorum! Merak ediyorsan ne olacak? Kendisini görecek değilsin ki....

Oya - Olsun. Çok şey düşünürüm gene! Doğan, söyle; Ben ölürsem ne yaparsın?

Doğan - Ne zaman?

Oya - Günün birinde?...

Doğan - Bırak şu çocuklukları Allahını seversen!

Oya - Ölürsem sen de Piyer Loti gibi, beni unutmazsın değil mi?

Doğan - Hadi paranın üstü geldi kalkalım. Bak hammal da geliyor...

Garson - Teşekkür ederim beyim. Güle güle. İyi yolculuklar.

Oya - Mersi. *(Doğan'a)* Ha sahi Güngör'e de Allahaısmarladık diyelim...

Doğan - Deriz.

Hoparlördeki Ses - *(Gittikçe yaklaşır)* Dikkât! Dikkât! Haydarpaşa yolcularını götürecek yolcu treni saat yirmiyi yirmi geçe birinci perondan hareket edecektir...

Oya - Allahım. Gidiyoruz artık. Düşün Doğan! Ne güzel olacak. Seninle aynı evde beraber uyuyup, uyanmak... *(tren düdükleri)*

Hamal - Acele edin beyim! Treni kaçıracaksınız.

Doğan - Yaa... Çok güzel olacak!..

GONK

İKİNCİ SAHNE

(Cihangir'de küçük bir apartman dairesi. Kapının zili çalar)

Oya - Kim acaba?.. *(Kapıyı açar)* Aa! Meral'ciğim! Şekerim!.. Ne zaman geldin? Ah, öyle sevindim ki seni gördüğüme...

Meral - Ya ben? Ya ben? Bir bilsen... Öyle özlemiştim ki seni...

Oya - Sahi mi Allahaşkına?

Meral - Hiç yalan olur mu ayol! Tabii sahi! Yoksa sen beni özlemedin mi?

Oya - Aşkolsun! Özlemez olur muyum? Hem de hepinizi o kadar çok özledim ki... Hadi geç otur!..

Meral - Oturacağım tabii. Bir dakika pardösümü çıkarayım.

Oya - Çıkar canım. Ver, kaldırayım.

Meral - Kalsın. Ben şöyle bırakıvereyim. Ah, evin ne kadar güzel!.. *(Konuşmaları karışmaya başlar)*

Oya - Ne zaman geldin kuzum?

Meral - Üç gün oluyor...

Oya - Neresi güzel Allahaşkına! Bir oda, bir de gördüğün o daracık hol. Hepsi o kadar...

Meral - Olsun çok şirin. Bayıldım doğrusu!..

Oya - Aşkolsun! Üç gün İstanbul'da gez dolaş da bana uğrama öyle mi?

Meral - Ah, çok şirin! Çok şirin! Üsküdar mı karşısı? Ne güzel!

Oya - Gücendim vallahi. Üsküdar değil Kuzguncuk.

Meral - Nereye gittim kuzum? Böyle söyleme! Üç gündür telâştan bir nefes alıp da sana uğrayabileyim diye, can atıyorum...

Oya - Meral'ciğim, kusura bakmazsın değil mi? Doğan daha şimdi çıktı. Her taraf öyle dağınık ki...

Meral - Hiç de değil! Neresi dağınık Allahını seversen! Ah, perdelerin ne güzel! Yeni mi aldınız?

Oya - Yeni almadık. Eee... bizimkiler nasıllar?

Meral - İyiler. Ah, divanın da çok hoş vallahi. Ne zaman yaptırdınız?

Oya - Yaptırmadık. Filiz nasıl? Seval nasıl?

Meral - Hepsi iyi. Selâmları var. Ah bu tablo çok hoş! Kimin?

Oya - Tanımazsın. Genç bir ressamın...

Meral - Ah, bayıldım, bayıldım. Çok hoş vallahi. Ne kadar talihlisin! Tabii evlendiniz?

Oya - Hayır, evlenmedik. Doğan'ın yakın bir arkadaşı var: Kaya. Bu ev, Kaya'nın. Bu eşyalar da onun. Biz Kaya'nın misafiriyiz. Ben bu divanda yatıyorum. Doğan'la Kaya dışarda holde...

Meral - Öyleyse, evleneceksiniz?

Oya - Bilmem. Doğan babasına yazdı. Biliyorsun babası Antalya'da. Mektubunda işlerini yoluna koyup geleceğini yazıyor. Bakalım. Bekliyoruz. Eee, söyle bakalım? Beni nasıl buldun?

Meral - Çok, çok, çok şeker olmuşsun! Eskiden de güzeldin ama görmeyeli daha da cici olmuşsun!

Oya - Ah, sahi! Zayıflamışım diyorlar, doğru mu?

Meral - Hiç de değil! Ah, ben de senin gibi olsam, hiçbir şey istemem. Kaç kilosun?

Oya - Elli dört.

Meral - Ne iyi. Boyun galiba altmış dörttü değil mi? Ah, ne güzel! Senin gibi bir olabilsem... Boyum sana yakındır ama, kilom ne yapsam altmıştan aşağı düşmüyor...

Oya - Aaa, boşuna büyütüyorsun! Senin neren şişman Allahaşkına?

Meral - *(İçini çeker)* Doğan'ı çok mu seviyorsun?

Oya - *(İçini çeker)* Bilmem! Herhalde seviyorum...

Meral - Ah, Oya, böyle söyleme! Ne bahtiyarsın! Doğan'ı çok seviyorsun değil mi?

Oya - Herhalde...

Meral - Sahi, aşk nasıl şey?

Oya - Ne desem, bilmem ki... Tuhaf bir şey işte!

Meral - Çok mu güzel?

Oya - Bilmem ki! Güzel desem değil, çirkin desem değil... Öyle bir şey işte!

Meral - Nasıl tuhaf? Anlat n'olursun?.. Azıcık anlat!.

Oya - Anlatamam ki... Anlatılmaz ki! Nasıl diyeyim? Bambaşka bir şey işte. Başına gelmeyince anlayamazsın...

Meral - Ah, çok merak ediyorum! Benim de başıma bir gelse! Bir gelse! Ah, o kadar dua ediyorum, o kadar istiyorum, bir türlü başıma gelmiyor. Sahi, sen ne yaptın Allahaşkına?

Oya - Neyi ne yaptım?

Meral - Âşık olmak için ne yaptın?

Oya - Bilmem!..

Meral - Ah, bilmez olur musun? Söyle n'olursun? Ölümü öp söyle!

Oya - Bilmem ki! Hattâ ilk zamanlar Doğan'la hiç geçinemezdik! Beni hep terslerdi... Sonra oldu işte!...

Meral - Sahi! Dur bakayım ben kiminle geçinemiyorum! Hıımmm?.... Off! Öyle birisi de aklıma gelmiyor ki... Sonra.

Oya - İşin mi yok Allahaşkına? Durduğun yerde başına belâ arama!..

Meral - Çok mu ıstırap çekiyorsun?..

Oya - Bilmem! Çekiyorum desem değil, çekmiyorum desem değil! Bambaşka bir şey işte...

Meral - Ah, olsun! Başıma gelsin razıyım. Ne kadar ıstırap çeksem razıyım. Tabii uyuyamıyorsun değil mi?

Oya - Neden?

Meral - Aşk insanda uyku bırakmaz diyorlar da..

Oya - Bilmem! Daha o türlüsü başıma gelmedi...

Meral - Ah, ben razıyım. Ne türlü olursa olsun ben razıyım. İsterse gözümde hiç uyku bırakmasın.. Razıyım!. Doğan da seni çok mu seviyor?

Oya - Kim bilir. Herhalde seviyor!

Meral - Benden saklamasana kuzum! Anlat n'olursun hadi?

Oya - İnsan anlayamıyor ki... Dedim ya bambaşka bir şey!

Meral - Nasıl başka bir şey? Ah, insanı merak içinde bırakıyorsun. Doğru dürüst anlat n'olursun. Hadi, teker teker anlat!.

Oya - Bilmem ki nasıl anlatmalı? Bak, meselâ bir şey olsa ilk önce aklıma Doğan gelir...

Meral - Ne meselâ? Yangın, kaza filan mı?

Oya - O zaman da aklıma Doğan gelir. Acaba orada mıydı? Doğan'a bir şey oldu mu diye meraklanırım ama...

Meral - Ah ne güzel! Tabii Doğan da acaba Oya'ya bir şey oldu mu? Oya orada mıydı diye meraklanır değil mi?

Oya - Herhalde. Ama, yangın, kaza her zaman olmaz ki... Halbuki ne bileyim? Benim Doğan'ı düşünmediğim zaman yoktur! Doğan aklımdan çıkmaz!

Meral - Sahi, ne güzel anlatıyorsun! Bak bunları anlat işte! Anlat anlat!..

Oya - Bak, meselâ bir sinemanın önünden geçiyorum, değil mi? Afişteki filme acaba Doğan bunu beğenir mi diye bakarım. Ben şöyle böyle onun seveceği filmleri artistlerinden, fragmanlarındaki sahnelerden filan anlarım. O anda içimden Doğan'ın seveceği bir film olmasını öyle isterim ki o filmin... Sonra Doğan'a filan sinemada senin seveceğin bir film var, gidelim; ya da filan sinemada yeni bir film var ama onu sen sevmezsin, gitmeyelim, demek öyle tatlı gelir ki bana...

Meral - *(Hayran)* Ah, sonra?

Oya - Bunun gibi işte... Meselâ vapurda karşımda, son derece

yakışıklı, güzel bir adam oturuyor, gözlerini de benden ayırmıyor, diyelim...

Meral - *(Birden heyecanlanır)* Eee, sonra?

Oya - Ne aptal adam derim içimden. Galiba kendini Doğan'la bir tutuyor. O adam ne yaparsa yapsın, isterse bütün dünyanın en yakışıklı, en zengin, en akıllı dediği bir adam olsun, betime gider, o kadar! Belki yakışıklı derim, ama, Doğan bambaşkadır. Doğan gibi değil derim.

Meral - Ah, ne güzel. Benim öyle aklıma gelen hiç kimse yok. Hiç kimseye bambaşka diyemiyorum. Ne olacak benim bu halim bilmem ki!.. Hadi kesme, daha anlat. Sonra?

Oya - Sonrası bu işte! Daha fazla sorma bana. Ne bileyim, off, böyle işte. Bambaşka!.. Benim de bir şey bildiğim yok. Bilenini bulsam ben gidip soracağım...

Meral - Bana bir akıl öğret n'olursun! Ben ne yapayım? İçimizde aşkı bilen bir sen varsın.... *(Kapının zili çalar)*

Oya - Dur bakalım kim?

Meral - Doğan olmasın?

Oya - Doğan şimdi Eminönü'ne yeni geçmiştir. Yarımdan önce gelmez. Bir dakika bakayım... *(Kapıyı açar)* Buyurun, kimi istediniz?

Elektrik Tahsildarı - Tahsildar. Elektrik borcu için geldim.

Oya - Ha evet! Afedersiniz şey, ben ev sahibine söylemeyi unutmuşum.... Misafiriz de... Unutkanım... Yarın uğrayamaz mısınız?

Tahsildar - Ne yazık ki, yarın başka taraflara geçmek zorundayım...

Oya - Şu halde öbürgün. Hattâ isterseniz daha öbürgün olsun. Ben hep evdeyim...

Tahsildar - Arzunuzu yerine getirmeyi çok isterdim Hanfendi ama, yarın son gün. Yarın borcunuz ödenmezse elektriğinizi keserler...

Oya - Şu halde yarın şirkete ödeyelim... Yarın herhalde unutmam...

Meral - Oya'cığım, müsaade edersen ben ödeyeyim...

Oya - Önemi yok canım! Şirkete ödesek de olur...

Meral - Niye yorulacaksın? Ben vereyim, sonra sen bana ödersin. Ne kadar?

Oya - Ne kadardı?

Tahsildar - On dört lira kırk kuruş...

Meral - Al, Oya'cığım yirmi lira vereyim...

Oya - Teşekkür ederim. Niye buna lüzum gördün Allahaşkına?

Meral - Lâfı mı olur kuzum? Hadi kapat artık!..

Tahsildar - Buyurun makbuzunuzu. *(Kapı kapanır)*

Oya - Off! Para para! Hiç sevmiyorum şu hesapları. Her şey parayla! Halbuki Doğan o kadar iyi çocuk!

Meral - Üzülme canım bunlara. Ne güzel tatlı tatlı konuşuyorduk! Sen hadi anlat...

Oya - Ne anlatayım? Doğan'ı görsen, üç beş lira kazanayım diye ne işlere giriyor. Bir yandan stajına başladı. Bir yandan da gazetede çalışıyor. Çeviriler yapıyor. Ben de temize çekmekte ona yardım ediyorum...

Meral - Ne iyi! Anlaşıyorsunuz demek...

Oya - İstanbul'da çok kalacak mısın?

Meral - Bugün gidiyorum.

Oya - Bugün mü? Ama ben senin tekrar uğrayacağını sanmıştım...

Meral - Bu defa yalnız üç gün için geldim. Bir daha gelişimde gene uğrarım canım...

Oya - Demek bugün Ankara'ya dönüyorsun? Ne iyi. Ankara şimdi ne güzeldir...

Meral - Ankara'nın neresi güzel kuzum?

Oya - A, ben severim Ankara'yı. Bu İstanbul da şehir mi Allahaşkına! İnsan hiç kimseyi tanımıyor. Hiç arkadaşım yok. Halbuki Ankara'da ne güzeldi. Sen vardın, Filiz vardı, Seval vardı. Bütün gün ne güzel eğlenirdik değil mi?..

Meral - Tabii eğlenirdik. Doğrusu hepimiz seni arıyoruz.

Oya - Ben de. Ne dediler benim için arkamdan söylesene?

Meral - Bilirsin ki dedikoduyu sevmem. Beni zor durumda bırakma n'olursun. Ne diyeceklerini sen benden iyi bilirsin...

Oya - Dur. Önce annemden başla. Ankara'dan yazdıklarından pek bir şey anlayamadım. O akşam mektubumu verince annem ne dedi? İyice anlat.

Meral - Şaşırdı tabii. Kendini salondaki kanepeye bırakıverdi. Doğan'dan bunu beklemezdim. Güvenimi kötüye kullandı. Bu kadar ikiyüzlü olduğunu bilmezdim, dedi.

Oya - Zavallı Doğan! Halbuki bu işte onun hiç suçu yok!

Meral - Sonra, Doğan bir daha bu eve giremez, bir daha onun yüzünü görmek istemem, dedi.

Oya - Benim için bir şey demedi mi?

Meral - Ne desin. Oya daha çocuk. Doğan ona uymamalıydı, dedi. Oya'nın hislerine saygı beslerim ama, bu kadarına varmamalıydı. Kaçarken hiç değilse haber verebilirdi, dedi.

Oya - Zavallı anneciğim! Neyse onun öfkesi çabuk geçer. Ya babam ne dedi?

Meral - Baban güldü. Ben Doğan'ı pısırık sanırdım ama pek pısırık değilmiş. Aferin hayırlı damat dediğin böyle olur. Beni düğün masrafından kurtaracak. Annene, ne üzülüyorsun? Nasıl olsa sonunda olacak buydu, dedi...

Oya - Aaa sahi? Şeker babacağım! Sonra?

Meral - Baban Doğan'ı pek beğeniyor galiba?

Oya - Sen onların dediklerine bakma. Annem de babam da Doğan'ı severler. Peki Filiz ne dedi?

Meral - Hepsini sorma kuzum! Bilirsin ki lâf yetiştirmesini sevmem! Filiz'i bilirsin büyük burunludur...

Oya - Aaa! Çok şekerdir....

Meral - Şekerdir ama büyük burunludur! Doğan imkânı yok Oya'yı Amerika'ya götüremez, dedi. Kendisi onu Amerika'ya götüremeyecek erkekle imkânı yok evlenmezmiş...

Oya - Sen bakma! Filiz daha çocuktur...

Meral - Neresi çocuk kuzum? O da biz akran. Hattâ benden büyük bile!.

Oya - Olsun. Sevmeyince çocuktur. Sevince insan bir gecede koskoca kadın oluyor.

Meral - Ah sahi! Hepsini anlatmıyorsun ki... Demek insan bir gecede koskoca kadın oluyor...

Oya - Ya Sevda! Ne dedi?

Meral - O da işte saçmaladı bir şeyler aklınca! Doğan herhalde kılıbık bir koca olurmuş. Ben kılıbık erkekleri hiç sevmem diyor. Beni söyletme kuzum ne olursun!

Oya - *(Güler)* Sen Seval'e bakma. Seval Doğan'ı iyi tanımaz. Doğan tam erkektir.

Meral - Tam erkek mi?

Oya - Tam erkektir....

Meral - Yani nasıl?

Oya - Ne bileyim. İnsan Doğan'ın yanında gurur duyar. Doğan'la övünür. Herkes Doğan'ı öyle sever ki...

Meral - Ben de Doğan'ı çok severim doğrusu...

Oya - Peki başka? Başka bir şey diyen olmadı mı?

Meral - Seval'in annesi de Oya'ya bu hareketi hiç yakıştıramadım dedi. Hepimize örnek olursun diye korkuyor...

Oya - *(Kahkahayla güler)* Hepinize örnek mi? Lâf o! Kimsenin kimseye örnek olacağı yok bu dünyada. Herkes cesaret ettiği hayatı yaşar. Ben sevdiği erkekle kaçan ne ilk kızım, ne de sonuncusu olacağım. Herhalde Seval'in niyeti varsa dünyada olup bitenleri benden öğrenecek değil!... *(Saat on biri vurur)*

Meral - Aaa! Saat onbir oldu. Uçakla gidiyorum. Hadi canım ben kalkıyorum artık. Otobüsüme kırk dakika var!

Oya - Kırk dakika mı?

Meral - Kırk dakika...

Oya - Demek gidiyorsun?

Meral - Evet, gidiyorum.

Oya - Ankara şimdi ne güzeldir...

Meral - Ah benim canım gitmek bile istemiyor. Söyleme Allahaşkına!

Oya - Bayılırım Ankara'nın sonbaharına. Sıhhiye'ye giderken, otobüs garajının parmaklıklarından sarkan o yabani sarmaşıklar var ya? Şimdi hafif bakıra çalmıştır. Bayılırım onların rengine...

Meral - Sahi mi? Ben hiç dikkât etmedim.

Oya - Bayılırım. Dikkât et de bak. Sen de seveceksin! Ben hep okula gidip gelirken uçlarından küçük bir dalı kırardım.

Meral - Öyle mi? Ben de dikkât edeyim öyleyse...

Oya - Okul kitaplarımı karıştırırsam, sayfaları arasında hâlâ o bakıra çalan yapraklar durur herhalde...

Meral - Sana o yapraklardan saklayayım öyleyse...

Oya - Atkestaneleri de sararmıştır. Yaprak döküyordur şimdi...

Meral - Tabii. Sonbahar...

Oya - Annemi gelirken gördün mü? Nasıldı?

Meral - İyiydi.

Oya - Filiz'i de, Seval'i de çok özledim!

Meral - Onlar da seni özledi doğrusu...

Oya - Bana elli lira borç verebilir misin?

Meral - Tabii ne yapacaksın?

Oya - Ben de seninle geleceğim.

Meral - *(Birdenbire sevinir)* Benimle mi? *(Birden endişelenir)* Ya Doğan?

Oya - Doğan için merak etme! Doğan için de iyi olur.

Meral - Seni bulamayınca ne yapar? Kendini öldürmez mi?

Oya - Öldürmez. Doğan'a kısa bir mektup yazıp bırakırım. Hem ona boş yere yük oluyorum. Belli etmiyor ama, ben üzülmeyeyim diye, para kazanmak için her türlü işlere giriyor. Halbuki onun para için vakit kaybetmesi hiç doğru değil. Stajını ilerletmesi lâzım. Sonra ben divanda yatıyorum. Onlar Kaya ile dışarda, daracık divanda ikisi bir arada yatıyorlar. Çocuğun her sabah kalkınca bir yanı tutmuyor....

Meral - Ah, yazık!..

Oya - Böyle daha güzel olacak. Gider evdekilere her şeyi anlatırın. Nasıl olsa beni Doğan'dan başkasıyla evlendirmek annemin babamın aklından geçmez. Doğan stajını bitirince de evleniriz... Ne güzel olur....

Meral - Tabii. Ne güzel olur.

Oya - Dur şu mektubu yazıvereyim. *(Sesi titreyerek yazdıklarını tekrarlar)* Doğan'cığım, bana gücenme ne olur. Bugün Meral geldi. Üç gün için İstanbul'a gelmiş. Bugün Ankara'ya dönüyor. Ben de onunla birlikte Ankara'ya dönmeye karar verdim. Söylememe lüzum yok ama, seni eskisinden çok, bin defa çok seviyorum. Onun için de hiç acelem yok. Seni, tâ gelip beni alıncaya kadâr bekleyeceğim. Sen şimdi mesleğinde ilerlemeye çalış. Ben de seni ilerde utandırmamak için, şu boş kafamı doldurmaya çalışacağım. Geceleri iyice örtün. Benim yattığım divanda yat. Üşütme olmaz mı? Bilirim senin nezlen hiç geçmez. Ama bir sene sonra artık sana ben bakacağım. Kaya'ya teşekkürler. Hadi canım, gerisini Ankara'dan yazarım... Senin Oya'n... Tamam. Oldu... Şuraya masanın üstüne bırakırım görür....

Meral - Ah, Oya. Sizin ayrılmanızı hiç istemezdim. Ben sebep oldum galiba...

Oya - *(İçini çeker)* Ayrılmıyoruz ki... Hadi yardım et de çabucak hazırlanayım. *(Kendini toparlamaya çalışır)* Düşün Meral, şimdi Ankara dönüşümüz ne güzel olacak.

Meral - Yaa! Evdekiler de, Filiz de, Seval de sevinecekler.....

Oya - Düşün ne güzel olacak! Hele bir sene sonra! Doğan da gelince.....

Meral - Yaaa! Çok güzel olacak....

GONK

İzmir-Göztepe, 28 Ağustos 1955

MİNE

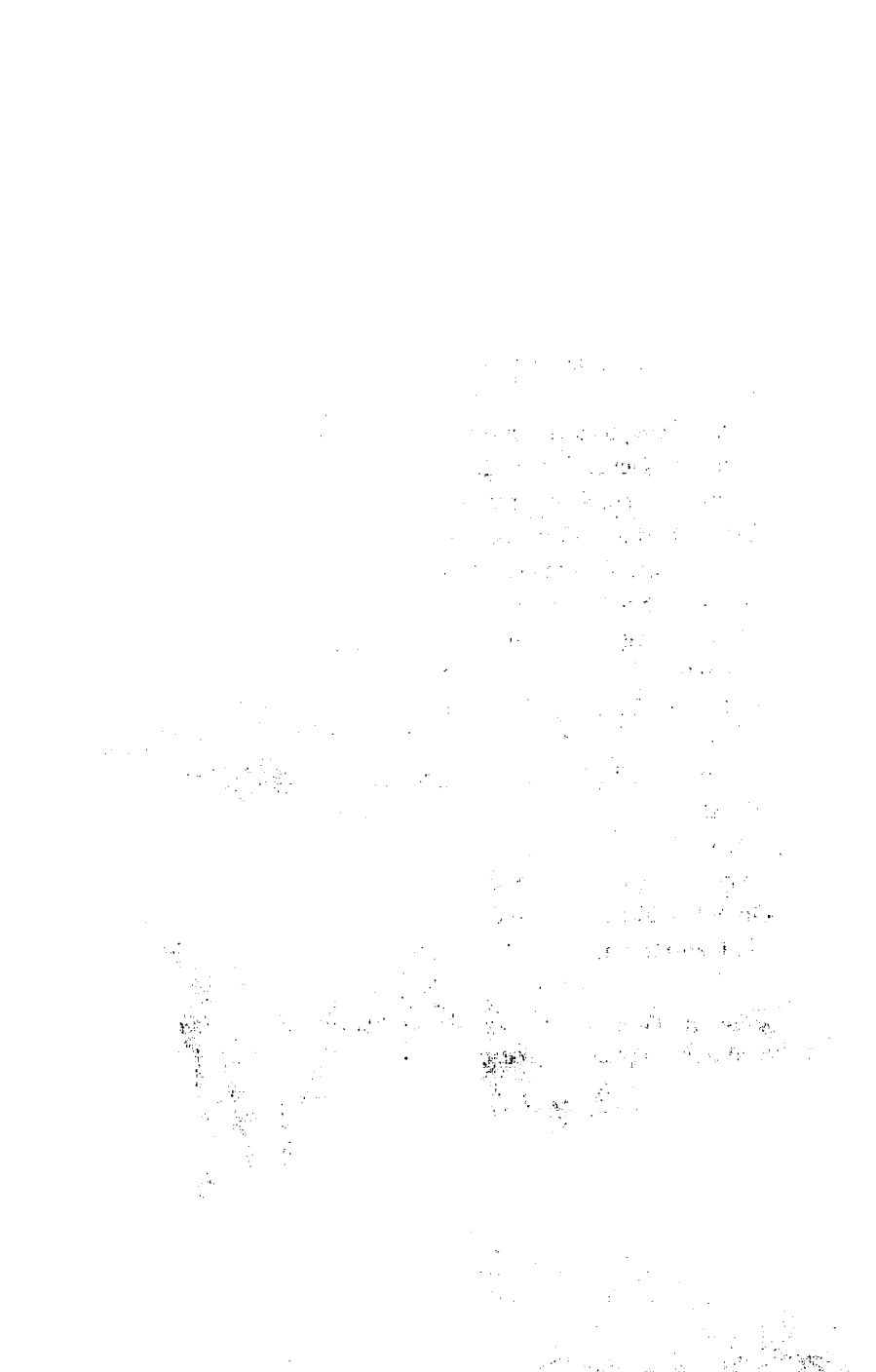
(Dram, 3 Bölüm)

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Mine: Genç, istasyon şefi Cemil'in karısı
Perihan: Genç, ilçede öğretmen. İlhan'ın kız kardeşi
Nurten: Genç, Kaymakam'ın kızı, üniversite öğrencisi
Cemil: Kırkını aşkın, istasyon şefi. Mine'nin kocası
Kaymakam: 47 yaşında, ilçenin kaymakamı
Doktor: 35 yaşında, ilçenin doktoru
İlhan: 30 yaşında bekâr, Perihan'ın ağabeyi, yazar.
I. Köylü:
II. Köylü: Orta yaşlı köylüler.
Servet:
Bahri: Askerlik çağında ilçe gençleri.
M. Ali:
Ofisçi: 25 yaşında, Ofis memuru.
İlyas: Orta yaşlı gazete satıcısı.
Sucu Çocuk: 13 yaşında.
İki Candarma:

(Olay, günümüzde, Gölköy takma adını verdiğimiz küçük bir Batı Anadolu istasyonunda geçer.)



BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(Küçük Gölköy istasyonunun arka cephesi. Sağda, istasyon parkı, bir sıra, ağaçlar, bir elektrik direği, parkla peronu ayıran tahta parmaklıklar, parmaklıklardan perona geçilen küçük bir kapı, geride Ofis ambarının yan cephesi. Solda, sahne ağzından üç metre kadar içerde istasyon binası. Binanın alt katı, büro, yolcu salonu, üst kat lojman olarak kullanılmaktadır. Binanın parka bakan cephesinde, üst katta çift kanatlı bir pencere, pencerenin üstünde Gölköy levhası. Binanın seyirciye, ilçe yönüne bakan cephesinde, alt katta, sağda yolcu salonu, solda üst kata çıkılan kapı, üst katta sağda solda birer pencere. Binanın içinde geçen sahnelerde görünüş şöyledir: Yolcu salonunda: Solda, gişe, gişenin solunda büroya geçilen kapı, sağında hareket levhaları, bir yazı tahtası, dipte perona açılan kapı, kapının sağında geniş çe bir pencere. Üst katta, sağda lojmanın oturma odası. Ortada bir masa. Dipte hat boyuna bakan bir pencere, pencerenin önünde bir minder, sağında duvara asılı bir çifte, fişekler. Solda, odanın çıkış kapısı. Oyun başlarken, iki candarma geride, hat boyunda devriye gezer. Ofisçi ile Servet tur atarlar. Bahri ile M. Ali parktaki sırada oturmaktadırlar. I. Köylü, II. Köylü, parkta istasyonun duvarı dibinde, heybelerinin yanında, çömelmişlerdir. Sucu çocuk köylülere su vermektedir.)

BİRİNCİ SAHNE

(İstasyon parkı)

I. Köylü - *(Sucu çocuğun uzattığı bardağı, elinin tersiyle II. Köylü'ye doğru iterek)* İç, buyur!

II. Köylü - *(Aynı hareketle)* Hele sen iç!

I. Köylü - İç hele bi, sen iç bi yol da sona...

II. Köylü - *(Suyu alır, içer)* Nasıl geçti maakemen?

I. Köylü - Nası geçcek? Eyi eğbet!

II. Köylü - Bu sefee ne dedi hagim?

I. Köylü - İspatın ne dedi İbrama - İspatın vaasa al geti dedi, boşuna maakemey uzatma!

II. Köylü - Bak hele bi! Eyice çıgıştı desen ya şuna!

I. Köylü - Çıgıştı ya! Yılı doldu, daha da çıgışma mı?

II. Köylü - İbram ne dedi?

I. Köylü - Heç! Ne diyecek? Hep kem küm! Bu sefe bi vegil dutmuş otutmuş yanına, vegili galgtı, şahatlaı vaa, dedi.

II. Köylü - Sıgıştı ya, sıgışma mı, şimci şaat bulsun da gesin bagam buuması goleyse?

II. Köylü - Şaadı yoomu gi?

I. Köylü - Yoğ ya! İbram'da şaat ne gezee? Hepisi hava, hepisi laf! Şaat ispat senet sepet hee ne vaasa hepisi bende...

II. Köylü - Vegili vaa demiş ya?

I. Köylü - Sen vegil gısmının dediğine ne bakaasın! Vegil gısmı heç yooğ dee mi? Vaağ dee daim! Ben İbram'ın nesi vaağ nesi yooğ bilmem mi? Vegilinden eyi biliim elbet! Sen bak hele bakam bi yo saatın ne deyo? Drenin geemesine ne galdı?

II. Köylü - Benim saate sorosan... *(Yelek cebinden çıkardığı saate bakar.)* Drenin gemesi yagın...

I. Köylü - Davranıveseğ mi?

II. Köylü - He ya, fena olmaz! *(Kalkarlar, yolcu salonunun önünde dururlar)*

I. Köylü - Hani ya? Memur yoğ meydanlaada? Neelede?

II. Köylü - Neelede oluu? Garıdan ayrılamıyoduğ!

I. Köylü - O garı sende oosa ayrılabilin mi ki? Az otuu hele! *(Yerlerine dönerler.)*

İKİNCİ SAHNE

(Yolcu salonu. Cemil, elinde küçük bir not, bir tebeşirle bürosundan yolcu salonuna geçer. Yazı tahtasına aşağıdaki duyuruyu yazar:

Sayın Yolculara, Bandırma-İzmir ekspresi 14 dakika gecikme ile saat 18.46'da gelecektir.

Cemil yazısını sürdürürken İlyas ilçe yönünden girer.)

İlyas - Şefimizi selâmlarım!

Cemil - Merhaba İlyas efendi, sağol!

İlyas - Ne o gecikme mi var gene?

Cemil - Önemsiz! Ondört dakika bir şey!

İlyas - O kadarına çoktan razıyız! Artmasın da!

Cemil - *(Yazısını tamamlar. İlyas'a döner)* Artmasına artmaz! Karşıdan başka tren beklemeyeceğine göre...

İlyas - Oh, çok iyi çok iyi! Ondört dakikadan ne çıkar efendim? Biraz gezmiş oluruz, hava almış oluruz, o kadar! Acelemiz ne?

Cemil - Bir dakika, yolcuları toparlıyayım! *(Yolcu salonundan çıkarak köylülere)* Hadi ağalar, kımıldanın bakalım! *(İlyas yolcu salonundan perona çıkar. Cemil büroya döner. Köylüler gişeye doğru ilerlerler.)*

ÜÇÜNCÜ SAHNE

(İstasyon parkı)

Bahri - Sahi, sen mi yazdın bu şiiri?

M. Ali - Bak, kimseye söylersen karışmam, o zaman darılırım!

Bahri - Versene okuyayım bir kere daha...

M. Ali - Sonra...

Bahri - Kendin oku öyleyse...

M. Ali - Başka zaman, burası kalabalık!

Bahri - Yavaşça oku! Yaklaşan olursa kesersin! Hiç değilse sonunu oku!

M. Ali - *(Daima mahcup)*

İnce bir çiçek gibisin pencerede sen
Karanlıklardan soğuktan şikâyet eden
Gel kaçalım buralardan beni dinlersen
Bu giden hatların sonu bahar değil mi?

Bahri - Demek sen yazdın ha? Vallahi bravo. Billahi bravo! Ben seni bunu bir kitaptan aldın sandım..

M. Ali - O kadar güzel değil ki!.

Bahri - Ama da değil ha! Peki, sen kimden öğrendin şiir yazmasını?

M. Ali - Hiç kendi kendime! Dergilere kitaplara baka baka..

Bahri - Aşkolsun vallahi! *(Çok kısa bir kararsızlıktan sonra, başıyla lojmanın penceresini işaret ederek)* Kimin için yazdın? Onun için mi?

M. Ali - Kendim için yazdım...

Bahri - Saklama artık işte! Onun için yazmışsın besbelli!

M. Ali - Bak, kimseye bir şey kaçırırsan ağzından!

Bahri - Onun için yazdın demek?

M. Ali - Yemin et, kimseye bir şey söylemeyeceğine!

Bahri - Söylemem, merak etme! Gönderecek misin?

M. Ali - Kime? Ona mı? Şiiri mi?

Bahri - Başka kime olacak?

M. Ali - Ne münasebet!

Bahri - Peki niye yazdın öyleyse?

M. Ali - Ne bileyim? Dayanamadım, yazdım.

Bahri - İyi ya, madem yazmışsın gönder! Ne biliyorsun belki de beğenir?

M. Ali - Ben ona göndermek için yazmadım ki!

Bahri - Ya ne diye yazdın? Saklama şimdi niyetini!

M. Ali - Bir kere aklıma takıldı, uyuyamadım, oturdum yazdım!

Bahri - Neyse, öyle olsun! *(değişik tonla)* Sendeki bu kalem bende olsa.

M. Ali - Ne yaparsın?

Bahri - Her gün bir şiir yazar ona gönderirim!

M. Ali - İstediğin kadar gönder! Kendin rezil olursun!

Bahri - Neden rezil olacakmışım?

M. Ali - Kocasından başkasına bakmaz o kadın! Hem kim bilir ne şiirler okumuştur...

Bahri - Onun kocası da adam mı be birader! Kartın, sarsağın biri! Niye bakmasın? Bakmazsa yazık! Bakacak olsa kim ne der?

M. Ali - Baksa bile bana bakmaz!

Bahri - Niye bakmasın? Senin onun peşinde koşanlardan ne eksiğin var sanki?

M. Ali - Neyime baksın? Öğrenimim yok, param yok, sonra...

Bahri - Sonra?

M. Ali - Herkesden ne farkım var benim?

Bahri - Peki Ofisçi'nin herkesden ne farkı var?

M. Ali - Ofisçiye de baktığı yok ki!

Bahri - Baksın bakmasın, oğlan bütün gün, sabahtan akşama kadar, sandalyesini dışarıya atıp kadına rahat vermiyor ya, sen ona bak! *(Parmaklıkların gerisinden istasyona doğru ilerleyen Ofisçi ile Servet'i başıyla işaret ederek)* O Servet'i de uydurdu kendine! Bak, bak ikisinin de gözü pencerede gene!

M. Ali - İnsanda utanma olmadıktan sonra!

Bahri - Zamparalık böyle olur diyor ona sorarsan! Utanmakla olmaz diyor! Hem bunun utanması mı kalmış oğlum, Kaymakamından Ofisçisinden tut, çöpçüsüne kadar bütün kasaba kadının peşinde! Senden başka utananı da görmedim!

M. Ali - Bırak, şu Ofisçi'nin sözünü etme bana Allahaşkına!

Bahri - Daha sözünü etme de sen! Oğlan vırt zırt telefon ediyor kadına! Gülüşmelerine bak! Az önce yine telefon etmiş olmalı böyle sırıttıklarına göre!

M. Ali - Ne oluyor ediyor da? Kadın karşılık vermedikten sonra!

Bahri - Sonunda verecek diyor! Telefonla da kalmıyor, her gün imzasız bir mektup gönderiyor! Geçen gün kahvede mektubunu Servet'e okuyordu, ben de dinledim! Neler sayıp döküyor, ne ahlar ne vahlar! Daha onbeş gün, bilemedin bir ay, o kadın da buna karşılık vermezse ı.e derseniz deyin diye yemin ediyor! Böyle senin gibi elinden şiir yazmak gelse kim bilir neler der?

DÖRDÜNCÜ SAHNE

(Yolcu salonu. İlyas gişenin yakınlarındadır. Ofisçi ile Servet, peron kapısından girerler. Kaba el şakaları ile itişe gülüşe gelir, İlyas'a yaklaşırlar.)

Ofisçi - Gazeteler geliyor mu ağbi?

İlyas - Bakalım, bekliyoruz...

Ofisçi - Gelmesi gerekir, dün gelmedi, bugün de gelmezse, ne bu artık!

Servet - Biz adam değil miyiz yani? Yazsana İstanbul'a! Gölköylü olduksa kabahat mi ettik?

İlyas - *(Ofisçi'ye)* Sabah otobüsten çıkar dedim, çıkmadı, demek ki trene verdiler...

Ofisçi - Hem pazarınkiler, hem pazartesininkiler bir arada gelir bana kalırsa...

İlyas - *(Servet'e)* Sen de sinirlenme bakalım küçük bey, biraz yavaş ol da bekle! *(Ofisçi'ye)* Bana kalırsa da öyle!

Ofisçi - Aman ağbi, benim gazeteleri gelir gelmez ayır, alıp da kaçma, kasabaya kadar sürükleme arkandan geçen seferki gibi beni yine!

Servet - Yavaş olduk işte! Daha ne kadar olalım? *(Duyuruyu görür)* Annnam! Gecikme var yine!

Ofisçi - Ne kadar?

İlyas - Ondört dakika, çok değil!

Servet - Çok değili var mı ağbi, yetmez mi meraktan öldüğümüz?

İlyas - *(Ofisçi'ye göz kırpar)* Ne var yine, yolcun falan mı?

Servet - *(İlyas'a doğru şakadan bir atakla)* Dalga geçme İlyas Efendi, alırım paçanı aşağıya bak sonra karışmam! Ne yolcusu? Gazeteleri bekliyoruz, söylemedik mi?

İlyas - *(Korunarak)* Dur oğlum, dur, anladık! Maçtır yine sizin merakınız! Çarşamba perşembe olsa gazete falan arayıp sormazsınız!

Ofisçi - Ne yaparsın ağbi? Hastalık işte!. Herkesin kendine göre bir hastalığı var...

İlyas - Sizin hastalık iki ama! *(Gişeyi kollar)* Biri maç biri de... *(Başıyla üst katı işaret ederek göz kırpar)* İşlernasıl, yolunda mı? Yoksa eskisi gibi kesat mı yine?

Ofisçi - Sorma ağbi, o faslı hiç açma, yaramı deşme daha iyi!

İlyas - Ne oldu, bu kadar taban teptiğiniz işe yaramadı mı? Hep boşa atıyorsunuz galiba ha?

Ofisçi - Hep boşa ağbi, hep karavana!

İlyas - Boşa ya! Ne sandınız siz her gördüğünüzü, dere boyundaki Aygır Fatma mı? Neyse benden sır çıkmaz ama, buralarda çok dolaşıp âlemin gözüne batmasanız daha iyi...

Ofisçi - Neyse ağbi sen idare et yine!

İlyas - Ben idare etsem ne olacak? Benden sadece söylemesi! Göze batıyorsunuz! Yine siz bilirsiniz...

Servet - Ulan İlyas Efendi, çok anasının gözüsün!

İlyas - Sen benim yaşıma gel de ne olduğumu sonra anlarsın!

Ofisçi - *(Parka doğru ilerlerken)* Sen bunun her sözüne bakma ağbi! Gazeteleri unutma olmaz mı? Biz buradayız, herkes gibi dolaşıyoruz işte...

BEŞİNCİ SAHNE

(İstasyon parkı)

Servet - *(Yerdeki küçük bir taşa şut çeker.)* Gecikme varmış...

Bahri - Ne kadar?

Ofisçi - Ondört dakika!

Bahri - Eh bir şey sayılmaz, nasıl olsa yolcu değiliz!

Ofisçi - Nasıl olsa yeriniz de iyi! Ah sizi çakallar ah!

Servet - Bizi çakmıyor sanmayın ha! Ona göre... *(Gülüşmeler)*

Ofisçi - *(Pencereye doğru bir baş işaretiyle)* Nasıl göründü mü?

Bahri - Görünmedi mi? Telefon etmeyi denemedin mi?

Ofisçi - Ettim!

Bahri - Ne oldu?

Servet - Açtı!

Bahri - Deme? Konuştu mu?

Servet - Teype "Ne olur bu gece seninle çamlarda kalsak"ı koymuştuk.. *(Güler)*

Bahri - Dinledi mi?

Servet - Duyar duymaz kapattı!

Ofisçi - Kimler var içerde?

Bahri - Kaymakamın kızı.

Ofisçi - Başka?

Bahri - Hepsi o!

Servet - Öğretmen daha gelmedi mi?

Bahri - Gelmedi.

Ofisçi - Başkanın karısı?

Bahri - O da gelmedi.

Ofisçi - *(Pencereye doğru dönerek)* Ulan amma belâlısına çattık be! Şurada mum gibi eriyip gidiyoruz, aldırdığı yok. Kocası da adam olsa canım yanmaz.

Bahri - Sen kaymakamın kızını boşlama abi. Onu bırak da kaymakamın kızına bak. Asıl onda iş var.

Ofisçi - *(Servet'i işaretle)* Onu buna bıraktım. Babası ne de olsa âmir, bakarsın babasına falan söylemeye kalkar da başımıza iş açar. Bu bulsun bakalım yolunu.

Bahri - Onda babasına falan söyleyecek göz yok vallahi. Geçen gün bir entariler giymiş, na kollar burda, beyaz mı beyaz! Görsen için gider. Gel de dayan!

Servet - Kaymakamın kızına söz yok, yoksa karışmam...

Bahri - Dur bakalım oğlum, daha dün öğretmenin peşinde koşuyordun, bugün ne çabuk kaymakamın kızına döndün?

Ofisçi - *(M. Ali'yi işaretle Bahri'ye)* Bu ne biçim adam be?

M. Ali - Ne oldu? Beğenmedin mi?

Ofisçi - Ağzını açıp iki söz etsene.

M. Ali - Ne söz edeyim?

Ofisçi - Sen erkek değil misin?

Servet - Vallahi orasından ben de şüpheliyim.

M. Ali - Anlatacak bir şeyim yok ki benim.

Ofisçi - Olmaz olur mu? Erkek değil misin a kardeşim? Duyguların yok mu senin? Sen de birisini bul kendine oğlum! Daha bir kadınla, bir kızla konuştuğunu, bir kızdan söz açtığını görmedik.

Servet - Sahi bu enayi çocukluğundan beri hep böyledir. Kız gördü mü sanki kaçar.

Ofisçi - Kaçmak yok oğlum; Asılacaksın! Kadın kırk defa hayır dese kırkbirincide yine asılacaksın. Tâ canından bezip de pes deyinceye olur deyinceye kadar.

M. Ali - İyi işte. Siz asılın da yaptıklarınızı görelim bakalım.

Ofisçi - Sen de böyle ağzın açık hava al. Bak akasyalar ne güzel kokuyor! *(Gülüşme. Tekrar pencereye bakar)* Çık be mübarek! Hiç olmazsa şu yüzünü karşıdan olsun bir görelim. Ne bu?

Servet - Ofisçi, bana kalırsa Ormancı'nın anlattıkları hep palavraydı. Ormancı da iş çıkaramadı bu kadından.

Bahri - Palavraydı elbet!

Ofisçi - O kadın beni bu kadar koşturduktan sonra Ormancı'ya yüz verir mi oğlum? Elbet palavraydı. Ama bak görürsün sen sonunda...

Servet - Sonunda sen de hava alma da..

Ofisçi - Ohooo! Biz buna gelinceye kadar nelerini yola getirdik! Yalnız biraz uğraştıracak hepsi o kadar!

Bahri - *(İlçe yönüne bakarak)* Öğretmen geliyor.

Ofisçi - *(O yöne dönerek Servet'i işaretle)* Bu enayi üç ay peşinde koştu öğretmene iki söz edemedi. Ben öğretmeni isteseydim, bugüne kadar ohooo! Ama daha baştan istemedim bir kere.

Bahri - Şimdi iste.

Ofisçi - Şimdi olur mu oğlum? *(Pencereyi başıyla işaret ederek)* Onunla işi bu kadar ilerlettikten sonra, avuç içi kadar memlekette ikisi birden idare edilir mi? Hadi İstanbul gibi, Ankara gibi bir yerde olsak neyse..

Servet - Ofisçi, hadi perona doğru gidelim. O yandaki pencereden görürüz belki! *(Servetle Ofisçi parmaklığın kapısından çıkarlar. Perihan, soldan girer, lojmanın kapısını vurur, Cemil kapıyı vuranın kim olduğunu anlamak merakıyla, aceleyle bürosundan çıkar.)*

Cemil - *(Yolcu salonunun eşiğinden)* Sen misin Öğretmen? Nasılsın?

Perihan - Teşekkür ederim Cemil bey. Treni bekliyorum. Ağabeyim geliyor da.

Mine - *(Oturma odasının penceresini açarak Perihan'a)* Bir dakika iniyorum.

Cemil - Gözünüz aydın! Trenin gelmesine daha yirmi dakika var. Buyurun yukarıda bekleyin. Nurten Hanım da bizde.

Perihan - Teşekkür ederim. *(Cemil bürosuna döner)*

Nurten - *(Pencereden, elinde iskambil kâğıtları)* Merhaba! Nerdesin ayol? Bütün gün patladım tek başıma can sıkıntısından. Sabahtan beri gelirsin diye bekledim.

Perihan - Sabahtan beri evi temizledim. Hazırlık yaptım. Vaktim olmadı. Afedersin.

Mine - *(Kapıdan)* Buyurun!

Perihan - *(Nurten'e)* Geliyorum.

ALTINCI SAHNE

(Oturma odası)

Nurten - *(Masanın başında, masaya yaydığı iskambilleri göstererek Perihan'a)* Baksana fal bakıyordum.

Perihan - Çıkıyor mu bari?

Nurten - Ne gezer.. Hep bir yere geliyor takılıyor. Patladım can sıkıntısından.

Mine - *(Perihan'a)* Bir kahve içersin değil mi?

Perihan - Vakit yok, zahmet etme Allahaşkına! Oturalım daha iyi.

Mine - Hemen bir dakikada.

Nurten - Ne bu heyecan ayol? *(Mine'ye)* Hadi sen kahveni pişirmene bak, bunu dinleme. Ben bir kahve daha içerim. *(Perihan'a)* Sen de bana bir telve falı bakarsın hiç olmazsa. Belki o çıkar.

Perihan - Bakalım, vakit kalırsa.. *(Pencereye yaklaşır. Mine çıkar)*

Nurten - Ne bu telâş, bu heyecan ayol? Yerinde duramıyorsun.

Perihan - Ah sorma, çok severim ağabeyimi, o da beni çok sever.

Nurten - Bekâr değil mi?

Perihan - Bekâr.

Nurten - Hep işitirdim adını. Ama hiçbir yazısını okumadım.

Perihan - Ah, çok güzel yazar.

Nurten - Sen onu bırak, yakışıklı çocuk mu?

Perihan - Ben çok beğenirim. Bilmem ki!

Nurten - Bak yakışıklı çocuksa yakasını bırakmam, ona göre..

Perihan - Yakışıklı sayılır herhalde.

Nurten - Ne bu hayranlık ayol? Neredeyse kendinden geçiyorsun?

Perihan - Ah, afedersin çok severim ağabeyimi.

Nurten - Aman, bütün arkadaşlarım da ağabeylerini hep çok severler nedense. İyi ki bir ağabeyim yok. Bu ağabey övgüsünü dinlemekten bıktımdı kolejde...

Perihan - Sordun da...

Nurten - Onun için söylemedim. Söz gelişi işte. Sana benziyor mu?

Perihan - *(Heyecanlanarak)* Hep benzetirler ama bilmem ki..

Nurten - Dur bakayım alıcı gözle sana bir daha.. Beğendim. Sana benziyorsa hiç de fena sayılmaz!

Perihan - Teşekkür ederim.

Nurten - Bak, aramızı bozmak yok!

Perihan - Hiç de bozmam. Aksine ağabeyimi beğenirlerse memnun olurum.

Nurten - *(Masanın üstündeki kâğıtları toplar)* Bıktım ayol! Bir aydır afakanlar indi burada üstüme. Yüzüne bakılacak tek erkek yok yöremde. Bir doktor var, o da kasabadan çıkmaya çıkmaya köylü gibi bir şey olmuş. Üstelik de evli. Karısı burada yok ama olsun, trajedi sevmem. Daha eylül sonuna iki ay var. İstanbul'a dönünceye kadar ne yaparım ben burada? *(Kahve tepsisiyle giren Mine'ye)* Ben birini buldum. Bakalım küçük hanım sözünde durursa ağabeysini bana yapacak.

Mine - *(Kahveleri verirken, gülümseyerek Nurten'e)* Çok iyi. *(Perihan'a)* Çoktandır ağabeyini görmemiştin değil mi?

Perihan - İki yıl oluyor.

Nurten - Ne? İki yıl mı?

Perihan - İki yıl.. Geçen yaz gidemedim. Ağabeyim de gelmedi. İlk kez bu kadar uzun zaman ayrı kalıyoruz.

Nurten - Dünyada burada iki yıl kalamam. Çıldırırım bu kasabada iki yıl bir yere gidemeden kalsam. Ölürüm vallahi. Beybam da ne diye burada kalır bilmem ki? İstanbul'da dört daireli apartmanımız var.

Perihan - Ne iyi! Hangi semtte?

Nurten - *(Perihan'a)* Bomonti'nin arkasında. Annemindi. Annem ölünce Beybamla bana kaldı. Sade onun kirası ikimizin yaşamasına yeter. Sonra Beybamın ayrıca Bursa'da bir yığın malı var! Onları satsa İstanbul'da bir apartman daha alır! *(Mine'ye)* Ben kalamam doğrusu!

Perihan - Ah canım İstanbul, nasıl gözümde tütüyor bilemezsin! *(Mine'ye)* Sen İstanbul'u özlemedin mi?

Mine - Ben İstanbul'u bilmem ki! Hiç görmedim! Sadece fotoğraflarından tanırım...

Nurten - Aaa! İstanbul'u hiç görmez olur mu insan? Buralarda ne duruyorsunuz hiç anlamam! Kalkın gelin ayol!

Perihan - Dediğin kadar kolay olsa!

Nurten - Ne var kolay olmayacak? Şuracıkta, insan arada bir kalkar gelir.

Mine - Gelinemiyor işte! Biz buraya atanalı üç yıl oldu dördü sürüyoruz hâlâ bir adım dışarı atmış değiliz!..

Nurten - Off! Böyle söyleme kuzum, boğulur gibi oluyorum! Korkunç bir şey bu! *(Tahtaya vurur)* Burada? Allah göstermesin!

Mine - İnsanın başka gidecek bir yeri yoksa, ister istemez katlanılıyor işte!

Nurten - *(Kalkar, pencereye gider)* Şu tren de artık gelecekse gelse de, ağabeyin mi ne karın ağrısıysa nasıl bir şeymiş görsem, yeter meraklandığım!

Mine - Gelir. Bu trenleri beş dakika gecikmeli, on dakika gecikmeli beklemeye alıştık artık...

Nurten - Şu aşağıda dolaşanlara bir bakın Allahaşkına, içlerinde bir kadının canının çekeceği tek erkek var mı? Ne kılıkları kılık, ne tavırları tavır!

Perihan - Ne yapsınlar, burası taşra, küçük bir kasaba, onların görgüleri de o kadar, buradan dışarı taşmıyor..

Nurten - Ne yapacaklar? Ellerinin körünü yapsınlar! Şu Ofisçi midir nedir? Şuna bakın Allahınızı severseniz, ne yılışık şey o öyle? Bir de gözleri pencerede! *(Parkta dolanan Ofisçi ile Serveç'e yüz buruşturur, dil çıkarır.)* İnsana yiyecek gibi bir bakışı var, ööö! *(Mine'ye)* Bana bak, telefonla sana rahat vermeyen o olmasın?

Mine - İlgilenmiyorum!

Nurten - İğrenç şey! Ne bıyıklar o öyle? *(Masaya döner)* Ser-

sem! Kendini ne sanıyor? Don Ameche mi? Kırk yıl erkeksiz kalsam böylesini midem almaz vallahi!

Mine - En iyisi bizim gibi sen de yüzlerini görmezsin olur biter!

Nurten - Peki görmeyip de ne yapayım kuzum? Böyle dört duvar arasında kapanıp da kalayım mı? Siz nasıl vakit geçirirsiniz doğrusu hiç aklım almıyor! İnsan yakınında kendini oyalayacak birini arar, ne bileyim âşık olmasa bile oyalanır, kuru kuru yaşamamış olur hiç değilse...

Perihan - Benim de kendime göre uğraştığım işler var! Okul süresince çocuklarla oyalanırım, sonra radyo dinlerim, okurum, günler geçer işte!. Kim bilir, belki de bir gün İstanbul'a alırlar.

Nurten - *(Yeniden pencereye doğru ilerler)* Nerde kaldı bu tren? Ne hayat yarabbi! Ne sinema, ne tiyatro, ne maç, ne çay, ne etrafta yüzüne bakılabilecek bir erkek! Akşamdan akşama bir tren geçecek, bir dakika duracak, onda da yolculardan birinin aklına gelir de, burası neresi diye pencereden bakarsa, değişik bir insan yüzü göreceksin. Of çatlayacağım neredeyse! Bu tren gelse artık!

YEDİNCİ SAHNE

(Yolcu salonu)

Kaymakam - *(Soldan girer)* Merhaba şef!

Cemil - *(Bürosundan çıkar. Kaymakamı abartmalı bir saygı ile karşılar)* Merhaba beyefendi! Hoş geldiniz? Yalnız mısınız? Doktor bey yoklar mı?

Kaymakam - Geliyor. O da geliyor. Hastası çıktı da ayrıldık. Az önce beraberdik.

Cemil - Bu akşam biraz geciktiniz beyefendi. Neyse ki tren de biraz geç kaldı.

Kaymakam - Ne kadar?

Cemil - Ondört dakika bir şey.

Kaymakam - Neyse, çok bir şey değilmiş. Efendim, mevsim yaz, gün uzun, öğleden sonra daire kapalı olunca boş durmaktan sıkılıyorum. Bugün de kalktım, öğleden sonra gene ava çıkayım dedim, koruya doğru bir buçuk saat kadar uzandım.

Cemil - Maşallah beyefendi, Maşallah! Avlanacak bir şeyler bulabildiniz mi bari?

Kaymakam - Dediğim gibi, çok kalmadım ki, hemen döndüm. Hepsi bir buçuk saat. Bir buçuk saatte ne bulunur? Neyse, fena olmadı, hiç değilse serinledim. Burada kapalı kalıp da terleyeceğime açık havada dolaşmış oldum. *(Mendiliyle alnını siler)*

Cemil - Ne mutlu beyefendi! Ne mutlu! Hepimize örnek oluyorsunuz doğrusu. Yalnız mıydınız?

Kaymakam - Tabii değil mi efendim? Tabii değil mi? Bizim görevlerimizden biri de çevreye örnek olarak yaşamak değil mi? Evet, yalnızdım, yalnız. Doktorun gözü tutmadı, size haber verecektim, istasyonu yalnız bırakamazsınız diye düşündüm. Zaten dediğim gibi çok kalmadım döndüm. Başka sefere, inşallah birlikte çıkarız.

Cemil - Bendenizi onurlandırırsınız beyefendi!

Kaymakam - Gayet tabii efendim, orası gayet tabii.. Av arkadaşlarımı hiçbir zaman unutmam. Bütün memuriyet hayatımda onlara ayrı bir yer vermişimdir daima.

Cemil - Biz de sizi hiçbir kaymakama değişmeyiz beyefendi. Eksik olmayın.

Kaymakam - Bizim kız yukarıda mı?

Cemil - Yukarıdalar beyefendi. Bizim hanımla beraberler. Öğretmen de geldi..

Kaymakam - Onun ağabeysi gelecekti, ne oldu?

Cemil - Onu söyleyecektim efendim, bu akşam bekliyor.

Kaymakam - Çok iyi, yeni bir arkadaş daha kazanıyoruz demektir! Herhalde bezik bilir?

Cemil - Bilmez olur mu efendim? Herhalde bilir, ne de olsa İstanbul'dan geliyor..

Kaymakam - Efendim, benim asıl amacım iyi bir briç karesi ku-

rabilmekti! Ne yazık ki bugüne kadar gerçekleştiremedim. Kimse ciddiye alarak öğrenmeye heves etmiyor! Kalktım kitabını da getirttim ama kimseye okutamıyorum! Herkes kolayına geldiği gibi oynamayı seçiyor. *(Sözü değiştirir)* Bu gece Başkanlarda toplanıyoruz değil mi?

Cemil - Öğleyin bizimki öyle söylüyordu ama Başkan Bey arabasıyla vilayete indi galiba?

Kaymakam - Evet indi, ama akşama dönecek! Giderken haber verdi bana! Onun böyle bazen aniden işi çıkar gider, ama akşama döner. Siz erkenden gelin, gecikmeyin, hemen beziğe başlarız...

Doktor - *(İlçe yönünden telâşla girer)* Ne var ne yok? Trenden ne haber?

Kaymakam - Küçük bir gecikmesi varmış, neredeyse gelir!

Doktor - Neyse, yetiştim bari! *(Cemil'e)* Şef, merhaba!

Cemil - Merhaba Doktor! Hoşgeldiniz! *(Kaymakama)* İzninizle...

Kaymakam - Hay hay, buyurun, görevinizi yapın! *(Cemil büroya döner)*

Doktor - Bakalım bu akşam eski arkadaşlardan belki kimse geçer?

Kaymakam - Ben Manisa Valisi Saip bey bu akşam İstanbul'dan döner diye umuyorum...

Doktor - Eskiden hemen her trende bir iki tanıdık çıkardı, kimi bizim sınıftan, kimi bizden ilerden, kimi geriden. Gitgide kayboldular. Şimdi geçenleri hiç tanımıyorum gibi bir şey! Eskidik mi ne oldu pek anlayamıyorum?

Kaymakam - Eskimekten değil o! O eskiden tanıdıklarının çoğu büyük kentlere yerleşmişlerdir de ondan! Hep böyledir, herkes İstanbul'a, Ankara'ya, İzmir'e kapağı atıncaya kadar gider gelir, sonunda işini uydurdu mu kaybolur! Bizim arkadaşlar da hep böyle oldu!.

Doktor - Saip Bey sizin sınıftan mıydı?

Kaymakam - Benden iki sınıf geriden.. Siyasal Bilgiler'de pek öyle parlak, dikkâtleri çeken bir öğrenci değildi ama, sonraları çok gelişme gösterdi!

Doktor - Onun için de kayınpederi tutuyor derler ama bilmem ki?

Kaymakam - Olabilir, ama Saip kişi olarak da temiz çocuktur, değerli çocuktur. Ne bileyim benden önce vali oldu bana karşı tek değişik davranışını görmedim! Hâlâ karşılaştığımız yerde bana ağabey saygısı gösterir...

Doktor - Evlenirken çok dikkât etmek gerekirmiş Kaymakam, çok, ama bilemedik... *(Ofisçi ile Servet peron kapısından yolcu salonuna girerler)*

Kaymakam - Maşallah gençler de burada!

Ofisçi - *(Kaymakam'ı selâmlar)* Selâmünaleyküm!

Kaymakam - Yahu, Ofisçi, Aleykümselâm ama senin yaşın ne başın ne? Daha dünkü çocuksun! Böyle selâmünaleykümlü meleykümlü selâmları nereden öğrendin?

Doktor - *(Alaylı)* Urfa'da kalmış ya!

Kaymakam - *(Ofisçi'ye)* Herkes gibi merhaba desene.

Ofisçi - *(Tekrar Kaymakam'ı selâmlar)* Merhaba!

Kaymakam - *(Devamla)* Ya da ne bileyim? Hayırlı akşamlar de.

Ofisçi - Hayırlı akşamlar!

Kaymakam - Ne dersen de işte. Bonsuar de, hattâ ne diyor şimdiki zıpçıktılar? Tünaydın mı, günaydın mı?

Ofisçi - Tünaydın!

Kaymakam - Yoo! Tünaydın deme. Bu olmadı. Tünemek gibi bir şey oluyor. Bu yaştan sonra tüneyemem doğrusu. *(Gülüşme)* Hayırlı akşamlar en iyisi.

Ofisçi - Hayırlı akşamlar!

Kaymakam - Hayırlı akşamlar öyleyse! Sen selâmünaleykümün aslı nereden gelir bilir misin? *(Tren Sesi)*

Doktor - Tren geliyor Kaymakam, perona geçelim.

Kaymakam - Neyse şimdi treni karşılayalım da başka zaman anlatırım. *(Sahnedekiler gürültüleri yaklaşan treni karşılamaya hazırlanırken)*

(Karanlık)

SEKİZİNCİ SAHNE

(İstasyon parkı. Ofisçi, Servet, Bahri, M. Ali ellerinde gazeteler parmaklık kapısından girer sıraya yaklaşırlar)

Servet - Heeeyt aslanlar! Ofisçi şu takıma bak da için açılsın.

Ofisçi - Ben size dedim oğlum, ofsayt işte. Bak resme, sağaçık nerde, bak nerede?

M. Ali - Ofsayt de sen, sayıkla, ofsaytmış!

Servet - Ofsayt ya! Bal gibi ofsayt. Sen Ofisçi'den daha mı iyi anlarsın. Hayatında ne zaman maç gördün? Ofisçi bu kadar maç görmüş.

M. Ali - Ben görmedimse sen gördün mü?

Servet - Ezdik be ezdik! Paçavranızı çıkardık! Daha ne konuşup duruyorsun? *(Gazetedeki fotoğrafı yukarı kaldırır)* Şu takıma bak! Sizinle beraber kalacak takım mı bu?Hakem size daha ne yapsın oğlum? Penaltı verdi ya? Atamadınızsa tutup da atsın mı? *(Sağdan çıkarlar)*

DOKUZUNCU SAHNE

(Yolcu salonu. Kaymakamla Doktor perondan dönerler)

Kaymakam - Gözüne ilişen oldu mu Doktor?

Doktor - Ben kimseyi görmedim. Sen?

Kaymakam - Belki Saip beye geçerken bir merhaba deriz diyordum ama olmadı. Dönmedi anlaşılan.

Doktor - Ne biliyorsun? Belki de uçakla dönmüştür.

Kaymakam - Uçağa binmez o. Ben bilirim, hep trenle geçer.

Doktor - Tren iyice boştu zaten. Bu uçaklar kaçırdı trenin tadını.

Kaymakam - Ya, tren gerçekten boştu.

Doktor - Öyle güzel kadın falan da yoktu.

İlyas - *(Girer)* Gazetenizi burada mı vereyim Kaymakam bey, yoksa eve mi bırakayım?

Kaymakam - Ver, ver Allahaşkına! Bizim kız yukarıda nasıl olsa. Dünden beri gazete gelmedi diye başımı şişiriyor.

Doktor - Benimkileri de ver bari. *(İlhan'la Perihan ellerinde valizlerle peron kapısından yolcu salonuna girerler)*

Kaymakam - *(Perihan'a)* Gözünaydın Öğretmen hanım!

Perihan - Teşekkür ederim Kaymakam bey. Tanıştırayım, Kaymakam bey, Doktor bey, ağabeyim İlhan...

Kaymakam - Hoşgeldiniz efendim! Kasabamızda sizin gibi değerleri görmek bizi sevindiriyor. İnşallah uzun zaman kalırsınız.

İlhan - Bir iki ay kalabilirsem ben de sevineceğim beyefendi.

Doktor - Kalın, kalın iyi olur. Gelmişken bir iki ay kalın.

Kaymakam - Bizim için bu kadarı da talih. *(Perihan'a)* Bu akşam Başkan beylere geliyorsunuz değil mi Perihan hanım?

Perihan - Bilmem ki, daha bir şey konuşmadık. Ağbim belki de yorgundur.

Doktor - Canım genç adamın yorgunluğu olur mu? Yemeğe oturursunuz, kalkıncaya kadar geçer.

Kaymakam - Gelin de ağbinizi de getirin. O zaman bol bol konuşuruz. Şimdi sizin birbirinize söyleyecekleriniz vardır, engel olmayalım.

Nurten - *(Koşarak girer)* Babacığım, ben buradayım. *(Perihan'a)* Gözünaydın!

Perihan - Teşekkür ederim, tanıştırayım.

Nurten - *(İlhan'a)* Hoşgeldiniz efendim!

Perihan - *(İlhan'a)* Kaymakam beyin kızı Nurten hanım. Üniversitede İngiliz filolojisine devam ediyor.

Nurten - *(Perihan'a)* Bu kadar uzun tanıtmaya ne lüzum var Allahaşkına? *(İlhan'a)* Adımı unutmazsanız yeter.

İlhan - Bütün söylenenleri unutmam Nurten hanım.

Nurten - Bu iyi işte!

Kaymakam - *(Nurten'e)* Al bakalım gazetelerini, gidiyoruz. *(Perihan'la İlhan'a)* Şimdilik Allahaısmarladık. Akşama görüşürüz.

Doktor - Hadi Allahaısmarladık. *(Kaymakamla Doktor salondan çıkarlar)*

Nurten - *(Perihan'a)* Siz kalıyor musunuz?

Perihan - Bavullarımız var, birini bakacağız.

Nurten - Akşama Başkanlara geliyorsunuz değil mi?

Perihan - İstiyoruz.

Nurten - *(Çıkarken)* Gelin, mutlaka gelin, gelmezseniz güceniriim. *(İlhan'a)* Gelin olur mu İlhan bey?

İlhan - Gelmeye çalışırız.

Nurten - Muhakkak beklerim. Şimdilik Allahaısmarladık. *(Babasının arkasından çıkar)*

Sucu Çocuk - *(Bavullara yaklaşır. Perihan'a)* Alayım mı öğretmenim?

Perihan - Al bakalım.

Çocuk - *(Perondan yolcu salonuna dönen Cemil'e)* Cemil amca testiyi burada bıraksam olur mu?

Cemil - Şöyle kıyıya koy öyleyse. *(Perihan'a)* Gözünüzaydın öğretmen!

Perihan - Teşekkür ederim. *(Tanıştırarak)* Ağbim, istasyon şefi Cemil bey.

Çocuk - *(Testisini az önce Cemil'in işaret ettiği köşeye bırakıp döner, bavulları yüklenir)* Sizin eve mi öğretmenim?

Cemil - *(Perihan'a)* Akşam Başkan beylere gelirsiniz herhalde?

Perihan - Herhalde.

Cemil - Bekleriz, efendim, izninizle benim trenin hareketini bildirmem gerekiyor. *(Selâmlaşırlar. Büroya döner)*

Perihan - *(Çocuğa)* Ne dedin bakayım?

Çocuk - Bavullar nereye gidecek?

Perihan - Eve. Bu benim ağabeyim, bak. *(Çocuk başını önüne eğer, sırıtır, bavulları kaldırır)*

Perihan - Ne sandın, evlendiğimi mi? *(Çocuk artan bir utangaçlıkla sırıtır, başı önünde soldan çıkar)*

Perihan - *(Çocuğun arkasından ilerlerken)* Öğrencimdi. Geçen yıl beşi bitirdi. Pek sever beni.

İlhan - Ortaokul yok mu burada?

Perihan - Nereden olsun? Daha üç dört yıl önce ilçe olmuş. Daha önce bucakmış. *(Yolcu salonundan çıkarlar. Yukarıda oturma odasının penceresi açılır. Pencereden bakan Mine'ye el sallar)* Allahaısmarladık!

Mine - Gözünaydın!

Perihan - Teşekkür ederim. *(Mine ile İlhan selâmlaşırlar. Uzunca bir bakışma)* Allahaısmarladık. Akşama görüşürüz.

Mine - Görüşürüz. Güle güle.. *(Pencereyi kapatır)*

İlhan - *(Soldan çıkarlarken)* Bu kimdi?

Perihan - Bu mu?

İlhan - Evet?

Perihan - Mine. *(Cemil, telâşla bürodan çıkar. Yolcu salonunun eşiğinden bir yukarıya pencereye, bir Perihan'la İlhan'ın çıktıkları yöne bakar. Pencerenin sürgüsünü kapatan Mine pencereden uzaklaşır)*

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Bir hafta sonra, pazar gecesi. İstasyon şefi Cemil'in evinde yemekli bir toplantıda, konuklar sofradan kalkmaktadırlar. Perde açıldığı sırada Doktor ile Nurten, oturma odasında masanın yanında, ayaktadırlar. Mine ile Perihan, ellerinde sofradan kaldırdıkları son öteberiyle odadan çıkarlar. Onlar çıkar çıkmaz, el yıkamaktan dönen Kaymakam ile Cemil odaya girerler. Kaymakam masanın başındaki sandalyelerden birine oturur. İlhan, lojman kapısından çıkar, parktaki sıraya doğru ilerler, oturur, cigarasını yakar.)

BİRİNCİ SAHNE

(Oturma odası)

Doktor - *(El çırparak)* Hadi bakalım, artık çeneyi bırakalım da işe başlayalım. Kâğıtlar kimde?

Nurten - Bende.

Doktor - *(Divanın yanındaki sehpanın üstünde duran masa örtüsünü alır. Nurten'e uzatır)* Öyleyse ne duruyorsun, masayı hazırlasana.

Nurten - *(Küçümseyerek)* Emredersiniz beyefendi!

Mine - *(Çabuk hareketlerle girer, örtüyü Doktordan alır, Nurten'e)* Siz zahmet etmeyin. Ben hazırlarım. *(Örtüyü çabucak yayar, çıkar. Kaymakam sandalyesini masaya yaklaştırır. Doktor, Nurten, Cemil ayakta masaya yaklaşırlar. Perihan girer)*

Kaymakam - Kim kimiz? Doktor, Nurten, ben, şef, başka?

Nurten - *(Perihan'a)* Ağabeyin nerede?

Perihan - Aşağıya, bahçeye indi.

Doktor - Çağırsana.

Perihan - Oynamak istemiyor herhalde.

Doktor - Canı isterse!

Nurten - Şu ağbinin de nesi var Allahaşkına? Hep böyle insan kaçkını mıdır? *(Mine elinde kahve tepsisiyle girer. Doktor, Cemil, Kaymakam gülüşürler)*

Perihan - *(Sıkılarak)* Değildir ama...

Doktor - Öyleyse?

Mine - *(Kaymakama kahvesini verirken)* Canım kendi halinde bıraksanız ya herkesi.

Kaymakam - *(Mine'ye)* Bacım sen ortak olur musun benimle?

Mine - Ben bazı eller Cemil'in yerine oynasam yeter.

Nurten - *(Kâğıtları masanın üstüne atar kahvesini alır)* Off amma fazla uzattınız! İsteyen kâğıt çeksin! İşte o kadar.

Doktor - Aferin Nurten! Yaşa! Şimdi gözüme girdin. *(El çırpar)* Hadi bakalım, kesin çeneyi! Kâğıtlarınızı çekin.

Cemil - Nurten hanım daima böyle tok sözlüdür maşallah.

Kaymakam - Tabii. Kimin kızı o? Babası böyle tok sözlü olmasaydı belki de müsteşar olurdu şimdiye kadar!. *(Nurten, Kaymakam, Doktor, Cemil kâğıt çekerler)*

Perihan - *(Mine'ye elinden kahve tepsisini alarak)* Ben götüreyim ağabeyimin kahvesini. *(Çıkar. Cemil'le Nurten karşılıklı oyuna başlamak üzere masaya yerleşirler. Doktor ayakta, Kaymakam sandalyesini çekerek Nurten'e yaklaşırlar)*

Cemil - *(Kâğıtları karıştırırken Mine'ye)* Hadi hanım, sen de ayakta kalma yanaş bakalım.

(Mine karşılık vermez, çıkar) Nereye?

Doktor - *(Cemil'e)* Bırak şimdi kazaklık gösterişlerini de önüne bak bakalım. *(Gülüşme)*

İKİNCİ SAHNE

(İstasyon parkı. Perihan kahve tepsisiyle İlhan'a yaklaşır. Tepsideki iki fincandan birini İlhan'a verir. Birini kendi alır, sıraya oturur. Tepsiyi sıranın boş yanına bırakır)

İlhan - Ne yapıyorlar yukarıda?

Perihan - Hiç, oyuna oturdular gene.

İlhan - Gene mi? Sabahtan beri bıkmadılar mı?

Perihan - Doktorun olduğu yerde hep böyledir. Doktor oyun oynamadan bir dakika duramaz. *(Sözü değiştirerek)* Sıkıldın mı? Sıkıldınsa az sonra gideriz.

İlhan - Hayır. Aksine güzel bir gün geçirdik. Neydi o bugün gittiğimiz yerin adı?

Perihan - Gölbaşı.

İlhan - Ne güzel yer orası?

Perihan - Sevdin mi?

İlhan - Sevilmeyecek gibi değil ki. O kadar da dinledim ki...

Perihan - İyi öyleyse. Fırsat bulursak gene gideriz. *(Kalkar)* Şey, ben bir dakika gideyim de Mine'ye yardım edeyim. Mutfak dolu...

İlhan - Nasıl istersen.

Perihan - Sen burada mı kalıyorsun? Sen de yukarı gel istersen.

İlhan - Hayır, burası daha iyi.

Perihan - İşim bitince ben de gelirim.

İlhan - Sen beni düşünme. Ben yokmuşum gibi davran.

ÜÇÜNCÜ SAHNE

(Oturma odası. Oyundan Cemil kalkmış, yerine Kaymakam oturmuştur. Cemil sandalyesini Kaymakam'a yaklaştırır. Doktor Kaymakam'ın arkasında, ayaktadır.)

Cemil - Yakında avcıları toplayacak mısınız Kaymakam bey?

Kaymakam - Söyledim tahrirat kâtibine, salıya.

Cemil - Bir sürek avına çıkılsa domuzlar ayıklanır biraz.

Kaymakam - Yaa, çok iyi olur.

Cemil - Keklik için izin gelmedi galiba daha?

Doktor - *(Cemil'e)* Dur şimdi. Araya keklik domuz sokup Kaymakam'ın aklını karıştırma. *(Kaymakam'a)* Dokuzluyu ver Kaymakam.

Cemil - Doktor avcılığı bıraktı artık.

Doktor - *(Oyuna hareketleriyle de karışarak)* Aç Kaymakam. Tut, kırk aç.

Kaymakam - Şöyle kırk.

Nurten - Aşkolsun baba!

Doktor - *(Nurten'e)* Ne o? Ağlamaya başladın mı gene? Burada küçük hanımın gönlünü eğlendirmiyoruz, oyun oynuyoruz.

Nurten - Siz görürsünüz gününüzü. *(Kâğıt açar)* Yüz.

Cemil - Nurten hanımla başa çıkmak kolay değil maşallah!

Kaymakam - Elbette. Kaç yıldır onu yetiştirmeye çalışıyoruz.

Cemil - Ne talih! Sizin gibi açık düşünceli bir baba.

Doktor - Hadi Kaymakam, bekleme, çek.

Kaymakam - Vido!

Nurten - Peki.

Doktor - Şuna bak, gördü. Kız hiç akıl yok mu sende? Rubikon olursun.

Nurten - Siz de sevinin. Daha diyeceğiniz var mı?

Kaymakam - İkiyüz elli.

Doktor - İyi yetiştirememişsin sen bunu Kaymakam. Daha ister. *(Güler)*

Kaymakam - İkiyüz elli.

Doktor - Hah şöyle.

Nurten - Daha yok mu?

Kaymakam - Beş yüz.

Cemil - Maşallah!

Doktor - *(Gülerek)* İçin rahat etti mi küçük hanım? Ne varsa gördün.

Nurten - *(Somurtarak)* Siz memnunsunuz ya kâfi. Yüz.

Doktor - Yaz Kaymakam, yaz. Kızındır diye acıma.

Kaymakam - İkiyüz elli.

Doktor - Bu biter. Oynanmaz. Aklın ermedi mi daha?

Nurten - *(Kâğıtları iterek kalkar)* Aman off! Alın da oynayın! Sıranız gelsin diye ne yapacağınızı bilmiyorsunuz!

Doktor - Kızma da, şimdi beni seyredip öğren bakalım.

Nurten - Teşekkür ederim, siz o bilginizi hastalarınıza saklayın.

Doktor - *(Kaymakam'ın dağıttığı kâğıtları dizerek)* Bu ne bu? Kaymakam bu ne pintilik? Yani hiçbir şey vermemişsin ya? Gaz karnesi, çimento mu dağıtıyorsun, kâğıt mı? Anlayalım. Haa?

Nurten - *(Çıkarken)* Ben aşağıda bahçedeyim. Sıram gelince haber verin.

DÖRDÜNCÜ SAHNE

(İstasyon parkı)

Nurten - Aşkolsun İlhan Bey, size dargınım.

İlhan - *(Ayağa kalkarak)* Buyurun!..

Nurten - Bundan sonra konuşmamam gerekir sizinle. *(Sıraya otururlar)*

İlhan - Neden?

Nurten - Sizin yüzünüzden oyunu kaybettim, gördünüz mü?

İlhan - Benim yüzümden mi?

Nurten - Bir cigara versenize bana. Yukarıda babamın yanında içmiyorum. *(İlhan'ın verdiği cigarayı alır. İlhan cigarasını yaktıktan sonra devamla)* Sizin yüzünüzden tabii. Siz yanımda olsaydınız bana uğur getirecektiniz, kazanacaktım. Siz yanımda olmadığınız için kaybettim. Her zaman öyle olmuyor mu?

İlhan - Çok sıcak. Kapalı yerlerde oturulmuyor.

Nurten - Burası fena değilmiş hakikaten. İsterseniz ben de oyunu bırakayım, dolaşalım.

İlhan - Yok canım! Siz devam edin gene oyununuza. Canınız sıkıldıkça inersiniz. Yahut ben de yukarı çıkarım.

Nurten - *(Atak)* Söyleyin bakayım, siz hep böyle niye kaçıyorsunuz bizden?

İlhan - Kaçıyor muyum?

Nurten - Kaçıyorsunuz tabii. Ne oyunlarımıza katılıyorsunuz, ne tartışmalarımıza karışıyorsunuz. Hep uzaklardasınız bizden.

İlhan - Hiç farkında değilim.

Nurten - Nasıl vakit geçiriyorsunuz burada, onu merak ediyorum?

İlhan - Vakit geçiyor işte, bilmem ki.

Nurten - Ne zaman kardeşinize gelsem, ya odanız kapalı, ya çıkıp gidiyorsunuz.

İlhan - Tabii bir şey, bana değil kardeşime geliyorsunuz.

Nurten - Ne biliyorsunuz? Belki de size geliyorum.

İlhan - *(Şakaya vurarak)* O kadar güvenim yok kendime.

Nurten - Öyle çocuk pozları takınmayın bana. Öyle bir var ki! Ama çekinmenizin nedeni ne? Onu anlayamadım daha.

İlhan - Küçük yer. Çok çabuk dedikodu çıkar.

Nurten - Ben dedikoduya aldırmam.

İlhan - Ortada kardeşimin durumu da var.

Nurten - Ne gibi?

İlhan - Kardeşimi aracı ettiğim yolunda dedikodular yayılabilir.

Nurten - Lâf! Öyleyse bize gelin.

İlhan - Nasıl?

Nurten - Ne zaman isterseniz? Babam evdeyken, yahut değilken. Benim için hepsi bir. Benim odam ayrı. Bana kimse karışmaz. *(İşveli)* Sizi odama alırım, nasıl? Hoşunuza gitmez mi?

İlhan - Gelirim.

Nurten - İnanmıyorum.

İlhan - Gelirim elbet. Niye gelmiyeyim?

Nurten - Ne zaman? Yarın bekliyeyim mi?

İlhan - Hemen yarın değil. Ama bu hafta içinde gelirim.

Nurten - Bir kadına böyle karşılık verilmez.

İlhan - Yanlış anlamayın rica ederim.

Nurten - *(Pencereye doğru)* Yoksa siz de mi Mine'ye tutuldunuz? Bu kasabada herkesin hastalığı bu. Ne kadar erkek varsa hatuna tutkun.

Doktor - *(Yaklaşarak)* Hadi Nurten, sıra senin.

Nurten - *(Kalkar, İlhan'a)* Ayrılmayın buradan. Beni bekleyin.

İlhan - Beklerim. *(Nurten lojman kapısından girer. Kaymakam ile Cemil arasında oyun sürmektedir. Mine ile Perihan divanın üstünde oturur aralarında konuşurlar)*

Doktor - *(İlhan'ın yanına oturur. İlhan'ın dizine vurarak)* Ne var ne yok bakalım ha? Geldin geleli seninle vakit bulup da iki söz edemedik.

İlhan - Yaa. Öyle oldu.

Doktor - *(Gömleğinin yakasını açarak)* Öff. Yukarısı çok sıcak. *(Değişik tonla)* Ne kadar oldu sen geleli?

İlhan - Yarın haftası olacak.

Doktor - Eee, alıştınız mı bari? Nasıl güzel değil mi bizim kasaba?

İlhan - Çok güzel! Sessiz, yeşillik...

Doktor - Güzeldir. Kusura bakma, ben bazen böyle sen bazen siz...

İlhan - Rica ederim.

Doktor - Bizim küçük yerlerin tadı burda işte. Samimiyet çok çabuk ilerler. Onun için ben kasabaları büyük kentlerden çok severim.

İlhan - Çoktan beri burada mısınız?

Doktor - Üç yıl oldu. Ben yapmacıktan, teşrifattan hiç hoşlanmam, samimiyeti severim. Bir insanı gözüm tuttu mu ahbap olacak mıyım hemen sen derim. Yok olmayacaksam çeviririm başımı gitsin. Bak seni sevdim. Efendi adamsın doğrusu! *(İlhan'ın omuzuna vurur)*

İlhan - Teşekkür ederim. Daha önce neredeydiniz?

Doktor - Daha önce buna benzer başka bir kasabada. Onbir yıl oldu fakülteyi bitireli. Onbir yıldır hep böyle işte.

İlhan - Sizden başka doktor da yok galiba burada?

Doktor - Yok ya! Keşke olsa! Yalnızım, her iş bana düşüyor. Sadece doktorluk yapsam neyse. Ama bu yörede köylünün kasabalının her işine ben koşarım. Başı sıkışan beni bulur. Doktor muyum, muhtar mıyım, belediye başkanı, yoksa muakkip mi anlayamadım? Derdi olan, başı sıkışan hep beni bulur nedense? Diyelim ki köylünün birinin tapu dairesinde işi var, yahut hasmıyla davalaşacak, gelir önce bana sorar, dava açsın mı açmasın mı? Kimi vekil tutsun? Bana danışmadan karar vermez. Benim de kalplerini kırmak elimden gelmez, kendi işimi bırakır, onların işine koşarım. Ne yaparsın bu da görev.

İlhan - Epeyi sevdirmişsiniz kendinizi.

Doktor - Öyle. Eksik olmasınlar. Severler beni. Ama sen gel onları bir de bana sor.

İlhan - Ne gibi?

Doktor - Hep işleri bitinceye kadar! İşleri bitinceye kadar, doktor bey, doktor bey, işleri bitti mi yüzümüze bakan yok. Yukardakiler de öyle, aşağıdakiler de. Her işe var yok gücümüz yettiği kadar biz koşuyoruz burada, bütün şikâyetleri, söylenenleri biz dinliyoruz, ama iyi bir şey olursa sonunda, yukarıdakiler iyi oluyorlar. Kötü bir şey olursa biz kötü oluyoruz. Ne yaparsın? Dünya bu... Neyse, benim aldırdığım yok bunlara. Alıştım artık. Biz kendimize düşeni yapalım da kimseden takdir görmesek de olur. *(Sözü değiştirerek)* Sen neler yazarsın İlhan bey?

İlhan - İncelemeler, röportajlar daha çok.

Doktor - Kusura bakma, böyle soruyorum, hiç okumadım da. Ama adını duydum. Evli değilsin değil mi?

İlhan - Değilim.

Doktor - Aklın varsa hiç evlenme!

İlhan - Neden?

Doktor - Bizim gibi insanların evlenmesi, kendisi delikten geçemezken kuyruğuna kabak bağlamak gibi bir şey de ondan. Ben eskiden okurdum, çok okurdum, ama evlendikten sonra elime kitap alamadım. Evde karı çocuklar rahat bırakmaz, dışarda işten vakit bulup soluk alamazsın, sonunda okumaya okumaya, okumayı unutursun olur biter. *(Yukarıda Kaymakam oyundan kalkar, yerine Nurten oturur. Perihan'ın lojman kapısından çıkıp sıraya doğru ilerlediği görülür. Perihan'ın arkasından Mine lojman kapısından çıkar.)*

BEŞİNCİ SAHNE

(Lojman kapısının önü)

Kaymakam - *(Lojman kapısından çıkar. Mine'ye yetişir. Mine'yi kolundan tutup çevirerek)* Bacım hâlâ bir karşılık vermeyecek misin bana?

Mine - Rica ederim Kaymakam bey, başlamayın gene.

Kaymakam - Dediklerimi iyice düşündün mü?

Mine - *(Kurtulmak isteyerek)* Düşündüm.

Kaymakam - *(Bırakmadan)* Samimiyetime inanmıyor musun?

Mine - İnanıyorum.

Kaymakam - Peki, çok mu yaşlıyım yani?

Mine - Hayır, değilsiniz.

Kaymakam - Öyleyse?

Mine - Çünkü evliyim.

Kaymakam - Ben de boşan da evlenelim diyorum. Başka bir şey demiyorum ki.

Mine - Ben de zahmet olur diyorum.

Kaymakam - *(Bozularak)* Kırkyedi yaşındayım, kendimi yirmibeş yaşından daha dinç hissediyorum.

Mine - Öylesiniz de.

Kaymakam - Unutmayın ki iki defa terfian naklimi teklif ettikleri halde kabul etmedim. Sizin yüzünüzden buradan ayrılamıyorum. Siz peki demedikçe de, ne tayin, ne terfi kabul etmiyeceğim.

Mine - Yazık ediyorsunuz.

Kaymakam - Düşünün iyice. Vali muavini karısı olacaksınız. Siz bugünkü hayatınızdan çok daha yükseklere lâyıksınız.

Mine - *(Yürümek ister)* Rica ederim, dikkâti çekiyoruz.

Kaymakam - *(Bırakmak istemiyerek)* Önce karşılık verin.

Mine - Bırakın rica ederim. *(Kaymakamın elinden kurtulur. Sıraya doğru ilerler. Perihan'ın yanında durur)*

ALTINCI SAHNE

(İstasyon parkı)

Kaymakam - *(Mine'nin arkasından sırada oturan İlhan'la Doktor'a doğru ilerler)* Ne daldırdınız orada bakalım?

Doktor - Hiç. Dereden tepeden.

Kaymakam - Bir doktor, bir yazar ha?

İlhan - Her zaman konuşulan şeyler.

Kaymakam - Politika mı yani? Doktor şikâyetçidir hep. Her gün bir fasıl şikâyet etmezse olmaz.

Doktor - Yahu şikâyet ettiğim yok benim. Ağzımı açıp iki söz olsun etmiyeyim mi?

Kaymakam - Efendim, politikayı politika yapacaklara bırakmalı. Onlar bildiklerini yapsınlar. Bizi karıştırmasınlar da... En iyisi insan kendi iyi bildiği neyse onu yapmalı.

İlhan - Siz politika yapmaz mısınız?

Kaymakam - Hiçbir zaman. Kendimi daima politikadan uzak tutarım.

İlhan - Bu savunduğunuz görüş de politikadır meselâ.

Kaymakam - Kesinlikle hayır! Ben kendime düşeni yaparım, o kadar. Başkalarının işine hiçbir vakit karışmam. Yirmi üç yıllık meslek hayatımda, tam yüz on okul, dokuz köprü, yetmiş kilometre köy yolu yaptırdım, kızımı da okuttum. Yeter bana. *(Cemil oyun masasından kalkar)*

Nurten - *(Oturduğu yerden seslenerek)* Doktor beeey.

Doktor - *(Kalkarak)* Geliyorum.

Nurten - *(Yerinden kalkar. Pencereden aşağıdakilere)* Hepiniz nerelere dağıldınız kuzum? Gelsenize.

Kaymakam - Geliyoruz. *(Doktorla Nurten karşılıklı oyuna otururlar. Kaymakam, Cemil, Doktor'u seyrederler. İlhan sıradaki yerini Mine ile Perihan'a verir. Ayağa kalkar.)*

Mine - *(Yanında yer göstererek, İlhan'a)* Siz de otursanıza...

İlhan - Böyle daha iyi.

Mine - Nasıl buldunuz Doktoru?

İlhan - Çok sevdim.

Mine - İyidir. Herkes de sever.

Perihan - Çok açık kalplidir. Aklına geleni hemen söyler.

Mine - Herkes de sever, ama budur işte hep. Gördüğünüz gibidir, hiç değişmez.

İlhan - Bilmem. Fazla tanımıyorum.

Mine - Neyse bırakalım dedikoduyu. Başkalarından iyidir yine. Gölbaşı'nı sevdiniz mi?

İlhan - Yaa, çok! Az önce Perihan'la onu konuştuk.

Mine - Ben de severim orasını.

İlhan - Sık sık gider misiniz bari?

Mine - Baharda yazda birer defa ancak.

İlhan - Yazık! Anadolu'nun çoğu kasabalarının böyle çok güzel bir ya da iki meşire yeri vardır. Fakat o kadar az gidilir ki. *(Kısa sessizlik)*

Mine - Herhalde yazılarınız için gezersiniz.

İlhan - Evet.

Mine - Güzel meslek. Yazılarınızı hiç okumadım. Bu yüzden ayıplamazsınız ya beni.

İlhan - Olabilir. Neden ayıplıyayım?

Mine - Bundan sonra okumak isterim ama...

Perihan - Ben sana veririm. Ağbimin yazılarının çıktığı bütün gazeteleri saklarım ben.

İlhan - Değmez canım. Okumayı seviyorsanız benim yazılarıma gelinceye kadar daha okunacak ne güzel kitaplar var.

Mine - Neler örneğin?

İlhan - İyi şairler, değerinde herkesin birleştiği büyük yazarlardan çeviriler.

Mine - Olsun. Onlar da güzeldir elbet. Ama ne bileyim. Memleketimizin sorunlarıyla ilgili yazılar onlar kadar başarılı olmasa bile, severim ben. Daha bir bizim sayılır. Siz öyle bulmaz mısınız?

İlhan - Bulurum tabii! Ama böyle düşünen o kadar az kimse var ki konuştuklarım arasında... Söylemeye cesaret edemem her zaman.

Mine - Haksızsınız, emin olun haksızsınız! Çokluk benim gibi düşünür. Çokluk kendi çevrelerinde olanı biteni okuduklarında açıklanmış görmek ister.

Perihan - *(Sakin)* Ay doğuyor galiba.

Mine - *(Duygulanarak)* Yaa! Karşıki çamlığın üstü nasıl da aydınlandı. *(İlhan Mine'nin sağına, yanıbaşına geçer. Daima ayaktadır. Üçü de ofis ambarına doğru dönerler)*

İlhan - Yapı çamlığı kapatıyor ne de olsa.

Mine - *(Birden yerinden kalkar. Elini İlhan'ın eli üstüne koyarak çabucak çeker)* O tarafa doğru yürüyelim isterseniz. *(Yukarıda Nurten oyundan kalkar, yerine Kaymakam oturur. Cemil ile Nurten pencereye yaklaşırlar)*

Cemil - *(Percereden Mine'ye)* Hanım, ayrılık çıkarmasana hep böyle. Yukarıya gelsenize.

Nurten - *(Pencereden)* İlhan bey, hadi artık siz de gelin. Bana uğur getirin. Kaybettim gene.

Mine - *(Penceredekilere)* Biz ayın doğuşunu görmeye gidiyoruz, sonra...

PERDE

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(Birinci bölümden bir ay sonra. Birinci bölüm, birinci tablonun dekoru. Vakit öğleden önce.)

İlhan - *(Parmaklığın kapısından parka girerken)* Günaydın!

Mine - *(Oturma odasının parka bakan penceresinden)* Günaydın İlhan Bey, bir dakika durun, iniyorum... *(İner, parka İlhan'a doğru ilerler)*

İlhan - Nasılsınız?

Mine - Teşekkür ederim. Siz? *(Sıraya doğru yürür)* Gelin şöyle oturalım. Özürdilerim, yalnızım, size yukarı buyurun diyemiyorum...

İlhan - Böyle daha iyi. Ne güzel hava!

Mine - Çok! Sabahtan beri ben de nereye gitsem diye düşünüp duruyordum kendi kendime. Hava o kadar güzel ki!

İlhan - Erkenden evden çıktım. Tâ karşı tepelere kadar yürüdüm. Dolaşa dolaşa, farkına varmadan, istasyonun önünde buldum kendimi. Pencerede sizi görünce şaşırdım.

Mine - İnanır mısınız? Az önce siz aklımdan geçiyordunuz benim de. *(Kısa sessizlik)*

İlhan - *(Parmakları arasında döndürdüğü bir kır çiçeğini Mine'ye uzatır)* Bakın ne güzel şey. Size vereyim. Adı ne acaba? Kırlarda buldum.

Mine - *(Çiçeği alır)* Ah, teşekkür ederim. Ben de bilmiyorum. O kadar çok çeşidi var ki.. Dönüşünüz yaklaştı mı?

İlhan - Hemen hemen... On güne kadar gitmem gerekiyor...

Mine - Belki de sıkıcı bir yaz kalır hatırınızda buradan... Ya da o da kalmaz, büsbütün unutursunuz.

İlhan - Hayır, öyle olacağını sanmıyorum.

Mine - Siz öyle sanmasanız da öyle olacak ama. Hatırlanacak, özlenecek bir yanı yok bizim yaşayışımızın.

İlhan - Aksine, ben hiçbir yerde duymadığım heyecanlarla karşılaştım burada...

Mine - Doktorla bezik oynamak, Kaymakam'ın ev hikâyelerini dinlemek mi. Ne insanlar Yarabbi! Bir Kaymakam gelir av meraklısıdır, bütün memurlar av merakına tutulur. Başka biri pokere düşkündür! Yakınında kim varsa poker hastası kesilir. Bir doktor gelir bütün kasaba bezik öğrenir. Delikanlılar hayatlarında bir defa görmeden bütün gün maç lâfı ederler...

İlhan - *(Sıkılgan)* Hatırlayacaklarım bunlar değil sadece...

Mine - Başka neler örneğin?

İlhan - Bu sessizlik, bu dört bir yanı kaplayan yeşillik... Böyle bir yerde okuyarak, yazarak, ömrümün sonuna kadar yaşamak isterdim.

Mine - *(Hayal kırıklığıyla)* Evet, sizin için öyle olabilir... *(Kısa sessizlik)*

İlhan - Sonra... Siz! Sizi de unutmayacağımı sanırım...

Mine - *(Heyecanlı)* Teşekkür ederim. *(Toparlanarak)* Fakat.. Ne bileyim?

İlhan - Ne gibi?

Mine - İstanbul'a döneceksiniz... Kalabalık tanıdıklarınız vardır herhalde... Şık, güzel, kültürlü kadınlar, anlaşabileceğiniz dostlarınız... Onların arasında küçük bir ilçeyi hatırlayacak vaktiniz olmaz sanı-

rım. *(Ofis memuru parmaklıkların kapısından girer. İkisine de tuhaf tuhaf bakarak önlerinden geçer. Önden çıkar. İkisi de susar. Ofis memurunun uzaklaşmasını beklerler)*

İlhan - Ne tuhaftı adamın tavrı?

Mine - Öyledir! Aklınca tutkundur bana.. Kapının altında hep acaip mektuplarını bulurum.

İlhan - İlçede size tutkun olmayan da yok galiba..

Mine - Öyle! Hepsini sıksanız bir adam etmez. *(Kısa sessizlik)*

İlhan - Biliyor musunuz? Herkesin sizi göz hapsine almış bir hali var. Belki de benim burada oturmam bile hata. Geldiğimden beri size söz getirecek hareketlerden daima kaçındım.

Mine - Hayır, iyi ettiniz geldiğinize. Şimdi o gördüğünüz kişinin buradan geçişi de bilerektir. Ama olsun, sizi görmek istiyordum.

İlhan - Doğrusunu isterseniz sabahtan beri kırlarda dolaşıyordum ama, gelmek istediğim yer burasıydı... *(Kısa sessizlik)*

Mine - Evli bir kadın hali var mı bende?

İlhan - Pek benzetemiyorum...

Mine - Yoktur. Hâlâ üstümde okul önlüğü var, hâlâ saçlarım örgülü sanırım kendimi...

İlhan - Öyle sanmakta da haklısınız!

Mine - Kocamı gördünüz. Yakından tanıdınız. Nasıl adam olduğunu anladınız. Nasıl evlendik biliyor musunuz?

İlhan - Nasıl?

Mine - Onyedi yaşında bile değildim. Liseye yeni başlamıştım. Annem gençti, güzeldi. Süsüne eğlencesine düşkün bir kadındı. Bütün gün komşuları toplar, ut çalar, şarkı söyler eğlenirdi. Saçı başı dağınık gezdiğini, yüzünden pudrasının eksik olduğunu hiç hatırlamam. Huylarımız hiç benzemez annemle. Babamla hiç geçinemezlerdi. Hemen hemen bütün evliliklerinde ayrı yaşadılar. Ben babamın yanında büyüdüm. Son zamanlarda barışmışlardı. Babam çok geçmeden öldü. Annem üç dört ay sonra kendisinden küçük biriyle evlendi. Beni de evde fazla görmeye başladı. Cemil üvey babamın arkadaşıydı.

Bir akşam eve misafir geldi. Ben içeriki odada kitaplarımı topladım, saçlarımı çözdüm, yatmaya hazırlanıyordum. Annem çağırdı. Sırası değilken Cemil beye bir su ver dediler... Hikâye bu.. İki ay sonra karısıydım. Evlendiğimiz gecenin sabahı her kadının sevinçle uyandığı yatakta, o gerinirken, ben ağlıyordum.

İlhan - Demek o zamandan beri...

Mine - O zamandan beri, yedi yıldır, onun karısıyım işte!. Karşıma bir takım erkekler çıktı. Hepsine de ümit veren, cesaret veren onun duruşu. Hep aramızdaki yaş farkını, onun silikliğini düşünürler, beni hiç hesaba katmazlar. Kocaman hali, benim onlardan herhangi birine kendimi teslim etmem için, akıllarınca yeterli görünür. Yedi yıldır arada, bazen gönlüm kayar gibi olmadı değil... Hatırlarım öylelerinde de öyle çabuk hayal kırıklığına uğradım ki, ne duyduğumu anlamama kalmadan, yüzlerini görmek istemedim bir daha. Hiç unutmam, bir orman bölge şefi vardı. Kendini beğenmişin biri. Yanımda yakınımda döndü dolaştı. Biraz heyecanlandım. Ne dese beğenirsiniz ilk fırsatta? "Nerede buluşacaksak buluşalım. Beni peşinizde boş yere dolaştırmayın!" Hâlâ hatırladıkça yüzüm kızarır. Yedi yılda bunun gibi ne zaman hatırlasam içimi sıkan bir iki hikâye... Sonra yoruldum. Bıraktım kendimi. İnanın saçlarımı taramak istemediğim günler çok olmuştur...

İlhan - Oysa ki çok gençsiniz daha. Sizin yaşınızda kadınların çoğu evli bile değildir.

Mine - Neye yarar? Her ilkbahar bir ümide kapılırdım. Belki, derdim, bu kez! Sonra, böyle yaz bitip de sonbahar girerken, böyle günler kısaldıkça, günler kaçar gibi gider, akşamlar daha çabuk daha telâşlı inerken, bir boşluk, bir karanlık büyürdü içimde. Sanki o boşluğun dibine doğru kayar, orada ölürdüm. Her yıl, her sonbahar yeniden ölürdüm.

İlhan - *(Dalgın)* Yeryüzünde mutluyum diyen kim? Rastlamadım ki!

Mine - Örneğin siz! Sizin ümitleriniz var, mesleğiniz var! Ken-

dinizi bırakmamışsınız. Yani yenik değilsiniz! Ne güzel yazdıklarınız! Kardeşinizin verdiği kitaplarınızı tekrar tekrar okudum!..

İlhan - Sadece bunlar mutlu kılmaz ki insanı! Yalnızlıktan kurtaramaz ki... İnanır mısınız? Aşk yoktur benim hayatımda!

Mine - Ama hayatınızda bazı kadınlar olmuştur herhalde?.

İlhan - Oldu... Ama iyi anlıyorum ki aşk değildi hiçbiri! Bağlanabileceğim gibi kadınlardan daima kaçtım ben! Aşktan daima kaçtım! Hep gelip geçici bağlantılarla oyalandım! Çok defa hayatımda ona da zaman bulamadım!

Mine - Halbuki kadınların seveceği şeyler var sizde. Yalnız kalacak insanlardan değilsiniz.

İlhan - Bir tuhaf işte! Üç dört kadın vardır hayatımda. Her birinin daha yaklaştığımız gün uzaklaşacağım yanlarını görürdüm. Bağlantımızın en yakın olduğu günlerde, aramızdaki uzaklığı bilirdim.

Mine - Böyle olsa da bir şey kaybetmiş sayılmazsınız. Başka ümitleriniz var, erkeksiniz! Hayatınızın her devresinde aradığınızı bulabilirsiniz. Bir kadın için öyle mi? Bir kadının ümitle yaşadığı günler öyle azdır ki! Yüzünde kırışıklar belirmeye başlayan bir kadından geriye ne kalır? Sonra sırasında, aşk her şeyidir bir kadının. Hele kendi başına bir şey yapamayan, ortaya bir şey koyamayan kadının, aşk, tek ümididir! Bir erkeğe destek olmak, bir erkeğe yararlı olmak, sonra da o erkekle övünmek, ümit olarak kalan tek şeydir böyle bir kadına! Hiç değilse sizin kendi kendinize yeter bir yanınız var... *(Ofisçi yanında Servet'le döner)* Bakın, geliyor yine. Bu sefer yalnız da değil.

İlhan - Yanındaki kim?

Mine - O da onun gibi sersemin biri! İlçe zenginlerinden birinin oğludur.

İlhan - Kalksam mı?

Mine - Hayır, şimdi değil. *(Susarlar. Ofisçi ile Servet önlerinden geçer. Ofise doğru ilerlerler)*

Mine - Görüyorsunuz ya hallerini? İnsanı deli ederler!

İlhan - Sinirlendirici bir şey! *(Kısa sessizlik. Mine elindeki çi-*

çeği parmakları arasında döndürür, koklar, çiçeğin kokusuz olduğunu hatırlar, hafif gülümseyerek koklamayı keser)

Mine - Sizi yalnız gördüğüm iyi oldu. Ne zamandır istiyordum bunu... Akşam trene gelecek misiniz?

İlhan - Bilmem ki? Gelmiyeyim diyorum, geliyorum yine...

Mine - Neden?

İlhan - O, kalabalığın meraklı, insanı göz hapsine alan tutumu insanı rahatsız ediyor!.

Mine - Gelin, başkalarına aldırmayın! Karşıdan karşıya olsun sizi görmek isterim!

İlhan - Gelirim herhalde.

Mine - Galiba bugün akşama da sizde toplanıyoruz?

İlhan - Ben de öyle biliyorum.

Mine - Bugün memnunum işte! Üç defa görüşeceğiz.

İlhan - Ben de... Allahaısmarladık.

Mine - Güle güle...

(*Karanlık)*

İKİNCİ TABLO

(Birinci tablonun dekoru. Akşamüstü. Tren saati. Birinci bölüm, birinci tablonun başlangıcındaki kişiler.)

BİRİNCİ SAHNE

(Yolcu salonunun önü)

Kaymakam - Nerde kaldın yine Doktor?

Doktor - Sazlıdere'deydim.

Kaymakam - Ne bu? Sabahtan gittin, bu saate kadar?

Doktor - Kaymakam, Allahını seversen önayak ol da şu köyün yolunu yaptır artık! Her gidişimde canım burnumdan geliyor!

Kaymakam - Biliyorsun çalışıyorum. Keşiflerini yaptırdım. Raporu yazıldı. Bütün hazırlıkları tamamlandı. Yalnız yazıyorum yazıyorum, ödenek alamıyorum... Bakalım belki önümüzdeki yılın bütçesinden bir şeyler koparırız.

Doktor - O yol önümüzdeki yılı bekler mi Kaymakam? Bir yağmur yağsa kapanıverir.

Kaymakam - Onu da ben mi düşüneceğim? Ben üstüme düşeni yaptım. Yolun ille de yapılmasını istiyorsan, aralarına gir, il kurul üyesiyle köy muhtarının arasını düzelt... *(Sözü değiştirir)* Bak, seninki geliyor.

Doktor - Kim? Birader bey mi?

Kaymakam - Birader bey! Sabahleyin de buradaydı!

Doktor - Hangi sabahleyin?

Kaymakam - Bu sabahleyin.

Doktor - Ne yapmaya?

Kaymakam - *(Başıyla lojmanı işaret ederek)* Galiba işi ilerlettiler.

Doktor - *(Merakla)* Allahını seversen?

Kaymakam - Şurada, sırada kaynatıyorlarmış...

Doktor - Deme! Kimden duydun?

Kaymakam - Ofisçi söyledi. Sus şimdi. Belli etme. Azıcık takılalım, renginden anlarız... *(Kısa bir sessizlik. İlhan'ın yaklaşmasını bakışlarıyla izlerler. İlhan ilçe yönünden girer)*

Kaymakam - Merhaba birader bey!

Doktor - Merhaba paşam! Nerelerdesin?

İlhan - Merhaba.

Kaymakam - Şu istasyon da olmasa yüzünü göremeyeceğiz.

İlhan - *(Anlamaksızın)* Öyle galiba..

Doktor - *(İlhan'a)* İyi ki istasyonumuz var ha? Ne dersin?

İlhan - Ya.. Fena olmuyor.

Kaymakam - İlhan bey de istasyonun bizim gibi tiryakisi oldu artık. *(Doktora göz kırpar)*

Doktor - *(İlhan'a)* Yoksa seni de buralara çeken biri mi var? Ha? *(Kaymakam'a göz kırpar. Kaymakam'la Doktor gülüşürler)*

İlhan - *(Şaşkın. Şüphelenerek)* Ne gibi?

Kaymakam - Canım hiç işte! Ne gibi olsun? Doktorun huyunu bilirsin. Takılmaktan hoşlanır.

İlhan - Ayıp değil ya, anlayamıyorum! Pek ortada takılmak için bir neden göremiyorum da..

Kaymakam - Tabii.. Gevezelik işte! *(Doktora fazla ileri gitmemesini işaret eder)*

Doktor - İlâhi İlhan bey! Çocuk gibisin. Bu kadar da takılmayalım mı birbirimize? Hemen alınıyorsun.

Kaymakam - Perona geçelim bari...

Doktor - *(İlhan'a)* Hadi yürü bakalım. Peronda kimler var, kimler yok görelim...

İKİNCİ SAHNE

(İstasyon parkı)

I. Köylü - Ne diyon, dedi bana hâkim. Gabul itmem didim. Buğnan hepisi yalançı, bir bölög yalançı! Göede bana düşman her gim vaasa doplamış geemiş! İbramda doğuru dürüst şaahat ni gezee.. Dünyada gabul itmem dedim, gabul itmedim!

II. Köylü - Hâkim ağnadı mı ki?

I. Köylü - Hâkim oluuğ da ağnamaz oluğ mu? Ağnamıştır eebet! Bagaam sonunda bel oluğ...

ÜÇÜNCÜ SAHNE

(İstasyon parkında, sırada)

Bahri - Ofisçi görmüş...

M. Ali - Yalandır öyleyse!

Bahri - Gözüyle görmüş!

M. Ali - Gene inanma, yalandır!

Bahri - Bu sabah burada, bu sıranın üstünde...

M. Ali - Oturmuşlardır belki de...

Bahri - Ne oturmuşlar? Dudak dudağa gördüm diyor... Sarılırlarken...

M. Ali - Uyduruyor!

Bahri - Uyduruyor de sen! Peki ne işi var adamın sabah sabah burada? O saatte tren yok, bir şey yok. İstasyon desen kapalı. Kadının kocası her sabah çarşıya iner... Herif babasının hayrına mı taban tepiyor buralarda? Gördün mü? Karşılık veremedin bak!

M. Ali - Canım belki bilmediğimiz bir nedeni vardır. Ne bileyim ben?

Bahri - Başka ne nedeni olacak? Akşamdan konuşmuşlar. Bunlar nasıl olsa her gece bir arada. Kocası çarşıya inince herif buraya damlamıştır. Başka neden arama...

M. Ali - Niye açıkta oturmuşlar öyleyse?

Bahri - Güpegündüz eve alacak değil ya? Gündüz aralarında bir şey yok gibi parkta oturur, gece de eve alır.

M. Ali - *(Yavaş yavaş inanmaya başlamıştır)* O kadın yapmaz öyle şey!

Bahri - Yalnız Ofisçi görse inanma, kabul, görmüş sonra Servet'e de göstermiş. Servet de söylüyor.

M. Ali - *(Üzgün)* Ummazdım bunu o kadından.

Bahri - Sen umma daha, uyu, şiir yaz, cebinde sakla...

M. Ali - *(Sert)* Karıştırma benim şiirlerimi. Onları sana gevezelik edesin diye okumadım!

Bahri - Kızma oğlum. Ben senin arkadaşınım. İyiliğin için söylüyorum. Haberin olsun, sen de buluş! Niye kızıyorsun?

M. Ali - Sus! İşte o kadar.

Bahri - Canın isterse...

DÖRDÜNCÜ SAHNE

(Oturma odası)

Nurten - *(Ayakta, parka bakan pencerenin önünde. Doktor, Kaymakam, İlhan peronda tur atmaktadırlar)* İlhan bey hoş adam. *(Masaya döner. Fala başlar)* Ama o kadar.

Mine - Ne gibi?

Nurten - Bir kere fazla ciddi! Çevresinde kendisine gösterilen ilginin farkında değil. Sonra atak değil. Cesareti yok. Aramızda bu kadar fırsat geçti, daha erkekçe bir hareketini görmedim.

Mine - Bilmem?

Nurten - Galiba o da bütün erkekler gibi...

Mine - Nasıl?

Nurten - Evli kadınlardan hoşlanıyor. Kızlarla vakit kaybetmesini sevmiyor.

Mine - Farkında değilim. Bana karşı farklı bir davranışı olmadı.

Nurten - Hadi hadi benden saklama. Kaç defa gözlerini senden ayırmadığını gördüm. İlgisini anlamaman olanaksız!

Mine - Ben görmedim. *(Çıkar. Mutfağa geçer)*

Nurten - Neyse, sen öyle de yine, biz de bilmemiş olalım. *(Falı bozar, kalkar pencereye yaklaşır)* Şu oğlan da neredeyse hoşuma gitmeye başlayacak.

Mine - Kim?

Nurten - Servet mi ne onun adı? Severim atak erkekleri. *(Servet'e el sallar)*

BEŞİNCİ SAHNE

(İstasyon parkı. Yolcu salonunun önü)

Ofisçi - *(Salondan parka çıkarken)* Bak şimdi dinle!

Servet - Söyle!

Ofisçi - Bunlar bir kez konuşmaya başladılar ya, bunun arkası gelir artık. Birbirlerini görmeden duramazlar.

Servet - Eeee?

Ofisçi - Ormancının dedikleri boş değildi azizim; boş değildi. Ormancı da çok elledi bu kahpeyi..

Servet - Ben de ona inanmaya başladım.

Ofisçi - Şimdi son bir mektup daha yazarım, ona da cevap vermezse, bilirim o zaman ben ne yapacağımı...

Servet - Yap vallahi elinden geleni yap. Yanına bırakma!

Ofisçi - Bunlar gündüz buluşamazlar kolay kolay. Kasaba küçük herkes görür. Kalır gece. Gece kadın dışarı çıkamaz. Kalsa kalsa, kocasını uyuttuktan sonra adamı içeri almak kalır. Kadın adamı içeri aldı mı, sararız evi çepçevre, ya çıkarken, ya girerken yakalarız herifi, basarız sopayı, ikisini de rezil ederiz!

Servet - Kocası da boşar o zaman!

Ofisçi - Boşar tabii, herif de almaz, kalır açıkta. O zaman elini atanın elinde kalır... Berabersin ya benimle?

Servet - Beraberim. Hem de sonuna kadar. Acırsam namussuzum!

Ofisçi - Ne acıyacaksın? Anlasın bu kadar kişiyi yaldızlatmanın cezasını! O herif can da biz neyiz, adam değil miyiz?

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(İlhan'ın odası. Köşede İlhan'ın yattığı divan. Geride pencere, ortada bir iskemle. Sağdan Perihan'ın odasına, soldan dışarıya çıkan kapılar.)

Perihan - *(Sağdan girer)* Öff! Cigara kokusu dağılmamış hâlâ...

İlhan - *(Divanda oturmaktadır)* Ben duymuyorum.

Perihan - Belki de ben içmediğim için bana öyle geliyor.

İlhan - Belki de..

Perihan - Pencereni kapatayım mı?

İlhan - Yatarken ben kapatırım.

Perihan - *(Sağdan çıkacakken)* Başka bir şey istiyor musun?

İlhan - Hayır.

Perihan - Öyleyse Allah rahatlık versin.

İlhan - Hemen yatacak mısın? Saat kaç?

Perihan - Onbir.

İlhan - Elektrikler kaçta sönüyor?

Perihan - Birde. Daha erken. Uykun yoksa konuşalım istersen?

İlhan - Hayır yok.

Perihan - *(İskemleye ilerler)* Benim de yok! *(Oturur)* Daha şimdiden gideceğin günü düşünmeye başladım!.. Hiç yanından ayrılmak istemiyorum. Sıkıldın değil mi bu gece?

İlhan - Yooo...

Perihan - Sıkıldın. Hiç saklama benden. Ben seni tanırım. Ne yapalım? Konuşup görüştüğümüz insanlar bu gördüklerin işte!

İlhan - *(Ayağa kalkar, kararsız)* Bir şey sormak istiyorum.

Perihan - Ne?

İlhan - Şey...

Perihan - Şey?

İlhan - Mine'yi nasıl buluyorsun?

Perihan - Ne gibi?

İlhan - Bilmem ki... Yani nasıl tanırsın demek istedim.

Perihan - Hakında bir şey mi duydun?

İlhan - Yoo...

Perihan - Duydunsa inanma yalandır.

İlhan - Hayır hiçbir şey duymadım. Demek istediğim o değil. Başka... O kadın hiç çevresindeki kimselere uymuşa benzemiyor da.

Perihan - Öyledir. Çok tatlı kadındır. Ben çok severim, çok beğenirim, çok da iyi arkadaşımdır... Niye sordun?

İlhan - Bu akşam Kaymakam'ın, kocasının davranışları sana tuhaf gelmedi mi?

Perihan - Sezer gibi oldum bir şeyler ama, pek üstelemedim. Onlar öyledir hep.

İlhan - Ne gibi?

Perihan - Kocası dehşetli kıskançtır. Mine'ye soluk aldırmaz. Kaymakam da bir garip adam işte... Dairesinde nasılsa dışarıda da kendini öyle görür. Memurlarına karıştığı gibi herkesin hayatına karışmaya hakkı var sanır... Aldırma sen onlara!

İlhan - Bu akşamki davranışlarının nedeni başkaydı ama...

Perihan - Sana öyle gelmiştir.

İlhan - Hayır! Sen henüz bilmiyorsun. Bu sabah ben dolaşırken, dönüşte istasyondan geçtim. Pencerede Mine'yi gördüm. İndi. Beraber parktaki sırada onbeş dakika kadar oturduk. Konuşurken önümüzden Ofis memuru geçti.

Perihan - Eyvah, yandınız öyleyse!

İlhan - Neden?

Perihan - Mine'ye hiç rahat vermeyen bir adamdır! Neyse, sonra?

İlhan - Üç beş dakika sonra bir arkadaşıyla geri döndü. Önümüzden geçerken tuhaf tuhaf bir haller takındılar.

Perihan - Takınırlar. Öğlenden akşama kadar da, sizin parkta oturduğunuzu duymayan kalmamıştır! Sonra?

İlhan - Bana da öyle geliyor. Akşamüstü istasyonda o Ofis memuru ile arkadaşını görsen, neredeyse ağızlarını açıp küfredecekler, ya da üstüme yürüyecekler sanırdın...

Perihan - Öyledirler! Anlatman gerekmez bilirim. İnsanı adım adım izlerler, soluk aldırmazlar!

İlhan - Hadi bunlar görgüsü kıt, öğrenimi kıt kimseler diyelim. Ya o Kaymakam'a ne oluyor? Bu yaşta adam? Akşam istasyona yaklaşırken Doktorla aralarında bir şeyler konuşuyorlardı. Karşıdan konu benmişim gibi geldi. Ama aldırmadım, anlamamış göründüm.

Sonra karşılaşınca birtakım kaba kaba takılmalar, şakalar.. Ne diyeceğimi şaşırdım.

Perihan - Şaşırırsın tabii. Senin karşılaştığın şeyler değil bunlar. Küçük şehirler hep böyledir. Herkes birbiriyle uğraşır.

İlhan - *(Nefretle)* Tuzak gibi, biliyor musun? Tuzaklar gibi. Hani üstü çalı çırpı, kuru dallar, yapraklarla örtülü derin tuzaklar vardır ya, onlara benziyor tümü bu adamların. Kendileriyle konuşurken, yanlarına yaklaşırken hep dikkât etmeli, uyanık davranmalı! İnsanın insana güvenini sarsan bir durum bu...

Perihan - *(Göğüs geçirerek)* Ehhh!. Bizim hayatımız bu işte; görüyorsun.

İlhan - Örneğin o Doktoru ilk günlerde severdim. O kadar iyi yanları olan bir insan, nasıl bu kadar kendini bırakır anlamam ki? Çevresine karşı en küçük bir direnişi yok!

Perihan - Onun da neler ümit ettiği bilinmez. Milletvekili olmak istiyor diyorlar. Zaten doktorluk ettiği yok ki! Varsa yoksa köylülerin dilekçelerini, işlerini kovuşturusun. Doktorlukla hiç ilgisi kalmamış gibi bir şey.

İlhan - İyi, olsun, milletvekili olsun! Benim aklımın takıldığı nokta, halkın hoşuna gitmek için kolay yolu seçmiş olması. Kolayını bulmuş, çevresindekileri kendisine uyduracağına kendisi çevresine uyuyor. Kime sorsan ondan iyisi yok. Halbuki halk bu çalışkanlığı ile onu, bu derece her olanı hoş görmese de sevebilirdi.

Perihan - Gerçekten de Doktorun sapmaması gerek bu yollara!

İlhan - Biliyor musun? Nefret ettiğim şeyler bunlar benim. Diyelim ki üç beş kişinin başı ağrımış, beli ağrımış, iyi etmişsin, ya da bir köy okulu yaptırmışsın. Öte yandan üç beş toy ilçe delikanlısına uyacak olduktan sonra? Ne bileyim, genç olmaktan, güzel olmaktan başka günahı olmayan bir kadınla bu türlü uğraşacak olduktan sonra, okul yaptırmak, hastadan hastaya koşmak ne anlam taşır? *(Sözü değiştirerek)* Şimdi bana öyle geliyor ki, bu dedikodu gün geçtikçe büyüyecek...

Perihan - Bana da!.

İlhan - Ben beş on gün sonra gideceğim diyelim, ya Mine? O nasıl katlanacak sağında solundakilerin bütün bu kabalıklarına? Bütün bu hakaretlerine?

Perihan - Katlanılıyor işte!

İlhan - Nasıl?

Perihan - Çok eşsiz kadındır! Görüyorsun her hareketinde yanındakilerden üstünlüğü nasıl ortaya çıkıyor, yine de nasıl bir uzaklık var arasında yakınındaki insanlarla? Ama talihsiz işte! O güzellikle buralarda çürüyüp gidiyor...

İlhan - Evet, güzel de.

Perihan - Hem de çok güzel.

İlhan - Aşka, güvenilmeye, saygıya, bütün güzel duygulara yakın olmaya lâyık.

Perihan - Ama hepsinden uzak işte!

İlhan - Dinle, içimden ne geliyor biliyor musun? Mine'yi buradan alıp kaçmak. Bu çamurdan, bu kokmuş, çürümüş insanlar arasından çekip götürmek. Mine benim karım olsun ister misin?

Perihan - İsterim! Hem de çok isterim!

(Karanlık)

DÖRDÜNCÜ TABLO

(İstasyonda. Aynı gece. Mine ile Cemil, öğretmen Perihan'a misafirliklerinden dönerler. Sahnede parkı aydınlatan elektrik lâmbasının ışığı. Bina karanlıktır. Lojman kapısından girerler. Oturma odasına geçtikleri, oturma odasında ışığın yandığı görülür. Mine elindeki iş torbasını masanın üstüne bırakır. İsteksiz bir hareketle omuzlarına aldığı hırkasını çıkarıp sandalyenin arkalığına iliştirir. Sonra sağdaki pencereyi açar; dışarıya bakar.)

Cemil - Hadi dikilme pencerenin önüne artık! Soyunsana, ne duruyorsun, yatacağız.

Mine - *(Durgun)* Sen yat. Benim uykum yok!

Cemil - Beğendin değil mi bu akşam yaptıklarını?

Mine - Ne yaptım?

Cemil - Sen ne yaptığını bilirsin.

Mine - Farkında değilim.

Cemil - Ben farkındayım ama. Kör değilim!

Mine - İyi öyleyse...

Cemil - Bir de iyi öyleyse diyorsun öyle mi?

Mine - Ne diyeyim. Tartışmak istemiyorum.

Cemil - İster istemez tartışacaksın. Ben her yaptığına göz yumamam!

Mine - Yumma öyleyse! Kendi kendine tartış, beni rahat bırak! *(Kısa sessizlik)*

Cemil - Sen değiştin Mine! Hem de çok değiştin!

Mine - Değiştim demek?

Cemil - Hem de çok!

Mine - Daha önce nasıldım acaba?

Cemil - Sen de pekâlâ biliyorsun ki daha önce böyle değildin!

Mine - Nasıldım? Daha önce sana âşıktım da şimdi soğudum mu?

Cemil - Böyle bir şey demedim!

Mine - *(Çıkarken)* Ya ne dedin?

Cemil - *(Arkasından)* Hareketlerine dikkât ederdin!

Mine - *(Yatak odasından aldığı bir yastık, bir yatak örtüsü ile döner)* Hadi Allah rahatlık versin!

Cemil - Ne yapıyorsun?

Mine - Görmüyor musun? Yatacağım...

Cemil - Burada mı?

Mine - İşim yok da bütün gece senin dırdırlarını mı dinleyeceğimi sanıyorsun? Hadi Allah rahatlık versin! Işığı söndür de, yat! Rahat bırak beni!

Cemil - Bu konuyu konuşmalıyız.

Mine - Yarın!

Cemil - Hayır şimdi!

Mine - Şimdi uykum var yatacağım!

Cemil - Hani demin uykun yoktu?

Mine - Demin yoktu, şimdi var! Onun da mı hesabını vereceğim?

Cemil - Uykun yok; konuşacağız!

Mine - Konuşalım öyleyse. Söyle bakalım, dinliyorum?..

Cemil - Ne söyleyeyim, sen biliyorsun!

Mine - Ne biliyorum?

Cemil - Biliyorsun pekâlâ...

Mine - Değiştim! Üstüme düşen kadınlık ödevini yapmıyorum, hareketlerime dikkât etmiyorum, hepsi bu mu?

Cemil - Daha ne olsun?

Mine - Güzel, hepsini kabul ediyorum! Hadi, Allah rahatlık versin! Allah rahatlık versin diyorum, duymuyor musun?

Cemil - *(Bozulmuş)* Kabul ediyorsun demek?

Mine - Söyledim, duymadın mı? Serbestsin! Ona göre kararını ver! Boşanalım, yüz yüze gelmeyelim, nasıl istersen...

Cemil - Güzel! Senin gözün açıldı artık! Bayrağı iyice aldın ele!

Mine - Off! Ne istiyorsun anlamıyorum. Peki diyorum olmuyor, hayır diyorum olmuyor. Beni rahat bırak diyorum. Kendin karar ver. Ne karar verirsen kabulüm.

Cemil - *(Yumuşak)* Yatağına gel.

Mine - *(Alaylı)* Senin yanına mı?

Cemil - Her gece yattığın yatağına.

Mine - Seninle yan yana. Bu iltifatlarından sonra!

Cemil - Burada rahat edemezsin. Ben senin kocanım! Hatalarını göstermek ödevimdir. Hadi kalk! *(Yaklaşır)*

Mine - Çekil! Yaklaşma bana!

Cemil - *(Ürkmüş)* Ne oluyorsun? *(Şaşkın, tekrar yaklaşmak ister)*

Mine - Elini süreyim deme! Yoksa karışmam!..

Cemil - *(Aciz, kıskançlık öfkesi içinde)* Şimdi anladım.. Demek gözümün önünde işi bu kadar ilerlettiniz ha? Ne var aranızda?

Mine - Kiminle?

Cemil - Kiminle olacak? O gazeteci geçinen züppeyle?

Mine - Sus!

Cemil - Nasıl sarardın gördün mü?

Mine - Ondan böyle bahsedemezsin!

Cemil - Bir de o kadın avcısını korumaya mı kalktın bana?

Mine - Bana karşı saygıdan başka bir davranışını görmediğim bir insanın arkasından böyle konuşmana izin veremem! Bir diyeceğin varsa, kendisini bul, söyle!

Cemil - Korkacak mıyım sanıyorsun? Yüzüne de söylerim.

Mine - Sen mi?

Cemil - Başka kim?

Mine - Sen ha? *(Cemil'i taklitle)* Yakında av var mı Kaymakam bey? Sen hayatında benden başka kimseye yüksek sesle konuştun mu acaba?

Cemil - *(Yumuşar, tekrar)* Sen hayatı tanımazsın daha. Etrafında yüzüne gülen herkesi dost sanırsın. Arada sırada yüksek sesle konuşuyorsam senin iyiliğin için konuşuyorum.

Mine - Ben mi hayatı tanımam?

Cemil - Tabii, çok gençsin.

Mine - Annemin evinde beni görmeye geldiğin zaman, elimden suyu alırken bana nasıl baktığını unuttum mu sanıyorsun? Maksadını anlamadım mı? O zaman genç değil miydim?

Cemil - Ben sana evlenmek için baktım.

Mine - Kaymakamından tut, Başkanına kadar, yüzüme bakarken akıllarından geçeni anlamıyor muyum sanıyorsun? Niye senin yüzüne gülüyorlar? Niye seni gittikleri her yere çağırıyorlar? Sen anlıyor musun acaba? İyi bezik bildiğin için mi?

Cemil - Kaymakam bey benim arkadaşımdır.

Mine - Arkadaşıymış! İlhan bey de benim arkadaşım!

Cemil - Öyleyse onun sana nasıl baktığını anlamamışsın daha!

Mine - Nasıl bakıyor? Senin gibi mi? *(Kısa sessizlik)*

Cemil - Ne var aranızda? Söyle?

Mine - Hiçbir şey.

Cemil - Nasıl hiçbir şey?

Mine - Seni ilgilendirecek hiçbir şey.

Cemil - Beni deli etme, söyle?

Mine - Söylesem anlar mısın? Senin anlayacağın bir şey değil ki aramızda olan!

Cemil - Söyle, anlarım.

Mine - Sonra inanmazsın da! Sen hiç bana inandın mı hayatında?

Cemil - İnanırım. *(Kısa sessizlik)*

Mine - Sadece bir saygı var!

Cemil - *(Hayretle)* Saygı mı?

Mine - Anlamadın gördün mü? Senin de başkalarının da bana duymadığınız, benim de şimdiye kadar hiç kimseye duymadığım şey...

Cemil - Hepsi bu mu?

Mine - Bu!

Cemil - Yani... Hiç?

Mine - İnanamadın gördün mü? Anlamadın da...

Cemil - Hayır, inandım. Hadi yatağına gel.

Mine - Gelmeyeceğim, dedim, gelmeyeceğim! Bu akşam burada yatmak istiyorum! Rahat bırak beni...

Cemil - Allah rahatlık versin öyleyse.

Mine - Bak gördün mü? Demek isteyince ince olabiliyorsun. Sana da..

Cemil - Başka yastık istersen vereyim.

Mine - Teşekkür ederim. Yastığım bana yeterli.

Cemil - Elektriği söndürüyorum.

Mine - Söndür.

(Karanlık)

BEŞİNCİ TABLO

(İki saat sonra. İstasyonun parkındaki elektrik lâmbası sönmüştür. Sahneyi aydınlatan sadece hafif bir ay ışığıdır. Mine uyuyamamıştır. Yattığı minderde doğrulur. Bir süre yöresini dinler. Sonra kalkar. Yolcu salonunun üstüne gelen pencereye doğru ilerler.)

(Karanlık)

ALTINCI TABLO

(İlhan'ın odası. Pencerenin dışında karanlık. Şehrin ışıkları sönmüştür. İlhan hâlâ giyinik, divanın üstüne uzanmış yatmaktadır. Kalkar. Divanın altından bir bavulu çeker. Açar. İçinden tabancasını alır. Perihan'ın odasına kısa bir an kulak verir. Sonra sağdan çıkar.)

(Karanlık)

YEDİNCİ TABLO

(Az sonra istasyon binası. Mine yukarıda pencereden alnını cama dayamış dışarıya bakmaktadır. İlhan girer. Mine içgüdüsel bir devinimle camdan geri çekilir. Sonra gelenin İlhan olduğunu anlar. Yeniden cama yaklaşır, İlhan Mine'yi görür. Küçük bir el işareti, Mine'nin buna karşılık, az beklemesini, aşağıya ineceğini bildiren kısa işareti. İlhan lojmanın kapısına doğru ilerlerken Mine omuzlarına hırkasını alır, kapının önüne iner, heyecanlı karşılaşırlar.)

İlhan - *(Mine'nin ellerine sarılır)* Mine!
Mine - *(Heyecanlı)* Biliyorum!
İlhan - Sizi...
Mine - *(Keserek)* Susun, söylemeyin, biliyorum..

İlhan - Kaçalım buradan.. Hemen kaçalım..

Mine - *(Yavaş yavaş heyecanını yener)* Olanaksız!

İlhan - Uyuyamadım!

Mine - *(Daha dingin)* Biliyorum!

İlhan - Elektrikler söner sönmez kalktım. Evden çıktım, koşar gibi yürüdüm. Buraya gelince sizi bulacağımı biliyordum! Biri önüme çıksa, engel olmak istese, öldürebilirdim!

Mine - Ben de uyuyamadım bakın!

İlhan - Kaçalım buradan. Sabaha kadar, ilk istasyona yürüyelim. Oradan öteye trene biner gideriz. Yeni bir hayata başlarız birlikte. *(Kısa sessizlik)*

Mine - Hayır!

İlhan - Neden?

Mine - Siz yalnız gideceksiniz!

İlhan - Bunu yapamam!

Mine - Ben yalnız gitmenizi istiyorum. Yarın sabah ilk otobüsle, treni beklemeden!

İlhan - Hele bu akşam olanlardan sonra, hiç yapamam. Sizi burada bırakıp da gidemem!

Mine - Daha önce, iki gün önce olsa gidebilir miydiniz?

İlhan - Bilmiyorum!

Mine - Şu halde yine gideceksiniz!

İlhan - Neden, anlamıyorum?

Mine - Sırası gelince anlarsınız!

İlhan - İnanın daha önce duyduklarımdan değişik bir duygu bu benim.

Mine - İnanıyorum.

İlhan - Şu halde?

Mine - Gideceksiniz; şu anda benim için size gidin demek ne kadar zor biliyor musunuz?

İlhan - Atın aklınızdan bunu.

Mine - Ne kadar zor! Az önce pencerenin önünde nasıldım ya-

rabbi! Camı açıp sesim çıktığı kadar adınızı bağırmak istiyordum. Evden fırlayıp gece yarısı sokaklarda size doğru koşmak istiyordum.

İlhan - Öyleyse?

Mine - Gidin hemen. Bir gün daha kalırsanız bunu yapabilirim. Gücüm kuvvetim tükendi benim. Daha bir gün kalırsanız her türlü deliliği yapabilirim. Gidin! Hemen şimdi!

İlhan - Gitmemi istemeyin! Benim de gücüm yetmez buna!

Mine - Bir gün birleşmemizi, size peki dememi istiyorsanız gidin. Yoksa burada kalırsanız bir daha göremezsiniz beni.

İlhan - Gidersem?

Mine - Eski hayatınıza dönün. Hiç değilse aradan on gün, onbeş gün geçsin. Eski hayatınız içinde beni ararsanız, bir yerim olduğunu anlarsanız hayatınızda, gelmeyi kabul ederim sizinle. O zaman, gel deyin sadece! İstediğiniz gibi, istediğiniz yere gelirim! *(Yatak odasının penceresinden bir ışık görünür)* Gidin şimdi, çabuk gidin!

İlhan - Bir hafta sonra...

Mine - Bu yandan, yukarıya görünmeden! *(İlhan soldan çıkar. Mine oturma odasına döner. Yatak odasının penceresinden dışarıya vuran ışık kımıldar. Cemil elinde lâmba, yatak odasından oturma odasına geçer. Mine, masanın yanında, ayakta, Cemil, oturma odasının kapısı içinde, lâmbayı Mine'ye doğru tutarak, konuşmadan birbirlerine bakarlar)*

PERDE

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(İkinci bölümden on gün sonra, Mine'nin oturma odasında, öğleye doğru.)

Perihan - Yaz ne çabuk geçti!

Mine - Yaa, okullar açılıyor yine...

Perihan - Ama ne çabuk geçti, hiç anlamadım?

Mine - Sen, bu yaz ağabeyin geldi, yalnız kalmadın hiç olmazsa...

Perihan - Sahi, bu yaz ne de olsa fena eğlenmedik değil mi?

Mine - Eh, fena değildi. Ağabeyinden haber alıyor musun?

Perihan - Dört beş gün önce bir mektup aldım. Kısa yazmış, işleri çıktığını, birkaç gün içinde daha uzun yazacağını söylüyordu. Dünden beri bekliyorum. Bakalım bugünkü postadan belki çıkar. Bütün tanıdıklara selâmı vardı... Sana da...

Mine - Teşekkür ederim.

Perihan - Buradayken beni İstanbul'a daha yakın bir yere aldırmaya çalışacağını söylüyordu, bakalım olacak mı?

Mine - Ya, çok iyi, iyi olur öyle bir şey olursa, birbirinize yakın olursunuz...

Perihan - Buradan kurtulduğumu görsem kurban keseceğim. Ne dedikoducu yer yarabbi!

Mine - Bir kadın için küçük yerlerde yaşamak gerçekten çok güç! Bakalım belki bizi de başka bir yere verirler. Cemil başvurmuştu... Belki de daha önce bir ay için Kuşadası'na halama giderim!.. *(Kısa sessizlik)*

Perihan - Seninle konuşmak istediğim bir şey var, kaç gündür açamıyorum. *(Mine kalkar, dipteki pencereye doğru dönünce sinirlenir, pencereye ilerler, perdeyi kapatır.)*

Mine - *(Yerine dönerken)* İllallah bu adamdan! Bir dakika rahat verdiği yok!

Perihan - Yine mi pencereni gözlüyor?

Mine - Bıktım, usandım artık! Pencereden dışarıya bakamaz oldum! Ne zaman bakacak olsam hep karşımda...

Perihan - Haklısın, neyse, sinirlenme...

Mine - Ne söyleyecektin?

Perihan - Baksana sinirlisin, söyleyeceklerimle seni daha da çok üzmüş olmaktan çekiniyorum...

Mine - Söyle, çekinme!

Perihan - Çok üzülüyorum, belki de senin daha çevrede neler söylendiğinden tam haberin yok! Neler işitiyorum yarabbi! Ne akla hayale gelmedik şeyler! Ne kuyruklu yalanlar!.. Seni ağabeyimle benim evimde buluşturduğumdan tut, daha akla ne gelirse!.. İnsan duydukça iğreniyor, ne adilik!

Mine - Hepsinden haberim var, hepsini biliyorum söylenenlerin...

Perihan - Biliyor musun!

Mine - Evet, biliyorum! Hep şu karşıki sersemin marifetleri! Kocam çarşıya indiği zaman kapımın altından mektuplar bırakıyor; telefon etmeyi deniyor! Geceleri evimin duvarlarına yazılar yazıyor ya da yazdırıyor! Daha böyle elinden ne gelirse... Beni deli etmek için elinden ne gelirse yapıyor...

Perihan - Sen de bunlara katlanmak zorunda kalıyorsun?

Mine - Başka ne yapabilirim?

Perihan - Kocana, Doktor'a, Kaymakam'a falan söylesen, bildirseler şunun haddini?

Mine - Kocamın ya da onların beni haklı çıkaracaklarını, beni koruyacaklarını mı sanıyorsun? Onların bana karşı davranışları daha dostça, daha yakın değil ki! Çevremde kim varsa beni suçlu, beni düşman gibi görüyor, bana başı açık orospuymuşum gibi davranıyor!

Perihan - Ne işkence, ne acımasızlık yarabbi! Ne katı yürekli insanlar! *(Telefon çalar)*

Mine - Al işte, şimdi de telefon ediyor! Utanmaz!

Perihan - Belki de başkasıdır?

Mine - Hayır, odur! *(Telefona gider, açar, alıcıyı dinler, telefonu vurarak kapatır.)* O! *(Yerine döner)* Sersem!

Perihan - Postaneye şikâyet etsen?..

Mine - Dedikodular daha da dallansın budaklansın diye mi? Hem postaneye şikâyet etmek kocama düşer... *(Telefon çalar)*

Perihan - Dur, izin verirsen ben bakayım... *(Telefona gider, açar, alıcıyı kulağına götürmesiyle yerine bırakması bir olur.)* Şarkı dinletiyor: Aklınca ne elde edeceğini sanıyor? Hasta bu adam...

Mine - Yüzsüzlük hastası!

Perihan - Yine de sinirlenme. Telefonu kapat gitsin...

Mine - Hepsini denedim!

Perihan - Kim bilir benim için de neler diyorlar? Ne tuhaf yerler, ilk gelince herkes yüzüne gülüyor, herkese iyi oluyorsun, çok geçmeden düşmanlıklar kuşatıyor dört bir yanını! Artık gözlerinde senden kötüsü, senden fenası yok! Niçin, neden? Bir kötülüğümüz olsa anlarım...

Mine - Daha ne kötülüğümüz olacak!

Perihan - Ne gibi?

Mine - Onların isteklerine peki demememiz yeterli!

Perihan - İyi ama ne hakla?

Mine - Offf, artık düşünmek istemiyorum, bıktım! Şuradan bir

halamın yanına gidip bir ay olsun kalabilsem! Ama onun da başı kalabalık! Nasıl giderim, nasıl uzun kalabilirim, bilemiyorum? Küçükken severdi beni. İlkokulun üçünden dördüne geçtiğim yıl yaz tatilini halamın yanında geçirmiştim? Ne güzel günlerdi o günler. Şimdi yine öyle karşılar mı ya da karşılayabilir mi beni bilmem ki?

Perihan - Karşılar elbet, ama neye yarar, dönüşünde her şey burada yeniden başladıktan sonra?.. Bazen ne kötü şu dünya, çevresi ne kadar katı, ne kadar acımasız oluyor insana, nasıl bu derece düşman oluyor? diye düşünüyorum, çözemiyorum!

Mine - Oluyor işte! Ama aslında nedir düşman belledikleri? Ben, örneğin şu karşıki ofis memurunun isteklerine peki desem iyi olurum onun gözünde. Ama mektuplarını okumadan yırtıp attığım, beni rahatsız ettiği zaman penceremin perdesini yüzüne kapattığım için kötüyüm onun gözünde! Örneğin kocam, biraz yüzümün güldüğünü biraz neşelendiğimi görsün, acaba ne oldu diye kuşkuya kapılacak kadar zayıf, kıskanç bir adamdır. Böyle bir adamdan yardım, korunma isteyebilir mi karısı? Benim gülmem, neşelenmem, penceremin önünde oturmam bile suçtur, günahtır, kötülüktür ona kalırsa! Bütün gün dört duvar arasında kalır kapanır, bütün yaşama isteklerimi boğarsam içimde, iyi olurum onun gözünde; Beni dünyadan el etek çekmiş gören, güzelliğimde gözü varsa aptal der bana, kocama bağlı görürse acır, yazık der; benden istediklerine karşılık verir, kendisine bağlanırsam ne iyi, ama gönlümün beğendiği birini seversem taşlanacak kahpe olurum onun için...

Perihan - Gerçekten de bu böyle. Bütün söylenilenler o kadar haksız ki! Ağabeyim bildim bileli, duyduğunu düşündüğünü saklamaz benden. Bana açık açık anlatır. Seninle ilgili duygularını, senin için düşündüklerini de biliyorum; fakat bugüne kadar seni belki sıkarım diye bu konuya dokunmak istemedim. Bilmiyorum ağabeyim gitmeden önce uzun uzun konuşabildi mi seninle? Yalnız giderken bana onbeş yirmi güne kadar yine geleceğini söyledi...

Mine - On gün oldu bile...

Perihan - Son mektubunda da işlerini yoluna koyar koymaz ge-

leceğini yazıyor. Bugün yarın gelir sanıyorum. Bana o gece uzun uzun senden söz etmişti...

Mine - Ben geleceğini sanmıyorum!

Perihan - Senin için neler düşündüğünü bilmek ister misin?

Mine - Teşekkür ederim. Ben ne düşündüğünü biliyorum!

Perihan - Yanılıyorsun gibime geliyor.

Mine - Hayır, yanılmıyorum!

Perihan - Yanılıyorsun! Ağabeyim seni sandığından da çok seviyor. Kesinlikle gelecek, göreceksin!

Mine - Gelmeyecek! Ağabeyinin duyduğu sevgi sadece bir yakınlık, bir acıma duygusuydu bana, aşk değildi! Ağabeyin İstanbul'da adım başına benim gibi bir kadınla karşılaşabilir! Bugüne kadar unutmuştur bile beni!

Perihan - Böyle düşünme n'olursun! Birkaç gün daha sabret! *(Aşağıda sokak kapısında Cemil görünür, kapıyı açar.)*

Mine - Cemil geldi galiba...

Perihan - Farkında olmadan öğle oldu demek ki... Gideyim. *(Kalkar)*

Mine - Kal istersen, bizimle ne varsa yerdin...

Perihan - Gideyim daha iyi.

Mine - Sen bilirsin. *(Perihan ile oda kapısına doğru ilerlerken Cemil odaya girer. Perihan'a soğuk bir selâm verir. Mine, Perihan'ı dış kapıya kadar geçirir.)* Yine beklerim, sık sık gel...

Perihan - Gelirim, Allahaısmarladık! *(Soldan çıkar)*

Mine - Güle güle! *(Kapıyı kapatır, üst kata çıkar, oturma odasına uğramadan mutfağa geçer.)*

Cemil - Yemek hazır mı hanım?

Mine - *(Mutfaktan)* Beş dakikaya kadar...

Cemil - Hazır olsa daha iyi olurdu!

Mine - Misafirim vardı.

Cemil - Misafirin bilmiyor mu senin evli bir kadın olduğunu, kocanın çalışan bir adam olduğunu? Bu saate kadar seni çeneye tutmaya

ne hakkı var? *(Mine elinde sofra örtüsü, tabaklarla girer. Sofrayı kurmaya başlar.)* Nasıl, vefalı ağabeyisinden haber alıyor muymuş bari?

Mine - Sormadım!

Cemil - Sormadın demek? Sormalıydın! *(Mine çıkar, mutfağa geçer, Cemil oturma odasının kapısına kadar Mine'yi izler.)* Nasıl oldu da sormadın? Bu kadar dosttunuz, aranızda saygı vardı... Herif on gün oldu gideli kaymakam beye bile iki satır yazmadı! Bir de yazarmış diye tanıttı herkese burada kendini, gazetelerde yazıları çıkarmış. Hikâye, palavra; göz boyamak için hepsi! Ona bakarsan nüfus memuru da yazar! Ama daha kimse görmedi bir gazetede adının geçtiğini! Hem nüfusçunun kalemi kalem bari! Yazar olan adam konuşmasından belli olur! O İlhan bey İlhan bey dedikleri ağzını açıp iki söz etmeye üşenirdi! *(Mine ekmek sepeti, bir tabak salata ile girer. Cemil masaya yaklaşır, konulanları ayakta atıştırmaya başlar. Mine mutfağa döner. Cemil ağzı dolu arkasından oda kapısına kadar ilerler.)* Nasıl da kaçar gibi gitti? Doğru dürüst bir Allahaısmarladık bile demeden kimseye? Hele bize görünmedi bile! Hâlâ da sözü açıldı mı korursun bana böylesini. Ben bilirim böyle adamları! Ev erkeği olamaz bunlar! Dil dökerler, yalan söylerler, ağlarlar, sızlarlar, karşılarındaki kadın inandı da yakalarına sarıldı mı, paçaları tutuşur, bırakır kaçarlar böyle kimseye Allahaısmarladık demeden... Sen daha çok anlarsın kocanın kıymetini, daha çok aklın başına gelir senin, ama dua et de her vakit ben bu sabrı göstereyim! *(Mine yemek tabağıyla gelir, Cemil sofraya oturur. Cemil Mine'yi izler.)*

Mine - Kes artık da ağız tadıyla yemeğimi yiyeyim! Yeter dinlediğim...

Cemil - Gördün mü savunmaya başladın yine!

Mine - On gündür yüz oldu dinledim bunları, buna benzer sözleri, yeter!

Cemil - En küçük bir söz söyletmiyorsun ona! Ne zaman bir şey söylesem yeter diyorsun! Ama söyleyeceğim!.. Bir de ben yokken sabahları buraya geliyormuş kerata! Ah, bir elime geçseydi o benim!

Bir duysaydım gitmeden! Bir görecek olsaydım onu burada... Şükretsin ki gitti de kurtuldu!

Mine - Dinlemiyorum, görmüyor musun?

Cemil - Dinleyeceksin! Dinlemek zorundasın! O aile düşmanının kız kardeşini bu evde göremem anladın mı? Bu eve ayak basarsa ayağını kırarım, tutar kolundan atarım bir daha! İşte o kadar!..

Mine - Canın isterse görmezsin!

Cemil - Bir daha gelecek olsun da görür o kaltak! Kovmazsam o zaman!..

Mine - Hele bir dene! Hele ağzını açıp tek kelime söyle, en küçük bir davranışta bulun ona karşı, görürsün o zaman!

Cemil - Neyi görürüm?

Mine - Bu evde bir dakika daha durmayacağımı görürsün!

Cemil - Üstelik, bir de tehdit! Öyle mi?

Mine - Kim tehdit ediyor, ben mi? Deminden beri atıp tutan ben miyim?

Cemil - Herhalde ben değil! Ben ne söylersem senin iyiliğin için söylüyorum!

Mine - Kapat artık bu konuyu; bir daha da açma! Ya da bırak beni buradan gideyim! Sinirlerim iyice bozuldu! Bu tartışmalardan, çevredekilerin dedikodularından bıktım usandım!

Cemil - Davranışlarına dikkât et dediğim zaman edecek olsaydın o dedikodular çıkmazdı! Kendin yol açtın!

Mine - O dedikoduları çıkaranlara karşı beni savunacağına sen de onlara uyuyorsun! Aslında sen de onlarla birliksin bana karşı! Yeter! Ne istiyorsun? Ne istiyorsunuz daha benden? Dinleyecek takatim sabrım kalmadı! Görmüyor musun ne kadar yorgunum? Öldürdünüz beni, bitirdiniz, yeter!

Cemil - Hıh! Ben de onlarla birlikmişim! Onlara uyuyormuşum! Yorgunsun tabii...

Mine - Onlarla birliksin! Sen de biliyorsun, seninle nikâhtan başka bir şey yok aramızda. Evinde, sofranda oturuyorsam sırf na-

mus belâsı, başka bir şey değil! Onlar benden yüz bulamadıkları için kuduruyorlar, sen de! Sen de onlarla birlik olup benden öç alıyorsun!

Cemil - Söylenenler yalan mı yani?

Mine - Kaçıncıdır söyledim, yalan!

Cemil - Onunla sözleşmediniz mi, buluşmadınız mı?

Mine - Gönder beni buradan, dedim, bırak gideyim! Bırak n'olursun!..

Cemil - Önce söyle!

Mine - Neyi, ne kaldı söylenecek?

Cemil - Onunla yattınız mı yatmadınız mı?

Mine - Bu değil mi bütün kafanı kurcalayan? Daha önemli bir şey yok senin için! Çünkü sen bana hep böyle yatılır kalkılır bir yaratık diye baktın! Yatak yorgan gibi baktın! Bel, kalça, göğüs olarak gördün beni yalnız! Bir kez olsun bu kadın ne düşünür, aklından neler geçer diye yordun mu kafanı? Anlamaya çalıştın mı? Seninle yattım bu kadar yıldır, bundan ne pay çıkarıyorsun kendine? Ne verdim sanıyorsun sana? Her sefer gözlerimi nasıl kapadığımı, başımı nasıl başka yana çevirdiğimi görmedin mi bana yaklaşırken?.. Onunla yatmadım, bir kez olsun öpmedi bile beni, ama onunum! Kul köle olacak kadar, öl dediği yerde ölecek kadar onunum! Onunla bir kez on, bir kez de beş dakika yalnız konuştum, işte o kadar! İstesem onunla gidebilirdim de... Kaldı mı başka öğrenmek istediğin?

Cemil - Niye gitmedin öyleyse?

Mine - Gitmedim, ben onu sevdim, ama o belki de beni sevmedi, acıdı sadece! Beni buradan, bu dedikodulardan, bu bayağılıklardan kurtarmak istedi. Beni sevdiğini iyice bilmeden, beni gerçekten sevdiğine inanmadan gidemezdim onunla! Kabul edemezdim onun bu fedakârlığını! Gitmediğimin nedeni bu!

Cemil - Yani benim dediğim çıktı yine! Ondan yüz bulmuş olsan gidecektin demek?

Mine - Olmayacak! Anlaşamayacağız! Ömrümüz böyle geçemez seninle! Kuşadası'nda bir halam var, bırak beni onbeş gün, bir ay o-

nun yanına gideyim; sonra da boşanacak mıyız, ne yapacağız kararlaştıralım! Kendine sözüne inanacağın bir kadın bul! Beni tutma artık burada...

Cemil - Peki sen ne olacaksın?

Mine - Ben de bakarım başımın çaresine!

Cemil - Nasıl bakarsın, ne yapabilirsin sen?

Mine - Aç kalmam herhalde.

Cemil - Düşersin! Ben olmasam bir gün koruyamazsın kendini!

Mine - *(İsyanla)* Allahım! Çıldıracağım, çıldıracağım artık! Bırak beni dedim, gönder! Gönder, anlıyor musun?

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Birinci tablonun dekoru. Aynı gün, akşamüstü, tren saati.)

BİRİNCİ SAHNE

(Yolcu salonu. Cemil kara tahtaya trenin haberini yazmaktadır:
SAYIN YOLCULARA
BANDIRMA-İZMİR treni 6 dakika gecikme ile saat 18.30'da gelecektir.
I., II. Köylüler birinci bölümdeki yerlerinde otururlar. Sucu çocuk testisiyle dolanır.)

II. Köylü - Sen gel hele beni diğne. Bi vegil dut gendine...

I. Köylü - Ne va bunda vegil dutcek?

II. Köylü - Vegilsiz gidip geeme. Veglin agli, veglin biğdiği başga ne de oosa...

I. Köylü - Vegilin biğdiği ne olacak? Benim davamı benden eyi bilcek değel ya? Doğrusunu davacının gendi biğdiği gadar ne vegil bii ne hâkim.

II. Köylü - Oosun sen dut yine İbram'dan geri galma... *(İlyas yolcu salonuna girer.)*

İlyas - Şefimizi selâmlarım!

Cemil - *(Yazısını tamamlar. İlyas'a döner)* Selâmlar İlyas Efendi...

İlyas - *(Okuyarak)* Gecikme mi yine? Neyse altı dakika bir şey değil...

Cemil - *(Köylülere)* Hadi bakalım ağalar, kımıldanın biraz! *(Cemil büroya girer. Köylüler gişeye ilerlerler. İlyas salondaki levhalarla oyalanır.)*

İKİNCİ SAHNE

(Oturma odası)

Nurten - Çok şükür gidiyorum artık! Bu yaz da bitti...

Mine - Çok mu özledin İstanbul'u?

Nurten - İstanbul'u özlemeyi bırak şimdi bir yana, buradan bıktım! O yüzden üniversitenin açılmasını falan beklemeden gidiyorum. Yirmi gün İzmir'de kalacağım, oradan vapurla İstanbul'a geçerim. Allah arkamdan sizlere sabırlar versin. Gelecek yaz babam yine burada kalacak olursa dünyada gelmem! Kendi başına ne hali varsa görsün! Kimsenin hatırı için tatilimi berbat edemem vallahi!

Mine - Burası sizin yaşamınıza uymaz tabii...

Nurten - Patladım ayol, kahroldum! Üç ay nasıl dayandım ona şaşıyorum! *(Sözü değiştirerek)* Neyse, sen yazı fena geçirmiş sayılmazsın!

Mine - Ne gibi?

Nurten - Olan biten dünya âlemin ağzında, hâlâ benden saklamaya mı çalışıyorsun Allah aşkına? Görmüyor musun? Gidiyorum. Hoş çocuktu doğrusu...

Mine - Ben de şaşırdım artık kime ne diyeceğimi!

Nurten - Doğrusu o zaman kıskanmıştım seni. Aramızda ne de

olsa küçük bir rekabet geçti; ama sonra boşverdim! Düşündüm sen de haklısın! Bu küçük yerde her zaman ilgilenebileceğin biriyle karşılaşamazsın! Ama ben İstanbul'da nasıl olsa boş kalmam! İçin rahat etsin, sakın beni kırıldı gücendi sanıp da kendini üzme!

Mine - Sahiden inandınız mı duyduklarınıza?

Nurten - Niye inanmayayım? O kadar tabii bir şey ki! Gençsin, güzelsin ayol, günahın ne? Senin kocan gibi bir kocayla hayat geçer mi? Bu dünyaya bir daha gelecek değiliz ki!.. Yoksa gerçekten aranızda bir şey olmadı mı?

Mine - Duyduğunuz gibi bir şey olmadı!

Nurten - Yazık doğrusu, hem de çok yazık! Ama belliydi bu! O İlhan Bey bu işlerde beceriksizin biriydi... Sahi, buluşmadınız demek?

Mine - Açık söylüyorum, inanın...

Nurten - Böyle olduğunu bilseydim seni başka türlü savunurdum! Yine savundum ama böyle değil...

Mine - Bir şey değişmezdi!

Nurten - *(Yan pencereye doğru ilerler. Peronda dolaşanlara bakar.)* Şuna da bak! Neredeyse ağlayacak! Bayağı acıyacağım geliyor! Zavallı arkamdan pek boynu bükük kalacak! *(Servet, Bahri, Ofisçi parmaklıkların gerisinde tur atarlar.)*

Mine - Yakınlığınızı bilmiyorum.

Nurten - Ne yakınlığımız olacak? Canım sıkıldığı zamanlar bir iki kez eve aldım, hepsi o! Şimdi de kalkmış bana evlenme önermez mi? Hoppala! Ayıkla pirincin taşını. Delinin zoruna bak! O kadar güldüm ki! Ben senin dengin miyim a sersem! Ortaokulun ilk yılını iki yıl becerememiş, belge almış, bir de kalkmış benimle evlenecek! Ben senin koca diye yanında sokağa çıkar mıyım? Babasını neredeyse Ağa Han'la bir tutuyor! Şunun şurasında üç kuruşluk kasaba zengini. Onun zenginliği benim berber giderlerimi karşılamaz. Allahaısmarladık, bu iş bitti, dedim, anlaması gerekir. İstanbul'a gelecekmiş arkamdan! Haddini bilmezliğe bak! Allah korusun böylesi insanı öldürmeye falan da kalkar! Neyse, ben sana mektup yazarım, o zaman gelirsin dedim. Avucunu yalasın!

ÜÇÜNCÜ SAHNE

(Yolcu salonu önü)

Kaymakam - Merhaba Doktor, okudun mu İlhan beyin bu sabah gelen gazetedeki yazısını?

Doktor - Merhaba Kaymakam, şöyle acele bir baktım, hastaya çağırdılar baştan aşağıya okuyamadım. Akşama evde okuyacağım.

Kaymakam - Şaştım vallahi, burada bu kadar hizmetimiz geçiyor, memlekete bir şeyler yapalım diye çırpınıyoruz, ne benim, ne senin ne de başkanın adlarımızı bile anmamış, hep havadan sudan...

Doktor - Ne gibi havadan sudan?

Kaymakam - Gölbaşı'nın güzelliği, birtakım doğa övgüleri, falan filan. Sonra rakamlar, kimden almış anlayamadım?

Doktor - İstasyon parkından da söz var mı bari? Ayın doğuşundan falan? *(Gülüşürler)*

Kaymakam - Gölbaşı'ndan var daha çok. Anlaşılan o ilk gezinti gününü unutamamış! *(Cemil bürodan çıkar, öncekilere yaklaşır)*

Cemil - Hoş geldiniz sayın Kaymakamım!

Kaymakam - Hoş bulduk!

Cemil - Siz de hoş geldiniz Doktor bey!

Doktor - Hoş bulduk şef!

Cemil - *(Kaymakama)* Nurten Hanım yukarıda bizimkiyle oturuyor, bavullarını ben büroma aldım! *(Saatine bakar)* Trenin gelmesine on dakika bir şey var.

Kaymakam - Güzel! Bavullar için zahmet etmişsiniz!

Cemil - Aman efendim, sizin için zahmetin sözü mü olur? Siz kaymakamımıza ne yapsak manevi borcumuzu ödeyemeyiz...

Kaymakam - Rica ederim!

Cemil - Bu akşam yalnız kalıyorsunuz diye üzülüyorum...

Doktor - Sahi yahu Kaymakam, bu akşam şaka maka sen yalnız kalıyorsun! Hiç düşünmemiştim!

Kaymakam - Ben yalnızlığa alışığım ne de olsa...

Doktor - Alışıksın ama, bu akşam olmaz! Bu akşam sıcağı sıcağına yalnız kalma! Ne dersin şef, bu akşam kaymakam beyi yalnız bırakmayalım!..

Cemil - Kaymakam bey uygun görürlerse...

Doktor - Neden görmesin? Kaymakam beyin karışanı görüşeni yok, sen kendine bak, hanım izin verir mi sana? *(Gülüşmeler)*

Cemil - Benim izin kâğıdım her zaman cebimde!

Doktor - *(Kaymakama)* Gördün mü kazak adamı? *(Cemil'in sırtına vurur.)* Aferin şef, kazak erkeksin, bir daha gözüme girdin! *(Kaymakama)* Eee kaymakam bu akşam nerede toplanıyoruz sen söyle? Nurten Hanım'ı uğurlayacağımıza göre şöyle erkek erkeğe?

Kaymakam - En iyisi bize buyurun, bizim ev boş!

Doktor - Anlaştık öyleyse! O halde treni uğurladıktan sonra çarşıdan bir şeyler alıp doğru size gidiyoruz... *(Şef'e)* Ona göre davran.

Cemil - Ben trenin haberini verdikten sonra arkanızdan gelirim...

DÖRDÜNCÜ SAHNE

(İstasyon parkı)

Bahri - *(Servet'e)* Eee, seninkisi gidiyor ha?

Servet - Gidiyor.

Bahri - Nasıl efkârlı mısın?

Servet - Gelecek ay ben de İstanbul'dayım oğlum, bütün iş şu bir ayı geçirmekte!..

Ofisçi - *(Servet'e)* Allah versin, on beş günde, ayda bir İstanbul'dasın artık!

Servet - Orası öyle! *(Sözü değiştirir. Bahri'ye)* Senin şair n'oldu lan?

Bahri - Dünyasına küstü enayi. Görünmez artık o buralarda...

Ofisçi - Yaldızlamak dokundu desene oğlana?.. *(Gülüşmeler)*

Servet - *(Başıyla lojman penceresini işaret eder)* Seninkisi pencerede görünemiyor farkında mısın?

Ofisçi - Dur sen daha bakalım, gün gelecek sokağa da çıkamayacak o!

Servet - O öğretmenin ağabeysi buradayken pencereden ayrılmazdı namussuz! Neredeyse pencereden herifin kucağına düşecekti!

Ofisçi - Ormancı buradayken de öyleydi o! Ben onları unutmadım oğlum, hiç birini unutmadım! Dur sen, hepsini bir bir soracağız, her birinin sırası var!

Servet - Ah ulan Ofisçi, şunları bir yakalasaydık o gece!

Ofisçi - Yakalarız yine! O sefer olmadıysa başka sefer! Onunla olmadıysa başkasıyla! Alışan yapmadan duramaz nasıl olsa...

Bahri - Bekçi İsmail, o gece sabaha karşı evine girerken görmüş herifi...

Servet - Allah bilir iki ay yemişlerdir birbirlerini...

Ofisçi - *(Önlerinden geçen İlyas'a)* Ağbi, bizim gazeteleri unutma sakın!

İlyas - Oğlum, hâlâ aklınız başınıza gelmedi mi? İstanbul'daki takımlarla uğraşırken ayağınızın dibindeki gül gibi karıyı başkasına kaptırdınız, daha akıllanamadınız mı?

Ofisçi - Biz onun da gereğine bakarız ağbi, sen yüreğini geniş tut!

İlyas - Görelim bakalım. *(Perona geçer)*

Ofisçi - Göreceksiniz siz onun sonunu! Sonunu göreceksiniz! Onun sonu ya bardır ya demiryolu! Onu hep birlikte gidip demiryolunda görmezsek o zaman... *(Üçlü grubun taşkınlıkları artar)*

Servet - Islık çalalım mı lan Ofisçi?

Ofisçi - Çalın! *(Servet lojman penceresine doğru ıslık çalar.)*

Bahri - Şarkı söyleyelim daha iyi!

Ofisçi - Söyleyin, deli edin namussuzu!

Servet - "Hani ayrılmam derdin aldattın beni bu yaz" ha? *(Öbür*

ikisinin kahkahaları arasında şarkının ilk sözlerine başlar.) Hani ayrılmam derdin... *(Hep birlikte kahkahalar)*

Bahri - "Gitti de gelmeyiverdi..."yi söyleyelim daha iyi...

Birlikte - *(Şarkıya başlarlar)* Gitti de gelmeyiverdi... *(Kahkahalarla şarkıyı keserler)*

Kaymakam - Ne bu şarkılar böyle?

İlyas - Gençler eğleniyorlar sayın Kaymakamım!

Doktor - Ulan İlyas sen de az kulağı kesiklerden değilsin! *(Gülüşmeler. Ofisçi, Servet, Bahri oturdukları sıradan kalkarlar, Kaymakamı selâmlarlar.)*

Kaymakam - Hayrola?

Ofisçi - Eğleniyoruz sayın Kaymakamım!

Kaymakam - Hadi eğlenin bakalım...

Gençler - *(Ofisçi, Servet, Bahri birlikte)* Sağolun Kaymakam bey! *(Kaymakam ile Doktor yolcu salonuna doğru ilerlerler.)*

Servet - Ulan baba adam şu Kaymakam!

Bahri - Neme lâzım Doktor da baba adam!

BEŞİNCİ SAHNE

(Yolcu salonu. Cemil, Nurten'in iki valizi iki elinde bürosundan çıkar. Nurten ile Mine lojman kapısında görünürler. Perihan elinde Nurten'e yol hediyesi olarak getirdiği küçük bir kutuyla girer, lojmana yaklaşır.)

Sucu Çocuk - Alayım mı Cemil bey amca?

Cemil - Al bakalım! *(Bavulları çocuğa verir. Koltuğunun altına sıkıştırdığı işaret flamalarını eline alır. Kaymakam'a)* Beyefendi bavulları çocuk perona geçirecek; kusura bakmazsanız bendeniz trenin işaretini vereceğim...

Kaymakam - Siz işinize bakın Cemil bey!

Cemil - İyi yolculuklar Nurten hanım!

Nurten - Teşekkür ederim Cemil bey! *(Cemil'in elini sıkar)*

Cemil - Bizi hatırdan çıkarmayın, kış tatilinde de gelin...

Nurten - İnşallah!

Cemil - Müsaadenizle, treni karşılayacağım... *(Çıkar)*

Nurten - *(Mine'ye)* Yavaş yavaş vedalaşalım mı?

Mine - Siz bilirsiniz...

Nurten - *(Mine'yi öper)* Sağlıcakla kal canım, her şey için çok teşekkürler! Sana yazarım...

Mine - Güle güle, iyi yolculuklar! Yazarsan sevinirim...

Nurten - *(Perihan'ı öper)* Hoşçakal şekerim!

Perihan - Güle güle! *(Kutuyu verir)* Pek uygun bir şey değil ama kırılıncaya kadar sana beni hatırlatır...

Nurten - *(Kutuyu alır)* Ne gereği vardı? Niye zahmet ettin! Allahaısmarladık Doktor!

Doktor - Güle güle deli kız!

Nurten - Öpeyim seni!

Doktor - Çok uzatma gözlerimi yaşartacaksın! Hadi öp! *(Nurten Doktoru öper)* Ben de seni öpeyim... *(Öper)*

Nurten - Babacığım Allahaısmarladık! *(Babasını kucaklar, öper)*

Kaymakam - Güle güle kızım.

Nurten - Seni mektupsuz bırakmam!

Kaymakam - Görürüz!

Nurten - Kendine iyi bak, çok içme!

Kaymakam - Merak etme!

Doktor - Bu akşam içmesine izni verirsin herhalde! *(Gülüşürler. Mine'ye)* Bacım bu akşam şefi de senden ayırıyoruz.

Kaymakam - Bana gelecekler, izin verirsiniz herhalde?

Mine - Alın, isterseniz yarın akşam da sizin olsun!

Doktor - Yaşşa bacım! *(Gülüşürler. Tren sesi duyulur.)* Tren göründü! Yürüyelim, sallanmayalım! *(Sahne bir an boş kalır. Duran trenin islim sesleri, az sonra kalkışını, uzaklaşmasını veren düdük, teker sesleri.)*

ALTINCI SAHNE

(Oturma odası)

Cemil - Doktorla ben bu akşam Kaymakam beyi yalnız bırakmayacağız!

Mine - Haberim var!

Cemil - Gitmesem ayıp olurdu. Sen yemeğini ye, beni bekleme!

Mine - Sen beni düşünme!

Cemil - Çok geç kalmam, en geç on birde dönerim!

Mine - Kaçta istersen dön! Anahtarın yanında mı?

Cemil - Yanımda.

Mine - İyi, dönüşünde beni uyur bulursan uyandırma!

Cemil - Uyandırmam, ben gidiyorum...

Mine - Çok içme; anahtarla kapıyı açamayacak kadar sarhoş oluyorsun!

Cemil - Merak etme!

Mine - Merakımdan çok, başıma gelecekleri söylüyorum...

Cemil - Herhalde az bir şey içeriz sonra da bezik oynarız!

Mine - İnşallah öyle olur; uykudan kalkıp kapıyı açmak zorunda kalmam!

Cemil - Allahaısmarladık.

Mine - Güle güle... *(Cemil çıkar)*

YEDİNCİ SAHNE

(İstasyon parkı. Cemil lojmandan çıkar. Kasaba yönünde ilerler.)

Servet - Ofisçi gözünaydın, kocası gidiyor...

Ofisçi - Allah razı olsun Kaymakamdan da kızından da...

Servet - Artık bu akşam göster kendini!

Ofisçi - Ben bilirim yapacağımı!

Servet - Niyetin ne?

Ofisçi - Önce kasabaya gidelim, iki tek atalım, gece biraz ilerlesin, sonra görürsün yapacağımı! Bu gece o kadın benim!..

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Üç saat sonra. Lojman karanlıklar içindedir. Sahne, sadece istasyonun perona doğru olan köşesinde yanan sokak lâmbasıyla aydınlanır. Ofisçi kasaba yönünden çevik adımlarla girer. Çevresini kollayarak lojman kapısına yaklaşır. Çakısını çıkarır, kapının kilidiyle oynamaya başlar. Sarhoş taklidi yaparak kapıya çarpar.)

Mine - *(Seslenir)* Kim o? *(Ofisçi kilidi kurcalar. Yalpalar.) (Yukarıda, holde yanan ışık pencereden hafif dışarı vurur.)* Kim o diyorum? *(Ofisçi Cemil'i taklit eder.)*

Ofisçi - Ben...

Mine - Cemil? *(Ofisçi anlaşılmaz sesler çıkarır. Mine pencereden aşağısını görmeye çalışır.)* Cemil sen misin?

Ofisçi - Hıııı... bbbbennnnn.....

Mine - Bekle, geliyorum... *(Ofisçi, merdivenlerde Mine'nin ayak seslerini duyunca, birden toparlanır. Kapının yanına çekilir. Mine, sabahlığı ile sokak kapısını açar, merdivenlerin ışığı dışarı vurur. Kapıda durur, bakınır.)* Cemil!

Ofisçi - Cemil, değil, benim!

Mine - *(İçeri kaçar)* Ne işin var senin burada.

Ofisçi - Yalnızsınız...

Mine - Defol! *(Kapıyı kapatmak ister. Ofisçi kapının eşiğine ayağını koyar, kapıyı omuzlar.)*

Ofisçi - Bir dakika konuşmama izin ver!

Mine - Defol diyorum!

Ofisçi - Bir dakika dinle!..

Mine - Bağıracağım!

Ofisçi - İstediğin kadar bağır, kimseye duyuramazsın! *(Mine merdivenlerden üst kata kaçar. Merdivenlerin ışığını söndürür. Kararan merdivenlerde sağa sola çarpan ayak sesleri... Mine'nin yukarıdan fırlattığı bir testinin düşmesi...)*

Mine - Yaklaşma diyorum sana!

Ofisçi - Bir dakika dinle...

Mine - Dur!

Ofisçi - Benden kurtulamazsın! *(Karanlıkta arkası arkasına iki el çifte sesi duyulur.)* Vuruldum! Yaktın beni... *(Ofisçi yuvarlanır, kapının eşiğinde yığılı kalır. Mine ışığı yakar. Elinde çifte ile görünür. Oturma odasına geçer. Odasının ışığını yakar. Telefona yaklaşır. Numaraları çevirir.)*

Mine - Alo, alo, Kaymakam beyin evi mi?..

PERDE

Paris, Ağustos 1957
Düzeltmeler: Temmuz 1959
Son düzeltmeler: Etiler, 9 Mart 1986

NALINLAR

(Komedi, 2 Bölüm)

B e r i n ' e
Yazarlığımın
sevinçleri, üzüntüleri
evliliğimizin anılarıyla karışıyor.
Yıllardır
bütün yazdıklarımda
Senin
sabırlı desteğinin
dost ellerinin gölgesi
var.
Bu kitabımı
Sana sunuyorum.

N.C.

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Osman Yavaş: Seher'in âşığı
Muhtar: Köyün muhtarı
Döndü Karakuş: Dul bir kadın
Ömer Akkuzulu: Seher'in ağabeysi
Esma Akkuzulu: Seher'in annesi
Seher Akkuzulu: Esma'nın kızı
Ali Kınalı: Osman'ın arkadaşı

(Olay günümüzde, Urla dolaylarında geçer. Dekor: Küçük bir köy meydanı. Salondan sahneye bakınca: Sağda Seher'in, solda Döndü'nün, ortada Muhtar'ın evinin avlu duvarları. Muhtar'ın evinin sağından solundan köyün içine doğru ilerleyen iki sokak. Muhtar'ın evinin avlu duvarı önünde bir dut ağacı, küçük bir çeşme. Oyunun yazılışında dekorun üçer kanatlı paravanalarla kurulması düşünülmüştür. Paravanalardan biri Seher'in, biri Döndü'nün, biri Muhtar'ın evi olacaktır. Paravanaların orta kanatlarında açılan kapılardan Seher ile Döndü'nün evlerine girilir. Muhtar'ın avlu kapısı sağ yan kanattadır. Oyunun evlerin içinde geçen sahnelerinde, Seher'in, Döndü'nün evlerini temsil eden paravanaların, seyirciye doğru olan kanatları 180 derece sahne içine doğru döndürülür. İç sahneler, paravanaların iç yüzleri önünde, sahnenin bütününe taşarak oynanır.)

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(Osman Yavaş, sol taraftaki sokaktan, etrafını kollayarak yaklaşır. Çeşmenin yakınında durur. Cebinden aynasını çıkarır, önce kaşına gözüne acele bir bakış atar, sonra Seher'in avlusundaki ağaca ayna tutmaya başlar. Işık bir zaman ağacın yapraklarında dolaşır. Muhtar, bu sırada kendi avlu duvarının üstünden başını uzatmış, Osman'ın hareketlerini gözetlemektedir. Bir ayak sesi duyulur. Osman, geldiği sokaktan acele uzaklaşır. Döndü, sağdaki sokaktan yaklaşır, meydanı geçerek kendi kapısına doğru ilerlediği sırada Muhtar, avlu kapısından çıkar, yetişir.)

Muhtar - Döndü Bacı, Döndü Bacı!

Döndü - *(Duraklar)* Buyur, Muhtar Efendi?..

Muhtar - *(Söze nereden başlayacağını kestiremeyerek)* Nasılsın? İyi misin?

Döndü - Hamdolsun, seni sormalı?..

Muhtar - Allah daha ziyade afiyet versin..

Döndü - Cümleye yanı sıra bana da.. *(Evine girecek olur.)*

Muhtar - *(Döndü'yü önler)* Kusura bakma, seni yolundan çevirdim..

Döndü - *(Meraklanır)* Hayrola, ne vardı?

Muhtar - Diyeceğimi dinle: Şu meydanın etrafında, Akkuzulular, sen, ben bunca yıldır üç komşuyuz, bunca yıllık hukukumuz var..

Döndü - Elbette, olmaz olur mu?

Muhtar - Allah da şahit, sen de şahitsin! Akkuzulu öldü öleli, o gün bugün, karısını, yetimlerini bir gün olsun yoklamadan bırakmadım..

Döndü - Ona bakarsan sen de şahitsin! Ben de kendime düşeni yaptım. Çok şükür o yönden vicdanım rahat! Bir gün olsun kendilerini ne kırdım, ne de gücendirdim..

Muhtar - Kırmak, gücendirmek ne kelime! Akkuzulu öldü öleli karısını kendi karımdan, çocuklarını kendi çocuklarımdan ayırmadım..

Döndü - Ya benim Ömer'e de Seher'e de az mı emeğim geçti? Oğlum kızım olmadı, ikisini de evlât bildim, dizlerimde büyüttüm..

Muhtar - Benden yana yaptıklarım helâl olsun..

Döndü - *(Daha abartmalı)* Benden yana yerden göğe helal olsun!..

Muhtar - Öyleyse, madem şunun şurasında üç komşuyuz, madem Seher de, Ömer de, anaları da sana bana emanet, onların hakkına, hukukuna mukayyet olmak, kapılarına göz kulak olmak, senin benim en vicdani vazifemiz..

Döndü - Vazifemiz ne kelime! Boynumuzun borcu! Onların hesabı dünya ahret senden benden sorulur..

Muhtar - Bak bunu iyi bildin..

Döndü - *(Keserek)* Hiç bilmem mi? Seher'in rahmetli kocası Koca Akkuzulu bir gün beni yoklamasa, olmazdı! Ah ne adamdı ne adam!.. Şimdi öyle adamlar nerde?

Muhtar - Nurlar içinde yatsın. Bana da bir gün takılmasa duramazdı.. Şimdi Döndü Bacı, Akkuzulu'nun yaptıklarını senin de benim de ödememizin zamanı! Beni dinle...

Döndü - Söyle, her ne dersen baş üstüne..

Muhtar - Osman Yavaş'ı nasıl tanırsın?

Döndü - *(Kendine çekidüzen verir)* Eh, şöyle böyle..

Muhtar - Yani nasıl?

Döndü - Adı gibi yavaş derler, bilmem ki!..

Muhtar - Sen öyle dediklerine bakma..

Döndü - Kendi de öyle sümsük pümsük görünür..

Muhtar - Sen onun öyle göründüğüne bakma..

Döndü - Gayrı herkesin içyüzünü bir Allah bilir..

Muhtar - Sen onun içyüzünü benden sor! Onun adı yavaş ama, kendi hiç yavaş değil..

Döndü - Günahı boynuna!

Muhtar - Kendi hızlı mı hızlı..

Döndü - Deme!

Muhtar - Sen onu bugünlerde buralarda dolanırken gördün mü?

Döndü - Bazı bazı.. Ne vardı?

Muhtar - Sen onun niyetinden haber aldın mı?

Döndü - Almadım. Ne olmuş?

Muhtar - Sen onun niyetini bir bilsen..

Döndü - Töbe töbe, Allah insanı kuru iftiradan korusun.. *(Kendine çekidüzen verir.)*

Muhtar - Onun niyeti Seher'i kaçırmak..

Döndü - Kimden duydun?

Muhtar - Duymadım, gördüm..

Döndü - *(Artan merakla)* Ne gördün?

Muhtar - Az önce sen gelmeden gene buralardaydı..

Döndü - *(Kendi kendine)* Ne yaptı acaba? *(Muhtar'a)* Neyini gördün?

Muhtar - Az önce sen gelmeden buralarda dolandı dolandı..

Döndü - *(Kendi kendine)* Vah garip! Allah vere de bir açık vermese! *(Muhtar'a)* Olur ya bir beklediği vardır..

Muhtar - Seher'in avlusundaki duta ayna tuttu. *(Osman'ı taklit eder.)* Senin geldiğini duyunca tabanları kaldırıp kaçtı..

Döndü - *(Bozularak)* Seher'in avlusundaki duta ayna mı tuttu dedin?

Muhtar - Seher'in avlusundaki duta ayna tuttu..

Döndü - *(Muhtar'ı kolundan tutar, Seher'in evine doğru döndürür.)* Yüzü bu tarafa mı dönüktü? *(Kendi evine doğru döndürür.)* Yoksa bu tarafa mı?

Muhtar - *(Döndü'yü kolundan tutar. Seher'in evine doğru döndürür.)* Bu tarafa!

Döndü - *(Muhtar'ı iter)* Bak utanmaza! Sen nerde gördün?

Muhtar - Avlu duvarından uzandım, gördüm.

Döndü - Bak iki yüzlü rezile.. Seher ne yaptı?

Muhtar - Seher'den yana ses çıkmadı..

Döndü - Emin misin? Seher de ona kuyruk sallamasın?

Muhtar - Eminim. Bir ay önce Seher'in onda gönül vardı, ama geçti..

Döndü - Bak hayırsıza! Bu hikâye bir aydan da eski demek..

Muhtar - Hikâye, bir aydan da, iki aydan da eski.. Dedikodu benim kulağıma geleli üç ayı geçti.. Seher'in bir acemilik ettğini, Osman'ın o veresiye aldığı çizmelerine, çalımına kapıldığını, Osman'la mektuplaştığını duydum, üstüme düşen komşuluk vazifesini yerine getirdim. Seher'in anasının kulağına haberi ulaştırdım..

Döndü - Ağzın dilin var olsun!

Muhtar - Anası, Seher'i kollamış, mektuplarını yakalamış..

Döndü - Ağabeyisine de gösterseydi bari..

Muhtar - Göstermiş anlaşılan..

Döndü - Ağabeyi de Seher'i bir temiz dövseydi..

Muhtar - Dövdü mü dövmedi mi, o cihet meçhul! Benim kulağıma gelen; anası ile ağabeyi birlik olmuş, Seher'in gözünü açmışlar, Seher de Osman Yavaş'tan soğumuş..

Döndü - Tevekkeli Seher bir aydır kapıda pencerede görünmüyor desene..

Muhtar - Ama Osman Yavaş sabah akşam buralarda fır dönüp duruyor! Niyeti aşikâr. Onun buralarda dolaşması babasının hayrına mı?

Döndü - Ne bileyim, ben onu çocuk yerine kodum da aklıma hiçbir kötülük getirmedim. Benim yüreğim temizdir, ne de olsa!

Muhtar - Onun gözü Seher'in malında! Niyeti Seher'i kaçırmak, malına mülküne konmak!..

Döndü - Vay utanmaz arlanmaz vay! Madem Seher'in malında gözü var, at hırsızı gibi kızın başını boş görünce alıp kaçırmayı düşüneceğine, anasından ağabeyinden doğru dürüst yoluyla istetse ya!..

Muhtar - Yavaş'larda utanmak arlanmak ne gezer? Bu köyde Yavaş'lara kız verecek adam mı var? O kopuğun nesine kız versinler? Yavaş'ların hepsi aç, hepsi çıplak. Sen Yavaş'ların kim olduğunu bilmez msin?

Döndü - Hiç bilmem mi? Senden âlâ bilirim.

Muhtar - Yavaş'ların kendilerine yiyecek bir lokma ekmekleri yok! Gelin alıp da neyle besleyecekler? Neyle düğün yapacaklar? Ben on beş yıldır Yavaş'lardan hiçbirine selâm olsun vermem..

Döndü - Sanki ben verdim de ne oldu?

Muhtar - Sen hiç Yavaş'lardan adam çıktığını gördün mü? Nerde birini görsem yolumu değiştiririm.

Döndü - Akıllılık edersin..

Muhtar - Sen o Osman'ın babası olacak yalancının on beş yıl önce benim mahkememde ettiğini bilmez misin? Hâkim onun iki paralık sözüne uydu da, ben davamı kaybettim. Elbet ben bunu onun yanına komam!

Döndü - Haklısın Muhtar Efendi! Öylesine ne yapsan haklısın!

Muhtar - Günü gelsin ben Osman Yavaş'ı bir gün bu köyde tutmam, doğru askere..

Döndü - Gönder! Günü gelsin bir gün gecikme..

Muhtar - Göndereceğim elbet! Ama iş ki Osman bir yolunu bulup da o güne kadar Seher'i kaçırmasın..

Döndü - Allah korusun! Allah yazdıysa bozsun!

Muhtar - Onun için sen Seher'in anasını ya da ağabeyisini gör, Seher'i boş bulunup yalnız bırakmasınlar..

Döndü - Bunu sen söylesen daha doğru olmaz mı?

Muhtar - Ben söylesem, bakarsın akıllarına bir şey gelir. Ya-

vaş'larla aram açık, o yüzden oğullarına Seher'i vermelerini istemediğimi sanırlar..

Döndü - *(Kendine çekidüzen verir.)* Ben kalkıp söyleyecek olsam, bilmem ki...

Muhtar - Sen söyle, çekinme..

Döndü - Seher'i çekemedi, kıskandı demesinler de..

Muhtar - O yönden onlar işin doğrusunu bilir, meraklanma.. Hadi bak, ağabeyisi geliyor, hemen söyle! Kulağını iyice doldur. *(Çıkar. Ömer ön taraftan girer, evlerinin kapısına doğru ilerler.)*

Döndü - *(Telâşlı)* Ömer! Ömer, huu!

Ömer - Sen misin Döndü Bacı!

Döndü - Benim ya, başka kim olur?

Ömer - Buyur, bir diyeceğin mi var? *(Döndü, başörtüsünü çözüp, çenesinin altına ucunu kıstırarak yeniden bağlar, Ömer'e yaklaşır.)*

Döndü - Sorma, ne zamandır senin yolunu gözledim.

Ömer - Hayrola?

Döndü - Kapımın önünden ayrılmadım, görünmeni bekledim. Az önce Muhtar'a da seni gördü mü diye sordum..

Ömer - Ne diye?

Döndü - Haberin yok mu? O Osman Yavaş olacak yüzsüz gene buralarda dolaşıyor..

Ömer - *(Kuşkulu)* Ne zaman?

Döndü - Az önce, yarım saat var yok. Ben kapıdan çıktım da koşturdum..

Ömer - Ne yaptı?

Döndü - Avlunuzdaki duta ayna tutarken yakaladım.

Ömer - Ya Seher? Konuştular mı?

Döndü - Orasını görmedim.

Ömer - Bizim kapı açılmadı mı?

Döndü - Artık açıldı dersem yalan olur..

Ömer - *(Ayrılmak ister)* Ben şimdi eve girer anlarım..

Döndü - *(Ömer'i önler)* Ömer oğlum gözünü iyice aç! O itin niyeti ortada..

Ömer - Hadi Döndü Bacı, hoşça kal..

Döndü - *(Ömer'i önler)* O çıplağın gözü Seher'in malında! *(Gömleğinin göğüs kısmını, şalvarının gerisini düzeltir)* Bunu iyice bil! Oğlan, Seher'in nesi var nesi yok hepsine göz dikmiş! Rahmetli babanın bıraktığı üç beş parça mülke o açı ortak etme..

Esma - Hoşça kal Döndü Bacı! Sen Osman'ı buralarda görürsen gene bana söyle.. *(Seher'lerin oturma odası. Esma Akkuzulu minderin üstünde oturur. Ömer girer.)*

Ömer - Seher nerede?

Esma - Mutfakta..

Ömer - Ne işi var mutfakta?

Esma - Ayranı dövüyor duymuyor musun? *(Esma yerinden kalkar, kulise kulak verir, dibek gürültüsü artar.)* Duy bak, duydun mu?

Ömer - Duydum. Yalnız mı?

Esma - Yalnız..

Ömer - Konu komşudan, akranlarından gelen giden olmadı mı?

Esma - Olmadı..

Ömer - Seher kapıdan dışarı çıkmadı mı?

Esma - Çıkmadı..

Ömer - Ana sen Seher'i yalnız bırakmasan, başından ayrılmasan, daha iyi edersin. Ben sana sabah evden çıkarken Seher'i yalnız bırakma dedim..

Esma - Oğlum, kız kısmı nasıl idare edilir sen benden iyi mi bileceksin? Yayığın sapını nasıl gümbür gümbür indiriyor, duymuyor musun?

Ömer - Daha önce yanında mıydın?

Esma - Daha önce bulgur çektirdim. Bizim evde sessiz görülecek iş mi var? Böylesi başında dikilip durmaktan iyidir. O, şimdi kendini kollamıyorum sanır. Başında dikilecek olsam, kız kısmı belli olmaz, aklına gelmeyen bir iş varsa geleceği tutar. İyisi mi, tutuşturu-

rum eline ya yayığın sapını, ya değirmenin kulpunu, ya süpürgeyi, evin hangi köşesinde olsam, bıraktığım yerde duruyor mu, anlarım. Avluda süpürge mi süpürüyor, süpürgenin hışırtısı kesildi mi çıkar yoklarım. Sen benim işime karışma..

Ömer - Karışma ama o Osman Yavaş olacak züğürt oğlu züğürt gene bizim kapının önünde dolanıp duruyormuş..

Esma - Dolansın varsın! Seher'in gönlü artık ondan geçti.

Ömer - Ne bildin?

Esma - Ben anasıyım bilmem mi? O ne duyar ne düşünür sen bana sor..

Ömer - Başımıza bir iş açarsa karışmam!

Esma - Açmaz, sen hiç meraklanma! Ortada bu kadar delil bu kadar emare var..

Ömer - *(Rahatlama isteğiyle)* Ne varsa anlat da, ben de bileyim!..

Esma - Seher, Osman'ı aklından iyice sildi çıkardı. Artık akşam hangi taraftan yatarsa o taraftan kalkıyor. Eskisi gibi, bütün gece bir sağına, bir soluna dönüp durmuyor..

Ömer - Delil dediğin bu mu?..

Esma - Dahası da var: Sabahları kalkınca, eskisi gibi gece şu rüyayı gördüm, bu rüyayı gördüm, ne demeye gelir, nasıl çıkar, diye önüm ardım sıra dolanıp anlatmaya kalkmıyor..

Ömer - Her gece rüya görecek değil ya..

Esma - Bitmedi, gidip kapı karşı çeşmeden su doldursun diye, ikide bir testideki, küpteki suyu yoklamıyor. Bir ay önce olsa testiyi bile bile devirir, suyunu kazaymış gibi dökerdi.. Testi dolu olsa, Muhtar'ın kızından şunu alacağım bunu alacağım diye fırt fırt kapıdan fırlardı. Şimdi canının şurdan şuraya adım atmak istediği yok! İştahı düzeldi, eskisi gibi göğüs geçirmiyor, dalıp gitmiyor! Bunların hepsi boşuna mı?

Ömer - Bana kalsa ben bunların hiçbirine güvenmem! Seni beni uyutmak için böyle davranmadığı nereden belli? Biliyorsun, kırk defa dedim, Seher'in evlenme sırası henüz gelmedi! Bizim henüz çe-

yiz düzecek, kız evlendirecek halimiz yok! Daha bunun burasında babam öleli ne oldu?

Esma - Dört yıl doldu, beşe girdi..

Ömer - Dediğin gibi bile olsa, daha dün sayılır! Daha ancak kendimizi derleyip toparladık! Çeyiz düzüp açılmanın sırası değil!

Esma - Hamdolsun oğlum, neyimiz eksik? Baban rahmetli çok şükür ardında hepimizin geçimine yetecek, bizi kimsenin yardımına muhtaç etmeyecek kadar mal bıraktı. Hayırlı bir kısmeti çıkarsa Seher'i de elbet evlendiririz!

Ömer - Mal bıraktı da ne bıraktı? *(Öfkeli)* İkide birde başıma kakıp durmasana! Ne bıraktı? Söyle, ne bıraktı? Seher'i meheri evlendiremeyiz!

Esma - Daha ne bıraksın oğlum? Ev bıraktı, bağ bıraktı, tarla bıraktı, değirmen bıraktı. Hepsini sizlere bıraktı işte. Bu kadar mal koca köyde başka kimde var?

Ömer - Hıh! Ev bırakmış! Ev de ne ev ya! Bu ev de ev mi? Bir ev bıraktı ama, ardında da bir bölük mirasçı bıraktı..

Esma - Bir bölük dediğin kim? Sen ben, bir de kardeşin..

Ömer - Daha kaç kişi olsun! Konu komşuyu da mirasına katacak değiliz ya! Söyle, bu ev bölsen üçe bölünür mü? Bölünmez! Satsan üç ev alınır mı? Alınmaz! Söyle, önce kime? Sana mı, bana mı, yoksa Seher'e mi?

Esma - Senin olsun oğlum, sen otur. Senden kardeşinle benim ev istediğimiz mi var? Sen güle güle otur. Ben sağ oldukça bir köşesine sığınırım nasıl olsa! Kızkardeşin de gelin gittiği evde barınır, olur biter..

Ömer - Barınırmış! Bir kere gelin gitsin de görürüz! Elin oğlu, seni beni dinler mi?

Esma - Babandan kalma sana da yeter Seher'e de! Seher de kardeşindir, ona da ne münasip görürsen ayırır, verirsin..

Ömer - Ne var ki neyi vereyim? Senin de aklın kesti ya bu evin mirasa girmeyeceğine!..

Esma - Ona da evden olmazsa bağdan verirsin..

Ömer - Bağdan mı? Hangi bağdan?

Esma - Babanın bağından..

Ömer - On dönümlük bağ önce kime?

Esma - On beş dönüm değil miydi?

Ömer - Tapuya, vergi dairesine inanırsan, on beş! Ama doğrusunu sen gel bana sor! Karşıdan on beş görünür, gir içine, on beş dönüm bağ nerde?

Esma - Eksik mi çıktı? Rahmetli baban hep on beş dönüm derdi..

Ömer - Sen her hesabı babamın dediğine göre yaparsan daha çok aldanırsın! Babamın sağlam bir işi mi var? Her dediği böyle!

Esma - O bağa hep onbeş dönüm derlerdi. Baban almadan da öyle duyardım!

Ömer - Her tarafı bağ olsa onbeş dönüm olur elbet! Seyrek yeri var, ayrıklı yeri var, kanyaşılı yeri var, yaşlı yeri var, şöyle akılla bir hesaba vurdun mu, bağ gibi bağ diyeceğin yeri on dönümü ya bulur ya bulmaz..

Esma - Her ne kadarsa, sen de kardeşinin payına ne düşerse böler verirsin, ben alsam da olur almasam da..

Ömer - *(Artan bir öfkeyle)* Ne? Böleyim mi? Babamdan kalan tek bağı böleyim, öyle mi? Aferin ana! O bağın tek yaprağı sararsa babamın içi titrerdi! Ben o bağı ikiye üçe bölüp de babamın kemiklerini mezarında sızlatamam, anladın mı? Ben o bağın içine yabancı sokmam! Hadi böldün diyelim, elin oğlu, Seher'in varacağı o hangi hayırsızsa kıymetini bilecek mi bakalım? Doğru dürüst bakacak mı? Ben senin payını, kendi payımı işler kına gibi tutarım gene! Ama gözümün önünde babamın bağının bir parçasını ot bürümüş, gen kalmış göremem!

Esma - Bağ da bütün bütün sana kalsın oğlum. Sen bağı olduğu gibi al, değirmeni de olduğu gibi Seher'e bırak! Ödeşirsiniz, kardeşindir, sözünden çıkacak değil elbet!

Ömer - İnsaf, vallahi insaf, billahi insaf! Altı yıldır o değirme-

nin vergilerini veren kim? Tamirini yaptıran kim? Seher mi? Daha geçen yıl duvarı yıkıldı, usta tuttum, kum aldım, kireç aldım, dünya kadar gündelik ödedim.

Esma - İcarını da aldın ya oğlum, boş yere öfkelenmesene...

Ömer - Aldım da cebime mi attım? Hep bu evin masrafına döktüm. Ama anlaşıldı! Sen de kızından yanasın! Daha iki yıl önce taşı yenikti değiştirttim, unuttunuz mu? Eh, bölünecek olursa hepsinin hesabını çıkarırım! Bakalım kim alacaklı çıkar, kim borçlu? Hakkımı Osman Yavaş'a yedirecek göz yok bende!

Esma - Dur oğlum, hemen o kadar ileri gitme! Aramızda oturur, anlaşırız elbet!

Ömer - Babamdan kaldı denilebilecek ortada bir Kargasekmez'deki on dönümlük tarla var..

Esma - Bir de Duvaklı Çayır'daki yirmi dönümlük bahçe..

Ömer - *(Parlar)* Çayırdaki bahçenin adını ağzına aldığını bir daha duymayayım! O bahçeye kimse giremez, anladın mı? Kimse adım atamaz. O bahçenin hendeklerini ben açtım! Çitlerini ben çevirdim! Setlerini ben ördüm! O bahçeyi bahçe edinceye kadar benim avuçlarım nasır tuttu, belime ağrılar girdi.

Esma - İnkâr eden yok, telâşlanma..

Ömer - Niye setlerini ördüm? Niye hendeklerini açtım? Niye avuçlarım nasır bağladı? Osman Yavaş gelsin de hazıra konsun diye mi? Osman Yavaş'ın malında gözü kalsın da, Seher'in ardında dolansın diye mi? Yağma yok! Ben enayi değilim!

Esma - Tövbe, tövbe, tövbe..

Ömer - Sersem hiç değilim!..

Esma - Tövbe estağfurullah!

Ömer - Osman Yavaş'ın uşağı da değilim! Osman Yavaş'a hazır yediremem!

Esma - Yedirme oğlum, yedirme! Kardeşinle ben bu kadar yıl aldığının verdiğinin hesabını nasıl sormadıksa, gene sormayız senden! Sen bağı, bahçeyi, değirmeni bildiğin gibi idare et!

Ömer - Elbette! Bağı, bahçeyi, değirmeni bildiğim gibi idare ederim. Seher'in de gözü varsa Kargasekmez'deki tarlayı alsın otursun! Varacağı adam adam çıkarsa o tarlayı çakalboğandan, ayrıktan kurtarır, adam eder. O tarlanın hazineye ipotek borcu var, onu da öder. İpoteğini kaldırır, tarlaya alnının akıyla sahip olur. Ben o tarlanın ne alacağına karışırım, ne vereceğine! Seher ne de olsa kardeşimdir, hakkını yemem! Kargasekmez'deki tarladan bir karış hisse istemem!

Esma - Seher'in de ağzından bugüne kadar bir kere olsun senden hisse istediğini duymadım. Merak etme, sen ne dersen öyle olur..

Ömer - İsterse öyle olmasın! Benim kimsenin hakkında gözüm yok! Al onu karşına, adamakıllı konuş! Osman Yavaş sabah akşam kapısının önünde dolanıp durmasın! Kardeş istiyorsa kardeşiyim! Ölünceye kadar bu ev, bu sofra ona açık! Ama mal istiyor, koca istiyorsa benden medet ummasın! İşte kapı, çeksin başını gözünün gördüğü yere gitsin! Ağabeyim var, kardeşim var demesin! Kafam kızarsa vallahi Kargasekmez'deki tarlayı da vermem! İşte mahkeme, işte kapı! Gücü yeterse, gitsin uğraşsın! Hem vallahi hem billahi vekillere yediririm, Osman Yavaş'a yedirtmem!

Esma - *(Kulak verir)* Dur bakayım, dur, sus azcık..

Ömer - *(Kulak verir, telâşlı)* Ses yok!

Esma - Ayranı döğdü bitirdi galiba..

Ömer - Kaçmasın?

Esma - Kaçmamış! Nalınları ayağında mutfakta dolanıyor! Dur bakayım, dur, gürültü etme! Bağırıp çağırmandan iyice anlayamadım! Sus!.. Tamam, nalınları ayağında mutfakta dolanıyor..

Ömer - Bak bakalım..

Esma - Lüzumu yok, ayranı boşaltıyor..

Ömer - Seslensene!

Esma - *(Kulise doğru seslenir)* Seher, Seher huuu! *(Dışarıda kap kacak sesleri, nalın sesleri, şırıltı, Ömer'e)* Birinci tencereyi doldurdu, ikinciyi dolduruyor.. *(Dışarıya)* Seher, Seher kız!..

Seher'in Sesi - Ne var?

Esma - İşin bittiyse azcık geliver..

Seher'in Sesi - Ayranı boşaltıyorum..

Esma - *(Ömer'e)* Gördün mü? *(Dışarıya)* İyi, boşalt da gel! *(Ömer'e)* Nasıl? Dediğim doğru çıktı mı? Hadi sen çek git bakalım! *(Dışarıya)* Hadi kızım, oyalanma!..

Seher'in Sesi - Patlamadın ya!.. *(Ömer çıkar. Esma mindere uzanır. Ağrı sızı içinde kıvranıyor görünür.)*

Esma - Of! Ay! Kollarım, boynum, bacaklarım..

Seher - *(Girer)* Gene mi?

Esma - Seher, yetiş kızım! Yetiş..

Seher - Ne oldu? Neyin var gene?

Esma - Allah seni gözümden bir dakika ayırmasın! *(Kalkmaya çalışır)* Allah seni yanımdan eksik etmesin..

Seher - Neren tutuldu gene?

Esma - Tutulmayan yerim mi kaldı? Boynum, omuzlarım, kollarım.. Sanki hiçbiri benim değil!

Seher - *(Anasını yatırır)* Hadi uzan.. *(Arkasına geçer, anasının omuzlarını kavrar.)*

Esma - *(Hafif doğrulur)* Sanki her tarafım demir bir çember..

Seher - *(Anasını yüzükoyun iter)* Hadi yat, kımıldama..

Esma - Yağmur mu yağacak gene bilmem ki? Oğ, oğ, yumuşat, kır.. *(Seher kulunçlarını kırarken devamla)* Korkma, kır!.. Nasıl kaskatı olmuşlar gene! Her yanım taş kesilmiş! Ay belim! Ay kasıklarım! Allah senden razı olsun! Allah senin yokluğunu, senin hasretini bana göstermesin... Kopar kopar, iyice kopar! Çivi batırsan haberim olmayacak.. Yoğur, yoğur, hah şöyle! *(İnler)* Hıh, hıh, hıh.. Oh, oh, hıh, hıh.. Sen inlediğime bakma kopar.. Sırtımı da..

Seher - Kapan mindere, iki yana dönüp durma.. *(Kadının sırtına çıkar, ayakla ezmeye başlar.)*

Esma - Oldu, oldu..

Seher - Daha yeni başladım..

Esma - Ay! Yeter.. Bu kadar yeter..

Seher - Sık dişini biraz daha..

Esma - Yeter, yoruldun artık..

Seher - Kımıldama! Düşüreceksin beni..

Esma - İn, in, düşmeyesin, in.. Yeter yorulduğun..

Seher - Sen rahatına bak, benim canımı düşünme..

Esma - Oh, açıldım, iyice açıldım, yeter..

Seher - *(İner)* Gönlün oldu mu?

Esma - *(Hafif doğrulur)* Ay, of, biraz kendime geldim çok şükür.. *(Tekrar uzanır.)*

Seher - Üşendi dersen biraz daha ezeyim..

Esma - *(Birden doğrulur)* Eksik olma! Demem, hiçbir şey demem! Ellerin şifalı geldi. Hayır göresin inşallah! *(Boynunu, belini yoklar)* Az önce boynumu, omuzlarımı elimle yoklasam duymuyordum..

Seher - Artık duyuyorsun ya..

Esma - Çok şükür! Ne olacak bu benim halim bilmem ki?

Seher - Üşütmüşsündür, geçer..

Esma - Yalnız üşütmek olsa lâfını etmem a kızım. Dilim de her zaman paslı! Bak dilime.. *(Dilini çıkarır)*

Seher - Akşam çok yedin, dokunmuştur..

Esma - Akşam ben ne yedim a kızım?

Seher - Daha ne yiyeceksin? Yalnız bir çanak turşu yedin, o yeter..

Esma - *(Geğirir)* Senin bir çanak turşu dediğin iki parça biberle bir salatalık.. O kadarcık turşunun adama zararı mı dokunurmuş! *(Belini tutar, geğirir)* Of, ezdin canımı çıkardın!

Seher - Beni beğenmedinse, Ömer'e ezdireydin..

Esma - *(Duymamazlıktan gelir)* Ben turşuyu kendimi bildim bileli severim! Bugüne kadar da turşunun zararını görmedim! *(Değişik)* Ondan değil o..

Seher - *(Alaylı)* Ya neden?

Esma - Kocadım, yaşlandım, ecelim yaklaştı artık..

Seher - Lâf! Neren yaşlanmış senin? Benden sağlamsın..

Esma - Bakan karşıdan öyle görür ama, içimi bir ben bilirim.. Benim ecelim yakın.. *(İçini çeker)*

Seher - *(Odadan çıkmaya kalkar)* Abuk sabuk söylenip canımı sıkma, Allahını seversen! Bu evde bütün gün dertten başka söz dinlediğim yok..

Esma - Dur, dinle.. Ben zaten rüyamı da gördüm.

Seher - Ne saçma gördün gene?

Esma - Hayırdır inşallah desene..

Seher - Hayırdır inşallah..

Esma - Rahmetli babanı gördüm..

Seher - Siftah değil ki, her zaman görürsün.. *(Çıkacak olur.)*

Esma - Dur, bu seferki öyle değil, sonunu dinle.. *(Seher döner, minderin kenarına ilişir.)* Hah, otur şöyle, seni doya doya karşımda göreyim..

Seher - Hayırdır inşallah..

Esma - Rahmetli kır bir ata binmiş, yedeğinde yağız bir at, geldi, bizim kapıyı üç defa vurdu. Beni çağırdı, kapıdan uzandım, sizi uyandırmamı söyledi..

Seher - Gene mi?

Esma - Yağız at neye işaret ben bilmez miyim? Ecel işte. Düpedüz ecel. Rahmetli besbelli beni sizden ayıracak, yanına alacak!

Seher - Kırk defa dinledim buna benzer rüyaları senden! Bir daha rüyanda görürsen babama söyle, o kadar acele etmesin..

Esma - Ecele karşı koymak kimsenin elinde mi, kızım? Hem benim için ne olacak? Ha bir gün önce, ha bir gün sonra. Benim bu dünyada size yük olmaktan başka hayrım ne? Benim kendim için çok şükür hiçbir tasam yok! Benim bütün derdim, sizlersiniz?

Seher - Neyimiz varmış bizim dert edilecek?

Esma - Olmaz olur mu a kızım? Ana kalbi bu! Hadi ağabeyin erkek, nasıl olsa olur, ona aldırmam pek! Ama seni dert etmeden duramam ki!

Seher - Beni de dert etmesen olur.

Esma - Dün gece seni rüyamda nasıl gördüğümü bilsen böyle demezsin!

Seher - Dün gece beni de mi rüyanda gördün?

Esma - Gördüm ya! Rahmetli baban gitti, uyandım, sonra uyudum, bu sefer de seni gördüm..

Seher - Alt tarafı rüya bu! Sırasında insan rüyasında neler görür, neler.. O gördüklerinin hepsi sahiden çıkacak olsa.. *(Göğüs geçirir)* Nerde o günler!

Esma - *(Meraklı)* Ne o? Sen eskisi gibi rüyalar mı görmeye başladın gene?

Seher - *(Omuz silker)* Ben her zaman rüya görürüm..

Esma - Neymiş o gördüklerin bakalım?

Seher - Ne bileyim ben? Her gece bir sürü rüya görürüm işte! En azından on türlü rüya! Sen bu yaşta iki üç rüya gördükten sonra, ben niye görmeyeyim?

Esma - Neler görüyorsun, anlatsana! Karışık şeyler mi?

Seher - Yoo! Hep tatlı tatlı, güzel güzel rüyalar! Keşki dünyada da hep böyle olsa..

Esma - Nasıl tatlı rüyalar? Nasıl güzel rüyalar?

Seher - Tatlı rüyalar işte! Sonradan aklımda kalmıyor ki, sabah olunca hepsi uçup gidiyor. Ertesi akşam nasıl olsa daha güzellerini görürüm diye, ben de hiçbirini bir daha düşünmüyorum bile..

Esma - Kimleri görüyorsun rüyanda?

Seher - Çook! Kimi sorarsan?

Esma - *(Kısa bir kararsızlıktan sonra)* Nasıl görüyorsun?

Seher - İlâhi ana! Her şey anlatılır mı?

Esma - Onu da görüyor musun?

Seher - *(Anasının maksadını anlamak niyetiyle)* Neyi?

Esma - O hayırsızı?

Seher - O da kim?

Esma - Kim olacak, o Osman Yavaş denilen yüzsüz..

Seher - Bazı bazı, ama eskisi kadar sık değil..

Esma - Ne yapıyor rüyanda?

Seher - Unutuyorum dedim ya..

Esma - Bir de sen benim onu dün akşam nasıl gördüğümü bilsen. Dün gece rüyamda hep o haylazla uğraştım..

Seher - O da öyle uzun boylu uğraşılacak adam mı sanki!

Esma - Öyle ama, belki de sen onun ne canavar olduğunu bu kadar iyi bilmezsin! Dün gece seni onun elinden kurtarıncaya kadar neler çektiğimi bana sor! Uyanıp da kendime geldiğim zaman ter içinde kalmışım. Kimbilir belki de kırıklığım bu yüzdendir. *(Geğirir, karnını tutar.)*

Seher - Oğayım mı biraz daha. Sen geceleri bir daha turşu yemesen iyi edersin..

Esma - Kabahat turşuda değil! Kabahat o haydutta. Sen benim gördüğüm gibi rüyanda o haydutu bir defa görsen bir daha adını aklından geçirmezsin..

Seher - Zaten şimdi de pek aklımdan geçirdiğim yok..

Esma - Dün gece o rezilin elinden seni kurtarıncaya kadar neler çektim, neler..

Seher - İlâhi ana, Osman Yavaş'tan da insana zarar mı gelirmiş! Gelse vaktiyle gelirdi..

Esma - Ana yüreği bu kızım! Seni o çopur suratlının önünde eli kolu bağlı sürüklenir görünce..

Seher - Elim kolum bağlı mı?

Esma - Elin kolun bağlı ya! Ne sandın? Ağzın da tıkalı..

Seher - Ağzım da tıkalı mı? Neyle?

Esma - Neyle olur? Mendille! Sırtına bıçağını dayamış..

Seher - Kim? Osman mı?

Esma - Başka kim olur? O it kılıklı elbet..

Seher - *(Güler)* Yalnız başına mı?

Esma - *(Kararsız)* Kimbilir? *(Devamla)* Daha onun gibi ardında peşi sıra gelen bir sürü it vardı..

Seher - Yalnız başına o bu işi yapamaz. Kim kim?

Esma - Korkudan, telâştan yüzlerini iyice seçemedim ki...

Seher - İçlerinden biri mutlaka Ali Kınalı'dır. Sonra?

Esma - Ağzına mendili tıkamış beline bıçağı dayamış, "yürü!" dedi, sana..

Seher - Kim? Osman mı?

Esma - Kim olacak? O katil elbet..

Seher - *(Güler)* Eee?

Esma - Ne o? Korkmadın mı?

Seher - Kimden? Osman'dan mı? Osman da korkulacak adam mı? Anlat anlat, çok meraklandım.. Sonra?..

Esma - Sonra, seni karanlık, samanlık gibi bir yere kapadı. Ben o samanlığın kapısına atıldım..

Seher - Bak hele! Sonra?

Esma - Hâlâ korkmadın mı?

Seher - Bu kadarında korkulacak ne var. Daha neler yaptı anlat bakalım?..

Esma - Ben samanlığın kapısına atıldım..

Seher - Seni bırak, Osman'ı anlat! Daha ne marifetleri varmış anlayalım..

Esma - Kalabalık, mağaranın kapısını tuttu, beni önledi..

Seher - Peki, ya Osman?

Esma - Osman samanlığın içindeydi..

Seher - *(Artan bir merakla sokulur)* Benimle beraber mi? Sonra?..

Esma - Sonra.. Bıçağını sırtına.. *(Susar)*

Seher - Anlatacaksan tam anlat, yarım yamalak anlatıp insanı boş yere merakta bırakma! Sonra?

Esma - Sonrası can sağlığı!

Seher - Ne oldu? Öptü mü beni? Kucakladı mı? Anlatsana.. Sonra?

Esma - Sonrasını görmedim, uyandım..

Seher - Aşkolsun ana!

Esma - Neden?

Seher - Hiç bu durumda uyanılır mı?

Esma - Sıkıntı bastı, dayanamadım..

Seher - Sonra ne oldu merak etmedin mi? İnsan biraz daha gözlerini yumar da sonunu görür..

Esma - Uyandım, baktım sen yanımdasın, rahatladım.. Anladın ya o yüzsüzün ne mal olduğunu? Söyle, anladın mı?

Seher - *(Dalgın)* Neyi?

Esma - O yüzsüz, o salak, o haydut Osman Yavaş'ın kaç paralık adam olduğunu..

Seher - *(Göğüs geçirir)* Ah, ah..

Esma - *(Rahatlar)* Anladınsa mesele yok..

Seher - Keşke Osman Yavaş senin rüyada gördüğün gibi olsa..

Esma - *(Birden irkilir)* Ne olacaktı?

Seher - O zaman varırdım ona! Bu kadar ardımda dolanmasına sıra bırakmazdım!

Esma - Hoppala! Kızım, ben bunları sana onun ne çirkef olduğunu anlayasın diye anlattım! O hırsız, o katil, o eli bıçaklı zorba! Gözünü açsana!..

Seher - Ah, keşke öyle olsa, ama değil..

Esma - *(Tutumunu değiştirir)* Ya nasıl?

Seher - Onda o yürek nerde? Ben ondan boşuna mı soğudum? Yoksa ben onu daha önce çoook denedim!

Esma - İsabet etmişsin!

Seher - Onda o yürek olsa, akranlarımın hepsi kocaya vardıktan sonra ben hâlâ evde durur muydum? Öyle ağzıma mendil tıkayıp belime bıçak dayayacak adam mı o!

Esma - Tevekkeli değil, hayatta korkak olanlar rüyada hep atak olur derler..

Seher - Onun beni gördüğü yerde eli ayağına dolanır! Yüzünü gözünü ateş basar! Gözleri yerden kalkmaz. Lâfını sözünü şaşırır..

Esma - Zaten rüyada onu öyle eli bıçaklı görünce bende şaştım.. Ne bileyim, önüne bakan yürek yakan, öylesinden kork derler!..

Seher - Yok öyle onun korkulacak tarafı! Öylesine varacağıma, kırk yıl evde kalırım daha iyi!

Esma - Aferin!

Seher - Onun adı gibi kendi de yavaş. Yavaş erkeği ne yapayım! Alıp da dama çekecek değilim ya!

Esma - İyi yapmışsın soğumuşsun! Yoksa bütün ömrün hüsranla geçerdi..

Seher - *(Kararsız düşünceli)* Soğudum ama acaba hata mı ettim?

Esma - Ne diye hata edecekmişsin! Pek güzel etmişsin! Asıl öylesine erkek diye bel bağlaman hata!

Seher - Sahiden, önüne bakan can yakan derler..

Esma - O sözün gelişi..

Seher - Sahiden ağzıma mendil tıkadı mı?

Esma - Rüya bu kızım..

Seher - Elinde bıçak var mıydı?

Esma - Öyle gibime geldi işte..

Seher - Sırtıma bıçak dayadı dedin, öyle mi?

Esma - Ne bileyim kızım? Benim doğru dürüst rüya gördüğüm mü var? Hep böyle abuk sabuk şeyler! Belki de senin dediğin gibi, turşudandır..

Seher - Sen alışıksın, her akşam bir çanak turşu yersin..

Esma - Eh artık yaşlandım, dokunmaya başladı herhalde!..

Seher - İkimiz yalnız mıydık?

Esma - Nerde?

Seher - Samanlıkta?..

Esma - Bırak, anma artık o kötü rüyayı bana.. *(Kalkar)*

Seher - *(Odadan çıkmak isteyen Esma'yı önler)* Yalnızdık demek?

Esma - Dur, işim var..

Seher - Hatırım için söyle..

Esma - Bırak kızım, mutfakta tencerem ateşte..

Seher - Yalnız mıydık, söyle?..

Esma - Tövbe tövbe.. O durumda bütün köyü başına toplayacak değil ya! Dur, çekil önümden.. Anma o ırz düşmanını bana.. *(Çıkar. Seher, mutlu, sevinçlidir. Ellerini göğsü üstünde kavuşturur, içini çeker. Pencereye koşar. Dışarıya, sağa sola bakar. Kimseyi göremeyin-*

ce üzülür. Başını elleri arasına alır. Az düşünür, kapıyı kollar. Sonra minderin şiltesi altında gizlediği kalemiyle defterini çıkarır. Kalemin ucunu dilinde tükürükleyerek acele birkaç satır yazar. Defterden sayfayı yırtar. Çabuk çabuk katlar. Koynuna yerleştirir. Defteri kalemi yerine kaldırır. Minderi düzeltir. Gene pencereye koşar. Odadan çıkmak üzere geri döner. Telâşlıdır. Seher elinde bir kürek gübre ile dışarıya çıkar. Ön tarafa ilerler. Sağdan dışarı çıkar. Az sonra elinde boş kürekle dönerken, evlerinin seyirciye bakan avlu duvarı önünde durur. Acele koynundan mektubunu çıkarır. Duvardan bir taş çeker. Açılan kovuğa mektubunu koyar. Taşı yerine kapatır.)

Esma - *(Kapıdan başını uzatır)* Seher, kız Seher, Seher, huuu!..

Seher - *(Taşı yerleştirirken, yavaşça)* Patla! *(Yüksek sesle)* Geliyorum! *(Eve döner)* Neyin var?

Esma - Nerdesin kız?

Seher - Gübreyi boşalttım! Ben de gene bir şey oldu sandım..

Esma - Ben sana kapıdan dışarı çıkma, gözümün önünden kaybolma demedim mi? *(Dışarı çıkar, sağı solu yoklar.)*

Seher - Çıktımsa keyif için çıkmadım ya, işimi gördüm.

Esma - Yüreğimi ağzıma getirdin..

Seher - Sen de benim ödümü patlattın. *(Kürekle anasını içeri iter, eve girerler. Osman Yavaş, geriden soldaki sokaktan girer. Etrafını kollayarak çeşmeye doğru ilerlediği sırada, Döndü Karakuş elinde su testisi, başörtüsünün ucunu dişleri arasında sıkıştırarak evinden çıkar, çeşmeye doğru ilerler, Osman'la karşılaşırlar.)*

Döndü - Hayrola Osman Yavaş, buralarda gene ne dolanıp duruyorsun? (1)

---

(1) Oyunda diyalektten sakınılmıştır. Döndü'nün duruyorsun yerine duruyon demesi belki de hoş karşılanabilir. Sahneye koyucu, uygun görürse bu gibi, hafif, ölçüyü aşmayan, seyircinin kolay anlayabileceği şekilde diyalekte başvurabilir.

Osman - *(Şaşkın)* Hiç işte..

Döndü - Ne o? Keseni mi düşürdün?

Osman - Yoo..

Döndü - Öyleyse gözlerin yerde, ne aranıyorsun?

Osman - Hiiiç!.. *(Çeşmeye yaklaşır)* Hararet bastıydı, hani yolum düşmüşken bir su içeyim dedim..

Döndü - *(Osman'ı çeşmenin başından geriye iter)* Hele az şöyle uzak dur bakalım.. *(Kendi testisini çeşmenin altına sürer)* Benim testimin dolmasını bekle.. Sabahtan beri su içe içe karnın şişti, daha hararetini söndüremedin mi?

Osman - Eh, bugünlerde ne de olsa havalar ısındı da..

Döndü - Bugünlerde havalar ısındı, senin de ateşin başına vurdu, öyle mi? *(Başıyla Seher'in evini işaret eder)* Ha?..

Osman - *(Anlamazlıktan gelir, Döndü'nün evine doğru döner.)* Öyle..

Döndü - *(Osman'ı Seher'in evine döndürür)* O yana bakma, bu yana bak! Ha? Hiç utanmak sıkılmak yok mu sende? Âlemi kör de kendini şaşı mı belledin? Sabah akşam bu meydanda işin ne? Koca köyde su içecek başka çeşme mi kalmadı?

Osman - Dur hele Döndü Bacı, ben..

Döndü - *(Sözünü keser)* Elbette sen! Az önce Seher'in avlusundaki duta ayna tutan kimdi, ben mi?

Osman - *(Yalan aranır)* Bağırma Döndü Bacı, dinle..

Döndü - Dinlemem, bağırırım! Niye bağırmayacakmışım? O senin avlusuna ayna tuttuğun ev benim bunca yıllık komşumun evi! O senin malına göz diktiğin kız, benim bunca yıllık komşumun kızı! Onun hakkını hukukunu korumak benim boynumun borcu! Söyle niye bağırmayacakmışım?

Osman - Yavaş konuş da dinle..

Döndü - Yavaş konuşayım da aramızda bir şey var sansınlar, seninle adım çıksın öyle mi? Benim kimseden korkum yok, kimseden saklım yok! Seni Allah'ın günü burada dolanır gören, ne der? Seher'de

gözün yoksa gözün kimde? Oğlum değilsin, kardeşim değilsin! Ben desen daha kartlamadım, kocamadım! Seninle fıs fıs konuştuğumu gören, üstüme iftirayı kondurmaz mı? Senin o aradığın bende yok, anladın mı?

Osman - *(Birden aklına gelen bir buluşla)* Ben değil, bizim Ali..

Döndü - Ha Ali, ha Veli, ha sen! Bu meydanda, bu çeşmenin başında, bu iki evin arasında, hiçbirinizin böyle dolanmaya hakkınız yok! Anladın mı?

Osman - Bizim Ali...

Döndü - Ne demek? Benim sözüm yalan mı? Aynayı Seher'in dutuna sen tutmadın da Ali mi tuttu?

Osman - Bizim Ali'nin derdi o değil..

Döndü - *(Meraklanır)* Neymiş sizin Ali'nin derdi?

Osman - Bizim Ali'nin derdi başka..

Döndü - Söyle, neymiş?

Osman - *(Utanmış görünür)* Nasıl söyleyeyim bilmem ki?

Döndü - Nasıl biliyorsan öyle söyle..

Osman - Kızmayacaksın ama..

Döndü - Sen benim öyle olur olmaz söze kızdığımı ne zaman gördün? Söyle!

Osman - Bizim Ali kaç gündür bana Döndü Bacı'yı gör.. Kızarsın, gerisini söylemem..

Döndü - *(Kendine çekidüzen verir)* Hiç de öyle kızıp da tatlı canımı üzmeye niyetim yok!..

Osman - Bağırıp çağırmayacaksın..

Döndü - Üstüme iyilik sağlık, Ali'nin derdi için ne diye bağırıp çağırayım?

Osman - Öyleyse günah benden gitti, dinle.. *(Döndü'ye yaklaşır)*

Döndü - *(Osman'a sokulur)* Uzatma, söyle!

Osman - Bizim Ali'nin sana selâmı var..

Döndü - Aleykümselâm..

Osman - Bizim Ali'ye sorarsan, köyde senden tatlı, senden dil-

ber, *(Döndü'yü yan gözle kollar, Döndü'nün hoşlandığını gördükçe uzatır)* senden işveli, senden cilveli, senin üstüne kız da gelin de yok!

Döndü - Bu kadar mı?

Osman - *(Kararsız)* Bu kadar..

Döndü - Ne varmış bunda kızacak?

Osman - Dahasını söyleyeyim mi?

Döndü - Madem söylemeye başladın, bari sözünü tamamla..

Osman - Bizim Ali kızlardan, gelinlerden hoşlanmaz, dullardan hoşlanırmış.. İyi mi?

Döndü - İyi elbet! Dullardan hoşlanan bir o mu? Kadın nedir bilen anlayan hangi erkeğe sorsan, kızlardan, gelinlerden hoşlanmaz, dullardan hoşlanır!

Osman - Ali'nin demesi, dul olunca da senin gibi olgun, yetişkin olmalı, erkek kıymeti nedir bilmeliymiş! Doğru mu?

Döndü - O da doğru. Başka?.. *(Döndü'nün testisi taşmaya başlar)*

Osman - Teştin taştı!.. *(Testiyi çekmeye davranır)*

Döndü - Taşsın varsın.. *(Osman'ı iter, testiyi çeker)*

Osman - Şimdi anladın ya Döndü Bacı buralarda gezinmemin hikmetini? Bir de suçum günahım yokken bana bağırıp çağırdın..

Döndü - Ah sen yok musun sen! Sen de Ali'den daha az yaman değilsin! Sanki senin derdini de ben bilmez miyim?

Osman - Ah Döndü Bacı, artık onu sen bilirsin...

Döndü - Elbette ben bilirim..

Osman - Senin eşin bulunmaz! Hakkın ödenmez! Artık ne gelirse senden gelir..

Döndü - Gelip de böyle konuşsan, bağırıp çağırır mıydım? Elbette benim de elimden bir iyilik gelirse, senden esirgemezdim..

Osman - Ah Döndü Bacı, bana o iyiliği *(Seher'in kapısına bakar)* bir etsen!

Döndü - Sen derdini açık açık söyle de edeyim..

Osman - Benim derdim güç! Çok güç! Ali'nin derdi gibi kolay değil..

Döndü - Sen Ali'nin derdini bana bırak! Kendi derdini söyle..

Osman - Ah Döndü Bacı benim derdimi bilsen!.. Söyle onu bu yakınlarda gördün mü?

Döndü - *(Evet anlamına başını sallar)* Sen Seher'e gerçekten tutkunsun demek?..

Osman - *(Evet anlamına başını sallar)* Dün mü gördün?

Döndü - *(Aynı baş hareketi)* Çok mu tutkunsun?

Osman - *(Aynı baş hareketi)* Bugün de gördün mü?

Döndü - *(Aynı hareket)* Çok demek?..

Osman - Nasıl, hasta falan değil ya?

Döndü - Bir şeyi yok! Benden sağlam! Turp gibi..

Osman - Oh, çok şükür! En son ne zaman gördün?

Döndü - Az önce. Daha sen gelmeden anasıyla kapının önündeydi.

Osman - Ah o anası!..

Döndü - Demek bu kadar tutkunsun!..

Osman - Döndü Bacı, onun o anası ile ağabeyisi yok mu? Ettiklerini bir bilsen..

Döndü - Muhtar da bana dediydi ki..

Osman - Ah o Muhtar! Anasıyla ağabeyisini el altından kışkırtan da hep o..

Döndü - Bak sen dolanbaza..

Osman - Döndü Bacı, o Muhtar hiç benim yüzümün güldüğünü ister mi? Babama kaç yıl önce dilediği gibi tanıklık ettiremedi diye hâlâ kin tutar, hâlâ bizim hepimize diş biler o!

Döndü - Vay kitapsız vicdansız, vay!..

Osman - Ben Seher'le değil, kiminle evlenmeye kalksaydım, o benim için iyi söz etmezdi! İşi bozmaya kalkardı.

Döndü - Alacağı olsun o Muhtar'ın.. Ben ona gösteririm. Söyle bakalım, Seher'le senin aranda olan biten ne? En son ne geçti?

Osman - Ah Döndü Bacı, onbeş gün oldu Seher'in yüzünü uzaktan olsun göremedim. Kırk gün var Seher yazdığım mektuba cevap

vermedi. On gün var, Seher'in yüzünü görenle karşılaşmadım. Yüreğim nasıl dağlandı bir bilsen..

Döndü - Yani, Seher'in gönlü yok mu sende?

Osman - *(Saflaşır)* Bilmem ki!

Döndü - Daha önce var mıydı?

Osman - Kırk gün öncesine kadar var görünürdü! Kimbilir belki de artık yok..

Döndü - Dur bakalım, hemen yok deme.. Kırk gün önce nasıldınız?

Osman - Mektuplaşır, haberleşirdik..

Döndü - Ne zamandan beri?

Osman - Okuldan beri! Ben kendimi bildim bileli.

Döndü - Başka? *(İşaretlerle aralarındaki bağlantının cinsel derecesini sorar.)*

Osman - Ben kendimi bildim bileli Seher'e tutkunum..

Döndü - Sonra?

Osman - Ne gibi?

Döndü - Mektuplaşır, haberleşirdiniz, başka?

Osman - Mektuplaşır haberleşirdik işte! O kadar..

Döndü - Yani.. Hiç tenhalarda buluşup.. görüşmez miydiniz?

Osman - Ayda yılda bir o da olurdu..

Döndü - Buluşur görüşürdünüz demek! Daha?

Osman - O korkardı, uçamayan yavru kuş gibi titrerdi, daha bir iki lâf etmeden kaçmaya kalkardı..

Döndü - Peki sen?

Osman - Benim elimden ne gelsin?

Döndü - Korkusuna titremesine bir çare bulamadın mı?

Osman - Hep biri görür, anam, ağabeyim duyar derdi. Korkusundan gözünü geldiği yoldan ayırmazdı, titrerdi..

Döndü - Titremesi korkusundan değildir onun..

Osman - Ya neden?

Döndü - Onu sırası gelince anlarsın! Her neyse, hepsi bu kadar mı?

Osman - Bu kadar..

Döndü - Yani hiç sarmaşıp koklaşmadınız öyle mi?

Osman - Elim eline bile değmedi..

Döndü - Tuh sana! Sen sandığımdan da toymuşsun!

Osman - Neden?

Döndü - Bir de Seher hâlâ mektuplarını cevapsız bırakmasın, sana çıksın görünsün istiyorsun ha? Kız çok bile sabretmiş!

Osman - İyi ama Döndü Bacı, ben Seher'e ne ettim?

Döndü - Daha ne edeceksin? Ne bu? Kız postane açmadı ya! Elini bile tutmamışsın!

Osman - Ah Döndü Bacı, öyle olduğunu bilseydim..

Döndü - Yaa, aklın başına geldi mi?

Osman - Ah Döndü Bacı o Seher'i bir bulsam..

Döndü - Anladın mı şimdi iyice..

Osman - *(Seher'in yerine Döndü'yü kucaklar)* Şöyle tenhada bir karşıma çıksa..

Döndü - *(Osman'ın kollarından sıyrılır. Testisini kaldırır)* Sen beni bırak da iştahını Seher'ine sakla..

Osman - Döndü Bacı, sen olsun, insaf et..

Döndü - Hadi sen şöyle bir dolaş gel bakalım. Ben Seher'i görür, niyeti ne anlarım. Sana insaf etmek gelse gelse Seher'in elinden gelir. *(Evine girer. Ali Kınalı, soldaki sokaktan, geriden girer, Osman'a doğru yaklaşır.)*

Ali - Ne o? Seher'i boşladın da Döndü Bacı'nın mı gönlünü etmeye kalktın?

Osman - İyi ki geldin, sana bir haberim var..

Ali - Kısa günde işi bu kadar ilerlettiniz ha?

Osman - Şışşt yavaş ol, hiç bozuntuya verme..

Ali - Gözümle gördüm oğlum! Meydanın ortasında kadının boynuna dolanıp duruyordun..

Osman - Dolanıyordum ama, kendim için değil! Beni dinle, bana bir iyilik yapacaksın..

Ali - Ne iyiliği gene? Bugüne kadar ettiğim iyilikler yetmedi mi?

Osman - Bu iyiliği mutlaka yapacaksın..

Ali - Söyle, elimden gelirse onu da yaparım..

Osman - Gelir, yaşın başın müsait..

Ali - Allah Allah, ne iyiliğiymiş bu böyle?

Osman - Evleneceksin!

Ali - Neden?

Osman - Benim iyiliğim için evleneceksin..

Ali - Kiminle?

Osman - Beni seversin, benim iyiliğimi istersin değil mi? Benim Seher'e nasıl tutkun olduğumu senden iyi bilen yok! Benim en yakınım sensin! Ben Seher'i alamazsam ölürüm! Benim ölmemi istemezsin, değil mi? Söyle?..

Ali - Saçmalamasana canım..

Osman - Öyleyse evleneceksin..

Ali - Benim evlenmemin sana ne hayrı olur oğlum? Senin yerine Seher'i ben alamam ya!

Osman - Seher'le değil..

Ali - Ya kiminle?

Osman - Döndü Bacı'yla.

Ali - *(Ciddiye almaz)* Döndü Bacı'yla mı?

Osman - Döndü Bacı'yla! Oldu mu? Hadi peki de..

Ali - Bana bak, oynattın mı sen? Aklın başında mı?

Osman - Başımda..

Ali - Pek öyle görünmüyor. Aklın başında olsa, beni anam yaşında kadınla evlendirmeye kalkmazsın! Âlem ne der, bir düşünsene..

Osman - Âlem ne derse desin! Sen âlemin lafına aldırma! Herhalde âlemin boş lâfı için benden arkadaşlığını esirgeyecek değilsin?..

Ali - Pes vallaha.. Galiba azıcık var sende.. *(Oynatma işareti. Gidecek olur)*

Osman - N'olur bu seferlik kırma beni.. *(Ali'yi önler)*

Ali - Benim Döndü Bacı ile evlenmemden sana ne fayda var oğlum?

Osman - Var! Sen hele hatırım için peki de..

Ali - Hatır için peki denecek iş mi bu?

Osman - De! Ne kaybedeceksin? Evli değilsin, nişanlı değilsin! Ortalıkta boşu boşuna dolanıp duruyorsun! Bir karın olur, fena mı?

Ali - Sonra da kapı karşı komşu oluruz, ha?

Osman - Komşu oluruz ya! O da var..

Ali - Bana bak, sevdalısın anladık! Ama bu şakayı fazla uzattın!

Osman - Vallahi şaka değil! Billahi şaka değil..

Ali - Şaka değilse daha da fena!..

Osman - Beni dinle, mecbur kaldım, çıkar yol bulamadım, beni kırmayacağına, senin dostluğuna, kardeşliğine güvendim, Döndü Bacı'ya senin kendisinden çok hoşlandığını söyledim! Ölümü öp beni mahcup etme.

Ali - Peki, ya evlenmeyi nerde çıkardın?

Osman - Ne bileyim ben! Tek beni mahcup etme de nasıl edersen öyle et! N'olursun, Döndü Bacı'yla karşılaşınca beni yalancı çıkarma! Kadın senin için deli oluyor! Sonra benim işim bozulmasın..

Ali - Senin hangi işin bozulmasın?

Osman - Döndü Bacı allem edip kallem edip Seher'le benim aramı bulacak..

Ali - Ülen bu işe senin aklın ermedi mi daha?

Osman - Ne var ki?

Ali - Senin işin Döndü Bacı'nın Seher'in gönlünü etmesine mi kaldı? Öyleyse yürü! Hiç buralarda boş yere dolanıp vakit kaybetme! *(Osman'ı kolundan tutup çeker.)*

Osman - Bırak şimdi pişmiş, aşa su katmayı.. *(Kurtulur)*

Ali - Sen hâlâ Seher'in sende gönlü var mı sanıyorsun?

Osman - Ne bilirsin belki vardır..

Ali - *(Başıyla Seher'in mektup koyduğu duvar kovuğunu işaret eder)* Folluğa baktın mı?

Osman - Bakamadım.

Ali - Bak hadi!

Osman - *(Kararsız)* Bakayım mı?

Ali - Baksan ne olacak, bakmasan ne olacak? Hava! Bir aydır yumurtlamayan tavuk bir ay sonra yumurtlayacak değil ya! Hadi bak, bak da bitsin! Kurtul bu dertten.

Osman - Bakmayayım daha iyi! Hadi yürü.. *(Gerideki sokağa doğru bir iki adım atarlar.)*

Ali - Aferin işte, böyle erkek ol..

Osman - *(Duraklar)* Yoksa baksam mı dersin?

Ali - İlk kararın neyse onu bozma..

Osman - Dur, büyüklük gene bende kalsın! Bir kere daha bakayım, üstüme düşeni yerine getireyim, bugün de cevap yoksa, sonunu o düşünsün.. *(Geri dönerler)*

Ali - Öyleyse bak da içinde ukte kalmasın..

Osman - Bakarsın mektup vardır. Bir sıkıntısı olmuştur, bir engel olan çıkmıştır, bugüne kadar yazamamıştır ha?

Ali - Hadi git bak öyleyse, oyalanma..

Osman - *(Seher'in evine doğru birkaç adım atar, cesaretsiz)* Vazgeçtim..

Ali - Niye?

Osman - Ya yoksa?

Ali - Yürü öyleyse.. *(Geri dönerler)*

Osman - *(Duraklar)* Ya varsa?

Ali - Eh ama! Bak da kurtul dedik sana oğlum..

Osman - Adam sen de! Çekiver kuyruğunu gitsin!

Ali - Ne oldu gene mi vazgeçtin?

Osman - En iyisi bu işi bütün bütün unutmak..

Ali - Ha şunu bileydin!

Osman - Ne bu Allahını seversen? Ne uykularımdan hayır kaldı, ne yememden ne içmemden! Durduğum yerde durmaz, oturduğum yerde oturamaz oldum!

Ali - Çok şükür aklın başına geldi..

Osman - Ne bu yahu, dünya âleme rezil oldum! Avuç içi kadar köyde günde on defa bu meydandan geçe geçe..

Ali - Gözün iyice açıldı ya şimdi, yürü!

Osman - Gideriz. Acelen ne? Nasıl olsa kimseden korkumuz yok. İsterse anası da ağabeyisi de Muhtar da gelsin! Hepsi bilsin ki ben bu işte artık yokum! Sen de bunu iyice bil..

Ali - Anladım, çok güzel, yürü..

Osman - Şimdi yakınlarımdan kim duysa bu habere sevinir! Anamla babamla, kardeşlerimle bu yüzden kaç gündür kavgalı oldum! Seni bile Döndü Bacı'yla evlendirmeye kalktım..

Ali - Sen benim için tasa etme!

Osman - Artık Döndü Bacı'yla karşılaşınca ne dersen de! Ne ahmakmışım be! Az daha senin de başını yakacaktım..

Ali - Aldırma, artık o kadarı olur..

Osman - Ne bu böyle? Anam, babam, kardeşlerim bütün gün bağda tarlada, ben bu hayırsızın peşinde! Bana darılmakta çatmakta hakları vardı, ama şimdi anladım! Ah, bu hayvan kafa, ah! En yakınlarımın gönlünü kırdım..

Ali - Zararı yok, şimdi hepsinin gönlünü alırsın..

Osman - Sanki dünyada başka kız mı yok..

Ali - Sürüsüne bereket..

Osman - Matah bir şey olsa canım yanmaz.. *(Seher'in evine doğru yüz buruşturur.)*

Ali - Bakıyorum gözün görmeye başladı..

Osman - Önce zayıf! Çöp gibi! Tutsan kırılıverecek sanki! Sanırsın ne içmiş ne yemiş..

Ali - Yaa..

Osman - Kadın kısmı hiç değilse biraz etli butlu olmalı..

Ali - Gördün mü bak! Ben kalksam vaktiyle sana bunu söylesem kıyameti koparırdın..

Osman - Söylemeliydin! Niye söylemedin? Dost dediğin açık sözlü olur! Ben kalksam bununla evlensem daha mı iyi olurdu? Söyle, ben bunu alıp da rafa koyacak değilim ya? Tarlada bağda beraber çalışacağız.

Ali - Kendin anladığın daha iyi oldu..

Osman - Bunun gibi zayıfı ne bele gelir, ne çapaya..

Ali - Gelmez elbet..

Osman - Hem bunun gözleri de iyi görmezdi..

Ali - Öyledir hep..

Osman - Ne bildin?

Ali - Kız kısmının çoğunun gözleri iyi görmez..

Osman - *(Miyop taklidi yapar)* Bazen uzaktan beni görsün diye canım çıkardı, gene görmezdi. Hem sen sesini işittin mi hiç bunun?

Ali - Pek işitmedim..

Osman - Sesi de bir şeye benzemezdi! *(Taklitle)* Mıy mıy mıy mıy mıy! Ben kala kala bu mıymıya mı kaldım yani? Yürü bir daha arayıp sorarsam o zaman..

Ali - Aferin! Sen sandığımdan da erkekmişsin.. *(Çıkmak için ilerlerler.)*

Osman - Arar o beni, arar! Çok ağlar ardımdan, ama ben artık yüz vermem! *(Duraklar, sert bir tonla)* Dur! İster boş olsun, ister dolu, ben şu folluğa son defa bir gidip bakayım. Hem dolu da olsa, ben bundan sonra ona nasıl davranacağımı bilirim! O da benim gibi en az kırk gün beklesin..

Ali - Hadi bak öyleyse.. *(Osman duvarın kovuğundan Seher'in bıraktığı mektubu alır, nefesi kesilerek okur. Çeşmeye doğru yürür. Ali, Osman'a yaklaşır.)*

Ali - Senin tavuk yumurtlamış öyle mi?

Osman - *(Öfkeli)* Vay namussuz!

Ali - Kim?

Osman - *(Mektuptan başını kaldırmadan, Ali'yi eliyle iter)* İt oğlu it! Ben sana gösteririm!

Ali - Ne dedin?

Osman - Bunu senin yanına bırakırsam o zaman! Hayvan oğlu hayvan! Sen beni kim zannettin! *(Ali'yi iter.)*

Ali - Kime diyorsun? Kendine gel, heey! *(Osman'ı tartaklar)*

Osman - *(Mektuptan başını kaldırır, şaşkın)* Ha?

Ali - Kime sövüp sayıyorsun?..

Osman - Ben onu o pinti ağabeyisiyle cadaloz anasının eline bırakır mıyım sanıyorsun? İtin bir aydır kıza çektirmediği kalmamış!

Ali - Doğru dürüst onu söylesene..

Osman - Ne bu? Dağ başında mıyız, haydut herif! Kapamış kırk gündür Seher'i eve, göz açtırmamış! Ben sana demedim mi oğlum? Mutlaka bir sıkıntısı vardır, bir engel çıkmıştır diye. Yoksa durduk yerde beni boşlamaz o! Ah canım.. *(İç çeker)*

Ali - Şimdi de canın mı oldu?

Osman - Canım ya, ne sandın? Kim onu tarlaya sokar? Kim çalıştırır? Kim ona bel, çapa yaptırır? Benim elim kolum ne güne duruyor? Söyle!..

Ali - Ne söyleyeyim bilmem ki..

Osman - Yaptırmam! Vallahi yaptırmam! Elim kolum tutsun, zararı yok ben çalışayım, o yesin! Nasıl ince fidan gibidir ha? Söyle, onun belinin inceliği başka kimde var?

Ali - Yok!

Osman - Yok ya, gördün mü? Sen de bana hak verdin! Ya onun o nazlı nazlı yürüyüşü?

Ali - Kimsede yok! Haydi yürü..

Osman - Bırak şimdi aceleyi! İsterse kâinat gelsin! Ben onun ağabeyisinin de, anasının da, Muhtar'ın da canına okurum billaha! Sen onun sesini bir duysan! Duydun mu?

Ali - Pek duymadım..

Osman - *(Burnunu ağaca doğru kaldırır)* Bak dinle..

Ali - *(Osman'ı taklitle)* Ne var?

Osman - Duymuyor musun?

Ali - Neyi?

Osman - Bademin yapraklarında rüzgâr nasıl dolaşıyor, dinle!

Ali - Peki ne olmuş?

Osman - Onun sesi öyle dolaşır insanın içinde! Ya o sürmeli gözleri.. O kısık kısık bakışlar! Ha? Ah canım, ölürüm senin için..

Ali - Hadi anladık, yürü..

Osman - Söylesene, haklı değil miyim?

Ali - Deminden beri ne söyledinse hep haklısın!

Osman - Deminden beriyi karıştırma şimdi! Sen demin söylediklerime bakma! O öyle bir geldi geçti! Zaten kızgındım, öfkeliydim, öyle dilimin ucuna ne geldiyse söyledim! Sen şimdi ne dersem ona bak..

Ali - Şimdi de memnunsun, sevinçlisin, dilinin ucuna ne gelirse söylüyorsun..

Osman - İkisi bir değil ya, neyse, şimdi boş lâfı bırakalım! *(Aceleci)* Gidelim de ben ona bir güzel cevap yazayım..

Ali - Sen bilirsin, nasıl istersen öyle yap! Bundan sonra da beni kendi işine karıştırma! *(Çıkmak üzere ilerlerler.)*

Osman - *(Duraklar)* Nasıl? Sözünden dönüyor musun?

Ali - Hangi sözümden?

Osman - Döndü'yle evleneceğim diye bana söz vermiştin, unuttun mu? *(Seher'in avlusundan nalın sesleri gelir.)* Hadi çabuk, yürü, anası geliyor, bizi buralarda görmesin! *(Çıkarlar. Esma Akkuzulu telâşlı telâşlı evden çıkar. Meydanı geçer, Döndü'nün kapısını vurur.)*

Esma - Döndü Bacı! *(Kapıyı tekrar vurur)* Döndü Bacı huu! Döndü Bacı, evde misin?

Döndü - *(İçeriden)* Evdeyim evde, huuu! Geliyorum.. *(Esma bakışlarıyla etrafı araştırırken, Döndü kapıyı açar.)* Geç buyur..

Esma - Geçmeyeyim, işim var. Az önce buralarda bir gürültü duydun mu?

Döndü - Nasıl gürültü?

Esma - Buralarda bir gezen, dolaşan olmadı mı?

Döndü - Ah Esma Yenge, benim dışarı çıktığım, dışarlarda kim var kim yok baktığım mı var? Yıllardır bu evde, bu dört duvar arasında bir başıma kapandım kaldım. Dışarda gezen kim, dolaşan kim, nereden bileyim?

Esma - Ah Döndü Bacı ne mutlu sana! İyi ki dünyada bir başınasın! Benim gibi oğlun, kızın olsa derdin daha büyük olurdu.. Bak bana, Seher'e bekçilik etmekten kapıdan dışarıya çıkamaz, şurdan şu-

raya adım atamaz oldum! Sabahtan beri eltimi göreyim, dönüşte bakkala uğrayayım dedim, evden çıkamadım. Seher evde yalnız, itin kopuğun kıza rahat verdiği yok, ben dönünceye kadar, kapıma beş on dakika göz kulak ol, n'olursun!

Döndü - Ben burada oldukça sen hiç korkma Esma Yenge! Gönlün rahat istediğin yere git! İstediğin kadar kal! Evvel Allah ben buradayken kimse senin kapına yan bakamaz!

Esma - Eksik olma bacım! Allah ne muradın varsa versin! Eltimden dönüşte bakkala uğrayayım bari, soda ile sabun alayım. Niyetim yarın çamaşır yıkamak. Nasıl, senin de yarın çamaşıra niyetin var mı?

Döndü - Kısmetse yarın benim de niyetim öyle..

Esma - Eh artık yarın çamaşırı birlikte yıkarız, ne zamandır dertleşmedik, bol bol dertleşiriz. Hadi hoşça kal..

Döndü - Hadi güle güle, gözün hiç arkada kalmasın..

Esma - Unutma, Seher'im sana emanet..

Döndü - Sen hiç merak etme, Esma Yenge, sen Seher'i bana emanet ettikten sonra, ben emanetimi nasıl koruyacağımı bilirim.. *(Esma çıkar, Döndü kapıyı kapar. Seher evden çıkar. Osman'a mektup yazdığına pişmandır. Kapıyı açınca endişe ile başını dışarı uzatır. İki yanını kollar. Yüzü korkulu, hareketleri telâşlıdır. Kapıyı aralık bırakarak, evin cephe duvarı boyunca, usul usul, mektubun bulunduğu yan duvara doğru ilerler. Nedametle başını iki yana sallar. Tam evin köşesini döneceği sırada, Muhtar'la burun buruna gelir. Geri döner.)*

Muhtar - Nasılsın kızım Seher?

Seher - İyiyim Muhtar Efendi..

Muhtar - Annen nasıl?

Seher - İyi..

Muhtar - Ağabeyin?

Seher - O da iyi..

Muhtar - Oh, oh, ne iyi ne iyi! Allah hep böyle iyilik sağlık versin! Hepsine selâm..

Seher - Eksik olma Muhtar Efendi.. *(Muhtar evine girer. Seher tekrar mektubunu almak için ilerlerken, Döndü kapısında görünür.)*

Döndü - Kız Seher, nerelerdesin? Hiç insan Döndü ablasını arayıp sormaz mı?

Seher - Hep evdeyim Döndü Bacı. Nerelerde olayım? Anamın ağrıları tuttu, kaç gündür işten baş kaldırdığım, vakit bulduğum yok!

Döndü - Gel azcık oturalım da konuşalım.. Ortada dönen bu kadar lâf var, hangisi doğru, hangisi yalan gel de anlat.. *(Seher, Döndü'nün evine doğru ilerler. İkisi Döndü'nün evine girerler. Osman ile Ali her zaman geldikleri sokaktan girip, Osman'ın Seher'le mektuplaştığı duvar kovuğuna doğru ilerlerler.)*

Osman - Bu defa ne gerekirse hepsini yazdım.

Ali - Hadi koy yerine öyleyse. İnşallah kırk güne varmaz karşılığını alırsın..

Osman - Artık bu sefer de he demezse görür o.. *(Mektubunu kovuğa yerleştirir.)*

Ali - O da görür biz de görürüz..

Osman - Bu defa kararım karar.. *(Geri dönerler)*

Ali - Sen maşallah karar vermeden iş görmezsin..

Osman - Yazdım, ya bana varır ya da görür gününü!

Ali - Sen bu işi böyle uzatırsan, o sana çok gösterir daha! Bir öyle bir böyle döner durursun. Bana bak, ben sana bu işin olurunu söyleyeyim mi? *(Geriden çıkarlar. Döndü'nün evi)*

Döndü - Kız Seher, duydum da sevindim, ne mutlu sana..

Seher - Ne gibi?

Döndü - Osman Yavaş'la nişanlanıyormuşsun dediler..

Seher - Aman, Allah göstermesin! Allah yazdıysa bozsun..

Döndü - Neden?

Seher - Ben kala kala o baldırı çıplağa mı kaldım?

Döndü - Osman'ın nesi baldırı çıplak a kızım? Pekâlâ her şeyi var..

Seher - Nesi varmış onun, öyle her şeyi var denecek?

Döndü - Daha nesi olsun? Üstü başı her zaman tertemiz. Körüklü çizmeleri var. Candarma başçavuşları gibi külot pantolunu var..

Seher - Göz boyayıp çalım satmak için o çizmeleri emanet giymediği nereden belli? Allah bilir o çizmeler kendinin bile değildir. Ya ağabeyisinindir ya da Ali Kınalı'nın.

Döndü - Ali Kınalı'nın çizmeleri her vakit kendi ayağında..

Seher - Öyleyse ağabeyisinindir. Hem bir çift çizme, bir külot pantolonla insan adam mı olur? Bunun burasında daha babasının eline bakıyor! Babası vermese, bir lokma ekmeği yok! Ben o açın nesine güvenip de varayım?

Döndü - Daha genç a kızım! Eli kolu sağlam ya, sen ona bak! İkiniz el ele verirsiniz, zamanla her şeyiniz olur..

Seher - Hem Allah bilir, huyu da nasıldır?

Döndü - Nasıl olacak, sapı nasılsa karpuz da öyledir..

Seher - Kimbilir? Zorbanın biridir belki de.. Allah bilir böylesi fırsat bulursa insana bıçak da çeker..

Döndü - Bugüne kadar pek öyle zorbalığını duymadık..

Seher - Babasının, Muhtar'ın davasında yalancı tanıklık ettiği yalan mı? Babası neyse elbet oğlu da odur!

Döndü - Babası yalancı tanıklık etseydi Muhtar davasını kaybetmezdi. Elbet hâkim her iki tarafı da dinleyip anlamıştır..

Seher - Hem hepsi bir yana, daha askerliğini de yapmadı..

Döndü - Gönüller bir olunca askerlik gün gibi geçer. Beklemesi tatlı bile olur..

Seher - Benim gönlüm yok ki!

Döndü - Evlenince o da olur..

Seher - Üstelik de çirkin!

Döndü - Osman mı çirkin?

Seher - Çirkin ya! Bir dişleri var çapa gibi! Kulakları yelken! Yürüyüşü kambur kambur!..

Döndü - Benim bildiğim erkeğin eli yüzü düzgün olanına, dişine kulağına bakılmaz, güler yüzlü, tatlı dilli, akıllı olanına bakılır..

Seher - Benim bildiğim eli yüzü düzgün olanına bakılır..

Döndü - Hem Osman'ın eli yüzü senin dediğin gibi değil! Sen anlaşılan Osman'ı iyi gözle görmemişsin..

Seher - Ne bileyim ben? Umurum mu? Çoktandır gördüğüm de yok zaten!

Döndü - Oğlan sabah akşam buralarda dolanıyor! Nasıl oldu da çoktandır görmedin?

Seher - *(Heyecanlanarak)* Sabah akşam buralarda mı dolanıyor?

Döndü - Sabah akşam! Belki günde kırk defa..

Seher - Bugün de dolandı mı?

Döndü - Dolanmaz olur mu?

Seher - Sen gördün mü?

Döndü - Hiç görmem mi?

Seher - Ne zaman?

Döndü - Biri az önce, biri daha az önce, biri..

Seher - *(Kapıya koşar)* Bana müsaade..

Döndü - Böyle birdenbire nereye?

Seher - *(Telâşlı)* Gideyim, işim var..

Döndü - Gidersin gene, acelen ne?

Seher - Unutmuştum, ateşte tencere var..

Döndü - Daha yeni geldin..

Seher - Annem de evde yok..

Döndü - Sen bilirsin..

Seher - Gideyim de, ne var ne yok yoklayayım.. *(Seher, Döndü'nün evinden çıkar. Mektubun bulunduğu kovuğa yaklaştığı sırada, Muhtar'ın kapısı açılır, Muhtar görünür. Seher duraklar.)*

Muhtar - Ne haber kızım Seher?

Seher - İyilik Muhtar Efendi?

Muhtar - Annen nasıl?

Seher - İyi.

Muhtar - Ağabeyin?

Seher - O da iyi..

Muhtar - Çok iyi çok iyi! Allah hep böyle daim afiyet versin. Hepsine selâm.. *(Önden çıkar. Seher, Muhtar'ın arkasından "Allah kahretsin, yüreğimi ağzıma getirdin anlamına" elini sallar, sonra par-*

mağının ucunu diline değdirir, elini kalbine bastırır. Etrafını kollayarak kovuğa ilerler. Kovuğun taşını çekince, gördüğü mektubu, az önce bıraktığı kendi mektubu sanır. Büyük bir hayal kırıklığına uğrar. İlkin yırtacak olur. Sonra mektubun Osman'dan geldiğini anlar. Sevinçten şaşırır, heyecanlanır. Mektubu soluk soluğa okur. Göğsüne bastırır. Döndü Bacı'nın kapısına doğru koştuğu sırada, Döndü kapıda görünür.)

Seher - Döndü Bacı, şey... Sen benim Osman'la evleneceğimi kimden duydun?

Döndü - Bütün köyün dilinde, bana varana kadar duymayan var mı?

Seher - Döndü Bacı, şey... Osman'ın askerliği kaç yıl sürer?

Döndü - Orası askerliğine bağlı..

Seher - Ne gibi askerliğine bağlı?

Döndü - Bakarsın candarma olur, bahriyeli olur, uzun sürer. Bakarsın piyadeye ayrılır, daha kısa sürer..

Seher - Döndü Bacı, ne dersin? Osman piyade olur belki de.. Olmaz mı?

Döndü - Eh, olur olur. Piyadenin askerliği kısadır, ama hizmeti zordur. Hep yaya, hep ayakla..

Seher - Eh, Osman da varsın yürüyüversin! Nasıl olsa alışık. Bu yaşa kadar hep atla, vapurla dolaşmadı ya.. Döndü Bacı, şey...

Döndü - Ne var?

Seher - Erkeğin eli yüzü düzgün olanı mı? Yoksa tatlı dilli güleç olanı mı?

Döndü - Elbet tatlı dilli güleç olanı! Eli yüzü düzgün olanından üç günde bıkılır! Ama akıllısı, tatlı dillisi, güleç yüzlüsü insanın her bir gününü bin eder..

Seher - Bana da kalırsa öyle! Bundan sonra ben de akıllısı, tatlı dillisinden şaşmam.. *(Koşarak eve girer. Esma görünür. Esma, Döndü'ye doğru ilerlerken, Osman ile Ali, ön taraftan görünürler. Döndü'nün evinin yan duvarı gerisinde saklanırlar.)*

Esma - Nasıl, Döndü Bacı, gelen giden; bizim eve bir sataşan olmadı ya?

Döndü - Ben buradaykan kimin haddine?

Esma - Eksik olma Döndü Bacı, senin gibi güvenilir bir komşum da olmasa, rahatım bütün bütün kaçacak..

Döndü - Sen hiç korkma Esma Yenge, Allah sana bir kız vermiş ki, kimse aklını çelemez! Kızın kimi seçerse damadın o olur!

Esma - Çok şükür benim kızımdan yana tasam yok ama, eloğluna güven olmaz ki! Kapını kapasan duvardan atlar..

Osman - Döndü Bacı yalnız kalır kalmaz, yanaş..

Ali - Allahını seversen zorlama..

Osman - Beni mahcup edersen karışmam..

Ali - Ne diyeyim? Ne yapayım kadınla birader? Böyle damdan düşer gibi. *(Esma eve girer, Döndü evine doğru döner.)*

Osman - *(Ali'yi iter)* Ne dersen de, hadi durma..

Ali - *(Direnir)* Vallahi aklıma, tek söz gelmiyor..

Osman - Bir kere yanaş, gelir..

Ali - Utanıyorum..

Osman - Kalleşlik etme! İstersen hemen sarıl öp! Kadın dünden razı! Hadi, eve girmeden yakala!.. *(İter)* Geri döneyim deme, kafanı kırarım!.. *(Ali'yi ortaya iter)*

Döndü - *(Kırıtarak)* Ne o Ali Kınalı? Seni de Osman Yavaş gibi sıcak mı bastı? *(Seher'in evini işaret eder)* Çeşmenin başında ne dolanıp duruyorsun?

Ali - İyi bildin Döndü Karakuş! Bari elinle bir tas su ver de içeyim.. *(Osman'ı aranarak, Döndü'ye belli etmeden gerisini kollar. Osman iyi, devam et, işaretleri verir.)*

Döndü - Hemen isteyivermekle elimden su mu içeceksin sandın? Nerede o bolluk? Senin anlaşılan sıcak bağrına değil de başına vurmuş!

Ali - Derdimi bilen dermanını da bilir! İlâcı olan hastasından esirgemez! *(Osman'ın devam işareti)*

Döndü - *(Tasını doldurur, Ali'ye uzatır)* Madem bu kadar dil döktün, al iç bakalım..

Ali - *(Suyu içer)* Oh canıma değdi! Ellerin pek şifalıymış! *(Tası geriye verirken, hafifçe Döndü'yü mıncıklar)* Kendin de öyle misin?

Döndü - *(Ali'nin eline bir tokat indirir)* Ne o sinek mi tuttu?

Ali - *(İkinci bir el hareketiyle)* Daha daha nasılsın? İyi misin?

Döndü - *(Ali'nin el hareketine aynı şekilde karşılık verir)* Gözlerin kör mü? İyiyim işte! Görmüyor musun?

Ali - *(Sataşmasına devamla)* İyisin maşallah! Çayırda dinlenmiş kısrak gibisin!

Döndü - *(Aynı şekilde)* Ben çayırda dinlenmiş kısrak gibiysem, sen de tavlada tavlanmış aygır gibisin!

Ali - Tavlada tavlanmış aygır gibiyim ya, ne sandın?

Döndü - Ben de çayırda dinlenmiş kısrak gibiyim ya, ne sandın?

Ali - Sen hiç tavlada tavlanmış aygırın, çayırda dinlenmiş kısrağı görünce halini gördün mü?

Döndü - Sen hiç çayırda dinlenmiş kısrağın tekmesini yedin mi?

Ali - Aygırın yediği tekme okşama sayılır..

Döndü - Aygır aygırlığını göstersin bakalım..

Ali - Kısrak tekmesini atsın bakalım.. *(Osman kaybolur. Ali, Döndü'ye saldırır. Aralarında boğuşma başlar.)*

Döndü - Dur ulan aygır!

Ali - Dur kız koca kısrak!

Döndü - Dur, yoksa ısırırım..

Ali - Aksilik etme yoksa canını yakarım..

Döndü - Dur dedim, üstümü başımı yırtacaksın!

Ali - Tövbe mi?

Döndü - Canımı yaktın domuz!

Ali - Tövbe de!

Döndü - Bula bula yerini burada mı buldun?

Ali - Söyle.. Tövbe de!

Döndü - Akşama gel hadi! Kolumu bırak! *(Seher'lerin avlusun-*

dan nalın sesleri gelir.) Hadi gelen var, bırak.. *(Ali, soldaki sokaktan kaçar. Döndü çıkarken açık bıraktığı kapısına koşar. Esma'nın kapısı açılır. Esma kapıdan başını uzatır. Döndü kapısının içinde durur. Aynı şekilde başını uzatır. Karşıdan işaretlerle anlaşırlar. İkisi de meydanı kollarlar. Bir gürültüden şüphelenmişlerdir. Esma sağa sola baktıktan sonra, önce Döndü'ye işaretlerle, "Ne oldu?" "Kimdi?" demek ister. Döndü aynı şekilde, "Anlayamadım?" anlamına ellerini açar. Esma, etrafını bir daha gözden geçirir. "Bir şey yok" anlamına el, baş işaretleri verir. Döndü de aynı kanaate vardığını işaretlerle anlatır. Esma el, baş işaretiyle, "Allahaısmarladık" der, kapısını kapatır. Döndü kapısını kapatacağı sırada, Osman yerinden çıkar. Döndü acele bir el işaretiyle Osman'ı çağırır, kapıdan içeri alır.)*

(Döndü'nün evi)

Osman - Ne oldu? Görüştünüz mü?
Döndü - Görüştük!
Osman - Ne dedi?
Döndü - Orası senin ne üstüne vazife?
Osman - Nasıl benim ne üstüme vazife?
Döndü - Orası ikimizin bileceği iş..
Osman - Nasıl ikinizin bileceği iş? Benimle evlenmeyecek mi?
Döndü - Sen kimi soruyorsun?
Osman - Kimi olur? Seher'i elbet?
Döndü - Onu açık açık söylesene!
Osman - Sen kimi söylüyorsun?
Döndü - Kimi olur, Ali'yi elbet!
Osman - *(Döndü'yü omuzundan iter)* Hay Allah canını almasın!
Döndü - *(Osman'ı iter)* Tüh Allah gözünü kör etmesin!
Osman - Eee, söyle bakalım, ne dedi?
Döndü - O hoo, senin işin çoktan olup bitmiş!
Osman - Hadi!

Döndü - Hadisi ne? Seninkisi dünden razı..

Osman - Ne bildin?

Döndü - Sen şimdi boş lâfı bırak da beni dinle! Böyle pabuç eskitmekle, kapısının önünde dolanmakla, mektup yazmakla kız kısmının gönlü edilmez..

Osman - *(Hayal kırıklığıyla)* Az önce razı dedindi ya?

Döndü - Razı ama...

Osman - *(Saf)* Aması ne?

Döndü - Gönlünü et!

Osman - Daha nasıl gönlünü edeyim bilmem ki?

Döndü - Artık onun orasını sen düşün..

Osman - Ben onun orasını çok düşündüm ama..

Döndü - İyi ya!

Osman - Fırsatını bulamadım! Fırsatını bir bulsam..

Döndü - Fırsatı yarın sabah hazır sana! Yarın çeşmenin başında anasıyla çamaşıra oturacaklar..

Osman - Eee?

Döndü - Fırsatını kolla, anası yanından ayrıldı mı, ayrıldı, üstüne atıl..

Osman - Eee?

Döndü - Harmanda gezen tavuk görmüş şahin gibi, al götür..

Osman - Direnmez mi?

Döndü - Direnmesine hiç kanma! Şöyle etrafa karşı kız kısmının direnmesi âdettir. O da öyle yarım ağızla direnir, bağırır çağırır, ama inanayım deme! Hepsi yalandır.

Osman - Peki sonra?

Döndü - Saçını eline iyice dola!.. Sırtına yumruğu adamakıllı indir, o yumruğu yeyince bir çöker, bu sefer de beline sağlam bir diz oturt.. Bayırdan aşağı al götür..

Osman - Gönlü olur mu?

Döndü - Hem de nasıl..

Osman - Hay Allah!

Döndü - Gene ne oldu?

Osman - Bayırdan aşağı sürüklemesi kolay ama, ondan sonra nereye götürmeli?

Döndü - Artık onun orasına pek aldırma! Boş bir dam mı bulursun, bir ağaç kovuğu mu, çalıdibi mi, mağara mı, in mi? Neresi olsa olur! Sizi âlemin gözünden saklasın yeter! Padişahın sarayına götürecek değilsin ya..

Osman - *(Ellerini oğuşturur)* İyi, oldu bu iş..

Döndü - Onu orada üç gün mü olur, beş gün mü olur, kapa..

Osman - Kaparım merak etme..

Döndü - Hele erkek nedir anlasın.

Osman - Anlatırım..

Döndü - Vuslat nedir bellesin..

Osman - Sen işin orasını bana bırak..

Döndü - Bak nasıl gönlü olur! O zaman sizi bastırsalar onu zorla elinden almaya kalksalar bile, zararı yok..

Osman - *(Birden endişelenir)* Nasıl yok? Ben gene açıkta kalmam mı?

Döndü - Kalmazsın! O bir kere gönlü oldu mu, bir daha ölür de senden vazgeçmez!..

Osman - Ya anası ile ağası gene verici olmazsa?

Döndü - İstedikleri kadar olmasınlar! O evliliğin tadını tattı mı senden, iki üç gün ayrı kalınca ne ana dinler ne ağa! Osman'ım da Osman'ım, isterim de isterim diye tutturur! Artık onun yolunu kesebilene aşkolsun!

Osman - Şimdi naz edip burun kıvırıyor ama..

Döndü - O zaman da ot tutmuş kuzu gibi ardından gelir! Hele sen benim dediğimi bir dene..

Osman - Döndü Bacı bu iş tatlılıkla olsa olmaz mıydı? Şöyle mırın kırın etmeden, sırtına yumruk, beline tekme indirmeden..

Döndü - O zaman da bu işlerin tadı olmazdı..

Osman - Böylesinin tadı ne ki?

Döndü - Sen onu bana sor! Ben de kızdım vaktiyle! Rahmetliye mırın kırın eder dururdum! Adamın canına tak demiş olacak, bir gün köyün ortasında saçımdan kavradığı gibi, belime bir tekme indirdi ki, sorma, hık diyemedim!

Osman - Sonra?

Döndü - Sonra aldı beni bir ağıla kapadı. Çiftesini ağılın kapısına dayadıydı ki sokulabilene aşkolsun! Sokulmak kolay mı? Vallaha bir bölük asker gelse yanına yanaşamazdı! Gözleri öylesine kararmıştı! O gün, o gece biz o ağılda kapalı kaldık! *(Göğüs geçirir)*

Osman - *(İç çeker)* Gelen giden olmadı mı?

Döndü - Olmadı. Ertesi gün o ağıldan çıktık, başka bir dama kapandık, o gün de öyle geçti.. *(İç çeker)*

Osman - Hiç kaçmayı denemedin mi?

Döndü - Ne diye kaçayımmış! O gün o uyudu çifteyi kapıp kapıyı ben bekledim! Öyle yorgundu ki.. Hani o yorgunluğa dayanacak erkekler şimdi.

Osman - *(Hırslanır)* Görür o Seher gününü..

Döndü - Hah şöyle!

Osman - *(Döndü'nün sırtına yumruğunu indirir)* Yumruğumu bir yesin!

Döndü - Sakın yavaş indireyim deme!

Osman - Beline de bir diz indirdim miydi..

Döndü - Sakın vururken acıyayım falan deme! Canı yanacak diye dizinin hızını kesmeye kalkma! Onun acısı ömrü oldukça tatlı gelir yiyene!

Osman - Görür o!

Döndü - Kadın kısmı bahaneye bakar! Bahanesini buldu mu, sonu ne olursa olsun aklına koyduğu işten dönmez! Sen sırtına yumruğu, beline tekmeyi öylesine indir ki, soranlara önüne düşmekten başka elimden ne gelirdi diyebilsin, anladın mı?

Osman - Yarın sen de onlarla çamaşıra oturacak mısın?

Döndü - İnşallah..

Osman - Öyleyse bu işi yarına oldu say..

Döndü - Göreyim seni, ama sakın sözünden cayma, yumruğunun, dizinin kuvvetini iyice göster..

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Ertesi sabah. Çeşmenin önünde Döndü ile Esma çamaşır yıkarlar. Seher, ağaçtan Muhtar'ın evinin iki köşesine çekilmiş iki ipe çamaşır sermektedir. Osman ile Ali, Döndü'nün evinin köşesinde gizlenirler.)

Seher - *(Türkü söyler)*

Keklik idim vurdular,
Kanadımı kırdılar.
Daha ben ne idim ki,
Yârimden ayırdılar..

Ali - Seninkini dinle, kafeste dişi keklik gibi, sanırsın seni çağırıyor..

Osman - İşaret mi ediyor dersin?

Ali - Elbette, boşuna mı ötüp duruyor?

Osman - Birazdan görür o!

Ali - Bağırır çağırırsa, sakın bırakayım deme..

Osman - Akıllandım gayrı, geçti o günler.. *(Dirseği ile Ali'yi dürter)* Şuna bak hele, anası ile fiskos ediyor.. Dün gece nasıl geçti?

Ali - Sayende fena sayılmaz! Ben de senin o iyiliğini öderim şimdi! Bu geceyi sen benden iyi geçirirsin!

Osman - Dinle, sen öbür tarafa dolan daha iyi..

Ali - İyi, sen de benim buradan işaretimi bekle. *(Çekilir)*

Seher - *(Türküsüne devamla)*

Gel gel yanıma keklik,
Kastın canıma keklik
Al kınalı parmaklarını
Batır kanıma keklik..

(Ali, Seher'in evinin köşesinde görünür. Siner, karşıdan karşıya Osman'la işaretleşirler.)

Esma - Döndü Bacı, Seher duymasın, artık bu işin sır tarafı kalmadı. Dün gösterdiğin yakınlıktan sonra senden de gizlemem yakışık almaz. Artık ne gelirse senden gelir..

Döndü - Sen diyeceğini de Esma Yenge, sakınma, aramızda bunca yıllık komşuluktan sonra yakınlığın da lâfı mı olur?.. Elbet elimden geleni senden esirgemem..

Esma - Şu Osman Yavaş olacak hayırsız bizim evin rahatını huzurunu kaçırdı. Şunu bir yolunu bulursan gör..

Döndü - Vallaha, bilirsin ben kendi halimde yaşarım. Kimsenin etlisine sütlüsüne karışmam..

Esma - Bu seferlik komşuluk hatırı için karış! Sen de Seher'in benim kadar yakını sayılırsın.

Döndü - Sayılmasına sayılırım ama..

Esma - *(Keserek)* O haylazı gör. De ki, haddini bilsin! Akkuzulu'nun kızını Yavaş'lara vermezler, onu iyice bellesin..

Seher - *(Türküsüne devamla)*

Keklik kumda eşinir
Ah eşinir de deşinir
Benim sevdiğim acep
Şimdi nerde düşünür?

(Osman'la Ali arasında işaretler.)

Esma - Aksiliğe bak, sabun da soda da bitti! Bari sen Seher'e göz kulak ol da ben bakkala kadar uzanıvereyim..

Döndü - Sen bilirsin bacım! Nasıl bilirsen öyle yap.. Ben Seher'in yanından ayrılmam..

Esma - Allahtan ki sen varsın. Hadi bana on dakika müsaade. *(Geriden, sağdaki sokaktan çıkar.)*

Seher - *(Türküsüne devamla)*

Gel gel yanıma keklik
Kastın canıma keklik
Al kınalı parmaklarını
Batır kanıma keklik..

(Ali ile Osman, karşılıklı gizlendikleri köşelerden çıkarlar. Ali, Döndü'ye, Osman Seher'e yaklaşırlar.)

Ali - Kolay gelsin Döndü Bacı!

Osman - Kız Seher kolay gelsin..

Döndü - *(Yalandan bir öfkeyle)* Ne işiniz var bakayım sizin burada? *(Eliyle de yaklaşın, çabuk olun işareti verir)* Hadi çekin gidin karşımızdan! Sizin başka işiniz yok mu?

Ali - *(Döndü'ye sokulur)* Bu meydandan geçmek yasak mı ki?

Osman - *(Seher'e sokulur)* Hatır sormak günah mı ki?

Seher - *(Yapmacık)* Döndü Bacı, baksana şunlara!

Döndü - Çekin gidin, yoksa karışmam! Bağırır, bütün köyü başınıza toplarım.. *(Çabuk işareti. Ali Döndü'yü, Osman Seher'i yakalarlar)* Bağırırım, beni bağladılar, Seher'i alıp kaçırdılar derim.. *(Dediklerimi yapın işareti. Ali, Döndü'nün ipte asılı çamaşırlardan biriyle ağzını tıkar, çamaşırın iki ucunu ensesinden bağlar. Ardından Döndü'nün kollarını gerisinde bileklerinden bağlar, o da bitince Döndü'yü meydandaki ağaca bağlar. Osman, külotunun arka cebinden çıkardığı bir mendille Seher'in ağzını tıkar, iki elini gerisinden kavrar, sırtına bir yumruk, beline bir diz indirir.)*

Osman - Yürü! *(Döndü, ağaca bağlı debelenirken, Osman'la Ali,*

Seher'i sürüklerler. Yalandan direnen Seher'in nalınları ayaklarından fırlar. Üçü bu şekilde önden çıkarlar.)

Esma - *(Telâşla yetişir)* Seher'im, Seher'im nerde? Bu ne hal? Seher'im ne oldu? *(Döndü, hemen bir baş işaretiyle geride, sağdaki sokağı işaret eder. Esma, telâşından Döndü'nün ağzını çözmeden, elindeki sabun ile soda paketini, gerisinde bağlı ellerine tutuşturur, o tarafa fırlar, hemen döner.)* Yoklar! Ah yandım, mahvoldum.. *(Döndü soldaki sokağı işaret eder. Esma o tarafa da koşar, geri döner.)* Gene yoklar! Ah bittim! Ben şimdi Ömer'e ne diyeyim? Ömer'e ne hesap vereyim? *(Muhtar'ın kapısına koşar, kapıyı yumruklar.)* Muhtar Efendi! Muhtar Efendi! Koş, çabuk, yetiş, kurtar.. Koş, koş.. *(Döner, Döndü'nün vücudunu, ağzını, ellerini bağlayan çamaşırları çözerken Muhtar yetişir.)*

Döndü - *(Ağzındaki çamaşır çıkınca)* Ay, of! Amanın, öldüm, bittim!

Esma - Yandım, asıl ben yandım! Namusum, şerefim elimden gitti.. *(Döndü'nün bileklerini çözer)*

Muhtar - Ne oldu? Ne var?

Döndü - *(Elindeki sodayla sabunu Muhtar'ın eline tutuşturur)* Ah, sorma Muhtar, sorma! Rezil oldum rezil, iki paralık oldum.

Esma - *(Aynı anda)* Seher'imi, biricik kızımı kaçırdılar..

Döndü - *(Aynı anda)* Su, bir yudum su, çarpıntım kalktı..

Muhtar - Ne tarafa gittiler? *(Sodayla sabunu Esma'nın eline tutuşturur)*

Esma - *(Aynı anda)* Gitti! Elimden gitti! Biricik kızım elimden gitti!..

Döndü - Su! Su! Sorma Muhtar, sorma! Yandım! Tepeme bir şey indi, odun mu? Demir mi?

Esma - *(Sabunla sodayı tekrar Döndü'nün eline tutuşturur)* Kızımı isterim Muhtar, kızımı; şerefimi, namusumu isterim..

Döndü - *(Aynı anda, paketi Esma'ya geri verirken)* Su! Bir yudum su.. Bunu değil! Su..

Muhtar - Koş bacım, içeriye bak, bohçası yerinde mi? *(Döndü'nün eline tıkıştırdığı paketle Esma eve koşar. Muhtar, Döndü'yü çeş-*

menin başına yanaştırır. Musluğu açar, Döndü'yü esnesinden tutup çeşmeye doğru eğer.) İç.. *(Döndü elini çeşmenin musluğu altına tutar, bir yudum içmeden doğrulur, öbür eliyle tepesini tutar. Muhtar hareketini tekrarlar.)* Osman'dan başka kim vardı? Babası mı? Ağabeyisi mi? *(Döndü ağzına aldığı bir damla suyla doğrulur, gargara yapar. Tekrar çeşmeye eğilir. Döndü bir eli musluğun altında, öbür elini gerisinde sallar, elini her sallayışında Muhtar saymaya, sıralamaya başlar.)* Babası, ağabeyisi, amcası, başka? *(Döndü doğrulur, boştaki eliyle "dur" işareti verir. Gargara yapar.)* O kadar mı? O kadarı da yeter bana! Görür bunlar! Babası da, amcası da, ağabeyisi de görür! Muhtar'ın davasında yalancı tanıklık etmek neymiş, hepsi anlar! Onların sülâlesini hapse tıktırmazsam o zaman..

Esma - *(Telâşla evden çıkar)* Bohçası yerinde..

Muhtar - Âlâ! Mükemmel! Kendi gönlüyle hazırlıklı gitmedi demek!

Esma - Seher'imi isterim, Muhtar! Seher'imi bul bana..

Muhtar - *(Etrafa bakınır. Seher'in nalınlarını görür)* Bu nalınlar kimin? *(Biri çeşmenin başında, öbürü üç beş adım ötede kalan nalınları alır, gösterir.)*

Esma - Seher'imin, ciğerimin! Elmasımın..

Muhtar - Aliyyülâlâ! Bohçası yerinde, nalınlarının biri burda, biri de burda.. Görür onlar! Yavaş'ların sülâlesi görür..

Esma - Perişan etmişler kızımı! Reziller! Haydutlar! Yalınayak baş açık sürüklemişler yavrumu! Muhtar, kızımı o haydutların elinden kurtar..

Muhtar - Sen o işi bana bırak Esma Yenge, bana bırak! Bohçası yerinde, nalınlarının biri orda biri burda ya merak etme! Ben şimdi karakola telefon ettim mi, yarım saate varmaz, kızını kimsenin eli değmeden buldurur getirtirim! Köyde de deliğe girmedik Yavaş kalmaz! Besbelli kızını zorla sürüklemişler.. *(Döndü'ye)* Döndü Bacı, nalınların yerini iyi belle! Gördün ya, biri ordaydı, biri burda! Nalınların yerini iyi aklında tut!..

PERDE

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(Birinci bölümden bir hafta sonra. Döndü Karakuş, aceleci adımlarla Akkuzulu'ların evine doğru ilerler. Akkuzulu'ların kapısını dinler, geri döner. Muhtar evinden çıkar. Akkuzulu'ların kapısına kulak verir, geri döner. Döndü, evine gireceği sırada, yeni bir şey hatırlamış gibi geri döner, tekrar Akkuzulu'ların kapısına doğru ilerler. Muhtar da aynı şekilde kendi kapısının önünde duraklar, geri döner. Döndü ile karşılaşır.)

Muhtar - Ne haber Döndü Bacı? Akkuzulu'lardan görünen oldu mu?

Döndü - Olmadı. Baksana, ne ses var ne seda. Daha henüz kapıları pencereleri kapalı..

Muhtar - Ne oldular dersin? Ben de merak ettim. Hiç bu vakte kalmazlardı..

Döndü - Kimbilir! Belki de bir işleri çıkmış, sabah karanlığında çekip gitmişlerdir..

Muhtar - Orası şüpheli! Nereye giderler ki?

Döndü - *(Kapıyı dinler)* İçerde hiç kımıldama yok! *(Doğrulur)* Gene kasabaya inmişlerdir belki de..

Muhtar - *(Kapıyı dinler)* İçerde biri dolanıyor gibi. *(Doğrulur)* Evdedirler. Bana danışmadan kasabaya inemezler.. *(Tekrar kapıyı dinler)* Evdeler.. Sen de dinle bak.. *(Döndü de kapıya kulak verir. İkisi birden doğrulurlar.)*

Döndü - Evdeler..

Muhtar - *(Memnun)* Evdeler ya.. *(İkisi birden çeşmeye doğru ilerlerler.)* Hiçbir yere gidemezler! Dün akşam Seher'in halini görmedin mi nasıldı?

Döndü - Gördüm ama, hiç beğenmedim..

Muhtar - Seher'in beğenilecek hali mecali mi kalmış! Kasabadan buraya zor geldi. Kızın ayakta duracak takati yoktu..

Döndü - Yüzü de bana bir kederli göründü! Neden dersin?

Muhtar - Kederden değil o! Kız bir haftadır ne durmuş ne uyumuş..

Döndü - Osman nasıldı?

Muhtar - Osman, Seher'den de beter..

Döndü - Ya Ali?

Muhtar - Ne olsun Ali'ye?

Döndü - Bunlar bir haftadır çekmişler, sürünmüşler desene..

Muhtar - Daha beter olsunlar! Sen de acıyacak başka adam mı bulamadın. Etrafta bu kadar fakir fukara var, acıyacaksan onlara acı..

Döndü - Benim acımam onlara değil, acemiliklerine, gençliklerine.. Doğru dürüst anlatsana Muhtar, nasıl olmuş? Bunlar bir haftadır nerde kalmış? Ne yemiş, ne içmiş? Nasıl yakalanmışlar?

Muhtar - Nerde kalacaklar? Dağda bayırda. Çalı diplerinde, ağaç kovuklarında, boş ağıllarda.. Nikâhlı değildiler ya ortaya çıksınlar..

Döndü - Ya Ali? Ali de hep onlarla beraber miymiş?

Muhtar - Ali kaçtıklarının ikinci günü ayrılmış bunların yanından. Dayısının bağında gizlenmiş. Zaten bunlardan iki gün önce yakalandı.

Döndü - Vah vah vah..

Muhtar - Ne o? Acıyor musun hâlâ?

Döndü - Benim acımam sadece cahilliklerine dedim ya! Neyse, sonra?

Muhtar - Seher'le Osman düne kadar aç kalmışlar. Dün açlığa dayanamamışlar, bir ağıla yanaşıp ekmek isteyecek olmuşlar. Çoban karınlarını doyurmuş ama, tam ağıldan çıktıkları sırada candarmalarla karşılaşmışlar..

Döndü - Eee?

Muhtar - Dün işimin sıkışık günü. Üstümde hem muhtarlık var, hem de arada komşuluk. Haber verdiler. Bütün işimi gücümü bıraktım, kasabaya koştum. İşleri yoluna koymak için uğraştım. Neyse o itleri deliğe tıktılar ya, içim rahat. Bir de yardımcılarını bulup ortaya çıkarsam yüreğim daha da rahat edecek. Allahtan ki Seher bizi utandırmadı. Karakolda şerefine uygun ifade verdi..

Döndü - Ne dedi?

Muhtar - Ne diyecek? Doğrusu neyse onu dedi. Kızı zorla sürükleyip kaçırmışlar! Ben, ne de olsa bir haftadır o rezille dağda kaldı, o utanmaz Seher'i kandırmış, yahut korkutmuştur, başına gelenlerden sonra Seher başka türlü ifade verir diye korkmuştum, ama korkum boşuna çıktı..

Döndü - Peki şey..

Muhtar - Ne şeyi?

Döndü - Seher'in şeyi, doktor görmedi mi?

Muhtar - *(Neşesiz)* Gördü?

Döndü - Netice?

Muhtar - Artık onun orasını, neticesini karıştırma..

Döndü - Karıştırmadan olur mu? Artık Seher'in benden farkı ne ki?

Muhtar - Zararın neresinden dönülürse kâr. Seher'e daha uygun, daha oturaklı bir koca bulunur elbet..

Döndü - Madem olan olmuş, doktor da görmüş, anası ağabeyisi başkasını arayacaklarına, Seher'i Osman'a veriverseydiler daha iyi.. *(Akkuzulu'ların evinde dolaşmalar)*

Muhtar - *(Kapıyı dinledikten sonra)* Döndü Bacı, şimdi olanları bırak. Şimdi sana bana bir hizmet daha düşüyor. Akkuzulu'larla bunca yıllık komşu olduğumuzu unutma.. Ortada dönen daha başka sözler var..

Döndü - Hayrola?

Muhtar - Yavaş'lar araya adam koymuşlar. Niyetleri Seher'in anası ile ağabeyisinin aklını çelmek. Nikâh olursa Osman hapisten kurtulur diye uğraşıyorlar. Anası ile ağabeyisinden yana korkum yok ama bana kalırsa Seher'i boş bırakmaya gelmez..

Döndü - Seher'in günahı ne? Karakolda pek güzel ifade verdi diyen sen değil miydin?

Muhtar - Onun orasına güven olmaz. Sana bir sır söyleyeyim, sen bil başkasına da söyleme. Seher'in yaşı on sekizi aşmış. Ama yaşının on sekizi aştığından Seher'in bile haberi yok. Olmasın daha iyi, şimdi Seher savcıya varıp da bir selâm verir, ben anamı, ağabeyimi istemem, Osman'ı isterim dedi mi, Osman'ı alır çıkar! Onun için çok tedbirli olmak gerek..

Döndü - Aman Muhtar, bunu bana iyi ettin de söyledin! Söylemesen hiç aklıma geleceği yoktu..

Muhtar - Yoktu ya! Ben hiçbir zaman tedbirde kusur etmem! Şimdi Yavaş'ların niyeti, Seher'in anası ile ağabeyisi peki demezlerse Seher'in gönlünü etmek, Seher'i alıp kaçırmak..

Döndü - Bir daha mı? O iş zor, avuçlarını yalasınlar! Ben buradayken onları Seher'in kapısına yanaştırmam!

Muhtar - Ha yaşa! Ama ne de olsa daha önce Seher'in anası ile ağabeysinin gözünü açmalı! Seher'i hoş tutsunlar, incitmesinler bu bir! Gözlerinin önünden hiç mi hiç ayırmasınlar bu iki! Sonra da arasını uzatmadan bir koca bulup kızı evlendirsinler.. Bir kere kaçan kızı uzun zaman evde tutmaya gelmez... *(Dördü kapıyı dinler. Muhtar da kapıyı dinledikten sonra)* Gelen var galiba... *(Kapının önünden uzaklaşırlar.)* Sen Seher'in anasını gör, dediklerimi söyle! Verdiğim sırrı da sıkı tut, sakın ağzından kaçırayım deme. *(Sağdaki sokaktan*

çıkar. Muhtar'ın arkasından Döndü'nün işlerin yoluna girdiğini belirten tavırları, "Hadi sen git, ben işimi bilirim" gibilerinden işaretleri. Esma, evinin kapısından çıkar)

Döndü - Ne oldun Esma Yenge? Bu sabah niye görünmedin? Nasılsın?

Esma - Nasıl olurum Döndü Bacı? Başımıza gelen bu felâketten sonra! Ömer sabah sabah kalktı gün doğmadan kasabaya indi. Dün bir vekil tuttuktu Seher'e, vekile para götürdü. Adamın gözü doysun da, düşmanlarımızla iyice uğraşsın! Namusumuzu, şerefimizi kurtarsın...

Döndü - İyi etmiş. Seher nasıl?

Esma - Seher daha yeni uyandı. Bu saate kadar hep uyudu. Ben de evin içinde gürültü olmasın, Seher uyanmasın diye sabahtan beri yerimden kımıldamadım...

Döndü - Çok iyi etmişsin! Aman bırak uyusun, doya doya uyusun, yorgunluğu geçsin..

Esma - Ah Döndü Bacı, bitmiş kızım, bir deri bir kemik kalmış! Dün akşam sen de gördün ya o rezil bir haftada ne hale getirmiş kızımı? Bir haftadır aç biilâç, elinde bıçak, hendekten hendeğe, mağaradan mağaraya sürüklemiş durmuş yavrumu! Perişan etmiş, mahvetmiş.

Döndü - Gençtir, çabucak toparlar inşallah..

Esma - Ah nasıl toparlar! Bir kere olanlar olduktan sonra! Hiç gül açar da koklanmadık goncanın yerini tutar mı? Koklanmadık goncaydı benim kızım! Koklanmadık gonca gitti, yerine sararmış solmuş gül geldi...

Döndü - Neyse madem olanlar olmuş, olanları unutun da siz onu gene hoş tutun! Gül açmakla kokusu hemen geçmez nasıl olsa! Açmış gülün de meraklısı bulunur. Bakarsın yarın öbür gün gene hayırlı bir kısmeti çıkar, evlendirirsiniz!

Esma - Ah Döndü Bacı, kim çıkacak? Kim çıkar da düğün yapar, kaçırılmış kızı gelin alır! Artık çıkan kısmet de ona göre bir kısmet olur elbet! Yandı gül gibi kızım, yandı..

Döndü - Çıkar çıkar, Allah bilir Seher'e daha ne kısmetler çıkar.

Kısmetten umut kesilmez. Seher maşallah hem genç hem de güzel! Ama dediğim gibi, siz şimdi onu hoş tutun..

Esma - Daha nasıl hoş tutayım Döndü Bacı? Bugüne kadar bir dediğini iki etmedim. Bu saate kadar uyuyor baksana!

Döndü - Ne bileyim, öyle azarlamaya falan kalkmayın..

Esma - Hiç azarlar mıyım? Ah hiç azarlar mıyım? Azarlanacak hali mi kalmış yavrumun? O aç domuz yemiş bitirmiş bakmaya kıyamadığım ceylanımı! Şu mahkeme hele bir başlasın, o kurtulacak olursa bilirim ben ona yapacağımı..

Döndü - O zaman yapacağını yap ama, sakın şimdi Seher'in üstüne varayım deme..

Esma - Ah hiç varır mıyım! Hiç varır mıyım?

Döndü - Sakın öyle özrünü yüzüne vurayım falan deme..

Esma - Hiç vurur muyum, Allah saklasın, hiç vurur muyum?

Döndü - Onu şimdi öyle pek sıkmaya da gelmez! Gözden uzaklaştırmadan kendi bildiğine bırak en iyisi..

Esma - Zaten başka ne gelir elimden? Bütün gün başında dikilip bekleyemem ki! Benim sabahtan akşama kırk yere yetişmem lâzım. Ağabeyisinin desen işi başından aşkın! Şunun şurasında güvendiğim gene bir sen varsın..

Döndü - Aa! Elbet! Ben kendi üstüme düşeni yaparım, hiç merak etme..

Esma - Kuzum bacım, şunu karşına alıp da bir dinlesen! Aklından da başından da geçeni doğru dürüst anlasan! Ben anasıyım, ne de olsa açık açık konuşamam! Ben eltime kadar bir uzanıvereyim. Şimdi varır dönerim. Dediğimi bir sevap yapıver..

Döndü - Git bacım. Gönlün rahat rahat git. Ben onun ağzını ararım. Daha bir sözünden aklından geçeni anlarım. Bir şaşkınlık edecek olursa etmesine bırakmam, doğrusu hayırlısı neyse onu fikrine sokarım. Hadi sen yolundan geri kalma.

Esma - Allah senden razı olsun bacım. *(Akkuzulu'ların kapısı açılırken, sağdaki sokaktan çıkar. Seher esneyip erinerek evin kapısında görünür.)*

Döndü - Kız Seher, sabahlar hayırlı olsun..

Seher - *(Sevinçli)* Ah Döndü bacım benim! Gel seni bir öpeyim. *(Döndü'yü kucaklar, öper)*

Döndü - Bu saate kadar hep uyudun mu?

Seher - Sorma! *(Toparlanır)* Annem nerde?

Döndü - Yengene kadar gitti.

Seher - Ağabeyim?

Döndü - O da kasabaya inmiş..

Seher - Kasabaya mı? Ne diye?

Döndü - Annen öyle dedi. Senin işin için galiba..

Seher - Ha sahi! Aldırma, iyi ki yalnız kaldık.. Gel seni bir daha öpeyim.. *(Döndü'yü kucaklar.)*

Döndü - Öp bakalım..

Seher - Sen de beni öpsene.

Döndü - *(Seher'i öper)* İyisin maşallah..

Seher - Öyle değil, adamakıllı öp..

Döndü - *(Tekrar öper)* İyisin maşallah, çok iyisin!

Seher - İyiyim elbet! Sen?

Döndü - Beni sorma..

Seher - Ah Döndü Bacı ne iyisin! *(Esner)* Bugün günlerden ne?

Döndü - Cuma..

Seher - Görüşmeyeli bir haftayı geçti desene! Vallahi Döndü Bacı, seni bir özledim ki.. Sen benim bir tanemsin.. *(Döndü'yü kucaklar)* Ah benim şeker Döndü Bacım! Sen beni özlemedin mi yoksa?

Döndü - Özlemez olur muyum? Hep aklım sendeydi..

Seher - Ha yaşa! *(Havaya bakar)* Neredeyse kuşluk olmuş! Hani bıraksalar daha da uyurdum. Ah Döndü Bacı, bir haftadır gözümü kırpmamıştım..

Döndü - Neden, uyutmadı mı?

Seher - Kim?

Döndü - Kim olur? Osman!

Seher - Yoo! O uyu dedi ama.. *(Göğüs geçirir)* Ahhh!

Döndü - Bir haftadır aklım hep sendeydi! O dağlarda nerelerde kaldın? Ne yedin, ne içtin, a kızım?

Seher - Allah ne verdiyse! Ben öyle boğazıma düşkün değilimdir! Bağlardan üzüm aşırdık, ağaçlardan armut topladık..

Döndü - Vah vah vah! Hiç etraftan gelen geçen olmadı mı? Bir haftada gözüne hiç kimse ilişmedi mi?

Seher - *(Anlamaz)* Ne gibi?

Döndü - Seslenirdin de gelir seni kurtarırdı..

Seher - *(Şakacı)* Oldu ama..

Döndü - Seslenemedin mi?

Seher - Seslenemedim işte..

Döndü - Çok mu uzaktalardı?

Seher - Yooo!

Döndü - Öyleyse?

Seher - Seslenemezdim ki..

Döndü - Niye?

Seher - İlk gün bir hayıt kümesinin dibindeydik. Ali bizi bırakıp gitmişti.

Döndü - Eee?

Seher - Bizi arayanlar hayıt kümesinin hemen öbür tarafından, dört beş adım ötemizden geçti..

Döndü - Güzel..

Seher - Seslenemedim..

Döndü - Osman mı bırakmadı? *(Seher şeytanca bir baş işaretiyle hayır der.)* Belki de elinde bıçak falan vardı?.. *(Seher işaretini tekrarlar)* Eee peki?

Seher - Utandım..

Döndü - Utandın mı?

Seher - Utandım. Durumum uygun değildi.. Neredeyse çırılçıplaktım..

Döndü - Tüh tüh tüh! Vah vah vah!

Seher - Aman Döndü Bacı, bırak şimdi bu sözleri.. Döndü Bacı, Osman'ın ayağındaki çizmeler var ya..

Döndü - Var ne olmuş?

Seher - O çizmeler, Osman'ın kendisinin..

Döndü - Başka kimin olacaktı?

Seher - Hani bir gün aramızda lâf açılmıştı da.. Ağabeyisinin değilmiş.

Döndü - Hadi o gün öyle oldu. Peki başka kimseye rastlamadınız mı bir hafta içinde?

Seher - Rastlamaz olur muyuz?

Döndü - Anlatsana!

Seher - İkinci gün bir ağıla sığındık.. Tam biz ağıla girdik kapandık, biraz sonra ağılın çobanı geldi..

Döndü - Anladım..

Seher - Öyle değil, çoban Osman'la tanış çıktı. Osman'ın hatırını kırıp beni kurtaracak değil ya! Döndü Bacı..

Döndü - Hayrola?

Seher - Osman'ın babası ile Muhtar'ın arası neden açık biliyor musun?

Döndü - Bir şeyler işittimdi..

Seher - O işte Osman'ın babası haklı! Muhtar'ın dedikleri hep yalan..

Döndü - Peki öyle olsun! Üçüncü gün? Dördüncü gün?

Seher - Üçüncü gün, çoban ağılda bizi misafir etti. Dördüncü gün, candarmalar göründü uzaktan, ağıldan kaçtık, az sonra yolda bir atlıyla karşılaştık..

Döndü - Atlıya deseydin işte! Hazır atı da varken..

Seher - Ben nasıl güveneyim elin atlısına! Korkumdan Osman'a büsbütün sokuldum.. Döndü Bacı sana bir haberim var..

Döndü - Hadi söyle..

Seher - Osman'ın sınıfı piyade!

Döndü - İyi işte! Doya doya yürür..

Seher - Dişleri de öyle karşıdan göründüğü kadar büyük değil..

Döndü - Dişleri büyük diyen sendin, ben değildim ki.. Beşinci gün?

Seher - Bırak şimdi beşinci günü altıncı günü, olanlar daha ilk günü oldu, bundan sonra beni kim alır? Osman çok hapis yatar mı dersin?

Döndü - Ne bileyim, ben savcı mıyım?

Seher - Bırak şimdi sitemi, söyle, çok hapis yatar mı?

Döndü - Ne bileyim ben kızım? Ben senin karakolda ne dediğini duymadım ki!

Seher - Ah Döndü Bacı, ben karakolda bir cahillik ettim.. Kimbilir Osman da ne kadar gücenmiştir o yüzden bana.. Bir kere oldu işte! Ne yapayım? Anam, ağabeyim, muhtar hepsi başıma dikilmişlerdi! Ama sen söyle, yalan mı? Osman zorla kaçırmamış mıydı beni? Sen de görmedin mi?

Döndü - Görmez olur muyum!

Seher - Ben de başka bir şey söylemedim ki! Senin gördüğünü söyledim! Ama şimdi hapis yatarsa üzülürüm! Osmancığa günah! Günah olur Osmancığa.. Hem..

Döndü - Hem?

Seher - Hem ben ne olurum bilmem ki? Bana da günah! Ah ben dün karakolda ne eşeklik ettim! *(Eliyle başına vurur. Muhtar'la Esma sağdan geriden girerler, dururlar.)* Ah nasıl aptallık ettim! Ölsem bir daha affetmem kendimi.. Sen bana bir akıl öğret ne olursun.

Esma - Bak gör zavallıyı nasıl üzgün..

Muhtar - Vah yavrucak vah!

Esma - Üzüntüsünden kendini yiyip bitiriyor. Neredeyse saçını başını yolacak..

Muhtar - Görmezlikten gel, hiç oralı olma.. *(Öncekilere yaklaşırlar)*

Esma - Kalktın mı kızım Seher?

Seher - *(Gelenlere döner, somurtkan)* Kalktım..

Muhtar - İyi uyudun mu kızım?

Seher - Uyudum..

Muhtar - Maşallah!

Esma - Dün gece rahat ettin mi kızım?

Seher - Ettim.

Muhtar - Maşallah..

Esma - Döndü Bacı, nasıl buldun bu sabah Seher'i?

Döndü - Açılmış maşallah! İyice açılmış..

Esma - Ya sen Muhtar amcası?

Muhtar - Dünden bu yana iyice değişmiş maşallah..

Esma - Maşallah, maşallah!..

Döndü - Maşallah, maşallah..

Esma - Öğleye bir istediğin var mı kızım? *(Seher omuz silker)*

Muhtar - Söyle kızım bizden sıkılma..

Esma - Hadi ne istersen söyle..

Muhtar - Söyle de annen ne istersen pişirsin sana..

Seher - Yok!

Döndü - Hadi annenin gönlünü kırma..

Esma - Üzme anacığını..

Döndü - Aklına ne gelirse söyle..

Seher - *(Ağlamak üzeredir)* Yok benim bir isteğim sizden..

Esma - Neyin var kızım?

Muhtar - Ne oldun kızım? *(Seher ağlamaya başlar)*

Döndü - Kim ne yaptı sana.

Esma - Söyle kızım, açık açık söyle..

Muhtar - Vah garip yavru vah!

Döndü - Vah biçare kuzucuk vah!

Seher - *(Muhtar'a)* Ben garip yavru değilim! *(Döndü'ye)* Ben biçare kuzu da değilim..

Muhtar - Peki peki garip yavru olma..

Döndü - Peki peki biçare kuzu olma..

Esma - Ah benim talihsiz kızım, ah!

Seher - Ben talihsiz de değilim. *(Hıçkırır)*

Esma - Ne diyeyim sebep olanlara bilmem ki! Hepsi de Allahlarından bulsunlar..

Seher - Siz bulun asıl Allahtan!

Esma - Annene mi?

Muhtar - *(Esma'ya)* Suuuss!

Döndü - *(Esma'ya)* Hişşşt! Üstüne varma!

Muhtar - *(Seher'e)* Peki peki, haklısın kızım, haklısın..

Döndü - *(Seher'e)* Yerden göğe haklısın! Hadi git içeri de dinlen!

Seher - Değmeyin bana! Bırakın beni! *(Muhtar ile Döndü'nün arasından sıyrılır, eve girer.)*

Esma - Yarabbim! Ne günahım var bilmem ki? Ben bunları da mı görecektim?

Muhtar - Suus. Hiç sesini çıkarma! Hiç üstüne varma..

Döndü - Ne yapsın kızcağız! Kolay mı? Başına gelenlerden sonra..

Esma - Ah Muhtar ne yapalım bilmem ki?

Muhtar - Şöyle hemen bugünden tezi yok, gönlünü etmeye bakın..

Esma - Nesi eksik?

Döndü - Ya! Her şeyi tamam maşallah! *(Seyirciye)* Bir Osman'ı yok!

Muhtar - Hemen bugün yeni bir fistan alın. Yarın götürün bilezik alın, altın alın, incik boncuk alın..

Esma - Ah Muhtar, ondan inciği boncuğu esirgeyen kim? Hemen gidelim alalım! Ama baksana bana ne dedi? *(Ağlamaklı)* Ah çileli başım! Dertli başım! Ben bunları da mı görecektim!

Muhtar - *(Esma'nın koluna girer)* Suuss! Sakın ha!

Döndü - *(Esma'nın öbür koluna girer)* Hişşt sakın ağlayayım deme!

Muhtar - Tut kendini dayanıklı ol..

Döndü - Allah göstermesin, sakın kızın ağladığını görmesin..

Muhtar - Hadi sus!

Döndü - Sil gözlerini..

Muhtar - Kıs sesini..

Döndü - Gülümsemeye çalış..

Muhtar - Ha şöyle! Gül, gül, gül..

Döndü - Ha yaşa, iyice gül..

Esma - Analık bu! Dile kolay, şaka mı?.. *(Muhtar'la Döndü arasında şaşıran, hareketlerini onların dediklerine uyduran Esma eve girerken..)*

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Birinci tablodan bir ay sonra)

Muhtar - Çok şükür oğlum Ömer, vicdanım rahat! Gayrı rahmetli baban da mezarında rahat rahat uyusun! Benim verdiğim ifadeden sonra Osman Yavaş olacak o ırz düşmanı, mahkemenin elinden üç yıl yemeden kurtulamaz..

Ömer - Eksik olma Muhtar..

Muhtar - Ne zahmeti var? Gerçi bir gün işimizden gücümüzden kaldık ama, bu da köyün işi sayılır! Helâli hoş olsun..

Ömer - Eksik olma Muhtar ya, biz namusumuzdan şerefimizden olduk, üç yıl hapisle namusumuz şerefimiz ödenir mi?

Muhtar - Ödenmez elbet. Ödenir diyen kim? Kanunlar hep suçludan yanadır, hep itten kopuktan yanadır hiç işitmedin mi? Kanunlar hafif, onun için davacının şahitleri kuvvetli olmalı! Hiç değilse Döndü Bacı da benim verdiğim ifadeyi vereydi. O zaman Osman'ın babası ile ağabeyisini de atarlardı içeriye, eh onlar da üçer yıl yedi mi dördünün cezası ederdi 12 yıl, az çok bir şeye benzerdi..

Ömer - Seher'in demesi de Döndü Bacı'nın demesini tutuyor baksana, Döndü Bacı da Allah için gördüğünü söyledi, esirgemedi..

Muhtar - Sen Seher'in demesini de, Döndü Bacı'nın demesini de bir yana bırak, benim dememe bak! Ben Seher'i kimin kaçırdığını, nasıl kaçırdığını görmedim ama mahkemede işin ehemmiyetine göre nasıl ifade vermek gerektiğini bilirim! Bunların bir yataklık ede-

ni vardı elbet! Olmasa bir hafta dağda bayırda kalınır mı? Yatakları olduğuna göre kim olur? Osman'ın babası ve ağabeyisi olur! Onun için mahkemede şahit kısmı sözünü esirgememeli..

Ömer - Muhtar, bir de bunlar üç yıl yemezlerse! O kadar vekil parası verdim, o kadar masraf, o kadar gel git..

Muhtar - Yemesine yerler ya, sen gene tedbirini eksik etme..

Ömer - Almadık tedbir mi kaldı?

Muhtar - Osman Yavaş hapiste diye pek güvenme! Su uyur düşman uyumaz derler. Seher'i bugüne kadar başıboş bıraktığımız yeter! Bundan sonra bu işi bir sağlama bağlasanız fena olmaz!

Ömer - Anamın Seher'i bir dakika gözünden ayırdığı yok! Ben desen işlerin bu kesat zamanı kalktım, gönlü olsun diye Seher'e anam ne dediyse aldım..

Muhtar - Yalnız göz kulak olmak, hoş tutmak kâfi değil bu işte. Seher'i artık daha fazla bekletmeden baş göz etmenizin zamanı..

Ömer - Zamanı amma..

Muhtar - Amması mamması yok! Başınıza bir kere bu iş geldi. Bir an önce başgöz eder, âlemin dilinden kurtulursunuz! Etrafta bu kadar isteyeni var, artık birinden birinde karar kılmalı..

Ömer - İyi dedin Muhtar ya..

Muhtar - Yasıması da yok! Daha gerçi Seher'in yüzü gözü pek açılmış sayılmasa da, evlilik nedir bir kere anladı! Şimdi uykusu kaçtı mı yanında birini arar! Arar mı, kabul et?..

Ömer - Etmesine ettim ama...

Muhtar - Aması yok öyle! Arayınca da aklına Osman gelir! Ama iyi kötü bir kocaya varırsa, Osman'ı yavaş yavaş unutur! Onun için kısmetlerinden birinden birini seç, kurtul!..

Ömer - Bana kalsa seçmesi kolay ya, kısmetlerini Seher'e beğendirmesi güç..

Muhtar - Nesi güç? Seher'in kısmetlerinden hangisi kötü? Şu dağın eteğinde dört köy var, dördünün de ağası Seher'i istedi! Söyle Bakılar'dan Kadir Çavuş'un bugüne kadar ne kötülüğünü duydun?

Ömer - Hiç!

Muhtar - Ben de duymadım. Gödence'li Uzun Hafız'ın bugüne kadar sevabından başka kime ne zararı dokunmuş?.. Söyle, duydun mu?

Ömer - Duymadım!

Muhtar - Ya Satılmış Ağa'nın ne kusuru var? Adam fakir fukara babası! Kime sorsan ömrüne duacı! Söyle, yalan mı?

Ömer - Değil..

Muhtar - Ulamışlı Lâtif Kâhya desen hepsinden daha varlıklı, hepsinden daha kâmil! Ben alırım, taliplerinden hiçbirine bırakmam diyor! Ne kadar isterseniz o kadar ağırlık, o kadar çeyiz vermeye hazır! Söyle buradan Urla'ya Seferihisar'a kadar Lâtif Kâhya'dan zengin kim var?

Ömer - Kimse..

Muhtar - Gördün mü? Siz bu işi Seher'in demesine bırakacak olursanız, geçen seferki gibi olur gene! İyisi mi durma hadi git, ananla bir an önce anlaş! Bana kalırsa Lâtif Kâhya'dan şaşma.. Hadi çabuk ol.. *(Ayrılır, evlerine girerler.)*

(Döndü'nün evi)

Seher - Anlat Döndü Bacı, n'olursun hepsini anlat!

Döndü - Anlattım ya kızım! Daha bunun anlatmadık nesi kaldı?..

Seher - Osman'ı yakından gördün demek?

Döndü - Görmem mi?

Seher - Ne kadar yakından gördün?

Döndü - Ben şahittim. O da hâkimin karşısında parmaklıkların ardında. Yanında da Ali. Mübaşir aldı beni parmaklıklara yakın, ikisinin önüne dikti..

Seher - Osman nasıldı? Gözüne ilişti mi?

Döndü - İlişmez mi? O yüzden lâfımı bile şaşırdım..

Seher - Nasıldı?

Döndü - İyi değildi elbet..

Seher - Deme! Zayıflamış mı?

Döndü - Zayıflamaz olur mu?

Seher - Çok mu zayıflamış?

Döndü - Görsen tanımazsın!

Seher - *(Üzgün)* Vah Osman'cık vah! Bu hallere hep ben sebep oldum..

Döndü - *(Sözlerinin etkisini ölçerek)* Bitmiş çocuk! Canlı cenazeye dönmüş..

Seher - Ah Döndü Bacı, aklım başıma geldi, ama kaç para! Acaba bana dargın mı dersin? Ama darılsa da hakkı var..

Döndü - Dargınlığını bilmem ama, üzgün..

Seher - Sanki ben üzgün değil miyim? Ah Döndü Bacı, Osman'ın bana dargın olmadığını bir bilsem..

Döndü - Benim duyduklarıma bakarsan dargın değil..

Seher - *(Ümitli)* Sen ne duydun? Ah Döndü Bacı, Osman bana dargın olmasın ne olur! Söyle ne duydun?

Döndü - Seher'e kalsa benden ayrılmazdı ama, kabahat hep o ağabeyisi ile anasında demiş..

Seher - Sahi mi? Doğru, çok doğru! Ah o anamla ağabeyim!.. Başka?

Döndü - Hapislik bir şey değil ama, hasretlik zor diyormuş..

Seher - Zor ya, hem de çok zor!.. Daha?

Döndü - Benim duyduğum hepsi bu..

Seher - *(Düşünceli)* Osman zayıflamış dedin, değil mi?

Döndü - Zayıflamış, görsen tanımazsın..

Seher - Ben de zayıfladım! Bak üstüme başıma! Kimbilir iştahı da kesilmiştir değil mi?

Döndü - Hiç kalmamış! Ağzına lokma koymuyormuş..

Seher - Benim de kalmadı! Allah bilir uyumuyordur da..

Döndü - Hiç! Bütün gece gözlerini tavana dikip kımılmadan seni düşünüyormuş..

Seher - Döndü Bacı, doğrusunu söyleyeyim mi?

Döndü - Söyle..

Seher - Ben de bütün gece onu düşünüyorum..

Döndü - Kaç para eder? Onu ilkten düşünecektin..

Seher - Ne olur dersin?

Döndü - Yakınlarına sorarsan Osman böyle üç yıla dayanamaz ölür diyorlar..

Seher - *(Korkulu)* Allah göstermesin! O ölürse ben de ölürüm..

Döndü - *(Kararlı)* Öyleyse ne duruyorsun a kızım?

Seher - Ne gelir elimden söyle? Bana yardım et n'olursun!

Döndü - Hapishanenin anahtarı senin elinde kızım! Sen Osman'a kavuşmayı aklına koyduktan sonra seni kimse tutamaz!

Seher - Söyle nasıl?

Döndü - Senin yaşın onsekizi geçmiş! Yaşı onsekizi geçmiş kızın ne anasına sorarlar ne ağasına! Kendi dilediğine varır! Yeter ki sen şimdi savcının önüne varıp, ben Osman'a varacam de! Sana bütün kapılar açık..

Seher - Ah bana bunu şimdiye kadar niye demedin?

(Birden endişelenir) Ben savcıya nasıl varırım? Ağamla anam bırakmaz ki..

Döndü - Onun da kolayı var. Ben şimdi gider, Osman'ın babası ile ağabeyisini bulurum. Onlar şosadan bir otomobil çevirirler. Hep beraber bindiniz mi, yarım saat sonra kasabadasınız..

Seher - Hemen Döndü Bacı, hemen Osman'ın babasını gör..

Döndü - Sen hele eve git, bohçanı hazırla, benim işim kolay..

(Akkuzulu'ların evi)

Ömer - Bana kalırsa Seher'i evlendirmenin zamanı..

Esma - Hele şu mahkeme hayırlısıyla bir bitsin..

Ömer - Zaten o mahkeme batırdı beni! Bu kadar masraf, bu kadar para, bu kadar koş sağa, koş sola! Sonu! Sonu n'olacak?

Esma - Allah razı olsun, sen üstüne düşen kardeşlik borcunu ödedin..

Ömer - Ödedim ama, kıymetini bilen kim? Seher'in düşündüğü

mü var beni? Âlemin dilinden kurtulmamız için Seher de bir an önce evlenmeli..

Esma - Hayırlı bir kısmet çıkarsa o da olur elbet..

Ömer - Bugüne kadar çıkan kısmetlerinden hangisi kötü?

Esma - Kısmetlerinden hangisi Seher'e uygun oğlum?

Ömer - Neden? Kadir Çavuş'un nesi var?

Esma - Ölen karısından üç çocuğu var! Seher, Kadir Çavuş'a varsın da ölen karısının doğurduklarına dadılık mı etsin?

Ömer - İlle de Kadir Çavuş'a varsın diyen kim? Uzun Hâfız'ın nesi eksik?

Esma - Aman oğlum, ben Seher'i yolda mı buldum?

Ömer - Neden? Uzun Hâfız gibi âlim, Uzun Hâfız gibi kâmil kimi tanıdın?

Esma - Uzun Hâfız evli, onun nikâhlı karısı var, haberin var mı?

Ömer - Olsun varsın! Uzun Hâfız'ın karısı kaç yıldır yatalak! Bilemedin bir iki yıl yaşamaz ölür! Uzun Hâfız'ın yatalak karısından Seher'e ne?

Esma - Geç geç, onu geç..

Ömer - Onu da geçtim. Satılmış Ağa'ya ne diyeceksin? Satılmış Ağa dul..

Esma - Satılmış Ağa'yı da geç..

Ömer - Sebep?

Esma - Satılmış Ağa tekin değil!

Ömer - Bunu da ilk defa senden duydum..

Esma - Tekin değil! Bugüne kadar üç karı aldı üçü de bir iki yıl yaşamadı öldü. Bende Satılmış Ağa'ya verilecek kız yok..

Ömer - Peki ona da bir kulp taktın, kabul. Hadi bakalım, dilin varırsa Lâtif Kahya'ya da kusur bul..

Esma - Lâtif Kahya'nın iki yetişkin kızı var, ikisi de Seher'in boyunda..

Ömer - Methettin ya! Bütün ortalık işini kızları görür, Seher de rahat eder.. Hem o iki kızı hep Lâtif Kahya'nın yanında kalacak değiller ya, onlar da bugün yarın evlenirler..

Esma - Hele şu mahkemenin sonuna kadar bekleyelim bakalım.. Elbet o güne kadar Seher'e daha uygun bir kısmet çıkar..

Ömer - Beklemekten yana benden umudu kes! Beni de düşün.. Taliplerinin her biri Seher'den ne çeyiz istiyor ne mal! Sen her birine bir kusur buldun ama Seher'in kusurunu unuttun! Seher de kızoğlankız değil ya..

Esma - O nasıl lâf oğlum, Allahtan günah!

Ömer - Ben kararımı verdim. Lâtif Kahya'yı kime sorsan Seher'e münasip görür. Sen de al Seher'i karşına, ağabeyin senin için Lâtif Kahya'ya söz kesmiş de.. Sakın bana karşı geleyim demesin..

(Meydan)

Esma - Ne tarafa Döndü Bacı?

Döndü - Hiç sorma! Yavaş'lar artık düşman belledi beni! Gene bahçeme hayvan salmışlar. Gideyim de bir güzel yuvalarını yapayım..

Esma - Hiç sakınma, ağzına geleni söyle.. Gidi utanmazlar gidi..

Döndü - Söyleyeceğim elbet..

Esma - Eksik olma, Seher senden memnun döndü, gönlünü yapmışsın..

Döndü - Seher için canım feda..

Esma - Ömer de bugün mahkemede verdiğin ifadeden memnun kalmış. Çok iyi söylemişsin! Ömer, Osman üç yıldan aşağı kurtulmaz diyor.. Ağzın dilin var olsun..

Döndü - Ben bildiğimi gördüğümü söyledim. Osman'ın kaç yıl yattığı benim tasam mı? Vay Seher'e! Ben asıl Seher'e yanarım..

Esma - İlâhi Döndü Bacı, senin de yandığın şeye bak! Çok şükür halimiz vaktimiz yerinde! Seher'de bu mal olduktan sonra kız olmuş dul olmuş Seher'e koca çook! Daha şimdiden dört talibi var! Kulağına gelmedi mi?

Döndü - Hayırlısı olsun! Vallahi duymadım. Talipleri Seher'e uygun mu bari?

Esma - Hepsi de birbirinden üstün! Etrafta ne kadar köy varsa hepsinin ileri geleni Seher'imin ardında! Araya komadık adam bırakmadılar! Bakalım, hele bir kere bizim gönlümüz olsun da..

Döndü - Hadi açık açık söyle de meraktan kurtulayım..

Esma - Satılmış Ağa haber gönderdi! Uzun Hâfız yalvarıp duruyor. Kadir Çavuş her gün Ömer'in hatırını sorduruyor! Lâtif Kahya desen hepsinden meraklı.. Benim aklım Lâtif Kahya'ya yatar gibi, ama daha kararımı vermedim. Sen ne dersin?

Döndü - Kusura bakma benim işim biraz acele.. *(Geriden çıkar)*

(Akkuzulu'ların evi)

Esma - *(Oda kapısından seslenir)* Seher neredesin?

Seher - *(Kulisten)* Ateşi yaktım..

Esma - Gel kızım yanıma, dışarlarda oyalanma..

Seher - *(Ellerini eteklerinde kurulayarak girer)* Geldim işte! Gene ne vardı?

Esma - Gel karşıma otur, seni azcık göreyim..

Seher - Neyin var? Hasta mısın gene? Kulunçların mı kabardı?

Esma - Allaha şükür havalar düzeldi düzeleli ağrılarım kesildi..

Seher - Peki niye çağırdın beni?

Esma - Otur şöyle karşıma, konuşalım dedim ya..

Seher - *(Minderin kenarına ilişir)* Söyle..

Esma - Az önce ağabeyinle uzun uzun senin için konuştuk..

Seher - Konuşa konuşa daha bitiremediniz mi benim lâfımı?

Esma - Sözümü kesme de dinle! Düşündük taşındık, karar verdik..

Seher - Ne gibi?

Esma - Seni evlendireceğiz.. *(Seher ilgilenir)* Memnun oldun mu?

Seher - Siz bilirsiniz..

Esma - Ağabeyin de, ben de zaten senin böyle cevap vereceğinden, bizim sözümüzden çıkmayacağından emindik..

Seher - Siz benden daha iyi düşünürsünüz elbet..

Esma - Aferin! Bak ne güzel söyledin! Mademki bu iş bir kere başımıza geldi.. *(Umutlanan Seher başıyla doğrular.)* Mademki olanlar oldu.. *(Seher'in doğrulama işareti)* Artık bu işi temizlemek lâzım! Ne yapalım kısmet böyleymiş.. Bak ağabeyin bu kadar masrafa girdi. Kaç gündür sağa sola koştu. Artık sen de ağabeyinin sözünü kırma.. *(Seher artan bir umutla işaretleriyle annesinin sözlerini doğrular)* Biliyorsun, ağabeyin daha bu sabah evlenmene razı değildi. Ama ikimiz beraber düşündük taşındık, senin iyiliğin için bu işe razı olduk! Söyle, sen ne dersin. *(Seher yalancıktan utanır.)*

Esma - Söylesene?..

Seher - Ben sizin razı olacağınızı hiç düşünmemiştim..

Esma - Olduk dedim ya! Söyle, evlenir misin?

Seher - Siz izin verdikten sonra..

Esma - Evlenirsin öyle mi? *(Seher, başını evet anlamına bir iki defa sallar.)*

Esma - *(Seher'i kucaklar)* Ah benim itaatli kızım! Anasının, ağabeyisinin sözünden çıkmayan kızım! Bir ömrün bin olsun! Ebediyen hayır gör inşallah!.. *(Seher'i bırakır)* Neyse, başlangıcı kötü oldu ama, sonunda inşallah gülersin.. Olanları biz unuttuk, artık sen de unut.. *(Yaşaran gözlerini siler. Seher de yalancıktan ağlar)* Maşallah her biri öbüründen üstün.. Ama biz karar vermeyi sana bıraktık.. Kadir Çavuş mu? Satılmış Ağa mı? Uzun Hâfız mı? Lâtif Kahya mı? Hangisini gönlün çekerse bizim kabulümüz o! Söyle! Elbet birdenbire karar veremezsin ama bana kalırsa en iyi Lâtif Kahya.. Söyle, Lâtif Kahya kabul mü? *(Seher, yaşaran gözlerini ağır hareketlerle siler.)* Hadi söyle! Benim de yüreğimi kabarttın..

Seher - *(Toparlanır)* Ben kararımı verdim..

Esma - Hayırlısı olsun! Lâtif Kahya mı?

Seher - Ben daha ağabeyimle sana doymadım..

Esma - Biz de henüz sana doymadık ama..

Seher - Ben seni yalnız bırakıp el evine gidemem..

Esma - Ben de senden ayrılmak istemem kızım ama ne de olsa senin de kendini düşünmenin zamanı..

Seher - Hem daha önümde ağabeyim var..

Esma - Ağabeyin erkek, o ne zaman olsa evlenir..

Seher - Olsun! Sen de hastasın! Havalar hep böyle gitmez ki! Bir iki aya kadar gene yağmurlar başlar..

Esma - *(Gözyaşlarını siler)* Ah kızım, benim gene yüreğimi kabarttın.. Kapı mı açıldı? *(Kulak verir)* Ağabeyin geldi galiba. Hadi sen mutfağa geç, sen bu işi bize bırak.. *(Seher çıkacak olur)* Ha, söylemeyi unuttum. Karabiber hokkası boşalmış. Bir avuç karabiber al da havanda döğüver.. *(Seher çıkar)*

Ömer - *(Girer)* Ne oldu, konuştunuz mu?

Esma - Konuştuk.

Ömer - Ne dedi?

Esma - Benim kızım bir tanedir vallaha. Oldum bittim bir tanedir.. Ne diyecek, siz bilirsiniz, ben size doyamadım, sizden ayrılmak istemem, ama siz benden iyi düşünürsünüz, dedi.

Ömer - Güzel! Kendisi nerde?

Esma - Karabiber dövüyor, bak, duymuyor musun?

Ömer - O da iyi.. Peki sen düşündün mü?

Esma - Ah analık kolay mı? *(Gözyaşlarını siler)* Tatlı dilli Seher'im ağlattı beni..

Ömer - Ağlamayı bırak şimdi.. Senin kararın..

Esma - Dediğin gibi, galiba en iyisi gene Lâtif Kahya..

Ömer - Dediğime geldin, gördün mü!..

Esma - Uzun Hâfız'ı geç, madem evli.. Satılmış Ağa desen tekin değil.. Kadir Çavuş'un çocukları küçük.. Gene en iyisi Lâtif Kahya.. *(Gözyaşlarını siler)*

(Meydan)

Seher - *(Elinde havan, kapısının önüne çıkar. Havan dövmeye devam eder)* Osman'ın babasını gördün mü?

Döndü - Gördüm. Otomobil hazır, sokağı döndün mü hemen köşede bekliyorlar.

Seher - Ben de hazırım zaten! Tut şu havanı. *(Havanı Döndü Karakuş'un eline tutuşturur)* Şurada dur, kapının önünden ayrılma döv..

Döndü - Kız Seher, o leş kargalarına yem edeceklerdi seni. Ben bile bu halimle o kokmuşlardan hiçbirine varmam..

Seher - Bulurlarsa etsinler! Hızlı hızlı döv! Annem içerden sesini işitsin olur mu? *(Seher ayağından nalınlarını çıkarır, kunduralarını giyer. Nalınlarını kapının önünde bırakır. Bohçası koltuğunda sağdaki sokaktan çıkar.)*

(Akkuzulu'ların evi)

Ömer - Hadi bari, Seher'i çağır da söyle.. Nerede kaldı? *(Kulak verir)*

Esma - Biberi dövüyor işte.. *(Kulak verir)*

Ömer - Hâlâ mı?

Esma - *(Seslenir)* Kız Seher, bir avuç biberi dövüp bitiremedin mi? *(Havan sesi)*

Ömer - Seslendiğini duymadı!

Esma - Kapının önüne çıkmış olmalı..

Ömer - Ne işi var kapının önünde? *(Dışarı fırlar)*

(Meydan)

Ömer - Seher nerde?

Döndü - *(Havan dövmeye devamla)* Ne?

Ömer - Seher nerde?

Döndü - *(Havan eliyle sol tarafı gösterir)* Bu yana gitti.. *(Ömer koşarak o taraftan çıkar)*

Esma - *(Telâşlı)* Bu ne hal Döndü Bacı?

Döndü - *(Havan dövmeye devamla)* Ne?

Esma - Bu ne hal?

Döndü - İyiyim, size sormalı..

Esma - *(Havanı gösterir)* Bu ne?

Döndü - Seher verdi elime. Hatırını kıramadım, dövüvereyim dedim..

Esma - Seher nerde?

Döndü - *(Duymazlıktan gelir)* Eh neredeyse bitti! Bir iki el daha indirsem kâfi..

Esma - Seher nerde dedim..

Döndü - Evde yok mu? *(Esma evin içine dalar)*

Ömer - *(Telâşla geri döner)* O tarafta yok..

Döndü - *(Sağ ön tarafı işaret eder)* Bu tarafa bak.. *(Ömer koşarak çıkar)*

Esma - *(Telâşla evden çıkar)* Evde yok..

Döndü - *(Ömer'in ilk gittiği tarafı gösterir)* Bu tarafa bak.. *(Esma koşarak çıkar. Ömer geri döner)* Eve bak.. *(Ömer eve girer. Döndü, havan dövmeye devam ederek merakla Seher'in çıktığı yere kulak verir. Ömer evden, Esma gittiği yönden dönerler.)*

Ömer - Evde yok..

Esma - Bu tarafta yok.. *(Sahnenin gerisinden hareket eden bir otomobil gürültüsünün geldiği tarafa koşarlar.)*

Döndü - Eh kuş artık uçtu galiba.. *(Arkalarından birkaç adım ilerler.)*

Esma - *(Dövünerek geri döner)* Ah kızım, biricik kızım! Canım ciğerim! Yetişin, koşun! Muhtar, Muhtar! Tuzağa düşürdüler kızımı! Kızımı gene kaçırdılar!..

Ömer - Görür gününü onlar! Muhtar nerdesin? *(Muhtar'ın kapısını vurur)*

Muhtar - *(Telâşla evden çıkar)* Ne oldu?

Esma - O haydutlar Seher'imi kaçırdılar! Seher'imi kurtar Muhtar! Seher'imi kurtar..

Muhtar - *(Ömer'e)* Ben demedim mi? *(Döndü'ye)* Ben demedim mi?

Ömer - Osman'ın babası ile ağabeyi..

Muhtar - Bu sefer ikisi de elimden kurtulamazlar! Nihayet hak yerini buldu! Döndü Bacı şahitsin değil mi?

Döndü - Ben ne gördümse her zaman açık açık söylerim..

Muhtar - *(Esma'ya)* Bak bakalım bohçası yerinde mi? *(Esma telâşla eve girer. Kalanlara)* Bu sefer hak yerini buldu!..

Esma - *(Evden çıkar, feryatla)* Bohçası yerinde yok..

Döndü - *(Seher'in kapının içinde duran nalınlarını gösterir)* Nalınları burda..

Muhtar - *(Yan yana duran nalınları alır)* Bu nalınlar Seher'in mi?

Esma - Ah Seher'imin nalınları! Daha demin ayağındaydı..

Muhtar - Emin misin?

Döndü - Hak yerini buldu Muhtar! Hiç ümide kapılma! Sen hiç telâşlanma Esma Yenge! Bu sefer şahit gene benim! Nalınlarını böyle kapının eşiğinde kendi eliyle düzeltip de giden bir daha geri gelmez.. Unutma Muhtar, nalınların yerini iyi belle!..

PERDE

Moda, Temmuz 1960

AŞK DUVARI

(Oyun, 2 Bölüm)

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Ali: 30 yaşlarında
Sedat: Ali'nin oda komşusu, 25 yaşında
Colette: Fransız, 20 yaşında
Michele Collins: Amerikalı, 28 yaşında

(*Olay, günümüzde Paris'te geçer.)*

BİRİNCİ BÖLÜM

(Paris'te Odéon meydanına yakın bir otelin, çatı katında bir oda. Oda, genel görünüşüyle, Paris'te çoğunlukla sanatçıların, öğrencilerin kaldığı, ucuz otel odalarının havasını taşır. Odanın hemen hemen bütün eşyası, bu türlü odalarda bulunması, yan yana gelmesi yadırganmayan, modası geçmiş, şuradan buradan toplanmış görünüşü bırakan şeylerdir. Sağda: Giriş kapısı, sonra üstünde aynasıyla şömine, köşede kalın bir perdeyle kapalı lavabonun bulunduğu bölüm. Geride: Çatı terasına açılan pencere. Öyle ki pencereden çıkılırsa terasta dolaşılabilir. Pencereden çatının iğreti denilebileek parmaklıkları görünür. Solda: Yatak. Yatak geniş bir divanı andırır. İki yanı kitap raflarıyla çevrilidir... Yataktan sonra; aynalı bir gardrop, dipteki köşede gömme bir dolap. Ortada: Bir masa, iki sandalye.)

BİRİNCİ TABLO

(Nisan sonlarında bir akşam üstü. Perde açılmadan önce "Sous les toits de Paris" şarkısı başlar. Perde açılır. Sahne boştur. Telefon çalmaktadır. Telefon bir iki kez daha çaldıktan sonra kesilir. Şarkı devam eder.. Kapının üstünde anahtarın döndüğü duyulur. Ali, kolları yiyecek içecek paketleriyle dolu, ayrıca sol elinde zedelemeden tut-

maya çalıştığı bir buket çiçek, ayağının ucuyla kapıyı iterek içeri girer. Masaya doğru ilerler, kollarındaki paketleri masanın üstüne bırakır. Çiçek elinde döner, üstünden anahtarını alarak açık kalan kapıyı kapatır. Anahtarı içerden kapının kilidine yerleştirir. Hareketleri çabuk, telâşlıdır. Şöminenin üstünde duran bir vazoyu alır, çiçeklerine bakarak, lavabonun perdesini aralar, kısa bir süre perdenin gerisinde kaybolur. Az sonra, çiçekleri vazoya yerleştirerek çıkar, vazoyu şöminenin üstüne yerleştirir, çiçeklere bir çabukta biçim verir. Şarap şişesini, yiyecek paketlerini, sandalyelerin, yatağın üstüne dağıtarak masayı boşaltır. Dolaptan çıkardığı küçük bir muşamba örtüyü siler, dolaptan bardak, tabak, çatal, bıçak çıkarır, masayı düzenler. Acele acele yiyecek paketlerini açmaya başlar. Telefon yeniden çalmaya başlar. Şarkı sona erer. Erkek telefona atılır, ahizeyi alır.)

Ali - Sen misin canım? Günaydın.. İyiyim, seni bekliyorum!.. Şimdi, az önce geldim... Daha iki dakika olmadı... Merdivenlerde telefonun çaldığını duydum, yetişemedim... Anahtar üstümdeydi, kadın beni odamda sanmış olacak! Sen neredesin şimdi?.. Cluny'de mi? O kadar yakında mısın?.. Sevindim, saat yediye kadar nasıl bekleyeceğimi bilemiyordum!.. Geliyorsun değil mi?.. Hadi hemen gel, hiçbir şey, hiçbir şey getirmene lüzum yok! Oyalanma, koşa koşa gel... Ben ne lâzımsa aldım, kuşatılsak bile ikimize en az üç gün yeter... Saate bakıyorum, altıya on var!.. Cluny'den buraya bilemedin on dakika sürer, on dakika sonra... *(Kapı bir kez vurulduktan sonra, Sedat girer. Ali, komşusuna işaretlerle, yerinde kalmasını, gürültü etmemesini anlatmaya çalışarak konuşmasını sürdürür.)* Burada ol olmaz mı?.. Hadi canım, seni bekliyorum! Kimbilir ne kadar güzelsin! Dün akşamdan beri görüşmedik, çok özledim seni... Hadi... *(Telefonu kapatır.)*

Sedat - Hayrola! Kime bu hazırlık? *(Masadan bir dilim salam alıp ağzına atar. Ağzındakini bitirmeden, biraz ekmek koparır, tereyağı sürer, ekmeği ağzına atacağı sırada, Ali elinden bıçağı alır, Sedat'ı geriye iter.)*

Ali - Sana değil!

Sedat - Orası belli! Kime? Kimi kafesledin gene?

Ali - Sana ne?

Sedat - *(Şarap şişesini alır, inceler)* Château-Neuf du Pape ha? Epey paradan çıkmışsın! Hırtlık etme! Anlat bakalım neyin nesi?

Ali - Daha anlatılacak bir şey yok ortada!

Sedat - *(Yatağa uzanır)* Daha ne olsun? Odana geliyor! Hem de akşam yemeğine! Telefonda tanışmadınız ya! Hadi söyle, kim?

Ali - Anlatacak vaktim yok! On dakikaya geliyor? *(Saatine bakar)* Hattâ dokuz dakikaya! *(Sedat'ı kolundan kavrar)* Hadi sana güle güle...

Sedat - *(Kolunu kurtarır)* Anlaşılan işler yolunda! Başın dertte, sıkışık oldun mu sabahlara kadar anlatır, kafa şişirirsin! Ulan, hep derdini mi dinleyeceğiz? Biraz da işi yüzüne gözüne bulaştırmadan önce anlat...

Ali - Allahını seversen uzatma! Sıkışığım, görmüyor musun?

Sedat - *(Doğrulur)* Yardım edeyim!.. Bugüne kadar istediğin bir yardım oldu da kaçtım mı?

Ali - Çekip gitsen, beni şaşırtmasan iyi edersin...

Sedat - Bendeki de akıl! Kim olacak? O Amerikalıdır gene! Daha bıkmadın mı?

Ali - O değil!

Sedat - Ya kim?

Ali - Bu yeni!

Sedat - Ne zaman tanıştın?

Ali - Haftası oldu.

Sedat - Amerikalı mı bu da?

Ali - Değil!

Sedat - Almandır öyleyse?..

Ali - Alman da değil..

Sedat - Garanti Nordique'tir! İsveçli mi? Boşver İsveçlileri! Gündüzleri kahvede parkta dolaşmak için neyse ama, geceleri yatak-

ta, bir şişe Château-Neuf du Pape'a kıymaya değmez! Benim bir İsveçli vardı...

Ali - Biliyorum vardı! Sen benim için üzülme! İsveçli değil..

Sedat - Ya ne? Geriye ne kaldı?

Ali - Fransız!

Sedat - Atma!

Ali - İnanmıyorsan sorma!

Sedat - Sahi Fransız mı?

Ali - Özbeöz!

Sedat - Aferin lan! Gözüme girdin. Beş ay oldu Paris'e geleli, Hollandalı, Amerikalı, derken Fransıza kadar yükseldin! İyi ilerledin doğrusu! Herkes senin kadar çabuk Fransa'ya ayak uyduramaz!..

Ali - Teşekkür ederim!

Sedat - Benim de bir Fransız var ama...

Ali - *(Keserek)* Fransızını da biliyorum! Sen şimdi şu sorgunu yarıda kes de bana bu akşamlık üç beş plâk ver!..

Sedat - Senin plâkların yetmiyor mu?

Ali - Benim plâklarımda iş yok! Hepsi kadın sesinden! Şöyle Yves Montand, Mouloudji, Brassens, Béart, Bécaud, bas, bariton, tenor, kadınların hoşuna gidecek cinsten bir şeyler uydur bana! Seni gördüğüm iyi oldu, hadi çabuk!..

Sedat - Başka sıkıntın yok mu senin!

Ali - Hadi, aslansın sen, bir tanesin! Çabuk ol!

Sedat - Adam sana günahını bile verse haram ya, neyse, madem gelen Fransız!.. *(Sedat çıkar. Oda kapısı açık kalır. Ali, odayı gözden geçirir, düzenlerken, Sedat geri döner. Plâkları şöminenin üstüne bırakır.)*

Sedat - Al bakalım, hepsi işine yarar!..

Ali - Yaşa! *(Saatine bakar)* Hadi şimdi beni yalnız bırak! Beş dakikam kaldı!.

Sedat - Bana bak! Gidersem plâkları alır öyle giderim! Kafamı daha fazla kızdırma!..

Ali - *(Plâkları kavrar)* Al plâklarını git!

Sedat - *(Sandalyenin birini çeker oturur)* Ulan sen adam olamazsın! Ne bu heyecan? Kabalık etmesene! Ben de bir hoş geldin desem ne olur sanki?

Ali - *(Sandalyeyi Sedat'ın altından çekmeye çalışır)* Elinin körü olur! Hadi, yallah!..

Sedat - Elleme, zorlarsan hiç gitmem! Ona göre..

Ali - Oğlum lâf anla, beş dakikam kaldı..

Sedat - Öyleyse dört dakikada anlat, nasıl tanıdın?

Ali - Anlattığım kadarına pişmanım! Zorlama beni..

Sedat - Ne varmış pişman olacak?

Ali - Anlatmak bana uğur getirmez!.

Sedat - İyi bari, mavi boncuk taşı yanında! Odanın kapısına nazarlık tak!.. Ulan uğuru uğursuzluğu ne bunun?

Ali - Denedim. Uğur getirmez!

Sedat - Zırvalama!

Ali - Böyledir bu işler! Kendine saklar gevezelik etmezsen yürür. Olanı biteni anlatmaya başladın mı, tılsımı bozulur..

Sedat - Ben kem gözlü değilim, korkma! Güzel mi?

Ali - Bir içim su! Şeker mi şeker..

Sedat - Nasıl tanıdın?

Ali - Oluverdi işte!

Sedat - Dansta falan mı?

Ali - Değil!

Sedat - Kahvede mi?

Ali - Anlatmam, dedim anlatmam! Üstüme varma! Hadi aslanım! *(Sedat'ın omuzunu okşar)*

Sedat - Merdivenlerde ayak sesi duydum mu fırlarım...

Ali - Tiyatrodan çıkarken tanıdım..

Sedat - Nasıl?

Ali - Yabancı bir kadınla kendiliğinden tanıştığın olmadı mı hiç hayatında? Üstelik bir de bu işlerde bilgiç geçinirsin!..

Sedat - Tiyatrodan çıkarken olmadı!

Ali - Tiyatroya gittiğin yok da ondan!

Sedat - İlk ne dedin?

Ali - Anam! dedim. Yesinler seni!

Sedat - Sululuk etme!

Ali - Tiyatroda bir sıra önümde, sağımda oturuyordu, çıktıktan sonra otobüs durağında gördüm, otobüs gecikti, bir ara bana bakacak oldu, oyunu nasıl buldunuz deyiverdim. Hepsi bu!..

Sedat - O ne dedi?

Ali - Sıkarsın artık ama! Hepsini deftere mi yazdım!?

Sedat - İlk defa mı geliyor odana?

Ali - İlk defa..

Sedat - Bari dışarda buluşup beraber getirseydin..

Ali - Merak etme, o kadar kusuruma bakmaz..

Sedat - *(Ayağa kalkar)* Bana bak, gözünü aç, bunu elinden kaçırmamaya bak! Paris'in tadı Parislilerle çıkar! Burada beş yıl kalıp da tek Fransız kadını tanımadan geri dönenler yığınla! Birader, benimkisi de aksilik işte! Yeni yeni dilim çözülüyordu daha! Bu Fransız kadınları da durmadan konuşmaktan hoşlanırlar her nedense! Ben kem küm ettikçe kadının daha ikinci günü canı sıkılmaya başladı! Aman dikkât et, sıkılayım demesin!..

Ali - *(Merdivenlere kulak verir, saatine bakar)* Ederim..

Sedat - Nasıl? Tutkun musun biraz?

Ali - Eh, tutkun değilim desem yalan olur. Hadi!.

Sedat - Toysun vallaha! Dakikası dakikasına geleceğini mi sanıyorsun! Fransız kadını bu, nasıl olsa gecikir. Şimdi Allah bilir, yol üstünde bir kitapçıya dalmış, kitap karıştırıyordur!..

Ali - Ulan hayvan oğlu hayvan! Bana ders vermeyi bırak, gidecek misin gitmeyecek misin? Elin kızını gösteriş meraklısıymışım gibi seninle birlikte karşılayamam, anlamadın mı? *(Sedat'ı kapıya doğru iter)* Anlat dedin anlattık! Adamı deli etme, yürü... *(Sedat masadan bir portakal kapar.)*

Sedat - Adam arkadaşını uğurlamadan bir portakal olsun verir, görmemiş!..

Ali - *(Sedat'ın eline bir de elma tutuşturur)* Portakalını aldın! Al bunu da, çek arabanı! Suratını gördüğüm yeter!.. *(Sedat çıkar. Ali, kapıda bir an merdivenleri dinler. Kapıyı kapatır, döner, dolaptan bir şişe martini çıkarır. Küçük bir kadeh doldurur. Bir dikişte içer. Kapı vurulur. Heyecanla kapıya atılır. Karşısında Sedat'ı bulur.)* Gene mi?

Sedat - Kibritin var mı? *(Ali kibritini aranır.)* Demin kibrit istemeye gelmiştim senden, unuttum...

Ali - *(Kibritini uzatır)* Al!..

Sedat - Birazdan geri getiririm!..

Ali - Sende kalsın! Geri meri getirme, istemez! *(Kapıyı kapatır)* Offf!.. *(Masaya çabuk bir düzen daha verir. Bir kadeh martini daha içer. Elektrofona Yves Montand'ın bir şarkısını koyar:*

Il attendait son carosse
Il attendait ses chevaux...

Sabırsızlanır. Kapının önünde biri dolaşıyormuş duygusuyla kapıya kulak verir. Sedat'ın kapısından ayrılmadığını sanır. Öfkeyle kapıya atılır.) Ulan, ben.. *(Hızla kapıyı açar. Karşısında Colette'i görünce, şaşkın geri çekilir. Colette gülümseyerek odaya girer. Güzel, güzel olmaktan çok alımlı bir genç kızdır. Siyah deri bir manto giymiş, elinde kitaplarını taşıdığı gene siyah deriden bir çanta vardır. Ali kapıyı kapatır.)* Nihayet gelebildin?

Colette - *(Sakin)* Erken değil mi? *(Öpüşürler. Colette çabuk ayrılır.)* Nasılsın? *(Çantasını yatağın üstüne bırakır. Yatağın kenarına oturur. Ali, yaklaşır, Colette'in yanına oturur. Ellerini avuçlarına almak ister.)*

Ali - İyiyim. Sen?

Colette - *(Ellerini geri çeker. Tepeye topladığı saçlarını düzeltir)* Eh, şöyle böyle.. *(Ali tekrar ellerini avuçlarına alacağı sırada kalkar)* Dur biraz..

Ali - *(Kalkar)* Özledim seni...

Colette - *(Aynaya ilerler)* Ben de...

Ali - *(Colette'in arkasında durur, omuzlarını tutar)* Canım benim...

Colette - *(Omuzlarını kaldırarak, kurtulur)* Acele etme..

Ali - Mantonu çıkar..

Colette - *(Aynaya eğilir)* Biraz geçsin..

Ali - *(Çekilir)* Ne yaptın bugün?

Colette - Bir takım saçmalıklar!.. Canım sıkıldı... *(Aynada saçını gözden geçirir.)*

Ali - Ne gibi?

Colette - Sonra anlatırım...

Ali - Ne iyi ettin de erken geldin..

Colette - Saçlarım nasıl?

Ali - Çok güzel...

Colette - Hiç de değil!.. Uffff!.. *(Aynanın önünden ayrılır. Ellerini gerisinde bağlar. Pencereye kadar gider. Ayak uçları üstünde doğrulur, dışarıya bir göz atar, döner. Zarif, hafif hareketlerle, ayak uçları üzerinde yaylanarak, odanın içinde dolanır. Lavabonun perdesini aralar, bırakır; döner, masaya bir göz atar, sonunda çiçeklerin önünde durur.)* Ne güzel çiçekler..

Ali - Sevdin mi?

Colette - Çoook, geçerken yolumun üstünde gördüm. Az kaldı ben de sana alıp getirecektim...

Ali - Çok tatlısın! Mantonu alayım.. *(Colette'in mantosunu alır, kaldırır.)*

Colette - Bir daha sefere sen çiçek alma! *(Gittikçe neşelenmektedir)* Gelirken hep ben sana alır getiririm, olur mu?

Ali - O zevki bana bırak! Hem...

Colette - Sakın bana âdet falan demeye kalkma! Hoşuma gitmezsin!..

Ali - Hemen değişik bir karşılık, neden bulamazsa, insan arada benim gibi böyle saçmalar işte...

Colette - Öyle âdet etiket, kadın-erkek diye konuşanları hiç sevmem ben! Onu bil de... âdet, etiket benim içimden ne yapmak gelirse odur! Bana ne başkalarının koyduğu kurallardan!..

Ali - Doğrusunu istersen senin gibi her zaman düşündüklerimi iyi açıklayamıyorum..

Colette - Tabii! Fransız değilsin de ondan! *(Masayı gözden geçirir)* Ama gene de çok naziksin!.. Bak, neler neler almışsın!. Hem benim pastamı da unutmamışsın!.. *(Pastayı iki parmağı ile alır, öbür eli hâlâ gerisinde, başını iki yana sallaya sallaya yemeye başlar.)* Oh, ne güzel! Enfes! Her gün bir tane bundan yemeden duramam! Zevlerimi çabuk öğrendin! İster misin? *(Pastayı Ali'nin ağzına uzatır.)*

Ali - Sen ye! Teşekkür ederim.

Colette - Canın isterse!. *(Pastayı bir daha ısırdıktan sonra, tekrar uzatır.)* Harika! Biraz ucundan.. Nazlanma.. *(Ali, pastayı biraz ısırır. Colette elini geri çeker.)* Çok alma! Yeter!.. *(Pastayı yemeye devamla.)* Nasıl? Güzel değil mi? *(Ali, bir baş hareketiyle, doğrular.)* Hem de nasıl! Bayılırım..

Ali - *(Güler)* Görüyorum!

Colette - Sana boşuna naziksin demedim! Sen de seviyor musun bu pastayı?

Ali - Sayende! Bir haftadır, her gün bir tane yedim..

Colette - Aferin!

Ali - Seni metroya bırakınca, ya da sen gelmeden, senin şerefine pastacıya uğruyorum...

Colette - *(Gülerek)* Oh ne iyi!.. *(Ağzı dolu, sağ yanağını Ali'ye uzatır. Parmağının ucuyla yanağını işaret eder. Mırıldanarak)* Iıımmmmm!.. *(Ali, yanağından hafifçe öper.)* Oldu! Gördün mü? Sen öpmek istemeden de benim öpmeni istediğim oluyor..

Ali - Tutumlarımız hafif değişik!.. *(Bir el işareti.)*

Colette - *(Ali'nin işaretini tekrarlar)* Öyle.. *(Parmaklarını hafif yalanır. Mantosunun cebinden aldığı bir mendille, önce parmaklarını, sonra burnunu siler. Mendili mantosunun cebine koyduktan son-*

ra, gardrobun aynası önünde durur. Saçlarına bakar.) Tarağını verir misin? (*Saçlarını çözer. Tokalarını dudakları arasına kıstırır. Ali'nin uzattığı tarağı alır, saçlarına değişik biçimler verir.)* Duvarların pek çıplak..

Ali - Bir türlü elim değmedi...

Colette - (*Gardrobun aynasından şöminenin aynasına geçer. Tokalarını dudaklarından alır, şöminenin mermerine bırakır. Taranmasına devam ederken, başıyla aynanın sağında duvara raptiyelenmiş bir fotoğrafı işaret eder.)* Burası neresi?

Ali - İstanbul...

Colette - Güzel şehir..

Ali - Çok güzeldir..

Colette - Deniz, küçük kayıklar, minareler.. Çok hoş! Beni de götürecek misin İstanbul'a?

Ali - Gelirsen götürürüm..

Colette - Gelirim ama seninle gelmem!..

Ali - Neden?

Colette - Allah korusun! Bir kere çok kıskançsın! Kim bilir? Belki de beni eve kapamaya kalkarsın.. *(Aynanın kenarına iliştirilmiş bir fotoğrafı gösterir)* Bu kim?

Ali - Yeğenim!

Colette - Şirin çocuk!

Ali - Çok!

Colette - Kaç yaşında böyle?

Ali - Dört!

Colette - *(Şakacı)* Sakın kızın falan olmasın?

Ali - Hayır. Yeğenim..

Colette - Kim bilir? Belki de evlisin?..

Ali - Evli olsam Paris'te bir başıma işim ne?

Colette - Paris'e bir başına gelen erkek yok mu? Ortada dolaşan yalancı bekârlar yığınla..

Ali - Öyleyse ben gerçek bekârlardanım..

Colette - Bana ne? Evli de olsan bana vız gelir!. Nasıl olsa seninle evlenecek değilim..

Ali - Dur bakalım, birden ümitlerimi kırma...

Colette - Oooo! Sen böyle fotoğraflarını odana astıktan sonra, nasıl olsa günün birinde İstanbul'una, yeğenine dönersin! Ben de nasıl olsa senin İstanbul'unda yaşamak için Paris'imden ayrılmam!..

Ali - Memleketimi severim ben!..

Colette - Ben de!.. *(Saçlarının yeni biçimini gösterir)* Böyle iyi mi?

Ali - İyi..

Colette - I-ıı! Olmadı. *(Saçlarına bir tarak vuruşta yeni bir biçim verir)* Böyle?

Ali - Böyle de güzel..

Colette - Hangisi güzel?

Ali - Böyle kalsın!

Colette - Senin nasıl hoşuna giderse öyle yapacağım saçlarımı bundan sonra.. *(Saçlarına son bir göz attıktan sonra aynanın önünden ayrılır. Tarağını Ali'ye geri verir)* Al. Raptiyen var mı?

Ali - Ne olacak? (*Colette, çantasından iki röprodüksiyon çıkarır.)*

Colette - Bunları getirmiştim sana, asalım..

Ali - Olacak galiba.. *(Gardroptan bir kutu raptiye çıkarır)*

Colette - Hangi ressamları seversin?

Ali - Benim hangi ressamları sevdiğimin önemi yok!

Colette - Neden?

Ali - Sen sevdiğin, istediğin resimleri getir, gözünün kestiği yere as, kendi seveceğin duruma sok bu odayı. İstersen masanın, ötebe-rinin yerini değiştir..

Colette - Pek masanın yerini falan değiştirecek yer yok burada!.. *(Röprodüksiyonları gösterir)* Bak, biri Buffet. Biri de...

Ali - Goya..

Colette - Sever misin?

Ali - Elbette..

Colette - Niye elbette?

Ali - Bazı sanatçıların değeri üzerinde tartışılmaz...

Colette - Hiç de değil! Ben sevmediğimi kim ne derse desin sevmem! Rafael'den hiç tat almam meselâ.. Sen?

Ali - Galiba ben de...

Colette - Gördün mü? Öyle her şeye hemen elbette deme! Hadi hemen ikisini de asalım... *(Uygun yerlere resimleri raptiyelerler)* Bu burada iyi... Bu da burada... Nasıl?

Ali - İyi..

Colette - *(Pencereye yaklaşır)* Ne ödüyorsun bu odaya?

Ali - 9 Frank..

Colette - Ucuz sayılmaz. Altıncı kat, pek büyük de değil..

Ali - Gene de bulabildiğim en ucuz oda bu...

Colette - *(Pencereden dışarıya eğilir)* Nereleri görüyor?

Ali - Comédie Française'in cephesi, Odéon Meydanı, Luxembourg parkından küçük bir parça. Yetmez mi?

Colette - Fena değil! Seviyor musun bu manzarayı?

Ali - Hem de nasıl...

Colette - Ya çatıları? *(Pencere hizasında uzanan çatıları gösterir.)*

Ali - Bayılıyorum!

Colette - Aferin! Biterim Paris'in çatılarına! Zaten Paris'in kaldırımla karışan kahveleri bir, damları üstünde gökle birleşen çatıları iki.. Verlaine'in o şiirini bilir misin?.. *(Karşılık beklemeden, iki yanına zarif bir edayla sallanarak şiiri ezberinden okur:)*

Gök öyle mavi öyle durgun
Damlar üzerinde
Yeşil bir dal sallanadursun
Damlar üzerinde

Ali - Bilirim..

Colette - *(Parmağını dudağına götürür, sus işareti yapar, şiiri okumaya devam eder)*

Ürpertip gökyüzünü birden
Bir çan tın tın eder
Bir kuştur şu ağaçta öten
Türküsünü söyler

İşte hayat! Aç gözünü gör
Bak ne kadar sade
Her günkü sakin gürültüdür
Şehirden gelmekte

Ey sen ki durmadan ağlarsın
Döversin dizini
Gel söyle bana da ne yaptın
N'ettin gençliğini?*(*)*

Ne güzel!..

Ali - Çok da güzel okudun üstelik...

Colette - Güzel şiir okurum! Odanı sevdim, alıştım hemen..

Ali - Bırakacağım gün gelince üzüleceğim bu odayı..

Colette - *(Pencerenin içine çıkar)* Ah bu teras çok hoş!..

Ali - Teras falan değil orası! Düpedüz çatı! Bu kat çekme kat!..

Colette - *(Terastan)* Daha hiç çıkmadın mı buraya?

Ali - Aklıma gelmedi.

Colette - Bittim! Harika!.. *(Terasta kollarını açarak dolaştığı görülür)*

Ali - *(Pencereye oturur)* Fazla dolaşmasan iyi edersin!..

Colette - Hadi sen de gel! İnsanın böyle bir çatısı olur da dolaşmaz, tadını çıkarmazsa çok yazık! Gözümden düştün!..

Ali - Sokulma kenarlara!

(*) Cahit Sıtkı Tarancı çevirisi.

Colette - Hadi gel..

Ali - Otelciye odamdan attıracaksın beni!

Colette - *(Uzaktan elini uzatır)* Gel al öyleyse..

Ali - Eğreti görmüyor musun? Oynama parmaklıkların yanında..

Colette - *(Parmaklıkları sarsar)* Eh, pek çürük de sayılmaz. Beni taşır..

Ali - Yapma! Düşeceksin..

Colette - *(Parmaklıklardan eğilir)* Sen bakamaz mısın yoksa?

Ali - Bakamam!

Colette - *(Doğrulur, parmaklıklara dayanır)* Neden? Başın mı döner?

Ali - Bakamam! Fena olurum! Gel..

Colette - Ben bir şey olmam! *(Aşağılara bakar)* Aşağısı ne güzel! İnsanlar ufacık ufacık! Hem manzara senin orada gördüğünden yüz misli açık..

Ali - Boşluğa bakamam ben! Tuhaf bir duygudur bende...

Colette - Nasıl? *(Eğlenir)*

Ali - Şimdi anlatamam, gel..

Colette - *(Takılmasına devamla)* Anlat, çok merak ettim..

Ali - *(Çabuk çabuk)* Yüksek bir yerdeyken boşluğa doğru yürüyüverecekmişim duygusuna kapılırım. Gece yatarken bile sanki uykuda kalkıp pencereden aşağı yürüyüvereceğimi sanırım.. Hadi, ürkütüp durma beni! Gel..

Colette - Gelip alırsan ne iyi, almazsan burada kalırım... *(Ali, çatıya çıkar. Müzik: Sous les toits de Paris. Ali, Colette'e yaklaşırken, Colette, dans edecekmiş gibi sokulur.)* Ah benim küçük tosunum! Geceleri yatakta yalnız bırakmamalı öyleyse seni!.. *(Vals temposuyla dönerlerken dururlar. Uzun bir öpüşme.)*

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Bir saat sonra. Sahne aydınlanmadan önce. Elektrofonda Guy Béart'ın bir şarkısı duyulmaya başlar:

C'est le plus beau jour de ma vie
J'ai retrouvé mon chapeau

(Sahne aydınlandıktan sonra şarkı devam eder. Ali ile Colette, masanın başındadırlar. Ali, Colette'in bardağını yeniden dolduracağı sırada...)

Colette - Kâfi! *(Kadehini eliyle kapatır)* Ben başka içmem!

Ali - Zaten hep hepsi içtiğin yarım bardak..

Colette - O bile çok bana! Sen iç..

Ali - Sen bilirsin! *(Colette kalkar, etekliğini, kazağını düzeltir.)*

Colette - Nasıl olsa birazdan gideceğim!.

Ali - *(Kırgın)* Erken değil mi?

Colette - Saat kaç?

Ali - Sekiz bile olmadı henüz..

Colette - Dokuzda evde olmalıyım. Beklerler...

Ali - Telefon etsen..

Colette - Lüzum yok..

Ali - *(Canı sıkılmış)* Nasıl istersen..

Colette - Bu tutumunu sevdim! Beni hiç zorlama, sonunda hep sen kârlı çıkarsın..

Ali - Hesap yapmıyorum..

Colette - Öyle bir yapıyorsun ki!.. Ama aptal değilsin! Ben iyi değilim bugün. Kim bilir, belki de senin de canını sıktım..

Ali - *(Kalkar, Colette'i kollarına alır)* Ne tatlı kızsın sen! Sana bayılıyorum...

Colette - *(Erkeğin kolları arasında, vücudunu hafif geri çeker, Ali'nin gömleğinin yakalarıyla oynar)* Bayılmakta o kadar acele etme..

Ali - Acele mi bu kadarı?

Colette - Acele tabii! Daha hep hepsi bir hafta!. İlk günlerde hep böyle bayılırlar bana, ardından da canımı sıkarlar!

Ali - Ben de mi?

Colette - Sen henüz değil..

Ali - *(Colette'i kucaklar, saçlarını okşar)* Ooo! benim tatlı küçüğüm! Çok mu canını sıktılar bugüne kadar?

Colette - *(Mahzun)* Eh, iki üç defa! Yetmez mi?

Ali - Akılsızlık etmişler! İnsanın senin gibi bir kızın yanında canı sıkılmaz! Canı sıkılmayınca da insan senin gibi bir kızın canını sıkmaz! *(Şakağından hafifçe öper)* Çok güzelsin..

Colette - *(Ali'nin kollarından sıyrılır. Aynaya döner)* Bugün hiç de güzel değilim!..

Ali - Sen her gün güzelsin! Akşamın en kalabalık saatinde bulvardan geçen bin kızın arasından seçilirsin...

Colette - Yeter! Beni kandırmaya çalışma! Tarağını ver. Saçlarımı bozmuşsun, gördün mü!? *(Tarağı alır. Saçlarına odaya ilk girdiği sıradaki biçimi verir)* Saçlarım böyle güzel mi? Doğru söyle!

Ali - Hem de çok güzel!..

Colette - *(Yüz buruşturarak)* Bütün gün böyleydi saçlarım! Hiç de güzel değildi..

Ali - Yanılıyorsun..

Colette - Artık böyle yapmam saçlarımı! *(Saçlarını az önceki biçimine getirir)* Böyle fena değil, ha?

Ali - Karar veremiyorum! Galiba hepsinden güzel..

Colette - Böyle kalsın! *(Masaya döner)* Zaten bugün hep canım sıkıldı..

Ali - Niye?

Colette - *(Ali'nin kadehinden küçük bir yudum içer)* Geçti şimdi! Unuttum!.. Biraz öncesine kadar iyi değildim..

Ali - *(Colette'in bardağına şarap koymak ister. Colette bardağını geri çeker)* Ne oldu anlatsana?..

Colette - İstersen anlatayım ama, anlatmasam da olur.. Artık önemi yok zaten.. Artık bitti, geçti.. *(Omuz silker. Plâk biter.)*

Ali - İstiyorsan anlat..

Colette - *(Ayak ayak üstüne atar. Kollarını kavuşturur. Hafif öne eğilerek oturur)* Bugün Pierre'le kavga ettim..

Ali - *(Soğuk)* Ne zaman?

Colette - *(Doğrulur, elleriyle saçlarını düzeltir)* Seni sıkacaksa anlatmayayım..

Ali - Yooo! Anlat..

Colette - Pierre'den söz açmıştım sana. Üç yıllık arkadaşımdı..

Ali - Biliyorum!

Colette - *(Ali'yi inceleyen bir bakıştan sonra, anlatmaktan vazgeçer)* Çok kıskançsın..

Ali - Ne yaptım?

Colette - Ne bu suratın? Kıskanacak bir sebep yok ortada! Kendimi bu kadar rahat, bu kadar sana bağlı duymasam bunları anlatmaya kalkmazdım herhalde...

Ali - Peki, dinliyorum, anlat ne oldu?

Colette - *(Küskün)* Vazgeçtim!..

Ali - *(Collette'in elini avuçlarına alır)* Anlat, üzme beni..

Colette - Anlatacak bir şey yok. Kavga ettim işte, o kadar!... *(Ellerini çeker. Ali'nin paketinden bir cigara alır, dudağına yerleştirir. Ali cigarayı yakar)* Kurtuldum o dertten!.. *(Cigarasından yeni bir nefes çeker, dumanı üflerken)* Senden de kurtulacağım! Hepiniz bir dertsiniz! Her erkek bir dert..

Ali - *(Hafif gülümser)* Öyle olsun! Anlat..

Colette - *(Cigaraya alışık değildir. Dumanın etkisiyle hafif öksürür)* Bu sabah eve telefon etti! On beş gündür ne o beni aramıştı, ne de ben onu! Ne istiyorsun, dedim. Dil dökmeye başladı. Saat beşte Cluny'de buluşmamızı istedi. *(Omuz silker)* Ne söyleyeceğini bili-

yordum önceden. En küçük bir heyecan duymadan gittim. *(Omuz silker)* Düşündüğüm gibi çıktı! Tekrar arayı düzeltmek, yatmak istiyordu benimle... Yarım saat kadar dinledim, bitti, dedim. Aklım hep sendeydi.. *(Düşünceli)* Ama işte, sen de anlamıyorsun beni.. Hepiniz birsiniz, hepiniz bir!..

Ali - Hoppala! Gene mi ben?

Colette - *(Boşalmak ihtiyacıyla)* Avucumun içi gibi bilirim onu! Tek ayak üstünde bin yalan söyler! Ben üç yılda bir defa olsun aldatmadım onu. O sokakta her kandırdığı kızla beni aldattı! Her aldatışından sonra da, aradığını bulamayınca bana döndü. Sevdiğimi sanıyordum o zaman, yaptıklarını çabuk unutuyordum! Ama bu sefer öyle olmadı! Onu dinlerken gözüm hep duvardaki saate takıldı! Bir, saat yedi olsa diyordum! Daha sonra altı olmadan, dayanamadım, kalktım, sana telefon ettim. Sen çıkmayınca, kadına sordum, odanı tekrar bağlattım. Pierre'in yanına dönünce, Allahaısmarladık, bir daha beni arama, karşılaşmamız hiç de iyi olmadı dedim. Kim bilir belki beni aramamış olsaydı, bir şeyler kalırdı onun için içimde!.. Ama iyi oldu. Onun sayesinde daha kolay karar verdim. Bir saat daha erken geldim sana! *(Cigarasını söndürür. Kadehini uzatır)* Hadi biraz şarap ver bana! Canım istedi, içeyim.. *(Ali, şarap doldururken bardağına)* Sıkıcı değil mi bu hikâyeler?..

Ali - *(Düşünceli)* Sıkıcı...

Colette - Onunla aramızda bir şey kalsaydı, herhalde bu akşam gelemezdim buraya! Sana haber verirdim, beni anlardın herhalde.. İki erkeğe birden bağlanmaktan hiç hoşlanmam!..

Ali - Ben de iki kadına birden bağlanmaktan!

Colette - Ne tuhaf çocuksun sen! Anlattıklarım hoşuna gideceğine, hüzünleniyorsun! Hadi, ikimizin şerefine! *(Kadehini dudaklarına götürür)* Deminki plâğı baştan koysana! İyi dinleyemedim! Güzeldi galiba... *(Kalkar, elektrofona yaklaşır)*

Ali - *(Plâğı baştan koyar)* Hoş plâk.. *(Ayakta. yan yana şarkıyı dinlerler.)*

C'est le plus beau jour de ma vie
J'ai retrouvé mon chapeau

(Colette, kolunu Ali'nin omuzuna atar.)

Colette - Mon Chapeau, Mon petit chapeau. Beni seviyor musun? Niye canın sıkıldı, söyle?

Ali - Niye canım sıkılsın? (*Masaya dönerler. Ali, sandalyesine, Colette, Ali'nin dizine oturur, Ali'nin bardağını alır, Ali'nin dudaklarına götürür.)*

Colette - Niye artık içmiyorsun?

Ali - Peki, içelim, unutalım öyleyse..

Colette - Deli! Yoksa Pierre'e döneceğimi mi sanıyorsun tekrar? *(Elindeki kadehten bir yudum da kendi içtikten sonra)* O defter kapandı artık! Bitti..

Ali - Orası pek belli olmaz..

Colette - Ben kararımı verdim dedim sana..

Ali - Verdin. Saat dokuzda evde olacaksın!..

Colette - Kim dedi?

Ali - Az önce kendin..

Colette - *(Kollarını Ali'nin boynuna dolar)* İnandın mı?

Ali - Niye inanmayayım?

Colette - Şakaydı o! anlamadın mı? *(Yanağından öper)* Ah, koca sersem! Öyle seni biraz üzmek, biraz üzgün görmek için söyledim onu! Hüzün sana yakışıyor!.. Sahi inandın mı? *(Plâk biter)* Bak bu da Verlaine'den:

Hüzün ruhumdu benim, taşardı ruhumdan
Bazen şiirden gelir, bazen bir kadından..

(Ali'nin dizinden iner) Hadi baştan koy..

Ali - *(Plâğı baştan koyarken)* Çok tatlı şarkı.. Çok sevdim ben de..

Colette - Kim bilir, belki demin de üzüntümden sarhoş olmak istediğimi sandın! *(İkisi de artan bir sevinç içindedirler.)* Hiç şakadan anlamıyorsun! Seni kandırmak çok kolay! *(Öpüşürler.)*

Ali - Yahut da sen çok beceriklisin! *(Yatağın kenarına ilişirler.)*

Colette - Çok çabuk da değişiyorsun! Hüzün yakışıyor dedim sana ama, neşe daha çok yakışıyor! *(Bakışlarını erkeğin yüzünde dolaştırır)* Genel olarak sevimlisin! Chapeau'cuğum benim! Benim sersem Chapeau'cuğum.. *(Kucaklaşırlar)* Sahiden seviyor musun beni?

Ali - Belli etmiyor muyum?

Colette - Etmez olur musun? Ediyorsun! Hem de çoook! Ben de onun için seviyorum seni.. *(Kendini sırtüstü yatağa atar. Ali, ona doğru eğilirken telefon çalar. Ali doğrulur, telefonu açıp açmamakta kararsızdır.)* Niye açmıyorsun?

Ali - Münasebetsizin biridir herhalde..

Colette - Olsun! Cevap ver.. *(Ali telefonu açacakken vazgeçer.)*

Ali - Açmayayım daha iyi..

Colette - Hayır, aç..

Ali - *(Ahizeyi alır)* Evet.. odamdayım. *(Şaşkın)* Çıkıyordum... Olmaz.. Gelemem, yalnız değilim.. *(Colette yattığı yerden doğrulur.)* Bir arkadaşım, tanımazsın.. Beraber çıkıyoruz... İmkânsız... *(Colette ayağa kalkar.)*

Colette - Ben gidiyorum..

Ali - *(Boş eliyle Colette'i bileğinden kavrar)* Ben telefon ederim sana... Öyleyse etmem.. *(Colette bileğini kurtarmaya çalışır, Ali bırakmaz.)* Peki.. Sen et, nasıl istersen... Güle güle.. *(Telefonu kapatır. Canı iyice sıkılmış, bozulmuştur.)*

Colette - Bırak, ben gidiyorum!

Ali - Çocukluk etme!

Colette - *(Öfkeli)* Gidiyorum, mantomu ver!

Ali - Dinle!

Colette - Beni zorla tutacak değilsin herhalde?

Ali - Bir dakika dinle de öyle..

Colette - Ne kaldı dinleyecek? Dinleyeceğimi dinledim..

Ali - Yanılıyorsun!

Colette - Peki, yanılıyorum! Canımı sıkma, mantomu ver!..

Ali - Bir dakika dinle dedim..

Colette - Telefondaki kadındı! Yalan mı?

Ali - Kadındı..

Colette - *(Biraz yatışır)* Bana başka bir kadın arkadaşın olduğunu hiç söylememiştin..

Ali - Vakit olmadı ki.. Aklıma da gelmedi..

Colette - Nasıl olmadı?

Ali - Bir haftadır seninle beraberken bir kere olsun aklıma gelmedi. Unutmuştum onu..

Colette - Nerden telefon etti?..

Ali - Eskiden sık sık buluştuğumuz bir kahveden..

Colette - Niye gitmedin?

Ali - Niye gideyim? Sözümüz yoktu. Beni aramasını da beklemiyordum..

Colette - Kabalık ettin! Nasıl bana karşı kabalık ettinse ona karşı da kabalık ettin..

Ali - Sandığın gibi değil! Sanki bana karşı alay için düzenlenmiş kaba bir şaka bu.. Kötü bir aksilik.. Otur.

Colette - Gideyim daha iyi..

Ali - Bir dakika beni dinle, hepsini anlatayım..

Colette - Ben buraya senin aşk hikâyelerini, çapkınlıklarını dinlemeye gelmedim..

Ali - Sandığın gibi değil..

Colette - Hayır, gitmek istiyorum. Başka zaman anlatırsın..

Ali - Ne olursun dinle. Sonra karar gene senin..

Colette - *(Sandalyeye oturur)* Zaten kabahat bende! Paris'te tanıdığın ilk kadın, yahut tek kadın ben olmadığımı düşünmeliydim!.. Ama kafa yormam ben böyle şeylerle...

Ali - Gene de yorma..

Colette - Karşımdakine inanırım! Senin, beni tanıdıktan sonra hayatındaki sıra kadınlardan biri olamayacağımı anladığını sanmıştım, yanılmışım!..

Ali - Yanılmamışsın! Dinle, Amerikalı bir kızdı telefon eden. İlk kaldığım otelde oda komşumdu. Sanat tarihi ile ilgili etütler yapıyor Paris'te..

Colette - *(Alaylı)* Senden Bergama ya da Ayasofya hakkında bilgi istemek için telefon etmiştir herhalde..

Ali - Hayır!

Colette - Peki, ne diye etti, anlat?..

Ali - On gün öncesine kadar bir yakınlık vardı aramızda. On gündür yüzünü görmedim. Sesini de on gündür ilk defa işitiyorum..

Colette - Vah ah! Ne oldu yakınlığınıza?

Ali - Nişanlısı var! Paris yakınlarında bir yerde çalışan bir Amerikalı. Hafta tatillerini nişanlısıyla geçirirdi, hafta arasında görüşürdük..

Colette - Bak sen! Ne de becerikli kadınlar var şu dünyada..

Ali - On gün önce nişanlısının izinli geldiğini, iki hafta kalacağını söyledi...

Colette - Sen de iki hafta bekleyemedin, beni buldun..

Ali - Aynı şey değil! Seni, senin bana verdiğini bütün hayatımda aradım ben! O açık bir kızdı. Arkadaşlığı tatlıydı. O kadar! Nişanlısı gitmeden beni arayacağı tutmuş işte! Hem nişanlısı gitmiş olsaydı, buluşsaydık da, seni tanıdıktan sonra, bağlantımızın yürüyemeyeceğini söyleyecektim ona.. Telefonda, o beni aramışken söyleyemeyeceğimi kabul edersin herhalde...

Colette - Nişanlısıyla bozuşmuş olamaz mı?

Ali - Sanmıyorum..

Colette - Belki de senin yüzünden!

Ali - Yeteri kadar alay ettin..

Colette - Olur olur!..

Ali - Kuzum, kapatalım bu konuyu..

Colette - Peki ne konuşalım?

Ali - Zaten konuşulacak bir tarafı da kalmadı. Sahiden üzdü mü bu hikâye seni?

Colette - Beni niye üzsün? *(Omuz silker)* Üzülen sensin! *(Kalkar)*

Ali - Ben sadece sıkıldım. Dediğin gibi sıkıcı bu hikâyeler..

Colette - Hani artık bu konuyu kapatacaktık..

Ali - Hemen gitmiyorsun değil mi?

Colette - Saat kaç.

Ali - Sekiz buçuk..

Colette - Vakit de geçmiş.. Gitmeliyim.. *(Aynada saçlarına bakar)* Tarağını ver biraz..

Ali - *(Tarağını uzatır)* Gidecek misin?

Colette - Evet.. *(Saçlarıyla uğraşır)*

Ali - Böyle, bu sıkıcı durumdan sonra mı?

Colette - Dokuzda evde olmam iyi olur..

Ali - Anlaşıldı..

Colette - Neymiş o anlaşılan?

Ali - Az önce saat dokuz hikâyesinin şaka olduğunu söylemiştin!

Colette - Az önce öyleydi! Şimdi değişti..

Ali - Haklısın!

Colette - Haklıyım tabii..

Ali - Başka bir şey demedim..

Colette - Peki ne bu surat? Niye surat asıyorsun?

Ali - Afedersin!

Colette - Hem biraz daha kalsam ne değişir aramızda? *(Ali, karşılık vermez. Colette saçlarına şekiller verir.)* Söylesene? Ne değişir?..

Ali - Çok şey..

Colette - Ümidin var mı? İnanıyor musun? *(Ali yaklaşır, Colette'i arkasından kolları arasına alır.)*

Ali - Colette, aşkım, güzelim, bir tanem, kendime inanmasam, kendimi tanımasam, seninle bu kadar açık konuşabilir miydim?

Colette - Dur, saçlarımı tarıyorum! Uff! Bugün de hiç istediğim bir biçim veremedim saçlarıma...

Ali - Saçlarının her biçimi güzeldi..

Colette - Böyle nasıl?

Ali - Gördüklerimin hepsinden güzel! Güzel olan saçların senin, dağıtsan, karıştırsan gene güzel.. *(Elektrofona bir plâk koyar.)*

Colette - *(Mırıldanarak başlayan şarkının sözlerine katılır)*

Parlez-moi d'amour
Redites-moi des choses tendres...

(Ali'ye yaklaşır) Neyse! Affettim seni! Bugün ikimiz de aynı kazaya uğradık! Aynı sıkıntıları anlattık..

Ali - Benimkisi hafif bir sıkıntıydı. Asıl sıkıntım seni kaybetmek korkusundan geldi..

Colette - Benimkisi de öyle!.. Galiba seni sahiden seviyorum..

Ali - *(Güler)* Nereden anladın? *(Kucaklaşırlar.)*

Colette - Nasıl da hemen şımarırsın!..

Ali - Ben deli gibi âşığım sana. *(Şiddetli bir hareketle Colette'i öper.)*

Colette - *(Kurtulur)* Dudaklarımı acıttın! *(Parmak uçlarıyla dudaklarını yoklar)* Çok bastırıyorsun! Hiç de güzel öpmüyorsun..

Ali - *(Hafifçe öper)* Bu nasıl?

Colette - *(Dilini dudakları üstünde gezdirir)* Hıh! Fena değil! *(Ali, tekrar öpmek isterken, kollarından sıyrılır)* Dur, önce telefonda bizim evi ara.. *(Lavabonun bulunduğu bölüme girer.)*

Ali - *(Telefonda)* Madam, Auteuil 41 07 lütfen.. *(Telefonu kapatır)*

Colette - *(Yüzünü kurulayarak lavabonun bulunduğu bölümden çıkar)* Geceleri yüzümü yıkamadan yatamam.. *(Yüz havlusunu lavabonun bulunduğu bölüme bırakır, döner, yatağın kenarına ilişir. Soyunmaya başlar)* Bakma! Soyunurken bir kadına bakılmaz.. *(Çoraplarını, etekliğini çıkarır. Yatağa gireceği sırada telefon çalar.)*

Ali - Bağladılar. *(Ahizeyi alır, Colette'e uzatır.)*

Colette - Ver.. *(Ahizeyi alır)* Sen misin Bernard? *(Ahizeyi eliyle*

kapatır. Ali'ye) Kardeşim.. *(Telefona)* Mersi. Çok iyiyim, sen?.. Güzel... Annem evde mi?.. Babam?.. İyi. Lütfen gelince anneme söyle, bu akşam bir arkadaşımda kalıyorum... Beni beklemesinler.. İyi geceler... *(Ahizeyi Ali'ye uzatır)* Bu da bitti... Duydun ya? Bu gece eve dönmüyorum. Seninle kalmama müsaade edersin herhalde?.. *(Ali yatağın kenarına ilişir, öpüşürler. Ayrıldıktan sonra Ali kravatını çözer.)* Dur, önce elektrofonu şuraya koy.. *(Yatağın başucuna yakın bir yer işaret eder.)* O plâğı bir daha dinleyelim.. İstersen şarabını da... *(Ali, sandalyenin birini yatağa yaklaştırır; şarap şişesini, bardakları sandalyeye aktarır. Elektrofonu yatağın yanına alır. Plağı koyar.. Müzik: C'est le plus beau jour de ma vie.)*

Ali - Işığı söndüreyim mi?

Colette - Işık kalsın...

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Ertesi sabah. Ali, aynanın önünde elektrikli makinesiyle tıraş olmaktadır. Colette, yatağın kenarında, ağır hareketlerle giyinir. Henüz kombinezonladır. Aşağıdaki konuşmalar durgun bir hava içinde geçer)

Colette - *(Çorabını giyerken)* Ne yapıyorsun bugün? *(Kısa sessizlik)*

Ali - Bilmem, düşünmedim...

Colette - Petit Plais'de bir sergi var, gidelim mi?

Ali - *(Tıraşıyla meşgul)* Ben görmüştüm o sergiyi..

Colette - Ben de görmüştüm ama, bir daha görebilirim.. *(Kısa sessizlik.)*

Ali - İstiyorsan gideriz...

Colette - *(Ayakta, etekliğini giyer)* Ne işim var benim burada? *(Yadırgayan bakışlarla odayı gözden geçirir)*

Ali - *(Colette'e döner, şaşkın)* Ne gibi?

Colette - *(Sırtı Ali'ye dönük)* Bilmem! Sabah uyanınca odanı yadırgadım.. Evimden başka bir yerde uyumaya alışık değilim..

Ali - *(Tıraşına devam eder)* Herhalde ondandır..

Colette - *(Gardrobun aynasında üstüne başına çeki düzen verir)* Tarağını ver..

Ali - Lavabonun üstünde..

Colette - *(Lavabodan tarağı alır. Gardrobun aynasında taranır)* Ne tuhaf! Sabah kalkınca, geceliğini, her günkü yüz havlusunu, diş fırçasını arıyor insan!.. Birdenbire özledim evimi...

Ali - *(Öpmek niyetiyle yaklaşır)* Haklısın canım...

Colette - *(Bir omuz hareketiyle Ali'yi uzaklaştırır)* Geç kaldın..

Ali - Neyin var Allahını seversen?

Colette - Hiç!

Ali - Üzme beni, söyle!

Colette - Aklın yeni mi başına geldi?

Ali - *(Bozulur)* Ne oldu?

Colette - *(Saçlarıyla meşgul)* Anlamadınsa mesele yok!

Ali - *(Yeniden öpmek ister)* İyi uyumadın galiba..

Colette - *(Çekilir, kendini öptürtmez)* Onu daha önce yapacaktın!

Ali - Çocukluk etme! Uyuyordun, uyandırmak istemedim! Kalktığın zaman da ben tıraş oluyordum..

Colette - Ne kadar önemliymiş şu senin tıraşın!

Ali - Afedersin!..

Colette - Affetmemin önemi yok! Kabasın...

Ali - Uykuda çok güzeldin! Uyanırsın diye korktum! Öyle çocuk gibi, dudakların kolunun üstünde.. O kadar masum bir uyuyuşun vardı ki..

Colette - *(Omuz silker)* Masumum zaten! Hep çocuğum..

Ali - Şimdi daha da güzelsin..

Colette - Onu çok söyledin..

Ali - İnan, seni seviyorum..

Colette - Hareketlerinden belli!

Ali - *(Kahvaltıyı hazırlar)* Anlaşıldı! Senin niyetin bana işkence etmek. Sütünü boşaltayım mı?

Colette - Acelesi yok! Saçlarım böyle nasıl?

Ali - *(Masayı kurmakla uğraşır. Colette'e kısa bir bakış atar)* Güzel!..

Colette - Çok mu acıktın?

Ali - Yoo..

Colette - *(Saçlarının biçimini biraz değiştirir)* Yoksa böyle mi yapsam?

Ali - *(Bakmadan)* Saçların o kadar güzel ki, ne türlü şekil versen sana yakışır..

Colette - Bak da söyle..

Ali - *(Şöminenin üstündeki aynaya bir bakış attıktan sonra, Colette'e döner)* Aynadan görmüştüm. Saçların gerçekten çok güzel.. Bu biçim de güzel..

Colette - *(Soğuk)* Teşekkür ederim.. *(Saçlarına tokalarını tuttururken, elindeki tokalar biter. Yatağa döner, yastığın altını, yatağı eliyle aranır)* Tokalarım eksik, gördün mü? *(Tokalarından birini bulur)* Birini buldum..

Ali - *(Elinde bir tokayla lavabodan çıkar)* Bir tane de burada var..

Colette - *(Şöminenin aynasından Ali'ye kısa bir bakış atar)* O benim değil!

Ali - Tuhaf!

Colette - Zararı yok! Seni melek sanmamıştım nasıl olsa.. *(Tarağı geri verir)* Al..

Ali - Aynanın önünde kalsın.. *(Sütlü kahveleri bardaklara boşaltır. Kahvaltıya otururlar. Kısa bir an konuşmazlar.)* Sabahları cigaramı içmeden kendimi toparlayamıyorum...

Colette - İç! Cigaranı elinden alan mı var!

Ali - Kahvaltıdan önce cigara içmem..

Colette - Alışkanlıkların oldukça karışık..

Ali - Birazdan çıkıp bir parka gidelim. Yahut güneşli bir kahveye. Hava çok güzel bugün. İstersen oradan da sergiye gideriz..

Colette - Sen programını kendine göre yap! Ben hemen eve döneceğim!

Ali - Sergiye gidelim diyordun?

Colette - Geçti! Hem sen görmüşsün!..

Ali - Bir daha görürüm..

Colette - Zahmet olur..

Ali - Yanlış anlama beni..

Colette - Hayır! Gayet doğru anlıyorum. Bencilsin!

Ali - Yanıldığını anlayacaksın!

Colette - Sen de yanılmadığımı..

Ali - Tartışmayalım n'olursun!

Colette - Nasıl istersen.. *(Sütlerini yudumlarlar, kısa bir an konuşmazlar)* Amerikalıya telefon edecektin, unutma!

Ali - O bana edecekti..

Colette - Sen et de özür dile..

Ali - İhtiyacım yok!..

Colette - Bana kalırsa var.. *(Ali susar. Colette iğnelemekte devam eder)* Eski dostlarını aramak zorunda kalabilirsin tekrar.

Ali - *(Gücenik)* Sanmıyorum!

Colette - Ya ne sanıyorsun? Bütün bütün senin olduğumu mu? Pek iyimsersin!

Ali - Verdiklerini çok çabuk geri alıyorsun..

Colette - Öyleyimdir! Karşımdaki korumasını bilmeyince..

Ali - Susuyorum! Zamanla haksız olduğunu anlarsın! *(Cigarasını yakar.)*

Colette - Nafile! Ben kararımı verirsem, değiştirmem..

Ali - Kuzum ne oluyorsun? Dün gece hiç de böyle değildin?

Colette - Sen böyle miydin?

Ali - Ne yaptım seni kıracak?

Colette - Bir şey yapman önemli değil ki..

Ali - Ee peki.

Colette - Anlaman gerekir yaptığını! Sabahtan beri benden o kadar uzaklardasın ki...

Ali - Canım, beni dinle! Daha çok yeniyiz, daha birbirimizin tanımadığımız çok, pek çok taraflarımız var... Bu bir hafta ne kadar hızlı geçti hatırla!.. Ben daha neyiz, ne yapacağız diye düşünemedim bile..

Colette - Ama ben düşündüm..

Ali - Yanılıyorsun dedim, inan ki yanılıyorsun..

Colette - Yanılmıyorum! Acele ettik! Çok acele ettik..

Ali - Daha önümüzde...

Colette - *(Keserek)* Hiçbir şey değişmez! Cesur olmak lâzım. Beklemesini bilmek lâzım..

Ali - Ben bu bir hafta içinde hayatımda hiçbir kadına bağlanmadığını kadar bağlandım sana..

Colette - Öyle sanıyorsun! Aramızdaki fark bu seninle! Sen kendini aldatıyorsun, aldatabiliyorsun, beni de aldatmaya çalışıyorsun. Açık konuşmaktan kaçmamak lâzım. Bir aşk bitince yenisi bir haftada bulunmuyor... Zavallı Pierre!..

Ali - Ne olmuş Pierre'e?

Colette - Beni araması hep ondan! Aramızda her şeyin bittiğini o da biliyor, ben de biliyorum! Ama yeniden sevemediği için her hayal kırıklığında beni arıyor!

Ali - Kısacası, Pierre'e mi döneceğim demek istiyorsun?

Colette - Bilmiyorum! Ama sanmam! Bu geceden sonra ona da dönemem bir daha. O da ümitle sevebileceği birini arıyor, ben de.. Artık eskisi gibi olamayız ki onunla! Kendimi aldatmasını hiç sevmem! Ne tadı var? Bir vakitler deli gibi sevdiğin, ne bileyim deli gibi sevdiğini sandığın birinin yanında can sıkıntısı duymanın? Dönüp de esnemenin? Neyse, uzatmayalım...

Ali - Birkaç saat sonra başka türlü düşüneceksin..

Colette - Hiç ümidim yok! Sen de ümitlenme! Duygularımı çok iyi ölçerim. Zaten pek duygulu da sayılmam...

Ali - Bitti mi?

Colette - Evet! Dediğim gibiyim...

Ali - Şimdi beni dinle! Seni bu kadar tanıdıktan sonra sensiz yapamam ben! Gördüğün gibi bu odada kitaplarıyla, ümitleriyle, hayalleriyle yaşayan bir adamım ben! Olan biten neyim varsa hepsi bu! Ama sevmek nedir bilirim! Sevmesini bilirim! Bu odada aşk eksikti, sen getirdin! Böyle apar topar alıp götüremezsin! Böyle...

Colette - *(Keserek)* Ne kadar erken karar verirsek o kadar kolay olur ikimiz için de.. Unutalım bu geceyi! Bu bir haftadan daha güzel bir şey olamaz seninle aramızda! Bu bir haftaya hiçbir şey katamayız! Bundan sonra aramızda ne olursa hep biraz daha geri geri, hep biraz daha bu haftayı yıkmak olur...

Ali - Offf! Bu sözler bana göre değil..

Colette - Ama doğru! Biz seninle... *(Kararsız, susar)*

Ali - Söyle!

Colette - Bundan ileri gidemeyiz. Gidecek olursak, gitmeyi denersek her adımımızın sonunda böyle oluruz..

Ali - Ne oldu? Ne olduk? Ne değişti aramızda? Nerden çıkarıyorsun bu yargıları?

Colette - Daha açık konuşalım mı?

Ali - Bana kalırsa bu konuyu burada kessek daha iyi olur. Sen böyle konuştukça konuştuklarının doğru olduğunu sanıyorsun!..

Colette - Doğru! Her dediğim doğru! Biz seninle.. Nasıl diyeyim?..

Ali - Ne oldu biz seninle?

Colette - Aşk duvarını aşamadık!

Ali - Saçma!

Colette - Değil! İyi buldum! Ses duvarını aşan aşamayan uçaklar gibi, aşk duvarını aşan aşamayan gönül yakınlıkları da var! Biz duvarı aşamadık...

Ali - *(Öfkeli)* Zorla söyleteceksin beni! Sabahtan beri dokunmak istemediğim bir konu var! Seni incitir diye kendimi tuttum, söyle-

medim. Ama sen, sen beni kırmak için aklına ne gelirse söyledin! Ne kadar soğuk davranabilirsen o kadar soğuk davrandın! Şimdi neden böyle davrandığını, neden böyle konuştuğunu açık açık bilmek ister misin?

Colette - Her nedense ben hepsini açık açık söyledim..

Ali - Söylediklerinin hepsi yanlıştı...

Colette - Değildi!

Ali - Yanlıştı! Dün gece üç yıldır Pierre'i hiç kimseyle aldatmadım, Pierre'e bağlı kaldım dedin bana..

Colette - Doğruydu!

Ali - Yalandı demedim..

Colette - Peki, kapat!..

Ali - Açık konuşmaktan korkmamak lâzım..

Colette - Sana söylediklerimin Pierre'le ilgisi yok..

Ali - Var!.. Dinle...

Colette - *(Keserek)* Rica ederim..

Ali - Dürüstsün aslında! Dürüstlük duygun böyle konuşturan seni!

Colette - Olabilir! Fakat kâfi..

Ali - *(Devamla)* Pierre'i aldattığını sanıyorsun! O yüzden pişmansın! Bu bir! Bir de aşktan korkuyorsun! Bana bağlanmaktan korkuyorsun! Ben bir yabancıyım ne de olsa! Bir yıl, iki yıl sonra memleketime dönerim! Sonu ayrılık, sonu üzüntü diye düşünüyorsun!

Colette - *(Alaylı)* Ne kadar güzel anlamışsın beni! Tabii, şairsin ne de olsa! Bütün yazdıkların böyle mi?..

Ali - *(Devamla)* Dinle! O üzüntüler senin için ne kadar varsa benim için de var! Rahat, ölçülü biçili bir duygu değildir aşk! Üzüntüleri göze almadıkça, sevinçleri tadılamayan bir duygudur! Şimdi benden izin, önce git Pierre'i gör! Dün geceyi anlat..

Colette - Deliye döner!

Ali - Acaba?

Colette - Yıkılır! İyice hayal kırıklığına uğrar..

Ali - Sonra?

Colette - Offf! Bilmiyorum..

Ali - Ben biliyorum!

Colette - Ne biliyorsun? Ne bilebilirsin sen?

Ali - Sen nasıl karşıladın onun yaptıklarını?

Colette - Benim kendime güvenim vardı! Nasıl olsa bana döneceğini biliyordum!

Ali - Yani, hayal kırıklıklarıyla, sana verecek nesi kalmışsa onunla..

Colette - Kabalık ediyorsun!

Ali - Senin bana dediklerini tekrarlıyorum sadece!

Colette - Bana en küçük bir saygın olsa böyle konuşmazdın! Hem Pierre hakkında bu türlü konuşmana müsaade edemem!..

Ali - Konuşmak zorunda kaldığım için konuştum! Senin hakkında sana söyleyemeyeceğim şeyler düşündükçe seni sevemezdim! Bu türlü aşk benim senden beklediğim. *(Colette, çantasını, mantosunu alır, kapıya atılır.)*

Colette - Peki, anlaşıldı! Allahaısmarladık.. *(Ali, pencereye döner, karşılık vermez.)* Allahaısmarladık dedim..

Ali - *(Colette'e döner)* Böyle mi gideceksin?

Colette - Böyle! Allahaısmarladık..

Ali - Gene de özür dilerim..

Colette - Özür dilemekten önce bir kadınla konuşmasını öğren!

Ali - Bir iki dakika daha kal!

Colette - *(Kararsız)* Faydasız!

Ali - Bu türlü ayrılmayalım..

Colette - Bu türlü ya da başka türlü, ne değişir? Nasıl olsa ayrılacak değil miyiz?

Ali - Bir iki dakika kal, birlikte çıkarız. Konuşmamız lâzım...

Colette - Ne kaldı konuşulacak? *(Ali, Colette'in çantasını, mantosunu alır.)*

Ali - Otur lütfen..

Colette - *(Sandalyeye ilişir, soğuk)* Peki, oturdum!

Ali - *(Ne diyeceğini kestiremeyerek)* Seni seviyorum, inan!

Colette - *(İlgisiz)* Teşekkür ederim. Çok naziksin.. *(Kısa sessizlik.)* Söyle.. Seni dinliyorum..

Ali - Ne diyeyim? Bu yanlış yargılara kapılmaman için seni nasıl inandırayım bilmem ki! Offf! Sersemin biriyim ben! Eline aldığını korumasını bilmeyen, bozan, kırıp döken biri! Gülünç, zavallı, zayıf biri..

Colette - Hiç de öyle biri değilsin!

Ali - Öyleyim!

Colette - Öyle biri olsan bu kadar yaklaşmazdım sana!..

Ali - Aşksız, birine bağlanmadan, birini sevmeden yaşayamayan zayıf bir adamım. Utanmasam oturup ağlayacağım..

Colette - *(Gülümser)* Hadi ağla!..

Ali - Alay etme! *(Gözleri dolu dolu olur. Colette'e göstermemek için pencereye döner.)*

Colette - Ağla, çok hoşuma gider! Eğlenceli olur herhalde..

Ali - Peki, artık istersen git!

Colette - *(Kalkar, Ali'ye yaklaşır, kendine çevirmeye çalışır)* Sahiden ağlıyor musun?

Ali - *(Gözlerini göstermekten kaçınarak)* Ağlamıyorum!

Colette - Ağlamışsın! Utanma, ağlamak ayıp bir şey değil..

Ali - *(Toparlanır)* Geçti! *(Colette, kollarını Ali'nin boynuna dolar, duyguludur.)*

Colette - Sen kocaman bir çocuksun! Çok iyi, çok nazik, çok duygulu bir çocuk! Ben lâyık değilim sana..

Ali - Başlama yeniden..

Colette - *(Ali'nin göğsüne kapanır)* Ben de ağlamak istiyorum ama, ağlayamıyorum! Hangi kadın olsa sever seni! Ben de herhalde hiçbir zaman seni unutamayacağım.. *(Ali'yi hafifçe yanağından öper.)*

Ali - Ben de seni seviyorum. *(Colette'i saçlarından öper)*

Colette - *(Başı, Ali'nin göğsünde)* Öyle olsun! Ama sen, beni değil, hayatı seviyorsun, aşkı seviyorsun, sevmeyi sevilmeyi seviyorsun..

Ali - İnan...

Colette - Peki, inandım! Kim bilir, belki de ben de senin gibiyim! Ben de seni seviyorum.. Böyle biraz kollarında tut beni. Bana karşı şefkatli ol..

Ali - *(Colette'in saçlarını okşar)* Sevgilim, canım, güvercinim benim..

Colette - *(Eliyle Ali'nin ağzını kapatır)* Hiçbir şey söyleme! Sadece kollarında tut!.. *(Kısa sessizlik.)* Offf! Kendimden de bıktım! Ne senin ne de benim kabahatim. Sevince öyle hızlı, öyle kendimi kaptırarak seviyorum ki.. Bu Pierre de üç yıldır çok kırdı beni! Üç yıldır aşka, sevgiye, başkalarına olan bütün güvenimi yıktı...

Ali - Hadi, birlikte çıkalım, kırlara, parklara,, bir yerlere gidelim.

Colette - *(Dalgın)* Başka bir gün gideriz belki de..

Ali - Hemen gidelim..

Colette - Hemen olmaz!

Ali - Neden olmasın?

Colette - Sorma..

Ali - Peki, sormuyorum..

Colette - Şimdi söz ver bana: Bugün, yarın, öbür gün hiç aramayacağına beni! Üç gün hiç aramayacağına söz ver..

Ali - Güç değil mi istediğin?

Colette - Bırak beni üç gün kendimi dinleyeyim..

Ali - Aramamaya çalışırım.

Colette - Kim bilir? Belki de sen haklı çıkarsın. Anlarsam, daha önce ben seni ararım... Hadi, ben seni arayıncaya kadar beni aramayacağına söz ver.. Söz mü?

Ali - Üç gün demiştin?

Colette - Hayır, bırak ben seni arayayım.. *(Karşılık beklemeden Ali'nin dudaklarına, gözlerine çabuk birer öpücük kondurur. Mantosunu, çantasını kapar, kapıyı açar.)*

Ali - Yapma! *(Acele ceketini giyer)* Ben de geliyorum.

Colette - Hayır! Sen kal.... *(Çıkar)*

Ali - *(Ardından çıkarken kapıda)* Bir dakika.. *(Sahne kısa bir an boş kalır. Müzik. Ali, üzgün odaya döner. Colette'in duvarlara astığı röprodüksiyonlara yaklaşır. Sonra birden pencereyi açar, terasa çıkar, parmaklıklara yaklaşır; aşağıya eğilerek ıslık çalar, el sallar. Sedat girer.)*

Sedat - *(Pencereye yaklaşır)* Hışşşt, bana bak, oralardan sarkıp durma! Bilmiyor musun, parmaklıklar sağlam değil!.. *(Ali karşılık vermez. Aşağıda, sokakta, uzaklaşan Colette'i uğurlayan hareketleri kesilir. Bir zaman hareketsiz parmaklıkların kenarında kalır.)* Heyyy! Parmaklıklar sağlam değil dedim sana! Sabaha kadar doyamadın mı, aç gözlü? *(Masanın üstünü gözden geçirir)* Ulan sütlerinizi niye bitirmediniz? *(Bir portakal soyar)* Gel artık içeri, uzatma! Yahu ne işin var orda? Besbelli artık gitti işte..

Ali - Ne istiyorsun gene? *(Odaya döner)*

Sedat - Bir şey istemeye niyetim yoktu ama, madem hatırlattın, parasızım, ay başına kadar bana 10 frank ödünç ver..

Ali - Ben senin vekilharcın değilim..

Sedat - Çiğlik etme..

Ali - Fazla param yok..

Sedat - 5 frank olsun razıyım..

Ali - İnan fazla param yok..

Sedat - Ulan paran yoksa bu Château-neuf du Pape'ı, çiçekleri, daha bir sürü öteberiyi neyle aldın?

Ali - Olanı o kadardı..

Sedat - Akılsızsın derim sana da alınırsın! Akılsızsın işte anla.. *(Yatağı gösterir)* Bu yatağın hali ne lan? Canını çıkarmışsınız!

Ali - Sululuk etme!

Sedat - Nasıl, iyi miydi?

Ali - Sana ne?

Sedat - Senin namı hesabına sordum! Arkadaşlıktan, dostluktan...

Ali - Bırak gevezeliği. Canım sıkkın..

Sedat - Ne çabuk âşık oluyorsun a evlâdım?.. Kadın meselelerinde toysun, gerisin daha! Çok gerisin..

Ali - Canım sıkkın dedim..

Sedat - Poz takınıp durma bana. Senin ne türlü âşık olduğunu ben bilirim. Her giden kadının ardından kendini ilk mi bu yerden yere atışın? Yetişmesem terasın parmaklıklarından aşağıya yuvarlanacaktın..

Ali - Bu başka!

Sedat - Hangisi başka değil?

Ali - Bırak beni Allahaşkına...

Sedat - *(Ciddileşir)* Ne oldu canını sıkacak?

Ali - Bir patavatsızlık ettim galiba...

Sedat - Aldırma, farkına varmamıştır..

Ali - Vardı!

Sedat - Varsa da unutur..

Ali - Kırgın ayrıldık..

Sedat - Sen öyle sanırsın! Öğleye kadar ikinizin de bir şeyiniz kalmaz, düzelirsiniz..

Ali - Öyleye benzemiyor..

Sedat - Ya nasıl?

Ali - Kim bilir göremem belki de bir daha!.. Bir daha gelmez!..

Sedat - *(Güler)* Gelir! Meraklanma, daha çok gelir...

Ali - Gülme..

Sedat - Çocukluğuna gülüyorum! Gelmez olur mu? Bu işler hep böyle ufak tefek kırgınlıklarla yürür. Savaş bu, ne sandın? İki taraf teslim olmamak için elinden geleni yapar...

Ali - Keşke dediğin gibi olsa!

Sedat - Dediğim gibi zaten! Sık sık bozuşur barışırsınız şimdi. İlerde daha seyrek bozuşur, daha güç barışırsınız. Günü gelince de bir bozuşur bir daha barışmazsınız.. Yahut da sadece bir selâm kalır aranızda.. Şimdi benim de başımda bir Yugoslavyalı var...

Ali - Kes Allahını seversen..

Sedat - Hadi sen beni dinle, boşuna canını sıkma..

Ali - Onun yerini dolduracak bir kadınla kim bilir ne zaman karşılaşırım bir daha? Belki de hiç karşılaşmam..

Sedat - Her kadının yeri ayrıdır! İlkin bunu öğren! Bırak onun yeri ona kalsın! Bir daha gelmeyecek olursa yenisine yer ara.. Amerikalı ne oldu?

Ali - Duruyor..

Sedat - İyi işte, arasana!

Ali - Yeter, kapat..

Sedat - Çivi çiviyi söker! Ara!..

Ali - İçimden gelmiyor..

Sedat - Hadi öyleyse, kalk pardesünü al, çıkalım. Dışarda hava güzel..

Ali - *(Gözleri telefonda)* Odamda kalacağım..

Sedat - Bu havada mı? Deli misin? *(Pencereden bakar)* Hava tatlı mı tatlı. Kalk, pardesünü almasan da olur..

Ali - Yazılacak mektuplarım var..

Sedat - Bu havada mektup mu yazılır? Hava yağmurlu olunca yazarsın mektuplarını..

Ali - Sen çık. Ben kalıyorum..

Sedat - Peki ama, neden?

Ali - Telefon bekliyorum..

Sedat - Kimden?

Ali - Birisinden!

Sedat - Saat kaça kadar?

Ali - Saati belli değil!

Sedat - Anlayamadım? Bu nasıl telefon beklemek? Aşağıya haber bırakırız..

Ali - Olmaz! Beklemem lâzım! Bütün gün, belki yarın, öbür gün, üç gün, bir hafta oturup bekleyeceğim!

Sedat - Ya delisin ya enayi! Adam olacağın yok senin!..

Ali - Hem deliyim hem de enayi! Deli enayi kalmak da hoşuma gidiyor! Hadi sen çıkacaksan çık!

Sedat - Aksilik etme de 5 frank ver hiç olmazsa..

Ali - *(Para verir)* Al..

Sedat - Sen de olmasan halim harap. *(Parayı alır, çıkarken)* Hadi eyvallah!

Ali - Güle güle.. (*Sedat çıkar. Ali, kısa bir an telefona bakarak oturduğu yerde kalır. Müzik başlar. Ali, ağır isteksiz hareketlerle yerinden kalkar, arada bir telefona bakarak masayı toplamaya başlar.)*

PERDE

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(Birinci bölümün dekoru. Birinci bölümden iki saat sonra. Perde açıldığı sırada Ali, masanın yanında, sırtı oda kapısına dönük, dalgın, düşünceli oturmaktadır. Michele, kapıyı usulca açarak girer. Elinde küçük bir valiz, küçük bir paket vardır. Daha ilk bakışta, canlı, kararlı, ne istediğini bilen bir kadın görünüşü bırakır. Kısa bir an kapının içinde durur. "Ooo maşallah, top patlasa duymayacak!" gibilerinden düşündüğünü belirten mimiklerle Ali'yi seyreder. Ardından sessiz hareketlerle, valizini yere, paketini valizin üstüne bırakır. Ayak uçlarında ilerleyerek Ali'ye yaklaşır, elleriyle Ali'nin gözlerini kapatır.)

Michele - *(Yere hafif bir topuk vurarak)* Bummmm!
Ali - *(Ürker)* Oh!
Michele - *(Ses değiştirerek)* Günaydın!
Ali - *(Şaşkın)* Günaydın..
Michele - *(Güler)* O kadar mı?
Ali - *(Tanımaya çalışarak)* Ko... Ko...
Michele - Kim? Kim?
Ali - Sen misin?

Michele - Benim! .. *(Ali, elleriyle Michele'in ellerini, kalçalarını, bacaklarını yoklar. Michele sağa sola kaçar, her konuşmasında sesinin tonunu değiştirir.)*

Ali - Demek...

Michele - Evet?

Ali - Bu güzel koku, bu güzel eller, düzgün bacaklar...

Michele - Bu empermeabl, bu çizmeler.. Dokunmaca yok!..

Ali - Sensin işte!

Michele - Aferin!

Ali - Döndün mü?

Michele - Gitmedim ki!

Ali - *(Vakit kazanır)* Neredeydin?

Michele - Ayda!

Ali - Michele!.. *(Michele, Ali'nin gözlerini açar, eğilir, çabucak yanağından öper.)*

Michele - Nihayet çıkarabildin! Koca sersem! *(Ali'nin başına hafif bir şaplak indirir)* Ben de seni akıllı biri sanırdım..

Ali - *(Yerinden fırlar. Michele'in ellerini tutmak ister)* Sevgili Michele!

Michele - *(Kaçar)* Neyin var? Salaklaşmışsın! *(Bir iki adım çekilir, empermeablini çıkarır.)*

Ali - Hiç! Hiç!.. Ne iyi ettin de geldin! *(Yaklaşır, empermeablini almak ister)* Müsaade et..

Michele - Önce kapıyı kapat..

Ali - Sahi, afedersin.. *(Kapıyı kapatır. Döner, Michele'in empermeablini alır.)*

Michele - Beni bu kadar çabuk unutacağını bilseydim, en küçük bir yakınlık kurmazdım seninle... *(Ali, kolunda empermeabl, yaklaşır, tekrar Michele'in ellerini tutmak ister.)*

Ali - Michele, sevgilim, inan ki...

Michele - Empermeablimi buruşturmadan kaldırsan iyi edersin!..

Ali - Şimdi.. *(Empermeabli gömme dolaba asar)*

Michele - Ne yapıyordun öyle, gözlerin pencerede? Şiir mi yazıyordun?

Ali - Dalgındım biraz! Birdenbire, şey, afedersin, korkuttun beni..

Michele - Sevsinler! Ne kadar da tavşan yürekliymişsin!

Ali - Korkuttun değil de ürküttün! Daha doğrusu şaşırttın yani..

Michele - Hâlâ da şaşkınsın bakıyorum..

Ali - *(Yaklaşır)* Elbette, hiç ümitsizken tekrar sana kavuşmak az şey mi?

Michele - Valizim böyle yerde, kapının dibinde mi kalacak?

Ali - Kusura bakma! *(Valizi, paketi alır, masanın üstüne koyacak olur.)*

Michele - Nasıl da beceriksizsin! Valizin yeri orası değil!

Ali - Afedersin! Çok afedersin..

Michele - Afedersin, afedersin! Ne oluyoruz? Uyan biraz.. *(Paketi masanın üstünde bırakır, valizi alır)* Bir fırça, ya da temiz bir bez ver bana..

Ali - Şimdi.. *(Lavabonun bulunduğu bölümden bir el bezi alır)* Bu olur mu?

Michele - Olur! *(Pencere kenarında valizin tozunu alır. Şöminenin mermerini siler, valizi mermerin üstüne yan yatırarak yerleştirir. Çiçekleri görmüştür.)* Usul öğren biraz. Oldu işte! *(Bezi geri verir)* Al.. *(Ali, bezi alır, lavabonun bulunduğu bölüme girer)* Kirliye at, sepete! Sakın yerine asayım deme..

Ali - Merak etme..

Michele - Bu çiçekler nerden geldi buraya?

Ali - Hiç!

Michele - Doğru söyle! Sen bir şeyler karıştırmışsın ya da karıştıracaksın.. Kime bu hazırlık?

Ali - Özendim de aldım. Avunmak için..

Michele - Madem öyle, gözlerini kapatınca neden şaşırdın? Gelen kim olabilirdi benden başka. Yoksa odana gelen başka kadınlar da mı var?

Ali - Daha neler!

Michele - Öyleyse?

Ali - Beni şaşırtan da bu oldu işte!

Michele - Ne oldu?

Ali - Sen bu türlü şakalar yapmazdın da..

Michele - Lâf! Niye yapmazmışım? Hele sen şunun doğrusunu söyle açık açık! O ko.. koo.. diye sayıkladığın kim? Corinne mi? Colette mi? Claude mu? Pardon Claude olmaz, Cozette mi?

Ali - *(Gittikçe güvenini kazanır)* Ne Corinne, ne Cozette!..

Michele - Peki kim?

Ali - Sen.. Collins!

Michele - *(Güler)* Hah! Bu çok hoş işte! Ne zamandan beri soyadımla çağırmaya başladın beni?

Ali - Dilimin ucuna soyadın geldi birdenbire...

Michele - *(Odada dolaşır)* Neyse sen inandığımı, beni kandırdığını san! Doğrusunu sırası gelince nasıl olsa senden öğrenirim gene!.. Cigaran nerde? *(Ali cigara paketini uzatır. Michele bir cigara alır, dudakları arasına yerleştirir. Ali, Michele'in cigarasını yaktıktan sonra kendi de bir cigara yakar.)*

Michele - *(Dolaşmasına devamla)* Özlemişim odanı..

Ali - Odam da seni..

Michele - *(Röprodüksiyonların önünde durur)* Bu röprodüksiyonlar yoktu! Nerden buldun bu iç kapayıcı şeyleri?

Ali - Bir dergiden kestim..

Michele - Kaldır bunları, gözüm görmesin!

Ali - Kaldırırım..

Michele - Hemen kaldır!..

Ali - Fena değiller bana kalırsa! Biri Buffet, biri de Goya!

Michele - Biliyorum, cahil değilim! İkisini de sevmedim. Kıyamıyorsun galiba?

Ali - *(Röprodüksiyonları söker)* Kaldırıyorum..

Michele - Resme meraklıysan ben daha sıcak, daha güneşli re-

simler getiririm sana. Paris'te güneşi çoğaltmak lâzım. Yağmurlu günlerin çizgilerini duvarlarında saklamanın anlamı yok!.. *(Plâkları karıştırır.)*

Michele - Bu plâklar nerden çıktı? Yeni mi aldın?

Ali - Bitişik odada oturan arkadaşımın?

Michele - Niye aldın?

Ali - Hiç! Dinlemek için..

Michele - *(Karıştırır)* Mouloudji, Brassens.. İkisini de sevmem!.. Kuzum nükte için şarkı dinlemek niye? Karikatüristler daha iyi yapıyor bu işi!.. Yahut ne bileyim, mizah sayfalarını, mizah dergilerini oku daha çok gülersin..

Ali - Nasıl olsa arkadaşıma geri vereceğim..

Michele - Acelesi yok! Kalsın, belki bir kere ben de dinlerim... *(Sandalyeye oturur)* Neyin var senin?

Ali - Hiç! Neyim olsun?

Michele - Sıkılmış gibisin?

Ali - Üstünde durma, önemli değil..

Michele - Başın falan ağrımıyor ya?

Ali - Hayır!

Michele - Parasız mısın?

Ali - Her zamanki kadar...

Michele - Aldırma öyleyse! Peki bu durgun halin ne? Türkiye'den kötü bir haber, canını sıkan bir mektup mu aldın?

Ali - Türkiye biraz karışık..

Michele - Sanki neresi değil ki?.. *(Kalkar)*

Ali - Herhalde karışıklıklara canım sıkılmış olacak!

Michele - Gidip düzeltsene!..

Ali - Niyetim var!

Michele - *(Pencereye yaklaşır)* Ah bu Paris! Gördüğün bütün bu çatı katları, geleceğin büyük şairleri, yazarları, politikacılarıyla dolu!.. Otuzuna gelinceye kadar, beş kıtanın sanatçıları, politikacıları senin gibi memleketlerini buradan yönetirler! Bakalım ilerde adam olursun belki sen de...

Ali - *(Şakacı)* Belki!

Michele - Öyle ya! Başka ne diye katlanacaksın her gün en azından üç kez inip çıkmaya bu beş kat merdiveni? Tam seksen beş ayak! Saydın mı?

Ali - Saymaz olur muyum?

Michele - Şimdilik pek o kadar kötü bir âşık sayılmazsın! Aşka önem verdiğin kadar sanatına da önem verirsen, iyi bir yazar olabilirsin bu tutumunla..

Ali - Keyfin yerinde bakıyorum..

Michele - Niye olmasın? Ya ben ne diye tırmanıyorum bu seksen beş ayak merdiveni? Herhalde canımı sıkmak, ya da senin canını sıkmak için değil!

Ali - Nişanlın gitti mi?

Michele - *(Alıngan)* Niye sordun?

Ali - Hiç!.. Bilmek istedim..

Michele - *(Sert)* Neyi bilmek istedin?.. Söylesene?..

Ali - Canım, merakımdan sordum işte...

Michele - Merakın ne? Neyi bilmek istedin? Ne zaman gideceğimi mi? Şimdi gidiyorum!.. *(Kalkar)* Hemen şimdi! Madem kalmamı istemiyorsun, bir dakika daha kalmam!.. *(Cigarasını öfkeli öfkeli kül tabağına bastırarak söndürür. empermeablinin bulunduğu dolaba doğru yürüyeceği sırada Ali, önüne geçer, omuzlarından tutmak ister.)*

Ali - Nereden çıkardın gitmeni istediğimi? Aksine, her zaman sana gitme diye yalvaran, kalmanı isteyen benim...

Michele - Her zaman belki ama, bugün değil! Bırak, dokunma! Ben bilmez miyim seni? Maksatsız konuşmazsın sen! Kalmamı istesen bu soruyu sormazdın bana! Bu türlü karşılamazdın beni! Bu türlü sorulara alışık değilim anladın mı? Bu türlü karşılanmasını da sevmem!.. *(Dolaba doğru yürür)*

Ali - *(Önüne geçer)* Ne yaptım? Niye o kadar sinirlendin anlamıyorum? Geldiğine sevinmedim mi?

Michele - Sevinmedin, şaşırdın! Şaşırdığını söyleyen de kendinsin! Gidiyorum! Empermeablimi ver bana...

Ali - Geldiğin sırada biraz dalgındım! Hepsi o kadar! Dalgın olamaz mıyım?

Michele - Empermeabilimi verecek misin, vermeyecek misin? Vermeyeceksen önümden çekil! Ben kendim de alırım!..

Ali - Haksızlık etme, dinle...

Michele - Dinlemiyorum! Şaşkınlığının nedenini anlamayacak kadar ahmak mı sandın beni? Geleceğimi beklemiyordun! Beni ne aramışsın ne de özlemişsin! Birdenbire karşında görünce şaşırdın! Gelmekle hata etmişim! Yanılmışım...

Ali - On gündür deli gibi seni arandım, özledim! Ne yapacağımı ne edeceğimi şaşırdım! Kalabalıkta evini, yolunu kaybeden çocuklara döndüm..

Michele - Yalan! Bu çiçekler bana değil! Bu röprodüksiyonlar, bu hazırlık bana değil! Sen otur, bu çiçekleri kimin için almışsan onu bekle...

Ali - Yanılıyorsun!

Michele - Ben kolay kolay yanılmam!.. Çekil!

Ali - *(Öfkeli)* Al alacağını!..

Michele - Bu nasıl ses tonu? Bu nasıl konuşmak?

Ali - İçimden geldiği gibi..

Michele - İçinden gelen ne senin? Her zaman kavga çıkarmak, keyfimi berbat etmek mi? Kabasın, üstelik de küstahsın! Bencilsin! Yalancısın...

Ali - Kavga arayan sensin!

Michele - Münasebetsizliğinin farkında değilsen, mesele yok! Hadi, ömründe bir defa olsun nazik ol! Dolabı aç, empermeablimi kendi elinle ver! Bekliyorum!..

Ali - O nezaketi bekleme benden!

Michele - *(Topuğunu yere vurur)* Bekliyorum dedim!

Ali - Beni böyle yüzüstü bırakıp giderken, lokantaların, tiyatroların vestiyer bekçileri gibi nezaketle empermeablini uzatamam sana!..

Michele - Mademki ben gitmek istiyorum!..

Ali - Ben de kalmanı istiyorum!

Michele - Aklın neredeydi? *(Yumuşar)* Önceden ona göre davransaydın! Hadi uzatma da ver.. *(Ali dolabı açar. Küskün küskün empermeabli alır, giymesi için tutmak ister.)*

Ali - Giyecek misin?

Michele - Evet!.. *(Empermeablini giyer. Valizini almak için şömineye doğru yürür.)*

Ali - Yaptığını beğeniyor musun?

Michele - *(Ali'ye döner)* Ya sen?

Ali - Buraya beni aramak, beni görmek için gelmemiştin ki zaten!

Michele - *(Ali'ye doğru bir adım atar)* Ya niye gelmiştim?

Ali - Yalnızlığımı, çaresizliğimi, beni bırakınca ne halde olduğumu görmeye gelmiştin! Gördün işte! Her zaman üstünlük iddiasındasın! Memnunsun kendinden! Her hareketin bir bağış, bir yardım...

Michele - O senin yorumun..

Ali - Benim yorumum ama doğru!

Michele - Doğru olsa ne olur? Kalkıp gelmem, seni aramam yetmez mi? Daha ne? Bir de niye geliyorum diye sebep mi beğendireceğim sana?

Ali - Evet geliyorsun, ama canın istedikçe! Sen muhtaç değilsin bana, ama benim sana muhtaç olduğumu biliyorsun!..

Michele - Ya sen? Sen nasılsın? Başka türlü mü? Hıh! Muhtaçmış bana! Ne zaman? Canın istedikçe! Oyalanacak kimsen olmadı mı! Sen git de bu masalları parktaki çocuklara anlat!..

Ali - Masal değil! Beni ayıplasan bile doğru konuşuyorum. Bu sabah sen geldin geleli çok daha açık biliyor, anlıyorum hayatımdaki yerini! Sensiz eksiktim, tamamlandım! Seni göremedim mi sinirli, sıkıntılı, dağınık, ne yaptığını bilemeyen biri oluyorum!

Michele - Özür mü, savunma mı bu dediklerin? Hep sen, hep sen! Hep senin bencilliğin! Bana ne? Haklı mı çıktın yani aklınca şimdi?

Sözlerinin arasına acındıracak bir iki kelime sıkıştırmakla, ya da bencilliğini açığa vuran kusurlarını sayıp dökmekle haklı mı çıkardın sanıyorsun kendini? Dün akşam sana telefon eden kimdi? Bu sabah kalkıp odana gelen, seni arayan kim? Peki sen ne yaptın benim için buna karşılık? Dün akşam telefonu yüzüme kapatmıştın, bu sabah da beni başından savmak için çareler arıyorsun! Gidiyorum işte! Bir daha da seni rahatsız etmem!.. *(Döner, valizini alır, kapıya yönelir.)*

Ali - *(Önüne geçer)* Michele! Sevgili Michele! Yemin ederim ki sandığın gibi değil! Ne olursun yanlış anlama. Bambaşka maksatla söylediğim bir sözü yakalayıp kırıp dökme bütün yakınlığımızı..

Michele - Peki neydi maksadın? Söyle!.. Az önce sordum, söyleyemedin!

Ali - Biraz kırgındım, güceniktim sana..

Michele - Ne hakla? Ne hakla gücenebilirsin bana? Nişanlı olduğumu bilmiyor muydun!?

Ali - Herhangi bir şeyi bilmek, ona göre davranabilmek istedim o kadar..

Michele - O nasıl sitem etmek!? Surat bir karış. *(Ali'yi öykünür)* Nişanlın gitti mi!? On gün birbirimizi görmedikten sonra soracağın ilk soru bu mu benden? Nişanlım gitmiş ya da gitmemiş, sana ne?

Ali - On gün çok yalnız, çok kimsesiz bıraktın beni! Seni görebileceğim her yerde, her kahvede nasıl arandığımı bir bilsen... *(Michele'in valizini almak ister)* Müsaade et...

Michele - Önce özür dile!

Ali - Özür dilerim! Hem de nasıl...

Michele - Bir daha nişanlımla ilgili tek söz çıkmayacak ağzından! Tek soru sormayacaksın bana! Söz mü?

Ali - Sen nasıl istersen.. *(Valizi alır, şöminenin üstüne yerleştirir)* Empermeablini çıkarmak istemez misin?

Michele - *(Ali empermeablini alırken)* Böyle ol işte! Böyle uslu davranırsan daha sık görürsün beni..

Ali - Aslında içimden gelen böyle olmak ama, nasıl oluyor an-

lamıyorum? Ağzımı açtım mı, hiç istemediğim sözler ediyorum nedense...

Michele - Öyleyse numaracısın! Birtakım kıskançlık pozları takınmanın hoşuma gideceğini sanıyorsun..

Ali - İnan ki bilerek isteyerek yapmıyorum..

Michele - Niye inanmayayım? Aslında hırcısın, kavgacısın zaten! Nasıl geçineceğiz seninle bilmem! Bazen öyle yorucu, öyle çekilmez oluyorsun ki, içimden belki bin defa seni bırakayım diyorum, gene her nedense bırakamıyorum! Büsbütün bağlanamayız ki birbirimize! Seni memnun etmek mesele! Ne bekliyorsun benden? Ne bekleyebilirsin? Daha doğrusu ne bekleyebiliriz birbirimizden? Bir düşünsene!..

Ali - Düşünmekle, ölçüp biçmekle bu meseleleri çözümlemek, isteklerini sınırlayabilmek kolay mı?

Michele - Kolay ya da zor! Bir dereceye kadar, bir noktaya, bir sınıra varmamız lâzım gene de! Ama senin taşkınlıklarının sonu yok! Geliyorum üzgünsün, gidiyorum üzgün!.. Neden? Sebep ne? Düşün, başka türlü ne olabilir ikimiz arasında? Şuradan gelip geçerken karşılaşmışız! İkimizin de geldiği yer belli, döneceğimiz yerler belli! Sen ne verebilirsin bana? Ben sana daha ne verebilirim? Böyle küskünlükler, kavgalar, hırçınlıklarla karşılaşmamızın tadını kaçırmasana!.. *(Gözleri çiçeklere takılır)* Bak, on gündür ne yaptın, neler karıştırdın diye ben kalkıp da soruyor muyum sana?

Ali - Sormuyor musun?

Michele - Sormuyorum elbet!

Ali - Soruyorsun ama, senin soruş tarzın başka..

Michele - Ne gibi?

Ali - Şu zavallı üç beş çiçek için takılmaların ne?

Michele - Yalan mı? Haklı değil miyim?

Ali - Yalan olmasa bile doğru da değil! Hele haklı hiç değilsin! O çiçekleri başka birini beklemek için aldım, başka birini bekliyordum diyelim. Neden? Yalnızlığıma katlanabilmek, avunabilmek için!

Bırakılmak kolay kolay kabul edilebilecek bir durum mu? Haklısın!.. Dediğin doğru! Biz sadece buradan gelip geçerken karşılaşmışız. Köksüz bizim aşkımız! Topraklarımız ayrı, birbirinden uzak! Her buluşup ayrılmamızda bir daha geri dönmeyeceğin korkusuna kapılmam bundan! Telâşlanmam, paniğe düşmem, karşıma ilk çıkana sarılmam, yanılmalarını, pişmanlıklarım, yalan acılar, yalan sevinçler, mutluluklar ardından koşmam bundan...

Michele - Dönmeyecek olsam söylerdim sana! Bir gün dönmeyecek olursam bil ki söylerim...

Ali - Ne değişir? Aşk belki uzun ömürlü bir duygu değil. Ama sevince aşkının yaşadıkça süreceğine inanmak istiyor insan...

Michele - Daha en azından bir yıl ikimiz de buradayız. Bazen bu kadarı da yeter güzel bir aşka..

Ali - Hiç değilse o bir yıl sadece benim olsan...

Michele - Sadece senin olmadığımı nereden biliyorsun!

Ali - Acaba?

Michele - Bak bu sorun da kabalık ama, artık kızmıyorum sana! Çocuksun, üstelik de delisin! On gün başka bir sebeple ayrılamaz mıydık? Herhangi bir yere, ne bileyim İsviçre'ye, Roterdam'a, Nice'e gidemez miydim? Ne var böyle telâşlanacak, kıyameti koparacak?

Ali - O türlü bir ayrılık mıydı bizimki?

Michele - O türlüydü tabii! Başka nasıldı? Dün gece sana nereden telefon ettiğimi bir bilsen, yüz defa daha af dilersin benden!.. Old Navy'deydim...

Ali - Sahi mi!?

Michele - Ne sandın? Her zaman buluştuğumuz köşede. Dün seni birdenbire öyle bir özledim ki.. Önce kahveye gelirsin diye umdum, sonra sen gelmeyince de kalktım sana telefon ettim.. Nişanlım da yanımdaydı...

Ali - Ah bir bilseydim..

Michele - Neydi o kaba konuşman? Üstelik de ben telefonu kapatmadan kapadın. Gel desen hemen gelecektim! Demek ki...

Ali - Afedersin, bin defa afedersin!.. Dedim işte, haksız da olsam kırgındım sana, güceniktim. Adam olmam ben! Düpedüz aptalım!..

Michele - Aptal değil, galiba sahiden kıskançsın! Bir de yeteri kadar kendine güvenin yok!..

Ali - Ne desen haklısın! Eskisinden bin defa daha çok tapıyorum sana.. *(Yaklaşır, kucaklamak ister)*

Michele - Acele etme.. *(Çekilir)* İçecek neyin var?

Ali - Konyağım var! Martinim var..

Michele - Konyak olsun..

Ali - Yaşa!.. *(İçkileri hazırlar)*

Michele - Hangi saatte olursa olsun konyağa bayılırım..

Ali - Ben de! Katıksız, soylu içkidir..

Michele - Biliyor musun neyin var deyince iyi ki Calvados demedin!

Ali - Niye? Sevmez misin?

Michele - Sen?

Ali - Ben pek tadına varamadım!

Michele - Öyle varılacak bir tadı da yok ki! Ben sevmem o başka! Ama şu Remarque'ın Zafer Anıtı filme alınalı beri bazıları Paris deyince, Calvados içilir sanıyor, en iyi içki Calvados'tur demiyorlar mı ifrit oluyorum! Başkalarının görüşlerini, beğenilerini kendilerininmiş gibi benimseyenlerden nefret ederim... *(Ali kadehini verir. Birlikte kadeh kaldırırlar.)* Çin çin!..

Ali - Çin çin..

Michele - *(Konyağını yudumladıktan sonra)* Enfes! Şey Eyfel'e çıktın mı?

Ali - Çıkamadım...

Michele - Niye çıkamadım diyorsun? İyi etmişsin çıkmamışsın!

Ali - Sen?

Michele - Elbette ki çıkmadım..

Ali - Ayıplayacaksın sanmıştım beni.. *(Gülüşürler)*

Michele - Aksine! Çıksaydın gözümden düşerdin! Birtakım ap-

tallıklar vardır ki ya yapmamak, ya da her nasılsa bir kere de yapınca, anlatmamak, övünmemek gerekir. Eyfel kulesine çıkmak da onlardan! Oraya çıkmakla bir şey göreceklerini sanıyorlar! Oysa Seine pazarında dolaşmakla ya da kahvelerinde oturmakla görülür Paris! O kadar yüksekten bakınca Paris diye bir yığın kiremitten başka bir şey göremezsin..

Ali - Michele! Tatlı Michele!..

Michele - O kadar mı? *(Kadehini yudumlar)*

Ali - Güzelsin! Tatlısın! Zekisin...

Michele - Bunları vaktiyle hep söyledin..

Ali - Güvercinim benim! Küçük güvercinim!..

Michele - Eh pek o kadar küçük sayılmam ama, fena söz değil! Kim öğretti sana bu sözü?

Ali - Yerinde kullanmadım mı?

Michele - Benim sorum başka..

Ali - Öyle arada sırada pencereme konan güvercinler gibisin!

Michele - Yalnız güvercinler mi konuyor pencerene?

Ali - Ne gibi?

Michele - Ya serçeler? Öyle küçük serçelerin de konduğu olmuyor mu bazı bazı?

Ali - İğnelemeyi bırak artık!..

Michele - Elimden kurtulacağını mı sandın hemen? Şöyle arada sırada? Güvercinlerin uğramadığı günler? Tatlıdır Paris'in serçeleri! Saint-Germain des Prés, Saint-Michel kahvelerinde koltuklarının altında bir deste kitapla dolaşan o uzun saçlı kızlar? Çoğunun bakaloryadan takıntısı vardır. Onları da tanımalısın..

Ali - Pek öyle bir heves duymuyorum!..

Michele - Hata ediyorsun! Sartre'ın, Camus'nün, Ionesco'nun, Beckett'in gerçek değerini doğru olarak öğrensen öğrensen onlardan öğrenebilirsin ancak! Fizik, cebir dedin mi mideleri bulanır ama, edebiyattan söz açılınca bülbül kesilirler! Her biri ezberinden beş yüz şiir okur en azından! Hele sinemaya, flörte bayılırlar..

Ali - Herhalde..

Michele - Ya senin Alliance Française'indeki Almancıklar! Ne de olsa milliyetçidirler! Fransız erkeklerinden çok yabancılarla düşüp kalkmaktan hoşlanırlar.. *(Ali kadehleri yeniler)*

Ali - Bütün güzelliğin üstünde! Çok güzelsin gene bugün!

Michele - Dün gece daha da güzeldim!

Ali - O benim şanssızlığım!

Michele - *(Alaylı)* Ne biliyorsun? Belki de benim!

Ali - Sen dün gecenin lâfını ettikçe, hatırlattıkça tiksiniyorum kendimden! İnan kendimi tokatlatmak istiyorum!

Michele - Nedenmiş o? Ne oldu dün gece?

Ali - Sırası gelince anlatırım..

Michele - Şimdiden anlatmak için can atıyorsun! Anlatabilsen rahatlayacaksın! Ama ben dinlemek niyetinde değilim!.. *(Kalkar, yatağın yanında durur)* Odanı düzeltmemişler daha?..

Ali - Kadın henüz uğramadı..

Michele - Kendin düzeltemez miydin? Madem dışarı çıkmamışsın! *(Kadehini elinden bırakır. Yatağı düzeltmeye başlar)* Senin bu otelinde de her iş geç yürür zaten! Telefon ederim santral iki dakika karşılık vermez! Haber bırakırım, ulaştırmazlar.. Hoş sanki hangi otelde başka türlü?.. *(Yastığın altında bir toka bulur)* Bu ne?

Ali - Hangisi?

Michele - Görmüyor musun? Bu toka?

Ali - Allah Allah nereden çıkmış o?

Michele - Yastığın altından!

Ali - Senden kalmıştır herhalde..

Michele - Ben toka takmam bu bir! On gündür uğramadım etti iki! Herhalde on gündür bir düzelten olmuştur yatağını...

Ali - Hizmetçinindir belki de..

Michele - Hizmetçilerle mi yatıyorsun?

Ali - Anlayamadım kimin?

Michele - Dün gece kim vardı odanda?

Ali - Odamda kalmadım. Arkadaşlarımla buluştum dün gece..

Michele - Arkadaşların toka mı takıyorlar? *(Koklar)* Koku gibi doğru dürüst bir kokusu da yok!

Ali - Atıver şunu elinden canım..

Michele - Hatıradır belki saklamak istersin..

Ali - İmzalı değil!..

Michele - Hem kalkar beni nişanlımdan kıskanırsın, hem de bu türlü işler karıştırırsın..

Ali - *(Tokayı alır)* Atıyorum işte.. *(Pencereden atar)*

Michele - Kıskandım sandınsa hata edersin! Ben öyle ne istediğini bilmeyen kadınlardan değilim! Kıskanılmasını belki ama, kıskanmayı hiç sevmem! Güzel miydi?

Ali - Senin kadar değil!..

Michele - Böyle açık konuş işte! Şu on gün içinde ne yapmışsan hepsini affettim! Hiçbiri umurumda değil! Sadece yalan söyleme bana! Zaten beceremiyorsun! *(Kadehini yudumlar)* İçsene..

Ali - *(Kadehini yudumlar)* Hayatımda yalan söyleyemeyeceğim tek kadın varsa o da sensin..

Michele - Biliyorum! Zaten o yüzden bırakamıyorum seni!..

Ali - Nedenini aşağı yukarı az önce anlattım..

Michele - Peki, kapat artık! Bu sefer kabahat biraz da bende oldu. Bir daha bu kadar uzun zaman yalnız bırakmam seni.. Ne yapmayı düşünüyordun bugün?

Ali - Unuttum! Sen geldin aklımda ne varsa sildin süpürdün! Sen ne istersen onu yaparız.. Bir yerlere gidelim mi?

Michele - İstemez! En güzel, en özlediğim yer senin odan.. Sen özlemedin mi beni?

Ali - Özlemez olur muyum? *(Yaklaşır, kucaklar)* Hem de nasıl?

Michele - Daha bir kere bile öpmedin ama.. *(Ali öpmek ister)* Dur, kadehimi dökeceksin..

Ali - Bıraktın mı ki? *(Michele kadehini masanın üstüne bırakır. Döner, kollarını Ali'nin boynuna dolar.)*

Michele - Bu sözünde haklısın işte... *(Öpüşürler.)* Ne biçim öpüş o öyle? Kardeş mi olduk seninle?

Ali - Michele! *(Tekrar öpüşürlerken,Michele ayrılır.)*

Michele - Dur! Yetti. *(Kollarının arasında)* Çok hoşsun! Hemen değişiveriyorsun! Bak kanın ısındı bile! Bu halini seviyorum işte senin! Elinden elma şekerini aldılar mı somurtursun, kırar dökersin, şekerini geri uzattılar mı dünyalar gene senin! O kadar çabuk sevinirsin ki.. Bebeksin bebek! Tavşanım benim... *(Ali'nin dudakları üstüne çabuk bir öpücük kondurur, kollarından sıyrılır)*

Ali - Kalıyorsun değil mi?

Michele - Görmüyor musun valizimle geldim! Hem nişanlım da burada, onu da bil!

Ali - Yaşa sen!

Michele - *(Valizinden terliklerini çıkarır)* Ayakkabılarla da hiç rahat edemem! *(Ayakkabılarını çıkarır, terliklerini giyer. Soyunur)* Elbiseyle dolaşmasını hiç sevmem!.. Hadi radyoda bir şeyler bul. Ya da sevdiğim bir plâk koy elektrofona.. *(Kombinezonla yatağa yaklaşır)* Temiz mi bu yatak? *(Yatağı gözden geçirir? Ali, Edith Piaff'ın La vie en Rose'unu elektrofona koyar.)*

Ali - Örtüler iki gün önce değişti..

Michele - Neyse!

Ali - *(Hafif şaşkın)* Yatıyor musun?

Michele - Sandalyenin üstünde pinekleyecek değilim ya? Bu odanın en geniş yeri yatak.. Gel sen den yanıma otur.. Şu on günü nasıl geçirdin? Ne yaptın bir bir anlat.. *(Ali kravatını çözerken telefon çalar.)* Açsana..

Ali - Bırak çalsın!

Michele - Aç!

Ali - Merak etmiyorum! Sen yanımda olduktan sonra kimseden de telefon beklemiyorum!.. *(Yatağın kenarına oturur. Sarılırlar. Öpüşürlerken.)*

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Birinci tablodan altı saat sonra. Sahne aydınlandığı sırada, Michele odada yalnızdır. Bluzunun yerine Ali'nin spor gömleklerinden birini giymiştir. Şöminenin aynası önünde sağa sola dönerek kendini inceler. Arada bir elini saçlarından geçirir. Gilbert Bécaud'nun bir şarkısını mırıldanır.)

Michele -

Quand il est mort le poète
Tous ses amis tous ses amis pleuraient

(Ali, bir dergiyi karıştırarak kapıdan girer. Ceketsiz, kravatsızdır.) Bir şey çıktı mı postadan?

Ali - Sadece bu dergi..

Michele - Boş dönmedin ya sen ona bak! Nasıl, gömleğin çok yakışmış mı bana?

Ali - Çoook!..

Michele - Gömleklerini giymeye bayılıyorum..

Ali - Yazık ki bir fotoğraf makinem yok!

Michele - *(Şakacı)* İki üç gömlekten başka neyin var ki zaten! Saçlarımı uzatsam mı dersin?

Ali - *(Güler)* Bir dene istersen?

Michele - Niye güldün?

Ali - Saçlarını uzatacağına pek inanamadım da..

Michele - Haklısın! Lâf olsun diye sordum ben de.. Kim uğraşacak bütün gün saçla? Hı? Allah korusun! Şöyle bir tarak atarım olur biter. Tarağını ver.. *(Ali tarağını verir. Ardından dergisini karıştırır. Michele, şarkısına devam ederek kısa, çabuk bir iki tarak vuruşta saçlarını düzeltir.)*

Quand il est mort le poète
Le monde entier le monde entier pleurait

(Şarkısını keser) Ne o, o kadar merakla okuduğun? Beş kat merdiveni inip çıkmana değer mi bari?

Ali - Bir küçük hikâyem çıkmış onu okuyorum..

Michele - Dizgi yanlışları çok mu?

Ali - Çok sayılmaz..

Michele - Yazık! Türkçe bilsem ben de okurdum!. Hadi oku da rahatla... *(Şarkısına devam eder)*

On enterra son étoile
On enterra son étoile
Dans un grand champ
Dans un grand champ
Dans un grand champ de blé

(Tarağı uzatır) Al... *(Ali dergisini masanın üstüne bırakır. Tarağı alır. Michele pencereye doğru yürür, şarkısının son sözlerini tamamlar.)*

Et c'est pour ça que l'on trouve
Dans ce grand champ
Dans ce grand champ des bleuets...

(Şarkısını birden keser) Nerden takıldı bu şarkı da böyle dilime?..

Ali - Neden? Fena şarkı değil ki! Üstelik de güzel söylüyorsun! *(Pencereye yaklaşır. Michele pencerenin içine oturur. Ayaklarını pencere pervazına dayar. Dizlerini göğsü hizasına çekerek, ellerini kollarıyla sardığı bacakları etrafında kenetler.)*

Michele - Fena değil ama, hüzünlü! Oysa ki çok neşeliyim bugün! Dışarda hava nasıl da güzel! Saat kaç?

Ali - Beşe geliyor!

Michele - Benim canım hiç sokağa çıkmak istemiyor! Senin?

Ali - Ben sokağa çıksam çıksam seni aramak için çıkarım. Sen yanımda olduktan sonra... *(Bacaklarını oda boşluğuna sarkıtarak, pencere içine oturur.)*

Michele - *(Başını dizleri üstüne dayar)* Hele bir akşam olsun, düşünürüz! Sahi neşeliyken neden hep hüzünlü şarkılar mırıldanır acaba insan? Sen de öyle misin?

Ali - Galiba! Seni beklerken hep ayrılık türküleri gelir dilimin ucuna..

Michele - Bir gün ayrılacağımız doğru ama...

Ali - Belki de ondan! Her sevincin sonu hüzün! Söyleyeceğimiz şarkıyı seçmekte, bilmeden sevinçlerimizin sonunu sezinlememiz etkili oluyor belki de...

Michele - Aldırma! Şarkı şarkıdır! En hüzünlüsü bile hüzünden çok mutluluk duyurur bana. *(Mırıldanır)*

Et c'est pour ça que l'on trouve
Dans ce grand champ
Dans ce grand champ des bleuets...

Nasıl? Duyduğun ne? Hüzün mü? Yoksa uçmak isteği mi?

Ali - Sarhoşluk! Mutluluk bu olmalı! Kanatların olmadığını, tekrar yere düşeceğini bile bile biraz uçmak, uçmayı denemek..

Michele - Başka ne olabilir ki! Fazlası da çekilmez zaten! Alışkanlık haline geldi mi sürekli mutluluktan da bıkılır.. Gül kokusu güzeldir diyelim, sabahtan akşama kadar burnunu gülün üstünde tutabilir misin?

Ali - Tutsam bile kokusunu alamaz olurum..

Michele - En iyisi bizimkisi gene! Bu günlerin kıymetini bilelim! *(Ellerini Ali'ye uzatır)* Ah, çok hoş burası! Düşün, nisan ortasındayız! Akşam oluyor! Paris'in bir çatı katındayız! Birazdan gökler renk renk olacak... *(Ellerini çeker, gözlerini kapar, başını geriye ata-*

rak, derin bir nefes alır, kollarını kaldararak gerinir) Oh! Yaşamaya doyamıyorum! Kuşlar gibiyiz, kuşlar gibi...

Ali - *(Kucaklar)* Canım benim!

Michele - *(Düşünceli)* Demek aşk duvarını aşamadınız!

Ali - Çarptık!

Michele - *(Ali'den ayrılır)* Neymiş o duvar?

Ali - Ses duvarına benzetti..

Michele - Şu yirminci yüzyılın romantikleri de eksikliklerini örtmek için yaman lâflar uyduruyorlar doğrusu! *(Yüzünü odaya döner. Ellerini iki yanında pencerenin içine dayar, bacaklarını oda boşluğuna sarkıtır, sallar)* Peki, Biz? Biz aştık mı o duvarı?

Ali - Biz öyle bir duvarla karşılaşmadık ki...

Michele - Elbette! İş pilotta! Sen böyle yakınlık kurduğu erkekten ne beklediğini bilmeyen başıboş kızların ardında sürtersen başını çok vurursun daha o duvara.. *(İşaret parmağını bükerek, tersiyle Ali'nin şakağına bir iki fiske indirir. Sırtını pencereye dayar)* Ne sandın? Aşka gücü olan, aşktan korkusu olmayan aşar o duvarı! Ses duvarını aşanlar kimler? Gözüpek uçak sürücüleri! Aşk da öyle! Gücü olmayan mızıklar durur! Anlatsana biraz, nasıl kızdı?

Ali - *(Düşünceli)* Nesini anlatayım?

Michele - Yatağa girerken kombinezonunu yere atıyor muydu? Atmıştır muhakkak!

Ali - Soğuk kaçmıyor mu bu konu?

Michele - Niye? Aksine ben eğleniyorum! Anlat hadi, attı mı?

Ali - Hatırlamıyorum!

Michele - Öyleyse atmıştır! Nasıl da bilirim! Fransız aşk romanlarında hep öyle yazar çünkü! Bir kadın kendini doğru dürüst tanımaz da romanlara özenirse böyle olur işte! Romanlardaki gibi kombinezonunu yere atarak girer, aklı başına gelince de yataktan mırın kırın ederek çıkar..

Ali - Büsbütün haksız değildi galiba! Kendisine âşık olmadığımı anladı...

Michele - Nereden? Hemen müzeye gidelim demediğin için mi?

Ali - Hem ondan, hem de aramızda esen havadan! Tatsız, yapmacık bir hava kapladı ikimizi de, ikimiz de birbirimizden sıkıldık..

Michele - Lâf! Ne olabilirdi başka hayatlarında ilk defa birbirinin yanında uyanan iki insan arasında? Benim yanımda dergi okuyorsun, postadan bir şey var mı diye beni bırakıp aşağıya iniyorsun, ben niye kırılmıyorum? Sıkılmıyorum?

Ali - Sen öyle değilsin ki! Dengelisin! Rahatlık, huzur verirsin..

Michele - *(Pencereden iner)* Aşk bu işte! Hepsi bu kadar! Kadın-erkek oldukları gibi davranabiliyorlar mı birbirinin yanında, yürür bu iş! Birbirlerini değiştirmeye, birbirlerinden olduklarından başka türlü olmalarını istemeye kalktılar mı çarparlar başlarını duvara.. Hadi gel, yatağı düzeltelim.. *(Gider, yataktan yastığı alır, pencerenin önüne gelir, yastığı döver)* Aşk benim için bu! Ama sen aşktan ne aradığını, ne beklediğini biliyor musun bakalım! Aşk! Aşk! Ne sanıyorsun sen aşkı? Yirminci yüzyılda bu düşmanlıklar, ayrı kamplar, savaşlar ortasında, çelişmelerin bu kadar arttığı, politikanın herkesin özel yaşayışına bu kadar burnunu soktuğu, ya yarım yamalak bir iki kitap karıştıran, ya da çevresini satın alan, çevresine satılan birtakım serüven düşkünlerinin politikacı kesildiği bir çağda, sinirleri bozuk, gelecekleri güvensiz, durmadan yer değiştiren, dilleri ayrı, kökleri ayrı, iki insan karşılaşacak, tepeden tırnağa tozpembe âşık kesilecek!.. *(Yastığı Ali'ye verir)* Tut!.. *(Devamla)* Ben seninim, sen benimsin diyecek! Kaldı mı böyle şey dünyada? Kimiz biz? Kendimize sahip miyiz? Kimler güdüyor bizi? *(Çarşafı alır, pencereden silker)* Aşkın anlamı değişti! Çok değişti! Birbiriyle uyuşan, tutumları birbirine ters düşmeyen, beraberlikten hoşlanan iki kişi, karşılıklı cinsel bir istek duydukça aşk vardır aralarında! O da bugün var yarın yoktur! Gerisi fasa fiso.. *(Örtüyü yatağa serer, yastığı ister)* Ver!..

Ali - Bu kadar mı sadece!

Michele - Aşağı yukarı! Örtüyü sana doğru çek biraz..

Ali - *(Örtüyü gerer)* Oldu mu?

Michele - Yatağın altına sıkıştır uçlarını.. *(Devamla)* Ne sanki, o sana karşı böyle de Pierre dediği oğlanla başka türlü mü? Onunla da öyledir! Pierre'e kızıyor, sana geliyor! Sen, beni ararken onunla karşılaşıyorsun! İki kırgın! Ne diye olduğu gibi değerlendirmiyorsunuz durumlarınızı? Birbirinize âşık görünmeye çalışıyorsunuz?..

Ali - Beş altı günlük bir tanışıklık vardı aramızda.. Aşk belki de zaman işi..

Michele - Elbette! Hattâ bir çeşit alışkanlık bile!.. Ama benim söylemek istediğim o değil! Zayıf yaradılışlısın! Kusurunu bil, anla diye üstünde duruyorum bu konunun! Benden habersiz bana kız, gücen, tiyatrodan çıkarken kendin gibi şaşkın, zayıf, bir kızı tak koluna!.. Öyle yapacağına oturup çalışsana! Ben kızmakla gücenmekle hiçbir hareketimi değiştirmem! Sana yahut nişanlıma kızarsam, hemen atmam kendimi başka bir erkeğin kollarına! Ne bileyim tutup da hemen bir başkasıyla nişanlanmaya kalkmam meselâ..

Ali - Olabilir! Ama öyle olan sensin, ben değilim ki! Aynı olaylar, aynı derecede sarsmaz her insanı. Benim geçirdiğim sarsıntıyı geçirmedikçe, benim gibi davranıp davranamayacağını önceden sen de bilemezsin!

Michele - Sarsılman için sebep ne? Bana bak! Nişanlımı kıskanıyor musun sen?

Ali - Sanmam!

Michele - Niye!? Nişanlıma âşık değilim diye tabii! Bu bir. Bir de beni nişanlı olarak buldun, nişanlı olarak tanıdın diye! Kadınla erkek arasındaki her yakınlığı böyle aşkla karıştırman, aşka bağlaman yanlış! Aşktan başka duygular, istekler de yeter artar bile bir kadınla bir erkeğin bir arada yaşaması için! Günün birinde evlenince karını mutlaka kendine âşık sanırsan aldanırsın, bunu bil!

Ali - Ben sevmediğim bir kadınla yaşayamam!

Michele - İnanırım, sen öylesin! Yaradılışın öyle. Ama karın için iş değişir! Kadınlar daha çok ana olmak için evlenirler! Sevmek sevilmek için değil.. Senin aklından ne geçiyor biliyorum ben şimdi! Ama soramıyorsun! Sor, çekinme...

Ali - Ne geçecek! Seni dinliyorum..

Michele - Yalan! Sen sormadan ben söyleyeyim: Nişanlımı seninle aldattığımı sanıyorsun, ama yanılıyorsun! Evli değilim henüz! Nişanlım nişanlım dediğim sadece ilerde evlenmek için söz verdiğim bir erkek! Aramızda olan biten hep hepsi o kadar! Bir de iyi bir arkadaşlık! Onun yatağından çıkıp sana gelmiyorum merak etme!..

Ali - Böyle düşündüğümü nereden çıkardın?

Michele - Bu yüzden kıskanmıyorsan haklısın! Nişanlımla en küçük bir benzerlik yok aranızda! Bir gün olsun ne yaptın, neredeydin diye sormaz bana! Soğukkanlı, kendi kendine yeten bir adam! Ne kolay kolay heyecanlanır, ne de heyecanlandırır karşısındakini! Dürüst, çalışkan, anlaşabildiğim, değerleri olan bir erkek! Aşk beklediğim yok kendisinden! Sadece, çocuk bekliyorum! Çocuklarıma baba olarak seçtim onu..

Ali - Sevdiğin bir erkeği seçemez miydin?

Michele - Nişanlımı sevmediğimi söylemedim ki sana!.. Sadece âşık değilim dedim. Sevgi aşktan daha güvenilir bir duygu. Sürekli olacak benim evliliğim! Yaşadıkça kocamın, çocuklarımın yanında kalacağım.. *(Yaklaşır, kollarını Ali'nin boynuna dolar)* Bak dinle, ben aşkı hep analık duygularımla karıştırdım. Çocuk yaradılışlı olduğun için belki de vazgeçemiyorum senden! Zayıfsın, bana ihtiyacın var! Bir tarafın çekiyor, kamçılıyor beni! İlerde çocuklarım olunca erkekler ilgilendirmez beni! Sevgimi, şefkatimi çocuklarıma dağıtırım...

Ali - Yetecek mi mutluluğuna?

Michele - Kadın değilsin ki! Dediğimi anlayamazsın! Ah bu Paris!.. *(Aynada kendini seyreder)* Hep bu Paris bizi bu hallere düşüren!..

Ali - Ne gibi?

Michele - Hiç aklında yokken bile aşk açlığı uyandırıyor insanda! Acıktırıyor aşka! Dünyanın dört bucağından gelmiş bir yığın genç, yalnız insanı her köşe başında göz göze burun buruna getiriveriyor.. Düşün, İstanbul'dan tanıdığın bir kızla sevişebilir misin Paris'te? Konserve yemek, konserve ile karın doyurmak gibi bir şey olur... Bu türlü anla beni.. *(Aynaya döner)*

Ali - *(Michele'in arkasında durur, sarılır)* Öyleyse yaşasın Paris!..

Michele - *(Sözü değiştirir)* Gömleklerine bayılıyorum dedim, bayılıyorum! Hadi öteki gömleğini ver bana..

Ali - Hangisini?

Michele - Bir çivit mavisi vardı. Sana çok yakışır. Bakalım bende nasıl duracak? *(Sırtındaki gömleği çıkarır. Ali, istediği gömleği verirken, çıkardığı gömleği Ali'ye uzatır.)*

Ali - Benden daha çok yakışır herhalde..

Michele - *(Gömleği giyer)* Hiç de fena değil. Nasılım?

Ali - *(Sarılır, ayakta sallanırlar)* Bir tanesin! *(Dışardan polis arabaları geçmeye başlar. Klâkson sesleri duyulur. Michele, Ali'nin kollarından sıyrılır, pencereye atılır.)*

Michele - Dur! Bu da ne? Polis..

Ali - Sık sık geçerler...

Michele - Bir araba değil.. *(Yaklaşan, uzaklaşan klâkson seslerini sayar)* İki, üç, dört, altı, yedi.. Oh, oh, oh!..

Ali - Öğrenci gösterisi var! Vietnam için..

Michele - Sorbonne'da mı?

Ali - Mauber Mutualité'de...

Michele - Katılmak ister miydin?

Ali - Aralarına almazlar ki! Hem onlar aralarına almaz, hem Fransız polisi yabancıya göz açtırmaz...

Michele - Yabancı olmanın kötülükleri bunlar işte! Yurdundan ayrıldın mı sadece seyirci gibi yaşarsın! Birdenbire. New York'ta olmayı o kadar isterdim ki şimdi.

Ali - Böyle oldu mu memleket özlemi bıçak gibi saplanır insanın sırtına, bir yerlerine...

Michele - Akşam sabah posta ile ilgilenmen, mektup beklemen de bundan! Onun için rahat bırakıyorum seni.. Seyirciyiz, seyirci! Bazen kendi duygularımıza bile..

Ali - *(Kucaklar)* Nasıl anlayışlısın! Ömrümce unutamayacağım seni..

Michele - *(Kollarından sıyrılır)* Sen onu bırak şimdi de, akşama ne yapacağız onu kararlaştıralım..

Ali - Sen ne istersen..

Michele - Yarın da pazar..

Ali - Fena mı? İşimiz yok...

Michele - O bakımdan değil! Pazarları Paris'e hiç tahammülüm yok! Yarın odadan dışarı çıkmayız. İstersen bu akşam çıkar şöyle bir dolaşırız..

Ali - Bu akşam Paris sokakları bayram gibidir..

Michele - Çıkarız ama, hemen değil! Saat 10'dan sonra. Hele çoluk çocuk ortalıktan çekilsin.. Çıkar yürürüz, ışıklı bir kahvenin terasında otururuz..

Ali - Yaşamasını öğreniyorum doğrusunu istersen senden..

Michele - Hadi sen bir şeyler al gel önce..

Ali - Hemen giderim. Neler istersin?

Michele - Şarabı unutma. Gerisi ne olsa olur! Paran var mı? *(Çantasını alır eline)*

Ali - Var sayılır..

Michele - Yok, ne alırsan masraflar yarı yarıya! Sen şunu al yanına *(On frank uzatır)*

Ali - Utandırma beni..

Michele - Hadi, bırak utanmayı. Git, oyalanma.. çabuk dön...

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(İkinci tablodan beş dakika sonra. Sahne aydınlandığı sırada, Michele, sırtı pencere kenarına dayalı, sağ ayağı pencerenin içinde, sağ dirseği dizi üstünde, pencerenin içinde oturmaktadır. Sol ayağını oda boşluğun sarkıtmıştır. Düşüncelidir. Kapı vurulmadan açılır; Sedat girer.)

Sedat - Oh, afedersiniz!..

Michele - *(Yanlışlık sanarak)* Zarar yok!

Sedat - Ali'yi aramıştım.

Michele - Şimdi gelecek! Buyurun, bekleyin..

Sedat - Rahatsız etmeyeyim, ben oda komşusuyum, gene ararım..

Michele - *(Omuz silker)* Siz bilirsiniz..

Sedat - Allahaısmarladık.

Michele - Güle güle.. *(Kısa bir an sessiz geçer. Kapı tekrar vurulmadan açılır. Colette, ürkek hareketlerle kapının içinde görünür. Üzgün, çekingen, yorgun haldedir.)*

Colette - Oh, pardon!

Michele - Buyurun.. *(Odada Ali'yi aranır. Odanın eşyasını tanımaya çalışır. Kapı numarasına bakar, bakışlarında, jestlerinde, bütün bu konularla ilgilenirken, küçük bir serçe kuşunun çabukluğu vardır. Michele yerinden kımıldamadan Colette'i inceler.)*

Colette - *(Hafif şaşkın)* Yanlış girdim galiba?..

Michele - *(Pencereden iner)* Sanmam! Aradığınız oda burası...

Colette - *(İrkilir)* Nereden biliyorsunuz?

Michele - Buyurun oturun. Ali neredeyse gelecek..

Colette - *(Ne yapacağını kestiremeyenlerin kararsızlığıyla)* Hayır, hayır girmeyeyim. Sizi rahatsız etmek istemem..

Michele - Rahatsız olsam buyurun demezdim. Geçin dinlenin, yorgun görünüyorsunuz.

Colette - *(Girer. Soğuk)* Teşekkür ederim..

Michele - Nasıl rahat ederseniz öyle oturun...

Colette - *(Aynaya bir göz atar. Hafif bir el değmesiyle saçlarını düzeltir)* Ev sahibi gibi davranıyorsunuz!

Michele - Sizi karşılayan ben olduğuma göre..

Colette - Niyetiniz alay etmek mi?

Michele - Hiç de değil! *(Sakin)* Ali geleceğinizi biliyor muydu?

Colette - *(Kuşkulu)* Kesin olarak değil, fakat...

Michele - *(Keserek)* Fakat beklediğini sanıyordunuz..

Colette - *(Alaylı)* Yanıldım mı? Onu da söyleyin bari de tam olsun..

Michele - Yanılmadınız! Bekliyordu..

Colette - Sizin kim olduğunuzu anlar gibiyim..

Michele - Ben de sizin..

Colette - Amerikalısınız, adınız Michele..

Michele - Siz de Fransızsınız, adınız Colette..

Colette - Yabancı sayılmayız! Durumumuz oldukça eğlenceli doğrusu! Hattâ neredeyse komik!..

Michele - Ben öyle görmüyorum! Niye komik olalım? Yerleşmiş önyargılarınız yoksa, karşılaşmamızdan hiç de öfkeye kapılmamız, gurur meseleleri çıkarmamız gerekmez.

Colette - Ne öfkeliyim, ne de kendimi küçülmüş hissediyorum..

Michele - Doğrusu da bu! Durumumuzda aslında ne var yadırganacak? Yaşayan herkesin yakınlıklarında, ilişkilerinde değişiklikler olur!

Colette - *(Gitmek üzere)* Her neyse! Birbirimize ders verecek, öğüt verecek değiliz! Müsaadenizle..

Michele - Hayır, gidecek olan benim..

Colette - *(Alaylı)* Ben kapıya daha yakınım! Allahaısmarladık! Uğradığımı Ali'ye isterseniz söylersiniz, istemezseniz söylemenize de lüzum yok! Bana göre hava hoş..

Michele - Kalacak olsam söylerdim. Hemen arkasından da, ardınızdan koşmasını, sizi bulmasını eklerdim! Sizin kadar tatlı, cana yakın bir genç kız, hayatında iki defa karşısına çıkmaz bir erkeğin. İnanın, gitmek bana düşer.. *(Ayakkabılarını giyer.)*

Colette - Teşekkür ederim. Fakat bu iltifatlar, bu lûtuf niye? Ben uğramasam herhalde kalacaktınız..

Michele - Ya siz? Ben burada olmasam geri dönecek miydiniz? Geri dönerken hava sizin için dediğiniz kadar hoş olmasa gerek.. *(Ali'nin gömleğini çıkarır.)*

Colette - Buraya sizin yerinizi almak için gelmediğimi bilin! Sizden yardım, büyüklük de beklemiyorum...

Michele - *(Bluzunu giyerken.)* Dinleyin, boşuna tartışmayalım! Siz yenisiniz, ben eskiyim. Burada bulunmak benim için belki de sadece bir alışkanlık. Sürdürmem anlamsız! Üç ay, beş ay, en geç bir yıl sonra diyeceğim bir Allahaısmarladığı şimdiden demek benim için en doğru davranış olur. İnanın sizinle karşılaşmamız iyi oldu. Nasıl olsa vermek zorunda olduğum bir kararı verebilmeme yardımcı oldunuz. Ali sizi bekliyordu! Bunu bile bile burada kalmak, benim sizin yerinizi almam olur... *(Ali girer. Şaşırır, ne diyeceğini bilemez. Michele, Ali'ye söz sırası bırakmaz.)* Bak kim var? Ko ko diye sayıkladığın.. *(Ali, kendini toparlamaya çalışarak Colette'i başıyla selâmlar. Heyecanlandığı açıktır.)*

Ali - Günaydın Colette...

Colette - Kalacak değildim. *(Heyecanlıdır.)* Sadece aramızda olanları unutmanı söylemek için uğramıştım. Allahaısmarladık..

Michele - Bırakma! Dediklerine de inanma! İkinizin birbirinize benzediğinizi hemen, ilk bakışta anladım. Çok iyi anlaşır, birbirinizi çok iyi tamamlarsınız.. Ben gidiyorum... *(Valizini toparlar.)*

Ali - Michele!

Michele - Dargın değilim! Gönlümü almaya kalkma! Güzel günlerimiz oldu. Niye pişman olalım? Niye dargın ayrılalım? Yalnız değilsin artık. Bana ihtiyacın da kalmadı. Allahaısmarladık..

Colette - Acele ediyorsunuz bana kalırsa! Çok çabuk karar verebileceğinizi sanıyorsunuz..

Michele - Ne davranışım acele, ne de kararım yanlış! Beni bekleyen bir başkası var. O da yalnız! *(Ali'ye.)* Ne kadar kendi kendine yeterli, güçlü bir adam olursa olsun, bu cumartesi gecesi beni yanında bulursa, daha da güçlü duyar kendini.. *(Colette'e.)* Evlenmek için verilmiş bir sözüm var. Bütün ömrüm için göze aldığım bir kararı yerine getirmeyi niye üç beş ay geriye bırakayım? Onunla beraberliğimin başlangıcına, Paris'te geçireceğimiz o ayları da katmak ilerde bel-

ki de daha mutlu kılar beni! anılarımı zenginleştirir. *(Güler. Ali'ye.)* O konserve örneğini vermem saçmaydı! Şimdi yeni bir örnekle düzeltmeye kalkışmam soğuk kaçacak. Fakat insanın yolculuklarında yanından ayırmayacağı bazı kıymetli şeyler vardır. Allahaısmarladık, vedalaşmayalım, daha doğru olur.. *(Çıkar. Ali ile Colette bir süre, ardından açık kalan kapıya bakarlar. Ali, kapıyı kapatır. Pencereye yaklaşan Colette'in yanına döner.)*

Ali - Ne tatlı akşam..

Colette - Ama hüzünlü! Sessiz, durgun..

Ali - Geldiğin için teşekkür ederim..

Colette - Teşekkür istemez..

Ali - Yorgun görünüyorsun. Paltonu alabilir miyim?

Colette - Acele etme! Yorgun değilim. Sadece sıkıntılı bir gün geçirdim..

Ali - *(Göğüs geçirir.)* Bense tuhaf bir gün..

Colette - Senden ayrılırken önce Pierre'i aramayı düşündüm. Ama aramadım. Aramak hiç içimden gelmedi.. Öğleye doğru sana telefon ettim, açmadın!

Ali - Özür dilerim..

Colette - Açmamakla belki de daha iyi ettin! *(Kapıya döner.)* Gelmemeliydim! Gitsem iyi olacak..

Ali - Hayır! Gitmemeliydin..

Colette - Gittiğim iyi oldu. Yalnız kaldım. Kendimi dinledim. Sabahtan beri çok değiştim..

Ali - *(Colette'i kollarına alır.)* İkimiz de daha çok değişeceğiz. Beraber oldukça daha çok yaklaşacağız..

Colette - Üzgün müsün?

Ali - Sen?

Colette - Galiba..

Ali - Ben de.. Bu üzüntüler, bizi daha duygulu kılan, daha güçlü, daha derin sevgilere hazırlayan, ulaştıran.. Ağaçlar bile budandık-

ça boy verir, çayırlar ilk otları biçildikçe gürleşir.. Hem üzülmedik desek yalan olmaz mı?..

Colette - Artık ikimiz de doğru konuşmaya başladık..

Ali - Aşk duvarını aştık mı dersin?

Colette - Aşmadıksa bile aşıyoruz... *(Öpüşürlerken...)*

PERDE

Teşvikiye, 16 Ağustos 1962

ÇALIKUŞU

Reşat Nuri Güntekin
Oyunlaştıran: Necati Cumalı

Dostum Mahir Canova'ya,

Çalıkuşu'nu oyunlaştırmamı istemekle beni olumlu bir çalışmaya yönelttin. Oyunu sana sunuyorum.

N. C.

ÖNSÖZ

ALTIN YÜREKLİ YAZAR

Feride'nin hüzünlü hikâyesi, kırk yıla yaklaşan bir süredir, hemen hemen gelmiş bütün kuşakların ilkgençlik anıları arasında bütün canlılığı ile yaşar. Hangimiz henüz ondört onbeş yaşlarında iken yemek, uyku saatlerini kendine haram ederek Çalıkuşu'nu elinden bırakmadan okuduğu günleri hatırlamaz? Feride, yüreğinden taşan iyilik, sevgi duyguları, yaşama sevinci, olumlu kişiliğiyle Çalıkuşu'nun daha ilk sayfalarında okuyucuyu sarar. Hikâye ilerledikçe okuyucu bu duygulara eş duygularla Feride'ye bağlanır.

Romanın ilk bölümünde o ele avuca sığmaz Çalıkuşu, yeşillikler aydınlıklar arasında uçar gibidir. Arada bir tatlı sevda duygularıyla hüzünlenir, susar gibi olur. Birinci bölümün sonunda Çalıkuşu gelinlik elbisesini sırtından atıp âdeta masal karanlıklarına karışır. Çalıkuşu'nun roman olarak önemi bundan sonra başlar. Varlıklı bir konağın bahçe kapısından bir akşam üstü karanlıklara karışan Feride'yi, Çalıkuşu'nun bundan sonra gelen sayfalarında, o yaşa kadar varlığından habersiz olduğu bir dünya, o yaşa kadar tanıdıklarından büsbütün ayrı insanlar arasında görürüz. Geçim sıkıntısından en küçük bir söz edilmeyen bir konakta büyüyen, Sörler okulunda okutulan, bir dı-

şişleri memuru ile evlendirilip Avrupalarda yaşamak için yetiştirilen Feride, romanın ikinci bölümünde, kendisine yakınlarının hazırladığı hayata yüzseksen derece ters bir yol tutar; kökleri ta çocukluğunda emirerleri Hüseyin'e duyduğu o pırıl pırıl sevgiye dayanan bir halk sevgisiyle, Avrupa yerine, kasaba kasaba, köy köy Anadolu halkı arasına, Anadolu'nun anlatmakla tükenmez çileli serüvenine karışır.

Romanın ilk bölümünde görülen kişilerin hemen hepsi Tanzimat'ın getirdiği değişiklikleri yansıtan, giyim kuşamları, yaşayışları ile Avrupalılaşmış kimselerdir. İkinci bölümün ilk sayfalarından başlayarak, o Avrupalılaşmış kişiler kaybolur. Tanzimat'ın yapısını değiştirmediği bir Anadolu, o Anadolu'nun çetin, sert yaşayışını bölüşen, çehresini çizen bir insan kalabalığı Feride'nin ardı sıra sel gibi akar. Romanın bu bölümlerinde son yüzyıl Türk edebiyatının en kudretli halk romancısı Reşat Nuri Güntekin, fedakâr sütnineleri, açık yürekli otel kalfaları, ilkel otel odaları, çileli göçmenleri, kâğıtlara gömülmüş, insanların kaderini o tozlanmış kâğıtlar üstünde herhangi bir kelime gibi gören devlet dairelerini dolduran memur kalabalığı, bozuk köy yolları, bakımsız okulları, unutulmuş köyleri, boş inanlara gömülmüş köylüleri, hastalıklı köy çocukları, candarmalı, eşkıyalı, kurt ulumaları, silâh sesleriyle dolu köy geceleri, ebeleri, hocaları, çapkın subayları, aşka susamış öğretmenleri, bağ âlemleri, savaşların yıktığı ümitleriyle uçsuz bucaksız bir Anadolu tablosu çizer.

Çalıkuşu, bu bakımdan, Feride ile Kâmran arasında inişli yokuşlu bir gönül yakınlığı romanı olmaktan çıkar. Erenköy-Bursa-Zeyniler-Çanakkale-İzmir-Kuşadası-Tekirdağ yolu boyunca akıp giden bir "Anadolu destanı" anlamı kazanır.

Çoğu acele yazılmış sayfalarına rağmen Çalıkuşu derin bir duygululuk taşır. Çalıkuşu'nun sayfalarında sıcak bir soluk, bitmez tükenmez bir insan, bir memleket sevgisi eser. Reşat Nuri Güntekin, romancı olarak, gerçekleri, gözlemlerini bütün acılığıyla sergilerken, şefkat, sevgi taşan, âdeta altın gibi bir yürekle kişilerinin yanı başında kalır. Romanda, iyi ile kötünün, güzel ile çirkinin, haklı ile haksızın

her çarpışmasında, bu çarpışmanın en ümitsiz anında iyinin, güzelin, doğrunun yardımına yetişen bir dost ortaya çıkar. Bir Müjgân, biri Sütnine, bir doktor Hayrullah, bir Çanakkale orta okul müdiresi gibi. Bu yüzden roman ilerledikçe sevgi, iyilik, doğruluk yenilmez güçlü kuvvetler olarak gelişir. Feride'nin yüreğinde, yaşadıkça kökleşen o kuvvetli sevginin, güçlü inancın her güçlüğü yeneceği kanısı okuyanda yerleşir.

Çalıkuşu, bunun içindir ki devrimlerimizin gücünü kuvvetini aldığı bir inanç çağının romanı olmak niteliğini taşır. Tanzimat'tan bu yana gelen düşünce, devrim hareketleri içinde, 1908 ihtilâlini hazırlayan, daha sonra Kurtuluş Savaşı'nı başaran o inanç çağının bütün havasını, etkilerini Çalıkuşu'nda izlemek mümkündür. Feride'nin romanı apaçık inancın romanıdır. Okuma yazma davası yüzyıllardır çözüm yolu bekleyen bir ulus, Feride ile öncü inançlı öğretmenine kavuşur. Feride'nin romanın birinci bölümü sonunda Kâmran'dan ayrılışı âdeta zayıf bir bahane olarak kalır. Feride, sanki Avrupa'da boş, rahat bir hayat sürmektense Anadolu çocuklarını okutmayı, kendi bilgilerini onlara ulaştırmayı doğru bir yol olarak seçer.

Reşat Nuri Güntekin, romanın bir yerinde, ulusal eğitim davamızın en can alıcı noktasına dokunur. Zeyniler köyünün Hatice Kadını "şehir yerinde yetişen öğretmenlerin köye yâr olmadığını" söyler. Köy Enstitüleri konusunda bugün de sürüp giden tartışmalar hatırlanırsa görülür ki bundan kırk yıl önce Reşat Nuri Güntekin Çalıkuşu'nda sorunun çözüm yolunu göstermiştir.

Bunun yanı sıra Çalıkuşu, evinden kopan, hayatını kendi çalışmasıyla kazanan yalnız bir kadının romanıdır. Genç, güzel, bilgili bir Feride, gerçekte, gençliğine güzelliğine türlü tuzaklar kurulan, bilgisine kimsenin önem vermediği, toplum içinde haklarının erkeğe eşitliğini savunan, yalnız, koruyucusuz binlerce kadının bir temsilcisidir. Sırasında çevresi bir bağ âleminde kendisini kirletmek üzere tuzaklar kuracak kadar acımasız, iki yüzlüdür. Dedikodu, iftira, kasaba kasaba, gençliğini, güzelliğini zehirler.

Çalıkuşu, romanın sonunda her tehlikenin, her düzenin iffetine en küçük bir leke konduramadığı bir genç kız olarak Kâmran'a döner. Gerçekte bu böyle midir? Reşat Nuri Güntekin Çalıkuşu'nu şimdi yazacak olsa Feride, eline hiçbir erkek eli değmeden, on yıllık bir ayrılıktan sonra, çevresinin türlü saldırışlarından kendini koruyarak sevdiği ilk adama dönebilir miydi?

Bu sorulara verilecek romanın kuruluşuna aykırı karşılıklar, kendi payıma Çalıkuşu'nun değerini hiç de eksiltmez. Çalıkuşu yazarının bundan kırk yıl öncesinin anlayışı, hoşgörürlülüğü ile bağlı kalmak zorunda olduğunu unutmamamız lâzım. Çalıkuşu, yazıldığı devir içinde düşünülürse, gerçekçi Türk romancılığının gelişmesinde yazarın sadece söyleyebildikleriyle de en önemli yerlerden birini tutar.

★★★

Çalıkuşu, bilindiği gibi bugüne kadar en çok satılan, en çok okunan Türk romanı olarak kaldı. Yukardaki kısa açıklamamda Çalıkuşu'nun gördüğü bu ilginin nedenlerini belirtmeye çalıştım. Bir ulusun bir kitabı bu derece sevmesinde, benimsemesinde ayrıca üzerinde durulması gereken bir yön vardır. O da bu gibi kitapların bir ulusu ulus eden, birleştiren bir anlam taşımasıdır. Yunus'un Karacaoğlan'ın şiirleri neyse Çalıkuşu da bizim için odur. Çalıkuşu bizi biz eden kitapların başında yer alır.

Çalıkuşu'nu böyle kitap olarak gördüğüm için oyunlaştırmak istedim. Toplumla en kuvvetli bağı olan tiyatro sanatından yararlanarak Çalıkuşu'nu anmayı bizim için yerine getirilmesi gereken bir ihtiyaç olarak duydum. Çalıkuşu'nun, tiyatro salonunda bir araya gelecek seyirci tarafından toplu olarak hatırlanmasında, seyirciyi yaklaştıracak, birleştirecek bir nitelik vardır sanıyorum.

Reşat Nuri Güntekin'in, Çalıkuşu'nu ilkin "İstanbul Kızı" adını verdiği bir oyun olarak tasarladığı söylenir. Ne yazık ki bu oyun hakkında bir bilgim yok. Fakat Çalıkuşu'nda tiyatroya elverişli birçok taraflar gördüm. Romanda kişilerin durmadan yer değiştirmeleri, romanın oyunlaştırılması bakımından son derece güçlükler doğuruyor-

du. Fakat bunun yanında kişilerin kuvvetli hatlarla, canlı bir şekilde çizilmiş olması o kişileri sahnede canlandıracak sanatçılara geniş oyun olanakları sağlıyordu.

Çalıkuşu'nu elimden geldiği kadar, yazarına sadık kalmaya çalışarak oyunlaştırmaya gayret ettim. Çoğu konuşmaları tek kelimesini değiştirmeden aldım. Romanın son derece cana yakın bazı kişilerini, temsil süresi, yer değişikliği gibi nedenlerle üzüle üzüle oyunun dışında bırakmak zorunda kaldım.

Okuma hevesimin geliştiği yıllarda en çok yararlandığım, en çok sevdiğim bir yazarın, Reşat Nuri Güntekin'in anısına benim elimden gelen hizmet bu. Çalıkuşu'nun altın yürekli yazarını saygıyla anıyorum.

Necati CUMALI

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Müjgân: Feride'nin teyzesinin kızı
Neriman: Genç sarışın bir dul, Kâmran'ın flörtü.
Terzi Madam: Köşkün dikişlerini diken yaşlı.
Besime Teyze: Feride'nin teyzesi, Kâmran'ın annesi.
Kâmran: Feride'nin teyzesi oğlu, âşığı.
Necmiye: Kâmran'ın küçük kız kardeşi.
Ayşe Teyze: Feride'nin teyzesi, Müjgân'ın annesi
Feride: Çalıkuşu.
Yaşlı Adam: Bir komşu.
Mişel: Feride'nin okul arkadaşı.
Aziz Enişte: Müjgân'ın babası, Tekirdağ mutasarrıfı.
Siyahlı Kadın: Orta yaşlı bir kadın ziyaretçi.
Bursa Milli Eğitim Müdürü: Orta yaşlı bürokrat bir tip.
Kalem Şefi: Bürokrat küçük memur.
Bursa Merkez Rüştiyesi Müdiresi: Yaşlıca bir kadın.
Genç Bir Kadın Öğretmen: B.M. Rüş. öğretmenlerinden.
Huriye Hanım: Orta yaşlı bir öğretmen.
Muhtar: Zeyniler Köyü Muhtarı
Hatice Kadın: Zeyniler Köyü'nün yaşlı din hocası.
Nazife Molla: Zeyniler ebesi.
Munise: 12-13 yaşlarında bir kız.
Dr. Hayrullah: Yaşlıca bir askeri doktor.
Yeni Milli Eğitim Müdürü: Frenk hayranı ufak tefek bir kimse.

Mühendis Mümtaz: Bursa İl Bayınd. Mühendisi, genç.
Yaşlı Misafir: Bursa M. Eğ. Md.'nün ziyaretçisi.
Pierre Fort: Fransız gazeteci, Mişel'in kocası.
Nazmiye: Çanakkale'de genç bir öğretmen, *(Hafif Meşrep)*.
Büyük Hanım: Abdurrahim Paşa'nın hanımı.
Nerime: Abdurrahim Paşa'nın kızı.
Yüzbaşı İhsan: Genç bir kurmay subay.
Binnaz Hanım: Geçkin bir yosma, bağ sahibesi.
Feridun: Bir subay, Nazmiye'nin âşığı.
Burhan: Çapkın bir binbaşı.
Ortaokul Müdiresi: Yaşlıca, Çanakkale Or. Ok. Müdiresi.
Süt Nine: Dr. Hayrullah'ın evinde çalışan yaşlı bir kadın.
Bir Sokak Fenercisi
Yaşlı Müzik Öğretmeni
Bir Yaralı
Bir Yüzbaşı
Bir Odacı
Bir Emireri
Bir Hastabakıcı.

BİRİNCİ BÖLÜM

Müjgân - *(Perdenin önünde, elinde Feride'nin defteri, seyircilere)* Bu defter Feride'nin defteri. Kâmran'la birlikte biraz önce okuyup bitirdik. Feride ilk çocukluk anılarından başlayarak evlendiği geceye kadar bütün başından geçenleri yazmış bu deftere. Ne kadar acı şeyler yarabbi! Okuduklarımız Kâmran'ı da beni de altüst etti. Feride'nin bizlerden ayrı geçirdiği yılların sırlarını yüreğimiz dağlanarak öğrendik. *(Defteri az karıştırır.)* Feridecik! Şimdi bu satırları yazarken gözümün önüne geliyor; çocukluğunda hep ağzı burnu mor mürekkep lekeleri içinde dolaşırdı. Bir şey yazarken hep ağzında kalemi ısıra ısıra döndürür, gözlerinin üstüne dökülen dağınık saçlarını çektirirdi. Bu satırları da dolaştığı Anadolu kasabalarının ucuz otellerinde, kira evlerinde öyle yazmış olmalı... Feride de Kâmran da benim teyze çocuklarım olur... Feride, Güzide teyzemin kızı. Annesi bir süvari zabiti ile evlenmiş, evlenir evlenmez kocasıyla Diyarbakır'a gitmiş. Gidiş o gidiş bir daha teyzemin yüzünü görmedik. Feride, defterinde annesini kaybettiği sırada altı yaşında olduğunu yazıyor. Tabii o yaşta küçük bir kız kışla kışla dolaşamazdı. Babası önce Feride'yi, büyükannemin evine gönderdi, sonra da Sörler Okulu'na yerleştirdi. Feride'nin çocukluğunda yaptığı yaramazlıklar saymakla tükenmez. Hatıra defterinin ilk satırları hep bunlarla dolu. Büyükannesinin köşkü-

nün bahçesinde kırmızı balıkları tutmak için havuza dalışını, akraba çocuklarıyla yüzlerini gözlerini tırmalayarak ettiği kavgaları unutmamış, hep anlatıyor. Sörler Okulu'na başladığının üçüncü yılı, Feride babasını da kaybetti. Ondan sonra tatillerini Kâmran'ın annesi Besime teyzemin Kozyatağı'ndaki köşkünde geçirmeye başladı.

BİRİNCİ TABLO

(Kozyatağı'ndaki köşkte oturma odası. Besime Teyze, Ayşe Teyze, Terzi Madam, Neriman, Necmiye, Kâmran odadadırlar, Perde açılınca Müjgân sahnenin önünden oturma odasına geçer. Necmiye'nin yanına oturur.)

Neriman - Aaa! Dışarda yağmur başladı...

Madam - *(Rum şivesiyle)* Bakalım ben nasıl dönecek eve? Bir şey almadı yanımda...

Besime - Yağmurun geçmesini beklersiniz madam, aceleniz ne?

Kâmran - Yaz yağmurudur, çabuk geçer sanırım...

Neriman - Ama az sonra yeniden başlar belki de...

Madam - Bu akşam ben evde olmazsa benim mösyö kızacak...

Besime - Yağmur dinmezse size şemsiye veririz. İstasyona kadar da köşkün arabasıyla gidersiniz...

Madam - Ah, çok mersi!..

Neriman - Ben nasıl döneceğim bilmem ki? Yerim uzak, tâ Ada'ya gideceğim...

Besime - Sen de bizde kalırsın Nerimancığım!

Neriman - *(Kâmran'la bakışırlar.)* Bilmem ki nasıl olur? Merak ederler de...

Besime - Kalmadığın bir yer değil ki! Herhalde benim bırakmadığımı düşünebilirler. Hele yağmuru gördükten sonra. *(Pencereden bakar. Necmiye'ye)* Feride nerede?

Necmiye - *(Esner.)* Bahçedeydi...

Besime - Bu yağmurda ne işi var bahçede? Bakıver hadi...

Ayşe Teyze - Ya, ıslanacak yavrucak...

Necmiye - *(Yerinde kedi gibi kıvrılarak, model karıştırırken)* Ben Feride'nin dadısı değilim! Bütün gün küçük hanımın ardında dolaşamam!

Ayşe Teyze - Müjgân, hadi kızım sen bakıver.

Müjgân - *(Kalkar.)* Peki anneciğim.

Kâmran - Sen otur Müjgân, ben gider bakarım... *(Müjgân oturur, Kâmran çıkar.)*

Neriman - Feride koca kız oldu daha uslanmadı teyzeciğim. Sizin Necmiye ne kadar uslu maşallah! Bana kalırsa Feride'ye fazla yumuşak davranıyorsunuz.

Necmiye - Bahçede yine bir ağacın üstündedir o!

Madam - Feride Hanım ağaçta çıkıyor?

Neriman - Sahi mi?

Necmiye - Ağaçtan inmez ki! Okulda bu yüzden ad bile takmışlar. Çalıkuşu diyorlar.

Ayşe Teyze - Dokunmayın çocuğa! Daha çocuk o, ne isterse onu yapsın!

Neriman - *(Besime teyzeye)* Bana kalırsa teyzeciğim siz onun biraz kulağını çekin!

Besime - O da gün gelir uslanır kızım...

Neriman - Ama böyle kendi bildiğine bırakırsanız... Ya Allah korusun ağaçtan düşer bir yeri kırılırsa?

Necmiye - Kolay kolay düşmez o!

Ayşe Teyze - Alah korusun!

Besime - *(Neriman'a)* Nasıl sert davranayım kızım? Yüreğim kaldırmıyor! Öksüz, kaşımı çatsam alınır. Günahtır diye korkuyorum...

Neriman - Hiç de değil! Siz onun annesi sayılırsınız...

Madam - *(Neriman'a)* Dakor, bu modeli beğendiniz?

Neriman - Karar veremiyorum. Teyze siz nasıl buluyorsunuz?

Besime - Bana kalırsa pek güzel.

Neriman - Bilmem ki siyaha iyi gider mi? Kâmran gelsin bir de ona soralım. Onun zevki incedir...

Kâmran - *(Kapıdan girerken)* Daha ne kadar sürecek bu çocukluk Feride?

Feride - Canım istediği sürece!..

Kâmran - Olmaz ki! Artık yaşına yaraşır gibi davranman gerekir.

Feride - Siz davranışlarınızın kendinize pek mi yaraştığını sanıyorsunuz?

Necmiye - Aaa! daha neler! Nesi var ağabeyimin?

Feride - Ağabeyin gibi pısırık olmaktansa ölürüm daha iyi, *(Kâmran'a)* darılmayın ama görüyüce çıkmış eski zaman kızları gibisiniz...

Besime - Feride yanıma gel bakayım, *(Feride yaklaşır)* uzan da seni öpeyim. Bak ıslanmışsın! Bluzunun da kolu sökülmüş. Hadi, git odana, üstünü değiştir, gelirken iğne iplik al, sökülen yeri elinle dik!

Ayşe Teyze - *(Önünden geçen Feride'ye)* Ayşe teyzeni öpmeyecek misin? *(Feride'yi öper.)* Ne gün açılıyor okulun?

Feride - Haftaya...

Ayşe Teyze - Güzel. Önümüzdeki yaz tatilini artık Tekirdağı'nda bizde geçirirsin, söz mü?

Feride - Söz!

Ayşe Teyze - Aziz enişten Müjgân'dan çok sever seni. Hadi şimdi üstünü değiş gel... *(Feride çıkar.)*

Ayşe Teyze - *(Feride'nin ardından)* Çok şeker şey oldu maşallah! Tıpkı Güzide...

Necmiye - *(Kâmran'a)* Neredeydi?

Kâmran - Büyük cevizin üstünde, ana dala oturmuş, bacaklarını sarkıtmış aşağı, sallayıp duruyordu...

Necmiye - *(Odadakilere)* Ben demedim mi?

Neriman - Kâmran Bey, sizin görüşünüzü alabilir miyim?

Kâmran - *(Neriman'a yaklaşır.)* Buyurun?

Neriman - Siyah bu biçimi kapamaz mı acaba?

Kâmran - Hâlâ siyah giymeyi sürdürecek misiniz? Gerçi siyah size çok yakışıyor ama...

Besime - Kocan öleli bir yıl geçti kızım, yasını daha da uzun sürdürmen gerekmez ki!.. Ayrıca yas tutman günah bile sayılır...

Neriman - İnanın ki yakıştığı için değil! Ne yapabilirim? Her acı kolay unutulmuyor!.. *(Kâmran'a)* Söyleyin siyahla nasıl durur dersiniz? *(Model üzerinde elleri birleşir.)*

Madam - Bana kalırsa çok güzel duracak!

Kâmran - Evet vücut çizgilerine uygun bir model. Siyah, dediğim gibi size daima çok yakışıyor.

Neriman - Teşekkür ederim! *(Feride girer. Bir köşeye oturur. Kucağına aldığı bluzunun söküğünü dikmek için iğneye iplik geçirmeye çalışır. Dilini çıkarır, gözlerini şaşılatır, bir türlü ipliği geçirmeyi beceremez. Odadakiler onu izlerler, iğne eline batınca gülüşürler.)*

Besime - Geçiremedin mi hâlâ?

Madam - Veriniz ben geçirecek!

Necmiye - Oyun yapıyor! *(Feride iğnenin battığı yeri emer.)*

Kâmran - Sakallı amcanın hakkı var!

Neriman - Ne gibi?

Kâmran - Feride'nin elleri el değil evliya parmaklığı! Her yanı yara bere içinde! Sakallı amca ellerine evliya parmaklığı der... *(Gülüşmeler.)*

Feride - *(Kâmran'ın elini tutar, bırakır.)* Sizin elleriniz pamuk maşallah! Aman dikkât edin bir yere değmesin! *(Terziden iğne ipliği alır.)* Teşekkür ederim.

Necmiye - Ağbi, bana da bir model beğenir misin?

Kâmran - *(Bir modeli işaretle)* Az önce bunu sana beğenmiştim...

Necmiye - Peki ne renk kumaş alayım?

Kâmran - Leylâk! Sana çok yakışır.

Necmiye - Çok açık düşmez mi?

Kâmran - Öyleyse menekşe! *(Feride bir kahkaha atar. Odadakiler Feride'ye dönerler, Feride katıla katıla güler.)*

Kâmran - Ne var gülecek?

Feride - *(Söküğü dikmeye çalışır.)* Hiç!

Kâmran - Söylesene niye gülüyorsun?

Feride - Hiç! Aklıma bir şey geldi de...

Kâmran - Ne geldi aklına?

Feride - Söylemeyeyim daha iyi!

Kâmran - Nasıl olsa durmazsın söylemeden! Söyle hadi?

Feride - Darılmayacaksın ama?

Kâmran - Darılmam!

Feride - Sen böyle giyim kuşam konuşurken Tanrı seni yanlış yaratmış gibime geldi!

Necmiye - Niyeymiş o?

Feride - Ağabeyin kız olacakmış! Ama şimdiki yaşta değil, ondört onbeş sularında...

Kâmran - Peki sonra?

Feride - Ben de yirmi yirmiiki yaşlarında erkek! Demindenberi bir ipliği iğneye geçiremediğime, şu kadarcık söküğü dikmek için parmağımı delik deşik ettiğime göre...

Necmiye - Ne olurdu?

Feride - Allahın emriyle Peygamberin kavliyle seni kendime alırdım, sökuklerimi dikerdin!

Ayşe Teyze - Kısmetse o iş gene olur kızım! Gene evlenirsiniz! Kâmran ev işleriyle uğraşır, sen de çarşı pazar işlerine bakarsın... *(Gülüşmeler.)*

Feride - *(Utanır, kapıya doğru ilerler. Kapının içinde durur.)* Kâmran Bey'in saçını başını istediğim gibi yolabilmek için söylediğiniz iyi bir çare olurdu herhalde... Bana bu sözleri yakıştıramıyorsanız kusurumu bağışlarsınız... *(Çıkar.)*

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Kozyatağı'ndaki köşkün bahçesi. Feride, bir kiraz ağacının üstüne çıkmış, yediği kirazların çekirdeklerini fıskeyle yola savurmaktadır. Savurduğu çekirdeklerden biri, yoldan geçen yaşlı bir komşu-

nun burnuna gelir. Adam çekirdeğin nereden geldiğini, şaşkın aranırken Feride gülmeye başlar.)

Adam - Bravo kızım! Hiç yakıştıramadım size, maşallah ermiş yetişmiş koskoca bir hanımsınız!..

Feride - *(Ellerini okul gömleğinin göğsüne kavuşturur, boynunu büker.)* Beni bağışlayın beyfendi. Vallahi kazaydı! Daha doğrusu dikkâtsizlik!

Adam - *(Yumuşar.)* Böyle dikkâtsizliklerin yetişmiş bir küçük hanıma zararı dokunabileceğini düşünmüyor musunuz?

Feride - *(Yapmacıklı, acındırıcı)* Ne gibi acaba efendim?

Adam - Sözgelişi sizi oğluma almakta kararsız kalabilirim.

Feride - O bakımdan sigortalıyım beyefendi. Zaten uslu akıllı bir kız da olsam beni oğlunuza almazsınız!

Adam - Nereden biliyorsunuz?

Feride - Çünkü benim ağaca çıkmak, kiraz çekirdeği atmaktan daha büyük kusurlarım var! Önce zengin değilim, sonra güzel de değilim! Bana sorarsanız ikincisi yoksulluktan da büyük kusur...

Adam - Siz çirkin misiniz kızım?

Feride - *(Somurtur.)* Ne demezsiniz! Ben kendimi bilmez miyim? Kız dediğiniz böyle mi olur? Uzun boy, sarı saç, mavi ya da yeşil göz!.. Ne gezer bunlar bende?

Adam - Ah, zavallı çocuğum, sen güzelliğin ne olduğunu anlayacak, kendinin ne olduğunu ölçebilecek yaşta mısın acaba?

Feride - Görmüyor musunuz? Topaç gibi bir vücudum, fırça ile boyanmış gibi bir yüzüm var. Aynaya baktıkça bonmarşenin vitrininde bebek seyrediyormuşum gibime gelir...

Adam - Güzel söylüyorsunuz ya! Daha neyiniz olsun istiyorsunuz? Her ne ise, sizin adınız ne bakayım?

Feride - Çalıkuşu!

Adam - O nasıl ad öyle?

Feride - Okulda taktılar! Asıl adım Feride. Kendim gibi yuvarlak, sıradan bir ad.

Adam - Feride Hanım sizin adınız da kendiniz gibi güzel. Keşki oğluma sizin gibisini bulabilsem...

Feride - Şu halde kendilerine de kiraz atabileceğiz demektir...

Adam - Ona ne şüphe?

Feride - Öyleyse izin verin de size üç beş kiraz vereyim. Beni bağışladığınızı kanıtlamak için kirazlarımı almanız gerekir... *(Feride kiraz toplar.)*

Adam - Aman dallar çatırdıyor, dikkat edin, düşeceksiniz Feride Hanım...

Feride - Merak etmeyin, düşmeye o kadar alışığım ki!

Adam - Teşekkür ederim, topladığınız bana yeter! Daha fazla yorulmayın...

Feride - *(Toplamayı bitirir.)* Daha yakın olsak yüzümde bir yara izi görürdünüz! Bir iz ki bütün öbür güzellikleri tamamlar!.. Şimdi bunları size nasıl vermeli?.. Buldum efendim, çaresini buldum!.. *(Önlüğünün cebinden mendilini çıkarır, kirazları doldurur, çıkın yapar.)* Hiç merak etmeyin, henüz burnumu silmedim! Gayet temizdir! Şimdi yere düşmeden, tutmanızı rica edeceğim! Atıyorum: Bir... iki... üç! *(Mendili atar, adam çevik bir hareketle tutar.)*

Adam - Çok teşekkür ederim kızım. Yalnız ben şimdi mendilinizi nasıl geri vereceğim?

Feride - Önemi yok. Size armağanım olsun!

Adam - Nasıl olur?

Feride - Niçin olmasın? Hem şu da var: Birkaç güne kadar yatılı okuluma döneceğim. Bizim okulda bütün kızlar tatilde yaptıkları kurları anlatırlar. Ben daha böyle bir şey beceremediğim için yanlarında küçük düşüyorum. Yüzüme karşı bir şey söylemeseler de içlerinden beni ahmak sayıp eğlendikleri yüzde yüz! Görürler bu kez onlar. Okula gidince dalgın bir duruş takınacağım, önemli bir sırrım varmış gibi başımı önüme eğip kara kara düşüneceğim. Bir şey sordular mı mahzun mahzun gülümseyeceğim, "Çalıkuşu, sende bir şey var?" diyenlere gevşek gevşek "Hayır, nem olacak?" diyeceğim. İnanma-

yacak beni sıkıştıracaklar, bende "Peki öyleyse anlatırım, ama bir şartla, kimseye söylemeyeceğinize yemin edeceksiniz" diyeceğim, ardından bir yalan uyduracağım...

Adam - Ne gibi bir yalan?

Feride - Sizinle tanışmam bu yalanı kolaylaştırır... "Duvarın üzerinden, uzun boylu sarışın bir delikanlıyla kur yaptık birbirimize" diyeceğim... Arkadaşlarım iyice meraklanacaklar, "Ne konuştunuz?" diye soracaklar bana "Çok güzelsiniz" dedi, ben de ona hatıra olarak mendilimi verdim. Nasıl güzel değil mi? İzin verir misiniz bunları söylememe?

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Kozyatağı'ndaki köşkün bahçesi. Feride, çınarın üstündedir, duyduğu ayak seslerine dikkât kesilir. Kâmran'la Neriman yaklaşırlar, Neriman önden yürür, Kâmran birkaç adım geriden gelir. Çınarın altındaki duvarın dibinde dururlar, bir ağustosböceği cırlamaya başlar. Feride soluğunu kesmiş, ikisinin konuşmalarını duymaya çalışır.)

Kâmran - Neriman, niye benden kaçıyorsun cicim, meleğim...

Neriman - Rica ederim Kâmran bey, rica ederim.

Kâmran - Dinle beni, ne olur!

Neriman - Bana böyle şeyler söylemeyin rica ederim... *(Neriman ayaklarının ucuna basarak yükselir. Duvardan komşunun tarafını görmeye çalışır. Kâmran onu omuzlarından sonra da bileklerinden kavrar. Aralarında mücadele başlar. Feride önce hafif bir çığlık sonra da bir kahkaha atar. Neriman kaçar. Kâmran önce onun ardından köşke doğru kaçacak olur, sonra geri döner.)*

Kâmran - Feride, çocuğum biraz iner misin?

Feride - Ne münasebet?

Kâmran - Hiç... Seninle konuşacağım var da...

Feride - Benim seninle konuşacak bir şeyim yok... Rahatımı bozmasanız iyi ederseniz...

Kâmran - Feride, şakayı bırak!

Feride - Şaka mı? O da nedenmiş?

Kâmran - Ama sen çok oluyorsun... Sen aşağı gelmek istemezsen ben yukarı çıkmayı bilirim... *(Kâmran ağaca tırmanmaya hazırlanır.)*

Feride - Durunuz bakalım olduğunuz yerde... *(Kâmran aldırmaz, tırmanmaya başlar.)* Durunuz dedim! Sonuç fena olacak... Bilirsiniz ki ben Çalıkuşuyum. Ağaçlar benim mülkümdür. Oralara benden başkasının ayak basmasına izin veremem.

Kâmran - Bu ne garip konuşma Feride?

Feride - Sonra biliyorsunuz ki size saygım vardır. Sizi ağaçtan yuvarlamak zorunda kalırsam pek üzülürüm. Biraz önce şiirler okuyan sesiniz, birdenbire değişir de "Aman, aman" diye bağırmaya başlarsanız feci olur.

Kâmran - Sen şimdi görürsün... *(Harekete geçer. Duraklar, ciddi.)* Seninle şakalaşıyoruz ama mesele çok mühim Feride. Korkuyorum ki...

Feride - Öyle mi? Neden korkuyormuşsunuz bakalım?

Kâmran - Bir gevezelik edersin diye korkuyorum...

Feride - O her gün yaptığım şey değil mi?

Kâmran - Gene her zamankine benzemesinden...

Feride - Bu gece olağanüstü olan ne?

Kâmran - *(Dala oturur.)* Bilmezlikten gelme...

Feride - Merak etme, korkacak bir şey olmadığına emin olabilirsin. Hem misafirlerinin yanına dön, ayıp oluyor.

Kâmran - Söz mü Feride, yemin mi?

Feride - Söz, yemin. Ne istersen...

Kâmran - İnanayım mı?

Feride - Sanırsam inanman gerekir... Artık eskisi kadar çocuk değilim.

Kâmran - Feride!

Feride - Hem ne biliyorum ki, ne söylememden korkuyorsun? Ben kendi kendime oturuyorum ağacımda...

Kâmran - Bilmem, fakat inanmak gelmiyor içimden...

Feride - Sana büyüdüğümü, hemen hemen bir genç kız olduğumu söyleyişimde elbet bir maksat var... Hadi sevgili kuzenim. Fazla üzülmeyin... Bazı şeyler vardır ki çocuk görür, fakat büyümeye başlamış bir genç kız hiç farketmez... Hadi gönlünüz rahat etsin...

Kâmran - *(Feride'yi görmek için başını kaldırır.)* Ne kadar başka türlü konuşuyorsun sen...

Feride - *(Yalancı bir öfkeyle)* Yetişir artık... Uzatırsan sözümü geri alıcam, kendin düşün! *(Kâmran ağaçtan iner, köşke doğru değil de bahçenin içinde ters yöne doğru uzaklaşır.)*

(Karanlık)

DÖRDÜNCÜ TABLO

(Sörler Okulu'na yakın bir sokak. Perde açıldığı zaman sahne boştur. Bir fenerci gelir. Sahnedeki sokak lâmbasını yakarken Feride topallayarak, sahneye girer. Ayak bileği mendille bağlıdır.)

Mişel - *(Feride'nin arkasından yetişir.)* Aaa Çalıkuşu sen bu? Neden kalıyor sen böyle geri?

Feride - Ayağım burkuldu farkında değil misin?

Mişel - Hep çocuklar gitti uzakta. Ben sana yardım ediyorum, biz yetişiyoruz onlara...

Feride - Herhalde beni sırtına almaya kalkacak değilsin...

Mişel - Non, non, non. Mais kolumu verebilirim sana. Non, non, non pas ça omuzumda koy kolun, daha kuvvetli, ben tutuyor belin sen hafifletiyor biraz. Nasil şimdi hafif ha? Az aciyor ha?

Feride - Mersi Mişel çok iyi kızsın. *(Fenerci çıkar.)* Ama gene de ağır yürü biraz...

Mişel - Sen biliyorsun Feride, bizim çocuklar dönüyorlar geri görüyorlar bizi bu poz kimbilir ne söylüyorlar?

Feride - Ne söyleyecekler?

Mişel - Diyecekler Feride âşık oldu ve derdini anlatıyor Mişel'e.

Feride - *(Birden durarak)* Doğru mu söylüyorsun?

Mişel - Tabiii...

Feride - Bırak beni öyleyse...

Mişel - Parbleu! Sen budala! Öyle şey olur mu?

Feride - Budala mı niçin?

Mişel - Bütün çocuklar bilmiyor sen nasil kiz?

Feride - Ne demek istiyorsun?

Mişel - Rien; herkes biliyor sen böyle bir dert olmaz! Sen kur yapmaz.

Feride - Niçin? O kadar çirkin miyim?

Mişel - Non, non, non yok çirkin; Peut-être, güzel mais très saf et aptal!

Feride - Hakkımdaki düşüncen bu mu?

Mişel - Yok yalniz ben, herkes düşünüyor boyle! Amour et sevgi Çalıkuşu bir gourde diyorlar. Comment vous dire en Turc très gros boyle boyle. *(Kabağı elle tarif eder.)*

Feride - *(Dalgınlaşır)* Bal kabağı demek istiyorsun öyle mi? *(Başını Mişel'in omuzuna koyar, manalı manalı gülümser.)* Siz daha öyle zannedin...

Mişel - Que-ce-que-tu-dis-Feride. Sen ne söylüyor?

Feride - *(İç çekerek)* Eh! ne yapalım ki öyle...

Mişel - *(İstavroz çıkarır, hayretle)* Ooo-Non! Güzel çok güzel. Mais malheureusement ben inanamıyor...

Feride - Evet Mişel ben de seviyorum...

Mişel - Yalnız sen sevmek?

Feride - Şüphesiz karşılığı da var koca gourde!

Mişel - Söyle Feride, soyle nasil oldu? Très joli, sevmek? N'est-ce-pas?

Feride - Elbet güzel.

Mişel - Qui est-il? Kim, çok güzel senin bu sevgili?

Feride - Çok güzel.

Mişel - Söyle... Je vous en prie, ne olur?

Feride - Olmaz...

Mişel - Nerde gördü, nasil tanıdı sen? Dis-moi, dis-moi...

Feride - Sorma...

Mişel - Yapma inat, je vous en prie, yalvariyorum...

Feride - *(Ne diyeceğini bilmez, iç çeker.)* Eh işte oldu...

Mişel - Feride, s'il vous plâit, soyle bana bu bir esprit nest-ce-pas?

Feride - *(Telâşlanır; birden ne diyeceğini bulur.)* Kuzenimle birbirimize kur yapıyoruz...

Mişel - Geçen yıl parloir'da geldi, sarişin bir kuzen. O, n'est-ce-pas...

Feride - Ta kendisi...

Mişel - O ne güzel, yeni başladiniz?

Feride - O hoooo ne zamandır.

Mişel - Oh la la la soyle hepsi?

Feride - *(Romantik)* Bundan daha parlak bir geceydi. Verandadaki kalabalıktan uzaklaşmıştık. Ben önde kuzenim iki üç adım arkamdaydı. O bana güzel bir şey söylüyordu, ne olduğunu tekrar edemeyeceğim. Çünkü işitemiyordum. Ağustosböcekleri öyle gürültü yapıyorlardı ki... Yürüdük yürüdük... Ay ışığında havuza dönmüş meydanlardan ağaçların karanlıklarına girdik, sonra tekrar meydanlığın aydınlığına çıktık, arkasından gene karanlıklar...

Mişel - *(Saf)* Sizin bahçe o kadar büyük?

Feride - *(Toparlanır.)* O kadar büyük değil ama, bana her an bitmez tükenmez tatlı bir rüya gibi geliyor da...

Mişel - Oh, söyle... Sonra?

Feride - Sonra yavaş yavaş yürüyorduk. Bahçenin sonunda komşu duvara binmiş bir çınar var. Onun altına kadar gittikten sonra durduk. Ben ayaklarımın ucuna basarak komşu bahçeye bakar gibi yapıyordum. O ellerini oğuşturuyor, bir hareket yapacak fakat cesaret edemiyor.

Mişel - Senin yüz dönük, peki bunla nasil görüyor?

Feride - Onun gölgesi benim önüme düşüyordu, ordan görüyordum.

Mişel - Alors, sonra canım?..

Feride - Sonra kuzenim birden bileklerimden tuttu.

Mişel - Ohh merveilleux, çok güzel, sonra?

Feride - Sonra? Ne bileyim...

Mişel - En güzel yerinde bırakıyor. Sonra?

Feride - Sonra ağaçta bir kuş öttü. Kaba çirkin bir kuş. Korktuk, kaçtık. *(Başını Mişel'in omuzuna koyar, ağlar.)*

Sesler - Mişel, Çalıkuşu nerelerdesiniz?

Mişel - Biz geliyor, geliyor Çalıkuşu ayak hasta, yürüyemiyor çabuk...

(Karanlık)

BEŞİNCİ TABLO

(Sörler Okulu'nda ziyaretçilerle görüşülen oda. Perde açıldığı sırada Kâmran pencerenin yanında ayakta durur, dışarıya bakar. Sağda harita odasına geçilen buzlu cam kapı vardır. Feride, hızla kapıyı açarak girer, eli yüzü boya içindedir. Yüzünün gözünün o halini saklamak isteyen telâşlı hareketlerle, masanın üzerinde duran Kâmran'ın hediyelerine atılır. Siyah önlüğünün eteklerini tutarak hediye kutularının önünde uzun bir reverans yapar, parmaklarını eteklerine siler, kutulara öpücük gönderir, elleriyle dudaklarını temizler.)

Feride - Bunlar ne büyük iltifatlar, Kâmran beyefendi. Gerçi şekerlemeler, fondanlar biraz da kılıcımızın hakkı ama ne de olsa insan mahcup oluyor... Geçen günkü kutuda öyle güzel fondanlar vardı ki, inşallah onun kardeşçikleriyle bu yeni kutularda da karşılaşırım. Fakat gerçekten anlatılması olanaksız. İnsan onları ağzında eritirken yüreği de beraber eriyor...

Kâmran - Bu sefer zannederim daha kıymetli bir şey bulacaksın. *(Feride yalancı bir telâş, bir sabırsızlıkla Kâmran'ın gösterdiği kutuyu açar. İçinden yaldızlı ciltli iki çocuk kitabı çıkar. Feride bozulur.)*

Feride - *(Ciddi)* Hediyenin her türlüsü için teşekkür etmek lâzım. Fakat izin verirseniz bir küçük noktayı hatırlatayım. Birkaç yıl öncesine kadar siz de çocuktunuz. O vakit de halinizle, ağır başlılığınızla büyük insanlara benzerdiniz gerçi ama ne de olsa çocuktunuz değil mi? Siz maşallah yıldan yıla büyüyor, resimli roman kahramanlarına benzer bir genç oluyorsunuz da beni neden daima çocuk gibi görüyorsunuz.

Kâmran - *(Şaşkın)* Afedersin Feride anlamadım...

Feride - Anlaşılmayacak bir şey yok... Yani siz büyüyorsunuz da ben neden çocuk masalları okuyacak kadar bebek kalıyorum, neden bir genç kız muamelesine lâyık görülmüyorum, demek istiyorum. Şimdi anladınız mı?

Kâmran - Yine anlamadım Feride... *(Feride dudak bükerek yaptığına pişman ikinci kutuyu açar, kutudan yine fondanlar çıkar.)* Artık size ermiş, yetişmiş bir genç kız muamelesi etmek gerektiğini ağzınızdan işittiğime memnunum Feride. Kitaplar için sizden özür dilemeye gerek görmüyorum, çünkü fondanlar ispat ediyor ki, kitaplar zaten küçük bir şakadan başka bir şey değildi. Güleceğinizi düşünmüştüm. Mamafih, size kitap getirmek isteseydim, demin kahramanlarından bahsettiğiniz romanlardan seçebilirdim.

Feride - Ne söylediniz dinleyemedim. Fondanlar o kadar güzel ki. Mamafih bunları görünce barıştık... Sorun yok, çok mersi Kâmran...

Kâmran - Ne yapalım, mademki çocuk hediyeleri hoş karşılanmıyor artık bundan sonra büyük insanlara özgü ciddi şeylerle hatırınızı sorarız... *(Feride kutudan çıkardığı fondanları bir derginin üstüne sıralar, sevinçle seyrederken)*

Feride - Bunları yemek de bir sanattır, Kâmran. Hem bu sanatı âcizane ben keşfettim. Bak örneğin sen, şu sarıyı kırmızıdan önce yemekte bir sakınca görmezsin değil mi? Ama yazık olur. Çünkü kırmızı hem fazla tatlıdır hem biraz nanelidir. Önce onu yersen sarının o gü-

zelim tadına, o şairane kokusuna yazık olur. Ah canım şekerler... *(Bir tanesini alır, dudaklarına götürür, kuş yavrusunu sever gibi okşar.)*

Kâmran - Onu bana versene Feride.

Feride - Neden?

Kâmran - Yiyeceğim.

Feride - Kutuyu yanında açtığımıza galiba fena ettik. Getirdiklerini kendin yemeğe başlarsan işimiz var!

Kâmran - Sade onu ver. *(Kâmran fondanları kapmak ister, Feride atik davranarak)*

Feride - Sizin böyle el çabukluğu hünerleriniz yoktu, ama nasıl oldu? Bakın ben size bu kadar güzel fondanların nasıl yenileceğini göstereyim de sonra kapın... *(Başını arkaya atar, dilini çıkarır fondanı üzerine koyar, şeker yavaş yavaş eridikçe başını iki tarafa sallayarak, el hareketleriyle lezzetindeki eşsizliği anlatır. Sonra gülerek kutuyu Kâmran'a uzatır.)* Şimdi artık öğreneceğinizi öğrenmiş sayılacağınız için bir tane sunabilirim.

Kâmran - *(Yarı şaka yarı hiddetle kutuyu iter.)* İstemem, hepsi senin olsun.

Feride - Bunun için de çok mersi. Şey, teyzem nasıl?

Kâmran - *(Soğuk)* İyi...

Feride - Necmiye?

Kâmran - O da iyi...

Feride - Bugünlerde köşke gelip gidenler oluyor mu?

Kâmran - Kimi soruyorsun?

Feride - Hiç öyle, yani misafirleriniz var mı demek istedim.

Kâmran - Hayır.. yok...

Feride - Yazık!

Kâmran - Hem o senin aklından geçirdiğin kimse İstanbul'dan ayrılalı aylar oldu...

Feride - Ben kimseyi aklımdan geçirmedim...

Kâmran - Ben geçirip geçirmediğini biliyorum. İstanbul'dan ayrıldı. Altı ay önce evlenip İzmir'e kocasının yanına gitti...

Feride - *(Sevincini gizlemeyerek)* Sahi mi?

Kâmran - Evet sahi... *(Bitişik odada bir şeyin yere düştüğü du-*

yulur. Sağdaki buzlu cama düşen bir gölge eğilir, yere düşen haritayı kaldırır, dürer. Feride o tarafa kaçamak bir bakış atar. Gölge kaybolmuştur. Feride Mişel'in kendilerini dinlediğini sanır.)

Feride - Ah! Az kaldı unutuyordum, sütninenin torunu köşkte mi?

Kâmran - *(Şaşırarak)* Köşkte elbet! Başka nerede olacak?

Feride - Tabii... Biliyorum... Yalnız... Ne bileyim işte... Ben bu çocuğu o kadar seviyorum ki...

Kâmran - *(Gülümser)* Bu da nereden çıktı? Yüzüne baktığın yok biçarenin.

Feride - *(Yan odaya kulak vererek)* Yüzüne bakmamam neyi kanıtlar, rica ederim. Sevmediğimi mi? Ne delilik! Bilâkis, ben onu *(sesini yükselterek)* o kadar çok seviyorum ki...

Kâmran - Bu da nereden esti böyle birdenbire?

Feride - *(La Dam o Kamelya edasiyle)* Ne yapayım? Böyle bu. Seviyorum işte! Elimde değil! Seveceğim de... Bana bir şey vaad edeceksin. Eve gider gitmez, benim tarafımdan bu zavallı küçüğü bir hatıra olarak... Hatıra olarak... Anlıyor musun sevgimin bir hatırası olarak. *(Ceplerini karıştırır, bükülmüş bir kâğıt parçasından başka verecek bir şey bulamaz. Çaresiz kalınca Kâmran'ın birdenbire ellerine sarılır, kucağına atılacakmış gibi bir harekette bulunur.)* Bu çocuğu benim tarafımdan kucağına alacaksın, yanaklarını gözlerini tekrar tekrar öpeceksin, anlıyor musun? Söz veriyorsun değil mi?

Kâmran - *(Saatine bakar.)* Veriyorum.

Feride - Ah, çok teşekkür ederim..

Kâmran - Peki, ben artık gideyim.

Feride - Sen bilirsin.

Kâmran - Allahaısmarladık.

Feride - Güle güle! Unutmayacaksın değil mi?

Kâmran - Unutmam. *(Kâmran'ın çıkacağı sırada sağdaki buzlu camlı kapı açılır. Kâmran duraklar. Okulun yaşlı müzik öğretmeni kucağında bir demet nota ile ikisinin önünden geçer. Feride neye uğradığını şaşırır, olanı az çok anlayan Kâmran'dan utanarak kaçar.)*

(Karanlık)

ALTINCI TABLO

(Tekirdağı'nda Müjgânların bahçesi)

Feride - Anlayalım Müjgân abla?

Müjgân - Hayrola?

Feride - Kim geçti görmedin mi?

Müjgân - Kim geçti? Farkında değilim.

Feride - Artık eskisi gibi çocuk sayılmam abla. Geçen yüzbaşı ile aranızda bir şey var, benden saklama...

Müjgân - *(Güler.)* Benim mi? Deli çocuk...

Feride - Biraz akran muamelesi yapmak alçak gönüllülüğünde bulunsanız ne çıkar efendim?

Müjgân - Sen o subayın benim için mi buralarda dolaştığını sanıyorsun?

Feride - Öyle sanmamak için biraz aptal olmalı. Adam sözüm ona atını talim ettiriyor. Allahın günü kapınızın önünde! Başka bir yer mi kalmadı atını talim ettirecek.

Müjgân - *(Mahzun gülümser.)* Yavrum ben öyle arkasından koşulacak bir kız değilim ki. O, sen Tekirdağ'a bize tatilini geçirmeye geldin geleli buralarda dolaşıyor.

Feride - Ne söylüyorsun abla?

Müjgân - Doğrusu neyse onu söylüyorum. Daha anlamadın mı? Sen gelmeden önce bazen gene onu görürdüm, ama o beni yolun kenarındaki ağaçlardan ayırt etmeden geçer giderdi. Halbuki şimdi buralardan ayrılmıyor. *(Feride mahzunlaşır.)* Niye daldın?

Feride - Hiç...

Müjgân - Sen geldin geleli sık sık böyle mahzunlaşıyorsun ama derdin nedir onu anlıyamıyorum...

Feride - Ne derdim olacak?

Müjgân - Eski Feride değilsin artık. Bazı bazı gene öylesin ama. Dikkât eden bazen değiştiğini anlar.

Feride - Değişmiş falan değilim, sadece demin senin söylediğin söze canım sıkıldı...

Müjgân - Hangi söze?

Feride - Ben arkasından koşulacak bir kız değilim dedin...

Müjgân - *(Gülerek)* Peki ama bundan sana ne?

Feride - *(Müjgân'ın ellerini tutar.)* Sen çirkin misin abla?

Müjgân - Ne çirkin ne güzel... İkisinin ortası diyelim de kısa keselim... Sana gelince sen gün günden dehşet bir şey oluyorsun.

Feride - *(Ellerini Müjgân'ın omuzuna koyar, öpecek gibi burnunu onun yüzüne sürer.)* Benim için de orta diyelim de olsun bitsin.

Müjgân - Demek o süvari subayının senin için buralarda dolaştığının farkında değildin öyle mi?

Feride - Dolaştığını görüyordum ama senin için sanıyordum.

Müjgân - Doğru söyle, düşündüğün kimse yok mu hayatında?

Feride - Ben pek öyle şeylere kafa yormam.

Müjgân - Sizin okulun havasını bilirim ben. Hemen herkesin bir ilişiği vardır. Etrafında arkadaşlarını gördükçe imreniyor musun?

Feride - O bakımdan haklısın, ama ne bileyim? Ben herkes gibi değilim işte. *(Gülerek)* Yaradılışımda bir eksiklik var galiba... Okulda bir arkadaşım var adı Mişel... Aşk diye deli olur. Bir erkek görmesin okulun görüşme odasında. Kendini göstermek için belki kırk defa oralardan geçer.

Müjgân - Aşk fena bir şey değil ki?

Feride - Biliyorum öyle olması gerekir. Mişel de fena bir kız değildir, çok iyi huyludur, çok çalışkandır... *(Dalgın gülümser.)* Arada bir Kâmran beni görmeye geldikçe bir telâşlanır ki sorma. Bir gün ne yaptım biliyor musun?

Müjgân - Dinliyorum anlat.

Feride - Bir hikâye uydurdum ki ne hikâye.

Müjgân - Anlatsana bana da.

Feride - Hiç canım masal işte...

Müjgân - Olsun ben masal dinlemesini severim.

Feride - *(Anlattıkça mahzunlaşarak)* Kozyatağı'ndaki köşkün

bahçesinde güya aylı bir gece, sarışın uzun boylu bir gençle uzun uzun dolaşmıştık. Mişel'e bu hikâyeyi anlatırken başımı onun omuzuna koydum, mahzun mahzun boynumu büktüm.

Müjgân - Peki şimdi bunları anlatırken niye mahzunlaşıyorsun?

Feride - Mahzun muyum ben şimdi?

Müjgân - Hem sahiden mahzunsun.

Feride - Sana öyle geliyor herhalde.

Müjgân - Kimdi o sarışın genç?

Feride - Öyle bir genç yok ki?

Müjgân - Arkadaşın kimdi diye sormadı mı?

Feride - Sordu.

Müjgân - Sen kimi söyledin?

Feride - Aklıma gelen ilk kimseyi söyleyiverdim. Tabii Kâmran geldi aklıma.

Müjgân - Kâmran'ı söyledin öyle mi?

Feride - Ayıp değil mi? Sonradan ben de pişman oldum ama, o anda başkasını da hatırlayamadım.

Müjgân - Zavallı Ferideciğim, sen Kâmran'ı sahiden seviyorsun...

Feride - *(Bir çığlık atar.)* Ne dedin? Nasıl ben o sinsi, o sarı çiyanı seviyorum ha? *(Müjgân'ın üzerine atılır.)*

Müjgân - Bırak beni deli! Üstümü başımı yırtacaksın bırak, yoldan geçenler görecekler... Rezil olacağız.

Feride - Sözünü geri al.

Müjgân - Peki peki aldım.

Feride - Yarım ağızla değil, sahiden geri al.

Müjgân - Sahiden olsun bırak beni.

Ayşe Teyze - *(Girer.)* Çocuklar size bir haberim var...

Müjgân - Ne gibi?

Ayşe Teyze - Bilin bakalım kim geliyor? *(Feride'yle Müjgân bakışırlar.)* Kâmran geliyor. Yukarıdan pencereden bakarken gördüm. Babanla beraber geliyorlar. Köşeyi kıvrıldılar. Hadi karşılayalım onları. *(Çıkar.)*

Feride - Abla ona en ufak bir şey söyleyecek olursan karışmam.

Müjgân - Peki söylemem, anlaşıldı.

Feride - Söylersen seni kucakladığım gibi denize atarım.

Aziz Enişte - *(Girer.)* Bakın size kimi getirdim.

Ayşe Teyze - *(Kocasının ardından Kâmran'la girer.)* Ben yukarıdaki pencereden bakarken geldiğinizi gördüm de aşağı indim... *(Kâmran'a)* Hoş geldin evlâdım. *(Feride o sırada iskarpininin bağını bağlar görünür.)*

Kâmran - Nasılsın Feride? Bana hoş geldin demeyecek misin?

Feride - Teşekkür ederim. Hoş geldin...

Kâmran - Hoş bulduk. Memnun oldun mu geldiğime?

Feride - Şaşırdım daha çok! Nasıl oldu da bu kadar uzun yolculuğu göze aldın hayret doğrusu...

Kâmran - Sen eski huyundan burada da vazgeçmemişsin anlaşılan...

Feride - Teyzem nasıl, Necmiye nasıl?

Kâmran - Hepsi iyiler gözlerinden öpüyorlar.

Feride - Teşekkür ederim.

Kâmran - Ne kadar yanmışsın.

Feride - Güneşten. Bütün gün güneşte dolaşıyoruz.

Müjgân - Sen de yanmışsın Kâmran...

Feride - Kimbilir belki de şemsiyesiz ay altında dolaşmıştır. *(Gülüşürler.)*

Ayşe Teyze - Ne iyi ettin de geldin yavrum, sevindirdin bizleri... Dünyaları verselerdi seni burda gördüğüm şu andaki kadar sevinmezdim... *(Bahçede sıralara, koltuklara otururlar.)*

Kâmran - *(Feride'ye bakarak)* Bu yaz İstanbul'da sıkıldım. Çok sıkıldım. Ama bilemezsiniz ne kadar çok. Geçen gece bir arkadaş grubu ile Alem Dağı'na çıkmıştık. Sabaha karşı kendi kendime karar verdim. Arkadaşlarıma haber vermeden Tophane'ye indim. Ordan bir vapura atladığım gibi doğru buraya geldim. Sizi çok göreceğim gelmişti benim de.

(Karanlık)

YEDİNCİ TABLO

(Onbeş gün sonra. Tekirdağ'da Müjgânların bahçesi. Feride salıncakla sallanır. Müjgân sırtı Feride'ye dönük, önde bir kanepeye oturmuş gergef işler. Kâmran yaklaşır. Feride susar.)

Müjgân - Ne o sen birdenbire öyle niye sustun? *(Geriye bakar. Kâmran'ın yanıbaşlarında durduğunu görür.)*

Kâmran - *(Müjgân'a)* Bugün de şemsiyeni unutmamışsın...

Müjgân - Evet ama sabahtan yağmur yağacak gibiydi.

Kâmran - Ben sabahtan sizi aradım, neredeydiniz?

Müjgân - Feride ile deniz kenarındaki bayırda biraz dolaştık. Akşam yağan yağmurdan sonra havayı bu sabah kapalı görünce ne olur ne olmaz diye şemsiyemi yanıma aldım. *(Elindeki şemsiyeyi açıp kapatarak oynar.)*

Kâmran - Ben de dolaşmak istiyordum. Sonbaharın bugünlerini pek severim. Aziz eniştenin ahbaplarından kurtulamadım. Ne güzel hava değil mi?

Müjgân - Güzel ama insana hüzün veriyor. Artık yaz bitti demektir. Bu mevsimden sonra günler çoğu hep birbirine benzer... Sonra kış. Bilmezsiniz buranın kışı ne kadar sıkıcıdır. Babam aksi gibi öyle alıştı ki başka bir yere kaldıracaklar diye ödü kopuyor.

Kâmran - Siz de o kadar aleyhinde bulunmayın. Ne olur ne olmaz, bakarsınız zengin bir Tekirdağlı ile evleniverirsiniz...

Müjgân - *(Alaylı)* Allah esirgesin. *(Feride'ye bakar.)* Beni değil ama galiba bu gidişle Feride'yi büsbütün Tekirdağı'nda bırakacağız.

Kâmran - Hayrola, isteyenleri mi var?

Müjgân - Arar mısınız? Bir kere kıyıdaki bütün balıkçılar. Meselâ bir İsa Kaptan var. Feride'yi oğluna almak istiyor ille de. Balıkçı deyip geçmeyin. Son derece zengindir...

Kâmran - Milyoner de olsa o kadar demokrat olamayız, değil mi Feride? Meselâ ben teyzesi oğlu olarak bu evlenmeye razı değilim.

Müjgân - Hepsi o kadar değil ki. Daha yüksek kısmetleri de var... Meselâ güneş gibi, yakışıklı mı yakışıklı bir süvari yüzbaşısı, akşam üstü bahçenin önünde biraz oturun, nasıl Feride'yi göreceğim diye dolaştığını görürsünüz.

Feride - Alayı bırakın ne olur.

Kâmran - Buna diyeceğim yok. Karşılık vermek kendi hakkın...

Feride - Uzatmayın bu şakayı artık.

Müjgân - Kâmran'ın bilmesi gerekmez mi canım?

Feride - Sen artık çok oluyorsun ama.

Müjgân - *(Gitmeye davranır.)* Yalnızken böyle konuşmuyoruz ama...

Feride - Yalancı..

Müjgân - Bir dakika eve kadar gidip geliyorum...

Feride - Dur ben de geliyorum.

Kâmran - *(Feride'nin önüne geçerek.)* Sen kal biraz. Seninle görüşeceklerim var...

Feride - Başka zaman görüşürsünüz... *(Müjgân çıkar.)*

Kâmran - Geldim geleli onbeş gündür yüzünü göremedim doğru dürüst. *(Feride'yi bileklerinden yakalar.)*

Feride - *(Kurtulmak isteyerek)* Bırak beni diyorum...

Kâmran - Uslu durmazsan canını acıtırım.

Feride - Pek ona gücünüzün yeteceğini sanmıyorum. *(Kaçmak ister.)*

Kâmran - Hele kurtulmayı bir dene istersen...

Feride - Yoruyorsunuz kendinizi.

Kâmran - Söz dinleyecek misin?

Feride - Bırakın beni diyorum. Kendinizi yoruyorsunuz boş yere...

Kâmran - Müjgân'dan öğrendiğim güzel şeyden sonra yorulmam olanaksız! *(Feride birden direncini kaybeder.)* Buraya senin için geldim Feride. İstanbul'da sensiz duramadığım için geldim... *(Feride utanır, yüzünü başka tarafa çevirir.)*

Feride - Bırakın beni, iyi değilim...

Kâmran - Benimle evlenmeye razı olduğunu söyle... *(Kâmran'ın göğsüne kapanır.)*

(Karanlık)

SEKİZİNCİ TABLO

(Kızyatağı'ndaki köşkün oturma odası. Perde açıldığı zaman Feride odada yalnızdır. Masanın üzerinde duran mavi kaplı bir yüzük kutusunu açar. İçinde Feride'nin nişan yüzüğü vardır. Yüzüğü parmağına geçirir. Biraz seyreder. Sonra birinin yaklaştığını duyunca, yüzüğü çarçabuk çıkarır, kutusuna koyar. Müjgân girer.)

Müjgân - Nerelerdesin kuzum?

Feride - Hiç. Görüyorsun ya burdayım işte.

Müjgân - Beğeniyor musun yaptığını?

Feride - Ne yaptım?

Müjgân - Kâmran ne zaman yanına gelse bırakıp kaçıyorsun. Farkında değil misin? Çocuğu gene dışarda bırakıp kaçtın. Ne yapsın istiyorsun? O da durmadan ardın sıra mı dolaşsın?

Feride - Ne yapayım? Başka türlü yapamıyorum işte...

Müjgân - Delilik seninkisi. Onu ölesiye sevdiğini bilmesem ben bile hareketlerine yanlış anlam vereceğim. Bu günler en güzel günleriniz sizin. Kimbilir onun sana söyleyecek ne güzel sözleri vardır.

Feride - *(Büzülür, sıkılır.)* Utanıyorum, istemiyorum, tuhaf bir şey işte. Anlatamıyacağız, öffff... Bırakın beni ne olur...

Müjgân - Kâmran'ı ne kadar üzdüğünü görmüyor musun? Hakkın yok buna. Ne de olsa nişanlındır.

Feride - Bana nişanlı deme ne olursun, yalvarırım deme...

Müjgân - Neden? Ne var bunda?

Feride - Ne bileyim, dünyada en acıdığım, en alay ettiğim nişanlı kızlardı. Ben de onlardan biri oldum. Herkese söyle, yalvar ne olur,

kimse nişanlı demesin bana. Yerin dibine geçiyorum. Korkuyorum. Okulu bitirmeme dört uzun yıl var. O zamana kadar büyür alışırım. Ama kimse bana nişanlı gibi davranmasın şimdi.

Müjgân - Peki. Yalnız bir şartla: Onu çok sevdiğini bana, yalnız bana bir kere daha tekrarla... *(Feride yüzünü Müjgân'ın göğsüne kapatır. Başıyla üst üste birkaç defa "Evet" işareti yapar. Besime teyzenin odaya girmesi üzerine Müjgân'dan ayrılır.)*

Besime - Feride yanıma gel... *(Masanın üstünde duran yüzük kutusunu alır, pencerenin yanına gider. Yüzüğü çıkarır, pencereye doğru tutar. Feride gözlerini kapar, Besime teyzenin yanına gideceğine geri çekilir.)* Gelsene... Beğenmedin mi yoksa? *(Müjgân odadan çıkar.)*

Feride - Çok güzel teyze. Teşekkür ederim.

Besime - *(Gülümser.)* Elini uzat, bir tecrübe edelim. Eski bir yüzüğünü ölçü verdim. İnşallah dar falan değildir.

Feride - *(Ellerini arkasına saklar.)* Şimdi yapamam teyze. Daha sonra.

Besime - Çocukluk etme kızım. Hadi gel... *(Feride başını önüne eğer, ayak uçlarına basarak direnir.)* Birkaç gün sonra akrabalarımıza küçük bir davet vereceğiz, nişan takacağız, sonra dar gelirse mahcup olmayalım.

Feride - İstemem. Ya da buna mutlaka lüzum görüyorsanız, ben okula gittikten sonra yapın...

Besime - *(Hafif alaylı, gülümser.)* Nasıl? Nişan toplantısında yerine vekil mi koyacağız? Nikâhta öyledir ama, nişanda böyle bir âdet olduğunu hiç işitmemiştim. *(Feride başını önüne eğmeye devam eder. Besime ciddileşerek)*

Kızım öyle sanıyorum ki artık çocukluğu bırakma zamanı geldi. Ben senin yarı annen sayılırım kızım. Sen Kâmran için huyunu bilmediğimiz herhangi bir yabancı kızdan çok daha iyisin. Yalnız bu çocukça huylarını bırak artık. Büyüdükçe gerçi ağırlaşacaksın, akıllanacaksın ama bu çocuk inatlarına huysuzluklarına ne kadar çabuk son verirsen o kadar iyi... Daha mektebini bitirmene dört yıl var, ama

sen de ne de olsa nişanlı bir kızsın artık, Kâmran ne kadar ince duygulu, nazik yaradılışlı bir çocuktur bilirsin. Onu kırmamalısın... Anlaştık değil mi? Sırf akraba, birkaç yakın dost için bir nişan ziyafeti vereceğiz. Razısın değil mi? Söyle bakayım. *(Feride karşılık vereceği yerde, elleriyle yüzünü kapatır, odadan kaçar.)*

(Karanlık)

DOKUZUNCU TABLO

(Kozyatağı'ndaki köşkün bahçesi. Feride elinde küçük bir valizle bahçe kapısından girer. Kâmran'la karşılaşırlar.)

Feride - Nasılsın Kâmran? Teyzem nasıl? Önemli bir şey değil inşallah...

Kâmran - *(Hayretle)* Annem mi? Annemin hiçbir şeyi yok. Sapasağlam, hasta diye mi duydun?

Feride - Evet, hasta diye duydum da merak ettim. Pazara kadar sabredemedim, izin aldım.

Kâmran - Kimden duydun?

Feride - Az ileride oturan doktorun kızından.

Kâmran - O mu söyledi sana?

Feride - Evet, söz arasında, babamı size çağırdılar, galiba teyzen hasta imiş dedi.

Kâmran - Yanlışlık olacak. Hattâ doktor ne annem için, ne de bir başka iş için son günlerde köşke uğramadı.

Feride - Çok sevindim öyleyse... O kadar merak ediyorum ki... Onlar tabii içerdeler? *(Yerden valizini alır, yürümek ister.)*

Kâmran - Ne bu acelen Feride? Adeta benden kaçıyorsun?

Feride - Ne münasebet? Botlarım sıkıyor da... Zaten içeriye beraber girecek değil miyiz?

Kâmran - Evet ama içerde çaresiz herkesle birlikte olacağız. Oysaki ben seninle yalnız konuşmak istiyorum.

Feride - Emir sizin.

Kâmran - Teşekkürler. İstersen kimseye görünmeden bahçede biraz dolaşabiliriz. *(Kâmran, elinde Feride'nin eli, öbür eliyle valizi alır, yürürler.)* Biraz oturalım mı Feride?

Feride - Sen nasıl istersen...

Kâmran - Oturalım öyleyse. *(Kâmran hemen oturmak ister. Feride onu kaldırır, pardesüsünü çıkarır, Kâmran'ın oturacağı yere serer.)*

Kâmran - Ne yapıyorsun?

Feride - Hastalanmaman için. Sanıyorum bundan sonra seni korumak benim görevim...

Kâmran - Neler söylüyorsun sen? Bunları sahiden sen mi söylüyorsun? Nişanlandığımızdan beri senden ilk kez tatlı bir söz işitiyorum!.. *(Feride'nin pardesüsünü serdiği yerden alır; elinden bırakmadan okşar.)* Sana biraz sitem etmeye hazırlanıyordum ama şimdi hepsini unuttum...

Feride - Ben sana sitem etmene yol açacak bir şey yapmadım ki!

Kâmran - Sanırım ki, yaptın, hattâ fazlasıyla. Bir nişanlıya bu kadar uzak durulur mu? İçimde kötü şüpheler bile uyandı. Sakın Müjgân yanılmış olmasın?

Feride - Müjgân yanılmış olsaydı böyle olmazdı...

Kâmran - Yani nişanlı mı olmazdık? Feridem beni bir dakika içinde öyle mutlu ettin ki! Ölürken bile bu sözlerin aklıma gelirse ağlayacağım. Öyle yüzüme bakma. Sen daha pek küçüksün, böyle şeyleri anlayamazsın! Oh, hepsini unuttum artık!

Feride - *(Kendini toparlayarak)* Bir Avrupa gezisi varmış öyle mi?

Kâmran - Öyle bir düşünce, daha doğrusu benim değil de Madrid'deki amcamın tasarısı. Nereden duydun?

Feride - *(Kısa bir kararsızlıktan sonra)* Doktorun kızından.

Kâmran - Doktorun kızı sana ne çok haber yetiştiriyor öyle Feride? *(Feride'nin yüzünü görmeye çalışır. Feride başını yana çevirir.)* Sakın annemin hastalığı bir bahane olmasın? Doğru söyle bana, sen bunun için mi geldin bugün? Aklımdan geçen doğru mu söyle? *(Feride, başıyla evet der.)* Ne güzel! Bir günde talihim ne kadar değişti!

Feride - *(Oturdukları sırada büzülür, mendiliyle oynar.)* Amcan ne öneriyor?

Kâmran - Olacak gibi değil. Beni elçilik kâtibi olarak yanına almak istiyor. Belli bir mesleği yahut bir memuriyeti olmasını bir erkek için şart addediyor. Ben tabii onun düşüncelerini söylüyorum. İleride bir elçilik memuriyetiyle beraber Avrupa'ya gitmeniz belki Feride'yi de memnun edecektir, diyor. Ne bileyim, böyle birtakım sözler...

Feride - Bu öneriye niçin olacak şey değil diyorsun? Avrupa'ya gitmek seni memnun etmeyecek mi?

Kâmran - O bakımdan söylemiyorum. Bundan sonra ben artık hareketlerinde serbest bir insan değilim. Hayatımla ilgili her şeyi seninle konuşmam gerekir. Öyle değil mi?

Feride - O halde gidebilirsin!

Kâmran - Demek benim İstanbul'dan ayrılmama razı oluyorsun, öyle mi?

Feride - Mademki bir erkeğe mutlaka bir meslek gerekiyor.

Kâmran - Sen benim yerimde olsan gider miydin?

Feride - Sanıyorum ki giderdim. Yani sanıyorum ki şimdi senin de öyle yapman gerekir.

Kâmran - *(Az düşünür.)* Demek amcamın önerisini kabul etmemi doğru buluyorsun.

Feride - Evet.

Kâmran - O halde düşünürüz. Kesin bir karara varmak için daha çok vaktimiz var.

Feride - Ben daha fazla düşünülecek bir yerini göremiyorum bu işin. Amcanın önerisi gerçekten yerinde bir öneri. Kısa bir gezi senin için hiç de fena olmaz.

Kâmran - Bir memuriyeti o kadar kısa bir şey mi sanıyorsun? Dört yıl o kadar kısa bir zaman mı senin için.

Feride - Doğrusu pek o kadar uzun da sayılmaz. *(Parmaklarıyla çabuk çabuk sayarak.)* Bir... iki... üç... dört yılcık! Göz açıp kapayıncaya kadar geçer. Tabii arada gelirsin de... *(Mırıldanır gibi par-*

maklarıyla tekrar sayar.) Bir... iki... üç... dört yıl. *(Silkinerek)* O zamana kadar ben de okulumu bitiririm.

Kâmran - *(Dalgın)* Evet. Parmaklarınla o kadar çabuk sayıyorsun ki.

(Karanlık)

ONUNCU TABLO

(Kozyatağı'ndaki köşkün oturma odası. Necmiye ile Müjgân masanın başında düğün davetiyelerini yazmaktadırlar. Besime teyze girer.)

Besime - Terzi madam nerede?

Necmiye - Feride'yi aramaya çıktı!

Besime - Sen neye çıkıp aramadın kızım?

Necmiye - Ben sabahtan beri davetiyeleri yazıyorum, yetmez mi? Feride hâlâ kendini okulda sanıyor. İşi gücü çocukları başına toplayıp bahçede oyun oynamak!

Besime - Müjgân elinizi çabuk tutun kızım. Kalan davetiyeleri bu akşam gönderelim. Düğüne üç gün kaldı!

Müjgân - Üç beş tane bir şey kaldı teyzeciğim.

Terzi - *(Girerken)* Rica ederim matmazel. Birkaç gün sonra madam diyecek size. Eee doğrudur şimdi yaptığınız? Son bir prova yapacak, var yarım saat sizi çağırıyor bahçede.

Feride - *(Girer.)* Afedersiniz madam, şuracıkta idim. Çocuklar etrafımı sardılar. Gürültülerinden sesinizi işitemedim.

Besime - *(Feride'nin çenesini okşar.)* Yavrucuğum, sen hiç çocukları kabahatli tutma. Senin kendi gürültünden kimseyi işitecek halin mi var? Neredeyse düğününde de böyle ortadan kaybolacağından korkmaya başladım.

Feride - *(Eteklerini parmak uçlarıyla iki yanlarından tutar. Çenesini teyzesinin elinden çekmeden, hafif bir reveransla.)* Hiç üzül-

meyin teyzeciğim. Çok değil daha üç günlük dişinizi sıkmanız yeter! *(Terzi elinde gelinlik yaklaşır. Feride geri geri çekilir.)*

Terzi - Hadi giyinin çabuk! Bir defa görecek o kadar.

(Terzi kendisine yaklaştıkça, Feride geri çekilir.)

Besime - Hadi kızım. Peşinden koşturma madamı.

Feride - *(Teyzesini öper.)* Peki teyzeciğim. Ama n'olur siz dışarı çıkın.

Besime - Neden kızım? Nasıl olmuş biz de görelim gelinliğini.

Feride - Müjgân da, siz de çıkın. Sıkılıyorum elimde değil. *(Müjgân'ı öper.)* Hadi Müjgâncığım. *(Necmiye'yi öper.)* Necmiyeciğim sen de...

Necmiye - Ben yerimden kımıldamam! Boşuna dil dökme!

Müjgân - Aşkolsun Feride! Beni de mi istemiyorsun. Hepimiz senin için koşuyoruz baksana.

Feride - Beni yalvartmayın ne olur?

Besime - Madem sıkılıyormuş çıkalım.. *(Feride'ye)* Hadi sen giyinmene başla. Ben çıkarırım onları. *(Necmiye ile Müjgân'ı kaldırır.)*

Necmiye - Çıkıyorum ama bir daha benden en küçük bir iş istemeyin. Kalan davetiyeleri otursun kendi yazsın! *(Çıkarlar.)*

Feride - Off! Ne sıkıntı yarabbi... *(Gelinliğini giyer.)*

Terzi - Bir dakika! Bir dakikada bitecek...

Feride - Bu iş sade bir tuvaletle olsun dedim, kimselere derdimi anlatamadım!

Terzi - Bu iş gelinliksiz olur?

Feride - Niye olmasın?

Terzi - Çok güzel oldu sizin gelinlik. Siz de çok güzel durdu. Bakınız aynada ne kadar çok beğeneceksiniz. *(Feride aynaya bir göz atar.)*

Feride - Bu kocaman etekle tıpkı bir tavus kuşuna döndüm.

Terzi - Kim görse beğenecek. Kâmran bey görünce bravo diyecek bana.

Feride - Sakın ha! Ölsem bu kılıkla Kâmran'a görünmem.

Terzi - Telâş etmeyiniz rica ederim.

Feride - Oldu işte. Çok güzel. Çabuk kurtarın beni bu dertten n'olur.

Sesler - *(Dışardan)* Geliyoruz. Hadi açın artık kapıyı...

Feride - Bir dakika... *(Soyunmaya başlar.)*

Terzi - Şimdi... Şimdi.

Sesler - Girelim mi? Hazır mısınız? *(Feride kapıyı dayatır.)*

Feride - Bir dakika dedim! Bir dakika sonra hepiniz gelin...

Terzi - Yapmayınız matmazel, yapmayınız rica ederim.

Sesler - Aldatıyor, vallahi aldatıyor! Soyunduktan sonra bize kapıyı açacak.

Feride - *(Soyunmasına devamla.)* Alacağım dedim, bekleyin doğru dürüst giyineyim.

Terzi - *(Dışarıya)* Bekleyiniz biraz. *(Feride'ye)* Elbisenizi parçalayacak. Matmazel durunuz rica ederim. Yapmayınız böyle.

Feride - Çok güzel dikmişsiniz matmazel. Gördüğünüz kadarı yeterli.

Kâmran - *(Dışardan kapıyı vurarak.)* Aç Feride, benim. Bana yasak yok tabii.

Feride - *(Telâşla)* Sakın gireyim deme.

Kâmran - Bırak da sana yardım edeyim.

Feride - Herkes gelsin zararı yok, ama sen olmaz. Allahaşkına git...

Kâmran - Çocukluk etme rica ederim...

Feride - Vallahi ağlayacağım. Git n'olur... *(Kâmran hızla kapıyı açar, Feride bir çığlık atar odanın bir köşesine kaçar, eline geçen bir mantoya sarınır. Müjgân, Necmiye, Besime teyze odaya girerler.)*

Terzi - Gitti, gitti o güzel elbise! *(Dövünür.)* Mahvoldu!

Kâmran - *(Mantoyu bir ucundan tutar.)* Yenildiğini artık teslim etmelisin küçük hanım. Aç, elbiseni göreyim. Şimdi sokaktan geldim, çok yorgunum. Uğraştırma beni. Gelinliğini çok merak ediyorum. İnat edersen zora başvurmak zorunda kalacağım! Bak beşe kadar sayıyo-

rum. Bir, iki, üç, dört, beş... *(Kâmran mantonun ucunu çeker. Feride'nin yaşlı gözleriyle karşılaşır. Odaya dolanları dışarı çıkarır. Hafif el hareketleriyle biraz dışarda beklemelerini rica eder. Feride'ye yaklaşır.)* Affet beni n'olursun. Sana küçük bir şaka yapmak istemiştim sadece. Hoş karşılarsın sanıyordum. Fakat hâlâ o kadar çocuksun ki. Beni affettin değil mi?

Feride - *(Başını mantosunun içine saklar.)* Peki, yalnız bu odadan hemen çıkmak şartıyla...

Kâmran - Çıkıyorum ama benim de bir şartım var. Seni bahçenin ucunda bekleyeceğim. Hatırladın değil mi? Dört yıl önce seninle o sıranın üstünde barışmıştık. Şimdi de öyle olsun. *(Feride'nin baş işareti.)* Söz mü?

Feride - *(Kısa bir kararsızlıktan sonra)* Peki, gelirim, sen şimdi hemen git. *(Kâmran çıkar. Feride üstünden mantoyu, üzerinden daha önce çıkarmaya hazırlandığı gelinliği çabuklukla atar.)*

Terzi - Olmadı. Ben bu provadan hiçbir şey anlamadı.

Feride - Yeteri kadar gördünüz madam. Gördüğünüz yeter. Görüyorsunuz ki rahat bırakmıyorlar. İşkencenin bu kadarı çok. *(Müjgân girer.)*

Müjgân - Ne oldu, neyin var? *(Feride karşılık vermeden günlük elbisesini giyer.)*

Feride - Hiç!

Müjgân - Ne bu halin söylesene? *(Feride yok bir şey anlamına başını iki yana sallar. Dışarıya fırlar.)*

(Karanlık)

ONBİRİNCİ TABLO

(Bahçe. Bahçe kapısının yanında, uzun boylu siyah çarşaflı bir kadın, kapıdan girmekle girmemek arasında kararsızdır. Feride, kapıya yaklaşırken kadını görür. Kâmran'ı bekletmemek için yolunu değiştirir.)

Siyahlı Kadın - Küçük hanım, biraz durabilir misiniz?

Feride - *(Kadına döner.)* Buyurunuz hanımefendi, bir istediğiniz mi var?

Siyahlı Kadın - Merhum Seyfettin Paşa'nın köşkü değil mi?

Feride - Evet!

Siyahlı Kadın - O halde sizden bir ricada bulunacağım.

Feride - Buyurunuz efendim?

Siyahlı Kadın - Ben Feride hanımefendi ile görüşmek istiyorum.

Feride - Çok güzel hanımefendi, buyurun lütfen içeri, köşkten sorarsınız, size Feride Hanım'ı çağırırlar...

Siyahlı Kadın - *(Yaklaşır.)* Sizden bir yardım rica edeceğim. Benim Feride Hanım'la yalnız konuşmam gerekiyor...

Feride - *(Az düşünür.)* Hanımefendi, kılığım dağınık olduğu için birden cesaret edemedim. Feride benim...

Siyahlı Kadın - *(Heyecanlanarak)* Kâmran beyle evlenecek Feride hanım mı?

Feride - Köşkte tek Feride var hanımefendi! *(Gülümser. Bir duraklama)* Sizi dinliyorum hanımefendi... *(Yakındaki kanepeyi gösterir.)* İsterseniz şöyle oturalım. Kimse bizi rahatsız etmeden konuşabiliriz...

Siyahlı Kadın - *(Peçesini kaldırır.)* Feride hanım, ben eski bir arkadaşımın zoruyla, bir elçilik görevini yerine getirmek için geliyorum. Fakat üstüme aldığım görevin bu kadar güç olduğunu önceden kestirememiştim...

Feride - Çekinmeyin hanımefendi! Arkadaşınız beni tanıyor mu?

Siyahlı Kadın - Hayır. Sizinle karşılaşmamış, yalnız Kâmran Bey'in nişanlısı olduğunuzu biliyor...

Feride - Kâmran Bey'i tanıyor mu? *(Bir duraklama)*

Siyahlı Kadın - Dinleyiniz beni Feride hanım. Kararsızlığımı görüyorsunuz. Burada ermiş yetişmiş bir hanımla karşılaşacağımı umuyordum, oysa önüme âdeta bir çocuk çıktı. Sizi çok üzeceğimden korkuyorum!

Feride - *(Ayağa kalkar.)* Görüyorum ki konuşacağımız şey sizce çok önemli. Onun için kararsızlığı, üzüntüyü falan bir yana bırakıp açık konuşsak daha iyi olur!

Siyahlı Kadın - Kâmran beyi seviyor musunuz?

Feride - Bunun sizinle ilgisini göremiyorum hanımefendi!

Siyahlı Kadın - Belki de vardır Feride hanım?

Feride - Açık konuşmazsak işin içinden çıkamayacağımızı söylemiştim!

Siyahlı Kadın - Peki, öyle olsun! Size Kâmran beyi bir başkasının da sevdiğini haber vermek zorundayım!

Feride - Olabilir hanımefendi, Kâmran sayısız meziyetleri olan bir gençtir. Bir başkasının da onu gözüne kestirmiş olmasında şaşılacak bir şey göremiyorum!

Siyahlı Kadın - *(Çabuk çabuk)* İlk bakışta sizi bir çocuk gibi görmüştüm, fakat konuştukça çok iyi yetişmiş yüksek yaradılışlı bir genç kız karşısında olduğumu anlıyorum, Kâmran bey ne yazık ki sizin, gerektiği kadar değerinizi bilmemiş! Ya da ne bileyim, değerinizi bilmiş olsa bile geçici bir zaafa kapılmış! Kısacası iki yıl önce sözünü ettiğim arkadaşımla Avrupa'da tanışmışlar. Bilmem size daha uzun bilgi vermem doğru olur mu?

Feride - Sözlerinizin doğruluğunu kanıtlamak için, evet!

Siyahlı Kadın - Arkadaşımın adı Münevver'dir. Eski mabeyincilerden birinin kızıdır. Hastalanmıştı. Doktorlar Avrupa'ya gönderilmesini uygun gördüler. İyileşip İstanbul'a döneceği günlerde, İsviçre'de Kâmran beyle karşılaşmışlar. Kâmran bey bir hafta için İsviçre'ye geldiği halde, iki aya yakın kalmış, galiba bu yüzden cezaya da uğramış...

Feride - Sorabilir miyim? Arkadaşınızın bunları benim öğrenmemi istemekten beklediği ne?

Siyahlı Kadın - *(Ayağa kalkar.)* Bunu size söylemek çok güç! Münevver çok içli bir kızdır. Kâmran bey onun için rastgele bir serüven olamaz! Kâmran beyle evlenmeyi umuyordu. Ortada bir kabahat varsa tümüyle Kâmran beyin. Çünkü sözlü olduğunu saklamış! Ben

bu çirkin görevi zaten hasta olan içli bir kadının ölmesinden korktuğum için üstüme aldım!

Feride - Yani Kâmran'la evlenemezse mi?

Siyahlı Kadın - Evet! Münevver bu haberden sonra yaşayamaz!

Feride - Yazık zavallıya!

Siyahlı Kadın - Doğrusu ikinize de yazık!

Feride - *(Bir el işaretiyle susturur.)* Beni karıştırmayın, siz yalnız üstünüze aldığınız görevi düşünün lütfen...

Siyahlı Kadın - Niçin Feride hanım? Siz çok iyi, bu işte hiç suçu günahı olmayan bir kızsınız! Size de acırım!

Feride - *(Sert, gururlu)* O kadarına izin veremem! Hem sanıyorum ki, artık konuşacak bir şeyimiz de kalmadı!

Siyahlı Kadın - *(Konuşmasının başından beri açıp kapadığı çantasından buruşuk bir kâğıt çıkarır.)* Feride Hanım, sözlerimin doğruluğuna belki inanmazsınız diye size Kâmran Bey'in bir mektubunu getirdim. Bilmiyorum, görmek sizi üzer mi?

Feride - *(Önce mektubu eliyle itecek olur; sonra alır.)* Sanmıyorum!

Siyahlı Kadın - İsterseniz sizde kalabilir. Sonra okursunuz. Arkadaşıma artık gereği kalmadı.

Feride - *(Omuz silker.)* Bana da yararı olacak değil! Bir hatıradır, arkadaşınızda kalması daha doğru olur. Bir dakika izin verin, bir göz gezdireyim.

Siyahlı Kadın - Hay hay buyurun...

(Feride bir iki adım uzaklaşır, mırıldanarak mektubu okur.)

Feride - Benim sarı çiçeğim, güneş doğmadan önce göğü nasıl belli belirsiz bir aydınlık sararsa, sizi görmeden önce de kalbim öyle aydınlanmaya başlamıştı! İçimde anlaşılmaz bir sevinç... Sonunda... Otelin bahçesinde ışıklar yanıp da sizi karşımda... *(Gerisine daha hızla göz gezdirir.)* Gönlüm boştu, sevmek...

Siyahlı Kadın - *(Yaklaşır.)* Feride hanım sizi üzdüm, fakat...

Feride - *(Birden kadının sözünü keser. Mektubu geri verir.)* Or-

tada üzülecek bir şey yok! Size teşekkür bile edeceğim. Tam vaktinde geldiniz, bana gerçeği öğrettiniz. Şimdi artık izninizi isteyeceğim... *(Yürür.)*

Siyahlı Kadın - *(Arkasından atılır.)* Feride hanım bir dakika! *(Feride durur, kadına döner.)* Arkadaşıma ne söyleyeyim?

Feride - Üstünüze düşeni yaptığınızı söylersiniz! Gerisi artık kendi bileceği şey dersiniz, olur biter... *(Hızla uzaklaşır. Son bir şeyler söylemek için duraklar gibi olur, vazgeçer, kapıya doğru yürür.)*

PERDE

İKİNCİ BÖLÜM

Müjgân - *(Perdenin önünde, devamla)* Biraz önce aldığı haberin Feride'yi nasıl sarstığını gördünüz. Kâmran o gün boş yere bahçede Feride'nin gelmesini bekledi. Feride gecikince merakla köşke koştu. Nereye seslensek Feride yoktu. Odasında, çizgili mektup kâğıdı üstüne Kâmran'a yazdığı acı iki satır bulduk. İki gün sonra Feride'den teyzeme daha acı dille yazılmış bir mektup geldi. Ondan sonra yıllarca Feride'nin yüzünü görmedik. O yılların hikâyesini ancak Feride'nin defterinden öğrenebildik... *(Müjgân çekilir.)*

BİRİNCİ TABLO

(Bursa Milli Eğitim Müdürlüğü'nde, müdür odası. Perde açıldığı sırada müdür imzaladığı yazılar hakkında kalem şefinden bilgi almaktadır. Merkez Ortaokulu müdiresi ile Feride içeri girerler.)

Müdür - Bu ne?

Kalem Şefi - Tekit ediyoruz beyefendi...

Müdür - *(Kalemi yazıya âdeta batırır.)* Anladık, tekit ediyoruz, fakat niye?

Kalem Şefi - Orhaniye İlkokulu çatısının onarımı için Bakanlık

yüksek makamından ödenek istemiştik. Karşılık gecikti. Okul müdürü gelip gidiyor. Kabul buyurursanız tekidi uygun olur diye hazırlamıştım.

Müdür - Anladık efendim, hepsini anladık. Fakat tekide ne lüzum var? Biz burada her okul müdürünün keyfine göre hareket edecek olursak... *(Müdire ile Feride girerler.)*

Kalem Şefi - Siz de hatırlarsınız efendim. O okulun çatısı tamamen harap bir durumdaydı. Kış bastırmadan önce onarımı müfettiş ve bilirkişi raporlarıyla lüzum gösterilmişti.

Müdür - Güzel efendim, hepsi güzel, bunları biliyoruz. Fakat böyle oldu diye Yüksek Bakanlığı tekrar rahatsız etmenin nedeni ne? Ben size onu soruyorum. Siz bana bir sürü hikâye anlatıyorsunuz. Ne kadar oldu biz ödenek istiyeli?

Kalem Şefi - Kırk gün efendim.

Müdür - Güzel... Daha pek geç kalmış sayılmaz. Yüksek Bakanlık kış geldiğini elbette bilir. Bursa'ya verilen ehemmiyeti de müdriksiniz, tekit lüzumsuz. Ben evvelce de size söylemiştim hoş karşılanmıyor, nezaretteki arkadaşları zor durumda bırakıyorsunuz. Bu yazı beklesin... *(Karalar)*

Kalem Şefi - Siz bilirsiniz beyefendi...

Müdür - *(Müdire ile Feride'yi görerek)* Buyurun müdire hanım...

Müdire - Efendim affedersiniz. Rahatsız ediyorum. Rahatsız etmek zorunda kaldım.

Müdür - Beis yok buyurun. Buyurun oturun...

Müdire - Ne de olsa bu kadar iş arasında... *(Yerine yerleşir.)* İşleriniz başınızdan aşkın... Hepimizin derdi sizde bitiyor...

Müdür - *(Yazıları okuyup imzalamayı sürdürerek)* Efendim kış yaklaşıyor ne de olsa, okulların yakacak dertleri, onarın dertleri ile uğraşıyoruz. Nasılsınız efendim? *(Karalar gibi imzalar.)*

Müdire - Teşekkür ederim, beyefendi.

Müdür - *(Önüne bakarak)* Siz nasılsınız efendim?

Feride - *(Hafif şaşkın)* Teşekkür ederim...

Müdür - *(Feride'nin yüzüne bakmadan önündeki kâğıtları imzalar.)* Siz de merkez ortaokulunda öğretmensiniz değil mi?

Müdire - Efendim...

Feride - Yeni tayin edildim efendim...

Müdire - Efendim onu arzedecektik...

Müdür - Teşerrüf ettik hanımefendi...

Müdire - Efendim...

Müdür - *(Sözünü keserek)* Bir dakika efendim, şu önümüzdeki yazıları bitireyim de...

Müdire - Bir yanlışlık olmuş beyefendi...

Müdür - *(Başını kaldırır. Fakat gene imzalamayı sürdürür.)* Yanlışlık mı? Ne yanlışlığı?

Müdire - Feride Hanım'ı bizim okulun coğrafya resim öğretmenliğine tayin etmişler...

Müdür - Kimi?

Müdire - *(Feride'ye bakarak)* Feride Hanım'ı...

Müdür - İyi ya, güzel, sizin ortaokulun coğrafya resim öğretmenliği boş değil miydi?

Müdire - Hatırlarsanız, bir hafta önce o göreve Gelibolu'dan Huriye Hanım naklen tâyin edilmişti.

Müdür - *(Şefe)* Allah, Allah! Bu nasıl iştir efendim? Bu ne karışık iştir!

Müdire - Biliyorsunuz Huriye Hanım Gelibolu'nun havasına alışamamıştı.

Müdür - Peki ne olacak şimdi?

Kalem Şefi - İncelemeye alırız beyefendi...

Müdire - *(Şefle birlikte)* Biz de onu anlamak için gelmiştik efendim...

Müdür - Yani nesini inceleyeceksiniz? Ne yoldan incelemeye alacaksınız?

Kalem Şefi - Feride Hanım'ın tayin emrini henüz bendeniz görmedim beyefendi...

Müdür - *(Feride'ye)* Sizin tayin emriniz henüz gelmemiş gördünüz mü?

Feride - Yanımda efendim buyurun. *(Çantasından çıkardığı emri verir.)*

Kalem Şefi - *(Müdürün okumadan kendisine verdiği emri okuyarak.)* Bu hanımın emrindeki tarih daha yeni, bu durumda yasal ve geçerli olan budur...

Müdür - Peki Huriye Hanım'ın emri ne olacak?

Kalem Şefi - Benim naçiz kanaatimce sonradan verilen bu emirle, daha önce verilen o emir kaldırılmış ve hükümsüz kılınmış oluyor beyefendi!..

Müdire - Müsaade buyururlarsa eski tarihli bir emir varken, yeni tarihli bir emre nasıl itibar ediliyor onu anlayamıyorum?

Müdür - *(Şefe)* Evet nasıl itibar edilir, izah edin...

Kalem Şefi - Arzediyorum efendim. Yüksek bakanlık bu hususta ikinci bir karar almakla ilk kararından dönmüş, ilk kararını hükümsüz kılarak bu yeni kararını yürürlüğe koymuştur ki, ilk karar bu açıdan yorumlanarak tamamıyle yok sayılmak gerekir...

Müdür - Efendim lâfı uzatmadan karıştırmadan söyleyin, yavaş yavaş söyleyin... Lafi karıştırıyorsunuz, söylediklerinizden hiçbir şey anlamıyorum...

Kalem Şefi - İkinci kararla birinci karar hükümsüz kılınmış beyefendi, ikinci karara uyulması zorunludur. Bu durumda, onu arzediyorum...

Müdire - Neden etsin efendim? Neden etsin? Hiçbir zaman etmez. Bir konuda iki karar alınabileceği nerede görülmüş?

Müdür - Evet, o da var ya!

Müdire - Özellikle ilk karar henüz yürürlükteyken...

Müdür - Evet o da var...

Kalem Şefi - Şu halde yüksek bakanlıktan bizzat hangi kararı geçerli, hangi kararı geçersiz sayılıp hangisinin uygulanmasının yerinde görüldüğünün açıklama yolu ile bildirilmesini isteyelim beyefendi...

Müdür - Bunun başka yolu yok mu yani?

Kalem Şefi - Hatırlamıyorum beyefendi...

Müdür - Şu halde açıklanması yoluna gideceğiz demektir...

Kalem Şefi - Emir buyurursunuz beyefendi...

Müdür - Evet, öyle yapalım...

Müdire - İyi ama, o zamana kadar ben Huriye Hanım'a ne diyeyim?

Müdür - Efendim kabahat sizin mi?

Müdire - Değil ama...

Müdür - Şu halde benim mi?

Müdire - Estağfurullah, sizin değil...

Müdür - O halde bu durumda yapılacak bir iş yok demektir.

Müdire - Efendim onu demek istemedim. Huriye hanım zor durumda kalıyor da...

Feride - Yalnız o değil ben de zor durumda kalıyorum efendim...

Müdür - Her ikinizin de işi hallolunacak elbet. Ne bileyim bir yanlışlık olmuştur belki de... Belki de... Bir dalgınlığa gelmiştir. Yüksek bakanlık elbet uygun bir çözüm yolu düşünür...

Müdire - Efendim o vakte kadar...

Müdür - *(Biraz sinirli)* Ne yapayım efendim? Bütün yanlışlıklarla ben mi uğraşayım. Ne kadar çok işim var görüyorsunuz... Siz de biraz sabırlı olun artık. Beş on güne kadar cevap gelir. Biz de çabuk sonuçlanması için ilgileniriz... Şimdilik eskisi gibi idare edin... *(Kapı açılır, içeriye birdenbire Huriye Hanım girer.)*

Huriye - Eyvahlar olsun! Eyvahlar olsun! Sizden bunu mu görecektim müdür bey? *(Kendini bir koltuğa atar.)* Bana bunu mu yapacaktınız? *(Müdireyi görür.)* Siz de mi buradasınız müdire hanım? Sizin buraya geldiğinizi söylemişlerdi zaten! Ben de onun için geldim... Duydum dünyalar başıma yıkıldı... Neye uğradığımı şaşırdım... Bu da mı başıma gelecekti! Eyvahlar olsun! Bu da mı başıma gelecekti?

Müdür - Sakin olun efendim, çok rica ederim sakin olun...

Müdire - Sakin olun Huriye hanım. Ben müdür beye gereken bilgileri sundum. *(Huriye Hanım kendini sırtüstü koltuğa bırakır. Feride ve odada konuşmak için bekleyen başka bir öğretmen dışında, öbürleri başına üşüşürler...)*

Huriye - Su... Su...

Müdire - Su, çabuk, su, bir bardak su...

Müdür - *(Şefe)* Su çabuk, çabuk su, bir bardak su...

Odacı - Baş üstüne. *(Odacı çıkar. Müdire, Huriye hanımın boyundan büzmeli fanila gömleğini gevşetir, göğsünü, boyun damarlarını ovar. Odacı su getirir...)*

Müdire - Çok üzüldü zavallı... Kendini kaybetti...

Öğretmen - *(Feride'ye)* Bir şeyi yok, baygınlığından falan değil şirretliğinden... *(Huriye hanım gözlerini açar, geğirir.)*

Huriye - A dostlar bana neler oldu? Bunca yıldan sonra başıma bu haller mi gelmeliydi? *(Gözlerini Feride'ye diker.)*

Feride - *(Şaşkın)* Biraz daha iyisiniz inşallah...

Huriye - *(Birden feryatla)* Ay başıma gelen! Yüzsüzlüğün, terbiyesizliğin böylesini de görmedim! Vallahi görmedim. Billahi görmedim. Hem canıma kasdet, hem de keyfimi sor! Çekil çekil gözüm görmesin seni! Gidi rezil, gidi utanmaz! Senin ne mal olduğun yüzünden, tavrı hareketinden belli zaten... Seni şıllık seni. Seni ayağımın altına alırsam tepelerim alimallah! Ekmeğimi elimden almak için bakanlıkta kimbilir kaç kişinin koynuna girmişsindir kahpe!

Müdire - Sinirlenmeyin Huriye Hanım, sinirlenmeyin... *(Huriye oflayıp puflar, söylenir.)*

Öğretmen - *(Elini masaya vurarak)* Müdür bey, Müdire hanım, görevinizi yerine getirin lütfen! Bu kadının bir öğretmenin namusuna, şerefine dil uzatmasına nasıl izin veriyorsunuz? Bu kadın ağzını açıp bir kelime daha söyleyecek olursa hepinizi mahkemelere sürüklerim anlıyor musunuz?

Müdire - Sinirlenmeyin efendim. Sinirlenmeyin...

Öğretmen - Sinirlenmiyorum. Şu anda son derece soğukkanlıyım.

Müdür - Nedir bu gürültü anlamıyorum? Siz Huriye hanım kendinize gelin biraz... Evinizde veyahut hastanede değilsiniz rica ederim.

Huriye - Ah, ah! *(Oflayıp puflar.)* Benim nerede olduğumu bildiğim mi var. Affedersiniz, kendimi kaybettim, aklım başımdan gitti...

Feride - *(Öğretmene)* Teşekkür ederim.

Öğretmen - Önemli değil, böylelerine böyle yapmak gerek...

Müdire - Evet en kısa yoldan çözüm yoluna gitmek daha uygun olacak. Hep beraber buraya gelmişken daha pratik bir çözüm yolu araştırsak...

Müdür - Ne gibi çözüm yolu? Yüksek bakanlıktan açıklama isteyeceğiz dedik ya...

Müdire - Efendim şu anda aklıma başka bir çözüm yolu daha geldi. Müsaade buyurursanız arzedeyim...

Müdür - Buyurun...

Müdire - *(Feride'ye)* Siz hemen göreve başlamak istiyor musunuz?

Feride - Evet...

Müdire - Bu durumda yüksek bakanlığın kararını beklemek zorundasınız. Şimdiki halde okulumuzda sizin derslerinizi veren bir öğretmen bulunduğuna göre onun hakkında elbetteki yüksek bakanlığın kararını bekleyeceğiz...

Feride - Peki, bana ne öneriyorsunuz?

Müdire - Benim bir önerim yok. Ben yansız davranıyorum. Yalnız müdür beye arzedeceğim şu: Belki de il sınırları içinde başka bir açık öğretmenlik bulunabilir. Bakanlıktan karşılık gelinceye kadar siz o açık kadroda göreve başlarsınız. Sonra da gelecek emre göre durumunuz gözden geçirilir...

Feride - Benim için hepsi bir efendim...

Müdire - Acaba boş bir yeriniz yok mu efendim?

Huriye - *(Ümitlenerek)* Hanım kızım demin size karşı bir nezaketsizlik ettimse benim asabımın bozukluğuna verin.

Müdür - *(Şefe)* Boş yerimiz var mı?

Huriye - *(Feride'ye)* O kadar soylu yaradılışlı bir haliniz var ki mahcubiyetten nasıl yüzünüze bakacağımı bilemiyorum...

Kalem Şefi - Var ama efendim merkezde değil...

Müdür - Zeyniler öğretmenliği mi demek istiyorsunuz?

Kalem Şefi - Şimdilik yalnız o var efendim...

Müdür - O kadro kapanmadan önce Feride hanımı şimdilik oraya versek?

Müdire - Aman efendim ne şirin köydür orası. Cennettir vallahi...

Kalem Şefi - *(Müdüre)* Siz bilirsiniz beyefendi...

Müdire - Çok güzel düşündünüz beyefendi... Böylelikle iki tarafın da zarara uğramasını önlemiş olacaksınız...

Huriye - *(Feride'ye)* Ah hanımefendi kızım, siz benim neler çektiğimi bilseniz, halime acırsınız... Bende asap mı kaldı? Ne olur bir kabalık ettimse affedin, beni ayıplamayın...

Feride - *(Yavaşça)* Zararı yok efendim...

Huriye - Ah siz beni affetseniz bile ömrüm oldukça ben kendimi affetmeyeceğim... Gösterdiğiniz büyüklüğe minnettar kalacağım. Çoluk çocuğumla sağlığınız saadetiniz için duacı olacağız.

Müdire - Huriye Hanım çok temiz yüreklidir kızım, onun duaları kabul olur. *(Müdüre)* Bari bu işi hemen tamamlasak.

Müdire - *(K. Şefine)* Nasıl yapabiliriz?

Kalem Şefi - *(Az düşünür.)* Bakalım bir çare düşünürüz elbette...

Müdür - Aklınıza hemen bir şey gelmiyor mu?

Kalem Şefi - Feride hanım kendi rızasıyla gitmek isterse. Merkez Ortaokulu'ndan istifa eder, Zeyniler'e gitmeye istekli olursa...

Müdür - Anlaşıldı... *(Feride'ye döner.)* Hanım kızım işler ne yazık ki sanıldığı kadar hızlı yürümüyor. Yüksek bakanlıktan durumunuzun açıklığa kavuşturulduğunu bir an için kabul edin bu hususta verilecek karşılığı en az bir ay beklemeniz lâzım. Hadi beklediniz karşılık geldi diyelim o vakit de gelen karşılığın ne olacağı belli değil... Yüksek bakanlık nasıl buyurur? Benim kişisel kanım şu ki meslektaşınız daha kıdemli olduğu için yüksek bakanlık elbette onu iltizam eder. O zamana kadar Zeyniler'i de boş bırakmayız elbet. On güne

kadar okullar açılıyor. Yapılan başvurulardan birini o zamana kadar kabul etmemiz lâzım. Onun için en iyisi Zeyniler bucağı öğretmenliğine sizin kendi rızanızla istekli olmanız. Buraya bir iki saatlik bir yer... Canınız istedikçe hafta tatillerinde çıkar gelirsiniz. Havası suyu doğal yapısı bir harika! Okulunu da yeni onarttık... Halbuki bütün okullar onarım için hâlâ ödenek bekliyor. Okulda öğretmenlerin yatıp kalkması için bir yer var. Kira da vermeyeceksiniz... Tam sizin gibi genç bir öğretmenin aradığı, bizim de genç, idealist bir öğretmeni arzuladığımız bir yer. Gönül ister ki oraya sizin gibi güzide, sizin gibi bir hanım gitsin...

Müdire - Hakikaten çok iyi olur efendim...

Müdür - Et, süt, yumurta ucuz... Aylığınız buraya göre biraz düşük olacak ama ilk fırsatta onu da düzeltirim. Şimdi her şeyden çok köylere önem veriyoruz. Köyler öğretmensiz kalmamalı. Ha, ne dersiniz?

Feride - Hemen bir karar veremiyorum efendim...

Müdür - Orada yaşlıca bir kadıncağız var... Sizin işinizi hizmetinizi görür. Namazında niyazında bir kadıncağız... Sonra orasını beğenmeyecek olursanız bana iki satır yazmanız kâfi... Hoş bir kere gittikten sonra ben sizi oradan almak istesem de razı olmazsınız ya, o da başka... *(Öbürleri tasdik ederler.)* Evet ne diyorsunuz?

Feride - Şimdi izin veriniz, bir iki saate kadar gelir karşılığımı veririm.

Müdire - Bir iki saat sonra zahmete ne lüzum var kızım? Kabul et, hiç düşünme kabul et! Ben senin gibi genç olsam bir dakika düşünmem giderim...

Huriye - *(Feride'nin ayaklarına kapanır.)* Ah kızım kabul et, et beni bu dertten kurtar! Bak belli ki gün görmüş geçirmiş bir aile kızısın. Sen bir gün şikâyet edecek olursan seni Zeyniler'den alacak bin kişi bulunur. Benim Allah'tan başka kimsem yok kızım. Dört yetim bana bakıyor. Beni yerimden etme, Allah da sana ne muradın varsa versin, her dilediğin iki cihanda aziz olsun...

Müdür - Siz bilirsiniz. Ben bu işi hızla sonuçlandırmak zorundayım. Başvuru sahiplerinden biri gelir sorarsa siz karşılığınızı verinceye kadar onu da Zeyniler'e tayin edebilirim.

Huriye - Allah sana da çok kısmetler nasip etsin...

Müdire - Kızım yaşlılara saygı ile yardım hem din hem de vicdan borcudur. Kabul et bu işi de Allah'ı da Peygamberi de hoşnut et.

Feride - Peki, nasıl isterseniz öyle olsun. *(Huriye'ye sertçe)* Fakat Allahaşkına hanımefendi beni bu müşkül durumda bırakmayın. Ayağa kalkın rica ederim. Kimsenin önümde yalvarmasına tahammülüm yok...

Müdür - Şu halde bir istida hazırlayalım. Siz de imzalayın. Memur beyle içerdeki odaya geçin. İstidanızı hazırlasın. Yahut da durun ona da lüzum yok. *(Çekmecesinin gözünden boş bir kâğıt çıkarır.)* Burada da yazabiliriz. *(Kalem şefine)* Alın bunu, kaleme alın şimdi lütfen. Hazır mısınız?

Kalem Şefi - Evet...

Müdür - Maarif Müdürlüğü'ne, Bursa, Nezareti Celilice vilâyetinizin merkez rüştiyesinin coğrafya resim muallimliğine tayinim ..... sayı emirleriyle tekerrür etmişse de bu defa kendi isteğimle bu vazifeden affımı istirham eder, vilâyetinize bağlı Zeyniler nahiyesinin münhal bulunan muallimliğine tayinime emir ve müsaadelerini arzı istirham... Dur olmadı iki defa istirham olmaz... Her neyse şimdi kâğıdı bozmayalım... Devam et arzı istida ederim. Pulunuz var mı?

Huriye - Bende var efendim... *(Koynundan çıkardığı bir cüzdandan pul çıkarır.)* Buyurun...

Müdür - Oldu yapıştırın... Çok güzel. Feride Hanım lütfen imzalayın siz de... *(Feride imzalar.)* Eh artık hayırlı uğurlu olsun...

Müdire - Hayırlı uğurlu olsun cümleye...

Müdür - Efendim telâşla ne içeceğinizi sormadım size. Kahve, çay ne emredersiniz?

Müdire - Zahmet etmeyin...

Müdür - Rica ederim...

Müdire - Çay...

Müdür - *(Huriye'ye)* Siz. Huriye hanım?

Huriye - Bir sade kahve zahmet olmazsa...

Müdür - Siz Feride hanım?

Feride - Ben gideceğim efendim... Hazırlanmam lâzım...

Müdür - Gene gidersiniz efendim... O kadar aceleniz ne?

Feride - *(Çıkmaya hazırlanır.)* Ona göre işlerim var efendim.

Öğretmen - *(Feride'ye yaklaşır.)* Acele ettiniz. Oyuna getirdiler sizi.

Feride - Adam siz de... Üzülmeyin benim için... Ben Zeyniler'de de mutlu olmasını bilirim. Sandığınızdan daha kuvvetliyimdir. Size çok teşekkür ederim. İyiliğinizi unutmayacağım.

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Zeyniler Köyü'nde Feride'nin odası)

Muhtar - Hatçe hanım akşam namazını kılıyor. Hele az bekleyelim... *(Muhtar abasının eteklerini toplayarak sedire çömelir. Feride bavulunu elinden bırakır.)* Hatçe hanım namazı hiç ihmal etmez. Ahli tarikattendir. Eksik olmasın köyün bütün ihtiyacına yetişir.

Feride - Ne gibi bütün ihtiyacına efendim...

Muhtar - Köyün ölüsünün de dirisinin de her hizmeti onda biter. Mevlüt okur, gelinlerin yüzüne yazar, sekeratta bulunan hastaların son nefesinde ağzına zemzem sularını o akıtır, kadın cenazelerini yıkar, yaşmaklar, hasılı Hatçe hanımın hizmetleri saymakla biter mi? Şimdiki hocalar bu işlerin hiçbirine dönüp bakmıyor. Artık zaman değişti. Şimdiki ilimler de bizim bildiğimiz ilimler değil... Sen hangi mektepte okudun kızım?

Feride - Ben özel öğrenim gördüm muhtar efendi...

Muhtar - Kuran'ı Kerim'e, ilmihale vâkıfsınızdır inşallah. *(Feride duraklar.)* Hiç kendini zorlama, sen vâkıfım desen de ben zaten inanmam, yeni yetişenlerden senden önce buradan kaç hoca geçtiyse hepsi Kuran'dan ilmihalden nafile, hesapta, okuma yazmada iyiler amma ahkâmı diniyeye gelince, Hatçe hanımdan hep gerideydiler, iyisi mi sen gel büyük sözü dinle, gene de eski düzeni bozma. Eskiden nasılsa gene öyle gitsin. Sen kendi bildiğin dersleri okut, Hatçe hanım da bildiklerini okutsun. Öyle olursa biz de çocuklarımızı gönül hoşluğu ile göndeririz. *(İçerden bir nalın takırdısı gelir.)*

Hatice - *(Girer)* Hoş geldin Muhtar efendi...

Muhtar - Hoş bulduk Hatçe hanım. Bak Bursa'dan yeni hocanım geldi...

Hatice - *(Feride'nin yüzünü görmeye çalışır. Okur üfler.)* Maşallah maşallah... *(Muhtar kalkar.)* Buyur otur Muhtar efendi... Acelen ne?

Muhtar - Benim hayvanları dama çekmedim. Varayım gideyim de başka zaman gelirim...

Hatice - Sen bilirsin Muhtar efendi... *(Feride'ye)* Buyur otur hocanım dinlen... *(Muhtar çıkar. Ocağın içinden gaz lâmbasını çıkarır, yakar.)* Oda bu yıl boş kaldı, o yüzden tozlanmış... Yarın sabah temizlerim. İnşallah...

Feride - Oda bütün yıl boş mu kaldı dediniz?

Hatice - Boş kaldı ya kızım...

Feride - Neden?

Hatice - Gelen hoca durmuyor ki... Geldiler mi hemen o gün oflamaya poflamaya başlıyorlar. Ne de olsa her biri şehir yerinde alışmışlar. Buraları onları sıkıyor. İnşallah sen de onlar gibi çabuk sıkılmazsın.

Feride - Sen nerede kalıyorsun Hatice hanım?

Hatice - Benim aşağıda yerim var kızım! Kendime göre bir hücre... Ben orada yatar kalkarım... Ben kendi köşemde duamı okur, tespihimi çekerim. Kimseye zararım dokunmaz benim kızım... İzin verirsen gene köşemde kalırım kısmetse...

Feride - Sen nasıl rahat edersen öyle hareket et Hatice hanım.

Hatice - Allah senden razı olsun kızım. Bir vakitler ben bu mektebin hocasıydım... Ama bizim aklımız sizin bildiklerinize nereden ersin kızım? Biz mektep medrese görmedik ki, hocamızdan ne gördükse onu belledik.. Allah razı olsun Maarif mektebi tamir etti ama beni de yerimde bıraktı. Ben de nankör değilim kızım, hükümetin verdiği iki yüz kuruş aylığı hak etmek için sen ne dersen yaparım...

Feride - Gönlün rahat etsin Hatice Hanım. Benden hiç zarar gelmez sana.

Hatice - Allah senden razı olsun kızım... Belli ki gün görmüş geçirmiş insan evlâdısın. *(Feride durmadan odayı gözden geçirir. Gerideki pencereyi açmak ister.)*

Feride - Kuzum Hatçe hanım bana yardım et de şu pencereyi açalım.. Ben kendi kendime beceremeyeceğim galiba...

Hatice - Sen bana bırak kızım. Sen otur. Daha yoldan yeni geldin, yorgunsun. Her ne istersen bana söyle. Ben her hizmeti görürüm. *(Kadın zar zor pencereyi açar. Geri plândaki mezarlık pencereden de görünür.)*

Feride - Mezarlık mı orası?

Hatice - Zeyniler Kabristanı orası kızım. *(Göğüs geçirir.)* İnsan daha sağlığında orasını yadırgamamalı, sonunda hepimizin gideceği yer orası. *(Kapı çalınır.)*

Feride - *(Pencerenin önünde dalgın)* Kapı çalınıyor...

Hatice - Bakayım kızım. Belki de ebe hanımdır. Geldiğini muhtardan duyduysa hoş geldine gelmiş olacak.. *(Aşağıya iner.)*

Feride - *(Kendi kendine)* Demek hayatım bundan sonra bu odada bu mezarlığın karşısında geçecek. *(Göğüs geçirir.)*

Hatice'nin Sesi - Buyur Nazife Molla, geç! Hoca hanım yukarıda...

Nazife'nin Sesi - Şöyle bir yüzünü göreyim, hoş geldin diyeyim dedim. *(Odaya girerler.)* Hoş geldin hocanım...

Feride - Hoş bulduk efendim. Buyurun oturun..

Nazife - *(Mindere oturur.)* Benim adım Nazife Molla kızım. Sana kızım dediğim için kusura bakma, ne de olsa annen yaşındayım. Annen sağ mı kızım?

Feride - Hayır efendim.

Nazife - Vah vah! Allah kalan ömrünü sana versin kızım... Babanız?

Feride - O da sizlere ömür efendim...

Nazife - Eh ne yapalım, bazılarının ömrü kısa olur. Allah size başka keder göstermesin... Bilseydim sormazdım... İsmin kızım?

Feride - Feride..

Nazife - Çok güzel maşallah. Sana yakışmış. Bu köyde göreceksin ya bir kadın, bir kız köyün yerlisi ise ismi mutlaka ya Ayşe'dir ya Zehra. Hatçe hanımın da benim de buralı olmadığımızı isimlerimizden anla.

Feride - Neden öyle? Başka isim mi gelmiyor akıllarına?

Nazife - Öyle işte. Başka isim koyarlarsa çocuklarına yaşamaz, ölür sanıyorlar. Herkesin neye neden inandığı bilinir mi a kızım? Onun için kimin kızı doğarsa adını ya Ayşe kor ya Zehra...

Feride - Üç dört kızı olursa...

Nazife - Olsun. Nasıl rast gelirse öyle koyar. Zaten çocuğun anasının adı ya Ayşe'dir ya Zehra. Bursalı mısın kızım?

Feride - Değilim efendim.

Nazife - Nerelisin?

Feride - İstanbullu...

Nazife - Bursa da pek güzeldir kızım. İstanbul'dan aşağı kalmaz. Ben seni ilk gördüğümde Bursalı sandım. Benim oğlum da iki yıldır Bursa'da. Yaşı küçüktür ama maşallah şimdiden hafız. Kaç yaşındasın kızım?

Feride - Yirmi efendim...

Nazife - Maşallah. Benim oğlum da yirmiiki yaşında. İki yıl önce Bursa'ya cerre gitti. Hocaları orada tutmak istiyorlar ama ben razı değilim. Herkes nerede görmüşse orada. Çok şükür malımız mül-

kümüz var. Hafızım yaşadıkça sıkıntı çekmeyiz inşallah. *(Feride'ye mânâlı mânâlı bakarak)* Kısmetse bu yıl artık. Döner de kendi ellerimle evlendiririm...

Feride - Allah gönlünüze göre versin efendim...

Hatice - Amin. Hafız pek akıllıdır maşallah. Küçük yaştan hâli tavrı bütün çocuklardan başkaydı...

Feride - Allah bağışlasın...

Nazife - Artık kızım sen de inşallah burda kalırsın. Bak sen maşallah pek hanımsın. Öbür hocalar gelir gelmez renkleri değişirdi. Ah gözlerimi kapamadan hafızımı kendi elimle bir evlendirsem...

Feride - *(Sıkılır, sözü değiştirir.)* Bu ses ne?

Hatice - Hangi ses?

Feride - Dışarda çeşme mi var? Su sesine benziyor...

Hatice - Köyün çeşmesi kızım. İyi bildin. Şuracıkta hemen pencerenin altındadır. Allahtan ki yakın, su alması kolay oluyor...

Feride - Ne güzel akıyor.

Nazife - Birazdan çakallar ulumaya başlar. Onu da duyarsın...

Feride - Çakallar köye inmez herhalde?

Nazife - İnmez olurlar mı? Kar yağmaya başlasın köyün içine kadar sokulurlar...

Feride - Çok kar yağar mı burada?

Nazife - Bir aya varmaz yağmaya başlar, bir yağmaya başladı mı nisandan önce kalkmaz...

Feride - Kalkmasın zararı yok, pek severim karı...

Nazife - Hocanımın huyları güzel maşallah hiç şikâyeti yok.

Hatice - Cenab-ı hak ne emretmişse o olur. O karını da, rahmetini de kendi tayin eder, kendi yağdırır. Şikâyet günâh olur...

Nazife - Mevlit okumak bilir misin kızım?

Feride - Bilirim fakat sesim yoktur, ebe hanım...

Nazife - Çok yazık! Olsaydı pek iyiydi... Üç yıl önce bir hocanım geldiydi, gayet güzel okurdu. Burada hafta geçmez bir iki mevlit okuturlar...

Hatice - Ee elbette ölüler dua ister. Hep sağlara mı bu dünya?

Nazife - *(Devamla)* Her seferinde okuyana senin burdan aldığın aylık kadar para verirler. Hocanım giderken paraları yolda önüme çıkan olur diye neresine gizleyeceğini bilemediydi. Sen de bir gayret etsen...

Feride - Zararı yok ebe hanım ben aylığımla geçinirim...

Nazife - Geçinirsin ama bir kenara beş on kuruş koysan fena mı kızım? Yarın gene bir düğün var. Bakalım mevlidi kime okutacaklar. Eh okuyan çıkmazsa gene ben okurum. Gelin de yabancı değil...

Feride - Ne gibi?

Nazife - Sizin öğrencilerden biri...

Feride - Nasıl? Bu okulda evlenecek yaşta öğrenci var mı?

Hatice - Olmaz olur mu hocanım? Çoğu onbir, onikisinde...

Feride - Onikisinde mi evleniyorlar?

Nazife - İlâhı kızım, evlenmesinler mi? Ben köşeye oturduğumda onbeş yaşındaydım da bana evde kalmış kız dediler. Şimdi o âdetler ne de olsa kalktı, ama bu evlenecek öksüzün kimsecikleri yok. Kocaya varacağı iyi oldu. Kocası yiyecek bir dilim ekmek verir nasıl olsa.

Feride - Daha çocukları görmedim ki. Kim bu kız soracağım geliyor ama...

Nazife - Kuzum hocanım lâf açılmışken söyleyeyim. Gelin pek biçare. Sırtında basma bir entarisi bile yok... Etrafta fazla kimse de yok ki gidip isteyeyim. Daha yeni geldin, sırası değil ama acaba çantanda eski işe yaramaz bir şey bulunur mu? Verelim fakire de sevinsin, yüzü gülsün... *(Feride bavulunu karıştırır, eski bir entari verir.)*

Feride - Bu iyi mi?

Nazife - İyi de söz mü? Kimbilir nasıl sevinecek fukara. Köyde entarinin böylesini kim gördü? Eh bana müsaade. *(Kalkar.)* Gideyim de bu emaneti vereyim. *(Çıkar.)*

Feride - *(Pencereye yaklaşarak)* Köyün ölülerini buraya mı gömüyorlar?

Hatice - Orası Zeyniler Kabristanı kızım. Eski zamandan kalma

orası. Şimdi cenazeleri başka yere gömüyorlar. Orası artık tarihi. Ben Zeyni Baba'nın fenerini yakmaya gidiyorum, şimdi gelirim.

Feride - Zeyni Baba kim Hatçe hanım?

Hatice - Himmeti hazır nazır olsun, bir mübarek kişi. Na şurada şu selvinin altında yatar. Ölmeden önce o türbede yedi yıl çile doldurmuş... *(Döner, dualar ederek merdivene doğru yürür.)*

Feride - *(Arkasından yetişir.)* Ben de geleyim sizinle?

Hatice - Gel kızım, gel elbet, isabet etmiş olursun gelirsen... *(Çıkarlar.)*

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Zeyni Baba'nın türbesi önünde)

Hatice - Gelir gelmez Zeyni Baba'yı ziyaret etmek istemen iyi oldu. Onun ruhu memnun olur, o da seni korur.

Feride - Demek bu Zeyni Baba'nın kudreti bu kadar büyük?

Hatice - Erenlerden o kızım... Bu köy eskiden Zeynilerinmiş... Zeyni Baba da onların en büyüğü... Kimsenin iyi edemediği hastaları hep buraya getirirler. Hele bir kötürüm kadın getirmişlerdi, buraya sırtta getirdiler, ayaklarıyla yürüye yürüye gitti. *(Geride, mezarlıkta, bir türbenin başında Hatçe Kadın üç kandil yakar. Birini servinin dalına, birini türbenin taşına, birini de sandukanın taşına koyar.)* Hadi kızım duanı et. Gönlünde ne dileğin varsa Zeyni Baba'dan iste. Köyde birisi öleceği vakit *(Son kandili yakar.)* Azrail Zeyni Baba'ya misafir olur derler. O vakit bu kandil kendi kendine söner. Şimdi kızım ben çekileyim. Sen Zeyni Baba'dan ne muradın varsa iste. *(Çekilir geriye, bekler.)*

Feride - *(Sandukanın önüne diz çöker, alnını eğer.)* Zeyni babacığım. Ben küçük, toy bir Çalıkuşu'yum sadece. Sana nasıl yalvar-

mak gerektiğini de bilmiyorum. Sen bu köyde yedi yıl güneş görmeden çile doldurmuşsun dediler az önce, belki de sen de insanların vefasızlığından, zalimliğinden kaçmışsındır. Bak babacığım. Senden bir şey istemeyeceğim. Bu yedi yıl içinde elbet güneşlerin, rüzgârların hasretini çektiğin olmuştur senin de... Senin o dakikaların acısına katlandıran o melek sabrından bana da ver. İnlemeden, ağlamadan çilemi doldurayım.

(Karanlık)

Müjgân - *(Perdenin önünde)* Hikâyemizin bundan sonraki kısımlarında Munise'yi tanıyacaksınız. Munise, dağların arasında unutulmuş bu küçük Anadolu köyünde hayatı sevdiren varlıklardan biridir Feride'ye. Munise, üvey anasından, dayaktan, hakaretten, açlıktan kaçar, karlı bir gecede Feride'ye sığınır. Feride öğrencileri arasında ilk görüşte sevdiği Munise'yi evlât edinir. *(Müjgân çekilir.)*

DÖRDÜNCÜ TABLO

(Feride'nin odası. Perde açıldığı zaman Munise yalnızdır. Ocağın rafından aldığı henüz açılmamış üç mektubu elinde evirir çevirir, merdivenden Feride'nin çıktığını duyunca mektupları çarçabuk minderin yastığı arkasına saklar.)

Feride - *(Girer.)* Ne yapıyorsun?

Munise - Minderi düzeltiyorum abacığım...

Feride - Gel hadi saçlarını tarayayım. *(Munise'yi dizlerinin arasına alır. Saçlarını çözer.)*

Munise - Abacığım senin neyin var?

Feride - Nasıl neyim var?

Munise - Üç dört gündür yüzün sapsarı...

Feride - Farkında değilim...

Munise - Bir yerin mi ağırıyor?

Feride - Biraz başım ağrıyor sadece, geçer...

Munise - Abacığım böyle sordum diye darılmadın değil mi bana?

Feride - Darılmadım kızım... *(Dışardan silâh sesleri gelir.)* Bu sesler ne?

Munise - Her zaman olur o sesler, abacığım. Candarmalar eşkıya kovalıyorlar herhalde...

Feride - Öyle mi? Ben ilk defa duyuyorum...

Munise - Benim güzel abacığım.

Feride - Uslu dur bakayım...

Munise - Sen çok güzelsin...

Feride - Sen doğru duracak mısın?

Munise - Peki abacığım...

Feride - Hem sen bundan sonra bana anne desen daha doğru olur...

Munise - Hiç olur mu abacığım...

Feride - Neden olmasın?

Munise - Sen küçüksün abacığım. Ben sana nasıl anne derim?

Feride - *(Parmağı ile korkutur.)* Seni şeytan seni! Neden küçük olayım? Ben yirmi yaşını geçmiş koskoca bir kadınım. Ne bakıyorsun yüzüme öyle maymun maymun... Yalan mı? Koskoca bir kadın değil miyim?

Munise - Sen benden o kadar büyük sayılmazsın ki abacığım... *(Feride güler.)* Sen daha gelin olacaksın. Ben senin düğününde saçımın iki tarafına teller takacağım. Kendin gibi güzel bir...

Feride - *(Onun ağzını eliyle kapatarak sözünü keser.)* Bir daha böyle bir şey duyarsam ağzından dudaklarını koparırım... *(Munise'nin gözleri ocağın yanındaki rafa kayar. Feride'nin aklına hemen mektuplar gelir. Ayağa fırlar. Mektupları arar.)* Nerede onlar?

Munise - Ben bir kabahat yaptım abacığım...

Feride - Ne yaptın?

Munise - Sen o mektuplar geleli beri hep üzülüyorsun, ben de belki senin elin varmıyor diye onları yaktım.

Feride - *(Hafif bir çığlıkla)* Ay! Ne yaptın sen öyle? *(Feride yerine oturur. Başını bileğine dayar, ağlar.)*

Munise - Abacığım ben yalan söyledim... *(Feride başını doğrultur, bekler.)* Ben mektuplarını yakmadım. Sana mahsus öyle söyledim. *(Mektupları minderin yastığının arkasından çıkarır, verir.)* Ama üzülmeseydin yakacaktım. Galiba çok sevdiğin birinden geliyor.

Feride - *(Birden irkilir.)* O nasıl söz öyle?

Munise - Ne bileyim abacığım, sevdiğinden olmasa böyle ağlar mısın?

Feride - *(Mektuplar elinde kalkar. Mektupları gaz lâmbasının ucundan tutuşturup bir bir ocağın içine atarken)* Mektuplar benim sevdiğim bir kimseden gelmiyor yavrum. Aksine nefret ettiğim bir düşmanımdan geliyor. Bak işte senin gözünün önünde yakıyorum onları. Şimdi inandın mı bana.

(Karanlık)

BEŞİNCİ TABLO

(Köyün misafir odası. Kalın kaputlu, kocaman çizmeli, şişman bir askeri doktor, "Hayrullah Bey". Merdiven basamağına oturmuş bir şeyler yazar. Sedyenin üstünde yaralı bir candarma yatar. Muhtar az ileride ayaktadır. Feride odaya girer. Doktor Feride'nin geldiğini farketmez.)

Hayrullah - Hay anasını parmaklarım donmuş be! Geçmişine yandığımın kalemi de kalem değil ki... Muhtar Allah bilir bu kalem senden de eski. Canına yandığımın köyü senin neren yeni ki...

Feride - Beni istetmişsiniz efendim...

Hayrullah - *(Başını kaldırır, Feride'yi görür.)* Öğretmen hanım mı? Kusura bakmayın. Yahu muhtar hatırın kalmasın ama, sana ayı dayı adını takanların yerden göğe kadar hakları varmış. Aramızda ka-

dın varmış da ne diye beni kibar kibar söyletiyorsun? *(Feride'ye)* Geldiğinizi görmedim hemşire hanım, yan odaya geçin... Hazırlanın bana yardım edeceksiniz. Orada musluk var. Ellerinizi, temizdir ama bir daha yıkayın... *(Feride çıkar.)* Bu öğretmen İstanbullu...

Muhtar - Hemen de nerden bildin doktor bey?

Hayrullah - Yürüyüşünden anladım. Görmedin mi bak nasıl keklik gibi sekiyor. Şimdi istersen yaşını da söyleyeyim. Hatun taş çatlasa kırkını aşmamıştır... *(Feride döner, doktor yazdığı kâğıdı muhtara verir. Muhtar çıkar.)* Efendim bu akşam silâh seslerini elbet duymuşsunuzdur. Onun sonucu. Önemli bir şey değil. Fakat bakılmaya muhtaç. Ben biraz sonra gideceğim. Yapılacak şey sıradan bir pansuman ama ağızlarına yüzlerine bulaştırmalarından korkuyorum. Onların doktora da güvenleri yoktur. Fırsat buldular mı hemen kocakarı ilâçlarına başvururlar. İster misiniz yaranın üstüne her türlü pislik yapıştırsınlar? Sizin görgünüz elbetteki başkadır. Yapılacak şeyleri ben size tarif ederim. Adamcağız ayaklanıncaya kadar bakarsınız artık. Yalnız bilmem yüreğiniz kaldırır mı?

Feride - Kaldırır doktor bey. Sinirlerim oldukça kuvvetlidir.

Hayrullah - *(Hayretle)* Sen açsana yüzünü bakayım... *(Feride çekinmeden peçesini kaldırır. Kahkahalarla)* Sen ne arıyorsun burada?

Feride - Sanırım beni tanıdığınızı söylemeye kalkmazsınız doktor bey?

Hayrullah - Kimliğini değil, türünü tanırım kızım, türünü. Hattâ ne yazık ki yeryüzünde çok azalmaya başlayan türünü tanırım...

Feride - *(Neşeli)* Mamutlar gibi mi efendim?

Hayrullah - Bırak şu sevimsiz yaratıkları canım! O fil azmanlarının tamamen tersine ufacık, hayat dolu, sağlam, zarif hattâ yaşlı olduğum için benim dememde zarar yok, güzel bir kibar çocuğu... Söyle bakayım, sen nereden düştün buralara?

Feride - Ben öğretmenim doktor bey, hizmet etmek istiyordum. Buraya gönderdiler. Ben yer ayırt etmem. Nerede isterlerse çalışırım.

Hayrullah - *(Dikkâtle onu süzer.)* Demek sen buraya hizmet et-

mek için geldin? Sırf Milli Eğitim'e, yurt çocuklarına hizmet etmek için öyle mi?

Feride - Evet, maksadım bu...

Hayrullah - Bu yaşta, bu çehre, bu yaradılışla mı? Sen doğruyu söylesene bana... Gözlerime bak bakayım... Ha şöyle... Ben bunları yutar mıyım sanıyorsun? Değil kızım asıl sebep başka! Hattâ geçim derdi de değil. Sen saklamaya çalıştıkça daha iyi görünüyor. Kim olduğunu, aileni, evinizi sorsam söylemezsin değil mi? Bak nasıl biliyorum. Bunda bir muamma var. Derin karıştıracak değilim. Aramızda bir işaret kâfi... *(Kısa sessizlik.)* Sana küçük bir hizmet etmeme izin verir misin? Seni daha iyi bir yere göndersem ister misin? Benim tek tük bildiklerim var Milli Eğitim'de...

Feride - Hayır, teşekkür ederim, yerimden memnunum..

Hayrullah - *(Gülerek omuzlarını silker. Alaylı)* Çok iyi, çok güzel... Fakat fedakârlıklar böyle kır sür gitmez. Günün birinde canın sıkılırsa bana iki satırlık bir şey yaz. Adresimi de bırakayım sana... İnsanlıktır bu...

Feride - Teşekkür ederim...

Hayrullah - Bu da bitti, şimdi gelelim işimize. Sana yapacağın işi göstereyim. *(Kerevette yatan yaralının üstündeki yağmurluğu açar.)* Nasılsın Molla? Biraz rahatladın mı? *(Yaralı davranmak ister.)* Kımıldama yat! Ağrın sızın var mı?

Yaralı - *(Halsiz, zorlukla)* Yok... Çok şükür... Sade buram...

Hayrullah - Göstermeye çalışma oğlum, ağzınla söyle... Neren ağrıyor?

Yaralı - Kemiğim. Elmacık kemiğim ağrıyor...

Hayrullah - *(Gülerek)* Ah benim sevgili ayılarım.. *(Yaralıyı okşar.)* Ağrıyan elmacık kemiğin değil, diz kapağın senin. *(Feride'ye dönerek.)* Benim ayıcıklarım bunlar. Benim ayıcıklarım hep böyledir. Diz kapağını elmacık kemiği sanır, midesini tabanında bilir ama yerine göre karşısına dikilenlere duman attırır. *(Yaralıya)* Geçer Molla, bir şeyin kalmaz on güne kadar, benden sağlam olursun. Vartayı atlattın, Allaha şükret ki az sola sapmamış o kurşun... Şimdi beni din-

le, bir haftaya kadar ayağa kalkmak ister misin? Ha! *(Yaralıda baş işareti.)* Öyleyse bu kızcağız ne derse yapacaksın anladın mı? Doktorun artık o. Yaranı değiştirecek... Eğer ev ilâcı filan diye bir halt karıştırdığını duyarsam vay haline!.. Lâmı cimi yok tekrar gelir çatır çatır keserim bacağını. *(Sargıları açmaya başlar.)*

Yaralı - Of!..

Hayrullah - Çüş...

Yaralı - Aman bey!..

Hayrullah - Kes sesini be! Yazık senin erkekliğine. Koskoca bıyıklı delikanlı herif, parmak kadar kızın yanında bağırmaya utanmıyor musun? *(Yaralı susar.)* Ha şöyle, sık dişini... *(Feride'ye işaretle kolay değil demek ister, sonra gene yaralıya döner.)* Aferin gördün mü... Bu yara değil oyuncak. *(Feride kollarını sıvar, aşağıdan verilen leğen, sıcak su gibi malzemeyi alır. Doktor Feride'ye işaretle suyu yaklaştırmasını anlatır.)* Böyle bir hastabakıcıya düşeceğimi bilsem, ben bile bir tarafımı şöyle zararsızca kestirirdim.

(Karanlık)

ALTINCI TABLO

(Zeyniler Okulu. Feride, kucağına aldığı Munise'nin saçlarını tararken, Hatçe hanım telâşla içeri girer.)

Hatice - Hocanım, hocanım müfettişler... Müfettişler...

Feride - Ne müfettişleri?

Hatice - *(Heyecanlı)* Bursa'dan müfettişler gelmişler. Dışardalar. Sizi istediler...

Feride - Geliyorum..

Munise - Ben de burada kalayım mı?

Feride - Sen yukarı çık beni bekle.. *(Hatçe kadınla Feride inerler.)*

Yeni Müdür - Öğretmen hanım mı? Teşerrüf ettim. Ben yeni Milli Eğitim Müdürü Raşit Nâzım... Bu ne karanlık yer böyle? Okul değil âdeta ahır... *(Bastonunun ucuyla öteyi beriyi yoklar.)*

Mühendis - Adetası falan yok, aslında da ahırmış galiba... Baksana işaretleri duruyor...

Feride - Arka taraf biraz daha aydınlıktır efendim.. *(Hep birlikte bir an sahneden çıkar, sonra geri dönerler.)*

Müdür - Anlaşıldı, anlaşıldı... Orası da burdan beter. *(Mühendise)* Monşer şuraya bak ne mizer, ne mizer, okul demeye bin tanık ister. Her zaman demez miyim radikal olmak gerekir diye! Ya hep ya hiç! Böyle ısrar etmeme bir defa daha hak veriyorsun ya? *(Feride'ye)* Efendim arkadaşımı tanıtayım: İl Bayındırlık Mühendisi Mümtaz Bey...

Feride - Öyle mi efendim. Pek güzel... *(Başıyla selâmlar.)*

Müdür - Azizim muazzam projelerim var! Her şeyi yıkıp yeniden yapacağım. Her şey tertemiz olacak! Yeni insan ancak yeni kurumlarda yetişir. İstediğim ödeneği vermezlerse vay hallerine! İşe iyice tedarikli başladım. İstanbul basını bir işaretime bakıyor. Ateş püskürmeye hazır bir batarya vaziyetinde âdeta... Şöyle parmağımı kaldırdım mı?.. Bam bum bam bum. Anlıyorsun ya! Ya bu kafanın içindeki dünya hakikat olacak ya ben postu kaptıracağım.. *(Monoklunu yerleştirir. Feride'ye)* Kaç öğrenciniz var?

Feride - Onüç kız, dört erkek çocuk efendim.

Müdür - Onyedi talebeye bir okul. Garip, lüks. Sen binayı gezecek misin Mümtaz?

Mümtaz - Mal meydanda, ne hacet! *(Yan gözle hep Feride'yi kollamaktadır. Bozuk bir Fransızca ile)* Quelle Belle Créature mon cher! Tu vois les couleurs brulent comme un incendie sur sa figure...

Müdür - *(Sıkılarak)* Soyez serieux mon cher, je vous en prie Nous sommes en école... *(Feride'ye)* Efendim ben bu okulu kapatmak kararındayım...

Feride - *(Şaşkın)* Niçin efendim? Bir şey mi oldu?

Müdür - Efendim böyle kepaze bir yapıda çocuk eğitilmez. Son-

ra öğrenciniz de az. Ben İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde kaldıkça bütün gayretimi sarfedeceğim. Köylerden çoğunu ucuz fakat zarif yeni okul yapılarına kavuşturmaya çalışacağım. Şimdi bana lütfen bilgi verir misiniz? *(... defterini çıkarır.)* Kaç öğrenciniz var demiştiniz?

Feride - Onüç kız, dört erkek...

Müdür - Öğrencilerinizin devam durumu, şöyle ortalama her gün kaçı okula geliyor?

Feride - Onbir ya da onikisi...

Müdür - *(Arkadaşına)* Gördünüz mü? *(Feride'ye)* Randıman alabiliyor musunuz?

Feride - Ne gibi efendim?

Müdür - Yani... Şey, verdiğiniz görevleri hazırlıyorlar mı? Kitap defter durumları nasıl? Zekâ düzeyleri ne ölçüde?

Feride - Zekâ düzeyleri hemen her yerdeki çocuklar gibi. Yalnız çoğunun kitabı yok yazık ki... Kitabı olanları olmayanla yan yana oturtuyorum, daha buna benzer önlemler alıyorum efendim...

Müdür - *(Arkadaşına)* Gördünüz mü? *(Feride'ye)* Efendim böyle okul olmaz, benim prensibim ya hep ya hiçtir. Size gelince sizi uygun düşecek başka bir yere tâyin ederim. Orada daha faydalı olursunuz. Önümüzdeki hafta Bursa'da olacak şekilde hazırlanın. İsminiz lütfen?

Feride - Feride...

Müdür - Efendim Avrupa'da güzel bir âdet var. Baba adını da ilâve ediyorlar, böylelikle daha açık bir isim oluyor, siz, öğretmensiniz bu gibi yenilikleri uygulamak size düşer. Faraza künye defterinize öğrencinizi Melâhat, babası Ali diye yazacağımıza Melâhat Ali deyiverirsiniz olur biter. Anlaşıldı mı efendim. Pederinizin ismi?

Feride - Nizamettin.

Müdür - Efendim şu halde size Feride Nizamettin diyeceğiz. Bu şekil size birden garip görünür ama, alışırsınız. Hangi okulda okudunuz?

Feride - *(Kararsız)* Özel öğrenim gördüm efendim.

Müdür - Dediğim gibi, Bursa'ya gelir gelmez beni ziyaret edin. Size uygun bir yer arayalım. Haydi Mümtaz programımızda daha iki köy var...

Mühendis - Quelle femme mon cher, magnifique. Laisse-moi ici, et va tout seul. Je veux voir encore ce beau visage!

Müdür - Vaktimiz yok, raporunuzu sonra yazarsınız. Haydi buyurun... *(Çıkarlar.)*

Hatice - *(Telâşla girer.)* Ben ne olacağım acaba Hocanım?

Feride - Bilmem ki... Niye müdür beye söylemedin?

Hatice - Bu yaştan sonra sokaklarda mı kalacağım? Yarabbi sen halime acı.

Feride - *(Teselli niyetiyle)* Senin için de bir şey düşünürler elbette.

Hatice - Unutacak olurlarsa sen artık bir zahmet Bursa'ya gidince hatırlatıverirsin.

Feride - Elimden bir şey gelirse yaparım Hatçe hanım merak etme... *(Nazife Molla yetişir.)*

Nazife - Hayrola Hatçe hanım, muhtarın dediği doğru mu?

Hatice - Ahh sorma Nazife Molla. Ne olacağım bilmem...

Nazife - Seni sokakta bırakacak değiller ya. Bu kadar yıllık hizmetin var. Bırakacak olurlarsa hakkını ara. Sarıl yakalarına bar bar bağır. Onu bunu sokağa atmakla okul kapatmak kolay elbet. *(Feride'ye)* Sen bizi bırakıp gideceksin kızım öyle mi?

Feride - Görevim, başka ne yapabilirim?

Munise - *(Koşarak gelir.)* Gidiyor muyuz abacığım? Gidiyor muyuz buradan?

Feride - Gidiyoruz kızım...

Nazife - Ah bari hâfızım da geliverseydi tasalanmazdım ama...

Hatice - Senin hâfızın nasıl olsa gelir...

Munise - *(Sevinçle sıçrar.)* Oh ne güzel, gidiyoruz, gidiyoruz...

Nazife - Benim başka bir niyetim vardı. Cenab-ı Hak yazmışsa gene olur belki de kimbilir?

Munise - *(Feride'nin boynuna sarılır.)* Ne zaman abacığım?

Feride - Yakında kızım... Hadi uslu dur...

Munise - Temelli değil mi? Buraya bir daha hiç dönmeyeceğiz değil mi?

Feride - Uslu dur ayıptır...

Hatice - *(Nazife'ye)* Cenab-ı Hak yazmışsa olur elbet.

Nazife - Artık kızım Bursa'ya gidince bize yerini bildirirsin...

Feride - Bildiririm Nazife Hanım...

Munise - *(Sıçrayarak el çırpar.)* Oh gidiyoruz... Ne güzel gidiyoruz gidiyoruz... Bursa'ya gidiyoruz...

(Karanlık)

YEDİNCİ TABLO

(Bursa'da Maarif Müdürlüğü. Birinci tablo'nun dekorunda bazı yeni eşya görülür. Zeyniler Okulu'nu teftişe gelen Milli Eğitim Müdürü bir taraftan bir ziyaretçisi ile konuşmakta, bir taraftan da odacısına duvardaki tabloları düzelttirmekte, odanın ötesini berisini toplattırmaktadır.)

Müdür - *(Odacıya)* Biraz sağa doğru oğlum. *(Odacı düzelttiği tabloyu kendi sağına göre çeker.)* Senin sağına doğru değil oğlum benim sağıma göre... Öyle değil oğlum biraz yukarıya doğru... Söz anlamaz mısın sen?.. Hah işte... Neyse hadi öbürünü de düzelt bakalım... Önce tozunu al. Ne yaptınız bugüne kadar bilmem ki... Esaslı hiç temizlik yapmamışsınız... *(Odacı, müdürün masasının tozunu alırken, sigara tablalarını yere devirir.)* Defol! *(Odacı çıkacak olur.)* Dur... *(Odacı şaşkın duraklar.)* Nereye gidiyorsun? Önce devirdiklerini topla. *(Misafire)* Efendim kusura bakmayın, sizin önünüzde böyle şeylerle uğraşıyorum. *(Feride girer, müdür Feride'yi görmez. Odacı elinde toz bezi odanın tozunu almaya devam eder. Müdür küçük bir el ay-*

nasında kravatını, saçlarını düzeltir.) Efendim Pierre Fort burada... Adını duymuşsunuzdur herhalde... *(Misafir hayır anlamına iki tarafa başını sallar.)* Duymadınız mı? Nasıl olur ünlü Pierre Fort... Fransız gazetecisi... Dün akşam valinin verdiği ziyafette tanıştık.

Misafir - Hangi gazetede yazıyor?

Müdür - Le Temps'da sanıyorum..

Misafir - Olabilir, ben yalnız Le Matin okurum.

Müdür - Efendim çok enteresan bir adam. Eğitim sorunlarıyla özellikle ilgileniyor... Gazetesine "Yeşil Bursa'da Birkaç Gün" başlığı altında bir dizi yazı hazırladığını söyledi. Bursa'da eğitim atılımlarına özellikle yer ayıracak. Kendisini bekliyorum... *(Saatine bakar, kravatını saçlarını düzeltir.)* Şimdi neredeyse gelir. Yanında karısı da var... Bu vesileyle siz de tanışmış olursunuz. Karısı İstanbullu, daha doğrusu öğrenciliği sırasında İstanbul'daymış... Sörler mektebini bitirmiş. Sonra Paris'e gitmiş. Bize karşı özel sempatileri var. Bakalım gelsinler kendilerine bir iki okulumuzu göstermek istiyorum. Gerçi öyle bir Avrupalıya göğsümüzü gere gere gösterecek bir okulumuz da yok ama biraz politika yapacağız çaresiz... Ama ben gene de lehimize bir yazı koparabileceğimizi umuyorum... *(Geriye döner Feride'yi görür.)* Ne istiyorsunuz hanım?

Misafir - Sizi ziyaret etmemi emretmiştiniz efendim...

Müdür - Hatırlayamadım. Kimsiniz siz?

Feride - Zeyniler Köyü öğretmeni Feride Nizamettin... Geçen hafta kapanmasını emrettiğiniz okul...

Müdür - Evet, hatırladım. Yarın sabah gelin...

Feride - *(Kararsız)* Beyefendi, beklemeye vaktim yok, yeni bir iş vereceğinizi vaadetmiştiniz. Emrederseniz yapılacak muamele başlasın.

Müdür - Hanımefendi şu anda ilgilenemem sizinle. Telâşım var görmüyor musunuz... *(Feride'ye)* Ziyaretçi bekliyorum. Randevum var... Yarın sabah ya da öbür gün gelin...

Feride - Fakat...

Müdür - Hâlâ burada duruyorsunuz... Yeni bir iş vermek o kadar kolay mı hanım? Bakalım açık yer var mı? Önce onu inceleyeceğiz. Sonra sizin vaziyetiniz o açık yere tayin edilmeye uygun mu onu da araştıracağız. Daha bunun gibi bir sürü mesele...

Feride - Nasıl bir yer olursa olsun gitmeye razıyım beyefendi... Söylemeye utanıyorum... Fakat sizden hemen bir iş istemek zorundayım...

Müdür - *(Asabi)* Peki Çadırlı Köyü öğretmenliği boş. İster misiniz? Berbat bir yerdir.

Feride - *(Başı önünde hafif bir sesle)* Peki efendim, kabul etmek zorundayım.

Müdür - O halde içeri gidin, başkâtibe söyleyin tayininizi yapsın. *(Feride kapıya doğru döneceği sırada, bir kalabalık kapıyı kapatır. Müdür odacıya temizlik işini bırakmasını telâşla el kol işaretleri ile anlatırken kapıya koşar. Feride'yi unutmuştur. Gelen Pierre Fort ile karısını karşılar. Gazeteci ile karısına İl Bayındırlık Mühendisi Mümtaz ile daha iki kişi refakat etmektedirler.)* Entrez Madame. Je vous en prie... *(Giren kadın Feride'yi görünce sevinç çığlığı atar.)*

Mişel - Tiens! Qu'est-ce que je vois? Çalıkuşu! Ma Petite Çalıkuşu. *(Sarılırlar)* Ma Chèrie, ma migonne... Que je suis heureuse. Mais dis-moi qu'est ce que tu cherches ici?

Feride - Moi, je suis institutrice...

Mişel - C'est vrai! Mais quel drôle de costume portes-tu lâ? *(Feride'yi ellerinden tutup odanın ortasına çeker, yanaklarından öper. Odadakiler şaşkın şaşkın onları seyreder. Kocasına)* Pierre, viens, tu sais qui est-ce? C'est ma petite Çalıkuşu... Je te présente mon mari, Pierre Fort..

P. Fort - Enchanté Mademoissele... Je suis très honoré de faire votre connaissence... Ma femme m'avait toujours parlé de vous... *(Odadakilere)* Mademoiselle est l'une des meilleures amies de ma femme... *(Müdür herkesle birlikte Feride'ye de Mişel'in yanında yer gösterir.)*

Müdür - Buyurun Feride hanımefendi... Buyurun oturun rica

ederim. *(Erkekler kendi aralarında konuşmaya başlarlar. Feride ile Mişel konuşmalarını Türkçeye çevirirler. Mühendis şaşkındır.)*

Mişel - Chèrie sen eskiden nişanlı. N'oldu senin nişanlı? Sen burada ne yapıyor? İstanbul'da kimse bilmiyor sen nerede, ne yapıyor? N'oldu senin nişanli? Nerde şimdi nişanli? Nerde şimdi? Dis-moi nerde?

Feride - *(Yavaş sesle)* Geçen sonbaharda kaybettik...

Mişel - Ma pauvre Çalıkuşu. Ben şimdi anladı, sen niçin burda!..

P. Fort - *(Feride'ye)* Je voudrais visiter votre école mademoiselle. Puis-je vous demander dans quelle heureuse école de votre pays vous enseignez?

Feride - *(Müdüre)* Bendenize önerdiğiniz okul hangisiydi? Monsieur Pierre Fort okulumuzu ziyaret etmek lütfunda bulunacaklar... Çadırlı Köyü buyurmuştunuz galiba?

P. Fort - *(Not defterine davranır, bozuk bir Türkçe ile)* Nasil? Çağırla, Çanirli?..

Müdür - *(Telâşlanır)* Matmazel Feride hanımefendi... Halkımıza hizmet için mutlaka köye gitmekte ısrar etmezseniz kız öğretmen mektebinin Fransızca öğretmenliğini kabul etmenizi rica ediyorum. *(Şaşkınlıkla P. Fort'a)* C'est plus raisonable n'est-ce pas? *(Feride'ye)* Yarından itibaren kız öğretmen okulunda göreve başlayacaksınız efendim...

PERDE

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Müjgân - *(Perdenin önünde)* Feride, ertesi gün Bursa Kız Öğretmen Okulu'nda görevine başlar. Feride öğrencilerini, öğrencileri de Feride'yi hemen severler. Feride Bursa'da Munisesi ile birlikte üç odalı şirin, çok sevdiği bir eve yerleşir. Yeni yaşayışından, acısını unutacak kadar memnundur. Fakat Feride'nin bu defaki sevinci de ancak sekiz ay sürer. Kız Öğretmen Okulu'nun musiki öğretmeni Şeyh Yusuf Efendi, platonik duygularla Feride'ye âşık olur. Feride'nin bu duyarlı, yetenekli meslek arkadaşına beslediği saygı çevrede yanlış anlaşılır. Uzun süredir hasta olan Şeyh Yusuf Efendi'nin ölümü üzerine çıkan dedikodular yüzünden Feride, Bursa'da da sokağa çıkamaz olur. Başka yere tayinini istemek zorunda kalır. Feride'yi Çanakkale Ortaokulu Fransızca öğretmenliğine tayin ederler. *(Müjgân çekilir.)*

BİRİNCİ TABLO

(Feride'nin Çanakkale'deki evi. Perde açıldığı sırada Feride odasında yalnızdır. Aynanın önünde oturmuş, aynanın kenarına iliştirdiği bir saç modeline bakarak saçlarını yapmaktadır. Perde açıldıktan sonra kalkar, saç modelini aynanın kenarından alır, modele bakarak aynada saçlarını kontrol eder. Sonra modeli kaldırır, odasındaki kuşlarla uğraşmaya başlar, kapı çalınır.)

Feride - *(Dışarıya seslenir.)* Munise kapıya bakar mısın?

Munise - *(Dışardan)* Abacığım misafir geldi...

Feride - İçeriye alsana. *(Munise sırtında siyah bir çarşaf, yüzü peçeli içeri girer. Feride şaşkın gelenin kim olduğunu çıkarmaya çalışırken, Munise birden peçesini açar. Feride'nin kucağına atılır. Gülüşürler.)*

Munise - Abacığım şaka yaptım.

Feride - Seni maskara seni.

Munise - Şakama darılmadın ya?

Feride - Sen artık kocaman genç kız oldun.

Munise - Fena mı?

Feride - Seni yakında elimden kaçıracağım diye korkuyorum. Aklın fikrin gelin olmakta. Gelin olup da beni yalnız bırakacaksın öyle mi?

Munise - Ne yapayım abacığım, âdet böyle, kabahat bende mi?

Feride - Demek bir yabancının karısı olup beni bırakacaksın? *(Munise güler, karşılık vermez.)* Neyse gelin olsan bile daha yirmi yaşına kadar vakit var.

Munise - Yirmi yaş çok değil mi abacığım.

Feride - O halde ondokuz, bilemedin onsekiz. Sinsi sinsi gülme öyle. Onsekizinden aşağı dünyada olmaz. *(Kapı çalınır.)* Bu sefer sahiden misafir geldi galiba. Bak bakalım kim? *(Munise çıkar. Feride onun çarşafını kaldırır.)*

Munise - *(Dışardan)* Nazmiye öğretmen geldi.

Feride - Buyursun.

Nazmiye - *(Girer.)* Nasılsın şekerim. *(Öpüşürler.)*

Feride - Teşekkür ederim.

Nazmiye - *(Otururken)* Bu ne güzel saç böyle? Çok şeker olmuşsun... Vallahi Gülbeşeker dedikleri kadar varsın.

Feride - Ne Gülbeşekeri?

Nazmiye - Sana Çanakkale'de taktıkları addan haberin yok mu? Sağda solda herkesin Gülbeşeker dediği hiç kulağına gelmedi mi?

Feride - *(Elleriyle yüzünü kapatır.)* Ayy, o ben miyim? Bursa'da ipekböceği derlerdi, burda da mı peşime bir ad takmalarından kurtulamadım.

Nazmiye - Sensin elbet, fena mı? Güzel isim. Sen gerçekten hem gül, hem de şekersin canım. Bulan güzel bulmuş, bir yere mi gideceksin?

Feride - Abdürrahim Paşa'lara yemeğe çağırdılar...

Nazmiye - Sahi mi? Ne mutlu sana. Bir konakları var, şaşıracaksın görünce. Geçen yıl beni de bir kere çağırmışlardı. Neyse sen hele bir git gel de, o konuyu o zaman konuşuruz. Ben seni tutacak değilim. Sadece seni bir bağ eğlencesine çağırmaya gelmiştim. Onu söyleyip gideceğim.

Feride - Biliyorsun ki ben pek bir yere çıkmıyorum. Kalabalıkla pek başım hoş değildir.

Nazmiye - Önce beni dinle, ne olduğunu anla da ondan sonra karşı çık.

Feride - Karşı çıkmak için söylemiyorum. Abdürrahim Paşa'lara da kızlarının bütün öğretmenlerini bir defa çağırmaları âdet olduğu için gidiyorum. Canımın istediği için değil.

Nazmiye - Çok iyi ediyorsun, şöyle arada sırada evden çıkmaya kendini alıştırsan bizde bari daha sık yüzünü görürüz. Ne bu Allahaşkına, bütün gün sıkılmıyor musun evde kapalı kalmaktan.

Feride - Ne yapayım? Evden dışarı bir adım atacak olsam, dikkâti çekiyor, dedikodu oluyor. Evde oyalanacak bir şey buluyorum nasıl olsa. Kuşlara bakmak bir hayli eğlendiriyor beni. Bursa'dan gelirken Munise'nin bir oğlağı vardı, onu getirememiştik. Çocuk üzüldü. Bu kuşları sözde oğlağının yerini tutsun, o üzülmesin diye aldım, ama ben galiba daha çok eğleniyorum.

Nazmiye - Kuşların çok cici şeyler, ama bana göre değil. Ne türlüsü olursa olsun hayvanlarla uğraşmak beni sıkar.

Feride - Ben hemen hemen bütün hayvanları severim.

Nazmiye - Şimdi sen söyle bakalım, benim bağ çağrısını kabul etmeyecek misin?

Feride - Ne zaman bu eğlence?

Nazmiye - Canım öyle büyütülecek şey de değil aslında. Üç beş yakın dost arasında. Sen ne zaman istersen o zaman. Onun için sana danışmaya geldim. Sen bu akşam dersen bu akşam olur. Sana nişanlımı tanıştırmak istiyorum. Onun teyzesinin bağına gideceğiz.

Feride - Çok teşekkür ederim ama...

Nazmiye - Söyle ne zaman vakit uygun. Kabul etmezsen vallahi gücenirim.

Feride - Doğrusunu istersen üstelemesen daha çok gönlüm olur. Benim gözüm yıldı bu küçük yerlerden. Dedikodulardan son derece rahatsız oluyorum.

Nazmiye - Sen böyle herkesin dediğine kulak verecek olursan...

Feride - Yoksa ben de bir hava almak isterim elbet. Nerede bu bağ?

Nazmiye - Subaşında çok güzel bir yer.

Feride - Sen daha önce gittin mi bu bağa?

Nazmiye - Elbette. Feridun'un teyzesinin bağı. Feridun ile bir yıldır nişanlıyız biliyorsun.. Bakalım Feridun'u görünce zevkimi nasıl bulacaksın? Geleceksin değil mi?

Feride - Başka kimler bulunacak bu eğlencede?

Nazmiye - İkimiz, Feridun, daha olsa olsa Feridun'un evli birkaç arkadaşıyla eşleri.

Feride - Bu eğlencenin dedikodulara yol açmayacağına eminsin yani öyle mi?

Nazmiye - Huyunu bilmesem gücenirdim şimdi sana. Kuzum hiç mi güvenin yok bana? Kaç aydır arkadaşız.

Feride - Bir de beni düşündüren, orası bir hayli uzak. Gece vakti nasıl döneceğiz?

Nazmiye - Dönecek değiliz ki. Feridun'un teyzesi konuklarını dünyada gece vakti bırakmaz. Yatırır ertesi sabah gönderir. Gece orda kalırız, ertesi sabah birlikte döneriz.

Feride - Şu halde bu iş olmayacak. Munise'yi yalnız bırakamam.

Nazmiye - *(Keyfi kaçar.)* İstersen Munise'yi de al yanına. Nasıl olsa ona da bir yer bulunur. Oldu mu gönlün?

Feride - Peki öyleyse.

Nazmiye - Ne zaman gelebilirsin? Yarından sonra olur mu?

Feride - Olur.

Nazmiye - Hah şöyle. Sana hayret ediyorum vallahi. Halbuki neşeli bir yaradılışın var. Ama hiç de yaradılışına uygun bir şekilde yaşamıyorsun. Adeta yaşamaktan ürküyor gibisin. İstesen ne kadar iyi arkadaş olabilirdik seninle...

Feride - Gene de iyi arkadaş değil miyiz?

Nazmiye - O zaman daha başka türlü olurdu... Sen Abdurrahim Paşa'lara ilk defa gidiyorsun değil mi?

Feride - Evet.

Nazmiye - Bak sana bir haber vereyim de, Abdurrahim Paşa'larda tanıdığın biriyle karşılaşırsan hayret etme.

Feride - Ne gibi bir haber?

Nazmiye - Abdurrahim Paşa'lar kim biliyor musun?

Feride - Çok bir şey bilmiyorum. Küçük kızları öğrencim, bir de yaşayışlarının debdebesi hakkında sizlerden bir şeyler duydum, hepsi o kadar.

Nazmiye - Geçen gün okulun bahçesinde senden su isteyen genç işçiyi hatırlıyor musun?

Feride - Hangi işçiyi?

Nazmiye - Hani sen çocuklarla ders arası bahçedeydin.. Okulun yıkık bahçe duvarına bitişik bağda çalışan işçilerden biri geldi senden su istedi, sen de çocuklardan birini su getirmesi için gönderdin.

Feride - Evet hatırladım. Ne olmuş?

Nazmiye - O aslında işçi değildi. Kimdi biliyor musun?

Feride - Nereden bileyim? Görüyorsun ki güçlükle hatırladım.

Nazmiye - Abdurrahim Paşa'nın yeğeniydi. Kendisi kurmay yüzbaşı, adı da İhsan. Arkadaşlarıyla seninle konuşacağına bahse girmiş. Sırf seninle konuşabilmek için o kılığa girmiş.

Feride - Beni konağa çağırmalarının bununla bir ilişkisi olamaz herhalde. Ne de olsa bizim sınıfın bütün öğretmenlerini birer defa yemeğe çağırdılar.

Nazmiye - Kim bilir belki de vardır. Senin haberin olsun da.

Munise - *(Girer.)* Abacığım paşaların arabası geldi.

Feride - İniyorum kızım. *(Nazmiye'ye)* Teşekkür ederim. Kusura bakmazsın değil mi?

Nazmiye - Rica ederim. Yarından sonra akşama doğru gelir seni alırım. Unutmazsın değil mi?

Feride - Beklerim.

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Abdurrahim Paşa'ların bahçesi)

Büyük Hanım - Sizi tanıdığıma pek memnun oldum hanım kızım. Bunu böyle sık sık tekrarladığım için kusuruma bakmayın. Size pek kanım ısındığı için söylüyorum.

Feride - Teşekkür ederim. *(Bir emireri kahve fincanlarını alır.)*

Büyük Hanım - Nerime de sayenizde seviyesine uygun bir arkadaş buldu, artık ümit ederim ki bize sık sık gelmekten çekinmezsiniz.

Feride - Gelmeye çalışırım efendim.

Büyük Hanım - Küçük kızım her zaman sizi överdi. Fransızca öğretmenimiz çok kibar bir hanım derdi ama ne bileyim dediklerinin doğru olabileceğine pek ihtimal veremiyordum. Doğrusu İstanbul'un dışında öyle görgülü, iyi yetiştirilmiş genç bir kızla karşılaşmak pek güç. Niçin öğretmenlik ediyorsunuz hanım kızım? Siz çok daha yüksek bir hayata lâyıksınız.

Feride - Mesleğimi seviyorum hanımefendi. Kendime göre de şerefli buluyorum.

Büyük Hanım - Elbette seveceksiniz hanım kızım. Aksini söylemedim. Bize sık sık geleceğinizi vaad ediyorsunuz değil mi?

Feride - Gelmek isterdim hanımefendi. Fakat bilmem ki etraf bunu nasıl karşılar?

Büyük Hanım - Nasıl karşılayacak hanım kızım. Siz zaten meziyetlerinizle çağrıldığınız her eve şeref katarsınız.

Feride - Çok lütufkârsınız hanımefendi. Fakat etrafın böyle düşünmeyeceği, sizden bir şey beklediğim şüphesine kapılacağı kesin.

Büyük Hanım - Sizin bir şey beklemediğinizi gördükçe de etrafın şüphesi kaybolur. Nerime, Feride Hanım tam senin aradığın arkadaş yavrum. Kendisini bırakma. *(Feride'ye)* Nerime gerçekten burada pek yalnız kaldı. Dediğim gibi seviyesine uygun, görüşebileceği kimse yok etrafta. Hanım kızım tecessüsümü bağışlayın. Acaba kimlerdensiniz? İstanbul'da belki de ailenizi tanıyabilirim.

Feride - Tahmin etmiyorum hanımefendi.

Büyük Hanım - Kimlerdensiniz? Bakalım hele siz bir söyleyin de.

Feride - İyice bir ailenin yoksul düşmüş bir kızıyım hanımefendi. Ailem hakkında söyleyebileceğim bu kadar.

Büyük Hanım - Üzülmeyin hanım kızım asalet asalettir. Siz bu güzelliğiniz bu meziyetlerinizle asaletinizle uygun bir hayata kavuşabilirsiniz tekrar. Orası sizin elinizde. Meselâ çok iyi bir yere gelin olabilirsiniz.

Feride - Belki hanımefendi. Bugüne kadar bu türlü isteklerle de karşılaşmışımdır. Fakat ben kendi alnımın teriyle kendimi geçindirmeyi daha iyi buldum... İnanın ki mesleğim beni mutlu etmeye yetiyor. Çalışmayı seviyorum.

Büyük Hanım - Sizi, iyice bir ailenin iyice bir çocuğuna isteseler gene reddedecek misiniz?

Feride - Kazandığım bu şeref için teşekkür ederim elbet, fakat karşılığımın değişeceğini sanmıyorum.

Büyük Hanım - Kısmet neyse o olur derler... Ben bir dakikanızı rica edeyim Nerime size biraz bahçeyi gezdirsin. *(Çıkar.)*

Feride - Nasıl dilerseniz efendim.

Büyük Hanım - *(Nerime'ye)* Hadi Nerime, siz daha iyi anlaşırsınız... Ben ilâcımı alayım dönerim. *(Feride ile Nerime dolaşırlar. Bahçe bin çeşit ot, saksı, abur cubur doludur.)*

Nerime - Henüz bahçemiz pek öyle görülecek gibi değil ama, geldiğimiz zamanki durumunu bir görseydiniz... Çırılçıplaktı âdeta, bu çamları, bu çiçekleri hep paşa babam diktirdi. *(Ağaçların arasından çıkan İhsan'la karşılaşırlar. Hayretle)* Aaa! İhsan, sen burda mıydın? Nerden çıktın ayol? Feride Hanımefendi siz de benim gibi İstanbullusunuz. Amcazadem, süt kardeşim İhsan'ı sizinle tanıştırmamda bir sakınca görmezsiniz herhalde.

Feride - Bilâkis çok memnun olurum efendim. *(Kendini takdim eder.)* Feride Nizamettin, eğitim ordusunun küçük subaylarından. *(İhsan önce Feride'yi askerce selâmlayacak olur, başı açıktır. Elini yarı yolda indirir, uzatmak ister, fakat bu defa elindeki eldiveni görür elini telâşla geri çeker.)*

Feride - Amcazadeniz bana bahçeyi gezdiriyorlar. Siz de paşa amcanız gibi çiçeklere meraklı mısınız?

İhsan - Ben çiçeklerle uğraşmaya pek vakit bulamıyorum efendim.

Feride - Öyle mi? Ben sizin bahçe işleriyle uğraştığınızı zannediyordum.

İhsan - Bu bahçe doğrudan doğruya amcamın beğenisi eseridir efendim. Benim en küçük bir emeğim geçmiş değil.

Feride - Buyurun siz de bizimle, beraber gezelim isterseniz.

İhsan - Teşekkür ederim. Ben sizi rahatsız etmiş olmayayım efendim. Esasen dışarı çıkmak üzereydim. *(İhsan çıkar.)*

Nerime - *(Kararsız)* Feride Hanım, İhsan'ı tanıdınız.

Feride - Evet.

Nerime - Biraz önceki sözünüzden ben de öyle anladım. Aklınıza belki bir şey gelir. İşin doğrusunu size söyleyeyim.

Feride - Gerekmez, ben işin doğrusunu zaten biliyorum efendim.

Nerime - İhsan son derece ince yaradılışlıdır. Üşenmeden işçi kılığına girip sizinle görüşmeye kalkması gerçi biraz tuhaf ama...

Feride - Görüyorsunuz biraz önce kendileriyle görüştük. Bu kadar zahmete katlanmalarına hiç de gerek yoktu. *(Büyük hanım döner.)*

Büyük Hanım - Buyurun oturun. Nasıl Feride hanım, sıkılmadınız ya?

Feride - Çok memnun kaldım efendim. Bu arada yeğeninizle de tanıştım.

Büyük Hanım - İhsan'la mı? O yaramaz bahçede miydi? Bana görünmedi bugün.

Nerime - Dışarıya çıkmak üzereymiş, bahçeden geçerken karşılaştık.

Büyük Hanım - Buna ayrıca memnun oldum. İhsan'ı nasıl buldunuz hanımefendi kızım.

Feride - Çok iyi bir genç görünüyor hanımefendi.

Büyük Hanım - Eli yüzü düzgüncedir. Öğrenimi de iyidir. Bir üst dereceyle Beyrut'a tayin edildi.

Feride - Ne kadar iyi! Gerçekten güzel, sevimli bir genç. Dediğiniz gibi iyi yetişmiş görünüyor efendim.

Büyük Hanım - *(Memnun)* Allah sizden razı olsun kızım. İşimi kolaylaştırdınız. Ben İhsan'ın aynı zamanda süt annesiyim. Evlât gibi onu kendi elimde büyüttüm. Feride Hanım kızım, genç kızlarla doğrudan doğruya bu konuyu konuşmak olmaz, ama maşallah siz pek akıllı uslusunuz. Sizi Allah'ın emriyle İhsan'a istiyorum. Sizi pek beğenmiş. Mademki siz de onu beğendiniz, inşallah mutlu olursunuz. Bir ay izin alırız, düğününüzü burada yaparız. Sonra birlikte Beyrut'a gidersiniz. Olmaz mı?

Feride - Hanımefendi bu kadarı cariyeniz için büyük bir şeref. Size de İhsan Bey'e de bütün kalbimle teşekkür ederim. Fakat mümkün değil.

Büyük Hanım - Niçin kızım? Biraz önce beğendiğinizi, güzel bulduğunuzu söylememiş miydiniz?

Feride - Gene de tekrar ederim efendim. İhsan bey gerçekten değerli, yakışıklı bir genç fakat evlenebileceğimizi aklımdan bile geçir-

medim. Şayet böyle bir şey düşünseydim meziyetlerini bu kadar açıkça övebilir miydim? Bu türlü hareket bir genç kız için fazla serbestlik kaçmaz mıydı? *(Ana kız bakışırlar, sessizlik.)*

Nerime - *(Feride'nin ellerini tutar.)* Feride hanım herhalde kesin karşılığınız böyle olmayacak. Çünkü İhsan çok üzülecek emin olun.

Feride - İhsan Bey kimi isterse alabilir efendim. Üzülmeleri için ortada bir neden yok.

Nerime - Öyle ama, o sizi almak istiyor. Demin size arkadaşlarıyla bahse tutuştuğunu, bu yüzden işçi kılığına girdiğini söyleyecektim, fakat doğrusu bu neden daha da başka. Zavallı çocuk sizinle karşılaştığı ilk günden beri öyle perişan ki...

Feride - Emin olun evlilik benim şimdilik aklımdan geçen bir konu değil. Evlenmek konusunda herhangi bir kararım olsaydı, İhsan beyin önerisine hayır diyemezdim. Buna inanmanızı rica ederim. Ben izninizi rica edeceğim. Eve dönmem gerekiyor.

Büyük Hanım - Siz bilirsiniz kızım.

Nerime - Kuzum anne, artık Feride hanımın karşılığını İhsan'a siz söylersiniz, benim dilim varmayacak. Feride hanımın reddedeceğini aklından bile geçirmiyordu. O kadar üzülecek ki... Şimdiden biliyorum. *(Kalkarlarken)*

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Bağ evinde. Feride ile Munise perde açıldığı sırada üst kattaki odada yalnızdırlar. Akşam olmaktadır. Bozuk bir kemanın akord edildiği, kadın erkek sesleri, kahkahalar, hafif çığlıklar duyulur. Feride endişesini gizlemeye çalışarak Munise ile ilgilenir.)

Munise - Abacığım neredeyiz?

Feride - Nazmiye Hocanımın teyzesinin bağında kızım.

Munise - Abacığım, o kadın Nazmiye öğretmenin teyzesi mi?

Feride - Teyzesi dedim ya kızım.

Munise - Abacığım, darılma ama, ben o kadını hiç sevmedim.

Feride - Sus, böyle konuşma. Misafirlikteyiz, ayıptır.

Munise - Ayıptır ama ne yapayım, fena bir kadına benziyor o...

Feride - Öyleyse bir daha buraya gelmeyiz, şimdi sus.

Munise - Geliyor galiba. *(Ev sahibesi elinde lâmba girer. Yaşlı, şişman, boyalı saçlı, fazla süslüdür.)*

Binnaz - Elmas kızım, sıkılmadınız ya inşallah?

Feride - Sıkılmadık efendim.

Binnaz - *(Lâmbanın fitilini düzelterek.)* Ben sizi ihmal ettim biraz ama bilerek öyle hareket ettim. Güneş batarken bu bahçenin güzelliğine doyulmaz. *(Lâmbayı yakar.)* Akşamın tadını çıkarmanızı istedim. Hele ay ışığı oldu mu bu bahçelerin cennetten farkı kalmaz. İnşallah bundan sonra sık sık gelirsiniz de buraların güzelliğinden yararlanırsınız. *(Lâmbayı yaklaştırır, sonra rafa bırakır.)* Gerçekten övdükleri kadar varmışsın kızım. Gülbeşeker dediklerini duyardım da, seni görmeyi merak ederdim. Sana Gülbeşeker demek bile az. *(Nazmiye, ardından iki subay odaya girerler. Feride koluyla saçlarını kapamak ister.)*

Nazmiye - *(Gülerek)* Cicim, sen de ne kadar dışarlıklı olmuşsun böyle. Herhalde benim nişanlımdan kaçacak değilsin. Çek kolunu, ayıp vallahi. *(Ev sahibesi Munise'yi odadan çıkarırken Nazmiye subayları takdim eder.)* Feridun Bey, nişanlım, Feride Hanım, arkadaşım. Talihime iki sevdiğimin isimleri de birbirine yakın düştü.

Feridun - *(Ağzını yayarak güler. Feride'nin elini kaba bir şekilde sıkar.)* Efendim, âlemimize şeref verdiğiniz için teşekkürlerimi ve minnetlerimi arzedeceğim. *(Arkadaşını takdim eder.)* Müsaade buyurursanız kulunuz da candan, bir arkadaşı size takdim edeyim. Binbaşı Burhanettin Bey, binbaşı ama bildiğiniz binbaşılardan değil. Meşhur Solakzadelerin küçük mahdumu...

Burhan - Burhanettin bendeniz efendim. Peder merhum, emlâki içinde en çok bu bağı severdi. "Burası uğurludur, bana ne mutlu-

luk geldiyse bu bağdan geldi" demeyi alışkanlık edinmişti. Tenezzülen teşrif ettiğinizi görünce, merhumun bu sözlerindeki hakikati bendeniz bir kere daha keşfetmiş oldum. *(Feride, Burhan beyin bağla ilgisinden şaşkın Nazmiye'ye bakar, Nazmiye nişanlısına sokulur, bakışlarını kaçırır. Ev sahibesi odaya bir içki tepsisi bırakıp çıkar. Bozuk bir keman taksimi duyulur. Burhan bey odadakilere sırtı dönük içkileri dağıtır.)*

Burhan - *(Feride'ye bir kadeh şarap uzatır.)* İnayeten kabul buyurmaz mısınız küçük hanım?

Feride - *(Başıyla reddeder, hafifçe mırıldanır.)* İstemem.

Burhan - *(Sokularak eğilir.)* Zararlı bir şey değil küçük hanım. Dünyanın en hafif, en masum içkisi emin olun, öyle değil mi Nazmiye Hanım?

Nazmiye - Israr etmeyiniz Burhan Bey. Feride burada kendi evinde sayılır. Nasıl isterse öyle hareket etsin.

Binnaz - *(Girer.)* Elmas kızım yemek vakti geldi. Sofrada birkaç misafirimiz var, sizi bekliyorlar. *(Aşağıdan gürültüler)*

Feride - Teşekkür ederim. Rahatsızım. Beni burada bırakın.

Nazmiye - Ferideciğim vallahi yabancılar değil. Feridun'la Burhan Bey'in bir iki arkadaşı, onların eşleri ile nişanlıları... Gelmezsen çok ayıp olur. Hepsi de seni tanımak için geldiler.

Feride - *(Bileklerini Nazmiye'den kurtarır.)* Bırak beni... Rica ederim bırak.

Burhan - Misafirimiz ne emrederse, nasıl isterse öyle hareket etmek borcumuz. Siz öbür çağrılanların yanına ininiz, Feride Hanım'ın biraz rahatsız olduğunu söyleyiniz. Binnaz Hanım siz de bizim yiyeceklerimizi buraya getiriniz.

Feride - Teşekkür ederim, aç değilim, benim için zahmete lüzum yok. Siz de arkadaşlarınızdan, misafirlerinizden ayrılmayınız.

Burhan - Müsaade buyurursanız ben size hizmet edeyim efendim. Öbür misafirlerim her zaman gelip giden arkadaşlarım, yabancı değiller.

Feride - Siz gene onları yalnız bırakmayın.

Nazmiye - Ferideciğim makul ol Allahaşkına.

Burhan - Size hizmet etmek şerefinden bendenizi mahrum etmeyin Feride Hanım. *(Merdivene yaklaşan kahkahalar, çığlıklar.)*

I. Ses - Burhan Bey geliyoruz.

II. Ses - Hani Gülbeşeker? Gülbeşeker nerede?

Sesler - Görelim bakalım. Gülbeşekeri görmek isteriz... Burhan Bey, unuttun mu sözünü yoksa? Gülbeşekeri getiremedin mi yoksa? *(Odada şaşkınlık, Feride doğrulur, pencerenin pervazlarını yakalar.)*

Feride - Dışarı... Çıkın hepiniz... Dışarı çıkın diyorum... Yüzsüzler...

Nazmiye - Ferideciğim yanlış anladın bizi...

Feride - Sen sus... *(Ev sahibesine)* Çarşafımı getirin benim.

Munise - *(Koşarak girer, ağlayarak Feride'ye sarılır.)* Abacığım, abacığım gidelim buradan gidelim.

Feride - Gidiyoruz kızım. *(Binnaz'a)* Size çarşafımı getirin dedim.

Nazmiye - Makul ol Feride, nasıl gidebilirsin bu saatte?

Feride - Yollar buradan daha az tehlikelidir herhalde. Bir haydut yapmaz sizin yaptığınızı.

Burhan - Müsaade buyurun.

Feride - Yaklaşmayın yoksa pencereden atarım kendimi. Korkacak mıyım sanıyorsunuz? İcap ederse yürürüm. Maksadınızı anladıktan sonra burda kalacak değilim herhalde.

Burhan - Şu halde bir arkadaşımız sizi bir arabayla götürsün.

Feride - Lütfedersiniz.

Nazmiye - Feride sen sahiden çocukmuşsun.

Feride - Sana sus dedim...

Burhan - Şu kadarını söylememe müsaade buyurun efendim. Bizi yanlış anladınız hakikaten. Maksadımız size bir bağ âlemi göstermek, ikramda bulunmaktı sadece. Ne bileyim İstanbul'da yetişmiş, sonra iki gün önce bir yüzbaşı arkadaşımızla gayet serbest bir şekilde karşılaşıp konuşmaktan çekinmemiş bir küçük hanımın bize kar-

şı bu derece vahşi davranacağını nasıl tahmin ederdik. Şu halde sizden af dileyelim efendim.

Feride - Arabanın çabuk hazırlanmasını emrederseniz, mesele kendiliğinden hallolunur sanırım. Daha başka türlü af dilemenize gerek yok.

(Karanlık)

DÖRDÜNCÜ TABLO

(Çanakkale ortaokul müdiresinin evi)

Feride - Müdire Hanım sizi evinizde rahatsız etmek zorunda kaldım.

Müdire - Hayırdır inşallah kızım, ne oldu böyle? Sararmışsın, hasta mısın?

Feride - Bilmem olanlar hakkında bazı dedikodular kulağınıza geldi mi?

Müdire - Doğrusunu istersen geldi kızım. Burası küçük yerdir. Herkes birbirinin attığı adımı bilir.

Feride - Allah için söyleyin bana. Madem olanları duydunuz, şimdi ben artık fena bir kadın mı sayılırım?

Müdire - Feride yavrum, sen düne kadar ne derece iyi bir kızsan, bugün de öylesin... Ahh o Nazmiye! Elimde olsa onu okulda bir gün tutmam. Okulu onun şerrinden kurtarmak için her yola başvurdum, çok uğraştım ama olmadı. Mutasarrıflarından tut, alay beyine, tabur imamına kadar kim varsa onun koruyucusu. Nazmiye buradan giderse kibar hanımlara kim dalkavukluk edecek? İleri gelen memurların gizli eğlencelerinde kim ut çalacak? O Burhanettin bey gibi azılı mirasyediler senin gibi saf, taze, güzel genç kızları nasıl ele geçirecek? Nasıl oldu da o Nazmiye'ye inandın bilmem ki?

Feride - Ben de ona şaşıyorum düşündükçe kendi kendime... Ne

bileyim? Aylardır bir yere çıktığım yoktu, canım sıkılıyordu. Bana nişanlısının teyzesine gideceğimizi söyledi. Bir insanın bu derece ikiyüzlü olabileceğine nasıl ihtimal verebilirdim, kuzum müdire hanım bana yardım edin.

Müdire - Ne yapabilirim senin için, birden düşünemiyorum.

Feride - Bu gecenin dedikodusu bir iki gün içinde Çanakkale'yi saracak. Ben artık sokağa bile çıkamam burada.

Müdire - Sardı bile kızım. Hele Yüzbaşı İhsan beyin hareketinden sonra.

Feride - Ne gibi hareketinden?

Müdire - Yüzbaşı İhsan bey, bu sabah dün gece olan olay yüzünden Burhan beyi tokatlamış. Askeri Mahkeme'ye veriliyormuş.

Feride - Benim için mi?

Müdire - Senin için kızım. Onun evlenme isteğini reddetmen de Çanakkale'de bir tuhaf karşılandı. O derece mert, az rastlanan bir erkek ki...

Feride - İhsan beye ömrüm oldukça minnettar kalacağım müdire hanım. Temiz hatırasını emin olun ki hiçbir zaman unutmayacağım. Fakat benim de kendime göre bir hayatım var. Özel nedenlerle kendisiyle evlenemezdim..

Müdire - Peki yavrum, orasını sen bilirsin. Senin Çanakkale'nin dışında gidebileceğin kimse yok mu?

Feride - Kimsem yok, müdire hanım.

Müdire - Neresi olursa olsun burdan bir an önce uzaklaşmalısın. Hattâ ilk kalkacak vapurla...

Feride - Ne tuhaf...

Müdire - Ne gibi?

Feride - Sevdiğim, bağlandığım her kentten âdeta hırsızlar, katiller gibi uzaklaşmak zorunda kalıyorum. Bursa'dan bundan daha küçük bir neden yüzünden ayrılmıştım. Ölüm yatağında beni görmek isteyen öğretmen arkadaşımı görmeye gittim diye, adamın aşkımdan öldüğünü söylediler. Dedikodu ayyuka çıktı.

Müdire - Öyledir kızım. Hepimizin hayatı buna benzer kırgınlıklarla dolu. Dinle... Senin için bir çare buldum. İzmir Milli Eğitim Yazı İşleri Müdürü arkadaşımdır. Bir mektup yazıp seni ona göndereceğim. O seni İzmir okullarından birine yerleştirir.

Feride - Çok teşekkür ederim müdire hanım.

Müdire - Bizim hayatımız bu kızım. Bizi yoran bu vazifeden çok, bu gibi haller...

Feride - Müdire hanım, sizden bir ricam daha var.

Müdire - Söyle kızım.

Feride - Benim kuşlarımı biliyorsunuz.

Müdire - Evet.

Feride - Giderken herhalde onları götüremem. Size bırakmayı düşünüyorum, bilmem kabul eder misiniz?

Müdire - Memnuniyetle kabul ederim ama, kuşlarını bu kadar çok sevdiğine göre kendi elinle azat etsen daha iyi olmaz mı acaba?

Feride - Bir vakitler ben de sizin gibi sanırdım müdire hanım, ama şimdi düşüncem değişti. Kuşlar ne istediğini bilmeyen zavallı yaratıklar. Kafesten kaçıncaya kadar türlü üzüntüler içinde çırpınır, dururlar, ama bir kere kaçınca da kafeslerine dönmekten başka bir şey düşünmez oluyorlar. Kuşları zorla kafeslerinde alıkoymalı müdire hanım, zorla. *(Kendini tutamaz, ağlar, müdirenin göğsüne kapanır.)* Zorla... Zorla...

(Karanlık)

Müjgân - *(Perdenin önünde devamla. Feride, okul müdiresiyle geçen o konuşmasından sonra İzmir'e doğru hareket eden ilk vapurla yola çıkar. Bir sandalcının getirip kamarasına bıraktığı güllerin İhsan Bey'den geldiğini anlaması elbette ki güç değildir. İzmir'de işleri umduğu gibi hemen yoluna girmez. Müdirenin tanıdığı yazı işleri müdürü hastalanmış, altı ay hava değişimi almıştır. Feride neden sonra Kuşadası'na tayin edilir. Fakat bu defa da Birinci Dünya Savaşı patlar. Hastane haline getirilen okulun dersleri kesilir. Müjgân çekilir.)*

BEŞİNCİ TABLO

(Doktorun odası)

Hastabakıcı - Buyurun hocanım, bir emriniz mi var?

Feride - Rahatsız ediyorum, burda birkaç kitabım kalmıştı, onları almaya gelmiştim. Acaba gözünüze ilişti mi?

Hastabakıcı - *(İlâç kutuları arasında kitapları arar.)* Nasıl kitaplardı acaba?

Feride - *(Bakınır.)* Fransızca birkaç kitap.

Hastabakıcı - Her şey öyle karışık ki sormayın. Daha bir türlü yerleşemedik.

Feride - Önemli değil. Bulamazsanız kalsın.

Hastabakıcı - Bu gidişle bulamayacağım galiba.

Feride - Zararı yok, hatırınızda bulunsun da...

Hastabakıcı - Ama durun, bir kere de başhekime soralım. İçeride ellerini yıkıyor. O galiba birkaç kitap kaldırmıştı. *(İçeriki odaya seslenir.)* Doktor bey siz geçen gün fransızca romanlar bulmuştunuz. Onları nereye kaldırdınız?

Doktor Hayrullah - *(Dışardan)* Başlatma bana şimdi. Senin romanlarının da, fransızcanın da canına okurum... *(İçeriye girerken)* Kim soruyor? *(Feride'yi görür)* Vay küçük, gene mi sen?

Feride - *(Heyecanla)* Doktor bey... *(Doktor yaklaşır, Feride'nin ellerini tutar, çarşafının üstünden saçlarını öper. Hastabakıcı çıkar.)*

Doktor Hayrullah - Söyle bakalım, yaramaz, senin burada ne işin var?

Feride - Biliyorsunuz ki ben öğretmenim, doktor bey. Memleket memleket geziyorum. Bu defa da talihime burası düştü.

Doktor Hayrullah - Hâlâ bir haber yok mu?

Feride - Kimden?

Doktor Hayrullah - Niye gizlemeye çalışıyorsun? Seni böyle memleket memleket gezdiren her kimse ondan.

Feride - Mesleğimi kastediyorsunuz herhalde. Tabii memleket çocuklarına hizmet etmek istememi de...

Doktor Hayrullah - Bu yaşta, bu halle, bu çehreyle mi? Sana bir kere daha böyle sormuştum galiba. Neyse dediğin gibi olsun. Demek bu okulda öğretmendin öyle mi?

Feride - Ama okulumuzu aldınız doktor bey.

Doktor Hayrullah - Fena mı? Sen de her gün öğleye kadar uyursun.

Feride - Doğrusunu isterseniz boş oturmak en büyük işkence bana.

Doktor Hayrullah - Aklıma başka bir düşünce geldi. Neydi o musibet köyün adı?

Feride - Zeyniler mi?

Doktor Hayrullah - Her ne haltsa... Orda sana hastabakıcılık ettirdimdi, hatırlar mısın?

Feride - Evet.

Doktor Hayrullah - Burda da bana yardım eder misin ha? Ha senin maymuncukların ha benim ayıcıklarım, ikisiyle de uğraşmak aynı kapıya çıkar.

Feride - *(Sevinçle)* Peki doktor bey. Ne vakit işe başlarım?

Doktor Hayrullah - Ne vakit istersen.

Feride - Hemen şimdi, olur mu?

Doktor Hayrullah - Elbette, hemen şimdi. Bak buraları ne halde.

Feride - *(Ortalığı düzeltmeye başlarken)* Yalnız bir şartım var doktor bey...

Doktor Hayrullah - Neymiş o?

Feride - Benim yanımda öyle pek askerce konuşmayacaksınız.

Doktor Hayrullah - Peki, gayret edelim bakalım. Yalnız arada öyle kaza olur tabii ki. *(Geri dönerken bir iskemleye çar par.)* Hay geçmişi... *(Aklına verdiği sözü gelir, susar. Kısa sessizlik.)* Kusura bakma, arada sırada bu kadar olur.

Feride - *(Sözü değiştirir.)* Yorgun görünüyorsunuz.

Doktor Hayrullah - Daha şimdi önemli bir terzilik ettim.

Feride - Doktor bey şuna terzilik demeyin ne olursunuz.

Doktor Hayrullah - Genç bir kurmay yüzbaşı. Bir bomba yüzünün sağ tarafını berbat etmiş. Sağ kaşından çeneye kadar bütün yanak yanmış. Sağ kolundan da iki şarapnel parçası çıkardık. Buna terzilik denmez de ne denir?

Feride - Bu yaralıların haline ne kadar üzüldüğünüzü bilmesem bu işlerden neredeyse zevk aldığınızı iddia edeceksiniz.

Doktor Hayrullah - Kapatalım bu konuyu. Şimdi sana başka bir şey söylecektim. Böyle gevezelik edersek unutturacaksın bana.

Feride - Buyrun söyleyin.

Doktor Hayrullah - O yaralı kurmay yüzbaşıya iyi bakılması lâzım. Ona kendi odamı verdim. Hizmetiyle de sen ilgileneceksin.

Feride - Siz nasıl uygun görürseniz ben öyle hareket ederim.

Doktor Hayrullah - Yüzbaşı onbeş yirmi güne kadar tamamen iyileşir. Fakat yüzünün ne hale geldiğini hissederse, pek iyileşmek isteyeceğini sanmam. Hizmet ederken kendisine en küçük bir şey hissettirmemeli...

Feride - Gayret ederim.

Doktor Hayrullah - Yüzünün sağlam tarafına bakınca insan daha çok acıyor ona. Anlaşılan yakışıklı bir çocukmuş. *(İki sedyeci sedyede İhsan beyi geçirirler. Doktor sedyecileri durdurur. Hastayı muayene eder. Feride sedyede yatan İhsan beyi tanıyınca hafif bir çığlık atar.)*

Feride - Aaa! İhsan bey!..

(Karanlık)

ALTINCI TABLO

(Onbeş gün sonra... Hastanede bir koridor.)

Doktor Hayrullah - İhsan bey nasıl?

Feride - Bu sabah giyinmiş. Çayını götürdüğüm zaman odasında ayaktaydı.

Doktor Hayrullah - Çabuk iyileşti.

Feride - Gitmek istiyormuş, yatmaktan sıkıldığını söylüyor.

Doktor Hayrullah - Hakkı da var.

Feride - Ne gibi hakkı var?

Doktor Hayrullah - Ben onun yerinde olsam kendimi şurdan denize atardım. O surat balıklara yem olmaktan başka neye yarar?

Feride - Ben sizin böyle düşüneceğinizi sanmazdım doktor bey. Herhalde insanın dış görünüşüne kapılanlardan değilsiniz?

Doktor Hayrullah - Lâkırdıdır o. Dış görünüşe kapılmayan kim? İç güzelliği kimin umurunda? O suratla adama kimse yüz vermez, hele siz yaştaki kızlar dönüp de bakmazsınız bile...

Feride - Hayatımı bir parça biliyorsunuz doktor bey. Benim güzel, hem de çok güzel bir nişanlım vardı. Ama ondan şimdi nefret ediyorum. Çünkü yalancının biriydi.

Doktor Hayrullah - *(Kahkaha atar.)* Bana bak bakayım. Öyle değil; gözlerimin içine bak. Söyle şimdi, onu seviyor musun?

Feride - Ondan nefret ediyorum.

Doktor Hayrullah - *(Feride'nin çenesini tutar, gözlerinin içine bakmakta devam eder.)* Zavallı küçük, sen onun için yıllaradır çıra gibi yanıyorsun!

Feride - *(Öfkeli)* Nereden çıkarıyorsunuz bu saçmaları?

Doktor Hayrullah - Seni daha ilk görüşümde bunu anladım kızım, saklayamıyorsun ki! Sevda, çocuk gözlerinden uyku gibi akar. Sen o sersemin yakasını bırakmasan iyi ederdin. Mutlaka mesut olacaktın.

Feride - Benimle böyle konuşmayın ne olur. Bana böyle sözler söylemeyin.

Doktor Hayrullah - Nasıl istersen. Öyleyse affedersin. Ama benim düşüncem bu.

Feride - Göreceksiniz, onu sevmediğimi çok yakında göreceksiniz. *(Feride, kapıyı çekerek çıkar.)*

(Karanlık)

YEDİNCİ TABLO

(Hastanede İhsan beyin odası. Feride, İhsan beyin lâmbasını söndürür. İhsan bey, penceresinin önünde ayakta denizi seyretmektedir.)

Feride - Üniformanızı çok mu göreceğiniz geldi?

İhsan - Üniforma mı? Evet, şimdi bütün ümidim onda. Yüzümü o bu hale getirdi. Uğradığım felâketi de yalnız o tamamlayabilir. Anlaşılmayacak bir şey değil Feride hanım. Sıradan herhangi bir subay gibi cepheye döneceğim; bombanın yarın bıraktığı iş tamamlansın, ben de kurtulayım. *(Feride lâmbayı yakmak için arkasını dönmüşken, tutuşturduğu kibriti yavaşça üfler. Fitili düzeltir görünür.)*

Feride - Böyle söylemeyiniz İhsan bey. İsterseniz pekâlâ mutlu olabilirsiniz. Sözgelişi zararsız bir kızla evlenebilirsiniz. İyi bir aileniz, çocuklarınız olur, bu acıyı unutursunuz.

İhsan - *(Denizi seyrederek)* Feride hanım, ne kadar temiz kalpli bir kız olduğunuzu bilmesem, benimle eğleniyorsunuz diyecektim. Beni bu halimle kim ister? Ben ki böyle olmadan önce bir kadının hiç olmazsa gülmeden yüzüme bakabileceği günlerde bile hoşa gitmemiştim. Şimdi bu halimle mi? Hem bunlar gereksiz sözler, afedersiniz lâmbayı yakar mısınız? *(Feride bir kibrit daha çakar, lâmbayı bir türlü yakmak istemez. Kibrit elinde yavaş yavaş sönerken)*

Feride - İhsan bey, siz o hayal kırıklığına uğradığınız zaman kendini beğenmiş, hodbin bir erkektiniz. Acı, ümitsizlik size bu inceliği vermemişti. Ama o zaman da mesleğinizi çiğneyerek belki ölümü göze alarak, küçük, korumasız bir kızı, hor görülen bir öğretmenin onurunu korudunuz. Sonra daha önemlisi, bugüne kadar bedbaht değildiniz. Şimdi niçin o küçük öğretmen de ömrünü sizin mutluluğunuza bağlamasın?

İhsan - Feride hanım rica ederim. Beni böyle olmayacak hayallere düşürmeyin.

Feride - *(İhsan'ın önünde başını önüne eğerek.)* Sizinle evlen-

meyi bu defa ben rica ediyorum, İhsan bey. Kabul ediniz, göreceksiniz sizi ne kadar mutlu edeceğim... Ne kadar mutlu olacağız. *(İhsan, Feride'nin uzattığı elini parmaklarının ucundan öper.)*

(Karanlık)

SEKİZİNCİ TABLO

(Ertesi gün sabah, İhsan beyin odası.)

Feride - *(Bir demet çiçekle odaya girer. Çiçekleri vazoya yerleştirir.)* Nasılsınız İhsan bey? Gece rahat uyuyabildiniz mi?

İhsan - Uyudum. Ya siz?

Feride - Altı aylık bir çocuk kadar memnun, rahat uyudum.

İhsan - Yüzünüz niye solgun öyleyse?

Feride - İnsanın yüzü mutluluktan da solabilir.

İhsan - *(Kararsız, kesik kesik, heyecanlı sesinin titremesini zaptetmeye çalışarak)* Feride hanım, size ölünceye kadar minnettar kalacağım. Bana eski mutlu günlerimde bile yaşamadığım kadar eşsiz bir gece geçirttiniz. Size demin doğru söylemedim. Ben bu gece sabaha kadar uyumadım. "Sizinle evlenmeyi bu defa ben rica ediyorum" diyen sesiniz kulaklarımdan gitmedi. Uyuyamadım, çünkü sizin nişanlınız, sözlünüz olarak geçirdiğim tek mutluluk gecesinin, tek dakikasının boşa gitmesini istemedim. Ömrümün sonuna kadar size minnettar kalacağım.

Feride - Sizi daima mutlu edeceğim...

İhsan - Ben bugün gidiyorum Feride hanım. Birkaç saat sonra ayrılmış olacağız. Bu gece mutluydum. Ama biliyorum ki bu gecenin sabahı, bir başka gecesi yoktu benim için...

Feride - Neden İhsan bey? Evlenmemizi istemiyor musunuz?

İhsan - Biraz daha gayret etseniz acıma duygularınız neredeyse beni sevdiğinizi söyleyecek...

Feride - Niye etmeyeyim? Madem ki sizinle nişanlanmak istedim, demek ki bunun bir nedeni vardı.

İhsan - Olabilir. Acımak değilse, başka bir neden. Ama ne olursa olsun, beni bir aşk sadakasını kabul edecek kadar bitmiş bir adam mı sandınız?

Feride - Afedersiniz sizin hakkınızda böyle bir şey düşünmem herhalde...

İhsan - Her neyse... Ben sadece bana duyduğunuz sevgiyle bu kararı vermediğinizi biliyorum. Bu kadarı da ayrılmamız için yeter.

Feride - *(Mahzun, başını eğer.)* Hakkınız var, yanılmışım. Siz de ben de iki yaralı insanız sadece... Birleşirsek mutlu oluruz sanmıştım, yanılmışım.

(Karanlık)

DOKUZUNCU TABLO

(Alacakaya çiftliğinde bahçe. Feride bir şezlonga uzanmıştır. Elinde bir kitap ile bir mektup zarfı vardır.)

Sütnine - Bu sabaha nasılsın müdire hanım?

Feride - Teşekkür ederim sütnine, çok iyiyim.

Sütnine - Maşallah rengin de yerine geldi.

Feride - Ah sütnine, görmüyor musun daha ne kadar solgunum?

Sütnine - Az hastalık, az sarsıntı mı geçirdin kızım? Bir ay kendini bilmeden yattın. Şükür kurtulduğuna, hepimizi korkuttun. Ama artık çok şükür iyice düzeldin.

Feride - *(Neşeli)* Sahi mi?

Sütnine - Düzeldin tabii. Bak rengin düzeldikçe, neşen de yerine geliyor. Sen iyileştiğini ordan anla.

Feride - Doktor bey de sen de çok yoruldunuz benim için sütnine. Bu iyiliklerinizi ödeyemeyeceğim sizin.

Sütnine - Bizim kimimiz var dünyada kızım? Doktor bey seni öz evlâdı gibi sever, ben de öyle. Şükür Allah'a seni bize gönderdi de bizler de biraz kendi garipliğimizi unuttuk.

Feride - Bu çiftlikte ne güzel günler geçirdim. Ben kırları bu kadar çok sevdiğimi bilmezdim. Bu çıngırak sesleri nereden geliyor sütnine? Yakında sürü mü var?

Sütnine - Var tabii. Az ilerde komşu çiftliğin ağılı var. Biraz daha iyileş de doktor beyle o taraflara doğru çıkar, gezersiniz.

Feride - Ne iyi olur. Ne seviyorum o sesleri dinlemesini. Bilsen sütnine, bir deve kolunun çan sesleri, ağaçların arasında öten göremediğim bir kuş, bir yük arabasının zilleri, sabahları pancurların aralıklarından odama sızan gün ışıkları sevinç dolduruyor içime. Zaptedilmez bir his bu... *(Dalgınlaşır.)* Bazen bunları duyunca Munise'yi unutuyor muyum diye utanacağım geliyor kendi kendime.

Sütnine - Ondan değil kızım. O acı elbetteki kalır yüreğinin bir köşesinde, hiçbir vakit unutulmaz. Ama büyük hastalıklardan sonra böyle olur insan. Yeniden dünyaya gelmiş gibi olur.

Feride - Doktor bey sabahları erken uyanmayayım diye pancurlarımı her gece gelip kendi kapatıyor. Ama ben gene küçük bir aralıktan sızan ilk ışıklarla gözümü açıyorum. İçimden evden çıkmak, bir taraflara doğru koşmak geliyor.

Sütnine - Fena mı, sevinmelisin buna. Hayat böyle olmasa acılarına katlanmaya kimin yüreği dayanır.

Feride - Hiç anlamıyorum sütnine. Hâlâ inanamıyorum. Munise sanki içerki odadan çıkıp geliverecekmiş gibi... İki üç gün içinde ortaya çıkan bir hastalık, nasıl olur, o hayat dolu, o kadar sevilen, o kadar canlı bir kızcağızı alır götürür? Okullar açılsın, Munise'nin sevgisini bütün öğrencilerime vereceğim. Bütün çocuklarımla kendi öz kızım, evlâdım gibi ilgileneceğim. Böyle yerimde yatarken acaba Munise'yi çok sevdiğim için gereği gibi yakın davranmaz mıydım, onlara karşı kusurlarım olur muydu, diye düşünüyorum hep...

Sütnine - Senin ne kusurun olur kızım? Baksana daha parmak

kadar kızsın, şimdiden okul müdürü olmuşsun. Hizmetinden hoşnut olmasalar, yaparlar mıydı?

Feride - Bilmem ki, okulun yirmi, yirmibeş yıllık öğretmenleri dururken müdire olmam benim için iyi mi oldu?

Sütnine - Elbette ki senin bir tarafın var ki oldun... Seni müdür yapanlar bunları bilmez mi?

Feride - Neyse, belki söylenenler olur ama okullar açılsın nasıl çalışacağımı herkes görecek.

Sütnine - Mektup mu aldın?

Feride - Ne mektubu?

Sütnine - Elinde zarfı var ya.

Feride - Zarfı bu sabah yerde buldum sütnine. Milli Eğitim Müdürlüğü'nden bana gelmiş, zarfı buldum ama içini bulamadım. Acaba düşmüş olmasın? Hiç yerlerde mektuba benzer bir şey gözüne ilişti mi?

Sütnine - İlişmedi kızım.

Feride - Ben hastayken gelmiş olacak herhalde.

Sütnine - İlişse alır, ya sana ya da doktor beye verirdim. Benim hiçbir şeyi atmak âdetim değil. *(Doktor girer.)*

Doktor Hayrullah - Hastamız nasıllar bakalım?

Feride - Sizin gibi doktoru olan hastaların nasıl olmasını istersiniz? Elbette ki iyi olacaklar.

Sütnine - Hoş geldin doktor bey. Sen yorulmuşsundur, gideyim de sana bir kahve pişireyim. *(Sütnine çıkar.)*

Doktor Hayrullah - *(Sütnineye)* Nasıl istersen öyle yap. *(Feride'ye)* Doktorluk falan hepsi masal küçük. Hele benim doktorluğum. Parmak kadar bir çocuğu kurtaramadıktan sonra bilim mi derim ben buna.

Feride - Siz elinizden geleni yaptınız doktor bey. Böyle kendinizi de, etrafınızı da durmadan hırpalamak anlaşılan sizin huyunuz.

Doktor Hayrullah - Zavallı küçük, senin de huyun, bir derde uğradığın zaman asıl avutulaca kendin olduğunu unutup başkalarını avutmaya kalkmak...

Feride - Ben sizi avutmak için söylemedim o sözleri...

Doktor Hayrullah - *(Sözünü keser.)* Nedir o okuduğun kitap? *(Kitabı Feride'nin elinden alır, karıştırır.)*

Feride - Russo'nun "Yalnız Gezerin Hayalleri" kütüphanenizden aldım.

Doktor Hayrullah - *(Zarfı görerek)* Bu zarf nereden girmiş buraya?

Feride - Zarfı yerde buldum. Hatırlamıyorum. O mektup ne zaman gelmiş bana. Damgadaki tarihi de okuyamadım. İçini gördünüz mü?

Doktor Hayrullah - Dinle. Kendini nasıl hissediyorsun?

Feride - Ne gibi?

Doktor Hayrullah - Söyleyeceklerim seni sarsmamalı...

Feride - Korkmayın doktor, söyleyin.

Doktor Hayrullah - Daha yataktan yeni kalktın. Uzun zaman üzüntüden uzak yaşaman lâzım.

Feride - Ben yeteri kadar şimdiden kuvvetliyim doktor. Şimdiden kararımı verdim...

Doktor Hayrullah - Neye?

Feride - Yaşamaya...

Doktor Hayrullah - Bu karar güzel işte.

Feride - Onun için gelecek her acıyı göğüslemeye hazırım.

Doktor Hayrullah - Yaşamak budur zaten. Acılarına katlanmadan sevinçlerinin değeri anlaşılmaz.

Feride - Ne söyleyecektiniz, söyleyin şimdi.

Doktor Hayrullah - Bu sabah Kuşadası'na gittim, biliyorsun.

Feride - Yoksa?

Doktor Hayrullah - Neyi anladın?

Feride - Gelen zarfı.

Doktor Hayrullah - Evet, iyi anladın. Milli Eğitim'den istifa edeceksin.

Feride - *(Doğrulur.)* İyi ama neden?

Doktor Hayrullah - Gelen mektup bir çağrıydı. Seni Milli Eğitim Müdürlüğü'nden çağırıyorlar.

Feride - Hastayım, bilmiyorlar mı ki? Bu halimle beni niye çağırıyorlar?

Doktor Hayrullah - Domuzluklarından. Adi herifler. Fok suratlı bir müfettiş gelmiş... Seni sorguya çekecekmiş... Hem de sorguya çekecekleri sorunları bir bilsen... Tüylerin ürperir. *(Artan bir öfkeyle)* Üstü kapalı lâğım çukuru gibi herifler bunlar. İnsanlıkla en küçük bir ilgileri yok. Her yakınlıkta bir çıkar ararlar. Sen benim kızım, evlâdım yerindesin değil mi? İlişkimize başka bir anlam verebilmek için insanın nasıl bir yüreği olmalı? Ama onlar ne demişler biliyor musun? Sen benim metresimmişsin. Kapama ellerinle yüzünü. Seni ben müdür tayin ettirmişim. Zaten Bursa'da, Çanakkale'de kırmadığın ceviz kalmamış. Hasılı bu herifler yaralı geyikleri av köpekleri nasıl kuşatırsa öyle kuşatmışlar senin etrafını. Ben de açtım ağzımı, yumdum gözümü, o müfettiş denilen sersemin bir tarafını bırakmadım. Bu durumda tekrar onların arasına dönemezsin.

Feride - İyi ama başka ne yapabilirim ben? Yaşamaya karar verdim dedim size... Belki de ölmeye cesaretim olmadığı için verdim bu kararı. Ama nasıl? Tek dayanağım maymuncuklarıma kavuşmaktı benim. Onlardan nasıl ayırabilirler beni? Ne hakla? Siz bütün hayatımı herkesten iyi bilirsiniz.

Doktor Hayrullah - Biliyorum... Ama bundan sonra nereye gitsen bu fok suratlı kâğıt fareleri kemirecekler, didik didik edecekler hayatını senin. Bundan böyle haksız şüphelerle hayatını zehirleyecekler. İftiranın kara lekesi nereye gitsen ardından yetişecek. Geçmiş hayatındaki her asılsız söylenti, her serseriye, her çapkına, her kendini beğenmiş yönetim adamına seni aşağılamak hakkı verecek. Bursa'da, Çanakkale'de böyle olmadı mı? Burdaki de o. Onun için, ilerdeki yaşayışın için başka bir çare düşünmeliyiz.

Feride - İyi ama bu yenilmek, onları sevindirmek olur.

Doktor Hayrullah - Bu durumda onlarla başa çıkamazsın. Şimdilik bir çare düşünelim.

Feride - Ne çare düşünebilirim? Bende bu talih varken...

Doktor Hayrullah - Talihinden şikâyet etmene gerek yok.

Feride - Baksanıza hangi ümide sarılsam elimde kalıyor. Neyi sevsem ölüyor. Daha yirmiüç yaşındayım. Gönlüm baştan başa düş kırıklıkları, bütün sevdiklerimin ölüleriyle dolu.

Doktor Hayrullah - Yalnız sen değilsin öyle olan. Etrafın bayağılığına karşı duran herkes senin gibidir. Şimdi söyle bana, İstanbul'a ailenin yanına döner misin?

Feride - Hayır, onu aklınızdan çıkarın.

Doktor Hayrullah - Ah o kör olası sarı çiyan... Öyle yer etmiş ki gönlünde...

Feride - Kapatalım bu konuyu ne olursunuz.

Doktor Hayrullah - Şu halde gene burda kalacaksın.

Feride - Nasıl olur doktor? Hangi sıfatla? Hele bu söylentilerden sonra... Zaten yeteri kadar size yük oldum.

Doktor Hayrullah - Bırak bu yük olmak, mük olmak gibi saçmaları. Ben seni burda tutuyorsam, kendi gönlüm böyle istediği için tutuyorum. Benim kimim var dünyada? Ölümümden sonra bu çiftlik bile ortada kalmaya mahkûm. Benim mutluluğumdan başka servetimi sarfedecek kimim var söyle? Onun için burda kalacaksın. Yalnız kendin için değil, beni de yalnız bırakmamak için. Etrafta bir yığın okulsuz, kimsesiz maymuncuk var. Çiftliğin bir köşesinde onlara bir okul yaptırırım, al okut onları. Etrafın bana ne diyeceğine gelince biz seninle her vakit baba ile kız, ağabey ile kardeş gibiydik. Gene öyle kalacağız. Ama bundan sonra seni onların istediği şartlara uygun bir şekilde alıkoyacağım. Hazır ol, öbür perşembeye evleneceğiz.

(Karanlık)

Müjgân - *(Perdenin önünde)* Feride'nin defteri burda bitiyor. Defterin bundan sonraki sayfalarında Kâmran'a ait birkaç satır daha var, o kadar. O satırlarda Feride, Kâmran'ı hiçbir zaman unutmadığını açıklamaktan kendini alamamış. Fakat Feride'nin defterinde yazı-

lı olaylardan sonra geçen iki olay daha var ki, Feride'nin hikâyesi ancak onlarla tamamlanıyor. Defterin sona erdiği günlerden birkaç yıl sonraydı. Tesadüf Kâmran'ı, Feride'yi, beni tekrar bir araya getirdi. Feride'nin ertesi sabah Kuşadası'na kocasının yanına döneceği geceydi. *(Müjgân çekilir.)*

ONUNCU TABLO

(Kâmran'ın odası, gece. Kâmran giyinik uzanmıştır. Müjgân, Kâmran'ın kapısını vurur.)

Müjgân - *(Dışardan)* Kâmran uyudun mu kardeşim? *(Kâmran kalkar, kapıyı açar. Müjgân omuzlarında ince bir atkı, elinde bir şamdanla odaya girer.)* Daha yatmadın mı?

Kâmran - Görüyorsun ya...

Müjgân - Lâmbanı söndürmeseydin hiç olmazsa.

Kâmran - Böyle daha iyi. Sen niye geldin bu vakit?

Müjgân - Sana olağanüstü bir haberim var. Ama heyecanlanma...

Kâmran - Ne gibi?

Müjgân - Hiç ummadığın bir haber.

Kâmran - Feride için mi?

Müjgân - Fakat önce şunu bil ki Feride'ye karşı son derece kabahatlisin.

Kâmran - Hâlâ mı kabahatli buluyorsun beni?

Müjgân - Feride'yi yıllarca aramadın.

Kâmran - Aradığımı pekâlâ biliyorsun. Ne zevk alıyorsun beni böyle üzmekten? Evden ayrıldığı zaman anneme yazdığı o zehir zemberek mektubu hatırlarsın. Hemen ardına düşemezdim. Aradan altı ay geçince arayacaktım. Yazdığım mektuplara karşılık vermemişti ama, gene de arayacaktım. Bursa'da bir müzik öğretmenini sevdiğini söylediler, aramaktan çekindim bunu duyunca. Sonradan tekrar aramaya kalktım, bu sefer de Kuşadası'nda yaşlı, zengin, çift çubuk sa-

hibi bir doktorla evlendiğini duydum, pek mutlu dediler. Bu durumda ne yapabilirdim, söylesene?

Müjgân - Daha kuvvetli davranman gerekirdi. Anadolu'da bir kadının yalnız yaşaması kolay mı?

Kâmran - Benim bazı gönül serüvenlerim olmuştur Müjgân. Ama şunu bil ki dünyada hiç kimseyi, hiçbir kadını Feride kadar sevmedim. Hatta hâlâ da. *(Sözü değiştirir.)* Şu haberi çabuk söyle ne olursun.

Müjgân - Feride'nin kocası üç ay önce kanserden ölmüş.

Kâmran - Sahi mi? Feride şimdi serbest demek? Peki niye saklamış bunu bizden? Sen nasıl öğrendin?

Müjgân - Telâşlanma dedim sana. Hepsini sırasıyla anlatacağım.

Kâmran - İyi ama, sabrımı tüketiyorsun.

Müjgân - Feride biraz önce odama geldi. Bunları kendi söyledi. Kocası ölmeden önce ölüm döşeğinde İstanbul'a dönmesini, seninle barışması için kendisine söz vermesini istemiş. O da kocasının vasiyetini yerine getirmek için bu yaz kalkıp buraya gelmiş. Bunları bana yarın yola çıktıktan sonra anlatmam için söz aldıktan sonra anlattı ama, ben bu sefer de Feride'ye verdiğim sözü tutmuyorum. Biliyorsun on yıl önce Feride'nin sırrını sana ilk ben söylemiştim.

Kâmran - Ah Müjgân, nasıl akılsızlık etmişim o zaman.

Müjgân - Al işte, bu zarf da senin. Kocası içindekileri senin okuman için vasiyet etmiş. Zarfı yalnız sen açabilirmişsin.

Kâmran - Açayım mı hemen şimdi?

Müjgân - Feride yarın vapura bindikten sonra zarfı sana vermemi istedi ama, o inatçının aklına uyacak değiliz elbette...

Kâmran - Hemen açalım öyleyse. Feride ile benim mutluluğumuz için en çok uğraşan sensin, içindekileri de öğrenmek senin hakkın. *(Zarfı açar.)* İçinde bir mektup var, bir de kapalı zarf. Açalım mı bunu da?

Müjgân - Önce mektubu oku.

Kâmran - *(Okuyarak)* Kâmran Bey oğlum...

Müjgân - Doktor sana yazmış bunu, devam et.

Kâmran - *(Devamla)* Size bu mektubu yazan adam ömrünü hayat denilen bir kör döğüşünün yaralılarına vakfetmiş bir ihtiyardır ki, mektubunun elinize değmesinden önce bu dünyaya yuf borusunu çekmiş olacak. Dinleyiniz: Bir gün köşe bucak bir köyün viran bir evinde, aydınlık, temiz, hülya gibi bir güzel İstanbul kızıyla karşılaştım. Tanrının bu nadir süsünü, bu karanlık köyün çöplüğüne hangi tesadüf sürükleyebilirdi? Beni olmayacak özveri hikâyeleriyle aldatmaya çalışıyordu. İçimden zavallı küçük dedim. Ben senin İstanbul'da bıraktığın gafil, aptal sevgilin miyim ki?..

Müjgân - Pek iltifat etmemiş sana...

Kâmran - Ne dese hakkı var. *(Devamla)* Sevgilin miyim ki bu ağızları yutayım. Hastalığı sırasında elime geçen defteri, yarasının ne kadar derin olduğunu bana gösterdi. Bu deftere bütün hayatını yazmıştı. O çoktandır benim kızım gibiydi. Her zaman da kızım kaldı. Şimdi Feride'yi bir bahaneyle ayağına gönderiyorum. Öleceğini bilsen bırakma. İcabederse zorla kadın kaçıran dağ erkekleri kadar vahşi ol. Bil ki kollarında ölse zevkinden ölmüş olacak. *(Müjgân'a sarılır.)* Müjgâncığım...

Müjgân - Gerisini de okusana.

Kâmran - Bir sabah olsa.

Müjgân - Ver ben okuyayım. İşine gelmedi galiba. *(Okur.)* Şunu da açıklayayım ki, bu işte zerre kadar seni düşünmedim. Hani gönlümün rızasıyla sana Feride gibi eşsiz bir kızı değil ya, evimin kedisini bile teslim etmezdim. Fakat gel gör ki bu deli kızlara söz anlatmak kabil değil. Senin gibi toy, kalpsiz adamların nesini severler bilmem ki. İmza: Merhum Hayrullah. *(Kâmran'ın başını hafifçe iterek)* Aldın mı payını koca budala.

Kâmran - Çok sevdim bu Hayrullah beyi. Ne dese dokunmuyor bana.

Müjgân - Bu defa sakın kaçırayım deme elinden Feride'yi...

Kâmran - Kaçıracak değilim herhalde.

Müjgân - *(Okur.)* Öbür zarfta da Feride'nin defteri varmış. Feride onu kaybolmuş biliyormuş. Hadi aç bakalım. *(Kâmran zarfı açar.)*

Kâmran - Kocaman bir roman bu.

Müjgân - Elbette. Az çekmedi ki kızcağız.

Kâmran - Hadi şimdi sesini çıkarmadan otur yanıma da okuyalım.

(Karanlık)

ONBİRİNCİ TABLO

(Ertesi gün. Tekirdağ'da Aziz enişteninbahçesi. Gece)

Feride - Vapur geliyor Müjgân, çabuk olalım ne olursun.

Müjgân - Telâşlanma dur, daha babamla Kâmran gelmedi.

Feride - Sabahtan beri bir haber olsun vermediler.

Müjgân - Vapur görününce onlar da bir araba tutup geleceklerdi.

Feride - *(Heyecanla)* Nerde kaldılar bu saate kadar?

Ayşe Teyze - *(Arkalarından yetişir.)* Baksana kızım, bir daha böyle hep bir araya gelinceye kadar aradan on yıl geçti. On yıl hasretten sonra bizi bırakıp gitmek için bu acelen niye?

Feride - Bu sefer geçmez teyze. Gelecek yıl gene gelirim. *(Sabırsız)* Off! Vapuru kaçıracağım.

Ayşe Teyze - Bu vapur kaçarsa on gün sonra gelen vapurla gidersin.

Müjgân - Kapının önünde bir araba durdu, geldiler galiba. Geldiler işte. Babam, yanında da Kâmran.

Feride - Aşkolsun enişte. Neredeyse bana vapuru kaçırtacaktınız. *(Aziz enişte, Kâmran girerler.)*

Aziz - Bu ne hal küçük hanım? Kan ter içinde kalmışsın.

Feride - Bir de kalmamamı mı istiyordunuz?

Aziz - Vapur geliyor ama, sana hayrı yok. Kocan razı olmuyor.

Feride - *(Şaşkın)* Kim?

Aziz - *(Kâmran'ı gösterir.)* Kocan o kızım, ben karışmam. *(Feride bir çığlık atar, elleriyle yüzünü kapatır. Kâmran bileklerini tutar, onun yüzünü açar.)* Artık ökseye tutuldun Çalıkuşu. İstediğin kadar çırpın. Bizi yıllardır oynatır mısın? İşte böyle görürsün gününü.

Ayşe Teyze - Bey nasıl oldu, ben bu işi iyi anlayamadım?

Aziz - Müjgân'ın oyunu. Feride'nin sırrını bu sefer de sattı. Ben de Kâmran'ı tuttuğum gibi kolundan kadıya gittim. Kadı anlayışlı adammış, nikâhlarını kıyıverdi. Hadi bakalım biz şimdi buradan çekilelim. Elbet onların birbirlerine diyecekleri vardır. *(Kâmran'a)* Oğlum şimdi kutlamalar, el öpmeler uzun sürer. Al karını da nereye kaçıracaksan kaçır. *(Müjgân, Aziz, Ayşe çıkar.)*

Kâmran - Benim olduğuna inanmak için ağırlığını duymalıyım, Feride. *(Feride'yi kucaklar, yürür.)*

Feride - Halime bak Kâmran, beni bu halle nereye götürüyorsun? İzin ver de odama kadar çıkıp üstümü değiştireyim.

Kâmran - O bir defa olur. Seni bir kere ele geçirdikten sonra bir daha bırakır mıyım sanıyorsun?

Feride - Gittiğime ben de pişmanım Kâmran... *(Öpüşürlerken)*

PERDE

Teşvikiye, 1962

DERYA GÜLÜ

(Oyun, 3 Bölüm)

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Meryem: Haşim'in kapatması, 25 yaşlarında
Haşim Kaptan: Balıkçı, 50'sini aşkın
Sinan: Haşim'in yanaşması, 27 yaşında, balıkçı

(Olay günümüzde, İzmir Körfezi'nin güney kıyılarında geçer.)

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(İzmir Körfezi'nin güney kıyılarında, Kilizman yakınlarında bir kumsal. Solda: Kıyıya çekilmiş bir balıkçı kayığı. Kayık takozlar üzerine oturtulmuş, bordalarından payandalarla desteklenmiştir. Üstü, çadır şeklinde, bir branda bezi ile örtülüdür. Teknesi canlı renklerle boyanmıştır. (Turuncu ile yeşil gibi). Burun tarafında acemi bir yazı ile yazılmış DERYA GÜLÜ yazısı okunur. Yazının altında primitif bir gül resmi vardır. Sağda: Tek odalı bir balıkçı kulübesi. Kulübe boy kesitinden görünür. Yarım metre kadar taşla doldurularak yükseltilen bir kaide üzerine kurulmuştur. Bütünüyle bir gecekonduyu andırır. Kulübenin kayığa doğru gelen tarafında, iki basamaklı kaba, taş bir merdivenle çıkılan giriş kapısı. İçerde dipte bir duvardan bir duvara, Haşim ile Meryem'in yatıp kalktıkları ranza. Ranzanın baş tarafında dürülü bir yatak. duvarda bir gaz lâmbası. Ötede beride balıkçı takımları, balık kasaları, ağlar, fakir bir balıkçı kulübesinin kırık dökük eşyası. Bütün bu fakirlik, eskilik, ucuzluk içinde, kulübede bir temizlik, titizlik havası göze çarpar. Eşya ne derece düzenle yerleştirilebilirse o derece düzenle yerleştirilmiş, o derece de temiz tutulmuştur. Ön tarafta: Kayıkla kulübe arasında, üç ayaklı asma bir ocak.

Ocakta bir tencere asılıdır. Ocağın etrafında, sandalye yerine kullanılan, iki balık kasası ile iri bir taş. Kulübenin dış duvarlarında kurutulan ağlar. Geride: Deniz. Mevsim, Sonbahar başlangıcı, vakit, akşama yakın. Perde açıldığı sırada, Meryem geride, deniz kıyısında çömelmiş, sırtı seyirciye dönük, kap kacak yıkamaktadır. Perde açıldıktan sonra bir süre işine devam eder. Bir ara, çabuk bir el hareketiyle yukarıya doğru sıyrılan eteğini çeker, omuzuyla yüzüne düşen saçlarını düzeltir. Çabuk hareketlerle işini bitirir. Yıkadığı tenceredeki suyu denize fırlattığını belirten bir hareketle doğrulur. Çömeldiği sırada, yukarıya doğru toplandığı anlaşılan iç çamaşırlarını, entarisini, dirsekleri, sağ elinin tersi ile düzeltir, silkinir, yerden öbür sahanları, tahta kaşıkları alır, acele adımlarla kulübeye döner. Elindekileri hemen kapının yan tarafında bırakır. Üstünü bir örtü ile örter. Ellerini eteklerinde kurular. Saçlarını bağladığı küçük bir mendili çözer, saçlarını düzelttikten sonra tekrar bağlar. Ardından ranzanın üzerinde duran bir entariyi alır, omuzlarından aşağı tutarak kendi üstünde denemeye başlar. Entariyi çenesi ile göğsü arasında kıstırır, elleriyle bastırarak vücuduna uygular, nasıl gittiğini görmeye çalışarak, döner dolanır. Haşim, sağ eliyle kalçası arasına kıstırdığı küçükbir yem selesiyle sağdan girer. Kayığa doğru bakar, kulübeye döner.)

Haşim - Meryem!

Meryem - *(İçerden)* Ne var?

Haşim - İçerde misin?

Meryem - Duymadın mı? (*Haşim yem selesini ocağın yanında yere bırakır.)*

Haşim - Beni arayan soran oldu mu?

Meryem - *(Hep entariyle ilgili, umursamadan)* Olmadı.

Haşim - *(Kararsız, kısa bir sessizlikten sonra)* Meryem!

Meryem - *(Kendi kendine)* Patla! *(Sesini yükselterek)* Ne var dedik ya!

Haşim - Ne cehenneme kırdın boynunu?

Meryem - Burdayım..

Haşim - Adam gibi karşılık versene!

Meryem - Buradayım, söyle...

Haşim - Ne işin var orda?

Meryem - *(Söylenerek)* Eeeh bıktım ama! *(Yüksek sesle)* Geliyorum!

Haşim - *(Kapıya yaklaşır)* Nerden buldun o entariyi?

Meryem - *(Omuz silker)* Güzel mi?

Haşim - Beni arayan soran olmadı demek? Ne zaman geldin?

Meryem - Az önce. Olmadı...

Haşim - Nerden buldun o entariyi?

Meryem - Hanım verdi..

Haşim - Para?

Meryem - Paramı da verdi... *(Entarisinin cebinden çıkardığı bir beş liralığı Haşim'e uzatır)* Al...

Haşim - Beş lira mı?

Meryem - *(İlgisiz)* Daha ne versin? Bir de bu entariyi verdi... Ne zaman hizmetine gitsem hem gündeliğimi verir, hem de elime uygun bir şey tutuşturur. Geçen sefer kundura vermişti, bu sefer de bunu verdi..

Haşim - İyi işte, hanımın eskilerini toparladıkça sen de sevin...

Meryem - Sevinirim elbet. Görmüyor musun neredeyse çırılçıplağım, üstüme giyecek neyim var? *(Entariyi tekrar üstünde denemeye başlar)* Güzel mi?

Haşim - Sana göre değil!

Meryem - *(Anlamazlıktan gelerek)* Tastamam bana göre...

Haşim - Hanım madem verecekti, uygun bir şey vereydi...

Meryem - Nesi varmış bunun?

Haşim - Sana göre değil!

Meryem - Sen beğenmezsen beğenme. Ben beğendim!

Haşim - O entariyi giyemezsin, o kadar!

Meryem - Niye giyemezmişim?

Haşim - Giyemezsin!

Meryem - Etekleri iki parmak uzamak ister. İçinde payı var...

Haşim - *(Entariyi Meryem'in elinden çeker alır)* Kolları yok, kör müsün?

Meryem - Elbette, yazlık. *(Entariyi Haşim'in elinden almak için atılır. Haşim entariyi ranzanın üstüne atar. Meryem entariyi kapar)* Hanımın bütün entarileri böyle!.. Sağda solda köşklerin önünden geçerken görmüyor musun? Bütün hanımların entarileri kolsuz!

Haşim - *(Entariyi tekrar Meryem'in elinden çekip alır, dürülü yatağın üstüne fırlatır)* Sen hanım değilsin! Haşim Kaptan'ın karısısın...

Meryem - Haşim Kaptan'ın karısıysam ben de canım!

Haşim - Sen kendin gibi balıkçı karılarına bak! Bu kayıkta yatıp kalkan adamın önünde, ben seni çıplak kolla gezdirmem onu bil!

Meryem - Böyle paçavralar içinde gezdirirsin ama...

Haşim - İnsan peygamber olsa senin karşında yüreğini bozar! Daha bu sabah senin yüzünden Dursun'a yol verdim...

Meryem - Ne yapmışım ben Dursun'a?

Haşim - Daha ne yapacaksın? Oğlanın başında akıl bırakmadın..

Meryem - *(Hafifseme ile)* Onun başında zaten akıl yoktu ki.

Haşim - *(Ranzanın altını aranır)* Sen yalnız kendini akıllı sanırsın ama ben senden daha akıllıyım! *(Ranzanın altından boş bir şarap şişesini alır, doğrulur)* Kim içti bunu?

Meryem - Tövbe, tövbe! Gene mi?

Haşim - Ha? Kim içti?

Meryem - Kim içecek? Sen içtin! *(Entarisini düzeltip katlar.)*

Haşim - *(Şaşkın)* Ben mi?

Meryem - Yok sen değil de ben!

Haşim - *(Kararsız)* Ne zaman ben içtim?

Meryem - Ne zaman olacak, dün gece!

Haşim - Yalan söyleme! Dün gece ben dışarda içtim de geldim!..

Meryem - İyi ya, geldikten sonra da şişe yarıya kadar doluydu devirdin...

Haşim - Yarıya kadar doluydu... *(Hatırlamaya çalışır)* Benim de demem o...

Meryem - Dedik işte, içtin...

Haşim - Allah Allah..

Meryem - Allah Allahı mallah Allahı yok, içtin!

Haşim - Tuhaf, ben dün gece sarhoş da değildim..

Meryem - *(Alaylı)* Değildin ya! Maşallahın vardı! Görenler söylesin!

Haşim - Değildim! *(Hatırlayarak)* Dursun'un parasını verdim, geldim. Dün gece sarhoş değildim! Adamı bunak yerine koyma, söyle kim içti?

Meryem - Eh bunak değilsen içtiğinin hesabını kendin tut! İkide bir de beni karıştırma! Kim içecek senin şarabını? Çağırıp dostuma içirmedim ya?

Haşim - Lâfını sözünü bil, ağzını bozma!

Meryem - Asıl sen bil! Her zaman böyle yaparsın, önünde duran bardağı devirirsin, sonra kim içti diye sorarsın! İçerken aklın nerde?

Haşim - Tuhaf şey! Peki, başka şarap yok mu evde?

Meryem - Yok!

Haşim - Yarım şişe vardı gibi kalmış aklımda...

Meryem - Öyleyse ara da bul! *(Kısa sessizlik)*

Haşim - Demek beni kimse aramadı. Nerde kaldı bu ayı?

Meryem - *(Odayı yerleştirirken duraklar)* Hangi ayı?

Haşim - Dursun'un yerine biri gelecekti. Anlaştık, gönderdim...

Meryem - *(İşine devamla)* Gelmedi..

Haşim - *(Beş lirayı çıkarıp tekrar cebine koyar)* Gideyim de nerde kaldı bir bakayım şuna...

Meryem - *(Soğuk)* Bak!

Haşim - Güven olmaz, belki de başkasıyla anlaşmıştır. Yerine birini bulayım...

Meryem - *(Yarı anlaşılmaz bir şekilde söylenir)* Canın ne istersе onu yap...

Haşim - Ne söyleniyorsun?

Meryem - Ne söyleyeceğim? Allah canımı alsın da beni senden kurtarsın!

Haşim - Sabaha balığa çıkacağım, adam lâzım...

Meryem - Hadi nereye gideceksen git, uzatma!

Haşim - Hemen gider dönerim. Yemler dışarda...

Meryem - *(Haşim'den önce odadan çıkar)* Anlaşıldı... *(Haşim, boş şarap şişesini pantolonunun arka cebine yerleştirir, gömleğiyle şişeyi örter.)*

Meryem - *(Yem selesini alır, deniz kenarına doğru yürür)* Pis sarhoş! *(Seleyi birkaç defa deniz suyuna batırır, çıkarır, geri döner)* Aklı fikri meyhanede...

Haşim - *(Çıkar, geldiği yöne yönelir)* Ben hemen dönerim...

Meryem - *(Seleyi ocağın yanında yere bırakır)* Sen yokken gelecek olursa, ben ne yapayım onunla?

Haşim - Söyle otursun beni beklesin? Bir çeyreğe kalmaz dönerim..

Meryem - Üstündeki parayı bırak da git!

Haşim - Dönerim dedim...

Meryem - Paranı meyhaneye yatırmadan dönmezsin..

Haşim - Yok öyle bir niyetim, hadi sen otur yemleri hazırlamaya başla! *(Gitmek üzere ilerler.)*

Meryem - Gecikip de elin adamıyla şaşırtma beni...

Haşim - Gelirse ver ona, otursun yemleri hazırlasın... *(Çıkar.)*

Meryem - *(Söylenir)* Git de gelme inşaallah! Kart sarhoş! Beş lirayı aldın ya git ziftlen... (*Meryem, kulübeye girer. Dışarıya bir göz attıktan sonra kulübenin kapısını kapatır. Acele olarak üstündeki entariyi çıkarır, hanımın verdiği entariyi giyer. Yeni entarisi şehirli bir kadın için olağan uzunluktadır, diz kapaklarından iki üç parmak aşağısını örtmektedir. Ancak, eski entarisiyle karşılaştırılırsa bir balıkçı karısı için, yadırganacak şekilde kısa sayılır. Sinan, soldan girer. Çamaşır çıkınını sırtına vurmuştur. Boylu boslu, yakışıklı bir çocuk-*

tur. Çekingen bir duruşu vardır. Tedirgin bakışlarla çevresini araştırır. Kayığa yaklaşır, mırıldanarak kayığın adını okur, parmaklarını gül resmi üstünde dolaştırır. Meryem kulübenin kapısını açar, sırtını kulübenin pervazına dayar, Sinan'ın hareketlerini izler. Sinan, kulübeye doğru döner, Meryem'i görür. Meryem, önce içeriye çekilecek olur. Kendini çabuk toparlar. Duruşunu bozmadan kısa bir an Sinan'ı süzer.)

Meryem - Kimi aradın?

Sinan - Haşim Kaptan'ın kayığı bu mu?

Meryem - Bu!

Sinan - Haşim Kaptan'ı aradım. Evde mi?

Meryem - Değil!

Sinan - Gelmedi mi?

Meryem - Geldi gitti.

Sinan - Kahveye mi? Öyleyse sonra gelirim?.. *(Gidecek olur)*

Meryem - *(Taş basamakları iner)* Anlaştığı tayfa sen misin?

Sinan - *(Duraklar)* Benim. *(Meryem, Sinan'ın yanından geçer, kayığa yaklaşır.)*

Meryem - İyi işte. Kayığa yerleş, bekle... *(Kayığın içini gözden geçirir)* Dursun'un bir şeyi kalmış mı diye baktım...

Sinan - Kimin?

Meryem - Senden önce bir Dursun vardı, onun. Bu sabah gitti. *(Kayığın yanından ayrılırken)* Kalmamış. Sen yerleş.. *(Kulübeye döner. Kapıyı kapatır. Eskilerini giyer.) (Sinan, çıkınını, kayığın önünde yere bırakır, üstüne oturur, sırtını kayığa dayar, bir cigara yakar. Cigarasından çektiği daha ilk nefeste, düşünmeden bakışları kulübenin kapısına kayar, Meryem'i aranır. Az sonra kalkar, kayığı gözden geçirir, omurgalarını, başını kıçını, çadır bezini yoklar. Tekrar kapıya bakar, çıkınını yerden alır; Meryem kulübeden çıkar.)*

Meryem - Nereye?

Sinan - Hiç! Burdayım.

Meryem - Beğenmedin mi?

Sinan - *(Şaşkın)* Neyi?

Meryem - Beni değil ya, kayığı elbet!

Sinan - Sağlam kayık..

Meryem - Çıkınını kayığa koysana... *(Sinan, çıkınını kayığın başaltına yerleştirir. Meryem, yem selesini alır, ocağın yanındaki boş balık kasalarından birine oturur. Yem selesinin öbür tarafında kalan boş masayı gösterir.)* Şöyle geç otur. *(Sinan oturur. Yem hazırlamaya başlarlar.)* Yabancı mısın?

Sinan - Yabancıyım.

Meryem - Nerelisin?

Sinan - Marmarisli.

Meryem - Ben de Bodrumluyum.

Sinan - Bodrumlusun demek?

Meryem - Niye şaştın?

Sinan - Haşim Kaptan Karadenizli de..

Meryem - O Karadenizli ben de Bodrumluyum. *(İç çeker)* Nereden nereye? Ama öyle işte...

Sinan - Güzeldir Bodrum... Eskiden Bodrum'a çok gelip giderdim... *(Kısa sessizlik)*

Meryem - *(Daha canlı)* Yedi sekiz yıl oldu Bodrum'dan çıkalı. Kimbilir bir daha ne zaman görürüm. Belki de hiç görmem...

Sinan - *(Daha canlı)* Ben İskenderun'dan tut, İstanbul'a kadar ne kadar yer varsa hepsini gördüm. Daha bir Karadeniz'e çıkmadım. Ama Bodrum'un kalesi gibi kale hiçbir yerde yok...

Meryem - Sen erkeksin. Erkek kısmı canı nereye isterse oraya gider. Elbet bilirsin. Ben bir Bodrum'u bilirim, bir de burayı...

Sinan - Bizimkisi gurbetçilik işte. Boğaz derdi. Boğaz nereye sürüklerse adam oraya gider. Ekmek nerede sen orda. Adamın yeri yurdu belli olmalı.

Meryem - Fena mı? Erkek olsam ben de öyle olurdum. Dolaşırdım. Dünyayı görürdüm. Marmaris'e de sık sık gider misin?

Sinan - Askerden döneli gitmedim.

Meryem - Ne kadar oldu sen askerden döneli?

Sinan - Altı yılı az geçti..

Meryem - Epey olmuş. Kimsen yok mu oralarda senin?

Sinan - Olmaz olur mu?

Meryem - Madem kimsen var, arasana!

Sinan - Olmadı bir türlü. Yolum düşmedi...

Meryem - Lâf! Kimin var?

Sinan - Anam vardı.. Kimbilir belki de hâlâ sağdır. Sonra biz kalabalıktık. Kardeşlerim vardı. Ama çoğu dağıldı. Hepsi bir tarafta benim gibi..

Meryem - Haber aldığın yok mu hiç?

Sinan - Arada bir bizim oralardan gelen olursa alırım. Bir yıldan fazla oldu, anamdan haber aldım, o zaman sağdı...

Meryem - Kardeşlerin?

Sinan - Buralara onun için geldim ya. Benim büyüğüm vardı, buralarda balıkta çalışıyor dediler. Bakalım belki bulurum..

Meryem - *(Düşünceli)* Bulsan sana ne hayrı olur ki?

Sinan - Orası önceden bilinmez. Ama ne de olsa kardeştir diye arıyor insan...

Meryem - Benim bizimkilerden bir selâm olsun aldığım yok..

Sinan - Neredeler?

Meryem - Ne bileyim? Bodrum'dadırlar herhalde. *(Kısa bir sessizlik)* Başka kimsen yok mu?

Sinan - Kimim?

Meryem - Sözlün? *(Kısa sessizlik)*

Sinan - Yok...

Meryem - Hiç evlenmek istemedin mi?

Sinan - İstemekle olmaz ki...

Meryem - Kimbilir, istesen belki de olurdu...

Sinan - Yıllardır hep denizdeyim. Nasıl olsun?

Meryem - Halbuki köylü olsan olurdu. Köylüler hep evlidir..

Sinan - Köylülerin toprağı vardır da ondan. Bizim orası sizin

Bodrum gibidir. Toprağı olan işler, evlenir, çoluk çocuğu olur. Toprağı olmayana ayağını basacak bir tahta parçası kalır. Onunla da bir defa denize çıktı mı bir daha kolay kolay ev yurt sahibi olamaz..

Meryem - İyi ki böyle olmuşsun! Ben köylüleri sevmem.

Sinan - Ben de..

Meryem - Böylesi daha iyi! Köylüler hep hesaplı olur..

Sinan - *(Gittikçe açılmaktadır)* Ben eskiden süngerciydim!

Meryem - *(Hayran)* Deme!

Sinan - Süngerciydim. Süngercilikte kalsam, belki de bir evim olurdu, ama bıraktım.

Meryem - Olurdu ya! Süngerciler iyi kazanır..

Sinan - Kazanır ama aldırma! O para nasıl gelirse öyle gider..

Meryem - Niye gitsin! Paranı cebinden alan mı var?

Sinan - Süngercilikte gider. İnsan bir kere suyun üstünde sağ gördü mü kendini, harcadığı parayı falan düşünmez. Bakarsın iki üç gün içinde elde avuçta ne varsa gitmiş. Kendini gene denizin dibine inmeye hazır bulursun! Ucuz demez pahalı demez inersin. Denizin altı denizin üstüne benzemez! Denizin üstünde diyelim ki bir kayıktasın, fırtınaya tutuldun, kayık parçalandı battı, ya boğulursun ya kurtulursun! Denizin altında vurgunu yedin mi tamamdır. Ölmezsin ama sakat kalırsın. Ondan sonra da elin ayağın bir daha tutmaz, dilenmek istesen avuç açamazsın.

Meryem - Kaza her işte gelir insanın başına! Her zaman herkes vurgun yemez ki..

Sinan - Süngerde çalışan yer! Eninde sonunda yer! Sünger aldatır adamı. Yirmi kulaca inersin omuzların tutulmaya başlar ama bakarsın bir kulaç aşağıda koca bir sünger kümesi, aldanıp da bir kulaç daha ineyim, sökeyim dedin mi tamamdır, vurgunu yedin gitti.

Meryem - İnmeyiverirsin sen de!

Sinan - Dayanamazsın ki. Sünger aldatır çeker. Sonra biz payla çalışırdık. Ne çıkarırsak ondan pay alırdık. Gördüğüm süngerin bir payı motörün, biri kaptanın, biri de benim dersin bırakamazsın! Ama

ben böyle üç yıl süngerde çalıştım, üç yıl bir kenara bir kuruş koyamadım. Sonra Kerim vurgun yeyince süngeri bıraktım..

Meryem - Kim Kerim?

Sinan - Arkadaşımdı. Denize beraber inmiştik. Yanıbaşımda vurgunu yedi. Yukarıya çektiler. Ardından ben de denizde kalmadım, çıktım...

Meryem - Ne oldu sonra?

Sinan - Hiç! Ölse daha iyiydi. Ölmedi, yatalak kaldı..

Meryem - Peki, sen?

Sinan - Ben soğudum.. *(Kısa sessizlik)*

Meryem - Korktun demek?.. Gözün korktu belki de?..

Sinan - Yerine göre, sırasında herkes korkar. Ama korku başkadır, benimkisi başka...

Meryem - Seninkisi de korku işte.

Sinan - Değil!

Meryem - Korku değil de ne?

Sinan - Ben karşımda, gözümle gördüğüm birinden bana kötülük gelecek diye korktuğumu hiç bilmem. Denizin dibinde omuzlarında bir ağrı, bir ağırlık duyarsın. Sanki sırtına bir deve yükü yük yüklemişlerdir. Sanki iki el omuzlarından kavrar, seni denizin dibine doğru iter. Suyun içinde iki yanına bak, o iki eli göremezsin, karşında gözle görülür, elle tutulur bir düşman yoktur ki... *(Meryem başka şeyler düşünür.)*

Meryem - Sen korkak değilsin demek?

Sinan - Kendimi denediğim kadarıyla değilimdir. Kimbilir korkacağım gün, korkacağım biri olur belki benim de...

Meryem - Ben de korkmam. Hiç kimseden korkmam. Ama uyurken korkarım. Uykuda kendini koruyamaz insan da ondan...

Sinan - Hah, denizin altı da öyledir işte. Uykuda nasılsa denizin altında da öyledir.

Meryem - Nasıl öyledir?

Sinan - Denizin altında da tıpkı uykuda olduğu gibi, kimseye ses-

lenemezsin, elini kolunu istediğin gibi kımıldatamazsın, biri sana seslense duyamazsın. *(Meryem güler.)* Niye güldün?

Meryem - Sen güldürüyorsun insanı...

Sinan - Niye güldürüyorum?

Meryem - Anlatışın başka türlü! Bir tuhaf! Ama güzel... Hadi anlat, devam et... *(Sinan susar.)*

Sinan - Haşim Kaptan geç kalır mı?

Meryem - Belli olmaz...

Sinan - *(Yem takmayı çabuklaştırır.)* Sen, ne zaman geleceğini bilmez misin?

Meryem - *(Omuz silker.)* Bana ne? Canı ne zaman isterse o zaman gelsin. *(Sinan'ın bu sözlere anlam vermediğini görür, devam eder.)* Onun sözü belli olmaz. Şöyle bir dolanayım hemen gelirim, der çıkar, sonra da ne zaman geleceğini Allah bilir.

Sinan - Sen onun karısı mısın?

Meryem - *(Omuz silker.)* Karısıyım işte! Ama o benden çok büyüktür.

Sinan - Kaptan ellilik var...

Meryem - Belki de fazla. Kimbilir, belki de babamdan bile büyüktür. *(Ayağa kalkar.)* Aç mısın?

Sinan - Değilim...

Meryem - Çekinme söyle, açsan karnını doyurayım...

Sinan - Acıkırsam söylerim...

Meryem - Açsındır. Nerde yiyeceksin?.. Baksana akşam oldu.

Sinan - Ben ne zaman olsa yerim. Hele Kaptan gelsin...

Meryem - Sen onun gelmesini bekleme... *(Kulübeye girerken.)* Kimbilir ne zaman gelir... *(Kulübeden tabak kaşıkla döner. Kaşıkla, tabağın içindeki ekmek parçasını Sinan'a verir. Tabağa ocağa asılı tencereden çorba boşaltır.)* Hem Allah bilir o nasıl gelir? Bazen burnunun ucunu bile görmez. *(Tabağı Sinan'a verir.)* Balık çorbası var...

Sinan - Çok içer mi?

Meryem - Ayık gezmez ki! Her vakit içer. Eline para geçti mi içer.

Sinan - *(Düşünceli.)* Çok içer demek...

Meryem - Hani kibrit çaksan tutuşur derler ya öyle... Ağzı açık kalmış küp gibi şarap kokar...

Sinan - Kavgacı mıdır?

Meryem - Niye sordun?

Sinan - Ağzını falan bozmaya kalkarsa, geçinemeyiz de...

Meryem - O türlüsü değil. Ağzı kokmasa içtiğini anlayamazsın! Bir de unutur. Ne dediğini, ne yaptığını çok çabuk unutur...

Sinan - O vakit içsin, zarar yok.

Meryem - Sen içmez misin?

Sinan - Bazı bazı.. Süngerciyken ben de çok içerdim... Ama ben kavgacıydım...

Meryem - Nasıl kavgacı?

Sinan - Kavgacıydım işte.. Hiç yoktan etrafımdakilerle dalaşır, hır çıkarırdım. Tuhaftım o zamanlar! Ama sonra yavaş yavaş o huyum geçti..

Meryem - *(Gülümser)* Nasıl hır çıkarırdın? Anlatsana...

Sinan - *(Tabağı geri verir, ağzını elinin tersiyle siler.)* Çıkarırdım işte. Şimdi nerden bileyim..

Meryem - Bir daha doldurayım...

Sinan - Zahmet etme...

Meryem - Doldurayım, ekmeğini bitir... *(Tabağı doldurur, verir.)*

Sinan - Ne zamandır ev yemeği yemedim...

Meryem - Burda kalırsan, bundan sonra her vakit yersin...

Sinan - Sen yemeyecek misin? *(Meryem bir tabak da kendisine doldurur.)*

Meryem - Benim karnım toktu ama, sen yerken canım çekti. Hadi anlat neden hır çıkarırdın?

Sinan - Dünyada hır çıkarmak için sebep mi yok? Sanki her iş o kadar yolunda mı?

Meryem - Kimlerle hır çıkarırdın?

Sinan - Ne bileyim ben? Çıkarırdım işte! Önüme gelenle! Motör

sahipleriyle *(Öfkelenmeye başlar.)* Keratalar, sen canını ortaya koyarsın, onlar kuruş kuruş pazarlık ederler! Avans istersin param yok derler! Hakkını kesmeye kalkarlar! Can bu! Senin paranla ölçülür mü be! Susmazdım ben de! Onun için sevmezlerdi beni! Düşmanım çoktu!

Meryem - İyi edermişsin! Varsın sevmesinler! Bu dünyada herkese kendini sevdireceksin de ne olacak? Bir şey olmaz kalırsın!

Sinan - Elbette! *(Meryem güler.)* Niye güldün gene?

Meryem - Sen ben ne dersem elbette diyorsun.

Sinan - *(Tabağı geri uzatır. Omuz silker.)* Yalan mı? Eline sağlık. *(Meryem, elinde tabaklarla deniz kenarına ilerler.)*

Meryem - Kolay buldun mu burasını?

Sinan - İlkten geçtim gittim, sonra geri dönünce buldum...

Meryem - Kimseye sordun mu?

Sinan - Sormadım. Kayığı görünce bildim. İlk sana sordum. Kayığın adı aklımdaydı. Kayığın adını okuyunca bildim.. *(Meryem deniz kenarında çalkaladığı tabaklarla doğrulur.)*

Meryem - Senin buraya geldiğini kimse görmedi demek?

Sinan - *(Anlam veremeyerek.)* Görmedi. Nerden görsün? *(Meryem, Sinan'ın yanına döner.)*

Meryem - Sen okumak bilir misin?

Sinan - Eh kendime göre, hem kayığın adı altında gül resmi var. İnsan okumak bilmese de tanır..

Meryem - Ben okumak bilmem. Haşim Kaptan da bilmez..

Sinan - Çok kolay. İstersen hemen öğrenirsin.

Meryem - Çok öğrenmek istedim ama, olmadı. Bir öğreten olsa öğrenirdim. Sen öğretsene bana...

Sinan - Öğreteyim...

Meryem - İlerde köşkler var ya, ben o köşklerde hizmete giderim. O köşklerde *(Eliyle işaret ederek)* bu kadarcık çocuklar bile okumak bilir. Çocuklar, hanımlar hep kitap okurlar. Gazete okurlar.. Elime geçtikçe o kitaplardaki, gazetelerdeki resimlere bakarım. Sen ne zaman öğrendin?

Sinan - Askerde.

Meryem - Ben de öğrenir miyim dersin?

Sinan - Eh, istersen öğrenirsin. Askerde herkese öğretirlerdi. Ama kimi öğrendi, kimi öğrenemedi. Öğrenemeyenler öğrenmek istemediler de ondan.

Meryem - Meryem yazsana bana...

Sinan - Meryem mi?

Meryem - Meryem. Benim adım Meryem. *(Sinan, kuma parmağıyla Meryem yazar.)*

Sinan - Mer...yem...

Meryem - Meryem mi bu şimdi?

Sinan - Bu M, bu E, bu R, bu Y, bu E, bu M, etti Meryem..

Meryem - Bu M, bu E, bu R, bu..

Sinan - Y...

Meryem - *(Devamla.)* Bu Y, bu da E. *(İkinci harfle karşılaştırır.)* İkisi aynı...

Sinan - Elbette..

Meryem - Bu da *(Sevinçli.)* M... İlkinin aynı..

Sinan - Olmasın mı?

Meryem - Ne bileyim ben! Kolay vallaha..

Sinan - Dediğin kadar değil ama sen çabuk öğrenirsin.

Meryem - Senin adın ne?

Sinan - Sinan..

Meryem - Sinan da yaz..

Sinan - *(Yazarken heceler.)* Si..nan..

Meryem - *(Düşünceli.)* Demek bu da Sinan? *(Parmağını yazıların harfleri üstünden geçirir, heceler.)* Mer...yem.. Si..nan.. Ne güzel. Sen böyle ne istersen yazar mısın?

Sinan - Yazarım.

Meryem - Derya Gülü yaz..

Sinan - *(Heceler.)* Der.. ya...

Meryem - *(Atılır.)* Bu E..

Sinan - E. *(Devamla.)* Gü..lü.. *(Meryem kayığın yazısıyla yerdeki yazıyı karşılaştırır.)*

Meryem - İkisi de aynı..

Sinan - Değil..

Meryem - Aynı..

Sinan - Kayığın yazısı yanlış.. R si tersine dönük. Doğrusu benim yazdığım gibi.

Meryem - Bak şu işe. Ben karıştırdım..

Sinan - Dur bakalım, hemen acele etme..

Meryem - *(Hafif iç çeker, sözü değiştirerek.)* Sen kayığın adını beğendin mi?

Sinan - Eh derya gülü adı her tarafta var.

Meryem - Tabii, güzel isim de ondan...

Sinan - Çirkin demedim ki...

Meryem - Kaptan beni aldığı zaman bana Derya Gülü derdi. Ama ben güzeldim o zaman.

Sinan - Gene güzelsin!

Meryem - Yalancı!

Sinan - Neden?

Meryem - Sen yalancısın da ondan! Bütün kadınlara böyle yalan söyler misin? *(Karşılık beklemeden kalkar.)*

Sinan - Ben sana yalan söylemedim...

Meryem - İyi öyleyse... *(Sinan, ne diyeceğini bilmez. Meryem kulübeye girmeden önce durur, geri döner.)* Şey..

Sinan - Ne var?

Meryem - Neyse, kalsın.. *(Kulübeden içeri gireceği sırada tekrar kararını değiştirir.)* Kaptan çok kıskançtır da.. *(Kulübeye girer. Kapıyı kapatır.)*

Sinan - *(Küçük bir değnek parçasıyla kuma şekiller çizmektedir. Farkında olmadan yazdığını heceler.)* Mer...yem... *(Değnek parçasını hızla yere çarpar, kalkarken.)*

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Aynı gün. Gecenin ilk saatleri. Kulübe yaz lâmbasının ışığıyla aydınlanmıştır. Dışarda ocakta neredeyse geçmek üzere olan küçük bir ateş yanar. Denizin hışırtısı işitilir. Sinan ateşin başında. Birinci tablodaki yerinde oturur. Haşim Kaptan'ın dönüşünü beklemektedir. Arada bir ocaktaki ateşi besler, eşeler. Ocaktan aldığı yanan bir çubuğun ucundan bir cigara yakar. Haşim Kaptan'ın dönüşünden çok kulübedeki hareketlerle ilgilidir. Kulübenin kapısı belirsiz denilecek kadar hafif aralıktır. Meryem, kulübedeki bir balık kasası üstünde oturur. Başını avuçları arasına almıştır. Başını avuçlarından ayırır. Doğrulur. O anda, Sinan da oturduğu yerde dikleşir, kulübeye kulak verir. Meryem ayağa kalkar, kapıya doğru bir iki adım atar. Kararsızdır. Sinan'ın da ayağa kalktığı görülür. Meryem kapıya kadar gelir. Kapının kolunu tutar. Bir an kapının arkasında kararsız kalır. Heyecanı bellidir. Sinan yüzü kulübenin kapısına dönük, bekler. Meryem, ağır hareketlerle geri döner. Yatağı yayar, ranzanın üstüne çıkar, uzanmadan önce lâmbanın fitilini kısar, soyunmadan sırtüstü uzanır. Sinan, ağır ağır eski yerine oturur.)

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Bir saat sonra. Haşim kulübeye girer. Ardından kapıyı kapatır. Elinde boş bir kuş kafesi vardır. Kafesi yere bırakır. Kısık lâmbanın yandığını fark edemeyecek kadar sarhoştur. Bir eliyle gömleğinin altında sakladığı bir saka kuşunu tutmaktadır. Öbür eliyle kibritini arar. Bulduktan sonra, bir kibrit çakar. Yakmak için lâmbaya doğru ilerler. Meryem, çabuk bir hareketle yattığı yerde döner.)

Meryem - Ne yapıyorsun?
Haşim - Lâmbayı yakacağım.

Meryem - *(Doğrular, Haşim'i geri çeker.)* Yanık o lâmba. Çekil.. *(Elindeki kibrit sönen Haşim, bir kibrit daha yakar.)*

Haşim - Hüseyin Kaptan'ı gördüm. Muhabbete daldık..

Meryem - *(Sırtı Haşim'e dönük, lâmbanın fitilini ayarlar.)* Belli...

Haşim - Belki aylar var, karşılaşmamıştık...

Meryem - Hasretinizi dindirmişsiniz, fena mı?

Haşim - *(Dikkâtini toplamaya çalışır.)* Sen uyumadın mı? *(Lâmbanın fitilini ayarlayan Meryem, Haşim'e döner, Haşim'in elinde yanan kibriti üfleyip söndürür. Kapının yanında duran boş kafesi görür.)*

Meryem - O ne? *(Haşim'in gömleğinin altında tuttuğu elini tutmak ister, Haşim elini çabuklukla geri çeker. Kafesin yanına ilerler. Gömleğinin altından büyük sarı bir mendile sardığı bir saka kuşunu çıkarır.)*

Haşim - Misafir! Benim misafirim!

Meryem - Gene mi getirdin onu başıma?

Haşim - *(Sakayı kafese salar. Kafesin kapısını kapatır.)* Fakir'i geri aldım.

Meryem - Bu evde bir Fakir eksikti...

Haşim - Bunu iyi bildin işte.. Bir Fakir eksikti ya.. Kaç gündür o yüzden işim rast gitmedi.. *(Kafesi yerden alır. Kancasından, tavanın kirişindeki çiviye asmak ister. İlk hareketi boşa gider. İkincisinde asar.)*

Meryem - Bu külübede doğru dürüst sana bana yer yok. Kim bakacak ona?

Haşim - *(Saka ile ilgilenerek.)* Ben, ben bakarım.. *(Balık kasasının üstüne oturur.)* Bu evde kim fazla kim değil, orasını Allah bilir! Belki ben fazlayım, belki sen. Belki de Allah Fakir'in yüzü suyu hürmetine ikimize başımızı sokacak bir dam vermiştir! Orası bilinmez. Dünyada kimin fazla kimin eksik olduğunu Allah'tan başka kimse bilmez.. *(Arka cebinden bir şişe şarap çıkarır. Diker.)* Onun orasını Allah'tan başka kimse bilmez.. Bunu aklından çıkarma...

Meryem - *(Şişeyi almak için uzanır.)* İçtiğin yetmedi mi?

Haşim - Karışma! Bırak...

Meryem - Soyun yat hadi..

Haşim - Bütün canlıların hesabı yalnız Allah'tan sorulur. Bu dünyada kimsenin kimseyi fazla görmeye hakkı yok. Her canlının canını Allah verir. Alırsa da yalnız Allah alır.. Bunu aklından çıkarma..

Meryem - Ne halin varsa gör.

Haşim - Sen soyunmadın mı?

Meryem - Ben de soyunurum.

Haşim - *(Kalkar.)* Kaç gündür gözüm tavandaki boş çivideydi. O boş çiviyi gördükçe pişmanlıktan içim sızlardı.. Ya işte onun da yeri orası... *(Meryem'e yaklaşır.)* Senin de yerin... *(Okşamak ister.)*

Meryem - *(Haşim'in elini geriye iter.)* Sataşma bana.

Haşim - *(Hareketini tekrar eder.)* Sen benim gülümsün! Derya Gülüm!

Meryem - Sataşma dedim, rahat bırak beni..

Haşim - Saçlarını..

Meryem - İstemez..

Haşim - Azcık saçlarını..

Meryem - Sarhoşsun bırak! Bu kadar içmeseydin! Sarhoş gönlü eğlendirecek halim yok benim..

Haşim - Fakir'den ayıp! Bak, Fakir sana bakıyor..

Meryem - *(Haşim'i tekrar geriye iter.)* Bu viranenin bir sakası eksikti. O da tamamlandı! Allahım sen bana sabır ver! *(Haşim, şarap şişesini bıraktığı yere döner, oturur.)*

Haşim - Fakir nasıl olsa geri gelecekti! Ben onu temelli götürmedim. Kahveye emanet bıraktım...

Meryem - Hıh! Emanet bırakmış..

Haşim - *(İçer.)* Emanet bıraktım elbet!

Meryem - Aklında tut! Yarın şişeni sorma bana.. *(Şişeyi almak ister.)*

Haşim - Bırak! Sana şişeyi soran kim? Emanet bıraktım. Kahvede her gün gözümün önündeydi. Baktım kahveye alışamadı. Key-

fi kaçtı dertlendi! Sakalar senin benim gibi değil, sakalar dertlenir. Kahvenin dumanı da yaramadı oğlana. Baktım, bıraksam ölecek Fakir, aldım getirdim.

Meryem - Sattımdı desene şuna açık açık. Ne emaneti? Şarap parası bulamadım, kahveciye sattım desene! Kahveci de anlaşılan derdinden kurtulsun diye sana geri verdi.

Haşim - Satmadım, emanet bıraktım. Kahveciye borcum vardı o ayrı. Borcumu da ödedim...

Meryem - Neyle ödedin? Beş liran vardı...

Haşim - Ödedim dedim sana, demek ki ödedim! Ben susuzluktan öleceğimi bilsem kıymam Fakir'e! Bunu aklından çıkarma! Para! Ne olacak para? Adamın elinin kiri! Param yoksa namım var benim! Para kimde olsa var! Namı olan az.

Meryem - Hüseyin Kaptan mı ödedi borcunu?

Haşim - Hüseyin Kaptan, Hasan Kaptan her kimse! Adamın namı olunca kim olsa borcunu öder... Sen soyunmadın mı?

Meryem - Kör müsün?

Haşim - *(Elinde şişe, kafese yaklaşır, alaylı.)* Fakir tanıdın mı yengeni, kerata? Yengen soyunamamış bak, bizi beklemiş.. *(Şişeyi ağzına diker, kasanın yanına dönerken ayağı kasaya takılır. Meryem, kasayı düzeltir, Haşim'in oturmasına yardım eder.)*

Meryem - Sağa sola çarpıp durma, içeceksen oturduğun yerde iç!

Haşim - Niye soyunmadın?

Meryem - Bir bu eksikti?

Haşim - *(Meryem'i bileğinden yakalar)* Ha? Niye soyunmadın?

Meryem - *(Silkinir, bileğini kurtarır)* Dışarda elin adamı, ben içerde yalnız, bir de soyunmalıydım... İyi vallaha...

Haşim - Ne zaman geldi?

Meryem - Kim?

Haşim - Dışardaki...

Meryem - Ne zaman gelecekse o zaman...

Haşim - Niye ardımdan kahveye göndermedin onu?

Meryem - Al bakalım! Sen, otursun beni beklesin dedin ya...

Haşim - Şimdiye kadar oturdunuz ha?

Meryem - Oturduk *(Aksi)* Muhabbet ettik!

Haşim - Oturdunuz elbet! Ne anlattın ona?

Meryem - Ne anlatacağım? Sana varıp da başımın güllere erdiğini..

Haşim - Peki öyleyse niye soyunmadın?

Meryem - Öf, ama, kafa sıkarsın! Bırak benimle uğraşmayı da ne halin varsa gör. Yemleri hazırladık, görmedin mi?

Haşim - Dursun gibi olmasın bununla! Dursun gibi olmasın! Anladın mı? Bunu aklından çıkarma. O ne anlattı sana?

Meryem - Git kendine sor.

Haşim - Sorarım! Şimdi sorarım. *(Dengesini kaybeder, Meryem'e tutunur. Meryem onu ranzaya yatırır. Haşim, Meryem'i bileğinden yakalar.)*

Haşim - Buraya gel, yanıma...

Meryem - Buradayım. Uzan, rahat uzan...

Haşim - Niye soyunmadın? Buraya gel! Azcık, azcık saçlarını.. Azcık, azcık saçlarını.. *(Haşim, kol bir tarafa bacak bir tarafa, bütün ranzayı kaplayacak şekilde sızar. Meryem, bir zaman onu doğru dürüst yatırmak, ranzada kendisinin de yatabileceği bir yer açmak için uğraşır, fakat Haşim'i kımıldatamaz. Öfkesinden ağlamak üzeredir. Lâmbayı kısar, odadan dışarı çıkar. Kapının eşiğinde oturup ağlar. Yakındaki yazlık köşklerin birinden müzik sesi gelir. Sinan, ateşin başından kalkar, Meryem'e yaklaşır.)*

Sinan - Ağlıyor musun? *(Meryem karşılık vermez. Gözlerini siler.)* Niye ağlıyorsun? *(Meryem susar, sessiz iç çekmelerine devam eder.)* Ha? Ne oldu? Niye ağlıyorsun? Dövdü mü seni? *(Meryem, oturduğu yerden kalkar. İyice yaklaşan Sinan'ın elini tutar. Asma ocağa doğru bir iki adım atmadan Sinan'ın elini bırakır. Son derece üzgündür. Balık kasalarına otururlar.)* Ağlama..

Meryem - Ağlamıyorum.

Sinan - Niye ağladın?

Meryem - Hiç sorma daha iyi...

Sinan - Anlatsana, niye ağladın?

Meryem - Of!.. Bırak, sorma..

Sinan - Hadi söyle..

Meryem - *(Eteğinin ucuyla gözlerini siler)* Hiç! Artık geçti...

Sinan - Ne yaptı? Söyle?

Meryem - Talihsizim ben! Çok talihsiz..

Sinan - Niye?

Meryem - Gördün ya nasıl adam! Kaç yıldır her gece her gece ben bunun sarhoşluğunu çekerim! Bıktım artık! Bıktım.. *(İç çeker)*

Sinan - *(Heyecanla)* Üzülme! Sabırlı ol..

Meryem - *(İçini çekerek ağlar)* Daha nasıl olayım! Kaç yıldır her gece bu! Her gece bu! Kaç yıldır gençliğim böyle geçti! Yaşamak benim de hakkım! Off! Bir kurtulduğumu görsem ondan...

Sinan - *(Elini uzatmak, Meryem'in elini tutmak ister, cesaret edemez. Elini Meryem'i tutmak için uzatmışken kulübeyi işaret eder)* Ne oldu?

Meryem - Ne olacak? Sızdı. Gebersin inşallah. Hiç uyanmasın.. Gençliğimi zehir etti bana.

Sinan - *(Kararsız)* Bir şey mi geçti aranızda?

Meryem - Ne geçecek? Onunla bir şey geçmez ki aramızda! Ben istemedikten sonra!

Sinan - Kocan değil mi?

Meryem - Olsun. Tiksinirim ben ondan!.. İğrenirim! Bir yerime dokunsa tüylerim diken diken olur.. Off! Bir elinden kurtulduğumu görsem onun!.. *(Kulübeye doğru)* Kart sarhoş! Domuz!..

Sinan - Ama gene de kocan..

Meryem - *(İç çeker)* Olsun! Ben gönlümle varmadım ki ona!..

Sinan - Öyleyse niye kurtulmuyorsun?

Meryem - Nereye gideyim? *(Sinan, Meryem'i kolundan kavrar, ayağa kalkar.)*

Sinan - Gel..

Meryem - *(Hafif bir mukavemetle)* Nereye?

Sinan - Gel biraz..

Meryem - Yapma n'olursun.

Sinan - Hadi..

Meryem - *(Sinan kendisini kucaklarken)* Hiç kuvvetim yok, yapma...

(Karanlık)

DÖRDÜNCÜ TABLO

(Onbeş dakika sonra. Ocağın başında. Meryem ile Sinan birinci tablodaki yerlerinde.)

Meryem - *(Otururken)* Aklım başımda değil.

Sinan - Pişman mısın?

Meryem - Daha değilim ama...

Sinan - Aması ne?

Meryem - Sonra kimbilir ne düşünürsün benim için...

Sinan - Ne düşüneceğim? Hiç!..

Meryem - Bakalım, görürüz..

Sinan - Ne gibi?

Meryem - Kimbilir, belki de herkesle böyle olduğumu düşünürsün...

Sinan - Olmadın mı?

Meryem - Bak düşünmeye başladın bile gördün mü?

Sinan - Onun için sormadım...

Meryem - Ya niye sordun?

Sinan - Bileyim diye...

Meryem - Lâf!

Sinan - Olmadın mı?

Meryem - *(Hafif öfkeli)* Olmadım elbet!

Sinan - *(Hafif şaşkın)* Olmadın demek..

Meryem - Olmadım elbet! Ne sandın? Yol geçen hanı mı? Merak etme, seninle aramızda böyle bir şey oldu diye yakana asılmam.

Sinan - Öyle bir korkum yok benim...

Meryem - Erkek değil misiniz? Hepiniz bir! Bu sefer nasılsa zayıf davrandım, kendimi toparlamama sıra kalmadı. Unut! Sen de unut, ben de unutayım bunu! Bir daha deneyeyim deme...

Sinan - *(Kararsız)* İstersen...

Meryem - Söylesene! Ne durdun?

Sinan - İstersen alırım seni...

Meryem - Düşündün de mi söyledin bunu?

Sinan - İçimden geldi de söyledim..

Meryem - Ne çabuk! daha bugün gördün beni! Hem arada o var!.. O ne olacak?

Sinan - Olsun! Kaçarız...

Meryem - Kaçar mıyız? Nereye?

Sinan - Nereye olursa. Kaçar bir yer buluruz. İstersen Bodrum'a döneriz. Marmaris'e gideriz..

Meryem - Sen öyle kolay sanırsın. Yarın sabah bir ayılsın da gör onu. Tilki gibi kurnazdır o! Hem belli olmaz, belki de birazdan ayılır. Sen onu birazdan ayılsın da gör! Adamı elinin avucunun içine alır o! Ne isterse yaptırır. Belli etmez ama, öyle de bir kıskançtır ki! Aramızda bir şey olduğunu anlarsa Allah bilir ikimizi de öldürür.

Sinan - O iş, o kadar kolay değil...

Meryem - Onun için zor mu? Ne olacak, şunun şurasında bir iki yıl ömrü kalmış, seni beni öldürür, sonra da o bir iki yılı girer hapiste geçirir. Korkacak bir şeyi yok ki onun?

Sinan - Benim var mı?

Meryem - Sen gençsin! Senin canın daha kıymetli...

Sinan - Denesin de görür...

Meryem - Ne yaparsın? Sen onu öldürür müsün?

Sinan - Beni öldürmeye kalkacak olursa öldürürüm belki de...

Meryem - *(Ümitle)* Öldürür müsün? Sahi öldürür müsün?

Sinan - Ölecek değilim ya!

Meryem - Öyleyse öldür onu!

Sinan - Durup dururken niye öldüreyim?

Meryem - *(Kalkar)* Dur...

Sinan - Nereye?

Meryem - Gidip bir ona bakayım..

Sinan - Ne yapmaya? *(Meryem gitmek ister, Sinan kolundan tutar.)*

Meryem - Dur hele..

Sinan - Şimdi olmaz...

Meryem - Öldürmek için değil...

Sinan - Niçin?

Meryem - Bir bakayım ayılıyor mu?

Sinan - Bak öyleyse... *(Sinan, Meryem'in kolunu bırakır. Meryem kulübeye girer. Haşim'i yoklar, yerine döner.)* Nasıl?

Meryem - Kütük gibi...

Sinan - Ayılmaz mı?

Meryem - Onun ayılması belli olmaz! Bakarsın birdenbire ayılır..

Sinan - Biz de yatsak mı?

Meryem - Oturalım zarar yok..

Sinan - Ayılmasın?

Meryem - Ne olur ayılırsa? Oturup konuşmak günah mı? Hani korkmazdın?

Sinan - Peki, sen nasıl istersen öyle olsun...

Meryem - Hah şöyle. Dinle, en iyisi öldürmek onu!.. Başka türlü kurtuluş yok onun elinden! Kaçmakla olmaz! Nereye gitsek arkamızdan gelir bizi bulur o...

Sinan - Senin iyice gözünü yıldırmış anlaşılan! Nereden bulacak?

Meryem - Bulur. Ben bilirim onu! Kedi gibidir o! Hani kedileri atarsın. İki günlük yoldan yıldızlara baka baka gelir eski evini bulur ya, o da öyledir. Bilmediği yer yok onun. Kaçarız diye hiç ümitlenme! En iyisi öldürmek gene...

Sinan - Bırak şimdi ellerini kana bulamayı...

Meryem - En iyisi öldürmek! *(Öldürmek düşüncesine kendini kaptırmış, hırslı, aynı zamanda heyecanlı)* Ben onun nasıl öldürüleceğini düşündüm, uzun uzun düşündüm...

Sinan - Ne zaman düşündün?

Meryem - Beraber olduğumuz günden beri. Beni aldığı günden beri hep o nasıl öldürülür diye düşündüm. Senin için gayet kolay!..

Sinan - Ne diye düşündün?

Meryem - Ondan kurtulayım diye. Dedim ya tiksinirim ben ondan! Bazen acıdığım, iyi geçindiğim olur ama, sen bakma, düşmanımdır o benim. Gençliğimi mahvetti! Yanında yatarken yıllardır hep ondan intikam almayı düşünürüm.

Sinan - Niye öldürmedin?

Meryem - Yardımcım yoktu! Kendi başıma bir iki defa denedim olmadı?

Sinan - Nasıl?

Meryem - Aksilik işte!

Sinan - Nasıl aksilik?

Meryem - Bir defasında kalaysız sahanda yemek yedirdim...

Sinan - Ölmedi mi?

Meryem - Mosmor kesildi, sancılandı. *(Taklitle)* Karnım ağrıyor dedi...

Sinan - Eee?

Meryem - Ardından deniz kıyısına kadar gitti, kustu; içinde ne varsa çıkardı! Aradan yarım saat geçmeden diriliverdi! Yedi canlıdır o domuz!

Sinan - Peki şimdi nasıl ölür öyleyse? Madem yedi canlı?

Meryem - Şimdi sen varsın, kolay. Senin için gayet kolay. Ben iyice düşündüm..

Sinan - Kolay olur mu? Durup dururken...

Meryem - *(Yalvarırcasına)* Kurtar beni ondan n'olursun! Onun elinden kurtar! Senin karın olurum, kulun kölen olurum.İstersen döv,

istersen öldür, istersen yerlerde süründür beni! Canım yanmaz! Tek onun elinden kurtar! Onun yanında bir gün yüzüm gülmedi benim! Onun yanında hep garip gibiyim gelir bana. O ölecek benim garipliğim daha da artacak, dünyada daha garip, daha kimsesiz kalacağım gibi gelir. Hem o ölene kadar daha da çirkinleşeceğim. Daha etlerim dağılacak. Kimse yüzüme bakmayacak o zaman! Öldür onu n'olursun! Beni biraz sevdinse öldür...

Sinan - *(Kuşkulu)* Bugüne kadar bulamadın mı sana yardım edecek birini?

Meryem - Aramadım ki!

Sinan - İlk beni bulmadın ya! Madem bu kadar zamandır onu öldürmeyi kafana koydun...

Meryem - *(Hafif kırgın)* Arasaydım bulurdum belki de. Ben de seni başka türlü sandım... Neyse...

Sinan - Peki ya Dursun?

Meryem - Ne olmuş Dursun?

Sinan - Dursun yardım etmeyi kabul etmedi mi sana?

Meryem - Neden etsin? Dursun'la aramızda bir şey yoktu ki...

Sinan - Ama ben buraya gelmeden kahvede öyle duymadım..

Meryem - Nasıl duydun?

Sinan - Duydum işte...

Meryem - Karısı güzeldir yaşadın dediler, işin iş dediler değil mi?

Sinan - Nereden biliyorsun?

Meryem - Bilmesi o kadar zor mu? Herkes aklından geçen lâfı eder. Eh artık bu geceden sonra duyduklarına inanmakta haklısın...

Sinan - Pek öyle duymadım ama... Dursun sana yüz vermemiş, sen o yüzden kuyusunu kazmışsın. Kaptanla ikisini birbirine düşürmüşsün dediler.

Meryem - Lâf! Dursun, benim ağzımdan çıkacak bir söze bakardı. Ne istesem yapmaya hazırdı ama ben istemedim.

Sinan - Neden istemedin?

Meryem - Sevmedim de ondan. Ne yapayım ben Dursun'u? Sev-

medikten sonra, ha Haşim Kaptan ha o! Haşim Kaptan'la yaşarım daha iyi, hiç değilse sırasında gönül almasını bilir...

Sinan - Kahvede Dursun erkektir, ekmeğini yediği adama kancıklık etmez dediler...

Meryem - Var mı öyle erkek dünyada? Sen niye ettin öyleyse?

Sinan - Ben... *(Ne diyeceğini bulamaz.)*

Meryem - Niye yatıp uyamadın?

Sinan - Uykum kaçtı...

Meryem - Benim yüzümden mi?

Sinan - Ne bileyim! Kaçtı işte..

Meryem - *(Kalkar)* Gördün mü? Senin nasıl uykun kaçtıysa benim de kaçtı. Ben de canım, melek değilim. *(Kulübeye doğru ilerlemek ister)* Neyse bu da akıl oldu bana...

Sinan - *(Meryem'i kolundan yakalar)* Dur, gitme...

Meryem - Ne kaldı aramızda konuşacak seninle?

Sinan - Otur.

Meryem - Ağzından baklayı çıkardın. Anlaşıldı ne düşündüğün senin de... Hem neredeyse ayılır, yanında beni arar...

Sinan - Ayılsın! Otur.

Meryem - Değiştin bakıyorum! Gideyim daha iyi, otururum pişman olursun!

Sinan - Olmam...

Meryem - Olursun! Otururum bu işi tamamlamak lâzım..

Sinan - Otur, gerekirse tamamlarız. *(Meryem, gitmekten vazgeçer, yerden kalın bir odun alır Sinan'a uzatır.)*

Meryem - Al bunu! *(Sinan odunu alır.)* Bununla vur!

Sinan - Bununla mı?

Meryem - *(Oturur, heyecanlı hırslı, hareketleri tanımlayarak)* Tam kafasının ortasına. Şöyle bir salla kâfi! Gördün ya, gayet kolay!

Sinan - Sonra?

Meryem - Sonrası da kolay. Canını kurtarmak için karşısındakini öldürene ceza düşmez derler. Hiç işitmedin mi?

Sinan - İyi ama...

Meryem - *(Sözünü keser)* Seni yakaladıkları zaman, üstüme bıçakla yürüdü, canımı kurtarmak için bu sopayı kaptım, salladım, başına geldi diyeceksin.

Sinan - Derim ama, savcı dediklerime inanır mı bakalım?

Meryem - Canı isterse inanmasın! İnanmayıp da ne yapacak? Sen öyle söyle, gerisini bana bırak! Savcı da candarma da mecburdurlar ben ne dersem inanmaya! Benden başka şahitleri yok ki! Tek şahit benim! Ben savcıya ne diyeceğimi bilirim...

Sinan - De bakalım, ne diyeceksin?

Meryem - Onun sarhoşluğunu bilmeyen yok! Bu gece meyhaneden buraya ne halde döndüğünü herkes görmüştür. Ben ocağın başında oturuyordum, Sinan da iş konuşmak için Kaptanın dönmesini bekliyordu, az ötemde oturuyordu derim. Kaptan bizi oturur görünce aramızda bir şey var sandı, önce Sinan'a sövdü, sonra bıçağını çekti saldırdı, derim. Sinan, ne yapacağını şaşırdı, biraz geriledi, denizle Kaptan arasında kaldı, derim. Kaptan tekrar üstüne yürüyünce, Sinan sıkıştı, yerde bir dayak vardı, onu kaptı, korunmaya başladı. Kaptan bir daha saldırınca ayağı hafif kaydı, dayak başına geldi, halbuki Sinan dayağı Kaptanın bıçak tutan koluna doğru sallamıştı, derim.. Nasıl?

Sinan - Savcı, ya ikisi bir olmuşlar derse?

Meryem - Diyemez ki! Onu hiç diyemez! Sen daha bu akşam geldin! Üstelik ne zaman geldiğini bile gören olmadı! Aradan bir iki ay geçse belki derler ama, şimdi nasıl diyecek? İkimizin bir olması için aradan anlaşacak kadar zaman geçmesi lâzım. *(Odunu tekrar Sinan'ın eline sıkıştırır.)* Tut! Bu iş bu akşam olursa, olur. Olmadı mı bu işten hayır yok!

Sinan - *(Odunu yere bırakır.)* Kaçalım daha iyi...

Meryem - Ben kaçamam, söyledim sana! O, bu dünyada kaldıkça rahat yok bana. Bulursa ikimizi de öldürür. *(Odunu yerden alır.)* Yalnız bir kere vur. Anladın mı? Bir vuruşta ölsün. Şöyle alnının ortasına *(Hareketi gösterir.)* adamakıllı indir. *(Odunu uzatır.)* Al hadi..

Sinan - *(Odunu almaz.)* Bu iş benim elimden gelmez....

Meryem - *(Oduna baston gibi dayanarak.)* Neden?

Sinan - Yapamam...

Meryem - O kadar zor mu?

Sinan - Ben ölüm sevmem..

Meryem - Yoksa korktun mu?

Sinan - Korkudan değil.

Meryem - Bal gibi korkudan. Açık açık korkarım desene şuna.. Süngeri bırakırsın korkudan değil dersin. Bir sarhoşun başına bir odun indiremezsin korkudan değil dersin! Korku ne peki?

Sinan - Pisipisine hapislerde sürünemem! O bana bıçak çekecek olsa bileğini büker elinden bıçağını alırım...

Meryem - *(Doğrulur.)* Bana bak, senin karın olmamı istiyor musun yoksa istemiyor musun?

Sinan - İstiyorum.

Meryem - *(Kalkar.)* Öyleyse o ölecek...

Sinan - Peki ama, neden?

Meryem - İkimiz için de başka çıkar yol yok da ondan...

Sinan - Kaçalım dedim sana...

Meryem - Ben kaçamam...

Sinan - Kaçalım, biz de yaşayalım, o da yaşasın...

Meryem - O yaşamış yaşayacağı kadar.. Bıraksın da biraz da ben yaşayayım..

Sinan - Kaçalım, kimse bize soru sormaz. Ne savcı, ne de candarma...

Meryem - Ben kaçamam. Bunu bil! Bırakmaz, anladın mı? Bu kadar yıl ona karılık ettim, yetmez mi? Bu kadar yıl eskitti beni! Yeter kanımı kuruttuğu. Geberecekse gebersin artık! Ne varmış onun yaşayacağı! İki teneke şarap eksik içsin varsın...

Sinan - Herkes yaşayıp da başka ne yapıyor sanki! *(Meryem, Sinan'a sokulur, kolunu Sinan'ın boynuna dolar. Haşim içerde kımıldar.)*

Meryem - Sözümü dinlersen pişman olmazsın! O aramızdan çekilsin bak ne güzel olur! Kimsenin sevmediği gibi severim seni! Hem düşün, nereye kaçarız? Senin başını sokacak bir yerin bile yok...

Haşim - *(İçerden.)* Meryem!..

Meryem - *(Odunu tekrar Sinan'ın eline verir.)* Hadi tut, bu iş bitsin.. Bu iş oldu. Üstelik kendi ayağıyla da geliyor.

Sinan - *(Kayığa dönmek ister.)* Ben gideyim...

Meryem - *(Odunu elinden bırakmaması için Sinan'ın ellerini tutar.)* Tut, yerinden kımıldama... Şöyle biraz daha sokulalım birbirimize, gelince bizi dizdize, ağız ağıza görsün... *(Oturduğu kasayı Sinan'a yaklaştırır.)*

Haşim - *(İçerden.)* Meryem, kız nerdesin?

Meryem - Patla! Gel de gör.. *(Sesini yükselterek.)* Buradayım oturuyorum... *(Sinan, odunu elinde gittikçe sıkar. Haşim, ranzadan iner. Kapıya doğru ilerler. Odun Sinan'ın elinden düşer. Meryem, oturduğu kasayı biraz daha Sinan'a yaklaştırmak ister. Sinan, kadının hareketini önler. Kendisi hafif geri çekilir.)*

Meryem - Kımıldama bizi böyle görsün..

Haşim - *(Eşikten.)* Meryem, kız ne oldun? Seslendiğimi duyamadın mı? *(Gerinir.)*

Meryem - Kaçmadım ya! Buradayım işte! *(Sinan'a yavaş sesle.)* Dediğim gibi, bir vuruşta...

Sinan - *(Odunu ayağıyla az ötesine iter.)* Bırak deliliği...

Haşim - *(Yaklaşır.)* Burada mıydınız?

Meryem - *(Ayağıyla odunu Sinan'a doğru iter.)* Tavuklarla bir yatamam ya!

Haşim - Ateşin başında! Oh, iyi be! *(Ocağın önündeki üçüncü boş yere oturur.)* Şarap beni biraz çarptı galiba! Uzanmış kalmışım. *(Sinan'a döner.)* Ne kadar uyudum? *(Meryem, Haşim'in gerisinde, Sinan'a, odunu al, indir gibilerden işaret eder.)*

Sinan - *(Haşim'in sorusuyla Meryem'in işareti arasında şaşkın.)* Eh, biraz.

Haşim - Ne kadar?

Sinan - Yarın saat kadar.

Haşim - *(Sırtını Sinan'a döner.)* Dur bakayım.. *(Yıldızlara bakar.)* Yedi kardeşler Foça'nın üstünde daha.. Karşıyaka'ya bile varmamış. Dediğin gibi yarım saat, bilemedin üç çeyrek olacak.. *(Meryem işaretini tekrarlarken, döner, Meryem'e.)* Biraz su ver bana... *(Meryem kalkar. Sinan'a.)* Sen de benim gibi az uyursun galiba? *(Kulübeye giren Meryem'e seslenir.)* Bak bakalım hokkada kahve var mı? Varsa al getir... *(Sinan'a.)* Adın neydi kardeş senin?

Sinan - Sinan..

Haşim - Unutmuşum.. *(Meryem'e seslenir.)* Sinan bu akşam misafir sayılır. Cezveyi şekeri de al, bir kahve pişirelim.. *(Sinan'a.)* Şarap pek dokunmaz ama bana, içtim mi çabuk unuturum. Sonra yavaş yavaş hatırlarım ama.. Sen de az uyursun galiba, ha?

Sinan - Çok uyumam...

Haşim - Halbuki gençsin. Kaç yaşındasın? Yirmi beş var mı?

Sinan - Biraz fazla..

Haşim - İnsan senin yaşında başını nereye koysa orda uyur. Senin yaşındayken beni görseydin.. *(Meryem, su, kahve, cezveyle kulübeden döner. Haşim'in gerisinden yaklaşırken işaretini yineler.)*

Haşim - *(Meryem'e döner.)* Nerede kaldın? *(Sinan'a döner.)* Yoksa bir derdin mi var?

Sinan - Ne derdim olsun?

Haşim - İnsan senin yaşındayken uyumazsa bir derdi vardır! Ya aklı bir şeye takılmıştır, aklında o takıldığı şeyi kurar! Ya da sevdalıdır. Ha? Sevdalı mısın yoksa?

Sinan - *(Şaşkın.)* Değilim..

Haşim - Açık açık söyle bana sıkılma! Ben senin baban sayılırım. Sevdalıysan o kızın adını söyle bana, evlendireyim seni.. Ben gideyim kızı isteyeyim senin için. Kolay kolay olmaz diyemezler bana.

Olmaz dediler mi çaresine bakarız.. Evlenirsen şimdi evlen. Erkeksin ne zaman olsa evlenirsin ama, şimdi evlensen daha iyi... *(Meryem, ah domuz ah düzenbaz gibilerden işaretle Sinan'a Haşim'e inanmamasını anlatmaya çalışır.)* Bak ben biraz geç kaldım içim rahat değil. Ölürsem Meryem yalnız kalacak diye hep sıkılırım. Ha Meryem? Ben ölürsem ağlar mısın? Gözlerin yaşarır mı, ha? *(Meryem, çabuk çabuk cezvedeki kahveyi karıştırır. Haşim, Meryem'in saçını okşamak ister. Meryem başını geriye kaçırır. Haşim kahkahayla güler. Devamla.)* Ben de ikide bir de karıya takılırım. Benim ardımdan ağlanacak halim mi var? Ama daha kolay kolay ölmem! Ateşi de geçirmişsiniz neredeyse...

Sinan - Birazdan yatacaktım nasıl olsa...

Haşim - Nasıl? Kayığın içi sıcak mı? Ama sen yatmamışsın daha!.. Havalar zaten sıcak. Ama ben gece ateş yakmasını severim.. Hem gecenin nemini alır, hem de sevindirir nedense insanı.. *(Sinan'ın ayakları dibinde duran odunu alır)* Ateşi beslemeli. *(Odunu Sinan'a uzatır)* Al şunu kır. *(Sinan elinde olmadan geri çekilir. Meryem, heyecanla Sinan'a odunu almasını işaret eder.)* Kır bakalım, sen benden daha gençsin! Ne durdun? *(Geriye Meryem'e döner)* Sen karışma, erken daha... *(Sinan'ın elinden odunu alır)* Kuvvetin yok mu senin! Ver onu bana, bak odun nasıl kırılır! *(Sert bir hareketle dizinin üstünde odunu ikiye kırar. Parçaları birer birer ateşe atarken)* Gece ateş yandı mı, sanki benim de içimde çıralar yanar! Ateş güzel şeydir! İnsanın gamını, sıkıntısını dağıtır! Hah şöyle çatırdadı bile! Birazdan görürsün sen keyfini! Gece bir şeye aklın takıldı uykun kaçtı mı, ateşin karşısında beş on dakika otur, gözlerini ateşe dik, bir de cigara yaktın mı aklında ne saçmalık varsa dağılır.. *(Sinan'a bir cigara verir, kendi de yakar)* Bak bakalım, başka odun falan var mı yakınlarda.. *(Bakınırlar)* Nah şurada, uzat kolunu al.. *(Sinan odunu alır.)* Al onu da sen kır.. Şöyle, geceyi kutlayalım.. *(Meryem, Haşim'e kahvesini verir. Sinan aldığı odunu dizinde parçalar, parçaları birer bi-*

rer ateşe atarken, Meryem Sinan'ın kahvesini uzatır. Alevler üçünün de yüzlerini aydınlatır.)

Haşim - *(Kahvesini yudumladıktan sonra)* Eline sağlık. *(Meryem'le Sinan, Haşim'e dönerler.)*

PERDE

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(Onbeş gün sonra, bir ikindi üstü. Birinci bölümün dekoru. Hava bozuktur, perde devamınca zaman zaman yükselen denizin gürültüsü duyulur. Meryem kapının taş merdivenlerinde oturmuş, dikiş diker. Sinan sağını solunu kolladıktan sonra Meryem'i kolundan kavrar.)

Sinan - Hadi...

Meryem - *(Kolunu kurtarır)* Deli misin?

Sinan - Ne gelen var ne giden! Bütün köşklerin pancurları kapalı..

Meryem - *(Yatıştırmaya çalışarak)* Yapma n'olursun..

Sinan - Sen kulübeye gir, ben ardından geleyim..

Meryem - Güpegündüz, sen aklını mı kaçırdın?

Sinan - On beş gündür hep olmaz diyorsun! Ne zaman?

Meryem - Evlenelim, öyle..

Sinan - Evlenelim dedin, peki dedim. Hani? Daha ne kaldı?

Meryem - Ne olursun üstüme varma!. Bakarsın geliverir.

Sinan - Bu vakit kolay kolay gelmez o..

Meryem - Anla, karın olmadan olmaz! Evlenelim öyle. *(Kalkar,*

yer değiştirir, ocağın başındaki kasalardan birine oturur. Sinan ağları onarmaya başlar.)

Sinan - İlk geldiğim gece böyle değildin ama..

Meryem - O gece aklım başımda değildi..

Sinan - Sen kime okuyorsun bu masalları? O kadar toy mu sandın beni? Bana gelinceye kadar daha kimbilir kimler aklını başından almıştır senin!

Meryem - Ben seni görünceye kadar kimseye erkek niyetiyle baktıysam iki gözüm önüme aksın! Sen geldin de beni baştan çıkardın..

Sinan - Geç bir kalem bu lâkırdıları... *(Sinan onardığı ağları seleye yerleştirir. Eğilir kalkarken gömleğinin kolu altındaki sökük görünür.)*

Meryem - Gömleğinin kolu sökülmüş. Çıkar da dikeyim.

Sinan - İstemez! Senden gelecek iyilik şeytandan gelsinl...

Meryem - Hadi çıkar inat etme... *(Düşünceli)* Sen benim Haşim Kaptan'la nasıl evlendiğimi bir bilsen.. *(Sinan, gömleğini çıkarır; Meryem'e verir.)*

Sinan - Al!

Meryem - Onbeş yaşımda ancak vardım. Babam yeni ölmüştü daha. Benden küçük altı kardeşim vardı. Babam öldü, Haşim Kaptan bizim eve dadandı. Un getirir, yağ getirir, balık getirirdi. Ben anamı alacak sanırdım onu o zamanlar. Aklımda senin gibi genç bir kayıkçı vardı. Aklımdan o kayıkçıya varmak geçerdi. Bunun yanında çalışırdı.

Sinan - Dursun mu?

Meryem - Senin de derdin zorun hep Dursun'la. Dursun değil! Dursun'u burada gördüm. Yedi sekiz ay önce bunun yanına girdi. Ben o kayıkçıyı geçirirdim aklımdan. Bu bir gün anamla anlaşmış, beni alıverdi!

Sinan - O kayıkçı ne oldu?

Meryem - Utangaç bir çocuktu o! Yüzüne baksan başını öne eğerdi.

Sinan - Hani beni görünceye kadar kimseye erkek niyetiyle bakmamıştın?

Meryem - Sen başka o başka! O senin gibi değil ki! Onun yüzüne bakarken niye baktığımı bildiğim mi vardı benim? *(Omuz silker)* Ben çocuktum o zaman, o da toydu...

Sinan - Bir şey geçmedi onunla aranızda ha?

Meryem - Zaten ben Kaptana varınca, o durmadı kaçtı.. Hiç unutmam, dargın dargın bir duruşu vardı! Adı Mehmet'ti. Sonra bir daha göremedim onu. Kaptan beni Bodrum'dan aldı, buralara getirdi. Bu damı yaptı..

Sinan - Kaptanın yanına kim girse senin yüzünden kaçıyor desene...

Meryem - Sen niye kaçmıyorsun?

Sinan - Kimbilir? Belki ben de kaçarım.

Meryem - *(İrkilir)* Sen kaçayım dersen kendimi vururum anladın mı? Vallahi de billahi de ekmek gözümü çarpsın ki vururum.

Sinan - Vurmazsın, merak etme. Kayık nasıl olsa boş kalmaz!

Meryem - Aklımda senden başka kimse varsa, gençliğimin hayrını görmeyeyim.

Sinan - Sahi söyle, benden önce kimseyle bir şey geçmedi mi aranda?

Meryem - Geçmedi...

Sinan - Yemin et!

Meryem - Ederim.

Sinan - Ne Dursun'la, ne o kayıkçıyla öyle mi?

Meryem - Dursun korkaktı! *(Kısa sessizlik)* Mehmet de çocuk..

Sinan - Peki ben?

Meryem - Sen erkeksin! Senin yüreğin sıcak. Hangi kadın olsa dayanamaz sana...

Sinan - Erkeklik falan değil benimki, kalleşlik!

Meryem - Değil! Sen yürekli bir erkek nasıl davranırsa öyle davrandın! Benim yüreğim senden önce buz bağlamıştı sanki! Yüreğimi

ısıttın!. *(Kısa bir an konuşmadan birbirlerinin gözlerinin içine bakarlar, Meryem gözlerini dikişine eğer.)* Zaten onun için kendimi sana teslim ettiğime pişmanım ya! O gece böyle düşüneceğini anlamıştım, ama oldu bir kere! Hem o kolay kolay nefes aldırır mı adama, görmüyor musun?

Sinan - Sabah akşam sarhoş be! Burnunun ucunu gördüğü yok! Sağında o yatarken soluna adam alsan ne lâzım gelir!?

Meryem - Alacak olsam seni alırdım! Demek ki almadım. *(Endişeli)* Sahi söyle, kaçacak mısın?

Sinan - *(Soğuk)* Bakalım.

Meryem - Kaçmazsın! Beni bırakmazsın değil mi? Söyle. Bak şunu bil, bu kapıdan çıkar da seni burada dolaşır göremezsem ölürüm. O senin ilk geldiğin gece canımdan bıkmıştım. Anladın mı? Sana karşı duramadım..

Sinan - Ben de nazından bıktım! Üçümüz bir arada cehenneme döndü burası... Ben böyle ikiyüzlü, dolambaçlı işlere gelemem.. Adamın yüzüne bakamaz oldum. Baksana aklından hiç fenalık geçirdiği yok!

Meryem - Ne varmış senin için onun yüzüne bakamayacak? Ben sana tilki gibi kurnazdır o demedim mi? Bak nasıl yumuşattı seni... O ikimizden de daha iyi bilir işini.. Sana karşı o kadar yumuşak davranması boşuna mı?

Sinan - Herkese karşı öyle. Herkese karşı iyi.

Meryem - İyimiş. Sen onun iyiliğini benden sor. Kendisinden başkasını düşünmez, o! İyi olsa gençliğimi zehir etmezdi bana. İnsan başka türlü nasıl fena olur? Her gün bir adam boğazlayacak değil ya! Senin ondan sıkılmana sebep yok anladın mı? O beni anamın gönlünü etti de aldı. Hem de bir kilo yağ, yarım torba unla.. Ben sana kendimi kendim istedim de verdim. O gece sana karşı duramadım, ama pişman da değilim gene... Senin benim yüzüme bakarken o utansın! *(Gömleği verir)* Hadi al giy gömleğini.. Başka söküklerin varsa getir dikeyim.. Hem unutma, ben Kaptanı aldatmadım bugüne kadar ama,

kendimi de aldatmadım. Ben namusluyum diyenlerin hepsinden daha namusluyum, merak etme! Benim yerimde hangi kadın olsa haftasında ilk önüne gelenle boynuzlardı onu... *(Sinan gömleğini giyer.)*

Sinan - Geliyor...

Meryem - Gelsin..

Sinan - Ne yap ne et konuş onunla...

Meryem - Eh bu böyle gitmez elbet..

Haşim - *(Sağdan girer. Sinan'a)* Ne var ne yok? *(Meryem'e)* Sinan'ın gömleğini mi diktin?

Meryem - Sökülmüştü de...

Haşim - İyi yapmışsın! Öğleyin benim de gözüme ilişti. *(Sinan'a)* Takımlar hazır ha?

Sinan - *(Soğuk)* Hazır...

Haşim - Kaç para hava berbat! Kahvede kimsenin keyfi yok. Cigaran var mı?

Sinan - Paketi az önce attım..

Haşim - *(Cebinden bir paket Birinci çıkarır)* Al.. *(Denize döner)* Vay kahpe vay! Canavar kesildi be! Körfezin üstü hafif sislenir gibi ha?

Sinan - Öyle...

Haşim - Böyle giderse sabaha kalmaz hava yatışır.. Kahvede kimsenin yüzü gülmüyor.. *(Kulübeye girer)*

Sinan - *(Meryem'e)* Hadi sen de git..

Meryem - Bırak şimdi... *(Haşim kulübede öte beriyi aranır. Boş şişeleri yoklar.)*

Haşim - *(Seslenir)* Meryem!

Meryem - *(Kulübeye girer)* Ne var? Ne aranıyorsun?

Haşim - *(Aranmayı bırakır)* Paran var mı?

Meryem - Nerden olsun benim param?

Haşim - Sen tedbirlisindir. Birkaç kuruş ayırmışsındır bir kenara..

Meryem - Yok!

Haşim - Varsa ver, cimrilik etme! Yarın balıktan sonra fazlasını veririm, gene sakla..

Meryem - Yok dedim duymadın mı?

Haşim - Zaten bundan sonra elime ne geçerse sana versem daha iyi.. Ha?

Meryem - Yok dedim, elime ne geçerse sana verdim.. *(Haşim kulübenin yan duvarını gözden geçirir.)*

Haşim - Bu duvar da boydan boya çatlamış, tamir ister..

Meryem - İyi ki gördün.

Haşim - Görmüştüm ama, daha üç gün önce hava yazdı.. *(Kafesi yoklar)* Fakir büsbütün donacak burda..

Meryem - Sen Fakir'den önce kendini düşün...

Haşim - Ne olacak sana bana? Baksana Fakir büzülmüş...

Meryem - Anlaşıldı! Anlaşıldı! Al da kime götürmeyi söz vermişsen götür...

Haşim - Kahveciye söyledim. Kahve dumanlı ama, ne de olsa burdan sıcak.. *(Kafesi indirir)* Hadi sen bak işine... *(Parmağını kafesin tellerinden uzatır. Fakir'le oynar. Sonra cebinden mendilini çıkarır. Kafesi açar, Fakir'i kafesten çıkarıp sarar.)*

Sinan - Ne dedi?

Meryem - Sonra anlatırım..

Sinan - Konuştun mu?

Meryem - Birazdan gidecek. Anlatırım.

Sinan - Söyle de ona göre... *(Haşim, kapının içinden kulak kabartır.)*

Meryem - Hışt! Yavaş. Daha konuşmadım.. *(Haşim bir elinde kafes, bir elinde mendilin içindeki Fakir'le dışarı çıkar.)*

Haşim - Sinan...

Sinan - Buyur..

Haşim - *(Kafesi uzatır)* Tut bunu.. *(Mendili de uzatır)* Bunu da tut. Sıkayım deme.. İyi tut, kaçmasın ama, sıkma da.. Hah öyle.. Mendile sardım üşümesin diye.. Bu havanın kuşu değil ne de olsa bu? Götür bunları kahvede ocakçı Recep'e bırak.. Ben konuştum. *(Sinan çıkar.)*

Haşim - Meryem, içeriye gel biraz..

Meryem - *(Ocağın başında meşguldür)* İşim var görmüyor musun?

Haşim - Gel biraz, konuşalım. *(Kulübeye girer)*

Meryem - *(Ardından kulübeye girer)* Ne var?

Haşim - Otur şöyle karşıma...

Meryem - *(Balık kasasına oturur)* Söyle...

Haşim - *(Bir cigara yakar)* Sinan iyi çocuk ha? Ne dersin?

Meryem - Sırası ne bu lâfın?

Haşim - Hele söyle...

Meryem - Bilmem. Senin adamın..

Haşim - İyi çocuk! Kanım ısındı. Denizde de iyi...

Meryem - Bana göre hepsi bir! İster iyi olsun, ister kötü...

Haşim - *(Yumuşak)* Ne dedi sana Sinan?

Meryem - Ne zaman?

Haşim - Biraz önce, dışarda...

Meryem - Nasıl ne dedi?

Haşim - Demin, biraz önce, sen dışarı çıkınca?

Meryem - Bilmem! Dur bakayım ne dedi? Bir şey dedi ama.. Unuttum..

Haşim - Hadi hatırla?

Meryem - Ne olacak?

Haşim - Ne dedi, ben de bileyim?

Meryem - Ha, acaba bir işi var mı diye sordu...

Haşim - *(Üstelemez)* İyi öyleyse.. *(Sözü değiştirerek)* Sinan iyi çocuk, ama bir kusuru var..

Meryem - Ne?

Haşim - Bekâr!..

Meryem - *(Omuz silker)* Ne olur bekârsa?

Haşim - Evlendirmeli onu! Sinan gibilere bekârlık gelmez...

Meryem - *(Kalkar)* Gelmezse tasası sana bana mı düştü?

Haşim - Otur! Evlenirse Sinan için de iyi olur, bizim için de.. Ha?

Meryem - Düşünmedim...

Haşim - Düşün...

Meryem - Başka derdim yoktu da...

Haşim - Bazı kimselere bekârlık gelmez.. Daha açıkçası, yalnızlık iyi gelmez. Sokakta başıboş, tasmasız dolaşan köpeklere benzerler. Birisi biraz okşayacak olsa, sokulur, sürünmeye başlarlar..

Meryem - Anlamadım? Sırası neymiş bu lâfların?..

Haşim - Ben bir kız buldum ona...

Meryem - *(İlgili)* Kimmiş o kız?

Haşim - Bizim gibi fakir, namuslu bir kız...

Meryem - Kimmiş söylesene...

Haşim - Tanırsın...

Meryem - Aliye mi?

Haşim - Ne bildin?

Meryem - Sen onu daha önce Dursun'a da bulmuştun.

Haşim - Dursun'a uymazdı ama, Sinan'a iyidir.

Meryem - *(Sinirli)* Aliye Sinan'a gelmez..

Haşim - Neden? Nesi var kızın?

Meryem - Sen ne bilirsin herkesin iç yüzünü. Sinan'a gelmez dedim gelmez.. Beni kötü kötü söyletme..

Haşim - Dursun için de böyle demiştin..

Meryem - Aliye'nin bu kıyıda kuyruk sallamadığı adam mı kaldı? Aliye namusluymuş. Allah için, oynaklıkta üstüne yok. Hem ben o zaman da şimdi ne dedimse Aliye için onu dedim. Dursun'u Sinan'ı ne karıştırıyorsun?

Haşim - Sinan yola getirir onu...

Meryem - Üstelik Sinan'ın kendi başını sokacak yeri yok!

Haşim - O da bizim gibi bir dört duvar uydurur kendine!

Meryem - Sen hele kendi dört duvarını tamamla da, sonra âlemin dört duvarını, evlenmesini düşün...

Haşim - Sinan evlenmeli. Ben onu bilirim!

Meryem - Bir kere sana ne Sinan'ın evlenmesinden? Senden gelip de karı mı istedi? Herkesi kendi haline bırakasana...

Haşim - Bana bak, diklenme boş yere! Yekeyi elimde tutarken

kayığın alacağı hızı nasıl bilirsem, ben öyle bilirim seni! Ağzımı açtırma benim!

Meryem - Söyle bakalım, ne bilirmişsin?

Haşim - Sinan'la oynama!

MERYEM -Kim? Ben mi?

Haşim - Sen! Beni kör yerine koyma...

Meryem - İki parmak söküğünü diktim diye mi söylüyorsun bunları?

Haşim - Yalnız onun için değil! Ama onu fazla alıştırdın kendine!

Meryem - Ne olmuş dikmişsem. Ben kime ne iş istersem onu yaparım! Her gün yalnız senin söküklerini dikecek değilim ya!

Haşim - Ben sana ayağını denk al, Sinan'la oynama değim, o kadar.

Meryem - Âleme taşlık silip cam parlatırsam iyi değil mi? Sinan'dan da sana şarap parası alıp getirsem, gömleğini dikip dikmediğime karışmazdın ama...

Haşim - Sus! Kapat çeneni...

Meryem - Ne olurmuş susmazsam? Yetsin artık!

Haşim - Bugüne kadar yapmadığımı yaparım sana! Kafamı kızdırma, zaten kafam kızgın! - Ne dedin ona demin dışarda?

Meryem - Ne dedimse dedim. Sana ne? Hadi yapacağını yap bakalım! Cebinde beş kuruş parası yok, bir de âlemi evlendirmeye kalkmış!

Haşim - Kıs çeneni dedim..

Meryem - Yetsin artık. Bıktım senden!.. Ben, bir gün şarapsız kaldın, bir gün sana para bulamadım diye küfürlerini dinleyemem anladın mı? Pis sarhoş!..

Haşim - Sus dedim!

Meryem - Sarhoşsun işte. Bunak! *(Haşim, Meryem'e iki tokat atar.)* Pis sarhoş! Rezil! Eşşekoğlu eşek! *(Haşim'in üstüne atılır)* Görürsün sen!..

Haşim - Hadi göster.. *(Boğuşurlar, Haşim Meryem'i bastırır.)* Göstersene...

Meryem - Bana vurdun ha! Görürsün!..

Haşim - *(Doğrulur)* Arandın..

Meryem - *(Tekrar Haşim'in üstüne atılır)* Arandım öyle mi?

Haşim - *(Meryem'i bileklerinden tutar, geri iter)* Kendin istedin...

Meryem - *(Soluk soluğa üstünü başını düzeltir)* Vurdun ha? Görürsün sen! Bakalım ben seninle durur muyum?

Haşim - Kapı açık! Hele gitmeyi bir dene...

Meryem - Kapı açık ha? Burdan gitsen gitsen sen gidersin anladın mı? Gösteririm ben sana. Sana bunu ödetmezsem o zaman...

Haşim - Ödet de görelim...

Meryem - Gücün bana yetiyor değil mi? Kızın yaşında bir kadına karşı aslansın maşallah. Ama senin de hakkından gelen bulunur elbet!

Haşim - Benimle kimse senin konuştuğun gibi konuşamaz, onu bil! İster o benim hakkımdan gelsin, ister ben onun hakkından geleyim. Daha ağzını açmadan sözünü ağzına tıkarım. Sen kadınsın diye sonuna kadar sabrettim...

Meryem - Kimse konuşmazmış. Beni tokatlamak için yolladın onu kahveye ha? Anlaşıldı.. Korktun değil mi?

Haşim - Kimden?

Meryem - Sen pek âlâ bilirsin kimden! Onun yanında tokatlasana beni..

Haşim - Onu da dene...

Meryem - Onu tokatla gücün yeterse...

Haşim - İcap ederse o da olur...

Meryem - *(Yavaşlar, ağlar)* Ben senin neyinim? Bir düşünsene! Ha? Neyinim? Ne hakkın var senin bana el kaldırmaya? Ne gördüm senden? Ağzının şarap kokusundan başka ne gördüm? Sana verdiğimi kime versem yanında bir lokma ekmek verirdi bana... Sana verdiğimi kime versem yanında senin kadar itibarım olurdu. Sen nasıl el kaldırırsın bana? Nasıl? Ne olmuş onun gömleğini dikmişsem? O senin adamın.. Yardım etmem fena mı? *(Meryem, ağlarken, Haşim çıkar, sağdan uzaklaşır. Meryem bir süre oturduğu yerde kalır. Düşünür.*

Sinan döner. Doğru kayığın yanına gider. Çıkınını alır. Dışarda ayak seslerini duyan Meryem doğrulur, evden çıkar. Sinan'a yaklaşır.)

Meryem - Ne oldu? *(Sinan çamaşır çıkınını toplar, karşılık vermez.)* Nereye? *(Sinan'ın sırtı Meryem'e dönüktür. Meryem, Sinan'ın sağından solundan atılır, çıkını almak ister. Sinan, karşılık vermez, sert hareketlerle Meryem'den kurtulur.)* Gidecek misin?.. Söyle, gidiyor musun?.. Ne oldu? Yol mu verdi sana?.. Bana mı darıldın? Söyle, dargın mısın bana. *(Sinan çıkınının ağzını bağlar, döner.)* Dargın mısın? Söyle, dargın değilim de...

Sinan - *(Hafif bir el hareketiyle uzaklaşmak üzere)* Çekil...

Meryem - *(Israrla)* Ah, bütün kabahat bende.. Dur, gidersen ben de seninle birlikte gelirim...

Sinan - Lüzum yok..

Meryem - Benden mi kaçıyorsun yoksa? Söyle, ne fenalık ettim ben sana? Benim için kötü şeyler düşünme n'olursun...

Sinan - Çekil dedim...

Meryem - Yoksa benim için bir şey mi dediler sana?..

Sinan - Çekil, anladım senin ne mal olduğunu...

Meryem - *(Sözünü kesercesine)* Yalandır! Yalan, vallahi ne dedilerse yalandır..

Sinan - Peki, öyle olsun...

Meryem - Gitme daha. Gitme! Ben belki fenayım ama sana fenalık etmedim!.. Sevdim seni.. N'olursun kal! İstersen yüzüme bile bakma...

Sinan - Olamam artık ben burada...

Meryem - Off! Bir şey de n'olursun! Suçum kabahatim neyse yüzüme vur! İstersen döv, öldür beni.. Onunla konuşmadım diye mi?

Sinan - Uzatma!

Meryem - Kal bu akşam, bu akşam döner dönmez konuşurum...

Sinan - İstemez.. *(Yürümek ister)*

Meryem - Allahım! Yoksa? Yoksa bugün sana olmaz dedim diye mi kızdın? *(Sinan'ı önler)* N'olursun unut. Bu defalık olanları un-

ut! Ah, sen kötü tanıdın beni! Üstelik kimbilir benim için ne yalanlar duydun! O gece o geldiğin geceki gibi değilim şimdi...

Sinan - *(Horlayarak)* Ya nasılsın?

Meryem - O gece rüzgârın önünde yaprak gibiydim ben! Kendimde değildim.. Bileğimden kim tutsa elinde kalırdım.. Keşke öyle tanımasaydın beni.. Şimdi değiştim, çok değiştim. Tutkunum sana.. Benim için kötü düşünmene katlanamam...

Sinan - *(Öfkeli, nefretle)* Anlaşıldı. *(Yürür)*

Meryem - *(Tekrar Sinan'ı önlemeye çalışır)* İnan, senden başka ümidim, güvendiğim yok benim.. Peki öyleyse. *(Birdenbire Sinan'ı bileğinden tutar)* Gel..

Sinan - *(Ani bir hareketle Meryem'in ağzının iki yanına iki tokat atar)* Al!

Meryem - Yapma!

Sinan - Aklın başına geldi mi şimdi?

Meryem - *(Elleriyle tokat yerlerini tutar, bir iki adım geriler)* Sen de, sen de bana vurdun ha?.. Git! Git, gözüm görmesin seni de.. Git, defol...

Sinan - *(Çıkarken durur)* Korkak!..

Meryem - *(Arkasından)* Çok söylenme git! Sen de herkes gibisin, git!

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Üç saat sonra gece. Haşim ranzada sızmıştır. Meryem kapının eşiğinde oturur. Düşüncelidir. Müzik duyulur. Sinan çıktığı yönden döner. Çamaşır çıkınını kayığa bırakır. Meryem, eşiğin içinde doğrulur. Sinan, kulübeye doğru döner. Hafif içkilidir. Meryem, Sinan'a doğru atılır.)

Meryem - Kaldın değil mi? Kalıyorsun değil mi? *(Başı Sinan'ın göğsünde)* Ah, gidersin diye ödüm koptu. Ne olursun dinle! Akşamdan beri ne çektiğimi ben bilirim.. Gitmiyorsun değil mi?

Sinan - *(Hafifçe Meryem'in saçlarını okşar)* Gitmiyorum.

Meryem - Gitmeyeceksin. Hiç gitmeyeceksin. Ah canım benim. Hayatım! Erkeğim..

Sinan - Hadi hava bozdu, gir içeri...

Meryem - Girmeyeceğim..

Sinan - Gir, başlama...

Meryem - *(Sinan'a tekrar sarılır)* Söyle, sen de tutkun musun bana?

Sinan - Bilmiyorum...

Meryem - İçmişsin sen! Benim yüzümden mi içtin? *(Sinan karşılık vermez)* Bana dargın değilsin, bana kızmıyorsun değil mi? Oh, ne kadar budalaymışım ben! Kıymetlim benim. Nasıl olmuş da anlamamışım. Bu akşama kadar böylesine tutkun olduğumu ben de bilmiyordum sana. Nerde kaldın? Bu vakte kadar hasretten öldürdün beni. Kaçacak olursan bir dakika durmam burda, peşine takılırım. Hadi beni öp, kucakla... *(Kulübeye bakan Sinan'ın başını kendine çevirir)* Sızdı o... *(Sinan, Meryem'i kucaklar)* Daha sıkı, daha sıkı kucakla... *(Öpüşürler)* Daha kuvvetli öp.. Oh, ölürüm de bırakmam seni... *(Uzun bir öpüşme)*

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Az sonra. Meryem'le Sinan ocağın başında yerlerini alırlarken.)

Meryem - Aç mısın?

Sinan - Pek değilim..

Meryem - Ben yemek ayırdım sana.. *(Tencereden, tabağı doldurur)* Hadi bunu da ye...

Sinan - *(Tabağı alır)* Demek gideceğime inanmadın öyle mi?

Meryem - İnanmadım elbette.

Sinan - Gidecektim ama...

Meryem - Belki bir gün gidersin, ama daha değil...

Sinan - Nerden biliyorsun?

Meryem - Ne bileyim? Ben seni bırakmak istemiyorum da ondan. Belki de ondandır... Bu işler karşılıklıdır.

Sinan - Bu akşam kaçacaktım ya neyse...

Meryem - Peki niye kaçmadın?

Sinan - Kahvelere kadar gittim, sanki biri bir kement attı, ayaklarım bağlandı, ordan öteye gidemedim...

Meryem - *(Mutlulukla)* Yalan!

Sinan - Namussuzum ki...

Meryem - Ölümü öp...

Sinan - *(Ekmeği öper, alnına götürür)* Yalanım varsa bu ekmek çarpsın..

Meryem - Gördün mü? Bir daha kaçayım falan deme.. Ben öyle adamın ayaklarını bağlarım işte...

Sinan - *(Sözü değiştirir)* O ne zaman geldi?

Meryem - Belki bir saat var.. Sarhoştu biraz, abuk sabuk söylendi, sonra yattı... Senin karın olsaydım böyle olmazdı! Benimkisi de çile...

Sinan - Hadi hadi boş yere şikâyet etme...

Meryem - Çile ya! Yalan mı? Onun karısı olayım diyorum olamıyorum, senin yavuklun olayım diyorum olamıyorum. Şaşırdım kaldım! Anlaşılan lüzumundan fazla yumuşak, yahut iyiyim ben! Bir kere başımda bulunmuş işte. O bu dünyada kaldıkça rahat yok bana...

Sinan - Kaçalım dedim sana...

Meryem - Hava da bozdu adamakıllı...

Sinan - Araya lâf karıştırma...

Meryem - Ben de sana kaçamam dedim! O senden daha tutkun bana! Bırakır mı?.. *(Düşünceli)* Peki, bugün niye korkak dedin bana?

Sinan - Korkaksın, yalan mı?

Meryem - Niye?

Sinan - Korkak olmasan onun yanında işin ne? O sana göre mi? Onun yanında hırsızlama mal gibi duruyorsun! Korkak olmasan kaçardın benimle..

Meryem - Ya sonra beni bırakırsan?

Sinan - Kadın gibi kadın olursan niye bırakayım?

Meryem - Kimbilir, belki de bıkarsın...

Sinan - Sen önce kendine güven hele. Sonra düşün.. Hadi git artık içeriye...

Meryem - Canım istemiyor..

Sinan - Neden?

Meryem - Böyle senin yanında iyiyim...

Sinan - Akşamüstü pek böyle değildin ama! Görmesin duymasın diye elin ayağına karışıyordu.

Meryem - Artık görürse görsün, duyarsa duysun. Umrumda değil!

Sinan - Maşallah! Akşamdan beri epeyi ilerleme var sende...

Meryem - N'olursun artık bu akşamın lâfını etme bana! Bir daha bu akşamı hatırlatma...

Sinan - Yarın nasıl olacaksın onu da görürüz...

Meryem - Görürüz. Sen de bu sözleri söylediğine pişman olursun elbet!

Sinan - Bana bak, o sataşıyor mu sana hâlâ?

Meryem - Allah korusun! Allah yazdıysa bozsun!

Sinan - Yani?

Meryem - O sataşıyor sataşmasına ama, ben istemedikten sonra...

Sinan - Yani, aranızda artık bir şey yok öyle mi?

Meryem - Sen geleli el bile değdirmedim ona...

Sinan - Ne yapıyorsun?

Meryem - Bir yalan uydurup oyalıyorum, sonra da sırtımı dönüp uyuyorum..

Sinan - Bana bak, bu iş başka türlü çıkarsa karışmam sonra!..

Meryem - Benim de bütün korkum o!

Sinan - Ne?

Meryem - Hep böyle sürüp gitmez ki! On beş gündür yorgunum dedim, hastayım dedim, sarhoşsun dedim oyaladım! Sonra!

Sinan - *(Artan kıskançlıkla)* Ne olurmuş sonra?

Meryem - Bir gün dayatır elbet! Ne de olsa kocam...

Sinan - Nerden kocan oluyor? Aranızdaki nikâh, imam nikâhı! Doğru dürüst nikâhlamamış bile seni...

Meryem - Öyle diyeceğine ilk geldiğin gece indiriverseydin odunu başına...

Sinan - Elim varmadı, yapamazdım...

Meryem - *(Heyecanlı)* Dinle, aklıma başka bir şey geldi..

Sinan - Ne?

Meryem - Şimdi o körkütük sarhoş. Sen başından tut, ben ayaklarından, götürelim şurada şosanın üstüne bırakıverelim. Bir kamyon geçti mi üstünden, sen de kurtulursun ben de...

Sinan - Olmaz..

Meryem - Olur! Ayılır diye hiç aklına getirme.. Hem herkes meyhaneden dönerken yolun üstünde sızmış kalmış der..

Sinan - Kamyon şoförü kör mü? Görür... *(Kısa sessizlik)*

Meryem - *(Yeniden heyecanlanır)* Peki, aklıma başka bir şey daha geldi?

Sinan - Söyle...

Meryem - Bir gün balıkta iken denize itiver...

Sinan - Sonra?

Meryem - Düştü dersin...

Sinan - Niye kurtarmadın derlerse?

Meryem - Sen de dal denize, ıslan, kurtaramadım de...

Sinan - Ya kendi kurtulursa?

Meryem - Kurtulmasına bırakma...

Sinan - Geç bunu da...

Meryem - *(Düşünceli)* Zehirlesem mi acaba?

Sinan - Zehirlenmiyor dedindi ya...

Meryem - Gene en iyisi odunu başına indirmendi. Neyse.. *(Bir an düşünür)* Buldum...

Sinan - Ne buldun gene?

Meryem - Bu akşam üçümüz balığa çıkalım...

Sinan - Nasıl üçümüz?

Meryem - Tutalım onu başından ayaklarından, kayığa koyalım.. Sonra indirelim kayığı denize...

Sinan - Bu havada mı?

Meryem - Bu havadan iyisi can sağlığı! Otuz kırk kayık boyu açılmadan alabora oluruz.

Sinan - Sonra?

Meryem - Sonra ben nasıl olsa canımı kurtarırım! Sen de kurtarırsın! Bu haliyle kurtarabilirse o da kurtarsın.. Nasıl?

Sinan - Bu akla yatkın ama...

Haşim - *(İçerden)* Meryem!.. *(Sinan'la Meryem şaşkın bakışırlar.)*

Meryem - Al sana, dirildi gene...

Haşim - *(İçerden)* Meryem!..

Sinan - Seni çağırıyor...

Meryem - *(Kalkar)* Geber! Canın çıksın!.. *(Haşim kapıda görünür.)*

Haşim - *(Yaklaşır)* Burada mısınız?

Meryem - Sinan yeni geldi, yemeğini verdim...

Haşim - Ben de açıkmışım...

Meryem - Otur ye... *(İçeriye tabak falan almaya gider)*

Haşim - *(Ayakta, denize dönük, derin bir nefes alır; gerinir)* Ohhh! Sağlam hava! Tam benim hoşlandığım hava! *(Dönen Meryem'e)* Çanağı adamakıllı doldur... *(Sinan'a)* Vaktiyle böyle havalarda bağlasalar, bir torba altın verseler denize açılmadan duramazdım.. Herkes kapının önüne çıkmak istemezdi, ben denizde çelik çomak oynar gibi dolaşırdım.. Deniz yemez adamı be! Yeter ki huyunu bil!.. *(Meryem'le Sinan bakışırlar. Haşim tabağını alır. İştahla yemeğe başlar)* Üç gündür deniz suyuna elim değmedi be! Kokuştum kaldım... *(Derin bir nefes alır)* Oh canlandım iyice. Dip balıkları hep kıyıya yaklaşmıştır şimdi! Balık iyice bereketli olur.. *(Sinan'a)* Var mısın bu akşam balığa?... *(Meryem, Sinan'a kabul etmesini işaret eder.)*

Sinan - *(Şaşkın)* Patron sensin.. Emir senin..

Haşim - *(Elimde tabak kayıya ilerler)* Dur şöyle hele yakından bir göreyim...

Meryem - *(Yavaşça Sinan'a)* Ben de geleyim.. Devirirız kayığı, kurtuluruz.

Sinan - *(Ümitsiz bir yüzle)* Zor...

Haşim - Hava kalacak! Bak, ayağa kalk da bak! *(Sinan kalkar)* Buraya yanıma gel. İleriye, Foça'nın üstüne doğru bak! Sis iniyor gördün mü? Hava kalacak.. Deniz yumuşamaya başladı bile.. Sen daha benim kadar iyi tanımazsın buraların denizini... Yabancısın! Hoş, yabancı olmasan da hepsi bir! Bu körfezde kimse benden daha iyi tanıyamaz bu denizi! *(Ani bir kararla)* Hadi, fırla, durma hazırla kayığı...

Sinan - Kürekle mi?

Haşim - Ne küreği? Yelkenle... *(Sinan, kayığın üstündeki çadırı sökmeye başlar.*

Meryem - Ben de geleyim...

Haşim - Sen elimden şu tabağı al hele!... *(Başıyla kulübeyi işaret eder)* Senin yerin orası...

Sinan - Derya Gülü dayanacak mı bu havaya?

Haşim - Benim elimde daha ne havalara dayandı o! Yekeyi elime bir alayım da gör... *(Tabağı içeriye bırakan Meryem döner.)* Bak, tek kayık yok denizde... *(Meryem'e)* Hadi sen de bir işe yara... Git içerde feneri yak... *(Sinan'a)* Yarın sabaha ne kadar boş kasa varsa hepsi dolu olacak... *(Ağları, takımları kayığın içine alır)* Görürsün bak balığın bereketini... Hadi, başa geç kayığı itelim suya, kürekleri tak.. *(Seslenir)* Meryem!.. Feneri getir.. *(Sinan'a)* Meryem de gelsin.. Kayığa ağırlık olur.. Daha iyi yol alırız.. *(Meryem, yanan deniz feneri ile döner. Haşim feneri Meryem'in elinden alır, kayığa geçen Sinan'a uzatır. Meryem'in kolunun altından tutar.)* Hadi bakalım sen de... Atla... *(Meryem'i kayığa çıkarır. Haşim kayığı denize iterken...)*

PERDE

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(Ertesi gece. Sahne, bir gemici feneri, yanan ocağın ateşiyle aydınlanmıştır. "Derya Gülü" eski yerindedir. Fakir'in kafesi de geri gelmiştir. Meryem'le Sinan, ocağın başındadırlar.)

Meryem - Ne surat asıp duruyorsun?

Sinan - Keyfim yok..

Meryem - Benim var mı?

Sinan - Madem öyle çok lâf etme!

Meryem - İyi işte, sen de ne halin varsa gör... *(Oturduğu yerde Sinan'a yan döner. Dirseklerini dizlerine, çenesini yumruklarına dayar. Sinan ayağının dibinde duran şarap şişesinden bardağını doldurur. Şişeyi yere bırakır. İçer. Meryem, şişeyi almak için uzanır.)* Ver o şişeyi bana...

Sinan - *(Eliyle Meryem'in şişeyi almasına engel olur).* Bırak...

Meryem - Ver, artık içme...

Sinan - Karışma!

Meryem - İçme, kavgacı oluyorsun!

Sinan - Ben kendimi bilirim...

Meryem - Belli... *(Az önceki oturuşunu alır. Kısa sessizlik)*

Sinan - *(Bardağını yudumlar. Düşünceli)* Ne biçim kadınsın sen, anlamadım?

Meryem - *(Kırgın)* Sanki başka kadınları anladın mı? *(Omuz silker)* Bütün kadınlar nasılsa ben de öyleyim...

Sinan - Değilsin..

Meryem - Ya nasılım? *(Sinan, küçük bir yudum daha içer.)* Söylesene, nasılım?

Sinan - *(Oturduğu yerde ayaklarının yerini değiştirir)* Bilmem, başka türlüsün, anlayamadım daha...

Meryem - Kötü müyüm yani? *(Sinan'a döner)* Suçlamaya kalkma beni. Her kadın gibi kadınım o kadar! *(Yerinme ile)* Aksilik işte!

Sinan - Hangi aksilik?

Meryem - Benim bütün ömrüm aksilik! Kimbilir vaktiyle sana varsaydım belki de böyle olmazdım.. *(İç çeker)* Kısmet işte! Kısmetim böyleşmiş.. Of! Düşündükçe aklım karıştı...

Sinan - *(Alaylı)* Çok düşünüyorsun!..

Meryem - Eğlenme! Karşıma çıkmadın, çıkmadın da, yıllar sonra, böyle ömrüm çorbaya döndükten sonra çıktın!

Sinan - Bunları çok dinledim senden. Bırak bu eski hikâyeleri..

Meryem - *(Düşünceli)* Vaktiyle bir görünsen, bir el etsen kaçardım sana! Vaktiyle böyle değildim...

Sinan - Şimdi neyin eksik?

Meryem - *(Mütevekkil)* Bilmem! Şimdi o zamanım geçti! Yorgunum. Hevesim yok! Bir bıkkınlık sinmiş içime.. *(Ümitsiz)* Her şey boş bu dünyada! Bizimkisi de boş. İyisi mi boşuna uzatmayalım..

Sinan - Bu akşam da aklına böyle mi esti? Ne sandın? Aklına estiği gibi oynatacağını mı beni?

Meryem - Seni ne oynattığım var, ne de oynatmaya niyetim. Sana ne söyledimse hep doğru söyledim. Bu da doğru. Bizimkisi boşuna! *(Sinan'la yalnızlığının uzamasından sıkılmış, birisinin gelmesini beklediği belli olacak şekilde gerisine bakınır.)*

Sinan - Çabuk döndün bakıyorum..

Meryem - Yalan mı? Dün gece sen de gördün. Baştan kıça geçerken kaydı düşecekti, belinden kavradın kurtardın.

Sinan - Benim elimden gelen bu! Bana saldırmayana saldıramam!

Meryem - Orası anlaşıldı...

Sinan - Daha ne?

Meryem - Bana tutkun olsaydın, sana kalmamı isteseydin, onu kurtarmaya elin varmazdı..

Sinan - O başka şey..

Meryem - Sen kendine göre haklısın belki, ama ben de haklıyım..

Sinan - Nasıl?

Meryem - İkinizden biri bana fazla! İkinizin birden karısı olamam. Nasıl olsa sonumuzun geleceği yok! İyisi mi sen kendine uygun birisini bul, ben de iyi kötü kocama döneyim! *(Gerisine bakınır.)*

Haşim - *(Girerken)* Sinan, doldur bardakları... *(Haşim girer. Yerine otururken Sinan'ın uzattığı bardağı alır.)* Deniz iyice çekildi, sindi köpoğlu! Dün gece canavar gibiydi. Bu gece de sanki kuzu! Balık çıkmaz bu havada.. *(Sinan'a döner)* Dün gece hiç batarız diye geçti mi aklından?

Sinan - *(Meryem'e baktıktan sonra)* Batacak olsak ben nasıl olsa kendimi kurtarırdım.

Meryem - *(Sinan'a baktıktan sonra)* Ben yüzmede erkekleri geçerdim Bodrum'da...

Haşim - *(İçer)* Ben de kendimi kurtarırdım. *(Meryem'le Sinan birbirlerine bakarlar.)* Kim kazadan kaçarsa kaza onu bulur! Ben bu yaşa kadar ölüm, kaza geçirmemişimdir aklımdan. Allah'ın hikmeti bu. Ölüm aklına gelmeden adamın başına da gelmez. Onbeş yirmi yıl var. Bir motorda çalışırdım. Sinop ile Zonguldak arasında bir hava çıktı. Bir iki saat dayandık, sonunda motor kâğıt gibi battı. Yedi kişiydik. Altısının ölüsünü bulamadılar. Ben kurtuldum. *(Meryem'le Sinan ellerinde olmayarak bakışırlar. Haşim onların bakışmalarına anlam veremeyerek.)* Ne oldu?

Meryem - *(Omuz silker)* Hiç! Ne olsun?

Haşim - *(İçer)* Yoksa inanmadın mı? Öyledir işte. Adam ölürüm demeden ölmez! *(Meryem'e)* Azrail her göründüğü yerde adamın canını alacak olsa yüz defa ölürdüm bugüne kadar. Sen bir bilsen benim başımdan geçenleri...

Sinan - *(Meryem'e kısa bir bakış attıktan sonra)* Bildikleri vardır belki de..

Haşim - Bildikleri vardır ama, bunu bilmez.. *(Küçük bir yudum içtikten sonra)* Bak Sinan, dinle. Bir yaşındaymışım. *(Bir cigara yakar)* Hastalanmışım. Anam anlatırdı. Nurlar içinde yatsın! O zaman doktor moktor bilen yok. O zamanın doktorları hocalarla kocakarılar. Kocakarı ilâçları, kocakarı lâfı. Bir gün iki gün bakmış fakir anam ateşim, yangım düşmez, koşmuş hocaya. Kundakla, götür bir gece mezarlıkta bırak demiş hoca! Akla bak! Ne arar on iki aylık çocuk o soğuk mezarlıkta? Ne yapsın anam, götürmüş beni mezarlığa bırakmış. Ertesi sabah gelmiş bakmış gözlerim açık ağlarmışım. Bir hafta sessiz baygın yatmışım da öyle avaz avaz ağlar görünce şaşmış anacığım. Almış dönmüş. Karnımı doyurmuş. Anam cahildi, ben de cahilim, ama hangi hoca hangi imam akıl verse bir çocuğu bırakmam mezarlıkta! Demem o ki yaşayacağı varsa yaşıyor adam...

Meryem - *(Sinan'a baktıktan sonra)* Öyle olmalı...

Haşim - *(Devamla)* Şaşarsınız ya! Kim olsa şaşar! Meryem, hiç anlattım mı sana? Bir kere de yedi yaşında ya var ya yoktum. Çoluk çocuk bir arada azıtmadan durur mu? Kapışır güreşirdik, akranlarımla. Hepsinin pehlivanı bendim.. Büyükler kuşatır çepçevre bizi.. *(Konuşurken el, baş hareketleriyle dediklerini tanımlar)* kışkırtır seyrederdi.. Onlar da öyle eğlenirlerdi işte.. Bir defa tuttular beni, benden üç yaş büyük bir çocukla güreştirdiler. Daldık birbirimize. Oğlan baktı zorluyum. Ayağa dalar, nafile! Kolumu kapar, nafile! Büyükler başladı oğlanla eğlenmeye. Nasıl oldusya oldu, ayakta bir defa daha tutuştuk, oğlan benden bir karış boyluydu, boş bulundum, kavradı beni belimden, tepe üstü dikti. Kafam taşa geldi, yığıldım kaldım. Ge-

risini bilmem! Herkes ha öldü ha ölecek demiş, üç gün sonra gözlerimi açmışım. O taşın yarık izi daha durur kafamda. *(Yün başlığını çıkarır, başını eğer, parmağı ile izin yerini gösterir)* Nah şuramda... *(Meryem'le Sinan eğilip, görmek isterler. Birbirlerine bakarlar.) (Haşim doğrularak)* Görmediniz mi? Şimdi ne de olsa karanlık. Görünmez kolay kolay. Yarın ikinize de gösteririm. *(Başlığını giyer)* Ölmeyince adam ölmez işte.. Demem o!

Sinan - O da doğru..

Haşim - *(Yeni bir olay hatırlar)* Hay anasını. *(Sinan'ın dizine vurur)* Askere aldılar. Muharebeye gittim. Muharebede, üç yıl, sağımda solumda o kadar adam öldü, benim ne burnum kanadı ne de ölüm aklıma geldi... *(Bardağını doldurur, şişeyi Sinan'a uzatır) (Meryem'le Sinan bakışırlar.)* İster inanın ister inanmayın. Ben anlatayım gene... Ne delilikti dinle! *(Sinan'ın dizine vurur)* Bir kavga ayırmıştım. Bugün bile gözüm açık görürüm de Azrail'in eli sırtımda dolaşır! Delilikti! Kahvedeydik, bir pay kavgası çıktı balıktan sonra! Bıçkın bir uşak vardı, saldırdı reise. Tekme tokat, sandalye, derken reis sarıldı bıçağına! O uşak neresinden çıkardı bilmem, bir falçata gördüm elinde! Ayırmak için araya kim girdiyse dağıldı! Ben kaldım ikisinin arasında! Gencim o zamanlar. Benim de bıçkın zamanım. Bir yanımda havada bıçak, bir yanımda havada falçata! Ne düşündüm, ne gördüm! Bir ittim reisi göğsünden, gitti üç adım geri geri oturdu kıç üstü! Döndüm, sardım belinden uşağı ayaklarını kestiğim gibi yerden, çıkardım kahveden dışarı... Allah sizi inandırsın bıçak kolumun üstünden geçti, falçata şah damarımın dibinden! İkisi de kıl payı kaldı. Birbirini derken ikisi de şişleyeceklerdi beni! Hem şah damarıma gelmese bile falçata yarası kapanmaz! *(İçer)* Demem, Cenabı Hak eceli gelmedikçe verdiği canı kulundan geri almıyor. Kısmet ne günse ecel o gün... *(Haşim oturduğu yerde şiddetli bir kalp kriziyle hafif doğrulur. Bir eliyle kalbinin üstünü bastırırken, öbür elindeki şarap bardağını parmakları arasında kuvvetle sıkar. Acıyla kıvranır.)*

Meryem - *(Ayağa fırlar)* Ne oldu?

Sinan - *(Aynı anda fırlar)* Neyin var?.. *(Haşim elindeki bardağı Meryem'e bırakırken, güçlükle verebildiği işaretle ikisini de yatıştırmaya çalışır.)*

Haşim - *(Güçlükle)* Durun..

Meryem - Neyin var? Söylesene... *(Haşim, ağrının etkisiyle öne kıvrılır. Bir eliyle fanilasının yakasını kavrar.)*

Sinan - *(Haşim'i doğrultmaya çalışarak)* Dik dur, dik dur eğilme daha iyi...

Haşim - Cendere gibi.. *(Güçlükle nefes alır)* Yüreğimi cendere gibi kıstırdı.. Boğacak beni...

Meryem - *(Telâşlı)* Su vereyim.. *(Haşim, eliyle istemez işareti verir. Kıvranır.)*

Sinan - Gayret et.. *(Haşim'in bir kolunu boynundan aşırır, Haşim'i ayağa kaldırmak ister.)* Bir iki adım at.. Açılırsın...

Haşim - *(Sinan'a kendisini bırakmasını işaret eder)* Dur.. Hiç böylesi gelmedi başıma.. Vay anasını.. Kemiklerimi kıracak.. Soluk alamadım.. *(Meryem, ne yapacağını şaşırmış durumda önce iki eliyle Haşim'in yüzünü yeller. Sonra yellemeyi bırakır. Haşim'in göğsünü ferahlatmaya çalışır.)*

Meryem - Uzansan..

Haşim - *(Derin bir soluk alır)* Neyse hafifledi...

Meryem - Hadi geç içeri yat istersen...

Haşim - Kımıldanamadım.. *(Göğsünü tutar)* Kaburgalarımı ezdi...

Sinan - Kımıldanma gene...

Haşim - Geçti! Çabuk geçti! Vallahi götürse bu götürürdü beni... *(Meryem'e)* Otur sen...

Meryem - Soğuklamadır belki de..

Haşim - Ben ömrümde soğuklama nedir bilmem!

Sinan - Belki de damar binmesidir..

Haşim - Ona da benzemez. Bu başka türlü! Ne olduğunu anlamadım. Kımıldanamadım birdenbire.. Neyse boş yere muhabbeti bozmayalım!. Bu da geçti.. *(İçer. Bardağını yeniden doldurur. Şişeyi Si-*

nan'a uzatır) Bak şu denize. *(Denize baktıktan sonra Sinan'a)* Sindikçe sindi.. İki üç saat ya sürer ya sürmez azacak gene! Bu geceki deniz sinsi. Niyeti belli değil! Sen bu gece yatmadan, kayığı bir iki adım içeri al! *(İçer. Bardağını doldurduktan sonra şişeyi Sinan'a uzatır)* Sen de dayanıklısın içkiye..

Sinan - *(Bardağını doldurur. Şişeyi yere bırakır)* Ara sıra içerim. Böyle arada ahbaplık, muhabbet olursa içerim..

Haşim - İçki dosttur bana! İçkiden hiç kötülük görmedim. Bazı ahbap vardır ne desen uyar, nereye çeksen oraya gelir, adam arar ahbabın öylesini, içkiyle de öyledir benim aram.. Balık bereketli oldu mu keyfimden içerim, keyfim artar. Olmadı mı, boş kaldım mı, oyalar, sıkıntım dağılır. Bu yaşa geldim içkiden iyi dost bulamadım...

Meryem - Bu akşamki keyfinden anlaşılan..

Haşim - Hem öyle, hem değil. Bu akşam tat vermedi nedense...

Sinan - Ben kendi başıma kaldım mı içki aramam..

Haşim - Eh sen gençsin daha! Senin kafan şimdi bir yığın ham hayallerle doludur. Ama adamı asıl o hayaller aldatır. Ben param oldukça içerim. İçmeyen insan neye yarar?

Meryem - İçen neye yarar sanki! İnsanın içip de ağzı dili dolanacağına, dolanmasın daha iyi...

Haşim - Sen bilmezsin! Dost seçecek misin kendine içki masasında, meyhanede seç! Bir adam içmedi mi kapalı kutu gibidir. İçinde elmas mı var bok mu bilmezsin! İçti mi, kendine kadar içti mi içinde nesi var nesi yoksa kusar! Korkak gibi görünür bakarsın, yürekli çıkar!

Meryem - *(Sinan'a kısa bir bakış attıktan sonra)* Kimi de cesur gibi görünür korkak çıkar..

Haşim - *(Devamla)* Öyle! Cesur gibi görünür kalleş çıkar. İçki boyasını cilâsını kazır adamın! Bakarsın ne aslan postuna bürünmüş dolaşanlar kedidir! Nelerini gördüm bugüne kadar! *(İçer, Sinan'a)* Hadi... *(Sinan içmez, bardağını yere bırakır.)* Ne beyler gördüm içince uşak diye gelseler almazsın yanına! Ne açık elliler gördüm pinti mi

pinti çıkarlar! İçtiklerini garsona meyhaneciye yüklemeye kalkarlar! İçki şaşmaz ölçüdür benim gözümde.. *(Sinan'a)* İçsene...

Sinan - *(Soğuk)* Yoksa denemeye mi kalktın beni?

Haşim - *(Gülümseme ile)* Ne oldu sana?

Sinan - Ben denenmekten hoşlanmam!

Haşim - Ben de içerken hır çıkarmaktan...

Sinan - Öyleyse beni denemeye kalkma...

Meryem - *(Hırçın)* Ne olurmuş denerse!

Sinan - *(Sert)* Anlamadım!

Meryem - Dener dener, adamı değil misin?

Sinan - Kaptanlık denizde! Burası arkadaş masası...

Haşim - *(Sinan'a)* Çok uzattın! Aramızda kadın var, sözünü bil!

Sinan - Sen önce karına ağzını tutmasını öğret..

Haşim - *(Sarsılmış)* Ne dedin?

Sinan - *(Daima soğuk)* Duydun!

Haşim - *(Soğukkanlılığını kazanır)* Niyetin ne senin? Kavga çıkarmak mı?

Sinan - Sana kendimi denetmem dedim, o kadar...

Meryem - Daha neler!

Haşim - *(Meryem'e)* Sen sus...

Meryem - *(Hırçın)* Kaptan sen misin o mu? Lâfından sözünden bir de hesap mı vereceksin..

Haşim - Sus dedim, susmazsan çekil...

Sinan - Çekil de denesin..

Haşim - *(Sinan'a)* Toyluk etme! Ben seni deneyeceğim yerde denedim!

Meryem - *(Aynı anda Sinan'a)* Canım isterse çekilirim. Senin lâfınla adım bile atmam...

Haşim - Meryem! *(Sinan'a)* Ben seni deneyeceğim yerde denedim. Denemesem karşıma alıp içmem. İçerken pusuya yatmak benim defterimde yazmaz. Hadi, *(Kadehini kaldırır)* içeceksen içelim, içmezsen kendin bilirsin.. *(Meryem'e)* Sen de otur yerine. Kimseye he-

sap mesap verdiğim yok.. *(İçer. Ağzını elinin tersiyle sildikten sonra Sinan'a)* Gönlün oldu mu?

Sinan - Olsa da olmasa da yarın gidiyorum...

Haşim - Onu yarın görüşürüz...

Sinan - Şimdi de görüşsek olur. Kararımı bu sabahtan verdim..

Meryem - *(Bozulmuş, az önce ileri gittiğinden pişman. Haşim'e)* Sor bakalım neden gidiyormuş?..

Haşim - Orası kendi bileceği şey...

Sinan - Kardeşimi arayacağım!..

Haşim - Nasıl istersen. Sen ne zaman Allahaısmarladık dersen ben o zaman güle güle derim.. Bırak dargınlığı da içelim.. *(Bardağını doldurmak için şişeyi alır, şişe boştur)* Başka var mı?

Meryem - Nereden olsun?

Haşim - *(Şişeleri aranır)* Üç şişeydi.. Bu bir..

Meryem - Üçünü de içtiniz...

Haşim - *(Aranır)* Bu bir, bu iki, üçüncüsü... *(Sinan sağında kalan üçüncü boş şişeyi kaldırır baş aşağı çevirir.)*

Sinan - Burda..

Meryem - Etti üç...

Haşim - Vay anasını! Üçü de boşalmış.. Halbuki daha da doymadım...

Meryem - *(Kalkar)* Bu akşam bu kadarı yeter.. Zaten tadı da kalmadı..

Haşim - Ahbaplıkta bu kadar ağız dalaşı her vakit olur...

Meryem - *(Etrafına bakınır)* Komşu kulübelerde kim varsa yatmış... Vakit geç oldu...

Haşim - *(Kalkar)* Uykum yok ama, madem öyle yatalım... *(Sinan'a)* Hadi sen de yat. Kayığı iki adım içeri alalım önce.. Geç sen kıç tarafa... *(Sinan soldan çıkar.. Haşim ile Meryem kayığın iki yanına geçer, payandalarını tutarlar.)* Dayan... *(Kayık takozlar üzerinde öne doğru kayar.)* Yeter... Başa geç... *(Sinan girer.)* Kaldır... *(Sinan kayığı baş tarafından kaldırır. Haşim ile* Meryem takozları öne alır-

lar.) Hadi Allah hayırlı uykular versin... *(Meryem ocağın yanında duran gemici fenerini alır. Bir an Sinan'a bir şey söyleyecekmiş gibi durakladıktan sonra kulübeye doğru yürür, kulübeye girer. Haşim kulübeye girmeden önce durur, Sinan'a döner.)* Şu gitme işini sabaha bir daha düşün...

Sinan - Bakalım, hele sabah olsun da... *(Haşim kulübeye girer, kapıyı kapatır. Sinan kısa bir an kayığın yanında kalır. Bir cigara yakar. Tekrar ocağın başındaki yerini alır. Meryem, feneri ters kapatılmış bir gaz tenekesi üstüne bırakır. Haşim, ceketini başlığını çıkarır. Kapıya yakın bir çiviye asar. Döner. Fakir'in kafesi önünde durur. Sağ elinin işaret parmağını kafesin telleri arasından geçirir. Fakir'le oynar.)*

Haşim - Oğlum nasılsın bakayım? Uykun geldi mi? *(Meryem, entarisini çıkarır, iç entarisiyle kalır. Fenere yaklaştırdığı bir balık kasasının üstüne oturur. Saçlarını çözmeye başlar.)*

Meryem - Bırak şimdi onunla oynamayı da yat..

Haşim - *(Ranzanın kenarına ilişir, çizmelerini çıkarırken)* Bıraktım. Senin de gönlün olsun... *(Çizmelerini ranzanın altına iter. Pantolonunu sıyırır. Yatağa girer. Yorganını dizlerinin üstüne kadar çektikten sonra pantolonunu ranzanın ayak ucundaki bir çiviye asar. Meryem, iki yüzlü bir kemik tarakla saçlarını tarar. Haşim, yüzü Meryem'e dönük, uzanır dirseğini yastığa dayar.)* Nesi var Sinan'ın?

Meryem - Nasıl nesi var?

Haşim - Bu akşam aksiliği üstündeydi. Nesi var dersin?

Meryem - Ne bileyim ben!

Haşim - Bir derdi düşündüğü olmalı...

Meryem - Orasını bilemem...

Haşim - *(Son derece sakin)* Ne geçti aranızda?

Meryem - *(Yalan bir hayretle)* Ne geçecek Sinan'la aramda benim!

Haşim - İkiniz atıştınız! Atışması seninleydi! Benimle değil...

Meryem - Kabadayılık taslamasına içerledim. Senin gibi herkese alttan alacak değilim ya...

Haşim - *(Kısa bir an Meryem'in saçlarını taramasını seyrettikten sonra)* Pekiyi hadi gel yat...

Meryem - Görmüyor musun? Saçlarımı tarıyorum...

Haşim - Bu akşam hiç sarhoş değilim, nazlanmaya kalkma...

Meryem - Boşuna üstüme varma...

Haşim - Neden?

Meryem - Canım istemiyor...

Haşim - Sen gel hele...

Meryem - Saçlarım keçe gibi olmuş! Karmakarışık.. Bırak da tarayayım..

Haşim - Saçların güzeldir senin! Senin saçların o köşklerde oturan tımarlı bey karılarında yok..

Meryem - Bende güzellik mi kaldı!

Haşim - Ne güzel kızdın sen! Bacak kadardan güzeldin... Büyüdükçe serpildikçe güzelleştin! Sizin eve gelip gittikçe aklım hep sende kalırdı...

Meryem - Eh, muradına erdin, beni bu hale getirdin işte...

Haşim - Neyin var? Gene güzelsin! Tam güzelliğinin padişahlık zamanı. Hiç yıpranmadın...

Meryem - *(Okşanmış)* İşine gelince öyle dersin...

Haşim - Her zaman derim! Kaç para geç rastladım sana. Doyamadım, gözlerim açık gideceğim bu yüzden...

Meryem - Senin gibi adam görmedim! Bu yaşta, mahalle çocukları gibi yalan söylersin..

Haşim - Sözümün yalan neresinde? Geç rastadım sana dedim...

Meryem - Orası doğru...

Haşim - Geç rastladım ama, gençliğimde bile yüreğim seni gördüğüm gün gibi kimseyi görünce çarpmadı. Gençliğimde uçarıydım ben! Kimseye akıl kaptırdığımı bilmem...

Meryem - Benim de pek kıymetimi bildin Allah için..

Haşim - Bilmesine bildim. İlk seni görünce yaşlandığıma yandım. Bugün bile durur durur yanarım. Hiç değilse bu halimden on on beş yaş daha genç olsaydım...

Meryem - Ne olacaktı?

Haşim - Allah bilir. Belki sen de daha yakın olurdun bana. Ha? Olur muydun?

Meryem - Senin hesaplarına aklım ermez benim..

Haşim - Olmaz mıydın?

Meryem - Bana abuk sabuk sorular sorup durma...

Haşim - Dinle, Sinan var ya, Sinan'dan daha güçlü kuvvetli, daha neşeliydim gençliğimde. Girip çıktığım her yeri gürültümden bayram yerine çevirirdim. Gam tasa nedir bilmezdim. Herkes arardı beni. Ahbaplar bensiz içki masasına oturmazlardı. Kadınlar bırakmak istemezlerdi. Kadınlar hep ağlarlardı elleri boynumda. Kılım kıpırdamazdı. Taştan mıydım neydim? Duygusuz vicdansızdım anlaşılan. Bak o halim gözümün önüne geldi mi, genç olmak, Sinan'ın yaşında olmak istemem. Şimdi o yirmibeş yaşında Haşim çıksa karşıma, yüzüne tükürürüm vallaha. Az mı can yaktım, az mı gönül kırdım, teke gibi hayvanın biriydim o zaman.. Ne güzelin kadrini bilirdim, ne iyilikten anlardım, zoruma güvenirdim sadece.. Sonra sonra aklım başıma geldi, durup yatıştım..

Meryem - Allah bilir zorun eksildi de ondan...

Haşim - *(Gururlu)* Hıh, benim mi zorum eksildi. Allah o günleri göstermesin bana! Değil, aklım başıma geldi, duruldum, o kadar... Şimdi daha genç olmak isterdim ama Sinan'ın yaşında değil, durulup yatıştığım yaşta. Kırkında, kırkbeşinde olsam yeterdi bana seninle...

Meryem - İkide birde Sinan'ı ne karıştırıyorsun araya? Sinan'la ne alıp veremediğin var senin?

Haşim - Ne olsun, genç. Gözümün önünde seninle akran bir o var. Onun gençliği bende yok. Hem genç hem de yeni. Ben senin gözünde hem yaşlıyım hem de eski.. Kadın kısmının kafasında kafasının icadı biri vardır. Her yeni gördüğünü tanıyıncaya kadar kırıştırır onunla. Allah bilir sen de acımaya, analığa benzer bir yakınlık duyarsın ona...

Meryem - Kime? Sinan'a mı?

Haşim - Sinan'a, ya da başkasına..

Meryem - Aklımın ucundan geçse bari...

Haşim - Öyledir..

Meryem - Hadi hadi, saçmalama! Başka derdim mi yok? *(Küçümseme ile)* Hıh, Sinan'a acıyacakmışım. Amma da saçma...

Haşim - Demem, gençliğini benimle geçirdiğine arada bir belki de yandığın olmuştur. Ama yanma. Benim görmüş geçirmişliğim de gençlerde yok. Şimdi genç biri daha ilk günden kırar incitir seni. Ben bu kadar yıldır ilk defa dün hırpaladım. Onu da... Neyse unut onu da...

Meryem - Ben gençler senden daha iyi demedim ki...

Haşim - *(Yorganı aralar)* Gel azcık, okşıyayım saçlarını...

Meryem - Dur, daha taranmamı bitirmedim...

Haşim - Hadi, gel, bak ne dilber oldun. Kahvede bir deniz kızı tasviri var, o deniz kızına döndün.

Meryem - Nerden de uydursun bu yalanları...

Haşim - Kör olayım yalanım varsa.. Senin üstüne kadın, burdan tut Bodrum'a kadar ayak basmamıştır bu kıyılara...

Meryem - *(Gülümser)* Üstüne yok vallaha yalandan yana...

Haşim - Gel hadi, nazlanma. Yaklaştır saçlarını bana...

Meryem - *(Kalkar)* Yalnız saçlarımı ama...

Haşim - *(Yer açar)* Yalnız saçlarını... *(Meryem yatağa girer. Uzanmadan önce, ranzadan eğilir, feneri kısar. Haşim yavaş yavaş saçlarını okşadığı sırada.)*

Meryem - Gene kandırdın beni... *(Sinan, cigarasını yere atar, ayağıyla çiğner.)*

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Aynı gecenin sabahı. Ortalık yeni yeni ağarmaktadır. Alacakaranlıkta, denizin üstünde kalan ufuk, kızıla çalan bir pembeliktedir. Sinan, birinci bölümde olduğu gibi, kayığın yanında oturmuş, bekle-

mektedir. Haşim, henüz ölmüştür. Ranzanın üstünde cansız yatmaktadır. Meryem, şaşkın, telâşla, entarisini başından geçirir. Dövünerek söylenir.)

Meryem - Allahım... *(Korku içinde kapıya atılır.)* Sinan, Sinan, koş... *(Ölünün başı ucuna döner, tekrar kapıya koşar.)* Sinan, çabuk...

Sinan - *(Kulübeye girerken)* Ne oldu?

Meryem - Gel, çabuk.. *(Sinan'a yol verir, kendisi yana çekilir.)* Öldü, öldü galiba...

Sinan - *(Şaşkın)* Öldü mü? *(Yaklaşır, ölüyü dinler.)*

Meryem - *(Korku içinde)* Yıkıldı kaldı! Ölmüş mü?..

Sinan - *(Düşünceli)* Ölmüş...

Meryem - *(Bitkin, kapıya yaklaşır. Sinan'ın kayığın yanında duran çıkınına baktıktan sonra, sırtı Sinan'a dönük)* Gidecek misin gene?

Sinan - *(Kuşkulu)* Yoksa?.. *(Yaklaşır, Meryem'i bileğinden kavrar, kendine döndürür)* Söyle ne yaptın ona? Nasıl öldürdün?

Meryem - *(Karşı koymadan, bir süre Sinan'ın gözlerinin içine bakar. Durgun bir tavırla)* Eceliyle öldü...

Sinan - Yalan! *(Meryem'in bileğini silkerek bırakır, geri döner)*

Meryem - *(Durgun)* Uykuda bileğimi sıktığını duydum, fırladım. Dün geceki sancısı tuttu yeniden. Boğulacak gibiydi. Su vereyim dedim, istemedi. Yakasını açtım, serinlesin diye uğraştım. Cendere gibi dedi, kemiklerimi kıracak dedi, beni götürecek dedi, üstümde ne varsa al dedi, sırtüstü düştü kaldı...

Sinan - Niye seslenmedin bana?

Meryem - Göz açıp kapayıncaya kadar öldü. Öyle birdenbire teknesi yarılan kayık gibi, suda batar gibi öldü. Nefesi kesildiğini gördüm, sana koştum...

Sinan - *(Düşünceli, gözleri Haşim'in ölüsünde)* Aklın fikrin onu öldürmekti senin...

Meryem - Yaşarken öyleydi...

Sinan - Şimdi?

Meryem - Bilmem ki! Birden allak bullak oldum. Bütün kinim söndü. Ne günahım var benim? Gençtim, gencim, benim de sularım durulmadı daha. Yıllarca o içkiden sızdı, yıllarca ben onun yanında uyumadan yattım. Bir kayıkta bir çift kürek düşün, biri öbüründen kısa, yol alır mı? Biz öyleydik onunla... Ama gene de bana yakın, tutunacağım bir o vardı. Şimdi o da gitti. *(Fakir'in kafesine yaklaşır. Küçük bir kesekâğıdından kafese yem boşaltır.)*

Sinan - Dün gece bana uysaydı, öldürebilirdim onu...

Meryem - Dün gece öyle bir geceydi. Fırtınalı bir geceydi. İkinizin de aklı başında değildi.. Şimdi o fırtına dindi... *(Yem kâğıdını aldığı yere bırakır.)*

Sinan - Dindi, ama senin içinde ne varsa dışarıya, kıyıya attıktan sonra.

Meryem - Anlaşıldı, gideceksin demek...

Sinan - Kalacak değilim öldü diye...

Meryem - Ya ben? Ben ne olacağım, hiç düşündün mü?

Sinan - Bilmem!

Meryem - Bilmen lâzım. Ben kiminle kalacağım!

Sinan - Dün gece gitmemi isteyen sendin...

Meryem - Dün gece ümitsizdim...

Sinan - Şimdi de ümitsizsin..

Meryem - Bu kadar düşman olamazsın bana bir günde. Sen istedin, sen sürükledin, sen baştan çıkardın beni. Şimdi bırakıp gidemezsin. *(Sinan'ın kollarına atılır)* Yapayalnız bırakamazsın beni...

Sinan - Düne kadar öyleydi...

Meryem - *(Sinan'ı kolları arasında sıkar)* Yalan! Gene öyle. Beni sevdin, ben de sevdim, biz sevdik birbirimizi...

Sinan - *(Meryem'i uzaklaştırır)* Topla kendini...

Meryem - Söyle sevmedin mi beni?

Sinan - Sevda değildi aramızdaki..

Meryem - *(Onuru kırılmış)* Ya neydi?

Sinan - Öfkeydi, hınçtı, acımaydı, çekişmeydi, savaştı. Öyle bir şeydi.

Meryem - Sevda ne ki? Sevda bu!

Sinan - Başka türlü bir duygu olmalı...

Meryem - Değil! Sevda bu işte! Bir öfke bir yatışma, bir hınç bir sevinme, bir kavga bir barışma, bir başağrısı bir sarhoşluk. Hep böyle ikisinin arası yok sevdikçe..

Sinan - Öyle de olsa bana göre değil...

Meryem - Öyle mi sanıyorsun kendini?..

Sinan - Öyle! Ne sen bana göresin ne ben sana göre...

Meryem - *(Öfkeli)* Peki anlaşıldı senin yüreğin. Git, kendine uygun sünepenin birini bul! Sadaka dilenecek değilim senden! Daha, ne o kadar çirkinim, ne de o kadar yaşlı! Ben de yalnız kalacak değilim elbet!

Sinan - *(Öfke ile el kaldırır)* Sus! Giderayak ölünün başında günaha sokma beni!

Meryem - Hele vur!

Sinan - *(Kulübeden çıkarken)* Çekil, gözüm görmesin seni!

Meryem - *(Arkasından)* Ne sandın! Ölenle öleceğimi mi? Karalar giyip dünyaya küseceğimi mi? Artık bu dam da bu kayık da benim! Kimsenin kölesi değilim! Dilediğim gibi yaşamak hakkım!

Sinan - *(Çıkınını alıp, sağdan çıkarken)* Şeytansın sen! Şeytanın kendisisin!

Meryem - *(Kulübenin kapısından çıkar, merdivenleri iner. Artan bir güvenle Sinan'ın arkasından bağırır)* Hâlâ kıskanıyorsun beni! Hâlâ başkasının olurum diye için gidiyor! Hâlâ kollarına almak için deli oluyorsun! Git bakalım, git, bu sefer nereye kadar gideceksin!..

PERDE

Tel-Aviv, Eylül 1963

SUSUZ YAZ

(Dram, 3 Bölüm)

Annem
Fıtnat Cumalı'ya
N. C.

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Bahar: Osman'ın karısı
Osman Kocabaş: Bahar'ın kocası
Hasan Kocabaş: Osman'ın ağabeyisi
Esma Ölmez: Yaşlı bir köylü kadın
Veli Sarı: Orta yaşlı bir köylü
Hüseyin Şengül: Orta yaşlı bir köylü
Musa Öztürk: Orta yaşlı bir köylü
I. Hükümlü: Bir saz şairi
II. Hükümlü: Bir Muhtar
Şehnaz Kaya: Bahar'ın akranı, komşusu
Süleyman Adıgüzel: Kocabaşların hapishane arkadaşı
On yaşlarında iki çocuk
Bir gardiyan
Bir candarma

(Olay 1947-50 yılları arasında Urla dolaylarında geçer.)

PROLOG

(Bahar, Osman, Hasan, Esma, Veli, Hüseyin, Musa)

Boydan boya yüz adım atınca
Tükenirdi bütün toprağımız
Yaban mı yaban, dinsiz imansız

Meşeleri bodur, ardıçları sıska, ahlatları cılız
Ardımızdan yüklenen Ayrandere dağları
Yanımız yöremiz kurt kuş karınca
Boydan boya yüz adım atınca
Tükenirdi bütün toprağımız

Nasibimiz kısmetimiz bir karış toprak
Üstümüzden geçen yağmur bulutu
De bana, selâmsız sabahsız yolun nere?
Kim bizi bu yabanın bayırında unuttu?
Dağlar taşlar bize seyran oldu
Dağları taşları belledik hoca diye, kitap diye
Vay tohumu çatlak kayalara düşenlere
Vay öksüz ahlata, yoksul ardıça, yenik meşeye...

Çamlar görürdük arada, sağlıklı mutlu
Başını güneşe veren, kökünü derine iten
Gölgesine düşen ot, ağaç kururdu
Mor açan erguvanlar görürdük, al al lâden
Sarı sarı katırtırnakları yazlara doğru
Ayan oldu bize dilsiz yabanda saklı sır
Anladık meşeler neden bodur ahlatlar neden kısır
Anladık dağ taş boğuşur, nedeni su!
Ardıçı ağlatan su, çamı güldüren su!

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(Kocabaş'ların damı ile çevresi. Sağda, boy kesitinden görünen, tek katlı, iki gözlü dam. Bahar'la Osman'ın yattıkları göz sağda, Hasan Kocabaş'ın yattığı göz kapı tarafında kalır. Damın ön cephesinde küçük bir çardak, peyke. Solda, geride, Kocabaş'ların yeni yaptırdıkları havuz, zeytin ağaçları. Gün kavuşmasına yakın. Çardakları altında kurdukları yer sofrasında Kocabaş'ların akşam yemeği sona ermek üzeredir. Önce Bahar, onun ardından Osman yemeklerini bitirir, ağızlarını peşkirle silerler. İkisi arasında kısa bir bakışma. Başı ortadaki sahana eğik Hasan, sahana kendi kaşığından başka kaşık uzanmadığını farkedince bakışlarını Osman'a doğrultur.)

Hasan - Ne durdun? Yesene.. *(Osman'ın doydum anlamına kısa bir el işareti. Hasan, ağzında lokma. Bahar'a.)* Gelin, sen niye yemiyorsun?

Bahar - Sen buyur ye Ağa, afiyet olsun.

Osman - Biz çok şükür doyduk...

Hasan - *(Lokmasını çiğneyerek)* Keyfiniz bilir. *(Ortadaki sahanı önüne çeker. Sahanda kalan tarhana çorbasını son bir iki kaşıkta*

boşaltır. Gürültülü bir şekilde kaşıkla sahanın dibini sıyırır. Ağzını dizinin üstüne yaydığı peşkirle siler. Yanındaki testiden bir maşrapa su doldurur, içer. Ardından bıyıklarını, ağzını elinin tersiyle kurular.) Elhamdülillâh, sana çok şükür.. *(Peşkiri sofranın üstüne bırakır. Kalkar, peykeye oturur. Dizi, göğsü hizasına gelecek şekilde, sağ ayağını peykenin üstüne alır. Sağ kolu dizinin üstünde, bir cigara sarmaya başlar. Osman sofradan kalkar. Ayakta bir cigara yaktıktan sonra, peykeye, ağasının yanına oturur. Bahar, çabuk hareketlerle sofrayı toplamaya başlar. Damın iri çoban köpeği Bahar'ın ardından dolanır.)* Suyu dinle, duyuyor musun?

Osman - Duyuyorum ya, hızı kesik..

Hasan - Yaz ortası, daha ne olsun?

Osman - Demem, pek gücü yok.

Hasan - Bu güçle aksın yeter. Geceyarısını bulmadan havuzu doldurur.

Osman - Yeni ay çıkana kadar su daha da incelir.

Hasan - İncelsin varsın. İplik kadar aksa, sabaha, bilemedin kuşluğa kalmaz, bizim havuz dolar.. *(Bahar, sofra tahtasını siler kaldırır, damın duvarına dayar. Ardından sofra bezini toplar. Elinde sofra bezi, geride sağdan çıkarken)*

Bahar - Gel Arap. *(Osman, önünden geçen köpeğin sırtını okşar, ardından gerisine hafif bir tokat indirir.)*

Osman - Hadi git, sen de karnını doyur.. *(Köpek Bahar'ın ardından çıkar.)*

Hasan - *(Düşünceli)* Şu işe bak, bunca yıl, avucumuzun içinde, malımızın göbeğinde akan suyun kadrini kıymetini bilemedik. Bunca yıl, boş yere ellerin hayrına aşağıdaki havuza aktı durdu...

Osman - *(Düşünceli)* Suyu ne edecektik? Sulayacak neyimiz vardı?

Hasan - Şimdi var ama. Şu boğaz, şu cebel, şu su, bize Allahın lûtfu. Her şeyin bir sebebi hikmeti var. Cebeli halkeden Allah, suyunu esirgemiyor. Kulunu suyun başına, cebelin eteğine salıveriyor, de-

niyor. İşte cebel, işte su diyor. Çalış vereyim. Böyle çalısından, kayasından arıta arıta, bu yıl beş dönüm, gelecek yıl altı dönüm derken, yıl gelecek, bu Allahın yabanı koca çiftlik olacak! Bir düşün, neydi bu yerler? Yılan yatağı, domuz yatağı, çakal yatağı, baştanbaşa kayalık, adam boyu çalılıktı. Gücümüzle bu hale getirdik. Böyle böyle derken koca çiftlik olacak. Adına Kocabaş çiftliği diyecekler. Şimdi bizden selâmını esirgeyenlerin o zaman sana bana itibarını gör. Düne kadar şuna buna ırgatlık ettik. Gel ülen Hasan, git ülen Osman dediler, seni beni dehlediler durdular. Şeftaliler, kayısılar, zeytin aşılarımız hele bir yetişsin, gün aşırı, İzmir'e, hana bir araba şeftali, bir araba kayısı yıkalım, bir gör. Gör, Hasan Ağa, Osman Ağa, bir kahvemi içmez misin? Düğünüme gelmez misin? Benim bahçe satılık, yabancıya gitmesin, sen almaz mısın diyenleri, yalvaranları.. Ha? Doğru mu diyorum?

Osman - Doğrusun ya, ele hayrı olmayan bahçenin sana bana ne hayrı olur? Bu yerler bize yeter. Ele hayrı olmayan malı alıp da ne edeceksin?

Hasan - Almayacağım ki! Şöyle bir alıcı görüneceğim. Ne istiyorsun diyeceğim? Sen de hele, Veli'nin bahçeye ne istersin?

Osman - Bırak Veli'yi şimdi. Sözünü açma.

Hasan - Veli beni bırakıyor mu ki? Unuttun mu Bademlerlilerin, tahtacıların bize ettiklerini? Sen de hele, Veli'nin bahçeye ne istersin? Söz gelişi de de, ne oyun edeceğimi bir gör..

Osman - Üç bin..

Hasan - Oğlum Osman, sen hesap bilmez misin?

Osman - Üç bin eder. Üç binden de fazla eder. Bir yılda parasını çıkarır.

Hasan - Eder ama adamının elinde! İlkin suyu yok! Bahçeye gelmez.

Osman - Doğru! Bu geceden sonra suyu yok!

Hasan - İlânihaye Veli'nin suyunu bağışlayamam ya! İn hele!

Osman - *(Düşünceli)* Kuvvetli toprak!

Hasan - İyi dedin ya! Kusuru kuvvetinde! Kuvvetli toprak bahçeye bostana gelir. Gelir ama su ister. Bahçe yetiştiremedin mi taban, tütüne gelmez, azdırır. Eksen eksen tahıl ekersin. Tahıl yetişen, altı dönüm yer üç bin eder mi? İn hele, akla uygun bir fiyat de!

Osman - İki bin beş yüz..

Hasan - Seninki de ikram mı? İki bin beş yüzü veren hovarda üç bini de verir. İneceksen doğru dürüst in..

Osman - İki bin olsun...

Hasan - İyi dedin ya, bu zamanda iki bini bir arada gören kim? İki bini saymak dile kolay! İş bitsin, alış veriş bitsin istiyorsan gücüme göre bir fiyat de de alayım..

Osman - *(Kalkar)* Bana müsaade.

Hasan - *(Osman'ı kolundan tutar)* Otur hele, daha anlaşacağız..

Osman - Keyfim yok! Yatacağım..

Hasan - Yatarsın, vakit erken. Hele şu pazarlığın sonunu getirelim. Sen iki bin dedin, dedin ya, bir düşün, Veli bahçesini satıcı olsa buralarda iki bini sayacak alıcıyı nerden bulacak?

Osman - Bulamazsa bahçesini bağışlayacak değil ya!.

Hasan - Bahçesini satıcı olan senin gibi demez. Aman ağa, der, iki bin sende olmazsa kimde? Benim bahçe iki bine sana helâl! Dedi mi? Şimdi benim cevabımı dinle! İki bin vereyim, vereyim ama, şu sıralar elim dar. Havuza bir motor aldım, üç bin saydım. Bir araba bir beygirle işimiz dönmez oldu, Osman'a da bir beygir, bir araba aldım, iki bin de oraya döktüm. Sen bunca yıllık komşumsun! Komşu malı komşuya yakışır. Malın gene sende kalsın. Darda olmasam vereyim, bin, iki bin, ne ihtiyacın varsa gör! Elin rahatlayınca verirsin, derdim. Derdim ya şu sıralar ihtiyacım geniş!. *(Bahar içerde yatakları yapar. Osman tekrar kalkar. Damın kapısına doğru yürür.)*

Osman - Yeter gayrı. Yatacağım..

Hasan - *(Bir cigara daha sarar)* Bekle de şu cigaramı bitireyim..

Osman - Keyfin yerinde, eğleniyorsun. Bu oyun beni sarmadı...

Hasan - Eğlenen kim? Veli'nin, Musa'nın, Hüseyin'in, hepsinin

sonu bu! Suları yetmedi mi satıp savıp göçecekler! Biz iyi dayandık, tutunduk! Onlar hazıra alışmışlar, dayanırlar mı sanıyorsun?

Osman - Orası şimdiden bilinmez. Bakarsın bir araya gelir, derin bir kuyu açarlar, ortak bir motor alırlar...

Hasan - Kuyu, motor, kredi ister! Birlik beraberlik ister! Akıl hesap ister. Bunca yıl onların bir parmak iyiye gittiğini gördün mü? Onların bütün bildikleri hır çıkarmak, dalaşmak! Kendileri gibi bağladıkları yerde otluyor musun, onlara sorarsan senden iyisi yok! Ama didinirsen, nasibini kısmetini zorlarsan hepsi bir olup karşına dikilirler. Bildikleri birlik beraberlik işte bu! Bu havuzu tamamlayıncaya kadar savurdukları tehditleri, kurusıkıları unutma! Yarından tezi yok karşımıza dikilecekler! Gevşemeyeceksin, anladın mı?

Osman - Bu sözüne sebep ne?

Hasan - *(Öfkeli)* Bu su ihya edecek, fukaralıktan kurtaracak bizi. Bunu iyice bil! Yüzün yumuşak! Kalbin yufka! Önünde sızlanan oldu mu elin kolun tutulur. Bu bayırın eteğinde, bu ovada acımak diye, merhamet diye ne kanun gördün? Kurdun kuşa, göğün yere merhameti mi var? Bir sıkıntın olsa el uzatan kim? Sen ben kimiz? Bey, paşa, devlet miyiz ki suyumuzu Velilere bağışlayalım? Karakola, mahkemeye, muhtara kime isterse varsınlar! Ben vekile, kanuna önceden danıştım. Su bizim! Gücü yeten alabilirse gelsin elimizden alsın!

Osman - *(Sakin)* Ağa, kaç gündür kafanda hep bunları kuruyorsun. Olan oldu, kes gayrı. Havuza başladık, tamamladık, sen bu sözleri tamamlayamadın. Hadi, kallk da yatalım..

Hasan - Tamamlamaya bırakıyorlar mı? Sularını kesersek, her gün ötede beride şöyle edeceğiz böyle edeceğiz dedikleri kulağına gelmiyor mu?

Osman - Desin varsınlar! Kulağına gelenleri unut. Kalk, gönlünü rahat tut!

Hasan - Hiç uykum yok!

Osman - Velileri unutursan uykun gelir. *(İçeriye)* Bahar, ağamın yatağını yaydın mı?

Bahar - *(Kapının önünde)* Yataklar yayık. *(Tekrar içeriye girer)*

Osman - *(Hasan'a)* Hayırlısıyla sabah olsun, gelirlerse çaresini düşünürüz..

Hasan - Ülen bu ne sabırsızlık?

Osman - Geceler kısa. Sabahın olması yakın!

Hasan - *(Öfkeli)* Ülen sen bu masalları kime okuyorsun? Bekârdın, akşamları seni dama sokamazdım. Şimdi karın eşiği aştı mı hemen ardından seğirtiyorsun! Bir akşam, keyfinden fedakârlık edip, ağamın canı sıkkın, keyfi yok, iki lâf atalım, oyalansın desene! Cigaramın bitmesini bile beklemeye sabrın tahammülün yok!

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Kocabaş'ların damı ile çevresi. Gece yarısına doğru. Sahne bol bir ay ışığı ile aydınlanır. Havuza akan suyun sesi, çekirge ötüşleri, kurbağa bağırışmaları, arada bir uzaklardan gelen köpek havlamaları duyulur. Bahar ile Osman kendi bölmelerinde sarılmış uyurlar. Hasan Kocabaş, kendi bölmesinde uzanmış, henüz uyuyamamıştır. Gömleği sırtındadır. Aklını uğraştıran düşüncelerin etkisi altında sağına soluna döner. Akşamdan beri gözünün önünden gitmeyen hasımlarının seslerini duyar.)

Veli Sarı'nın Sesi: Su!

Hüseyin Şengül'ün Sesi: Su!

Musa Öztürk'ün Sesi: Su!

Esma Ölmez'in Sesi: Su!

Bütün Sesler: Su! Hasan Kocabaş, suyu sal! Suyumuzu sal, Hasan Kocabaş. *(Hasan, bir kâbustan sıyrılır gibi yatağının içinde doğrulur. Etrafını dinler, az önceki sesler duyulmaz olur. Yan bölmeye kulak verir. Bahar ile Osman'ın derin nefes alışlarını duyar. Dışarıyı dinler, gecenin sesleri gelir. Yatağından çıkar.)*

Hasan - Aç köpekler! Haydutlar... *(Pantolonunu ayağına çeker. Dışarıya çıkmaya hazırlanır. Bahar uyanır. Yan bölmede Hasan'ın hareketlerine kulak verir. Hemen onun ardından Osman da uyanır. Hafif doğrulur, Bahar'ı sarar, öpmek ister. Bahar, eliyle Osman'ın hareketini önler.)*

Osman - Uyumadın mı?

Bahar - Uyudum uyandım.

Osman - Baharım, bir tanem...

Bahar - Dur hele, ses etme.

Osman - Ne var ki?

Bahar - Ağan kalktı. Dolanıyor.

Osman - Bize ne?

Bahar - Dur dinle.. *(Hasan damdan dışarı çıkar, havuza doğru ilerler.)*

Osman - Sabrım mı var!

Bahar - Damdan çıktı..

Osman - Havuzla bozdu. Aklı fikri havuz. *(Şakalı)* Onun havuzu var, benim Baharım..

Bahar - Şu saate kadar gözünü kırptıysa bana ne dersen de..

Osman - Doldu mu diye havuzu dolanmaya çıkmış olmalı..

Bahar - Havuza ilk bu akşam su verildi. Ağan her gece böyle. Bizden önce uyuduğunu hiç bilmem...

Osman - Nereden bileceksin?

Bahar - Uyusa soluğu değişir. Horultusu gelir. Sabaha doğru daldı mı nasıl horluyor duymuyor musun?

Osman - Ne de olsa karısı yeni öldü. Yalnız yataklarda gözüne uyku giren kim? *(Hasan, dışarda, havuzun başında, havuzun suyunu gözden geçirir, mırıldanır.)*

Hasan - Dolmuş..

Bahar - *(Düşünceli)* Ayıp amma...

Osman - Ne?

Bahar - Merakımı tutamayacağım, soracağım..

Osman - Sorsana..

Bahar - Ağanın karısı sağken sen nerde yatardın?

Osman - Kışın içerde, ağamın yerinde, yazları dışarda, çardağın altında. Neye sordun?

Bahar - *(Çekingen)* Ayıp amma...

Osman - De, çekinme..

Bahar - Dayanamayacağım, söyleyeceğim..

Osman - Söyle..

Bahar - Yattığın yerden ağanla karısının fısıldaşmaları duyulur muydu?

Osman - Bazı bazı..

Bahar - Ağan da soluğumuzu, nefesimizi duyuyor işte..

Osman - Helâlimsin, ağama ne?

Bahar - Yazdayız. Geceler sıcak. Ağan ne demeye damın önünde yatmıyor?

Osman - Ağam ürkek. Rüya görse, düşmanını görür..

Bahar - Ağan ürkek, ağan yalnız, ağanın her huyunun zararı ucunda sana bana dokunuyor ama... Üç aydır koynundayım, üç aydır içimden geldiği gibi bir gece sana Osmanım diyemedim! Yanağın yanağıma, elin elime değse soluğumu kesiyorum. Böyle hırsızlama sevmenin, okşanmanın tadı ne!

Osman - İlerde ayrı bir damımız olur, çıkarız...

Bahar - Ne zaman?

Osman - Yakında. Bu aylar iş ayları. Sabahtan akşama cebel açıyoruz görmüyor musun? Kışa kadar beş dönüm yer açsak, ağam gelecek yıl yeni bir aşılığımız olur diyor...

Bahar - Gelecek yıla yeni bir aşılık, daha gelecek yıla bir aşılık, derken bu böyle gider. Ağan bütün cebele, bütün boğaza göz koymuş. Ev açana, tarlasını genişletmeden önce, başını sokacak bir dam gerek... *(Hasan, dışarda, suyu, aşağıdaki havuza giden oluğa çevirir.)*

Hasan - Alın, aç köpekler! Alın da uluyup durmayın!..

Osman - Damımız var ya!

Bahar - Ben bu dama damımız deyemiyorum!

Osman - Neden? Neyin eksik?

Bahar - Dedim ya, ağanla böyle nefes nefese barınmanın yakışığı yok!

Osman - Dur hele, az daha sabret! Hele yağmurlar bir başlasın, işimiz hafiflesin, kendi damımızın taşını kirişini çekeriz!

Bahar - Tek göz, başımızı sokacak tek gözlü bir damımız olsun bize yeter! İçine girince kapısı ardından kapansın yeter!

Osman - İstediğinden iyisi olacak! Sen hele bir yağmurlara kadar dişini sık! *(Bahar'ı kollarına alır. Hasan, sessiz hareketlerle dama girer. Yatağının kenarına ilişir. İç bölmeye kulak verir, Bahar'la Osman'ın konuşmalarını duymaya çalışır.)*

Bahar - Düşün bir, önümüzdeki yaz askersin! *(Ellerini Osman'ın saçlarından geçirir.)* Nerede bırakacaksın beni, askere gidince?

Osman - Haklısın! *(Bahar'ı boynundan öper.)*

Bahar - Hem kış çıkmadan doğumum var! İki iken üç olacağız...

Osman - Tatlım, yavru ceylanım...

Bahar - Osmanım, yiğit Osmanım... *(Sarılırlar. Hasan, kulağı iç bölmede, yorganın kenarlarını avuçları içinde sıkar. Mırıldanır.)*

Hasan - Kahpe!..

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Kocabaş'ların damı ile çevresi. Ertesi sabah. Sahne aydınlandığı sırada, Bahar, çardağın altında hamur yoğurur, türkü söyler.)

Bahar -

Bir sabahtan yolum düştü geline
Gelin çıkmış yaylaların beline
Gitme yârim yayla zamanı değil..

(Üç beş köpek havlaması duyulur. Bahar, türküsünü keser. Elinin hamurunu sıyırır. Kalkar, damın gerisinden sağa bakar.)

Esma - *(Dışardan)* Gelin, köpek bağlı mı?

Bahar - Bağlı, Esma Yenge. Korkmayın, yaklaşın.. *(Köpeğe)* Arap sus! *(Daha sert)* Sus!.. *(Esra Ölmez, Veli Sarı, Hüseyin Şengül, Musa Öztürk girerler.)*

Esma - Kız Bahar, yalnız mısın? Ağan, Osman neredeler?

Bahar - Aşılıktalar, çağırayım mı?

Esma - Zahmet olmazsa bir sesleniversen..

Bahar - Bunun zahmeti ne ki? Şuracıktalar. Seslenivereyim. *(Havuza doğru ilerler)* Osman, huuu!

Osman - *(Dışardan)* Ne var?

Bahar - Esma yenge, Veli dayılar geldi..

Hasan - *(Dışardan)* Varıyoruz, az beklesinler..

Bahar - *(Geri döner, Esma'ya)* Geliyorlar!..

Esma - Eksik olma! Hadi kızım, sen işine bak, hamurunu kaldır. Biz, kendi aramızda oyalanır, gelmelerini bekleriz..

Bahar - Siz bilirsiniz! *(Hamur teknesinin başına döner.)*

Musa - *(Kocabaş'ların havuzunu adımlarıyla ölçtükten sonra)* Aşağıdaki büyük havuzun yarısı kadar var desem yeri..

Veli - Hızı az daha kesilirse suyun tamamına sahip çıkacaklar desen ya açık açık..

Esma - Eh, Kocabaş'ın keyfine bırakırsak işi, çıkar..

Hüseyin - *(Kızgın)* Lanet bodur!

Veli - Bu işler hep onun boynu altından çıkma! Hep onun tamahkârlığının eseri..

Musa - Geliyorlar! Hele sözü kesin..

Esma - Alevlenmeden konuşun! Alttan alttan anlaşmanın yolunu arayın..

Veli - Benim sözüm hazır..

Esma - *(Veli'ye)* Biz susalım, karışmayalım, sen konuş! *(Ötekilere)* Hepimizin yerine bir kişi, Veli konuşsun daha iyi! Mecbur kalmadıkça biz lâfa karışmayalım. Hava kızışmasın.. *(Dördü de yüzleri*

Osman'la Hasan'ın gelecekleri yana dönük, havuzun kenarına dizilirler. Kocabaş'ların girişini beklerler. Az sonra Hasan, ardından Osman girerler. Ellerinde arık çapaları vardır. Havuzun alt başında dururlar. Osman, ağasının bir adım gerisinde kalır. Hasan, yere diktiği çapasının sapına dayanır. Osman çapasını yere atar.)

Hasan - Selâmünaleyküm..

Osman - *(Hafifçe tekrarlar)* Selâmünaleyküm..

Veli - *(Soğuk)* Aleykümselâm..

Ötekiler - *(Mırıldanarak)* Aleykümselâm.. *(Kısa sessizlik. Öncekilerle yeni gelenler arasında kısa bir süre sessiz bakışmalar.)*

Veli - *(Havuza, sonra Hasan Kocabaş'a bakarak)* Oldu mu bu? Hasan Kocabaş..

Hasan - Olmayan ne var ki?

Veli - Yaptığın doğru mu? Komşuluğa sığar mı?

Hasan - Hatam ne? Komşuluğa sığmayan ne ettim?

Veli - Sana gelene kadar, senden başka, bugüne değin, aramızdan hepimizin ortak suyuna el atan oldu mu?

Hasan - Onun orası benim üstüme vazife mi?

Esma - *(Havayı yumuşatmaya çalışarak)* Hasan oğlum, iyi diyorsun hoş diyorsun ya, bu ovanın bunca yıllık kurulmuş bir düzeni var. O düzeni korumak hepimizin borcu, hepimize vazife...

Hasan - Benim elimden gelen ne Esma Bacı? Suyun olanı bu..

Hüseyin - *(Keserek)* İyi diyorsun ya! Suyun olanı bu! Sana gelene kadar, senden önce kimse havuz yaptırıp suyu kendi bahçesine çevirmesini bilmez miydi? Bir havuz yap sen doldur, bir havuz yapsın senin altında Tahtacı Safi doldursun, bir havuz yaptırsın Tahtacı Safi'nin altında Gödenceli Halil doldursun, aşağıda bizlere ne kalacak?

Musa - Alt tarafı parmak kadar su! Önce kime?

Hasan - Aşılarım yetişti. Aşılarıma suyu başka nereden bulayım?

Veli - Aşı yetiştirmeden önce onu düşünecektin! Sen suyun başına düştün diye, yeni yeni aşılık yetiştireceksin de, suyun alt başına düştük diye bizim bunca yıllık bahçeler yanacak, kuruyacak mı?

Hasan - *(Sıkıntılı)* Her suali ne demeye benden soruyorsunuz?

Esma - Hasan oğlum, sen düşünmedin mi? Rızkımızla oynuyorsun! Çoluk çocuğumuzun nasibi ile oynuyorsun. Belimiz üstüne iki büklüm emek verip yetiştirdiğimiz ürünümüzle oynuyorsun! Topumuza garezin mi var? Bunca yıl, içimizden birinin çıkıp da, ne seni ne kardeşini incittiği oldu mu?

Hasan - Sizlere benim ne garezim olacak Esma Bacı? Biz kendi rızkımızın derdindeyiz. Babadan kalan, şurda, gözünüzün önünde, şu bir karış yer. Bu yerde iki nesil ürer mi? Buralarda tutunalım, barınalım, kök salalım dedik, Allahın cebelini arıta arıta beş on kayısı şeftali yetiştirdik, üç beş zeytin aşıladık. Sulamayalım mı? Suyun artanı gene sizin... *(Osman'a bakar)*

Veli - Hasan Kocabaş, sözümü dinle. Ben kendimi bildim bileli aşağıdaki havuzun suyu buradan gelir. Bu su, aşağıdaki havuzun suyu! Artanı değil, tamamı, aşağıdaki havuzun suyu! Duydun mu? Bize danışmadan suyu kendine çevirmen hata!

Hasan - Bu su aşağıdaki havuzun suyu değil, bizim bahçenin suyu! Artarsa aşağıdaki havuza iner..

Veli - Aşağıdaki havuzu ne demeye yapmışlar? Burdan aşağıdaki havuza inen bu olukları ne demeye döşemişler? *(İşaretlerle)* Boşuna mı? Aşağıdaki havuz orta malı, demek ki suyu da orta malı! Aşağıdaki havuz bunca yıldır nereden dolar?

Hüseyin - Yağmurla mı?

Hasan - Onun cevabını aşağıdaki havuzu yaptıran versin!

Musa - Su, şimdi senin bahçenin suyu oldu demek! Demen bu mu?

Hüseyin - Açık açık söyle, niyetin ne? Yaz boyu havuzunu doldurup aşılarını fidanlarını sulayacan da, bizim bahçeleri kurutacan mı?

Esma - Daha düne kadar, sen havuz yaptırıp suyu çevirene kadar, su kimin suyuydu Hasan Kocabaş? Sen neyi inkâr ediyorsun? Hepimizin hakkı bir günde sana mı geçti?!

Hasan - Su dün de bugün de benim bahçemin suyu! Bahçemin kenarından, kıyısından değil göbeğinden kaynıyor! *(Musa'ya)* Musa

Öztürk, senin bahçende bir kuyu var. Bahçendeki kuyunun suyu kimin suyu? Senin müsaadeni almadan, senin iznin olmadan, kimse yanaşıp da kuyundan bir kova su alabilir mi? Şimdi, senin bahçede, kuyu olmasa da, benim bahçe gibi su çıksaydı, çıkan su kimin olurdu? Gelip bahçendeki suyu sal, ben de fidanlarımı sulayayım demeye kimin hakkı olurdu? Bunca yıl komşu hatırı gözettik, ihtiyacımızdan çoğunu, size saldık diye kabahat mı ettik? Suç mu işledik? Dün gece de suyu salmadım mı?

Esma - *(Öfkeyle)* Hasan Kocabaş, sen sözünü bellediğin yerden bellemişsin ama bir eksiğin var! Yaşın küçük, bu ovanın geçmişinden haberin yok!

Hasan - Gördüğüm bildiğim bana yeter...

Esma - Sözümü kesme de dinle, iyice kavra! Bu ova vaktiyle adına Kosta derler bir Rumundu. Bu bahçe, bunun altında Safi'nin, onun altında Halil'in, daha aşağıda, havuzun altında, benim, Veli'nin, Musa'nın, Hüseyin'in bahçelerinin sahibi hep Kosta'ydı. Rum gitti. Hükümetten bu yerleri bizler aldık. Alırken havuzun alt başı pahalı, bu yer ucuz, bedavaydı. Rahmetli babanın eli kıttı, istedi, hatırını kırmadık, bu yeri ona bıraktık! Ya! Rahmetli baban bunu hiç sana dedi miydi! Biz aşağıdaki yerlere avuç dolusu para ödedik de, burayı babana bırakmakla hata mı ettik? Gün gelip de evlatları bize hıyanet eder diye mi düşünecektik!?

Hasan - İyi dedin ya Esma Bacı, demek vaktiyle de bu suyun bir sahibi varmış! Sahibi...

Esma - *(Keserek)* Allahtan kork Hasan Kocabaş, Allahtan kork! Bu hırsın bu tamahın sonu hayır değil! Kendini düşünüp komşusunu düşünmeyeni Allah affetmez! Bunu iyice bil!

Hasan - Allah büyük! Haklıyı haksızı görür..

Hüseyin - Allah büyük elbet! Bunun sonu da var!

Esma - Ahireti de var! Allahın adaleti ile kulun adaleti bir değil! Sen vekillere danışmışsın, duyduk, ama vekillerin her dediği hak değil!

Veli - *(Osman'a)* Osman, sen başın önüne eğik ne susuyorsun? Senin diyeceğin yok mu?

Musa - Sen de diyeceğini desene!

Osman - *(Sıkılarak)* Ağamla anlaşın..

Esma - Ne desin Osman! Osman malına sahip mi ki?

Hasan - Osman'a ne soruyorsunuz? Cebeli birlik açtık, aşıları birlik aşıladık, havuzu birlik ördük! Bunun gizlisi kapaklısı mı var? Ne demeye Osman'dan imdat umuyorsunuz? Osman, sizinle bir olup kendi emeğini çiğneyecek, kendi sözünden dışarı çıkacak değil ya!

Hüseyin - Bağırma!

Hasan - Bağırmıyorum. Ne demeye adamı sarıyor, deli ediyorsunuz? Sorguya suale çekiyorsunuz? Bugüne kadar arkamdan dediklerıniz yetmedi mi? Suyun nereden çıktığını, kimin olduğunu gözünüz görmez mi?

Musa - Sen hele aşağıya kadar bir in de bizim bahçelerin halini gör..

Esma - Emeklerimizin perişanlığını gör..

Hasan - Suyun olanı bu diyorum, ben ne yapayım? Kendi aşılarımı mı perişan edeyim..

Veli - *(Sakin)* Dinle Hasan Kocabaş, tatlılıkla son bir daha diyorum. Suyu bir gün sen al, bir gün aşağıya bize sal, bu yaz böyle çıksın..

Hasan - Aşılarımı fidanlarımı suların, artarsa saların.

Veli - *(Sertleşerek)* Bu iş senin keyfine, kararına kalmaz! Onu iyice düşün!

Hasan - Ne demeye getiriyorsun?

Veli - Düşün, bu iş senin keyfine kalmaz diyorum, duymadın mı?

Hasan - Demen tehdit mi?

Veli - Sen nasıl işine gelirse öyle bil!

Hasan - Bende bu kurusıkılara pabuç bırakacak göz yok! Hakkınızsa alırsınız!

Musa - *(Parlar)* Hem de gırtlağına basa basa alırız! Hakkımız ya ne sandın? Ayağına senden sadaka dilenmeye mi geldik?

Hasan - Hak yeri mahkeme! Burası hak yeri değil!

Hüseyin - *(Atılır)* Ülen adam gibi konuş! Adamı günaha sokma! Allahsız kancık!..

Musa - *(Hüseyin'le birlikte)* Ülen rezil, ülen namussuz! Ülen hergele.. *(Hüseyin ile Musa, Hasan'ın üstüne yürürler. Hasan iki eliyle yerden çapasını kavrar. Gelenlerin üstüne kaldırır. Veli, arkadaşlarını; Osman, ağabeysini önlerler. Bahar, Osman'la Veli arasında yer alır. Aşağıdaki konuşmalar boyunca bir o tarafa, bir öbür tarafa dönerek, kavgayı ayırmaya çalışır.)*

Hasan - Küm ülen kancık? Kim ülen rezil? Kim ülen hergele?

Hüseyin - Sen ülen it!

Musa - Senden başka kim olur ülen kahpe? *(Veli, Hüseyin ile Musa'yı göğüsler.)*

Veli - Hele durun, daha kavga sırası değil..

Musa - *(Veli'ye)* Sen bırak, karışma..

Hüseyin - *(Veli'ye)* Önleme, alayım şunu ayağımın altına çiğneyeyim.

Veli - Durun diyorum. *(Osman, çapayı havada tutan ağabeysini kollarından kavrar.)*

Osman - Ağa, sen onlara uyma...

Hasan - *(Saldıranlara)* Gelin, yaklaşın ülen deyyuslar! Ülen siz bu ovada alıkıran başkesen misiniz? *(Çapayı indirir)* Ülen topunuz haraç mı istiyorsunuz?

Hüseyin - *(Osman'a)* Bırak ülen Osman gelsin! Sen onu ağa gibi ağa kardeş gibi kardeş mi belledin? Bugün komşusuna oyun eden yarın kardeşine eder...

Esma - *(Bahar'a)* Kız, duydun mu? Kocanın gözünü aç!

Veli - *(Arkadaşlarına)* Yetti!

Osman - *(Hasan'a)* Ağa, hele yatış!

Veli - *(Hasan'a)* Hasan, dikleşmesen senin için iyiydi! Bize ettiğin sana kâr kalmaz. Fitil fitil burnundan çıkar. Sonunda pişman olursun..

Hasan - Onun orasını Allah bilir! Kimin burnundan çıkar, kim pişman olur, günü gelince görürüz..

Veli - Görürüz! Benden söylemesi..

Hasan - Benim akla, nasihata ihtiyacım yok! Yolunuz açık, hadi, elinizden geleni ardınıza koymayın...

Esma - Yürüyün gayrı, durmayın.. *(Arkadaşlarına döner)* Adam gibi adam yerine koyup ne lâf ediyorsunuz elin boduruna? Bize yol gösteriyor, görmüyor musunuz? *(Kollarını gerer, Veli'yi, Musa'yı, Hüseyin'i önüne alır. Çıkarlarken, artan bir öfkeyle devam eder.)* Yürüyün! Bunun muhtarı, hükümeti var! Yürüyün hadi!..

Hasan - Güvendiğiniz yere gidin..

Osman - Ağa, yeter gayrı uzatma!

Veli - *(Çıkarken)* Sözümü aklında tut! *(Dördü, homurtularla çıkarlar.)*

Hasan - *(Osman'a)* Duymadın mı nasıl tehdit ediyor, ileniyorlar! *(Çıkanların ardından atılır)* Allaha bir can borcum var, onu da ne zaman dilerse o zaman alır! Duyuyor musunuz? Sizin gibilerin sözünden korkan gâvur olsun! Sizlerden yılanın adı kancığa çıksın!

Osman - *(Hasan'ı tutar, çevirir)* Ağa, kes Allahını seversen!

Hasan - *(Osman'ı iter)* Sana ne oluyor ülen? Sen benim lâfıma hareketime ne karışıyorsun?

(Karanlık)

DÖRDÜNCÜ TABLO

(Kocabaşların damı ile çevresi. yirmi gün sonra, kuşluk vakti. Bahar, köyde alışverişten dönen Osman'ı karşılar. Osman'ın elinden tuz, pirinç, kibrit paketlerini alır. Osman peykeye oturur. Bahar, paketleri dama bırakır, Osman'ın yanına döner.)

Bahar - Köyde kimleri gördün?

Osman - *(Düşünceli)* Hiç..

Bahar - *(Osman'ın yanına oturur)* Yolda kimseyle karşılaşmadın mı?

Osman - Karşılaştım..

Bahar - Anlatsana..

Osman - Hiç anlatmasam daha iyi. *(Etrafına bakınır)* Arap nerede?

Bahar - Yakınlarda olmalı.

Osman - Yakınlarda olsa ardımdan çıkar gelirdi..

Bahar - Hayvan bu, ne bileyim, bir yerlerde takılmış kalmıştır, komşuların köpekleriyle oynaşıyordur..

Osman - Baksana, neredeyse kuşluk oldu. Arap bu vakte dek damı yalnız bırakmazdı..

Bahar - Boş yere meraklanma! Ne olacak Arap'a Her neredeyse kuyruğunu sallaya sallaya çıkar gelir..

Osman - Öyle mi sanıyorsun?

Bahar - *(Sözü değiştirir)* Keyfin kaçmış! Anlat ne oldu? Kimi gördün? Kimlerle karşılaştın?

Osman - *(Gözleri havada, dalgın)* Ovada kim varsa bize düşman! Bu damdan, bu bahçeden dışarı adım atmak sana bana haram gayrı..

Bahar - Bizim suçumuz günahımız ne ki? Hakkımızı korumaktan gayrı kime ne ettik?

Osman - Sen öyle bil! Bacak kadar çocuklardan tut, bakkalına, kahvecisine kadar, bütün Bademler'de bize hak veren tek kişi yok!

Bahar - Meraktan öldürmesene beni! Açık açık desene sana çatan, bir laf eden mi oldu? *(Osman, karşılık vermeden, hırsla yerinden kalkar. Damın yanında duran çapasını kapar. Havuzun başına doğru ilerler. Bahar, ardından atılır.)*

Bahar - Ne yapacan?*(Osman, suyu aşağıdaki havuza giden oluğa çevirir.)* Suyu mu salacan? *(Osman, çapasını yere atar.)*

Osman - Alsınlar, bugünlük de onlar sevinsinler! *(Bahar, düşünceli, karşılık vermez. Döner, peykeye oturur. Osman, Bahar'a doğru*

ilerler. Boşalarak:) Köye indiğime ineceğime bin pişman oldum! Aşağıda bütün çardaklar, bütün damlar yas içinde! Bahçeler perişan! Fasulyeler değneklerinde kurumuş. Patlıcanlar biberler yatmış. Otlasın diye bahçelere hayvan salmışlar. Kuyular hep kurumuş. İçeçekleri suyu köy yolundaki çeşmeden taşıyorlar. Köy yoluna varmadan çocuklar beni taşa tuttu. Az ilerde Musa ile karşılaştım, selamsız geçti! Bakkala vardım, konu komşu mahkemelere düşeceğinize aranızda anlaşsanız olmaz mıydı, dedi. Dönüşte Esma Bacı karşıdan üstüme bağıra çağıra ilendi! Bu kahır bana göre değil! Varsın şeftalilerimiz bir yıl geç yetişsin *(Bahar'ın yanına oturur)*. Haklı mıyım?

Bahar - Ağan kolay kolay kimseye acımaz..

Osman - Suda ağam kadar benim de hakkım var..

Hasan - *(Soldan girerken, Osman'a)* Sabahtan bu yana havalandığın yetmedi mi? Damın önünde ne oyalanıyorsun?

Osman - Şimdi geldim..

Hasan - Karının eteğine yapışıp kalmanın zamanı mı? Ardına düşmesem karının yanından ayrılmaya niyetin yok! Ben cebelde kimin için ter döküyorum! *(Havuzun suyunun aşağıya çevrildiğini fark eder, öfkeyle)* Suyu aşağıya çeviren kim? *(Osman'a)* Sen mi? Ne demeye suyu aşağıya saldın?

Osman - Varsın bir gün de onlar bahçelerini sulasın!

Hasan - Kime danıştın? Ben dururken cömertlik sana mı kaldı? Bu suyu hakkedene kadar, avuç dolusu vekil, mahkeme masrafı ödedim. Su değil günahımı bağışlasam onlara, fazla gelir anlıyor musun? Mahkemeye gittiklerine gideceklerine pişman olsunlar da akılları başlarına gelsin! Bana danışmadan sen suyu nasıl bağışlarsın? Ben neci oldum gayrı burda? Desene?

Osman - *(Sakin)* Ağa, sen bir köye kadar in de etrafın bize nasıl düşman olduğunu gör! Geriye sağ döner misin bilmem!

Hasan - Olsunlar! Ne gelir ellerinden? Sen kimsin? Bana sormadan müsaademi almadan suyu düşmanıma salacak, bana akıl verecek kadar oldun mu sen onu söyle? Düşman olan bana olsun! Kü-

çük gibi küçüklüğünü, haddini sıranı bil! Ağzımı açtırıp da kötü kötü söyletme beni!. *(Osman'ın çapasını alır, suyu tekrar havuza çevirir.)* Sende yürek yoksa bende var! Köye inmekten gözün yıldıysa bir dahasında ben inerim..

Osman - *(Bahar'a)* Sen içeri gir..

Bahar - Karşılık verme! Söylensin varsın..

Osman - Sen benim sözümü dinle, içeri gir.. *(Bahar, dama girer. Sağdan bağrışan çocuk sesleri gelir.)*

Sesler - Su! Su! Su geliyor! *(Çocukların türküsü)*

Yağ yağ yağmur
Tarlada çamur
Teknede hamur
Ver Allahım ver
Sellice yağmur

(Geride sağdan, on onbir yaşlarında iki çocuk görünür.)

I. Çocuk - Osman Ağa suyu mu saldınız?

Hasan - *(Çocuklara doğru yürür)* Ne işiniz var buralarda len?

Osman - *(Kalkar, Hasan'a doğru ilerler)* Ağa, çocukların sözü bana..

Hasan - Sana sıranı haddini bil dedim, duymadın mı? *(Çocuklara)* Varın, analarınıza babalarınıza selâm edin. Burda Osman'ın değil benim sözüm geçer! Su istiyorlarsa Osman'a değil bana yalvarsınlar!

Osman - Ağa, mal tek başına seninmiş gibi lâf ediyorsun!

Hasan - *(Şaşkın)* Ne?

Osman - Benden su yalvaran olmadı. Suyu ben istedim, ben saldım!

Hasan - Ne demeye?

Osman - Bizim bahçe yeşilinden gülüyor. Aşağıda milletin içecek, hayvanını sulayacak suyu yok!

Hasan - *(Toparlanır)* Sen büyüğüne karşı mı geliyorsun?

Osman - Bugün değilse yarın suyu gene salacağım! Bir gün bize bir gün onlara! Bunu bil!

Hasan - Sen burada kumandayı eline aldınsa onu söyle! Ettikleri seni akıllandırmadı mı? Bana karşı geliyorsan, sözümü dinlemeyeceksen açık açık de de bileyim..

Osman - Büyüksen, büyüklüğünü bil! Sen büyüksen ben de küçük değilim! Evli barklı adamım. Sözünü tart da konuş! Karımın önünde dediğin lafı kulağın duysun!

Hasan - Üç aylık karın sana benden kıymetli mi oldu?

Osman - Lâfı karıştırma! Benim elinden tutulacak kadar çocuk olmadığımı bil, konuşurken ağzını bozma, hepsi o kadar!

Hasan - *(Alttan alır)* Ben sana ne dedim ki?

Osman - Ne dedinse dedin! Orasını sen kendin benden iyi bilirsin! Gayrı uzatma!

Çocuklar - Zırrrrrrrt! Yuuuuuuuuuuh!

Hasan - *(Çocuklara atılır)* Hâlâ burada mısınız len? Ne zırlanıp duruyorsunuz? Seyir mi var burda? Hadi nerden çıktınızsa oraya! *(Çocuklar kaçarken bağırışırlar.)*

Sesler - Yuuuuuuuh!

Hasan - *(Yumuşamış, Osman'ın yanına döner)* Ben senin ağanım, Bahar bilmez mi? Benim sözümden ne demeye inciniyorsun? Ben sana kötü ne dedim? Benim tecrübem, bilgim senden ziyade. *(Bahar, damdan çıkar)*

Bahar - Arap geldi mi?

Hasan - *(Merakla)* Arap nerde?

Osman - Görünmedi.

Bahar - Arap! Arap!

Osman - *(Dolanıp)* Arap! Arap! Arap!

Hasan - *(Islık çalar)* Arap! Arap!..

Osman - Ses yok!

Hasan - Acayip!

Bahar - Uzaklarda olmalı!

Hasan - Deyyuslar! Bir yerlerde kıstırdılarsa hayvanı!..

Osman - *(Islık çalar)* Arap! *(Ardından bir ıslık daha çalar.)*

Hasan - Bunlardan her kötülük beklenir! *(Kısa sessizlik)* Zehirlediler? Tuzağa düşürdülerse..

Osman - Arap'a kötülük edene merhamet etmem!

Hasan - Bak nasıl sözüme geldin!

Bahar - Sofrayı kurayım mı?

Osman - Kalsın! Ben gideyim de Arap'ı arayayım.. *(Sağa doğru yürür)*

Hasan - Ne yana?

Osman - Ovaya doğru ineyim. Dereyi geçip Burunsuz'daki mandıralara kadar dolanayım..

Hasan - İyi. Sen o yana git, ben boğaz tarafını ararım..

Osman - *(Çıkarken, Bahar'a)* Damın önünden ayrılma. Arap çıkargelirse çifteyi iki el boşalt..

Bahar - Hele gelsin de.. *(Osman sağdan, Hasan soldan geriden çıkarlar. Bahar damın önünde bakınırken, ikisinin uzaktan sesleri duyulur.)*

Osman'ın Sesi - *(Uzaktan)* Arap! Arap! Arap!

Hasan'ın Sesi - *(Uzaktan)* Arap! Arap!

(Karanlık)

BEŞİNCİ TABLO

(Kocabaş'ların damı ile çevresi. Üç gün sonra, gece. Damın önündeki çardağın altında bir gemici feneri yanar. Hasan Kocabaş, mavzerini temizlemektedir. Hasan, mavzere bir bağ kurşun sürer. Ardından mekanizmasını beş defa açar, kapatır. Fişek yatağından fırlayan mermiler sağa sola fırlar.)

Hasan - İşlemesi iyi! *(Tüfeği namlusundan ışığa doğru tutar. Namluya bakar.)* Pırıl pırıl parlıyor.. *(Tüfeği dizlerinin üstüne indi-*

rir.) Tüfeğe iyi bakmak gerek. Tüfeğine güvenmek istersen gözünün önünden ayırmayacaksın! *(Osman'a)* Çifteni al da bir yokla!

Osman - Çifte dolu.

Hasan - Emin misin?

Osman - Üç gündür dolu duruyor..

Hasan - Bir bak bakalım hele! *(Osman, çiftenin emniyetini açar, kırar.)*

Osman - Boşmuş! Kim boşalttı? Sen mi?

Hasan - Gördün mü? Bakmadan dolu diyen aldanır. Silahı dolu bırakmaya gelmez. Birinin oynayacağı tutar, düşer, takılır, elinden bırakırken hep boşaltmalı. Eline alınca doldurur, kaparsın. Doldur şimdi. *(Osman'a iki sıkı uzatır. Osman sıkıları sürer, çifteyi kapatır.)*

Hasan - Emniyetini de kapa.. *(Osman emniyeti kapatır.)* Şimdi çiftene dolu demek hakkın.. *(Kısa sessizlik.)*

Bahar - Hiç ses yok! Yakınlarda kim varsa sanki buralardan çekip gitmiş..

Hasan - Feneri içeri al! Bu sessizlik hoş değil..

Osman - Hoş olacak olmayacak nesi var? Vakit geç, cümle âlem uykuda. *(Bahar feneri içeri alır.)*

Hasan - Uyanık olanı da vardır.. *(Bahar'a)* Feneri az kıs hele.. Dışardan ışık seçilmesin..

Bahar - *(Fitili kısar)* İyi mi?

Hasan - Az daha kıs..

Bahar - *(Fitili az daha kısar)* Yeter mi?

Osman - Yeter..

Hasan - Yerimizi seçmesinler..

Osman - Ağa, sen yatsana! Nöbet bende, yat da dinlen..

Hasan - Yatsam ne fayda? Uyuyamıyorum. Yaprak düşse fırlıyorum..

Osman - Üç gündür uyumadın! Sonunda dayanamayacaksın..

Hasan - Hele dayandığım kadar dayanayım da ötesi Allah kerim..

Osman - Sen meraklanma! Ben nöbetteyken buralara kimse yaklaşamaz..

Bahar - Osman karanlıkta kara kedi geçse seçer..

Hasan - Gelen elini kolunu sallaya sallaya gelmez. Kendini göstermez!

Bahar - Bu sessizlikte yaprak kımıldasa duyulur.

Hasan - Akşamdan aşıların ardına sinmedikleri ne belli?

Osman - Zarara gelen sindiği yerde kalacak değil ya! Nasıl olsa yaklaşacak.. *(Susarlar. Kısa bir süre etrafı dinlerler.)*

Bahar - Bir hışırtı var..

Osman - Ne yanda?

Bahar - Havuzun gerisinde..

Hasan - Durun, daha yavaş, dinleyin..

Bahar - Duydunuz mu? *(Osman, elinde çifte, kalkar. Havuza doğru ilerler.)*

Hasan - Pusuda biri var.. *(Mavzer elinde kalkar. Osman'a)* Eğil, sine sine yaklaş..

Osman - *(Havuzun yanından, gülerek)* Çakal! *(Yerden bir taş alır atar)* Hışşşt! *(Dönerken)* Çakal, su içmeye yanaşmış..

Hasan - *(Rahatlar)* Bu defa çakal olduğu iyi oldu. Bir dahasında eğil de ilerle. Kendini koru..

Osman - Hadi ağa, sen yat gayrı..

Hasan - Hele az daha vakit ilerlesin..

Osman - Arap'ı öldürdüler ama umutları boşuna, damda biz varız..

Hasan - Arap'ı öldürmeleri işin başlangıcı. Arap bekçimizdi, bekçimizi vurdular. Şimdi sıra malımızda, canımızda. Bir gafletimizi kolluyorlar..

Bahar - Üç canlının bulunduğu yere yaklaşması biraz zor..

Hasan - Kaç ağılı çobanları ile koyunlarıyla yaktılar bu tepelerde! Kaç aşılığı, zeytinliği ateşe verdiler.. Ben bu mavzeri her sabah ne demeye ortadan yok ediyorum? Bakarsın candarmaya ihbar ederler. Damın her tarafını aratırlar. Arap'ı ortadan kaldırdılar, silâhımızı

da aldırırlar. Birimiz silah yüzünden hapse girdi mi, ellerini kollarını sallaya sallaya gelip damımızı ateşe vermeleri, birimizin de bir saat damdan ayrılmasına bakar. Aşılarımıza, fidanlarımıza keçi sürüsü salarlar. Şahit bulursan git hakkını ara, şikâyet et! Hem, bunun gizlisi kapaklısı yok. Havuzu açtığımız günün sabahı Veli niyetlerini açık açık söyledi. Arap'ı öldüren de Veli..

Osman - Delilin ne?

Hasan - Veli'den başka kim olur? Veli'nin zağarı dişi. Benim aklımın erdiği, zağarını Arap'ın önüne tuttu. Arap'ı zağarının ardından derenin dibine, vurduğu yere kadar çekti. Bunun böyle olduğunu havuzun alt başında kim varsa bilmiyorsa bana ne dersen de! Ama ettiği yanına kalmayacak! Malımızın içine adım atarsa, canlı çıkamayacak! *(Kalkar)* Ben bir iki saat uzansam yeter.. *(Bahar'a)* Gelin, sen yatacaksan benden önce yerine geç..

Bahar - Ben Osman'la kalırım..

Hasan - *(Osman'a)* Kulağın aşılardan yana olsun! Muhabbete dalayım demeyin..

Osman - Meraklanma. Rahat uyu. *(Hasan dama girer. Soyunmadan yatağına uzanır. Osman'la Bahar damın önünden uzaklaşırlar. Havuza yakın dururlar.)*

Osman - Sen niye yatmadın?

Bahar - Yatsam ne fayda? Sensiz gözüme uyku mu girer?

Osman - Ya benim girer mi ki? *(Bahar'ı kucaklar, kendine doğru çeker.)*

Bahar - Bırak, ağan şimdi çıkar gelir..

Osman - Uykudan başını doğru tutamıyordu, görmedin mi?

Bahar - Gene de uyumaz o! Yattığı yerde duramaz..

Osman - Bu sefer uyur.. *(Bahar, Osman'ın kollarından çıkar.)* Sana ne oldu böyle?

Bahar - İlkin sana bir sözüm var.

Osman - Söyle. Ne geldi aklına gene?

Bahar - Gelen olursa vurur musun?

Osman - Ne bileyim?

Bahar - Vurma!

Osman - Şimdiden ne olacağını kestiremem ki..

Bahar - Çifteni havaya boşalt! Gelenin yalımı alçak olur. Bir el havaya atsan kaçar. Bir daha da buralara uğramaz..

Osman - Bakalım. Denerim.

Bahar - Sen ağana uyma. Sen mapuslara düşersen, bu dağlar baştan başa şeftalilik aşılık olsa bana ne? Elini kana bulaştırma! Hadi, de bana, söz ver, kimseyi vurmayacağına...

Osman - Kapat gayrı, seni bir sarayım..

Bahar - De hele..

Osman - Senin dediğin gibi olsun! *(Bahar'ı kucaklar)* Doyamam ben sana!

Bahar - Ben hiç doyamam!

Osman - Ömrümce doyamayacağım da..

Bahar - Ben de..

(Karanlık)

ALTINCI TABLO

(Kocabaş'ların damı ile çevresi. Birkaç saat sonra. Bahar'la Osman yatmışlardır. Hasan, dışarda peykenin üstünde, kolları arasına mavzerini sıkıştırmış, uyuklar. Yaprak hışırtıları, arada dallara inen tara sesleri duyulur. Hasan birden ürkerek uyanır. Kulak verir. Aşılıklarda birilerinin bulunduğunu anlayınca, elinde mavzeri, hızla Bahar'la Osman'ın yattıkları bölmeye dalar. Osman'ı kolundan tutar, sarsar..)

Hasan - Kalk! Uyuma kalk..

Osman - Ne var?

Hasan - Gâvurun enikleri geldiler. Aşılıklarda. Aşıları buduyorlar, kalk. *(Osman'la Bahar doğrulurlar. Osman kalkar.)*

Bahar - Lâmbayı yakayım..

Hasan - İstemez. Işık görünmesin.. *(Osman'a)* Çabuk ol..

Osman - *(Pantolonunu ayağına çeker)* Geldim..

Hasan - Aşılıkları yerle bir edecekler.. Hadi.. *(Osman, uyku sersemi eli boş damdan çıkacak olur.)* Çifteni al..

Osman - Nerede?

Hasan - Daha yavaş.. *(Bahar, Osman'ın eline çiftesini verir.)*

Bahar - Korun. Kendini iyi kolla.

Osman - Sen damda kal. Dışarı çıkma..

Bahar - Elinden kaza çıkmasın.. *(Osman önde, Hasan arkada damdan çıkarlar. Ellerinde silâhları, eğilerek soldan uzaklaşırlar. Önce bir mavzer, ardından bir çifte sesi duyulur. Karşıdan atılan bir çifte kurşunu damın duvarına çarpar. Bir sıva parçası düşer. Silah sesleri devam ederken, Bahar sahnenin önüne doğru ilerler:)*

Bahar -

Üstümüze uyku gaflet bastı basacak
Bir garip gelen su sesi yaprak sesi
Bir değişik rüzgâr ağaçlarda dolanan
Hıyanet böyle yaklaşır sinsi sinsi
Nefesi kesik elde tüfek elde bıçak
Sakın Osman sakın gönlümün bir tanesi
Ay karanlık gecede seçilmez düşman...

Ay karanlık gecede esen ölüm tüten kan
Ecel siper almış boşaltıyor mavzeri
Zalım cebel can alacak kurban alacak
Üstümüze doğan gün kanla doğacak,
Kimine kara toprak kimine zından
Sakın Osman sakın ömrümün miski amberi
Ay karanlık gecede seçilmez düşman...

PERDE

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(Birinci bölümden bir gün sonra. Hapisanede dört kişilik bir koğuş. Sağda solda altlı üstlü iki ranza. Arka duvarda: Tavana yakın demir parmaklıklı küçük bir pencere. İki ranza arasında tahtadan bir sandalye, bir testi. Tavandan sarkan 25 mumluk bir elektrik lâmbası. Sağda, üst ranzada, II. Hükümlü (Muhtar) yatmaktadır. Muhtar, sağ dirseği üstüne dayanarak, başı duvara doğru uzanmıştır. İri yarı, saçları ustura ile kazınmış, gür siyah bıyıklı bir adamdır. Uzun kollu yün bir fanila giymiş, beline yün bir siyah kuşak dolamış, yorganını dizleri üstüne çekmiştir. Cep saati, kordonundan, baş ucunda çakılı bir çiviye asılıdır. Ceketini, külot pantolonunu yan duvardaki başka bir çiviye asmıştır. Sol elinde iri taneli, sarı bir kehribar tespih vardır. Konuştuğu sürece tespihi ile oynar, arada bir tespihini elinden bırakmadan bıyıklarını sıvazlar. Ranzanın ayak ucunda yerde, Muhtarın çizmeleri. Ranzanın altında tahta bavulu. Alt ranzada, bir gece önceki kıyafetiyle, Hasan Kocabaş. Ranzanın kenarına ilişmiş, rahatsız bir oturuşu vardır. Solda, üst ranzada, I. Hükümlü Âşık, bağdaş kurmuş oturmaktadır. İnce yapılı, ince bıyıklıdır. Çadır bezinden bir pantolon, damalı bir gömlek giymiştir. Henüz yatak örtüsünü açmamış-

tır. Bağlama çalmaktadır. Alt ranzada, başı ensesinde kenetlediği elleri arasında, duvara doğru uzanmış yatan Osman. Perde açıldığı sırada Âşık türkü söyler.)

Âşık -

Yine de yeşillendi aman
Niğde bağları bağları
Bize de mesken oldu aman
Mapus damları damları

Değmeyin yavruya
Niğde beyleri beyleri...

(Türküsünü keser, sazını yan duvara asarken) Bu akşamlık bu kadar.

Muhtar - *(Memnun)* Var ol Âşık, sesin dert görmesin.. *(Elini duvarda asılı ceketinin cebine atar, cigara paketini, kibritini alır, kendi bir cigara yaktıktan sonra, ranzanın kenarına vurur.)* Hışşşt ağa.

Hasan - *(Fırlar)* Buyur Muhtar!

Muhtar - *(Cigara paketini kibriti Hasan'a uzatır)* Al, dolaştır arkadaşlara.. *(Hasan, paketi kibriti alır, ilkin Âşık'a tutar.)*

Âşık - *(Cigarasını yaktıktan sonra)* Kesene bereket Muhtar! Sen de olmasan halimiz harap..

Muhtar - Senin için lâfı mı olur Âşık? Sen hapis yattıkça her ihtiyacın benden. Ama bak, hapisten çıkınca birbirimizi unutma yok ha! Senden önce çıkarsam, tahliyene kadar her hafta burdayım. Tahliye günü seni aldım mı doğru bizim köye! Bıkana kadar köyde benim misafirimsin! Ama bak, sen benden önce çıkar da sonra köye gelip beni aramazsan hakkımı helâl etmem. *(Hasan, paketi, kibriti Muhtara geri verir. Hasan'a)* Sen niye yakmadın? Kardeşine de tutsana..

Hasan - Eksik olma Muhtar.. *(Bir cigara yakar. Osman'a ciga-*

ra verir. Paketi Muhtar'a geri verir. Osman, eliyle Muhtar'a hafif bir teşekkür işareti yapar.)

Muhtar - *(Hasan'a)* Ağa, senin halini gözüm tutmadı! Yavuz değil!

Hasan - *(Ürkek)* Ne ettim Muhtar? Bir kusurum mu oldu?

Muhtar - Kusur etsen bana ne? Kusurun kendine! Sabahtan bet beniz atmış geldin, rengin hâlâ düzelmedi. Sen daha şimdiden böyle tir tir titrersen hâkimin karşısına çıkınca büsbütün lâfını sözünü şaşırırsın! Hele şöyle bir toparlan bakalım!

Hasan - Ah Muhtar, yandık biz, yandık!

Muhtar - Bırak şimdi ahlayıp vahlamayı! Mapusluk bir imtihan, erkek kısmının imtihanı! Mapusane dediğin yiğit yeri! Bizde beş on gün mapus yatmayanı erkekten saymazlar! Dikleş bakalım! Bak kardeşinin kılı kıpırdıyor mu? Kardeşin yaman! Derdine sahip!

Hasan - Başımıza gelen felâket büyük, Muhtar, büyük! Ah!

Âşık - Felâketin büyüğü küçüğü yok ağa! Felâket adamına göre! Adamına felâket gelene, adam var bana mısın demez!

Hasan - Kolay mı Âşık? Aşılarımızı yerle bir ettiler! Malımız yüz üstü kaldı. Ortada hesabını sordukları bir ölü var! Çiftemizi mavzerimizi aldılar. Elimizden tutanımız yok!.

Âşık - Beterin beteri var Ağa! Adam var evi yanar, parası batar, karısı kaçar, çocukları yüzüne bakmaz olur, gene yakınmaz! Yeniden ev kurar, evlenir, çocuklarının yaptıklarını çiğliklerine verir! Adam var on kuruşunu kazara düşürecek olsa hırsız var diye feryadı basar. Etrafında kim varsa üstünü aramaya kalkar! Sağsın ya ona şükret! Dün gece karşıdan atılan kurşunlardan biri beynini parçalasaydı görürdün felâketi!

Muhtar - Âşığın demesi, halin ne kadar kötü olsa, ölen Veli'den gene de iyi! Anlayabildin mi?

Âşık - Veli'yi Allah bilir bugün gömdüler! Gayrı Veli'nin gözünde ne su var, ne bahçe, ne çoluk çocuk, ne dost, ne düşman! Veli'ye kalan bir karanlık! Koyu, göz gözü görmez bir karanlık! Bitti senin

anlayacağın. Tek felâket bu dünyada! Vakitsiz ölümden, zulmetten gayrı felâket yok insana! Mapusluk dediğin ne ki? Sen hiç gemiye bindin mi?

Hasan - *(Şaşkın)* Askerden dönüşte, tezkereyi alınca bindimdi..

Âşık - Bizim bu mapusane bir gemi. Bu koğuş dört yataklı bir kamera! Binmişiz gidiyoruz. Bir yolculuk bu! Sıkıntılı, güç bir yolculuk! Sağa sola uğramak yok. Yolculuğu dolan bu gemiden iner. İner de ne olur? Daha geniş bir mapusaneye düşer. Yeryüzünde adı mapusane değil, mapusaneden beter ne yerler var! Söz gelişi senin yerin neresi?

Hasan - Tekebaşı! Bademler köyüne karşı, Muhtar'ın köyüne yakındır, bilir.

Muhtar - Dağın eteğinde, cebele bitişik bir bahçesi vardı babasının. Bunlar çalışkan çıktı, cebeli açtılar, genişlettiler..

Âşık - Senin mapusane orası işte! Ne yapardın dışarda? Sabahtan kapardın çapanı dalardın bahçeye, akşam damına girer uyurdun! Matah mı ki? Seninkisine kürek mahkûmluğu derler. Sen o cebelin eteğinde kaç yıl çapa çapalamaya hüküm giydiğini aklını yorup da bir düşündün mü?

Hasan - Bahçe kendimizindi..

Âşık - Kendinin olsa ne olacak? Bugün için senin, yarın kimin olacağı belli mi? Kaybettiğin, kaybedeceğin bir şey yok ortada. Senin olan tek şey ömrün! Yaşamak bir hüner ağa, o hüneri kıvıran da az! Gününün kıymetini bilmeyen, canının istediğini yapmayan herkes kendi köşesinde mapustur! Elinden uçan uçar, bir daha da geri dönüp konmaz..

Hasan - Biz çok şükür halimizden memnunduk! Allahtan istediğimiz bir aşılık, bir şeftali bahçesi yetiştirmekti, yetiştirdik!

Muhtar - Âşık, senin dediklerin bir gün olsun Hasan'ın aklından geçmemiştir. Geçecek olsa o da senin gibi sazını alır, gurbet gezer, yer görürdü. Boşuna yorulma!

Âşık - Yorulmam boşuna değil! Çoğu insan paslı bir demire ben-

zer! Pasını biraz kazıdın mı altından ne cevher çıkacağı önceden bilinmez. Bakarsın uykudadır, uyanır..

Muhtar - Seni dinlemesi bir tatlı! Biliyor musun sen okuyacaktın! Okusan, okudum diyenlerin çoğunu bastırırdın! Adam senin dediklerini bir defter alıp, bir bir o deftere yazmalı. Buradan çıkınca, bizim köyde suyun başına sofrayı kurarız. Şöyle Allah ne verdiyse. Sen anlatırsın ben dinlerim. Bu yaşa kadar sözünden sohbetinden senin kadar hoşlandığım bir yakınım olmadı benim! İnan olsun, senin hatırına, hapse düştüğüme gam yemiyorum desem yeri. Söz ha, geleceksin! Ahtım var, bizim köyden hangi kızı beğenirsen senin! Düğünün bütün masrafı benden..

Âşık - Dünya güzel dolu Muhtar. Birini sevsen birinin hakkı kalıyor. Hiç beni evermeye kalkma. Ben daha güzellerden hevesimi alamadım..

Muhtar - *(Güler)* Bu kafayla gidersen bu gemiye çok biner inersin daha!

Âşık - Değer Muhtar! Pişman olan kim? *(Ranzadan iner, koğuştan çıkar.)*

Hasan - *(Ranzanın kenarından sandalyeye geçer)* Müsaaden olursa sorsam mı Muhtar? Âşığın yatmasının sebebi ne ki?

Muhtar - Onda bu sazla bu ses varken ne olur? Bir goncayı koklayayım demiş, kızın babası savcıya istidayı dayayınca, altı ay diyetini ödüyor..

Hasan - Altı ay ne ki?

Muhtar - Onu Âşığa sor. Onun gibisi altı ayda altı diyar gezer, altı güzel sever. Ama sen de altı evlek cebel açarsın ha?

Hasan - Benim elimden gelen de o! *(Meraklı)* Suçumu bağışla Muhtar, senin hiçbir kötülüğünü, yanlış işini duymadıktı, senin yatmanın sebebi ne, çıkaramadım..

Muhtar - Hele bir aklından geçeni söyle bakalım..

Hasan - İnan olsun çıkaramadım..

Muhtar - Benim suçum siyasi..

Hasan - Ben cahilim kusura bakma! Hükümet işine pek aklım ermez..

Muhtar - Senin anlayacağın karşı partiden ihbar ettiler. Bekçi parasından 87 lira açığım çıktı. Kâtibin bok yemesi. Vaktiyle hesapları yapıp da bana demedi. Ödeyeyim dedim, ödetmediler. Değen bir para olsa neyse, topu topu o 87 lirayı ödüyorum.

Hasan - İftira edenler Allahtan bulsun! Senin için 87 liranın lâfı mı olur..

Muhtar - Allahtan da bulurlar, benden de! Dosya temyizde. Bizim partinin avukatları peşinde. Dâvama üç avukat girdi. Zimmetten suç düşmez, çok çok vazifeyi ihmalden bir iki ay hüküm giyerim diyorlar. Kısacası yirmi gün, bilemedin daha bir ay sizlerle burada beraberim..

Hasan - Senin için hayırlısı artık neyse o olsun Muhtar. Duası bizden lûtuf Allahtan.. *(Âşık döner, ranzasına çıkar.)*

Muhtar - Ben sizin bugünden kaç yıl hapis yatacağınızı deyivereyim mi?

Hasan - *(Canlanır)* Sahi mi Muhtar? Bilebilir misin? Diyebilir misin?

Muhtar - Biz şimdi Âşık'la mahkemeyi kurduk mu yarım saatte sizin dâvayı karara bağlarız.

Hasan - *(Oturduğu yerde bir Muhtar'a, bir Âşığa dönerek)* Artık her ne gelirse sizlerden gelir. Evvel Allah sonra siz. Sizlerden gayrı imdat isteyecek kimsemiz yok!

Muhtar - Âşık celseyi açalım mı? Ha, ne dersin?

Âşık - Açalım başkan..

Muhtar - *(Dirseği üstünde doğrulur, bağdaş kurar)* Ben başkan, Âşık üye. Bizim mahkemenin kararları sağlamdır. Ne hüküm verirsek mahkemeden bir aşağı bir yukarı tasdik olur çıkar!

Hasan - Biz cahiliz Muhtar. Sizlerin görgünüz, bilginiz ne de olsa başka..

Muhtar - Bu dünyanın işleri çok karışık görünür ama bilene de

avucunun içi gibi açık gelir. Mahkeme mahkeme dediklerini sen ne sandın? Üç beş şahit ifadesi, zabıt, rapor, sizlerin ifadeleri. Mahkeme dedikleri bu. Şimdi sen, şahitleriniz uyanık davranıp da ifadelerinizi sağlam verdiniz mi, hâkimlerin kararı hazırdır, değişmez...

Hasan - Aman Muhtar, bizden iyiliğini esirgeme gayrı..

Âşık - Hâkimlerin önüne günde yirmi dâva çıkar. Dâva demek dosya demek. Hâkim kimin kimi vurduğunu, kimin kime sövdüğünü nerden bilecek? Dosyayı bilir!

Muhtar - İş dosyayı hazır etmekte! *(İşaret parmağını şakağına götürür)* İnceliği kavrayabildin mi?

Hasan - Allah büyük! Allah bize acıdı da sizlerin yanına düşürdü!

Âşık - Ya, mapuslukta da kıdem var! Eski mapuslar avukatlardan büyük hizmet görür. Senin avukat dediğin mapuslar kadar bir dâvayla uğraşıp düşünebilir mi? Avukatların vakti kıt olur. Yazıhaneye koşar, partiye koşar, şuna buna uğrar, işini yürütsün diye akşamları şununla bununla kâğıt oynar, içki içer, dakikası dakikasına ancak mahkemeye yetişir, kitaptan bellediği, dosyadan aklında kalan iki lâf eder. Bir önceki mahkemede ne dediyse, bir sonrakinde o sözleri araya sıkıştırır.

Muhtar - Yo, öyle deme, avukatın hak edeni de var. Ben onlara benim avukatı tutarım, mahkemede ikisi de sözünden dışarı çıkmazlar. Benim avukat gelecek seçimlerde milletvekili! Öyle bir konuşur ki hâkimleri, dinleyenleri ağlatır! İkinizden birini kurtarırsa iyi mi?

Hasan - Bir kurtulsam Muhtar, gayrı nasıl ödeyeceğimi ben bilirim!

Muhtar - Ben sen kurtulursun demedim. Biriniz dedim! Veli Sarı'yı hanginiz vurdu?

Hasan - *(Bozulmuş)* Hangimiz mi? *(Osman'a bakar, karşılık alamayınca toparlanmaya çalışır)* Vallahi ne diyeyim Muhtar? Bilemem ki! Biz kimseyi öldürelim demedik! Aşılığımıza girenlerin kim olduğunu bildiğimiz yoktu. Yaklaştık ki tara ile dibinden biçmişler, bütün kayısılar, şeftaliler, zeytin aşıları boylu boyunca yerde yatıyor..

Kim olduklarını seçmeye kalmadan karşıdan ateş ettiler. Karanlıkta rastgele ateş ettik. Malımızı, canımızı koruyalım, düşmanlık edenler zararlarında ileri gitmesin, yılsınlar dedik, sabaha Veli'nin ölüsünü bulduk..

Muhtar - Veli'nin ölüsü nerede bulundu?

Hasan - *(Kuşkulu)* Ne gibi?

Muhtar - Sizin aşılığın içinde mi? Dışında mı?

Hasan - Aşılığın gerisinde, çalılıkta..

Âşık - Vurulduğu yer orası mı? *(Hasan kararsız, karşılık veremez.)* Saklama, doğrusunu söyle..

Hasan - Beş on adım atmış, çalılığın dibine yıkılmış..

Âşık - Nereden nereye beş on adım? Bahçeden, aşılıktan mı?

Hasan - Aşılığın sınırından..

Muhtar - Veli kimin kurşunundan öldü?

Hasan - *(Sandalyesinde Muhtar'a döner)* Hangimizin kurşunundan mı demeye getiriyorsun?

Muhtar - He ya..

Hasan - *(Osman'a bakarak)* Ne diyeyim bilmem ki?

Muhtar - Ortada iki silâh var. Biri mavzer, biri çifte. Mavzerle çiftenin yaraları birbirine uymaz. Ölüdeki yara tek mi?

Hasan - Tek..

Muhtar - Soruşturmaya savcıya birlikte doktor da geldi mi? *(Hasan düşünceli, susar. Tekrarlar)* Geldi mi?

Osman - Geldi..

Muhtar - Candarma komutanı?

Osman - O da geldi..

Muhtar - Yarayı görüp silahları yokladılar mı?

Hasan - *(Osman'dan önce atılır)* Yokladılar.

Muhtar - Ölüdeki yara ne yarasıydı?

Hasan - Mavzer.

Muhtar - Nasıldı?

Hasan - Kurşun sol omuzun gerisinden, omuzun bir karış altından girmiş, köprücük kemiğine yakın göğsünden çıkmış...

Muhtar - *(Osman'a)* Başka yara yok muydu?

Osman - Yoktu!

Hasan - *(Osman'a)* Bırak da ben diyeyim. Sen dinle hele..

Muhtar - Yara mavzer yarası, ayrıca çifte yarası falan yoktu, öyle mi?

Hasan - *(Kararsız)* Öyle olmalı...

Osman - (Kesin) Öyle. *(Hasan, düşman düşman, Osman'a bakar.)*

Muhtar - Mavzer hanginizin elindeydi?

Hasan - *(Heyecanlı)* Çifte benim üstüme kayıtlı. Benim üstüme ruhsatı var.. *(Cüzdanını karıştırır.)*

Muhtar - Ruhsatı falan aramayı bırak hele..

Âşık - Gece aranızda silâhları değiştirdiniz mi?

Osman - Değiştirmedik!

Hasan - *(Kızgın, Osman'a)* Sen suçu benim üstüme mi yüklemeye kalkıyorsun?

Osman - (Sakin) Değiştirdik mi?

Hasan - Kardeşliğin bu mu? (Telâşlı, Muhtar'a) Ben çiftenin ruhsatlı sahibiyim. Çifte benim. *(Muhtar'a cüzdanından çıkardığı bir kâğıdı uzatır)* Buyur, oku..

Muhtar - Âşığa ver, okusun.. *(Hasan, kâğıdı Âşığa uzatır.)*

Âşık - *(Yüksek sesle)* Bademler köyünden Hasan Kocabaş'la kardeşi Osman Kocabaş'ın birlikte bahçelerine yaptırmakta oldukları su havuzu dolayısıyla ihtiyaçları olduğu tespit edilen.. *(Okumayı keser, kâğıdı Hasan'a geri verir)* Bu kaymakamlıktan verilen çimento belgesi..

Hasan - *(Telâşla cüzdanından çıkardığı ikinci bir kağıdı uzatır)* Karıştırmışım, şuna bak bir hele..

Âşık - *(Kâğıda göz gezdirerek)* Bu çifte ruhsatı. Sen avcısın ha? Demek nişancısın da..

Hasan - Çiftenin bende olduğuna ispat sayılmaz mı?

Muhtar - Sen ruhsata kulak asma! Çiftenin ruhsatı senin üstünde olur da mavzeri sen kullanmış olursun..

Âşık - Kardeş değil misiniz? Oturup kalktığınız dam da bir. Aranızda tarlada senin çapanı onun, onun çapasını senin kullandığın, sofrada kaşıklarınızın birbirine karıştığı olmadı mı?

Muhtar - Siz şimdi kardeş kardeş kafa kafaya verin, düşünün, taşının, anlaşmaya bakın. Hanginizin dışarda kalması işinize uyarsa, öbürü mavzer benim elimdeydi der, biriniz kurtulur, biriniz de altı yedi yıl yatar çıkar..

Hasan - Ceza altı yedi yılı aşmaz mı demeye getiriyorsun?

Âşık - Ortada zarar var. Malınızı korumak için ateş ettiğiniz açık. Ölen de silâhlıydı dedin. Ölenin silâhı bulundu mu?

Hasan - Bulunmaz mı? Elindeydi. Parmakları çifteyi kavramış, kaskatı olmuş..

Âşık - Onun da silâhı atılmış mı? Yokladılar mı?

Hasan - Atılmaz olur mu? Bizim damın duvarından kurşunun kopardığı sıvayı bile gördüler. Bizim silâhlarla birlikte onun çiftesini de aldılar, mühürlediler..

Muhtar - İyi işte. Cezanız burdan da hafifler...

Hasan - Yedi yıldan da mı aşağı iner demeye getiriyorsun?

Muhtar - Hesabın doğrusunu gayrı avukat bilir. Bizim elimizde kitap yok. Önce siz aranızda mavzere sahip çıkın, gerisini avukata bırakın.. *(Osman'a)* Delikanlı, mavzer hanginizin elindeydi?

Osman - Ağam desin, ağam kimde olduğunu bilir..

Hasan - Benim çiftenin ruhsatının kıymeti yok mu?

Muhtar - *(Öfkeli)* Ülen, dönüp dolaşıp çiftenin ruhsatını burnuma sokma, söyletme beni! Çiftenin kimde, mavzerin kimde olduğu besbelli! Aranızda anlaşın dedim ya..

Âşık - *(Hasan'a)* Evli misin?

Hasan - Karım yeni öldü.

Âşık - Kardeşin?

Hasan - Evli.

Muhtar - İyi işte, sizin gelin dün gece çiftenin kimde, mavzerin kimde olduğunu görmüştür. İfadesine göre hâkim suçluyu bulur. Bizden vurana en çok dokuz yıl. Mahkemeniz bitti. Elektrik dışardan ya-

nar, dışardan söner. Saat dokuzu geçti. Gardiyan nerdeyse söndürür. İçinizde bir yere gidecek varsa gitsin. *(Osman dışarı çıkmak için kalkar.)* Gece ihtiyacınız olur da kalkarsanız, lâmba kapının yanında. Lâmbayı yakarsınız. Yatıp uyumalı gayri, bakalım ne rüya görürüz.. *(Osman çıkar.)*

Hasan - Kardeşin böylesiyle anlaşması kolay mı? Gördünüz ya nasıl inat ediyor..

Âşık - Ne yaptı?

Hasan - Ağzını açıp da kardeş gibi tek lâf etti mi? Bu kadar akıl öğrettiniz, bu kadar iyilik ettiniz, yol gösterdiniz eyvallah dedi mi?

Âşık - Düşünmesin mi?

Muhtar - Uzatma, mavzerin senin elinde olduğu açık! Kardeşin mert oğlan! Gene de ağzını açıp Veli'yi ağam vurdu demedi..

Hasan - Ben hâkime ne diyeceğimi bilirim. *(Artan bir heyecanla)* Benim ruhsatım var, çifte benim! Gelin kabahatı bana yükleyecek olursa, kocasını kurtarmak için yalan söylüyor derim. Şahitliği kabul değil derim. Çifte benim, ben her zaman çiftemi kullanırım, çiftem dururken ne demeye kör mavzeri alayım derim! Ben hapislerde çürüyecem de neyim var neyim yok böyle kardeşe mi bırakacam? İkisine ettiğim iyilikler az mı? *(Kapı açılır, Osman girer. Kapının içinde kalır. Hasan susar.)*

Muhtar - *(Uzanır, yorganını çekerek)* Allah hepinize hayırlı uykular nasip etsin..

Hasan - *(Bozulmuş)* Cümleye, sana da ağa..

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Koğuşta, ertesi sabah. Muhtar sandalyeye oturmuş çizmelerini giymektedir. Osman ile Hasan ranzalarının kenarında otururlar. Sakal tıraşını bitiren Âşık, yüzünü kurulayarak, elinde havlu girer.)

Âşık - Dışarda bir gün var şerbet...

Muhtar - *(Gözü pencerede)* Besbelli!

Âşık - Gel de mapusluğuna yanma! Gün değil elmas. Havada tek bulut yok..

Muhtar - *(Saatine bakar)* Nerde kaldı bu gardiyan iti! Saat sekiz oldu..

Âşık - Geldi, kapıda..

Muhtar - *(Çizmelerini gözden geçirerek kalkar)* Hadi, kapı açıldı. Davranın. *(Âşığa)* Kahve okkasını, takımları al, akasyanın altında birer kahve içelim..

Âşık - Takımlar dünden hazır..

Muhtar - *(Kocabaş'lara)* Daha ne duruyorsunuz? *(Osman kalkar. Hasan, Osman'a kalmasını işaret eder. Osman tekrar oturur.)*

Hasan - Bize az müsaade. Hemen ardınızdan geliriz..

Muhtar - *(Hasan'a)* Gönül sizin. *(Âşığa)* Hadi Âşık, yürü.. *(Âşık, alkol ocağını, kahve takımlarını alır. Muhtar önden, Âşık arkadan çıkarlar.)*

Hasan - *(Sandalyeyi Osman'ın ranzası yanına çeker, oturur)* Sana diyeceğim var..

Osman - Dinliyorum..

Hasan - *(Söze nereden başlayacağını kestiremeyerek)* Düşündün mü?

Osman - Düşünecek ne kaldı?

Hasan - Dediğin doğru. Başımıza gelen belâ geldi. Bütün gece gözümü kırpmadım, sonumuzu düşündüm.. *(Osman susar.)* Aramızda bir karara varmanın, anlaşmanın zamanı. Bize hayır gelse gelse birbirimizden gelir..

Osman - Kararını söyle!

Hasan - Bu işin içinden ne kadar ucuz sıyrılırsak ikimiz için de o kadar iyi olur.. *(Osman susar.)* Dünden beri susuyorsun! Tek söz edip düşündüğünü açığa vurduğun yok..

Osman - Ne diyeyim istiyorsun?

Hasan - Mavzerin benim elimde kalması kaderden. İkimiz de vurasıya nişan aldık. Vurasıya ateş ettik..

Osman - Ben kimseyi vurmadım..

Hasan - O da kaderden..

Osman - Vurmak da istemedim..

Hasan - Olanlar oldu! Şimdi ne desen faydasız. Mal ikimizin malı, zarar ikimizin zararı! Vicdanın razı olursa bütün kefaretini ben ödeyeyim.. *(Osman susar.)* Gene susuyorsun. Biliyorum, vicdanın razı değil. Halimizi, encamımızı, sabaha kadar uyumadım, düşündüm. Geçimimiz gene babadan kalma sekiz dönüm bahçeye, on ağaç zeytine kaldı. Onu da işleyen, toplayan olursa! İkimizden birinin dışarda, malın başında olması şart! Aşılar budanır, bakılırsa yeniden filiz sürer. Zararımız bir, bilemedin iki yıla iner. Ben tek başımayım, karım yok, çocuğum yok, varayım cezam neyse çekeyim diyorum. Diyorum ya aklıma takılan senin askerliğin. Seneye askersin. Sen askere gittin mi malımız gene yüz üstü kalacak! Sana askerde harçlık ister. Bana mapusta harçlık ister. Bahar'ın damda yalnız kalması ayrı dert! Düşünüyorum taşınıyorum, senin mavzer bendeydi demenden başka çıkar yol bulamıyorum.. *(Kısa bir duraklamadan sonra)* Senin demen ne?

Osman - *(Kalkar)* Düşüneyim..

Hasan - Benim de demem, birlikte düşünelim. Az otur hele. Biliyorum, Bahar'dan ayrılması sana zor. Muhabbetiniz köklü. Sen askere gidince Bahar'ı iki yıl geride kime bırakacaksın? Allahın dağ eteğinde, Bahar'ın iki yıl yalnız kalması kolay mı? Bahar benim dünya ahret kızım, kardeşim! Sen ceza yersen Bahar'ın bir dileğini iki etmem! Bir gün kırar, incitirsem yediğim ekmek çarpsın, Allah iki gözümü birden kör etsin, kapı kapı dileneyim! Seni hapiste bir gün harçlıksız bırakırsam, cehennem ateşlerinde cayır cayır yanayım..

Osman - *(Kısa bir süre düşündükten sonra)* Söz mü?

Hasan - *(Osman'ın kollarına sarılır)* Sözün lâfı mı olur? Sen bu fedakârlığı benden esirgemedikten sonra, senin hakkını ödemek dünya ahret boynumun borcu!

Osman - Yüreğin rahat etsin!

Hasan - *(Hâlâ kuşkulu)* Kararın ne?

Osman - *(Tekrar kalkar)* Mavzer bendeydi.

Hasan - Bir gün bu iyiliğinin altında kalırsam, seni bir gün harçlıksız, bir gün sıkıntıda bırakırsam Allah..

Osman - *(Keser)* Yemin istemez *(Düşünceli, kelimelerin üstüne basarak)* Yalnız sana diyecek bir çift sözüm var, bir derim, bir daha da demem..

Hasan - De, her ne dersen kabul, başımla beraber..

Osman - Dinle, cevap da verme! Karım sütüne emanet! Bir hıyanetini duyar işitirsem, çıkınca yanına bırakmam! Bunu bil!

Hasan - Ben haram süt emmedim!

Osman - Şimdi ne desen faydasız! Cevabını ben hapisten çıkınca verirsin! *(Kapıya doğru yürür)* Hadi, çıkalım..

Hasan - Gitme, bir sözüm daha var..

Osman - Daha ne kaldı?

Hasan - Bahar mavzerin bende olduğunu gördü..

Osman - Ne olacak?

Hasan - Hâkimin önünde ağzından kaçırmasın..

Osman - Bahar'ı karıştırma!

Hasan - Bir tembihlesen..

Osman - Gebe karıma yalan söyletmem!

Hasan - *(Güvensiz)* Verdiğin bütün sözler boşunaydı desene!..

Osman - İnanmadın mı?

Hasan - Bahar doğrusunu dedikten sonra inansam ne fayda?

Osman - Bahar bildiğini söylesin varsın! Ben hâkime, karımın dediği doğru, damdan çıkarken çifte benim elimdeydi, aşılığa dalınca ağam çiftesini istedi, çifteyi ağama verdim, mavzeri ben aldım derim! Yetti mi?

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(İkinci tablodan dört saat sonra, hapisane avlu duvarının önü. Bir baştan bir başa, bir metre yüksekliğinde taş bir duvar. Duvarın üstünde, uçları avluya doğru kıvrık, demir parmaklıklar. Solda, küçük demir parmaklıklı, avlu kapısı. Kapının önünde nöbetçi candarmanın kulübesi. Sahne aydınlandığı sırada, Bahar, heybesini duvarın dibine bırakmış, heybesinin yanında, dirseği dizine, eli şakağına dayalı, çökmüş, ziyaret saatinin gelmesini beklemektedir. Candarma, nöbetçi kulübesinin önündedir.)

Candarma - Bacı, senin kimin var içerde?

Bahar - Erkeğim!

Candarma - Yeni mi girdi?

Bahar - Dün aldılar.

Candarma - Bademlerli kardeşlerden biri mi?

Bahar - Genci.

Candarma - Genci dediğin Osman mı?

Bahar - Osman ya! Tanıdın mı?

Candarma - Tanımam mı? Veli'yi vuran..

Bahar - Kim diyor Osman'a katil diye!?

Candarma - Karakolda dediler. Soruşturma öyle çıkmış..

Bahar - Hangi soruşturma? O türlü soruşturma ile adam katil mi olur? *(Avludan, paydosa çıkan mapusların sesleri, gürültüsü gelir.)*

Candarma - Mapusları saldılar! Beklediğini haber vereyim. *(Parmaklıktan seslenir)* Gardiyan, Bademlerli Osman'ın ziyaretçisi var!

I. Ses - Osman Kocabaş!

II. Ses - Osman Kocabaş, ziyaretçin var! *(Bahar, doğrulur. Sırtı duvara dönük, baş örtüsünü düzeltir. Osman, parmaklıkların gerisinde görünür.)*

Candarma - Osman göründü.. *(Bahar, hapisane avlusuna doğ-*

ru döner. Osman yaklaşır. Bir süre birbirlerine ne diyeceklerini kestiremeden kararsız kalırlar. Karşılaşan bakışlarını birbirinden kaçırır, başlarını öne eğerler. Tekrar göz göze gelirler. Parmaklıkların üstünde elleri birleşir. Candarma nöbetçi kulübesine girer.)

Osman - Ne haldesin?

Bahar - Ne hal olurum?

Osman - Hoş geldin diyeyim dedim, diyemedim..

Bahar - Üzülme, yiğidin başına gelmedik kalmaz! *(Hasan Kocabaş, parmaklıkların gerisinden telâşla yaklaşır.)*

Hasan - Gelin sen misin? Ne zaman geldin? *(Bakınır)* Öte beri ne getirdin?

Bahar - Ne buldumsa..

Hasan - Çamaşır?

Bahar - Heybede..

Hasan - Damı kime bıraktın? Her tarafı kapadın, kapıyı kilitledin mi?

Bahar - Kapı kilitli. Şehnaz'a tembihledim. Ardımdan göz kulak oluverecek..

Hasan - Gayri birimizden birimiz çıkana kadar dam sana emanet.. *(Bahar, bu sözlerin yarattığı kuşku ile Osman'a bakar.)*

Osman - *(Hasan'a)* Ağa, her ne sözün varsa tamamla..

Hasan - *(Bozulur)* Siz konuşun. Gardiyana haber vereyim de heybeyi boşaltayım.. (Uzaklaşır)

Osman - *(Sözünü derleyip toparlamaya çalışır)* Sana diyeceğim var..

Bahar - *(Kırgın)* Anladım..

Osman - Anladığın gibi değil..

Bahar - Ağanı kurtaracaksın..

Osman - Dayanıklı ol, dinle!.

Bahar - Veli'yi sen vurmadın!

Osman - *(Sakin)* Ben vurdum!

Bahar - *(İsyanla)* Sen vurmadın! Bütün konu komşu bütün Bademler şahit! Hakikati bilmeyen yok! Veli'yi vuran Hasan!

Osman - Yanlış!

Bahar - Doğru! Veli mavzer kurşunundan öldü. Senin elinde çifte vardı. Çifteyi eline ben verdim. Herkesin dediği yanlış olsa benim dediğim doğru!.

Osman - Aşılıkta silahları değiştik. Ağam çifteyi aldı..

Bahar - Yalan! Dama elinde çifteyle döndün! Seni ben karşıladım. Çifteyi elinden ben aldım..

Osman - *(Çaresiz)* Baharım, üsteleme.

Bahar -

Değil Osman'ım değil
Veren toprak cömerttir
Sen gül diksen karanfil
Dibi ot ayrık bürür
Habil'e kıymadı mı
Kimin kardeşi Kabil?

Osman -

A Bahar allı Bahar
Karanfilin adı var
Ota ateş tutarlar
Cennete erdi Habil
Kabil kovulmadı mı?

Bahar -

Aşır Osman'ım aşır
Atını dağdan aşır
Kardeşin kardeş olsa
Sana kan mı bulaşır?

Osman -

Kuru yer sazlanır mı?
Seven hiç nazlanır mı?
Dokuz yıl hapis için
Kardeş gammazlanır mı?

Bahar -

Kapım önü merdiven
Merdivenden inemem
Sevdamıza güvensem
Ağana güvenemem!

Osman -

Kapım önü kuyudur
Huyum yiğit huyudur
Bahar emanetimdir
Ağama öyle duyur!

Bahar -

Bahardım güze döndüm
Yanardım köze döndüm
Seninle çift gezerdim
Sensiz öksüze döndüm!

Osman -

Bahar Şirinim adı
Kışların bahar ardı
Ferhat Şirin'i için
Kaç yıl dağları yardı?

Bahar -

Ben Şirin sen Ferhad'ım
Böyleymiş kara bahtım
Yılları sayar mıyım?
Sana ömrüm adadım...

PERDE

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(İkinci bölümden otuz ay sonra. Birinci bölümün dekoru. Bahar'ın odası. Bahar, Şehnaz'a mektup yazdırmaktadır.)

Şehnaz - *(Yazdıklarını okur)* Pek Kıymetli Osman'ım, altı ay var yüzünü görmedim. Senden bir haber, bir selâm olsun almadım. Beni sorarsan halini ahvalini merak eder, uçan kuştan, geçen buluttan imdat umarım. Günleri ayrı, geceleri ayrı sayar, gözüm yolda kulağım seste, kısmetse kavuşmamızı beklerim. Hasretimiz otuz ayı doldurdu. Otuz aydır sensiz döşeklerde elim kolum donar. Gün doğar, güneş bayıra vurur, börtü böcek ısınır, otlar çimenler ısınır, benim elim kolum ısınmaz, hep üşürüm! Bu mektubum üç oldu. Safi'nin gelini Şehnaz eksik olmasın derdimi dinler, mektuplarımı yazar. Mektuplarım eline ulaşmaz mı? Ağana ne zaman dilim varıp da sual etsem senden haber yok der. Kendisi harçlığını gönderdiğini söyler. *(Bahar'a)* Yazdırdığın bu kadar. Hadi gerisini de..

Bahar - Zihnim bulandı. Osman bundan önce yazdığım iki mektubu almadı mı dersin?

Şehnaz - Kime postalattın?

Bahar - Kimim var? Sen yazar bırakırsın, ben kaynıma veririm.

Şehnaz - Postalamaz mı ki?

Bahar - Ne bileyim? Gayrı günahı boynuna! Postaladım der. Osman'dan ne demeye cevap gelmez onu anlayamam!

Şehnaz - Cevabı bir yerlerde takıldı kaldıysa?

Bahar - Osman İzmir cezaevinden Denizli'ye kaldırılalı altı ay oldu. Az zaman mı? Cevabı bir yerlerde takılsa altı ayda ortaya çıkmaz mı? Düşüne düşüne aklıma gelmedik kötülük kalmıyor.. Osman'a bir hal olduysa?..

Şehnaz - Allah korusun! Kötü haber hemen duyulur..

Bahar - Hasta mı desem? Dargın mı desem? Neye yorsam bilmem ki?

Şehnaz - Hiç kötüye yorma. Osman genç, yapısı sağlam, hastalığına hasta değildir. Dargın olmasına sana neye dargın olsun?

Bahar - İzmir cezaevindeyken hiç değilse Osman'ı iki haftada bir gider arardık. Bana kalsa haftada iki giderdim. Giderdim ama elimde mi? Ağası götürecek ki gideyim! Son gidişimizde Osman'ı Denizli cezaevine kaldırmışlar. Haberini geç aldık. Cezaevinin kapısında kolum kanadım kırık kaldım. Osman'ı göremeden geri döndüm. Mektuplarım eline ulaşmazsa Osman hakikati nerden bilsin? Bilmeyince aklından ne geçirse haklı olmaz mı? Gidip aramadım diye kızmaz darılmaz mı?

Şehnaz - Osman senin elinde olanı bilir. Darılırsa ağasına darılır. Sana neye darılsın? Osman'ı Denizli'den başka yere kaldırmasınlar?

Bahar - Öyle olsa Osman gittiği yerden iki satırlık haber ulaştırmaz mı? Gittiği yeri bildirmez mi?

Şehnaz - Dur hele sen bu mektubu bu sefer bana bırak! Ben babalığıma verir postalatırım. Ardından hele bir on, onbeş gün daha bekle..

Bahar - Hakikatli Şehnaz'ım, artık ne gelirse senden gelir..

Şehnaz - Sen şimdi diyeceğini de de mektubun tamamlansın..

Bahar - Yaz, de ki, kalan yedi yıl cezanın dolmasını beklemeye sabrım var, haberini selâmını almadan bir gün geçirmeye sabrım yok.

Yol yordam bilsem, müsaadeni alsam, Ali'yi sırtıma vuracağım, yollara düşeceğim. Denizli'ye varıp tarlalarda pamuk çapalar, bey kapılarında her ne hizmet bulursam işlerim. Tek her ziyaret günü mapusaneye gelip yüzünü göreyim. Hasta mısın sağlam mısın bileyim. Her ne sıkıntın varsa ağzından duyayım. *(Şehnaz'a)* Söz çok ama daha ne diyeyim? Seni zahmete soktuğum yeter..

Şehnaz - Sen rahat rahat içini dök. Benim için sıkılma.

Bahar - Selâmları yaz, de ki, bizleri daha daha sorarsan hamdolsun hep iyiyiz. Oğlum Ali büyüdü, dillendi. Bana can yoldaşı oldu. Ali'yi sardıkça kokunu alırım. Bütün gün Şehnaz'ın oğlanla koşup oynuyorlar. Çok şükür iyidir. Oğlum Ali her iki ellerinden öper. Tahtacı Safi selâm eder. Karısı Gülsüm Yenge selâm eder. Mektubumu yazan gelini Şehnaz selâm eder. Cümlesi iyidirler. Senin de iyiliğini sual ederler. Hüseyin Şengül'ün karısı dalaktan yataklara düştü. Hüseyin Şengül karısının üstüne Veli Sarı'nın karısını aldı. Bir ay var imam nikâhlarını kıydı. Geri kalan herkes sağdır. Sana kimsenin kinini, garazını duymadım.Allah da kullar da günahın olmadığına şahit! Dünya ve ahret karın Bahar.. *(Şehnaz'a)* Ver, ben de bir işaret koyayım.. *(Şehnaz, kalemi kâğıdı Bahar'a verir. Hasan Kocabaş, omuzunda heybesi ile sağdan girer. Damın kapısı önünde durur. İçeriye kulak verir. Heybesini kapının önünde yere bırakır, havuza doğru ilerler.)*

Şehnaz - Kaynın geldi..

Bahar - *(Mektubu katlar, Şehnaz'a verir)* Al, adresini sizin damda yaz. Bu defa Hasan hiç görmesin..

Şehnaz - *(Mektubu gömleğinin içine yerleştirir)* Kaynına görünmeyecek misin?

Bahar - Hasret değilim ya! Bir ihtiyacı varsa kendi seslensin!

Şehnaz - Aranız hep böyle gergin mi?

Bahar - Başka nasıl olsun? Başımıza bu dertleri saran hep o! Zorlasam yüzüne gülemiyorum!

Şehnaz - Kaynın ne demeye evlenmiyor? Evlenmek için ne bekliyor?

Bahar - Ne mal olduğunu bile bile ona kim kız verir de kızının başını yakar? Babası verici olsa hangi kız ona varır?

Şehnaz - Ne olursa olsun! Evlenmesi gerek. Aklına bir şey gelmesin ama seninle bir çatı altında bekâr kalması doğru mu?

Bahar - Ne diyeyim bilmem ki! Gidecek bir yerim olsa çekip gideceğim. Ama yok! Anam babalığımın yanında. Kardeşlerimin Osman'la arası açık, başları da kalabalık. Nereye gideyim? Bir dengini bulup evlense hiç değilse rahatlar, etrafın sözünden kurtulurum..

Şehnaz - Evlenmezse ne yapacaksın? Bir gün iki gün değil ki bu! Daha yedi yıl! Gençliğine genç, güzelliğine güzelsin! Sende kimin olsa gözü kalır. Kaynın melek değil ya! Korkmuyor musun?

Bahar - Kaynımdan mı?

Şehnaz - Geceler uzun. Bakarsın şeytan dürter. Uykunda saldırır..

Bahar - Kolay değil o! Kapımdan içeri adım atacak olsa başına gelecekleri o senden benden iyi bilir.. *(Hasan havuzun kenarına oturur. Cebinden bir mektup çıkarır. Mektup Osman'dan gelmektedir. Hasan, mektubu okurken hoparlörde, Osman'ın sesinden yazdıkları duyulur. Bu sahne, âdeta bir iç konuşma halinde hoparlörden gelen sesle Hasan arasında geçer.)*

Ses - Ağa, altı ay oldu Denizli cezaevindeyim. Denizli'ye vardığım hafta yolladığın on lira harçlığı aldım. Hemen mektup yazdım. Mektubumu cevapsız bıraktın. *(Hasan'ın adam sen de anlamına bir işareti.)* İlk ayın sonunda yolladığın harçlık beş liraya indi.

Hasan - *(Sesin geldiği yöne doğru)* Ben burada hazır para mı kesiyorum?

Ses - O zamandan bu zamana onu da göndermez oldun..

Hasan - Daha ne istiyorsun? Karına, oğluna baktığım yetmez mi?

Ses - O gün bugün senden ne mektup ne harçlık almadım..

Hasan - Her gün sana mektup yazdıracak kâtiplerim mi var?

Ses - Mahkememiz görülürken karara kadar bir yıldan uzun birlikte hapis yattık. Hapisanenin durumunu gördün. Hapislikte parasız-

lık nedir bilirsin. Sözünü sen unuttunsa ben unutmadım. Kurtuldun diye sözünden döndünse bileyim..

Hasan - Bilsen ne olacak?

Ses - Bileyim de bir daha yüz kızdırmayayım. Bu sana son mektubum.

Hasan - Hâlâ kafa mı tutuyorsun len? Son mektubun ya ne sandın? Kasabada bugün herkes seni öldü diye duydu. Nerdeyse köyde de duymayan kalmaz.. *(Elindeki mektubu yırtar.)*

Ses - *(Daha hafif)* Öldüğümü yayan, uyduran sensin. Herkes beni öldü bilse sen ölmediğimi biliyorsun! Ayağını denk al!..

Hasan - Haberin yayıldı gayrı. Birazdan karın da duyar..

Ses - Yazdığım mektupları hep yırttın. Karıma göstermedin..

Hasan - Geçti. Hepsi geçti. Haber aldı yürüdü. Kasabada, yolda, kimi görsem başın sağ olsun dedi.. *(Mektubun parçalarını yavaş yavaş su oluğuna bırakır.)*

Ses - Malımı yağma ettin. Karıma göz koydun.. *(Hasan, çek git anlamına bir el işaretiyle yerinden kalkar.)*

Hasan - Çekil git beynimin içinden! Ne yapabileceksen yap da göreyim.. *(Şehnaz, Bahar damın kapısı önünde görünürler. Şehnaz, sağdan çıkar.)*

Hasan - Gelin bir zahmet heybeyi boşaltıver. *(Bahar, heybenin gözlerinden kese kâğıtlarını peykenin üstüne boşaltırken)* Kuru fasulye, nohut, tuz, şeker..

Bahar - *(Keser)* Bu ne? *(Küçük bir paketi Hasan'a doğru kaldırır.)*

Hasan - Yazma. O sana..

Bahar - *(Paketi sert bir hareketle fırlatır)* Benim yazmam var!

Hasan - Eskidiydi..

Bahar - Osman dönene kadar beni idare eder..

Hasan - *(Şaşkın)* İhtiyacın. Almayayım mı?

Bahar - İhtiyacım olursa alacağın zamanı ben kendim sana derim. *(Daha sert)* Ne demeye kasabaya indikçe her seferinde bana yaz-

ma, entarilik şu bu taşıyorsun? Erkeği hapiste olan kadın yeniler giyer de ortaya çıkar mı? Yazma, entarilik alacak gücün varsa evlen helâline al..

Hasan - Evlenmemin sırası var. Senin şerefin benden sorulur..

Bahar - Osman'dan haber yok mu?

Hasan - Yok!

Bahar - Osman'ın adını anmıyorsun! Haber olsun olmasın niye söylemiyorsun? Niye sormamı bekliyorsun? Osman'dan haber yoksa sordun soruşturdun mu? Karakola, postaneye uğradın, aradın mı?

Hasan - Üstüme düşeni yaptım.

Bahar - Yaptın da ne yaptın? Ne dediler? Ne öğrendin? Osman'a kardeşliğin bu mu? Osman'ın senin yerine hapis yattığını ne çabuk unuttun! Benim ihtiyacımı ben demeden biliyorsun da Osman'ın ihtiyacının ne olduğu niye aklına gelmiyor?

Hasan - Harçlık gönderiyorum, mektup yazıyorum. Cevap alamayınca daha ne ister ne bileyim?

Bahar - Cevap alamıyorsan merak da mı etmiyorsun? Kalk Denizli'ye git! Denizli ne kadar yer? Trenle yedi saat derler. Bir gün gidip bir gün dönsen olmaz mı?

Hasan - Osman'dan bir haber gelse gitmez miyim? Habersiz gitsem Osman'ı Denizli'de bulacağım ne belli? İzmir hapisanesi dolar da Denizli hapisanesi dolmaz mı? Osman'ın hâlâ Denizli'de kaldığını nerden bileyim? Ya Denizli'den başka yere kaldırdılarsa? Kendisi iki satır yazsa ya..

Bahar - Denizli'de bulamazsan adresini yerini öğrenirdin. Osman'ın Denizli'de olup olmadığı belli değil de ne halde olduğu belli mi? Başına ne geldiğini ne biliyorsun? Keyfi yerinde olsa Osman yazmaz mı?

Şehnaz - *(Telâşla girer)* Ah Bahar'ım! Talihsiz Bahar'ım!.

Bahar - *(Korkulu)* Ne oldu? Ne var? Osman'dan...

Şehnaz - Kaynın sana demedi mi?

Bahar - *(Hasan'a)* Osman'dan kötü bir haber mi var?

Hasan - Osman'ı..

Bahar - *(Başını iki eli arasına alır, Hasan'a sırtını dönerken)* Ah! Deme, duymayayım!.

Hasan - *(Devamla)* Hapisanede vurmuşlar!

Bahar - *(Döner)* Ah!

Şehnaz - *(Döner)* Ah!

Bahar - *(Peykeye çöker)* Yandım yıkıldım!

Şehnaz - Yiğit Osman, karın acına nasıl katlansın!

Bahar - Allahım, bende o güç o kuvvet mi var?

Şehnaz - Çilenin böylesini çeken kim!?

Bahar - *(Birden doğrulur)* Yalan! Osman'a öldü diyen kim? Osman'a eceli konduran kim? Osman'ı vurmaya kıyan kim? Yalan! Kim kıyar, kimin eli varır da yeğit Osman'ımı vurur? Dünya ne kadar kötü olsa kötünün böylesi çıkmaz! *(Şehnaz'a)* Kimden duydun?

Şehnaz - Babalığım köyde duymuş. Kasabadan dönenler söylemiş..

Bahar - *(Hasan'a)* Ne susuyorsun? Sen kasabadan geldin, duymadın mı?

Hasan - *(Sakin)* Benim acım senden geri kalır mı? Geldim, dama giremedim. Düşündüm, duyurmayayım, var sen de Osman'ı sağ bil, dedim. Umudun sönmesin dedim. Sustum, acımı gizledim. Kimimiz erken kimimiz geç, bu dünyada kalıcı olan kim? Kısmet! Kısmete karşı elden ne gelir? Osman'ın dönmesi kısmet değilmiş!.

Bahar - *(Yerden aldığı yazma paketini Hasan'a fırlatır)* Al! Haberi duydun, bir de bana yazma getirmeye sıkılmadın mı? Osman'ın ardından bana yeni yazma mı bağlatacaksın?

Hasan - Sabahtan pazara indim, alacağımı aldım. Ardından kahveye uğradım. Haberi gazete yazmış. *(Cebinden İzmir'de yayımlanan bir gazete çıkarır.)* Okuyanlar, kahvede başın sağ olsun, dediler. Şaşırdım..

Bahar - *(Gazeteyi alır, Şehnaz'a uzatır)* Oku!

Hasan - *(Haberin yerini Şehnaz'a gösterir)* Burda.

Şehnaz - *(Okur)* Isparta cezaevinde cinayet! *(Duraklar)* Isparta diyor, Denizli değil..

Bahar - Isparta nereden çıktı?

Hasan - Osman'ı Denizli'den Isparta'ya kaldırmışlar..

Bahar - Kim dedi?

Hasan - Savcılıktan sordum. *(Şehnaz'a)* Hele oku..

Şehnaz - *(Okur)* Isparta cezaevinde mahkûmlar arasında çıkan bir kavgada, Osman Kocabaş adında katilden hükümlü bir mahkûm kavga sırasında şişle öldürülmüştür..

Bahar - *(Peykeye çöker)* Ulu Tanrım!

Hasan - Sana diyemedim..

Şehnaz - *(Peykeye oturur)* Yazılan bozulur mu? Azrailin zülmü! Burası nere? Isparta nere? Ne diyeyim, Allah sabırlar versin!

Bahar - *(Bitkin)* Sabrı ne edeyim? Direğim yıkıldı yerle bir oldum. Varlığım yokluğum hepsi bir gayrı. Umudum kalmayınca sabrı ne edeyim?

Şehnaz - Oğlun var, daha gençsin..

Hasan - Bana Osman'ın emanetisin. Bu dam, bu bahçe, benden önce senin..

Bahar - *(Sert)* Yeter! *(Hasan çıkar. Kısa bir sessizlik.)* Üşüyorum! Üşüyorum! Elim kolum buz kesti. Bundan böyle hep üşüyecek. *(Şehnaz Bahar'ı kucaklar. Bahar, başını Şehnaz'ın omuzuna bırakır.)*

Beklerdim, gözüm yolda
Kulağım seste,
Hava tozsa
Bulut açsa
Bir kuş uçsa bir yerde
Osman'ım çıktı çıkacak
Osman'ım geldi gelecek..

(Başını doğrultur. Daha yüksek tonla devam eder.)

Kim derdi?
Nar ağlayacak? Ayva gülecek?
Kim derdi?
Kötüler sağ kalacak, yiğit ölecek?

(Şehnaz'ın kolları arasına sokulur.) Üşüyorum! Üşüyorum! Gayrı elim kolum hep üşüyecek!..

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Birinci tablodan bir gün sonra, gece. Kocabaş'ların damı ile çevresi. Sahne aydınlandığı sırada, Bahar, iç bölmede, sedirin üstüne yatırdığı oğlu Ali'yi uyutmaya çalışır. Eliyle Ali'yi omuzundan hafif hafif sallarken, kendi de gözleri bir noktaya dalmış, dalgın dalgın sallanır. Hasan, kendi bölmesinde sedirin kenarına ilişmiş, vücudu öne eğik, oturur. Bahar'ın hareketlerine kulak vermektedir. Düşünceli, kararsızdır. Oturduğu yerde hafif doğrulur, içeriye kulak verir, tekrar eski duruşunu alır, konuşmaya hazırlanan fakat ne söyleyeceğini, ne yapacağını bilemeyen bir insan görünüşü içindedir. Kısa bir sessizlikten sonra.)

Hasan - Gelin..

Bahar - *(Aynı anda göğüs geçirir)* Ah... *(Kısa sessizlik.)*

Hasan - Gelin! Ne deyem bilemiyom ki! Gısmet işte! Ah, gısmet. Dünden beri kendine ettiğin yeter.. **(*)**

(*) Oyunu bölge diliyle oynamak isteyen topluluklara bir ölçü olmak üzere bu tablodaki konuşmalar bölge diliyle yazılmıştır.

(Karşılık almaz. Kendi sesinden aldığı cesaretle, yumuşakbir tonla devam eder.) Gelin, duyuyon mu? *(Bahar, doğrulur, Ali'nin örtüsünü düzeltir. Bitkin adımlarla ara kapıya yaklaşır.)*

Bahar - Buyur!

Hasan - *(Ne diyeceğini bilemeyerek)* Oğlan uyudu mu? *(Bahar, evet anlamına başını eğer.)* Gel hele, az şöyle yanıma otur.. *(Bahar, uykuda gezen bir insanın hareketleriyle Hasan'ın dediklerini yerine getirir, oturur.)* Beni dinle.. Ben de ne deyem bilemiyom ki! Benim de yüreğim yanık! Ama gısmet, gısmet işte! Elden ne gelir? *(Bahar, hafif iç çekmelerle oturduğu yerde hafif hafif sallanır.)* Bir düşün hele, benim de senden başka, Ali'den başka kimim var? Gısmet!. *(Kısa sessizlik, dışarda çok uzaklardan gelen köpek havlamaları, çekirge ötüşleri..)* Sana dün dedimdi ya, bugün bir daha da diyom, bu dam, bu bahçe, benden önce senin, Ali'nin! Bunu bil, başka ne deyem? Duyuyon mu?.. *(Bahar, hafif bir baş eğmesiyle karşılık verir.)* Duyuyon mu?

Bahar - Eksik olma..

Hasan - Duydum desen ya.. Dediklerimi hep duydun dinledin mi?

Bahar - *(Hafifçe)* Duydum!

Hasan - Sözüme inanıyon mu? Güveniyon mu?

Bahar - *(İç çeker)* Ah! Ne fayda!.

Hasan - Faydası zararı gısmet! Boyun eğcez, ne denir?

Bahar - Hiç bilemiyom! Hiç düşünemiyom!.

Hasan - Öylesin ya gader bu! Garşı koyaman ki!.

Bahar - Hiç inanamıyom! Osman şurda, dışarda, bahçede, seslensem geliverecek sanıyom..

Hasan - İnancen! Sen de ben de inancez, erken ya da geç hepimizin sonu bu! İnanmıycez de ne etçez, desen ya!?

Bahar - Bilemiyom! Hiç bilemiyom. Dün bugün bastığım yeri seçemez oldum, uyanık mıyım, rüya mı görüyom ayıramıyom..

Hasan - Haklısın ya, dediğim gibi bu darbe ikimize bir indi! Birlik olcez birlik karşı goycez..

Bahar - *(Kalkar. İç çeker)* Ah..

Hasan - Nereye gidiyon?

Bahar - Yatakları yayem.. *(Bahar kendi bölmesine geçer, üstteki yatağı alır, Hasan'ın bölmesine geçirir, yayar. Çok uzaklardan gelen iki köpek havlaması duyulur. Çekirge ötüşleri daha kuvvetle işitilir. Bahar, yatağı düzeltmiş doğrulurken, Hasan, kadını kolundan kavrar.)*

Hasan - Ayrı yatak yayma gayrı!.. *(Bahar, güçsüz bir hareketle kolunu Hasan'ın elinden kurtarmak ister. Hasan, bu defa daha sert, daha kesin bir hareketle Bahar'ı yatağa doğru çeker.)*

Bahar - *(Serbest koluyla yüzünü kapatır, ümitsiz yatağa çökerken)* Osman!.

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(İkinci tablodan sekiz ay sonra. Kocabaş'ların damı ile çevresi. Sahne aydınlandığı sırada, Bahar, damın önündeki peykeye oturmuş, çamaşırların söküklerini dikmektedir. Belli olacak kadar gebedir. Bir köpek havlaması duyulur. Bahar, kalkar. Damın gerisine bakar. Süleyman Adıgüzel girer.)

Süleyman - Selâmünaleyküm bacı, Kocabaş'ların damı burası mı?

Bahar - Burası..

Süleyman - Hasan Kocabaş'ı aradım. Sen helâli misin? *(Hasan Kocabaş damdan çıkar. Bahar, peykenin üstünden çamaşır selesini alır. İçeri girer.)*

Süleyman - Beni tanıdın mı Hasan Ağa?

Hasan - Tanımam mı?

Süleyman - Görüşmeyeli üç yıl oldu da..

Hasan - Üç yılı az geçti de..

Süleyman - Adımı çıkarabildin mi?

Hasan - Sen Menemenli Süleyman değil miydin?

Süleyman - Ta kendisi..

Hasan - Hoş geldin! Buyur otur, burada, karşıda bademin altında, nasıl rahatına gelirse..

Süleyman - Suyun başı da keyifli olur. Üç yıldır her şeye hasret kaldık.. *(Havuza doğru ilerler, otururlar.)*

Hasan - Ne zaman kurtuldun?

Süleyman - Cezam dolalı iki hafta oldu. İki hafta öncesine kadar sizin Osman'la beraberdik...

Hasan - Osman'la mı?

Süleyman - Osman'la ya! Haberin yok mu? Bizi İzmir'den Denizli'ye birlikte kaldırdılar. On beş gün öncesine kadar hiç ayrılmadık..

Hasan - *(Düşünceli)* İyi mi?

Süleyman - Sağlığı yerinde ya, geçimi kötü..

Hasan - Hiç yazmıyor..

Süleyman - Osman kolay kolay derdini açığa vurmaz. Ama ne kadar saklasa ben bilirdim. Koğuşta yan yanaydık. Son altı aydır mektup aldığını görmedim..

Hasan - *(Kuşkulu)* Seni Osman mı gönderdi?

Süleyman - Osman hiç söz etmedi. Gelişimden haberi de yok. Ben kendiliğimden geldim. Gücün yeterse harçlığını arttır. Beş on lira gönder. Ben köye varır varmaz ufak bir havale gönderdim.

Hasan - Demen ödemem mi?

Süleyman - Sana miktar demedim. Senden para istemeğe de gelmedim. Öderse ileride Osman öder. Ödeyemezse canı sağ olsun. Kara günleri birlikte geçirdik.. *(Bahar, elinde kahve tepsisi ile damın yanında görünür. Hasan, kalkar, tepsiyi Bahar'ın elinden alır. Süleyman'ın yanına döner, Bahar içeri girer.)*

Hasan - Buralarda Osman'ı vurdular diye bir söz çıkardılar..

Süleyman - *(Kahvesini alır. Şaşkın)* Kimi?

Hasan - Osman'ı.

Süleyman - Bizim Osman'ı mı?

Hasan - Bizim Osman'ı..

Süleyman - Osman efendidir. Kolay kolay kimseyle dalaşmaz..

Hasan - Gazete yazmış. Gösterdiler. Osman Kocabaş..

Süleyman - *(Keser)* Hay Allah, beni de şaşırttın! İsparta cezaevinde oldu o iş. Biz de duyduk. Birden aklıma gelmediydi. Sizin Osman'ı vursalar savcılıktan tezkere gelmez mi? Gazetenin Isparta dediğini görmedin mi?

Hasan - Ne bileyim? Olur olur. Denizli'den Isparta'ya nakledilmiş dediler. Osman'dan da ses çıkmayınca..

Süleyman - Osman sapasağlam! Aslan gibi! Kılına dokunan yok! *(Durmadan Hasan'ın halini gözden geçirir.)* Hapisanede herkesle arası iyi..

Hasan - Haber beni de şaşırttı. Ne edeceğimi bilemedim..

Süleyman - Osman Kocabaş bir mi ki? Koca memleket Hasan, Osman Kocabaş, Süleyman Adıgüzel'lerle dolu. Bütün nüfus kayıtlarını arasan kimbilir kaç Osman Kocabaş, kaç Süleyman Adıgüzel bulursun!

Hasan - *(Toparlanmaya çalışır)* Osman sağ demek..

Süleyman - Sağ elbet! Başka ne olacaktı! Uzaktan çıkan habere inanma. Böyle hep yanlış gelir. Komşunun karısı çocuk doğurur, askerde çocuğun oldu diye duyarsın. Hastalansan köyde adın ölmüşe çıkar. Denizli ile Isparta'yı karıştırana kadar, kime sorsan böyle nelerini anlatır..

Hasan - Benim başıma pek gelmediydi..

Süleyman - Ben çok gördüm, dedim ya.. Askerde, bizim oralı bir Bekir vardı. Komşu köyden başka biri izinden döndü. Bekir'e gözün aydın oğlun olmuş, dedi. Bekir bir şaşırdı. On bir aydır izinli gitmemiş, karısının yüzünü görmemiş. Tekrar soracak oldu. Öbürü, olmuş dedi tekrar. Bekir'in köyden aldığı mektuplarda ise çocuk lafı yok! Bekir'in tepesi attı. Gideceğim, karıyı vuracağım, dedi. İzin istedi. Etme, eyleme, dedik, tutamadık. Bekir gitti. Bir ay sonra keyif-

li keyifli döndü. Köyde Bekir tek değil ya! Askerdeki Bekir'lerden birinin oğlu olmuş, öbürü de Bekir'in oğlu oldu diye duymuş, al sana.. E daha ne var ne yok? Sen bekârdın, evlendin demek? Görünüşe bakılırsa çoluğa çocuğa kavuşman yakın!.

Hasan - Kısmet. Daha iki ay var..

Süleyman - Osman'ın karısı, oğlu nasıllar? Yazarsam bir iki laf edeyim..

Hasan - Osman'ın karısı mı?

Süleyman - He ya..

Hasan - Haberim yok!

Süleyman - Nasıl haberin yok!?

Hasan - *(Sıkkın)* Sorma daha iyi...

Süleyman - Ne gibi?

Hasan - Hayırsız çıktı!..

Süleyman - *(Şaşkın)* Kim? Osman'ın karısı mı?

Hasan - Kim olacak? Çocuğunu kaptı kaçtı...

Süleyman - Allah Allah! Osman karısına pek güvenirdi. Kime kaçtı?

Hasan - Buralardan bir ırgata..

Süleyman - Eee?

Hasan - Ardına düşmedim..

Süleyman - Osman bilmese daha iyi..

Hasan - Ben de o yüzden yazamadım ya..

Süleyman - Eh, Osman'ın da kala kala bir iki ayı kaldı. Çıkınca olanı öğrenir..

Hasan - Ne iki ayı!? Daha altı yılı var..

Süleyman - Af çıkacak! Duymadın mı?

Hasan - O af sözü ben bildim bileli ortalarda dolanır!

Süleyman - Bu sefer çıkması sağlam! Seçim var. Seçimlerden sonra kazanan affı çıkaracak!

Hasan - Kulak asma!

Süleyman - Bana kalırsa çıkacak! Ama sen gene de iki ay Osman'ı sıkıntıda bırakma. *(Kalkar)*

Hasan - Eh, elbet üstüme düşeni yaparım..

Süleyman - Yerim uzak! Gideyim, bana müsaade.

Hasan - Sen bilirsin! Aradın ya, sağ ol!

Süleyman - Bizim o taraflara yolunuz düşerse, sizler de uğrayın.. Hadi eyvallah!

Hasan - Uğurlar olsun.. *(Süleyman sağdan çıkar. Hasan bir süre Süleyman'ın uzaklaştığı yöne bakar. El sallar. Bahar, tekrar çamaşır selesiyle peykedeki yerini alır. Hasan dama doğru yaklaşırken..)*

Bahar - Kimdi?

Hasan - *(Düşünceli)* Gelen mi?

Bahar - Ya kim olacaktı?

Hasan - Tanımazsın. Buralı değil!

Bahar - *(Güvensiz)* Nereli?

Hasan - Dağ köylerinden.. Ovacık'tan.. Borç istedi.. Veremedim.. *(Hasan, dama girer. İç odadan tabancasını alır. Yoklar, beline yerleştirir.)*

(Karanlık)

DÖRDÜNCÜ TABLO

(Kocabaş'ların damı ile çevresi. Dört ay sonra. Bahar iç odada, duvardan duvara kurulmuş bir çocuk beşiğini sallar. Osman, sırtında çamaşır çıkınıyla sağdan girer. Kısa bir süre etrafı dinler. Damın kapısı önünde, çamaşır çıkınını yere bırakır. Bahar'a bakarken)

Bahar - *(Osman'ı görür. Beşiği iter, Osman'a doğru atılır)* A! A! Osman, Osman'ım! Sen misin? *(Karmakarışık duygularla)* Ah Yarabbim! Sen sağ mısın? Gör beni! Bak benim başıma neler geldi?

Osman - *(Bahar'ı durdurur)* Ağam nerde?

Bahar - *(Diz çöker. Osman'ın bacaklarına sarılır)* Seni bana öldü dediler! Hapiste vurdular dediler! Sağsın çok şükür! Çok şükür Ya-

rabbim! *(Hıçkırır)* Sağsın! *(Yanaklarını Osman'ın dizlerine sürer)* Kurtuldun şükür! Allahım ne günahım vardı benim? Nasıl kandım? Nasıl yıkıldım? Bundan sonra yüzüne bakmak, karşına çıkmak bana haram! Gebersem, yaşamasam daha iyi!..

Osman - *(Kararlı)* Ağam nerde?

Bahar - Tekmele, tokatla, yerden yere vur beni! Sürüye sürüye öldür beni!. Yüzümün karasını arıt! Bağışlama..

Osman - *(Bahar'ı kollarından kavrar, yavaşça kaldırır)* Kalk! Ağam nerde dedim!.

Bahar - *(Öfkeli)* Aşılıklarda! Aşılıkta kahpe! Canı çıkasıca bodur! Kancık! Irz düşmanı katil.. *(Osman Bahar'ı bırakır, aşılıklara doğru döner. Feryatla)* Gitme! *(Osman'ın önüne geçer)*

Osman - Bırak!

Bahar - Gitme! Elini kirletme o rezille!

Osman - *(Bahar'ı yana çeker)* Bırak dedim! Görülecek hesabım var!

Bahar - *(Osman'ın ellerine sarılır)* Gitme silâhlı!

Osman - *(Bahar'ın elinden kurtulur)* Sen çekil!

Hasan - *(Soldan girer. Sahnenin kenarında durur)* Ne o?

Osman - *(Hasan'a doğru bir adım atar)* Beklemiyor muydun?

Hasan - Dur, yerinde kal! *(Osman bir adım daha atınca, tabancasını çeker.)* Dur dedim! Yaklaşma! *(Bahar, dama koşar. Duvarda asılı çifteyi alır. Kırar. Fişekleri sürer, tekrar kaparken...)*

Osman - Hapiste ne dedimdi sana? Verdiğin sözü tuttun mu? Emanetimi korudun mu?

Hasan - *(Tabancasını Osman'a doğrultur)* Seni öldü dediler! Gazete yazdı..

Osman - *(Hasan'ın hareketlerini kollar. Bir adım daha yaklaşırken çabuk bir hareketle ceketini çıkarır. Sağ eline alır.)* Öldüğümü yayan sensin..

Hasan - Saldırırsan vururum!

Osman - Vur hadi!

Hasan - Dur! Saldırırsan vururum..

Osman - Vur bakalım! Vursana, ödlek! Bakalım bu sefer yerine kimi yatıracaksın? Ettiğini yanına bırakmam senin! Döve döve gebertmeye geldim seni! Köpek! At o tabancayı elinden!. *(Hasan tetiği çekeceği sırada, Osman ceketini Hasan'ın yüzüne fırlatır, sağa sıçrar. Tabancadan çıkan kurşun boşa gider. Hasan, bir adım geri çekilir. Ceketten kurtulur. İkinci bir defa tetiği çekeceği sırada, Bahar, çifte ile damın kapısında görünür. Çifteyi Hasan'ın üstüne boşaltır. Hasan tabanca elinde yıkılır.)*

Osman - *(Bahar'a döner)* Sen!

Bahar - *(Titremeler içinde, sayıklar gibi)* Hak! Hak! *(Osman, Bahar'ı kollarına alır. Elinden çifteyi alıp duvara dayar.)*

Osman - Veli'yi vurduğu yerde öldü..

Bahar - Tanrım! Hak.. Tanrım, hak!.. *(Esma Ölmez, Hüseyin Şengül, Musa Öztürk, Şehnaz Kaya sağdan, Muhtar, Âşık, Süleyman Adıgüzel soldan girerler.)*

Girenler - *(Hep birden)* Hak! Hak!..

Esma Ölmez - Kuşun hakkını kurttan alan

Girenler - *(Hep birden)* Hak! *(Bahar, Osman, girenler sahnenin önüne doğru ilerlerler.)*

Bahar -

Üstümüze yıkılır gibi duran
Ey gidi kâfir yaban
Bizi elleri kanlı ettin
Kardeşi kardeşe düşman...

Osman -

Bu âlem allı morlu bir kilim
İlmik ilmik hakla dokunan
Bu can payımıza düşen dilim
Kin yalan, düşmanlık yalan!..

Bütün Kişiler -

Dün önceki günler bugüne varan
Gündüzler gecelerin dizinde dinlenir
Ey zulüm eken, mihnet eken, can yakan
Bil!

Hak kılıcı gece gün elinle bilenir
Hak tanığın dediği yargıcın bildiği değil!
Hak yediveren bir sabır çiçeğidir
Ezilenlere mutluluk kapıları açan!..

PERDE

Tel-Aviv, Ağustos 1964
Paris, Temmuz 1965

MASALAR

(Komedi, 3 Bölüm)

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Bekir Ateş: Odacı, yaşlı, Rumeli göçmeni
Esin Erdem: Sekreter, genç kız
Akif Eğilmez: Memur, orta yaşlı
Ertan Tanyeri: Memur, genç, üniversite öğrencisi
Meral Küçük Kadın memur, genç kız
Gülen Tok: Çevirmen, genç kız
Hüseyin Kozalak: Odacı, genç
Müdür: Müdür, orta yaşlı
Server Sezbil: Müdür yard., orta yaşlı
Selim Meriçten: Memur, 35 yaşlarında, bekâr
Şaziye Mavi: Kadın memur, orta yaşlı, dul

(Olay, yakın yıllarda Ankara'da geçer. Dekor: Bir Bakanlığın Yayın Müdürlüğü'nde yan yana iki oda. Odalar, bir ara kapıyla birbiriyle birleşir. Soldaki odadan gene bir ara kapıyla, sahnenin dışında kalan üçüncü bir odaya geçilir. Geride her iki odanın koridora açılan kapıları. Odalarda ikişer masa, devlet dairelerinde bulunması gerekli daha başka eşya...)

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

DALGACI BEKİR EFENDİ

(P*erde açılırken görünmeyen bir saat, dokuzu vurmaya başlar. Odacı Bekir Ateş, sağdaki odada, kapıya yakın masanın tozunu almaktadır. Saatin vuruşlarını duyunca çalışmasını hızlandırır. Esin Erdem, saatin son vuruşlarıyla birlikte koridor kapısından, soldaki odaya girer. Ön taraftaki masaya yaklaşır, çantasını masasına bırakır, paltosunu çıkarır, koridor kapısının arkasındaki askıya asar. Tekrar masasına döner, el çantasından sefertasını çıkarıp masasının gözüne koyar. Yerine oturmadan önce, ayakkabısının sağ tekini çıkarır, içini silker, topuğunu gözden geçirir, giyer. Çoraplarını yukarı çeker, etekliğini düzeltir, yerine geçer. El çantasından aynasını çıkarır, makyajını düzeltir, aynayı tekrar çantasına, çantasını da masasının sağ gözüne koyar...)*

Esin - *(Uykulu bir sesle)* Bekir Efendi!..
Bekir - Buyur..
Esin - Orda mısın?
Bekir - Te burdayım..
Esin - Günaydın..

Bekir - Günaydın, Esin Hanım..

Esin - Ne yapıyorsun? Temizliğini daha bitiremedin mi?

Bekir - Ancak bitiririm..

Esin - Hadi, elini çabuk tut biraz..

Bekir - Te bitti benim işim. Söyle ne istersin?

Esin - Bana bir çay getir diyecektim..

Bekir - Te şimdi giderim, getireyim.. *(Bekir, bir elinde çöp sepeti, öbür elinde toz bezi, geri geri odadan çıkarken, koridor kapısından odaya giden Akif Eğilmez'e çarpar.)*

Akif - *(Bekir'i iter)* Yavaş be adam! Bastığın yeri görmüyor musun?

Bekir - *(Akif'e döner, yol verir)* Görürüm be Akif Beyciğim, te buyur...

Akif - Hay Allah! Ayakkabılarımı berbat ettin..

Bekir - Esin hanıma cevap verirdim, müsaade et sileyim.. *(Eğilir, elindeki toz beziyle Akif'in ayakkabılarını silmeye hazırlanır.)*

Akif - *(Sağ ayağını uzatır)* Yani iş mi bu seninkisi?!..

Bekir - Boş bulundum be beyim..

Akif - Topuğunu da..

Bekir - Te silerim..

Akif - *(Sol ayağını uzatır)* Dikkât etsen olmaz mı yani?

Bekir - İnsan hali işte, şaşırırım bazen..

Akif - Ne bazeni? Her zaman! Hadi bakalım bundan sonra dikkâtli ol, ayakkabılarımı çiğneme..

Bekir - *(Doğrulur)* Sağ olasın.. *(Akif, paltosunu çıkarmak üzere kapının sağına çekilir. Bekir, elinde toz bezi, odadan çıkmak üzere döner, hızla odaya giren Ertan'la çarpışır.)*

Ertan - Oha! Çiğne de geç bari!..

Bekir - *(Akif'e doğru çekilir, yol verir)* Çiğnemem seni be Ertan Beyciğim.. Buyur..

Ertan - Daha nasıl çiğneyeceksin? Şu hale bak, üstümü başımı toza buladın.. *(Ceketini fiskeler)* Kör müsün?

Akif - *(Bekir'i iter)* Çekil bari de paltomu çıkarayım..

Bekir - Te bulayım bir fırça da geleyim..

Ertan - *(Bekir'i iter)* İstemez fırça mırça! Yolumu kapama da geçeyim..

Akif - *(Bekir'i ara kapıya doğru iter)* Yahu ne lâf anlamaz adamsın! Şart mı bu kapıdan geçmen?.. Hadi çık şurdan..

Bekir - Te çıkarım.. *(Ara kapıya doğru ilerler)*

Ertan - Of be! Nihayet geçebildim..

Akif - Hele şükür, kımıldayabildim.. *(Bekir, yan odaya geçer)*

Ertan - Merhaba ağabey!..

Akif - Merhaba,,

Ertan - Şu Bekir Efendi bunadı mı ne oldu?

Akif - Zaten bunaktı. Bunak olmasa bizim odaya vermezler..

Ertan - *(Paltosunu çıkarır)* Vallahi ağabey, ben yaşlıdır diye ağzımı bozmuyorum..

Akif - *(Masasına geçer)* Ben de acıyorum görmüyor musun? O yüzden üstüne varmıyorum.. *(Bekir, soldaki odadan koridora çıkacağı sırada.)*

Esin - Bekir Efendi, çayımı geciktirme olur mu?

Bekir - *(Esin'e döner)* Te giderim.. *(Bekir, odadan çıkmak üzere döner, kapıdan giren Meral ile burun buruna gelir.)*

Meral - Ay! Yavaş..

Bekir - *(Geri çekilir, yol verir)* Buyur!.. Hay aksi şeytan, sabah sabah bırakmaz yakamı..

Meral - Ne aksi şeytanı? Ödümü kopardın.. Aşkolsun Bekir Efendi! Sabah sabah hiç öyle birdenbire insanın önüne çıkılır mı?

Bekir - Vallahi şaşırdım be Meral Hanım! Hepiniz mi benim önüme çıkarsınız, ben mi hepinizin önüne çıkarım?..

Meral - Peki, çık hadi.. Bir daha beni öyle korkutma..

Bekir - Baş üstüne.. *(Çıkar)*

Meral - *(Esin'e)* Günaydın..

Esin - Günaydın..

Meral - Gördün mü nasıl korktum? Sabah sabah bir parmak sakallarıyla öyle karşıma çıkınca.. Nasılsın?

Esin - Eh, şöyle böyle, sen?

Meral - Hiç sorma! Daireye canım hiç istemeye istemeye geldim bugün..

Esin - Hasta mısın?

Meral - Değilim ama, bu binaya girince hasta oluyorum! Dışarda da hava o kadar güzel ki! Sabahtan akşama kadar burada kapalı kalmak çekilir mi Allah aşkına?..

Esin - Bırak Allahını seversen, hatırlatma.. *(Koridordan bir zil sesi duyulur. Esin başıyla yan odayı işaret eder, yavaşça.)* Seninkisi!..

Meral - Hıh! Nemrut şey!.. Sabah dairede ilk onun yüzünü görürsem işim rast gitmiyor..

Ertan - *(Akif'e)* Ağabey, imza kâğıdını gördün mü?

Akif - İyi ki söyledin..

Ertan - *(Bakınır)* Hay anasını, nerede bu kâğıt? *(Ara kapıdan)* Merhaba Esin! Meral, merhaba..

Esin - Meral - *(İkisi birden)* Merhaba..

Ertan - *(Esin'e)* İmza kâğıdı sende mi?

Esin - Nereden bende olsun?

Meral - Bende de yok vallahi..

Ertan - Şu Bekir Efendi'nin yaptığı işe bak! İmza kâğıdını bırakmadan kırdı gitti..

Esin - Şimdi gelir.. Geçsene..

Ertan - Zor gelir! Dur hele.. *(Akif'e döner)* Ağabey, bu herif zaten dalgacıydı, büsbütün dalgacı oldu..

Akif - *(Masasının üstündeki kâğıtları karıştırır)* Şunu masamın üstüne bırak diye her gün tekrarlamasam canım yanmaz yani.. *(İmza kâğıdını bulur)* Hele şükür, bu sefer masama bırakmış.. *(Akif ile Ertan kâğıdı imzalarlarken, koridordaki zil sesi üç kez tekrarlar.)*

Esin - Hanım sabırsızlandı!..

Meral - Bırak sabırsızlansın! Sanki koridora kadar çıkıp seslense olmazmış gibi!..

Ertan - Ağabey, kahveni içtin mi?

Akif - Dur bakalım, daha doğru dürüst yerimize bile oturmadık..

Ertan - Ben de çayımı içmeden fırladım evden.. Ağabey, şu sabahları erken kalkmak yok mu, memuriyetin bana en çok koyan tarafı o..

Akif - *(Gözlüklerini takar)* Hepsi o kadarsa iyi?..

Ertan - Ağabey, bırak şimdi dalgayı!.. Ne o? Bakıyorum çayımızı kahvemizi içmeden gözlükleri taktın gene!.. *(Akif, önüne bir dosya çeker, karalama kâğıtlarını, kalemini alır.)*

Akif - Oğlum sen beni dinle, tedbirli ol! Dağıt masanın üstünü, hazırlığını tamamla, sonra gene bildiğini yap! Gelen giden olur senin nene lâzım...

Ertan - *(Çalışmaya hazırlanır)* Yamansın vallaha ağabey..

Akif - Hadi bas zile de Bekir Efendi gelsin..

Ertan - *(Zile basar)* Bekle ki gelsin!.. *(Koridorda, öbür zil sesi tekrar duyulur.)*

Meral - Patladı!..

Esin - Bırak patlasın!..

Akif - *(Ertan'a)* Sesleniver şuna..

Ertan - *(Kapıdan)* Bekir Efendi!..

Gülen'in Sesi - *(Yan odadan)* Bekir Efendi..

Ertan - *(Odaya döner)* Ortalarda yok!..

Gülen'in Sesi - Bekir Efendiii!..

Meral - *(Esin'e)* Nihayet seslenebildi..

Esin - Yola geliyor yavaş yavaş.. *(Bekir, elinde çay tablası, soldaki odaya girer, Esin'in çayını verir.)*

Bekir - Buyur..

Esin - Hah yaşa Bekir Efendi..

Gülen - *(Yan odadan)* Bekir Efendi, orada mısın?

Bekir - Burdayım, gelirim.. *(Yan odaya yönelir)*

Ertan - *(Masasından)* Bekir Efendi, buraya bak..

Bekir - *(Sağdaki odaya yönelir)* Te şimdi bakarım..

Gülen - *(Yan odanın kapısında görünür)* Bekir Efendi!..

Bekir - *(Gülen'e döner)* Buyur?..

Gülen - Niye gelmiyorsun?

Bekir - Te geldim!..

Ertan - *(Yerinden kalkar)* Bekir Efendi..

Bekir - *(Gülen'e)* Az müsaade.. *(Ertan ara kapıda durur. Ertan'a)* Buyur..

Ertan - Niye bakmıyorsun?

Gülen - Bekir Efendi önce ne istediğimi anla da sonra o tarafa bak.. *(Bekir, Gülen'e döner)*

Ertan - Affedersin ama Gülen, Bekir Efendi neden sonra bu tarafa bakıyormuş?!.. *(Bekir, Ertan'a döner)*

Gülen - Her zaman önce size, sonra bana mı baksın yani? Bekir Efendi, buraya gel!.. *(Bekir, Gülen'e döner)*

Ertan - Bekir Efendi'yi önce ben çağırdım! Bekir Efendi, buraya bak!.. *(Bekir, Ertan'a döner)*

Gülen - Önce çağıran benim! Bekir Efendi! *(Bekir, Gülen'e döner)*

Ertan - Sabahtan beri Bekir Efendi diye seslenen benim.. *(Bekir, Ertan'a döner)*

Gülen - Ben, sen daha seslenmeden zile bastım.. *(Bekir, Gülen'e döner)*

Akif - *(Ertan'a)* Ertan, vazgeç..

Ertan - Bekir Efendi!..

Bekir - *(Ertan'a döner)* Söyle beyim, Allah rızası için ne istersin?.

Ertan - Önce Gülen Hanım'ın ne istediğini sor!..

Bekir - *(Gülen'e)* Söyleyin be Gülen Hanımcığım Allah rızası için ne istersiniz?

Gülen - Hayır, madem o kadar hevesli, önce Ertan Bey ne istediğini söylesin!.. *(Bekir, Ertan'a döner)*

Ertan - *(Gülen'e)* Ben senin zile bastığını duymadım.. *(Bekir'e)* Önce Gülen Hanım'ı dinle.. *(Bekir, Gülen'e döner)*

Gülen - *(Ertan'a)* Ben de senin seslendiğini duymamış olabilirim.. *(Bekir'e)* Ertan Bey'e bak! *(Yan odaya çekilir. Bekir, Ertan'a döner)*

Ertan - *(Gülen'e seslenir)* Kırılmanın gücenmenin sırası değil yani.. *(Bekir'e)* Hadi git gönlünü et.. *(Kapıdan çekilir)*

Gülen - *(Yan odanın kapısında görünür. Ertan'a seslenir)* Bu kadar nezakete lüzum yok! *(Bekir'e)* Ben bekliyorum, git, söyleyeceğini söylesin.. *(Çekilir. Bekir, sağdaki odaya yaklaşır)*

Bekir - *(Ertan'a)* Buyur..

Ertan - *(Döner)* Gülen Hanım ne istediğini söyledi mi?

Bekir - Söylemedi..

Ertan - Git, söylesin de öyle gel. *(Odasına döner)*

Bekir - *(Yan odanın kapısına yaklaşır)* Buyur..

Gülen - *(Kapıda görünür)* Ertan Bey söyleyeceğini söyledi mi?

Bekir - Söylemedi..

Gülen - Git söylesin de öyle gel.. *(Çekilir)*

Bekir - *(Sağdaki odaya döner)* Anlaşın be Ertan Beyciğim..

Ertan - *(Döner)* Neymiş Gülen Hanım'ın istediği?

Bekir - Sen söyle, o bekler..

Ertan - Ben söylemekten vazgeçtim! *(Döner)*

Bekir - Sen bilirsin.. *(Yan odaya yaklaşır)*

Gülen - *(Kapıda görünür)* Neymiş Ertan Bey'in söyleyeceği?

Bekir - O da bilmez be Gülen Hanımcığım! Vazgeçti. Sen söyle ne istersin?

Gülen - Git öyleyse, ben de vazgeçtim! *(Çekilir. Bekir, soldaki odanın koridor kapısına ilerler)*

Akif - Bekir Efendi!..

Bekir - *(Döner)* Buyur..

Akif - Al şu imza kâğıdını dolaştır!.. *(Bekir, imza kâğıdını alır)*

Akif - Ertan'a bir çay, bana da bir kahve..

Bekir - Başüstüne..

Ertan - Dalga geçme ama çabuk ol..

Bekir - Maşallah, siz hep ne kadar çabuk söylerseniz ne istediğinizi, ben de o kadar çabuk getiririm.. *(İmza kâğıdını Meral'e, Esin'e imzalatır:. Gülen, elinde buruşturulmuş bir pelür kâğıdıyla odaya girer.)*

Gülen - *(Bekir'e)* Bak.. masamın tozunu gene iyi alamamışsın, kendim aldım!..

Bekir - Söyleseydin alırdım be Gülen Hanımcığım!..

Gülen - *(Elindeki kâğıdı tiksinerek Bekir Efendi'ye verir)* Söylememe sıra mı kaldı? Bu ellerle nereye dokunayım şimdi?.. *(Tiksinir. Ardından Meral'in uzattığı kalemi alır, imza kâğıdını imzalarken, Meral'e)* Afedersin..

Meral - Zarar yok..

Gülen - *(Kalemi geri verir)* Teşekkür ederim.. *(Bekir'e)* Bundan sonra dikkâtli ol.. *(Odasına döner.)*

Bekir - Başüstüne.. *(Bekir soldaki odadan çıkacağı sırada Odacı Hüseyin Kozalak, odaya girer, Bekir'in yolunu keser.)*

Hüseyin - Nereye?

Bekir - İmza kâğıdını götürürüm!

Hüseyin - Bırak şimdi imza kâğıdını! Hadi gel, sıva kolları..

Bekir - Geç kaldım, dokuzu çeyrek geçer..

Hüseyin - Bırak şimdi saati, fazla lâfı!..

Bekir - Akif Bey, Ertan Bey, çay kahve bekler..

Hüseyin - Bırak şimdi çayı kahveyi, hadi, sallanma, gel..

Bekir - Ne var? Nereye geleyim?..

Hüseyin - Uzatma! Masalar değişecek!.. Bırak elindekileri.. *(Masalar değişecek sözü üzerine Esin, Meral, Ertan yerlerinden fırlarlar. Akif oturduğu yerden ilgilenir.)*

Esin - Masalar mı değişecek? Hangi masalar?

Meral - Ne diye değişecekmiş masalar?

Ertan - *(Soldaki odaya girer)* Ne zaman değiştireceksiniz masaları?

Hüseyin - Şimdi..

Esin - Hoppala!

Meral - Oh oh oh oh!..

Ertan - Yahu daha bir hafta olmadı masaların yeri değiştirileli!..

Akif - *(Çalışır görünür)* İşimiz de başımızdan aşkın yani!

Esin - *(Öfkeli)* Topu topu bir haftadır rahattık, onu da çok gördüler..

Meral - Bu kadarı da çekilmez vallahi!

Ertan - Vallahi de çekilmez, billahi de çekilmez!

Bekir - *(Hüseyin'e)* Bulamadın mı koca dairede benden başka yardımcı? İşim var, görmez misin?

Hüseyin - Bu odalar senin! Şurada iki üç masanın tozunu alacağım diye oynar durursun her sabah! Hadi bakalım, dalgayı bırak da biraz terle..

Bekir - Allahtan kork be! Görmez misin nasıl koşarım bütün gün?.. Ben uyumam senin gibi muavin beyin kapısında sabahtan akşama kadar!..

Gülen - *(Girer)* Ne oluyor? Ne bu gürültü?

Esin - Masalar değişecekmiş?

Gülen - Gene mi?

Ertan - Gene!

Meral - Bu kadarı da olur mu Allahaşkına?

Gülen - *(Hüseyin'e)* Kim verdi sana bu emri?

Hüseyin - Server Bey..

Gülen - Git, o Server Bey'e söyle, benim masama dokunamazsın, anladın mı? Çalışma başladı! Masalarla köşekapmaca oynayacaksa, gelsin benim çevirilerimi kendi yapsın!

Hüseyin - Sizin masanız yerinde kalacak..

Gülen - Ben o kadar söylerim işte.. *(Odasına döner)*

Ertan - Bizimkiler ne olacak?

Hüseyin - Sizin oda boşalacak?

Akif - *(Sakin)* Niye acaba?

Hüseyin - Yeni şef geldi!

Ertan - Al bakalım.. *(Odasına döner)* Gördün mü ağabey? Kabak gene seninle benim başıma patladı! Gülen, bağırıp çağırıyor, dokunamıyorlar! Bu dairede en yumuşak seninle beni buldular..

Hüseyin - *(Meral'in masasını kavrar. Bekir'e)* Hadi, uyuma..

Meral - *(Öfkeli)* Ne olacak benim masam?

Hüseyin - İçeriki odaya gidecek! *(Bekir'e)* Hadi tut, kaldır! *(Bekir'le birlikte Meral'in masasını kaldırır, yan odaya geçirirler.)*

Meral - Alın işte! Ne yaparsanız yapın..

Esin - Sıkılma Allahını seversen..

Meral - Ben ne yapayım içeriki odada ayol? Gülen'le, Şaziye Hanım'la bir arada geçinilir mi?

Esin - Aldırma, bütün gün masanda oturacak değilsin ya, gelir benimle otururşun..

Meral - Öyle ama, gene de canım sıkıldı! Zaten bu daireyi sevmezdim, böyle olaylarla karşılaştıkça büsbütün sevmiyorum.. *(Hüseyin ile Bekir, dönerler)*

Hüseyin - *(Esin'e)* Esin Hanım, müsaade..

Esin - *(Öfkeli)* Benim masam ne olacak?

Hüseyin - Meral Hanım'ın masasının yerine konacak!

Esin - Öff, aman! Bu odada kaldıktan sonra, ha oraya konmuş ha buraya! Bu kadar telâşa ne lüzum var yani?

Hüseyin - Bana öyle dediler.. *(Bekir'e)* Tut bakalım hadi, kavra! *(Bekir ile birlikte masayı kaldırırlar)* Sağa al, gel gel gel.. Canlan azcık be Bekir Efendi!..

Esin - *(Meral'e)* Ne güzel pencere kenarındaydım!

Meral - Doğrusu, ben kapıya yakın olmayı daha çok severim! *(Esin'in masasını yerleştiren Hüseyin ile Bekir, sağdaki odaya geçerler.)*

Hüseyin - Akif Bey, müsaade!

Akif - Alın..

Hüseyin - *(Bekir'e)* Hadi, ne duruyorsun?

Bekir - Dur be dinsiz, bir soluk alayım..

Hüseyin - Çay kahve isteseler koşarsın pire gibi, soluk almazsın! Ağır iş oldu mu yan çizersin.. Hadi tut, kavra!..

Bekir - Ben her işe yetişirim çok şükür! *(Akif'in masasını soldaki odaya geçirirler, Esin'in masasından boşalan yere yerleştirirler.)*

Ertan - Ağabey, kim acaba bu yeni gelen?

Akif - Bakalım, görürüz..

Ertan - Ukalânın biri çıkarsa, yandık gene..

Akif - Sabırlı ol.. *(Hüseyin ile Bekir sağdaki odaya dönerler.)*

Hüseyin - Ertan Bey, bir dakika müsaade..

Ertan - Akşama kadar müsaade senin! *(Akif'e)* Ağabey, bugün hiç üstüme varma! Akşama kadar elimi bir işe sürersem bana da Ertan demesinler..

Akif - Aldırmaaa!..

Hüseyin - *(Bekir'e)* Ne bakıyorsun yüzüme? Tutsana..

Bekir - Kim bakar senin yüzüne be! Şeytan görsün senin yüzünü!

Hüseyin - İçin geçmiş senin Bekir Efendi! İçin geçmiş! Hadi tut, kaldır, yallah... *(Masayı kaldırırlar)*

Bekir - Gün gelir senin de geçer! Ne sanırsın? Hep böyle mi kalırsın sen de? Ta ne zaman ben bu daireye geldim, senden gençtim!

Hüseyin - Bırak çeneyi de sıkı tut! Dön, dön, dön.. Yürü..

Meral - *(Esin'e)* Genç midir dersin?

Esin - Kim?

Meral - Kim olacak? Yeni şef..

Esin - Herhalde yaşlı değildir..

Meral - Bu kadar patırdıdan sonra hiç değilse doğru dürüst biri olsa bari, değil mi ama?..

Esin - Tabii!.. *(Hüseyin ile Bekir masayı soldaki odaya geçirirler.)*

Bekir - *(Masayı yere bırakır)* Sıkı tut dersin, tutmazsın kendin! Bütün ağırlığı bana yıkarsın!

Hüseyin - Masayı ben bırakmadım, sen bıraktın! Tut, hadi!..

Bekir - Abe otuz yıldır her hafta masa taşırım ben bu dairede! Kalkma öğretesin bana nasıl tutulur masa!..

Hüseyin - Otuz yılda bir masa tutmasını öğrenememişsin işte!

Bekir - Anlamam mı sanırsın ben, sen nasıl açıkgözlülük edersin? Te bütün odaları bir baştan bir başa ben dönerim, sen olduğun yerde sayarsın.. *(Masayı kaldırırlar)*

Hüseyin - Hadi bakalım, bırak dalgayı, sıkı tut bu sefer!

Bekir - *(Masayı tekrar bırakır)* A be kim dalga geçer, sen mi ben mi?

Hüseyin - Sen!

Bekir - A be sen daha dün geldin bu daireye, bugün öğrendin nasıl kaytarılır!

Akif - Hadi bakalım kesin gürültüyü!..

Hüseyin - Masa taşımak zor geldi Bekir Efendi'ye..

Bekir - Duymaz mısın be Akif Beyciğim nasıl sataşır bana..

Akif - *(Hüseyin'e)* Bekir Efendi işini bilir! Sen kendi işine bak..

Ertan - Yooo! Bekir Efendi gayretlidir, sen haksızlık etme bakalım..

Esin - Ateş gibidir Bekir Efendi, gürültü eden sensin!

Hüseyin - Ateş gibidir ama, sırf duman salıyor, alev aldığı yok..

Meral - *(Hüseyin'e)* Ayıp ayıp..

Bekir - *(Masayı tekrar kavrar)* Bütün memurlar bilir ben bu dairede nasıl çalışırım..

Hüseyin - Ben bilirim! Hadi, yürü bakalım..

Bekir - Tövbe, tövbe.. *(Ertan'ın masasını, Akif'in masasının karşısına yerleştirirler.)*

Hüseyin - Hadi, bekleme!..

Bekir - Ne kaldı?

Hüseyin - Öbür odanın masasını getireceğiz..

Bekir - Madem öyle ne duruyorsun? Sen yürü, ben de gelirim.. *(Koridor kapısından çıkarlar.)*

Meral - *(Alaylı)* Eh, yeni odalarımız uğurlu olsun!

Akif - Teşekkür ederim!.. Sizin yeriniz nasıl?

Meral - Masamı bir köşeye sıkıştırdılar işte. *(Dördü de yan odanın kapısından bakarlar.)*

Akif - Eh, yeri pek o kadar fena sayılmaz.. *(Selâm verir)* Kolay gelsin Gülen Hanım..

Gülen - *(İçerden)* Mersi!

Esin - Rahatsız etmeyelim, çalışıyor.. *(Kapıdan ayrılırlar)*

Ertan - Şaziye Hanım ortalarda yok, daha gelmedi galiba..

Meral - Bu sabah dişçide..

Ertan - Dün sabah hastanedeydi, bu sabah dişçide, her gün gidecek bir yer buluyor maaşallah! Arada bir sabah da daireye uğrasa bari..

Meral - Onun masasını da yerinden kaydırdılar.. Bakalım gelince ne yapacak?

Akif - Biraz gürültü eder herhalde..

Esin - Sadece biraz mı? *(Gülüşürler)*

Ertan - Ağabey, kıyameti koparacak desene şuna! *(Hüseyin ile Bekir, sağdaki odaya yeni şefin masasını getirirler.)*

Hüseyin - *(Dışardan)* Kaldır kaldır, sola yatır!..

Bekir - Yatırırım görmez misin?

Hüseyin - *(Dışardan)* Yürü!..

Bekir - Ben yürürüm, sen de yürü..

Hüseyin - *(Odaya girer)* Doğrult! Sıkı tut!

Bekir - Ben işimi bilirim, bak sen kendi işine.. *(Masayı kapıdan geçirirler.)*

Hüseyin - Yürüsene be, Allahlık!..

Bekir - *(Masayı bırakır)* A be sen kimden öğrendin kumanda etmesini?

Hüseyin - Senin gibi bunağa kumanda etmeyeyim de kime edeyim? Kendi haline bıraksam ayakta duramazsın!..

Bekir - A be ben askerde çavuştum, sen neydin? *(Masayı tutar)*

Hüseyin - Neysem neydim, tut bakalım.. *(Masayı kaldırırlar)*

Bekir - *(Masayı bırakır)* A be hâlâ eline bir gazete alsan heceleyemezsin doğru dürüst! Neye yararsın sen askerde? Tut! *(Masayı kavrar)*

Hüseyin - Hiç değilse elim ayağım tutar ya sen ona bak! Senin gibi ayakta sallanmam.. *(Masayı tutar)* Yürü!..

Bekir - *(Masayı bırakır)* Kimbilir hangi yüzbaşının emireriydin? Kucağında çocuk taşırdın! *(Masayı bırakır)* Hadi!..

Hüseyin - Emireri değildim ben! Söylenme! *(Masayı kavrar)* Yürü!..

Bekir - *(Masayı bırakır)* Ya neydin? Söyle açık açık sıkıysa! *(Masayı kavrar)* Sen yürü!..

Hüseyin - *(Masayı bırakır)* Seyistim! Atla gezerdim, atla! *(Masayı kavrar)* Çene yetişir, hadi!..

Bekir - *(Masayı bırakır)* Ben bilirim, hem okuman yazman yok, hem niçin diktiler seni muavin beyin kapısına! Açtırma ağzımı! *(Masayı kavrar)* Hadi!

Hüseyin - *(Masayı bırakır)* O iş senin işin. Her odaya giren çıkan, lâf taşıyan sensin! *(Masayı kavrar)* Aldın mı ağzının payını? Yürü!

Akif - Bırakın şu patırdıyı yahu!

Bekir - *(Masayı bırakır)* Duymaz mısın be Akif Beyciğim nasıl basar benim damarıma? *(Masayı kavrar)* Ben lâf taşırmışım!..

Hüseyin - *(Masayı bırakır)* Akif Bey, yüz vermeyin şuna, zaten çalmadan oynuyor! Ben hafiyeymişim! *(Masayı kavrar)* Yürü!..

Bekir - Tövbe tövbe.. Hadi ben ağzımı açmayayım!

Hüseyin - Bitsin şu iş de kurtulayım şunun dilinden.. *(Masayı sağdaki odanın ortasına yerleştirirler)*

Akif - Uzatmayın!

Bekir - Ben kurtulayım derim onun dilinden, o beni bastırır be Akif Bey! Ben ağzımı açıp ona cevap vermem, görür müsün?

Akif - Görüyorum!

Hüseyin - *(Akif'e)* Alışmış çay kahve taşımaya, masalar ağır geldi!.. Akif Bey, şahitsiniz ya, adamdan sayıp ben ona karşılık vermiyorum..

Akif - Şahidim. Hadi artık bitirin şu işi!

Bekir - *(Hüseyin'e)* Yürü!

Hüseyin - *(Bekir'e)* Kendin yerleştir koltukları, sandalyeleri! Hâlâ yardım bekleme benden!

Bekir - Akif Bey görür müsün nasıl yan çizer?

Hüseyin - *(Bekir'e)* Bu odalar senin! *(Akif'e)* Akif Bey, görüyor musunuz nasıl yıkıyor benim üstüme kendi işini? Hadi bakalım, git kendin getir masanın koltuğunu, sandalyeleri.. *(Çıkarken)* Dalgacı! *(Çıkar)*

Bekir - *(Arkasından)* A be, senden gelecek hayır!

Akif - Suusst, yeter!

Esin - Aldırma sen Bekir Efendi..

Ertan - Herkes ne derse desin, sen işine bak..

Bekir - Odacılık kim, bunlar kim be beyim?

Akif - *(Keser)* Peki peki.. Hadi sen bildiğin gibi yap!

Bekir - *(Çıkarken)* Ne olacak? Ben kendim de gider alırım bir koltukla iki sandalyeyi.. Elim kolum tutar çok şükür!

Ertan - Hadi sen onları getir, sonra da bizim çayları kahveleri unutma, olur mu?

Bekir - *(Fırlar)* Te şimdi.. *(Akif, Ertan, Esin, Meral, sağdaki odada yeni gelen masanın başında toplanırlar)*

Ertan - Bu giden Günay Bey'in masası! *(Akif'e)* Tanıdın mı ağabey?

Akif - Evet..

Esin - Ne olacak, döndü dolaştı gene ilk yerine geldi..

Meral - Bakalım bu sefer yerinde kalacak mı?

Akif - Orası yeni gelenin durumuna bağlı..

Ertan - Ne gibi?

Akif - Arkasında höt diyecek bir dayısı varsa, ne âlâ, masası yerinde durur, kımıldamaz! Dayısı yoksa görürüz onun da halini! Ya, kolay mı sandın dayısız amcasız memuriyeti?

Esin - Öyle vallahi, Günay Bey'in dayısı emekliye ayrıldı, ondan sonra da masasını bir hafta bir yerde tutmadılar! Canından bezdirip, istifa ettirinceye kadar köşekapmaca oynattılar adama..

Ertan - Hep Server Bey'in çelmeleriydi o oyunlar..

Meral - Sahi, şimdi hatırlıyorum ben de!.. Neydi, ilk aylarında Server Bey'in Günay Bey'e gösterdiği o saygı, o itibar?

Esin - Odasından çıkmazdı ayol..

Ertan - Bir şey soracak olsa Günay Bey'in ayağına gelirdi..

Akif - Tabii! Günay Bey'in dayısı, Maliye Bakanlığında Bütçe Dairesi Genel Müdürüydü o zaman! *(Soldaki odaya geçer)*

Ertan - *(Akif'in arkasından ilerler)* Adam şöyle kaleminin ucuyla bizim bütçeye bir taktı mıydı!.. Değil mi ağabey?.. *(Hepsi soldaki odada toplanırlar. Akif, Ertan masalarının kenarına ilişirler, Esin yerine oturur, Meral, sırtını yan kapının kenarına dayar.)*

Meral - Bu oyunlardan iğreniyorum vallahi!

Esin - İğrenilmeyecek gibi mi?

Meral - Hiç sevmiyorum şu Server Bey'i..

Ertan - Kim seviyor ki!

Akif - Ah Meral Hanım ah, siz daha ne gördünüz ki? Bugün eylülün 29'u. Geçen ekimin 22'sinde terfi etmem lâzımdı, tam on bir ay yedi gün oldu, bana hâlâ kadro verecekler!.. Yirmi yıllık memurum, arada iki terfimi yediler, üçüncü terfimin de bir yılı neredeyse gitti.. Yaa...

Ertan - Haklısın ağabey! Ne desen haklısın! Benim bu dairede eyvallahım fakülteyi bitirinceye kadar! Bitirdim mi bir gün durmam.. Ama elime ilerde bir fırsat geçerse... Bilirim ben o Server Bey'e yapacağımı..

Esin - Ne yaparsın?

Ertan - Eh, artık orasını Allah bilir!

Esin - Lâf! Fenalık yapmak kim, sen kim? Sen sadece kızdıkça söylenirsin..

Meral - Evlendikten sonra ben de kalmam bu dairede doğrusu, herhalde ayrılırım..

Akif - İyi bari, ikinizin de bir ümidi var. Ya ben ne yapayım? Erzurum'da bir miras işi vardı, o dava biterse elime birkaç kuruş geçer diyordum, o davadan da haber yok..

Ertan - Arayıp sorsana ağabey..

Akif - Nasıl? Yerimizden kımıldanabiliyor muyuz? Hep düşünürdüm, şu davadan elime geçecek parayla Dikmen sırtlarında üç beş dönümlük bir yer satın alsam, 150-200 tavuk beslesem, yeter bana diye.. *(Bekir, sağdaki odanın masa koltuğunu, sandalyesini yerleştirir.)*

Ertan - Sen davanın arkasını bırakma ağabey, 200 tavuk, günde

üst üste 150 yumurta alsan temiz 75 liran var.. *(Sözü değiştirir)* Yahu Bekir Efendi!..

Bekir - Buyur..

Ertan - Nerede kaldı bizim çaylar kahveler?

Bekir - Müdür Bey çağırdı, oyalandım.. Te şimdi giderim. *(Çıkacak olur)*

Akif - Bekir Efendi..

Bekir - *(Döner)* Buyur..

Akif - Müdür Bey yalnız mı?

Bekir - Yanında yeni gelen memur bey var.. *(Çıkacak olur)*

Ertan - Bekir Efendi..

Bekir - *(Döner)* Buyur..

Ertan - Dur bakalım, hemen gitme, biraz havadis ver!

Bekir - Havadis ne arasın bende be Ertan Beyim?

Ertan - Var ya işte! Anlat hadi..

Bekir - Ne anlatayım?

Akif - Başka kim var Müdür Bey'in odasında?

Bekir - Server Bey var!

Esin - Ay! O da mı orada?..

Meral - Burnunu her işe karıştırmasa olmaz!.. *(Bekir çıkacak olur)*

Ertan - *(Bekir'e)* Dur yahu biraz! Acelen ne?

Bekir - Çay kahve isterdiniz be beyim!..

Ertan - Önce anlat biraz, sonra getirirsin.. Ne yapıyorlar müdürün odasında?

Bekir - Çay kahve istediler götürdüm..

Ertan - Allah versin başlangıç hiç de fena değil! Ben müdürün odasında hiç çay kahve içmedim. *(Akif'e)* Sen yirmi yıllık memursun, hiç içtin mi ağabey?

Akif - İçmedim.. *(Bekir çıkacak olur)*

Ertan - Dur yahu Bekir Efendi..

Bekir - Dururum, söyle..

Meral - Adı ne?

Bekir - Kimin?

Meral - Yeni şefin?

Bekir - Selim Bey..

Meral - Selim.. *(Esin'e)* Fena isim değil, değil mi Esin?

Esin - Evet, fena değil..

Ertan - Nasıl adam?

Meral - Genç mi?

Bekir - Genç maşallah..

Meral - *(Esin'e)* Gençmiş, fena değil, değil mi Esin?

Esin - Değil tabii!

Ertan - Benim sözüme cevap vermedin! Nasıl adam?

Bekir - Nesi nasıl?

Meral - Hali tavrı?

Esin - Yani kibar görünüşlü mü?

Meral - Giyimi, davranışı nasıl?

Ertan - Bırakın şimdi bu boş lâfları! Hırtın biri mi, değil mi? Sen açık açık onu söyle!..

Bekir - Yok be beyim, çok efendi, çok güleryüzlü, alçakgönüllü! Kahve götürdüm, bana bile teşekkür etti!..

Meral - Çok kibarmış, fena değil, değil mi Esin?

Esin - Evet, hiç de değil!..

Ertan - Bekir Efendi, bırak numarayı, kendini beğenmiş, züppenin biriyse söyle de ona göre tedbir alalım..

Bekir - Benim gördüğüm gün görmüş, iyi yetişmiş bir delikanlıya benzer..

Meral - Delikanlı mı? Aaa! O kadar genç mi?

Esin - Kaç yaşında var?

Bekir - *(Esin'e)* Ne bileyim ben be kızım? Ben mi doğurdum? Genç işte!..

Ertan - Peki anlaşıldı, git hadi. Bizim çayları kahveleri bu sefer geciktirme!..

Bekir - Eh kısmetse bu sefer getiririm...

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

SELİM BEY'İN DAYISI...

(Sahne aydınlandığı sırada, görünmeyen saat onu vurur, sahne boştur. Akif soldaki odanın; Ertan, sağdaki odanın koridor kapısından; Esin, yan odanın kapısından telâşla girerler..)

Ertan - Geliyorlar!.. *(Akif'in masasına oturur)*

Akif - Haberim var!.. *(Ertan'ın masasına oturur)*

Esin - Bir dakika yerinden ayrılmasına gelmiyor insanın!.. *(Masasına oturur)*

Akif - Yahu, nerede benim gözlüklerim? Kim aldı benim gözlüklerimi?

Ertan - Senin gözlüklerin burada ağabey..

Esin - Yanlış oturdunuz!..

Ertan - Hay Allah! Senin masana oturmuşum ağabey!.. *(Kalkar)*

Akif - *(Kalkar)* Geç yerine Allahını seversen!.. Hadi çabuk!.. *(Yer değiştirirler)*

Ertan - Alışamadık daha!..

Akif - Aceleden işte!..

Esin - Bu kadar çok yer değiştirirlerse elbet masasını bile şaşırır insan!..

Ertan - Suusst!..

Akif - Konuşmayı kesin!.. *(Akif gözlüklerini takar, çalışmaya dalmış görünür. Ertan önüne bir dosya açar, kalemini satırlar üstünde yürüterek, dudak hareketleriyle kelimeleri sayar. Esin, makinede acele bir şeyler yazar.. Müdür ile Server sağdaki odaya girerler. Müdür, odanın ortasında, Server müdürün bir adım gerisinde dururlar. Ellerini arkalarında kavuşturup, bir süre konuşmadan oldukları yerde dönerek, önemli iş gören insanların tavırlarıyla odayı gözden geçirirler.)*

Müdür - Eh!

Server - Hıh!..

Müdür - Şimdilik fena değil!

Server - Daha ne olsun?

Müdür - Tabii, tabii! Elimizden gelen bu..

Server - Tastamam oda! Nesi eksik?

Müdür - Doğru! Evet, doğru! Pekâlâ hazırlatmışsınız, teşekkür ederim..

Server - Rica ederim.. *(Müdür, ara kapıda durur. Odadakilere)*

Müdür - Nasılsınız çocuklar? *(Akif, Ertan, Esin, dalgınlıktan sıyrılır gibi ayağa kalkarlar. Gülümserler)*

Akif - Teşekkür ederiz..

Müdür - Birazdan yeni şefiniz işe başlıyor..

Akif - Çok iyi efendim..

Müdür - Nasıl? Odalar böyle fena olmadı değil mi? *(Akif, Ertan, Esin birbirlerine bakarlar)* Hepiniz rahatça yerleşmişsiniz.

Server - Odalar böyle, fena değil çok iyi oldu!.. Değil mi Akif Bey?

Akif - Evet.. Gerçekten iyi oldu..

Müdür - Hadi bakalım, işiniz çok, biz sizi daha fazla meşgul etmeyelim..

Akif - Sağ olun..

Ertan - Sağ olun..

Müdür - Hadi çalışın, her zaman böyle kendinizi işe vererek çalışın!.. *(Server'e)* Evet, biz gidelim.. *(Tekrar sağdaki odaya dönerler, koridor kapısına ilerledikleri sırada, Müdür durur, Server'e döner.)* Server Bey, Selim Bey'i nasıl buldunuz?

Server - Bakalım, daha anlayacağız..

Müdür - Ee, aklı başında bir gence benziyor..

Server - Öyle ama, memuriyette tecrübesiz..

Müdür - *(Düşünceli)* Neyse.. *(Odadan çıkmak için birer adım atarlar, Müdür tekrar durur.)* Soyadı?.. Ee soyadı bana yabancı gelmiyor?

Server - Kimin?

Müdür - Selim Bey'in..

Server - Neydi?

Müdür - Meriçten!..

Server - *(Düşünceli)* Meriçten? Bana da yabancı değil..

Müdür - *(Telâşlı)* Hatırlayamadınız mı?

Server - Hatırladım ama..

Müdür - İyi ya, doğru hatırladınız! İçişleri bakanının soyadı.. Anlıyorum, şimdi anlıyorum!..

Server - Evet, çok doğru anladınız! Şimdi ben de anlıyorum!..

Müdür - Selim Bey, içişleri bakanının yakını!..

Server - Evet, yakını olmalı..

Müdür - İyi ki hatırladım!.. *(Server'in koluna girer)* Server Bey, odayı bir daha gözden geçirelim. Ona göre gözden geçirelim..

Server - Ne bileyim ben beyefendi? Daha önce bilseydim!..

Müdür - Efendim, tayini de çok acele oldu! Dün akşam geç vakit özel kalemden telefon ettiler, bu sabah işe başlasın dediler.. Bu kadar kısa zamanda da bir şey yapılamaz ki!..

Server - Siz eksik bir şey yapmadınız ki beyefendi..

Müdür - Neyse, yaptım veya yapmadım, odayı bir daha gözden geçirelim!.. *(Oldukları yerde dönerler)* Özel kalemden bu kadar yakından ilgilendiklerine göre... Selim Bey mutlaka içişleri bakanının yeğeni olacak!.. Evet, yeğeni olacak!..

Server - Selim Bey'i çok iyi karşılamadık mı beyefendi?

Müdür - Bir dakika sözümü kesmeyin, beni dinleyin!.. Evet, evet, bu bana özel kalem müdürünün bir oyunu! Bilirsiniz bana düşmandır! Her fırsatta kuyumu kazar! Kimbilir yerime kimi getirtmeyi düşünüyor? Onu henüz anlayamadım ama yerime birini getirtmeyi düşündüğünü biliyorum!.. Elbet bir gün onu da anlarım!.. Kuzum Server Bey, gereken hassasiyeti gösterelim! Bizden bir falso çıkmasın!.. Bir kusurumuz, bir eksiğimiz olmasın!..

Server - Ben.. *(Düşünür)* Selim Bey'e pek öyle müdür yardımcısı gibi davranmadım..

Müdür - Ben de müdür gibi davranmadım ama yok, hayır, evet, şimdi inkâr edip de vakit öldürmeyin! Siz pekâlâ müdür yardımcısı gibi davrandınız!.. Selim Bey gibi, yetişkin, efendi bir kimseyi, evrakını eline verip oda oda dolaştırdınız!..

Server - Beyefendi, çok rica ederim, fakat siz az önce kendisini özlük işlerine göndermediniz mi?

Müdür - Olsun efendim! Ben gönderdim veya göndermedim, orası benim bileceğim iş! Sizin zaten hoşuma gitmeyen tarafınız, ben nasıl davranırsam, kendinizde, bütün arkadaşlara, benim gibi davranmak hakkı görmeniz!.. Olmaz efendim!.. Hem ben ne yaptım? Selim Bey'e odamda, buyurun dedim, kahve ısmarladım! Allah bilir, siz odanıza geldiği zaman ayakta bekletmişsinizdir!..

Server - Fakat Beyefendi..

Müdür - Boş yere kendinizi savunmayın! Az önce ben nasıl bulduğunuzu sorunca, bakalım diye dudak büken, memuriyette tecrübesiz diye Selim Bey'e kusur bulan sizsiniz! Odanıza geldiği zaman da nasıl davrandığınız bu sözlerden belli!.. Şimdi hatalı hareketlerinizi tekrarlamayı bırakın da, kabalığınızı tamir edecek gibi davranın!..

Server - Ben az önce Selim Bey'e kusur bulmak istememiştim beyefendi! Esasen ne kusur bulabilirim ki?.. Çok kibar, çok zeki, çok..

Müdür - Çok!.. Elbette öyle olacak.. Gördünüz mü? İnsanlara kendi kişilikleriyle hak ettikleri gibi davranmak gerekir!.. Selim Bey'in İçişleri Bakanının yakını olması beni ilgilendirmez! Fakat kendi meziyetleri ilgilendirir!..

Server - Daha vakit olmadı ki beyefendi, ilerde Selim Bey'in meziyetlerini nasıl değerlendirdiğimizi gösteririz elbet!..

Müdür - Neyse, odayı bir daha gözden geçirelim lütfen.. Masanın yeri fena değil!.. Fakat bu koltuk ne? Bu koltuk olmadı işte! Bu koltuk Selim Bey'e göre değil!..

Server - Değiştirelim! Döner bir koltuk verelim!..

Müdür - Hem döner, hem de yatar bir koltuk. Bunu daha önce düşünecektiniz!.. İyi ki kendim geldim gördüm..

Server - Hemen değiştirtirim!..

Müdür - Başka? Evet, bir etajer, güzel bir etajer gönderin.. Günay Bey'in etajeri nerede?

Server - Boşta! Onu gönderirim!.. Selim Bey'in misafirleri, ziyaretçileri için, bu sandalyeyi alıp, masasının önüne ayrıca bir sabit koltuk koyarız..

Müdür - Hayır!

Server - Koymayalım mı?

Müdür - Bir koltuk olur mu efendim? Koyun tabii! Bir değil, iki koltuk koyun diyorum! Rica ederim özel kalem müdürünün eline beni Bakana çekiştirecek koz vermeyin!..

Server - Derhal koltuk gönderirim..

Müdür - Başka? Bu odanın başka eksiğini görmüyor musunuz?

Server - Perdeleri iyi işlemez..

Müdür - Niye söylemiyorsunuz efendim? Niye tamir ettirmiyorsunuz?

Server - Söylüyorum beyefendi..

Müdür - Başka?

Server - Radyatörü biraz tıkalıdır..

Müdür - Bravo! Bütün eksikleri birer birer benim mi bulup çıkarmam lâzım?..

Server - Telefonu da değiştirelim..

Müdür - Evet, kenarı kırık..

Server - Ayrıca dışarıya çıkışı yoktur, sadece dahilidir..

Müdür - Peki, hâlâ ne duruyorsunuz Server Bey? Niye bu kadar zaman yaptırmadınız? Yoksa siz de benim düşmanım mısınız?

Server - Beyefendi, bu akşam hepsi tamam olur, merak etmeyin!..

Müdür - Akşama kalmasın efendim, öğle tatilinde hepsi bitsin, tamamlansın! Peki ama, bunları biliyordunuz da niye beklediniz, onu anlamıyorum?..

Server - Beyefendi burası daha önce giden Günay Bey'in odasıydı, biliyorsunuz..

Müdür - Günay Bey istifa edeli bir hafta, hattâ on gün oldu!..

Server - Öğleyin odanın bütün eksikleri tamamlanır, siz bana güvenin..

Müdür - Gelip göreceğim!.. Bu odaya bir dış telefon konulsun ayrıca!.. Bakarsınız İçişleri Bakanı telefon eder, arar..

Server - Tabii koyacağız!..

Müdür - Başka?

Server - Yeni bir sumen, çöp sepeti, bol miktarda kırtasiye malzemesi gönderirim..

Müdür - Peki, çabuk olun!..

Server - Daireye böyle arkadaşlar alınırsa can feda beyefendi! Giden öyle miydi? Bu fakir milletin kesesinden ona ödenen aylığı, paraları düşündükçe yüreğim sızlar, uykularım kaçardı..

Müdür - Neyse, o gitti! Gelen kıymetli bir arkadaş.. Buyurun.. *(Çıkmak üzere bir adım atarlar)* Durun.. *(Gözlerini kısar)* Yüzünün hatları, anlamı, dikkât ettiniz mi içişleri bakanına ne kadar benziyor?..

Server - *(Gözlerini kısar)* Evet, benziyor!..

Müdür - İyice görebiliyor musunuz?

Server - Görüyorum.. Bakan herhalde amcası olacak!..

Müdür - Amcası veya dayısı, hadi ona göre, çabuk olun.. *(Çıkarlar)*

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

HOŞ GELDİNİZ SELİM BEY...

(Sahne aydınlanırken, görünmeyen saat onbiri vurur. Akif, Ertan, Esin, soldaki odada yerlerindedirler. Meral, Esin'in masası önündeki bir sandalyede oturur.)

Ertan - *(Akif'e)* Toto oynadın mı ağabey?

Akif - Bugün ayın 29'u, bende toto oynayacak para nerede?

Esin - Birer kolon oynayalım canım..

Meral - Oynayalım tabii, ay başında hesaplaşırız..

Akif - Kredi açarsanız mesele yok..

Meral - Tabii açarız..

Ertan - Bende kâğıt var, hadi söyleyin.. *(Bekir, koridor kapısından başını uzatır.)*

Bekir - Müdür Bey gelir.. *(Çekilir)*

Ertan - Hay Allah.. *(Toto kâğıdını kaldırır. Meral, ayaklarının ucuna basarak odasına kaçar. Kalanlar işlerine dalmış görünürler. Müdür, Selim'le birlikte sağdaki odanın kapısında görünür.)*

Müdür - *(Selim'e yol verir)* Buyurun..

Selim - *(Müdür'e yol verir)* Rica ederim..

Müdür - Ben rica ediyorum beyefendi, siz henüz misafir sayılırsınız!..

Selim - Siz Müdürsünüz Beyefendi, müsaade edin de ben rica edeyim..

Müdür - Madem öyle arzu ediyorsunuz.. *(Girer. Kapının yan tarafına çekilir)* Buyurun..

Selim - *(Girer)* Rica ederim.. *(Birlikte odanın ortasına doğru ilerlerler)*

Müdür - Odanız burası! Pek size lâyık bir oda değil ama!..

Selim - Yoo, pekâlâ oda! Işıklı, temiz, oldukça da ferah.. *(Meral elinde bir yazı ile Esin'in yanına gelir. Odadakiler, merakla Müdür ile Selim'in konuşmasını izlerler. Arada bir, ara kapıdan Selim'i görmeye çalışırlar. Müdür ile Selim kendilerine doğru döndükçe, işleriyle uğraşıyor görünürler.)*

Müdür - Sevdiniz mi?

Selim - *(Meral ile Esin'i görür)* Sevilmeyecek şeyler mi? *(Esin ile Meral gülüşürler. Selim, Esin, Meral arasındaki bu oyun aşağıdaki sahne boyunca tekrarlanır.)*

Müdür - Mesele yok öyleyse! Bu da masanız! Beğendiniz mi?

Selim - Çoook! Niye beğenmeyeyim?

Müdür - *(Kolunun geniş bir hareketiyle odayı gösterir)* Elimizde olan gördükleriniz işte!.. Size göre değil ama şimdilik idare edersiniz..

Selim - Ederim tabii! Hattâ bana yeter de artar bile.. Siz merak etmeyin..

Müdür - Öyleyse memnun oldum..

Selim - Doğrusunu isterseniz, ben de memnunum.. *(Kısa sessizlik)*

Müdür - Eee, buyurun yerinize geçin, oturun..

Selim - Siz ayaktasınız!..

Müdür - Ben de şöyle masanızın yanında oturur, sizi ziyarete gelmiş olurum..

Selim - O halde buyurun..

Müdür - Teşekkür ederim.. *(Müdür, masanın önündeki sandalyeye, Selim masasının koltuğuna otururlar. Ara kapı, Selim'in tam karşısındadır.)*

Müdür - *(Ellerini oğuşturur)* Eeee, efendim, göreviniz hayırlı uğurlu olsun, hoş geldiniz!.. *(Ayağa kalkar, Selim'e elini uzatır.)*

Selim - *(Ayağa kalkar Müdür'ün elini sıkar)* Hoş bulduk!.. *(Tekrar otururlar. Selim, koltuğunu dener.)*

Müdür - Yeriniz nasıl?

Selim - *(Esin'i görür)* Çok iyi, tam bana göre.. *(Bekir, döner-yatar bir koltukla koridor kapısından girer.)*

Müdür - Bir dakika..

Selim - Hayrola?

Müdür - Koltuğunuzu değiştirecekler.. Müsaade edin.. *(Ayağa kalkarlar. Bekir, yeni koltuğu koyar, eskisini alır. Tekrar otururlar:. Selim, koltuğunu dener. Sağa sola döndürür, öne arkaya eğer. Bu arada Meral'i görür.)*

Müdür - Bu nasıl?

Selim - Doğrusu bunu daha çok sevdim.. *(Bekir iki misafir koltuğu ile girer..)*

Müdür - Müsaadenizle.. *(Kalkar)*

Selim - *(Kalkar)* Niye acele ediyorsunuz beyefendi?

Müdür - Hayır! Bu sandalyeleri değiştirecekler de...

Selim - Evet, değiştirsinler tabii, sizin için hiç de rahat değil.. *(Bekir, Selim'in masası önündeki iki sandalyeyi alır, getirdiği koltukları koyar. Müdür ile Selim tekrar otururlar.)*

Müdür - Efendim..

Selim - Buyurun..

Müdür - Sizin gibi kıymetli bir arkadaşla birlikte çalışacağımızdan çok memnunum!..

Selim - Ben de sizin gibi değerli bir müdürle..

Müdür - *(Keserek)* Teveccüh gösteriyorsunuz..

Selim - Siz de beni pek az tanıdığınız halde iltifat ediyorsunuz!..

Müdür - Biz sizi yabancı tutmuyoruz! Esasen adınız...

Selim - Daha önce duydunuz demek?

Müdür - Duymaz olur muyum?.. Demek istediğim, daha da yakından tanışacağız tabii! Bu sadece bir başlangıç!.. Tabii, esasen, burada bütün arkadaşlar bir aile sayılırız! Bir aile gibiyiz!..

Selim - Öyle anlaşılıyor!..

Müdür - Yani demek istediğim, bir şikâyetiniz, bir sıkıntınız olursa...

Selim - Neden olsun beyefendi?

Müdür - Olur ya efendim, bakarsınız bazı aksilikler, bazı güçlüklerle karşılaşırsınız..

Selim - *(Güvenle)* Ben mi? Yani bana mı güçlük çıkartacaklar?

Müdür - Ne münasebet! Yani, öyle bir şey olursa haber verirsiniz demek istemiştim..

Selim - Özür dilerim!..

Müdür - Neden?

Selim - Afedersiniz ama bu gibi olayları pek yaymasını sevmem, kendim hallederim!..

Müdür - Biliyorum, edersiniz, edebilirsiniz, edebilecek durum-

dasınız, fakat yanlış anlamayın rica ederim, yani burada hepimiz bir aile sayıldığımıza göre aile sırları ailenin içinde kalsın, daireden dışarı çıkmasın demek istemiştim!..

Selim - Benden sır çıkmayacağına söz verebilirim, fakat başka kanaldan duyulursa ona karışmam!..

Müdür - Peki, teşekkür ederim.. *(Kalkar)* Efendim müsaadenizle..

Selim - Müsaade sizin..

Müdür - *(El sıkar)* Göreviniz tekrar hayırlı uğurlu olsun, başarılar..

Selim - Teşekkür ederim.. *(Müdürü kapıya doğru uğurlar)*

Müdür - *(Kapının yanında durur)* Yani dediğim gibi, unutmazsınız değil mi?

Selim - Neyi?

Müdür - Burada hep beraber bir aile olduğumuzu!.. Yani bir sıkıntınız, bir ihtiyacınız olursa, oda mher zaman size açıktır, beklerim!.. Yeter ki olanlar dışarıya, yukarıya aksetmesin!..

Selim - Merak etmeyin!..

Müdür - Teşekkür ederim.. *(Tekrar el sıkar)* Müsaadenizle..

Selim - Buyurun.. *(Birlikte çıkarlar)*

Ertan - *(Akif'e)* Hadi ağabey, Esin, Meral hadi!..

Esin - Ne olacak?

Ertan - Hoş geldin diyelim..

Meral - Hemen mi?

Akif - Bekle azcık, yerine dönsün, yerleşsin!..

Meral - *(Esin'e)* Bugün hiç de üstüme başıma dikkât etmeden giyindim..

Esin - Senin neyin var ayol, asıl ben öyle giyindim!..

Meral - Aynan yanında mı?

Esin - Benim aynamla ne göreceksin ayol? Hadi gel en iyisi tuvalete kadar gidelim gelelim.. *(Çıkarlarken)*

Ertan - Nereye?

Meral - Şimdi geliyoruz? *(Selim odasına döner. Yerine oturacağı sırada Bekir, Selim'in arkasından odaya girer.)*

Bekir - Hoş geldiniz beyim..

Selim - Hoş bulduk Bekir Efendi..

Bekir - Var mıdır herhangi bir emriniz?

Selim - Eksik olma.. Sen de Rumeli'lisin galiba, öyle mi?

Bekir - Nasıl da anladın hemencecik be beyim?

Selim - Anlamam mı? Ben de Rumeli'liyim!..

Bekir - Seni Allah gönderdi be beyim! Var otuz senedir bu dairedeyim, bugüne kadar çıkmadı bir elimden tutan, hep ezildim. Sayenizde belki biraz benim de yüzüm güler!..

Selim - İlâhi Bekir Efendi, benim elimden ne gelir ki?..

Bekir - Gelmez olur mu be beyim?.. Görmedim mi ben nasıl karşıladılar sizi? Artık siz ne derseniz o olur bu dairede..

Selim - Acaba?

Bekir - Bu kadar yıllık tecrübem boşuna mı be beyim? Artık siz de ona göre kumanda edin etrafa!.. *(Esin ile Meral, dönerler.)*

Meral - Biz geldik!..

Ertan - Hadi..

Akif - Bekleyin, Selim Bey yalnız kalsın da öyle..

Ertan - Ağabey, Bekir Efendi var içerde! Bekir Efendi'yi de bekleyecek değiliz ya yani?.. Hadi!.. *(Selim'in kapısını vurur)*

Selim - Buyurun..

Ertan - *(Akif'e)* Geç ağabey! *(Esin ile Meral'e)* Hadi geçin.. *(Sağdaki odaya geçerler. Bekir çıkar)*

Akif - Beyefendi hoşgeldiniz, bendeniz Akif Eğilmez. Redaktörüm..

Selim - *(Akif'in elini sıkar)* Memnun oldum...

Meral - Meral Küçük.. *(El sıkar)*

Esin - Esin Erdem.. *(El sıkar)*

Selim - Çok memnun oldum!..

Ertan - Ben de Ertan Tanyeri ağabey! Raportörüm..

Selim - Memnun oldum kardeşim!.. Ne talih benim için! *(Akif'e)* Ne kadar iyi, *(Ertan'a)* ne kadar içten, *(Esin ile Meral'e bakarak)* birbirinden canayakın arkadaşlar arasına düştüm böyle!..

Akif - Sağ olun!..

Meral - İltifat ediyorsunuz..

Esin - Çok şakacısınız..

Selim - *(Esin'e)* Hayır, çok ciddiyimdir! *(Meral'e)* Gerçek neyse onu söylüyorum!..

Ertan - Eksik olma ağabey..

Selim - Buyurun oturun.. Aksi gibi yerimiz de az!..

Esin - Ne önemi var?

Meral - Biz ayakta dursak da olur..

Selim - Hayır! Hanımlar ayakta dururlarsa olmaz! Siz şöyle, siz de şöyle geçin bakalım.. *(Meral ile Esin'i masanın önündeki koltuklara oturtur. Akif'e kendi yerini gösterir)* Siz de şöyle oturun..

Akif - Aman beyefendi, orası sizin makamınız!

Selim - Aldırmayın!.. *(Akif'i koltuğa doğru hafifçe iter)*

Akif - *(Direterek)* İmkânı yok olmaz!..

Selim - Neden olmuyormuş? Otururlarsanız pekâlâ olur!..

Akif - Makamınızı almış olurum!.. Oturamam!..

Selim - Almazsınız! Alsanız ne olur sanki? Benim için başka makam mı yok!

Akif - Olmaz olur mu? Siz esasen çok daha yükseklere..

Selim - *(Keserek)* Oturun hadi, oturun dedim, oturun!.. *(Akif'i oturtur)* Hah şöyle.. *(Bekir, Ertan, ellerinde birer sandalye ile girerler)* Oldu işte, Ertan kendi sandalyesine oturur, ben de şunu alırım.. *(Bekir Efendi'nin getirdiği sandalyeyi alır, masasının karşısına oturur.)* Yerleştik gitti! Ne var bunda uzatacak?..

Akif - Rahatsız oluyorum vallahi!..

Selim - Hayır olmazsınız! Oldukça rahattır!.. *(Meral'e)* Eee, ne içersiniz Esin Hanım?

Meral - Ben Meral!..

Selim - Evet, gerçekten de merale benziyorsunuz!.. Birdenbire yanıldım!.. Ne içersiniz? *(Karşılık beklemeden)* Ya siz Esin Hanım? Siz de esinlendiriyorsunuz insanı! Akif Bey, Ertan Bey siz? *(Dördü, içelim mi içmeyelim mi diye birbirlerine bakışırlar.)* Peki, madem karar veremiyorsunuz, Bekir Efendi, bize beş çay, bir de kendin içersin, olur altı..

Bekir - Başüstüne.. *(Çıkar)*

Meral - Vallahi çok hoşsunuz!

Esin - Şöyle, hemen neşeli bir hava getirdiniz daireye..

Akif - Sizi görünce gençleştik..

Ertan - Yani, gelişine sevindik ağabey!..

Selim - Ne olmamı bekliyordunuz yani?

Meral - Afedersiniz, içtenliğinizi görünce kendimi tutamadım, birdenbire söyledim kanaatimi..

Selim - İyi ki söylediniz! Asıl hoş olan sizsiniz! Bakın ben de kendimi tutamıyorum, söylüyorum! Affedilecek ne var bunda! *(Gülüşmeler)* Sizler gibi, *(Bakışlarını Akif, Ertan, Esin üzerinde dolaştırarak)* olgun, candan, canayakın arkadaşlar yanında başka türlü olamam ki!..

Ertan - Bravo ağabey!..

Meral - *(Selim'e)* Siz hep böyleyseniz bizim için çok iyi doğrusu.. *(Esin'e)* Değil mi Esin?

Esin - Çok iyi, tabii!..

Selim - Böyleyim elbet! Resmiyete ne lüzum var? Burada hepimiz bir aile sayılırız! *(Akif'e)* Değil mi Akif Bey?

Akif - Evet!..

Selim - Müdür Bey bana öyle söyledi! Ben de sizlere öyle davranıyorum!.. Eee, kuzum burada başka işimiz ne bizim?

Ertan - Bakanlığın aylık bir dergisi var, onu çıkarırız..

Selim - Aylık dergi kolay! Başka?

Akif - Bazı broşürlerimiz olur..

Selim - Broşür dediğiniz ne ki? O da kolay. Başka?

Esin - Yılda bir iki kitap da yayınlarız..

Selim - Hep hepsi o kadar mı? Bu kadroyla günlük gazete bile çıkarsak olur..

Ertan - Olur ağabey ama!..

Esin - Ertan!..

Selim - Ne yani? Dergi gününde çıkmıyor mu?

Akif - Biz çıkması için elimizden geleni yapıyoruz!..

Selim - Eee, peki?

Ertan - Açık söyleyeyim ağabey, gününde çıkması bizim elimizde değil ki! Yukardan bir yazı gelecek derler, bekleriz, gelmez! Sayı baskıya verilir, yeni bir yazı girecek derler, bekletiriz, sayfaları bozarız, sonunda girmez..

Selim - Anlaşıldı.. Bu işleri yoluna koyarız hep beraber..

Esin - İşten de şaka eder gibi konuşuyorsunuz!..

Selim - Bu kadar işi, bundan daha ciddiye almamı mı istiyorsunuz? *(Bekir, elinde çay tablası ile soldaki odanın koridor kapısından geçerken durur, Server koridorda görünür.)*

Server - Nereye o çaylar?..

Bekir - Selim Bey'in odasına..

Server - Misafirleri mi var?

Bekir - Öyle sayılır..

Server - Ben sonra gelirim o halde! *(Döner, soldaki odaya bakar)* Nerede bunlar?

Bekir - Selim Bey'in yanında!..

Server - Misafir dediğin onlar mı? Ben onların çıkmasını mı bekleyeyim istiyorsun? Konuşmasını öğren artık, konuşmasını!.. *(Bekir'i yana iter, koridor kapısından girer, Selim'e)* Hürmetler ederim beyefendi... *(Akif, Ertan, Esin, Meral kalkarlar. Telâşlanırlar.)*

Selim - *(Server'i karşılar)* Hürmetler benden efendim, buyurun.. *(Odadakilere)* Nereye? Otursanıza daha görüşüyorduk..

Akif - Müsaadenizle biz.. *(Bekir, elinde çaylarla girer)*

Selim - *(Keser)* Daha çaylarınızı içmediniz..

Akif - Müsaade ederseniz odamızda içelim..

Selim - Oturun canım, Server Bey'e de bir yer buluruz. Yabancı mıyız? Burada hepimiz bir aile sayılırız!.. *(Server'e)* Siz şöyle benim yerime buyurun.. Bir çay içersiniz elbet..

Server - Ben başka zaman rahatsız edeyim..

Selim - Olmaz! Madem geldiniz kalın.. Oturun şöyle.. *(Bekir'in getirdiği çaylardan birini alır, uzatır)* Buyurun, çayınızı da alın.. *(Akif, Ertan, Esin, Meral, Bekir bu sırada yan odaya geçerler. Server'in çayını verdikten sonra odanın boşaldığını görür.)* Hoppala! O kadar söyledim gene de gittiler! Şu çayları da hep beraber içsek ne olurdu sanki? Peki, oda bize kaldı, nasıl rahat ederseniz öyle oturun!.. *(Server yer değiştirir, misafir koltuklarından birine geçer.)*

Server - Siz de yerinizi alın..

Selim - Peki alayım.. *(Yerine oturur)*

Server - Efendim, hayırlı uğurlu olsun, hoşgeldiniz.. *(Selim ile Server'in konuşmaları devam ederken... Soldaki odada Ertan ara kapıyı kapatır.)*

Ertan - Sıkı çocuk değil mi ağabey? Gözün tuttu mu?

Akif - Öyle görünüyor..

Meral - Çok kibar, çok sıcakkanlı..

Esin - Çok şakacı, çok nazik..

Ertan - Yakışıklı da..

Esin - Orası beni ilgilendirmez!..

Meral - Beni ilgilendirir doğrusu! Karşımda her gün göreceğim insan eciş bücüş olacağına, yakışıklı olsun isterim...

Ertan - Server Bey'i hiç takmadı gördün mü ağabey?..

Meral - Ama bize hiç de, İçişleri Bakanı amcasıymış gibi davranmadı.. *(Telefon çalar)*

Esin - *(Telefonu açar)* Evet, buyurun.. Bir dakika. Meral, nişanlın..

Meral - Amann! Sanki araması şartmış gibi?.. Ver bakalım.. *(Ahizeyi alır)* Evet, merhaba.. *(Gülen yan odanın kapısından girer.)*

Gülen - Nereye kayboldunuz?

Ertan - Selim Bey'e hoş geldiniz dedik..

Gülen - Kime?

Ertan - Yeni şef, adını bilmiyor musun?.. *(Meral telefonu kapatır.)*

Gülen - Nereden bileyim? Çok mu merak ettim sanki?

Esin - Selim Meriçten. İçişleri bakanının yeğeni..

Gülen - *(Omuz silker)* Bana ne?

Meral - Ama hiç de öyle kibirli değil..

Gülen - Niye kibirli olacakmış? Bakan o değil ya. Dayısı..

Ertan - Dayısı değil, amcası!..

Gülen - Amcası olsun! Ne değişir? Bakan o değil demem doğru değil mi yani?..

Akif - Tanırsanız siz de beğenirsiniz.. Efendi çocuk..

Gülen - Olabilir! Ancak işimi bitirebildim. Beş sayfa çeviri yaptım..

Ertan - Peki şimdi akşama kadar ne yapacaksın? İşini bu kadar çabuk bitirmek için acelen ne?

Gülen - Kitap okurum...

Ertan - Beş sayfa çeviri.. Yahu Gülen, yaptığın iş sayfası on liradan olsa eder elli lira... Buradan aldığın aylık 600 lira! Güne böl, eder yirmi lira, dışarda böyle çalışsan ayda en az 1500 alırsın..

Gülen - Ona bakarsan gün geliyor 10 sayfa çeviriyorum.. *(Telefon çalar)*

Esin - *(Telefonu açar)* Buyurun.. Bir dakika baktırayım.. *(Ahizenin ağzını kapatır)* Ertan..

Ertan - Kim?

Esin - Şu doçent...

Ertan - Hay Allah! *(El kol hareketleriyle)* Yok de, yok!.. *(Akif'e)* Ağabey, sen konuş şununla Allahaşkına..

Akif - Olmaz, sen konuş..

Ertan - Ne adam be! Bizim derginin çıkıp çıkmadığını müdür sormuyor, bakan sormuyor, bunun bir yazısı çıkacak, işin yoksa her gün dergi niye gecikti diye meram anlat!.. *(Telefonu alır)* Buyurun hocam... *(Sağdaki odada)*

Server - Efendim, muhalefet, iç çekişmeler bize gitmez! Memleketimizin coğrafi durumu ortada! Dörtbir yanımız düşmanlarla çevrili! Söyleyin lütfen, komşularımızdan hangisine güvenebilirsiniz? *(Selim susar)* Gördünüz mü? Güvenemiyorsunuz! Hakikat maalesef acı! Ruslar, malum, tarihi düşmanımız! Bütün meramları Akdeniz'e inmek! Yunanlılar, o da malum, ezeli düşmanımız! Gözleri büyük Grek İmparatorluğunda! Bulgarlar, biliyorsunuz, kan güderler! Araplar deseniz, kaç defa denemişizdir, bizi çekemezler! Ne zaman fırsat ellerine geçse, arkamızdan vurmuşlardır! Bütün bunları biliyorsunuz elbet..

Selim - Hayır bilmiyorum!..

Server - Hem ne lüzum var efendim muhalefete?! Bugün iş başında çalışkan, yaptığını bilen bir hükümet var! Hayatında bir gün memuriyet yapmamış, devlet hizmetinde bulunmamış birtakım toy gençlerin, gazeteciyim diye hükümete uluorta saldırmaları, doğru mu yani? Düşmanlarımız bunu görmüyorlar mı?

Selim - Siz gençlere söz hakkı tanımıyorsunuz demek beyefendi?..

Server - Efendim bütün gençlere değil tabii! Gençler arasında sizin gibi, iyi yetişmiş gençler de var!..

Selim - Bugünkü hükümet üyelerinin çoğu gençtir!..

Server - Evet, gençtirler! Fakat nasıl genç? Hayatı, toplumsal yapımızı anlamış, hazmetmiş genç..

Selim - Örneğin bizim Bakan..

Server - *(Keserek)* Evet, bizim Bakan öyledir meselâ! Bence daha uzun yıllar siyasi istikbal onun!..

Selim - Bizim Bakan ayrıca, devlet hizmetinde de bulunmamıştır.. Avukattı, biliyorsunuz..

Server - Ne çıkar efendim? Bunlar istisnalar..

Selim - İçişleri Bakanı da gençtir, memuriyet yapmamıştır.. Biliyorsunuz herhalde?..

Server - Aman beyefendi, siz bunları benden çok daha iyi bilirsiniz!.. Benim sözüm sayın İçişleri Bakanımıza, sayın Bakanımıza değil.. *(Telefon çalar)* Sizi arıyorlar..

Selim - Ne çabuk haber aldılar işe başladığımı.. *(Telefonu açar)* Evet.. Buyurun, benim.. Teşekkür ederim.. Şimdilik fena değil.. Ne zaman isterseniz!.. Hay hay, beklerim.. Ben de.. *(Telefonu kapatırken)* Bu telefon da kırık galiba?..

Server - Öğleyin değiştirecekler!.. *(Merakla)* Konuştuğunuz özel kalem müdürüydü yanılmıyorsam?

Selim - Evet..

Server - Çok efendi arkadaştır!.. Geliyor mu? *(Kalkar)*

Selim - Şimdi değil, öğleden sonra uğrayacak..

Server - *(Oturur)* Odanızın bazı eksikleri var ama bu akşama kadar hepsi tamamlanacak..

Selim - Yaa, ben de telefonun kırık olduğunu şimdi gördüm!..

Server - Değişecek beyefendi.. Afedersiniz, hatırımda iken size şunu da söyleyeyim: Sizin dışarda herhalde yarım kalmış işleriniz vardır.. Odanız düzenleninceye kadar birkaç gün onları tamamlasanız..

Selim - Dışarda öyle pek önemli işim yok!

Server - Tabii söylemeye lüzum yok. Siz daireye giriş çıkış saatleriyle bağlı değilsiniz!.. İmza cetveline adınızı koymadık..

Selim - Koyun! Niye koymadınız? Burada bazı memurlara üstünlük mü tanınıyor, demek istiyorsunuz?

Server - Ondan değil beyefendi, nasıl olsa siz de bizim gibi işe boğulacaksınız. Çalışma saatlerinizi kendiniz düzenlersiniz diye düşündük! Emin olun müdür bey, bendeniz, akşam yediden önce ayrılamıyoruz daireden. Pazarlarımızı bile burada geçirdiğimiz çoktur!.. Hattâ, bizim hanım, hep eve geç geldiğimden, pazarları bir yere gidemediğimizden şikâyetçi!.. Ne yaparsınız önce vazife!.. *(Müdür girer)*

Müdür - Efendim, rahatsız etmeyeyim..

Selim - Ne münasebet? Buyurun..

Müdür - Efendim, öğlen oluyor, niyetim, eee, başka bir sözünüz yoksa, öğleyin birlikte çıkalım..

Selim - Kimseye sözüm yok..

Müdür - Çok güzel.. Öğleyin birlikte çıkalım, yemeği birlikte

yiyelim, siz de bizimle birlikte gelirsiniz Server Bey.. *(Yan odada bir gürültü kopar)*

Şaziye - *(Yan odadan)* Aaaa! Buna düpedüz saygısızlık derler! Yooo, ben bu kadarına katlanamam!.. Bir gün yerimden ayrılacak, dişçiye gidecek oldum, masamı yerinden atmışlar! *(Soldaki odaya girer)* Yeter artık! Yeter!..

Akif - *(Karşılar)* Şaziye Hanım..

Ertan - *(Önleyerek)* Sakin olun.. İçerde..

Meral - Yeni şef geldi..

Şaziye - Gelsin efendim! Bana ne! Yooo, yeter artık! Meral Hanım, sizi severim! Gülen Hanım'ı da severim! Ama ben sıkıntılı bir kadınım! Acılı bir kadınım! Üç kişi bir odada çalışamam!..

Akif - Yavaş biraz..

Ertan - İçişleri..

Şaziye - *(Keser)* Çalışamam efendim! Çalışamam!.. Ne bu? Akıllarına estiği zaman akıllarına esen değişikliği yapıyorlar! İçişleriyse içişleri! Ne oluyor içişleriyse? Ben dışardan mı geldim sanki? Sormak yok mu? Etmek yok mu? Bir kere de oturana sorsunlar bakalım; üç kişi bir odada oturur mu, oturmaz mı?

Ertan - İçişleri bakanı, Şaziye Hanım...

Şaziye - *(Keser)* Ne karışır efendim? Ne karışırmış İçişleri Bakanı benim odama? Benim de kocam genel müdürdü!.. Halamın damadı müsteşar! Enistemin kaynı milletvekili.. Ne yani? Her dediklerine boyun eğecek miyim sandılar? Ben gideceğim yeri bilirim!..

Akif - Bir dakika oturun, dinlenin..

Şaziye - Ayyy! Bayılacağım vallahi! Kimseye meram anlatamıyorum.. *(Ara kapı açılır, Müdür, Server görünürler)*

Müdür - Ne oldu Şaziye Hanım? Dişinizi çektirdiniz mi?

Server - Çok mu canınız yandı?

Şaziye - *(Müdür'e)* Ne dişi efendim? *(Server'e)* Ne canımın yanması? Odamın halini görmediniz mi? Masam yerinden atılmış, haberiniz yok mu?

Müdür - Üzüntünüz bu mu?

Server - Gelip niye bana söylemediniz?

Şaziye - Masamı yerinden *(odadakileri gösterir)* bu çocuklar atmış gibi konuşmayın rica ederim!.. Zaten dişçiden geliyorum, âsabım bozuk, sizinle uzun uzun anlaşamam!.. Yalnız şu kadarını bilin ki, masam o durumda kaldıkça çalışamam!..

Müdür - Şaziye Hanım, durumumuzu biliyorsunuz, yerimiz dar!.. Hem içeride henüz misafirimiz sayılan yeni bir arkadaşımız var..

Şaziye - O yüzden mi bunlar oldu yani?.. *(Selim'e doğru bir göz atar)* Ne bileyim ben yeni arkadaşımız olduğunu?.. Hiç değilse benim masamı da ona göre bir yere alsaydınız!..

Server - *(Şaziye'ye)* Sizin masanızı Akif Bey'in masasıyla değiştirsek?.. *(Esin'e)* Esin Hanım, zile basın...

Şaziye - Bulduğunuz çözüm yolu bu mu?

Server - Telefonu da sizin masanıza alırız..

Müdür - Ne yapalım? Yeni binamıza geçinceye kadar böyle biraz sıkışacağız.. *(Şaziye, Akif'in masasından sağdaki odanın nasıl göründüğünü kontrol eder.)*

Şaziye - Peki! Nasıl istiyorsanız öyle yapın!.. Biliyorsunuz ben prensip sahibi bir kadınım! Acılı bir kadınım! Üstelik de dişçiden geliyorum, sinirlerim büsbütün bozuldu... *(Bekir girer)*

Server - Bekir Efendi, Hüseyin'i bul! Öğleyin Şaziye Hanım'la Akif Bey'in masaları yer değiştirecek!.. *(Görünmeyen saat 12'yi vurmaya başlar. Müdür ile Server, sağdaki odaya döner, Selim ile birlikte, birbirlerine odadan çıkmak için yol verirler. Akif, Esin, Meral, Şaziye, Gülen aralarında "Ne iş! Bu defa da yapılan değişiklik bu kadar sürdü" gibilerden dudak büker, işaretleşirler...)*

PERDE

(Ağır ağır kapanır)

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

MAVİ BONCUK KİMDEDİR?

(Birinci bölümden üç ay sonra. Perde açıldığı sırada Esin, Ertan, Şaziye'nin masaları birinci bölümün sonunda kararlaştırılan yerlerindedir. Esin ile Ertan çalışmaya dalmışlardır. Şaziye'nin masası boştur. Şaziye, Selim'in yerine oturmuş, yün örmektedir. Perde açıldıktan sonra kısa bir an sözsüz geçer.)

Şaziye - *(Esner, saatine bakar, ardından saatini kulağına götürür, dinler. Soldaki odaya doğru eğilerek)* Esin Hanım, saatiniz kaç?

Esin - *(Esin saatine acele bir göz atar)* On buçuğa geliyor.. *(Makinede yazısına devam eder.)*

Şaziye - Tam söyleyin, benimkisi geri kalmış galiba...

Esin - *(Bıkkın)* Onu yirmibir geçiyor.

Şaziye - Emin misin?

Esin - Evet. Bu sabah radyo ile ayar ettim.

Şaziye - Allah Allah!

Ertan - *(Esin'e göz kırpar)* Ne oldu Şaziye Hanım?

Şaziye - Tuhaf doğrusu. Benim saatim de onu yirmibir geçiyor.

Ertan - Saatiniz doğru da ondan...

Şaziye - Mesele yok öyleyse. Teşekkür ederim Esin Hanım..

Esin - *(Ertan'a göz kırpar)* Bir şey değil!.. *(Şaziye örgüsüne, Esin ile Ertan çalışmalarına devam ederler. Kısa bir an sözsüz geçer. Bekir, soldaki odanın koridor kapısından görünür.)*

Bekir - Ertan Bey..

Ertan - Söyle?..

Bekir - Affedersin, Müdür Bey seni ister...

Ertan - Ne sıkıntısı varmış gene? *(Esin'e)* Sabahtan beri bu dördüncü...

Esin - Aldırma gidiver..

Ertan - *(Bekir'e)* Peki, geliyorum... *(Bekir, çıkar)*

Ertan - *(Esin'e)* Adamı on dakika yerinde rahat çalışsın bırakmazlar... *(Çıkar. Akif, elinde bir yazı ile yan odanın kapısından girer. Soldaki odadan geçerken Esin ile hafif selâmlaşır. Sağdaki odaya geçer.)*

Şaziye - Buyurun Akif Bey, ne istediniz?

Akif - Bu yazıyı Selim Bey'in imzalaması lâzım.. *(Yazıyı Selim Bey'in masasına bırakacak olur.)*

Şaziye - Hayır hayır. Oraya bırakmayın. Orada çantam var...

Akif - *(Yazının yerini değiştirir)* Şöyle koysam?

Şaziye - Hayır. Oraya da koymayın! Orada yünüm var, görüyorsunuz..

Akif - Peki siz alın..

Şaziye - Benim almama lüzum yok. En iyisi sizde kalsın gene... Selim Bey gelince getirir, imzalatırsınız...

Akif - Peki, öyle olsun.. *(Geri döner)*

Şaziye - *(Yününü örer)* Kusura bakmayın...

Akif - Önemli değil... *(Ertan, elinde bir yazı ile döner)*

Esin - Neymiş Müdür Bey'in istediği?

Ertan - Hiç zırva... *(Elindeki kâğıdı gösterir)* Selim Bey bunu görecek! Çok önemli işler görüyoruz, anlarsın ya!..

Esin - Aldırmaaa!.. *(Yazısına devam eder. Selim'in masasındaki telefon çalar, Şaziye atılırcasına telefonu kapar.)*

Şaziye - Alo! Evet, benim evet, alo kim?.. Anlayamadım?.. *(Soldaki odaya doğru)* Esin Hanım biraz yavaş lütfen. *(Telefona)* Size söylemiyorum, siz sesinizi yükseltin, duyulmuyor! *(Memnun)* Aaaa! Sen misin hayatım? Ayol sen nerelerdesin üç gündür? Aşkolsun yani! Aradan üç gün geçer de hiç insan Şaziye'sini bir defa olsun aramaz mı? Ben senin için bu kadar yırtınayım, sen beni bir defa olsun arama... *(Bekir, elinde bir yazı ile girer. Yazıyı Şaziye'ye uzatır.)* Yaklaş azıcık, yaklaş... *(Elinin tersiyle yaklaşan Bekir'e uzaklaşmasını işaret eder. Bekir'e)* Sırası mı şimdi? *(Telefona)* Nasıl değil? Sırası sırası, tam sırası. Ben o sözü odacıya söyledim. Durmuş, durmuş tam ben seninle konuşurken, büroda başka adam yokmuş gibi bana yazı getiriyor... *(Bekir'e çıkıp gitmesini işaret eder)* Dur, hemen acele etme! Bekle biraz... *(Bekir, bir iki adım geri çekilir, bekler)* Bak nasıl ayarladım, dinle. Önümüzdeki hafta o bana yemeğe gelecek, ben sana gününü söylerim, sen de haberin yokmuş gibi Tülin'ciğimle beraber gelirsin! Tanışırlar. Yahut Tülin bana kapıdan uğrayacak olur, ben de bırakmam. Oldu değil mi? Ne var bunda ayol? Bilirsin ki benim ağzım sıkıdır. Birbirlerini bir görsünler, tamamdır zaten! İkisi de o kadar hoş, o kadar birbirleri için yaratılmışlar ki! Nasıl? Aaaa! Koskoca İçişleri Bakanının yeğeni ayol! Nasıl? Duymuyorum vallahi... *(Esin'e)* Esin Hanım biraz daha yavaş yazamaz mısınız? *(Bekir'e)* Ne bekliyorsun? *(Bekir'e yazıyı karşı odaya götürmesini işaret eder. Telefona)* Bugüne kadar evlenecek yaşının gelmesini bekliyordun ama, artık Tülin'ciğimin evlenecek yaşı da geldi... Anlaştıksa mesele yok. Eeee senden ne haber? Evet, biliyorum. Satıyor musun? Londra'dan getirdiğin kahverengi astragan mı? Aaaa niçin ayol? O sana çok yakışıyordu. Saçlarını da kızıla boyatıyordun, seni çok açıyordu. Tabii şimdi siyaha boyatıyorsun, siyah astraganın daha asorti olur... Mevsimi tabii, satarsan şimdi satarsın. Aaaa söylerim, niye söylemeyeyim? Bütün tanıdıklarıma söylerim... Sen ne kadar istiyorsun? Ne kadar?

(Esin'e) Esin Hanım biraz durur musunuz? Çok önemli bir şey konuşuyorum! *(Telefona)* 14.000 çok ucuz ayol. Ben bile alırdım ama biliyorsun benim astraganım daha yeni sayılır! Sen o işi de bana bırak! Ben astraganını da satarım... *(Odacı Hüseyin soldaki odanın kapısında görünür)*

Hüseyin - Esin Hanım, Server Bey sizi çağırıyor...

Esin - Offf!

Ertan - Al bakalım, sıra bir bende, bir sende...

Esin - Sabahtan beri bu üçüncü vallahi! *(Kalkar, Hüseyin'e)* Peki geliyorum. *(Hüseyin çekilir, Esin çıkar.)*

Şaziye - *(Telefona)* Hele şükür makine gürültüsü kesildi... Peki, sen bana uğrarsın. Yahut dur, en iyisi ben sana uğrayayım... Öyle ise sen bana uğra... Peki ben sana!.. Yok yok, sen bana uğra daha iyi! Ya bu akşam, ya yarın akşam... Peki ben sana uğrayayım... Öyleyse ya sen bana, ya ben sana... Peki ben sana... O halde sen bana... Alo! Alo!.. Aaa kesildi vallahi, Ertan Bey...

Ertan - Efendim!

Şaziye - Görüyor musunuz telefon gene kesildi. Gelsenize bir dakika konuşalım... *(Ertan sağdaki odaya geçer.)* Telefon eden kimdi biliyor musunuz? Eski Londra başkonsolosunun karısı. Ahhh. Nasıl zarif kadındır Yarabbi... Hele bir kızı var, Tülin görseniz ne şeker, ne tatlı şeydir...

Ertan - Görelim abla...

Şaziye - Sana olmaz, sen daha öğrencisin. Ah Tülin'ciğim beni öz teyzesinden çok sever, ben de onu kardeşimin kızından ayırmam. Görseniz nasıl güzel yetiştirdiler, Fransız terbiyesi verdiler, eskiden bale dersi alırdı, şimdi tenis oynuyor. O kadar güzel dans eder, o kadar da güzel giyinir ki... Tülin için bir niyetim var, ama şimdiden söyleyemem!

Ertan - Selim Bey'le mi?

Şaziye - Artık orası sır, söyleyemem! *(Meral, elinde bir dosya ile koridor kapısından sağdaki odaya girer.)*

Meral - Selim Bey dönmedi mi?

Şaziye - Dönmedi. Henüz basımevinde... O dosyayı Selim Bey'e getirdinizse bırakın, ben veririm...

Meral - Soracaklarım vardı...

Şaziye - Bana sorun. Selim Bey gelince ben kendisine sorarım...

Meral - Zahmet etmeyin, Selim Bey gelince uğrar, sorarım... *(Çıkar)*

Şaziye - Lâf! *(Ertan'a)* Selim Bey'le çene çalmak için bahane... Hele şimdi nişanlısından da ayrıldı ya... *(Gülen, soldaki odadan geçerek sağdaki odaya girer. Elinde yabancı dilden iki dergi vardır.)*

Gülen - Selim Bey yok mu?

Ertan - Basımevinde...

Gülen - Biliyorum. On buçukta dönecekti.

Şaziye - Dergileri Selim Bey'e getirdinizse bırakın, gelince ben kendisine veririm.

Gülen - Oda o kadar uzak değil. Teşekkür ederim. *(Geri döner)*

Şaziye - *(Ertan'a)* Bu da öyle! Selim Bey, yanında çalışan biriyle evlenecek değil herhalde!.. *(Gülen soldaki odaya geçtiği sırada, Meral ile Esin koridor kapısından soldaki odaya girerler)*

Meral - *(Esin'e)* Bu kadar canını sıkma Allahaşkına. Senin elinde ne var?

Ertan - *(Soldaki odaya geçer)* Ne oldu? Ne dedi Server Bey?

Gülen - *(Yan odanın kapısında görünür)* Canını sıkacak bir teklifte mi bulundu sana?

Meral - Saat beşten sonra dairede kalmasını istemiş. Yazıları varmış, yazdıracakmış...

Gülen - Ne münasebet, mecbur musun?

Ertan - İte bak! Yazısı varsa versin yaz. Beşe kadar ne bekliyormuş?

Esin - *(Ağlamaklı)* Aksi gibi beşi çeyrek geçe Kızılay'da annemle buluşacaktık. Şimdi annem de merak eder.

Gülen - Söyleseydin...

Şaziye - Nasıl söylesin Gülenciğim? Server Bey kızarsa büsbütün rahat bırakmaz.

Esin - Ne istiyor benden bilmem ki? Ben onun akranı mıyım? Hem evli, hem de neredeyse bana yakın kızı var! *(Ertan'a)* Makinemi de odasına aldıracakmış.

Meral - *(Esin'e)* Offf! Senin işin çok zor vallaha!

Ertan - *(Esin'e)* Sen dairede kalırsan ben de kalırım...

Gülen - Sanki sen dairede kalacaksın da ne olacak?

Şaziye - Anahtar deliğinden Server Bey'in odasını mı gözleyeceksin?

Ertan - Durun siz, bu işi bana bırakın. Ben ona yapacağımı bilirim.

Esin - *(Ümitle)* Ne yapacaksın?

Ertan - Şimdi söyleyemem. Aklıma bir oyun geldi. Bu akşam o hepimizden önce daireden çıkıp gitmezse o zaman! *(Selim'in odasında telefon çalar)*

Ertan - Şaziye Hanım, telefon...

Meral - Herhalde Selim Bey'dir...

Gülen - Evet, gecikecek olursa haber verir!..

Şaziye - Siz yerinizde kalın, ben bakarım. *(Telefona koşar)*

Gülen - Hanım, Selim Bey'e pek sahip çıkmaya başladı...

Ertan - Şimdi de evlendiriyor, haberiniz var mı?

Meral - Kiminle?

Ertan - Tülinciğiyle. Eski Londra başkonsolosunun kızı...

Gülen - Selim Bey, Şaziye Hanım'ın bulduğu bir kızla evlenecek değil herhalde...

Meral - Selim Bey yakından tanımadığı biriyle evlenemez bence de...

Esin - Bence de öyle...

Şaziye - *(Telefona)* Selim Bey şu anda dairede yok. *(Soldaki odadakilere)* Gürültü etmeyin! *(Telefona)* Kim aradı diyeyim efendim? Bir iş içinse bana söyleyin lütfen! *(Ahize elinde söylenir)* Aaaa! Mü-

nasebetsize de bak. *(Telefonu kapatır)* Telefonu yüzüme kapadı! Bu ne küstahlık yani? Burası devlet dairesi. *(Soldaki odaya geçer)*

Ertan - Arayan kadın mıydı abla?

Şaziye - Kadınsa ne olurmuş yani? Kadınsa ne iş için aradığını söylemeyecek mi?

Meral - Ben bildim! Kalın sesli, kendini beğenmiş bir kadın. Geçen gün bana da adını vermedi?

Esin - Evet, odur muhakkak. Her zaman öyle yapar.

Ertan - Selim Bey'in askıntısı desenize şuna.

Şaziye - Her kimse! Münasebetsizin biri. Üstelik de terbiyesiz.

Meral - Selim Bey'den de yüz bulsa bari.

Gülen - Bize ne bundan?

Şaziye - Bize ne bundan, olur mu? Burası devlet dairesi. Biz burada neciyiz yani? İş zamanı bu türlü telefonlarla çalışanları rahatsız etmek terbiyesizlik, arsızlık değil de ne? *(Selim, koridor kapısından sağdaki odaya girer. Elinde derginin basılmış formaları vardır.)*

Selim - Merhaba Şaziye Hanım. Merhaba çocuklar. Nasılsınız? Ne var ne yok?.. *(Odadakilerin birbirine karışan "Merhaba", "Hoşgeldiniz" karşılıkları)*

Ertan - Haberler sende ağabey.

Selim - *(Elindeki formaları Ertan'a verir)* Derginin baskısı bitti. Kapak da bugün basılıyor. Bak bakalım beğenecek misin?

Ertan - Beğenmez miyim ağabey? Aslansın vallaha, ay başından iki gün önce dergi gene hazır. Dört ay içinde şu dairenin işlerini yoluna koydun...

Selim - Biraz da çalışmak lâzım. Başka türlü bütün günü burada nasıl geçireceğiz? *(Şaziye'ye)* Beni arayan oldu mu?

Şaziye - *(Soğuk)* Az önce bir hanım telefon etti.

Selim - Kimmiş o nazik hanım?

Şaziye - Hiç de nazik değil! Telefonu yüzüme kapattı. Siz bilirsiniz herhalde kim olduğunu...

Selim - Kabalık etmiş.

Şaziye - Hattâ terbiyesizlik.

Selim - Neyse, terbiyesizlerle uğraşmayalım. Ben bir dakika şu masanın üzerindeki yazılara göz atayım. *(Masasının üstünden Şaziye'nin çantasını, yününü alır, Şaziye'ye uzatır.)* Buyurun...

Şaziye - Benim sizinle daha başka görüşeceklerim var...

Selim - Ufak tefek işler bitsin, sonra uzun uzun konuşuruz.

Meral - Verdiğiniz dosyayı inceledim...

Gülen - Dergileri taradım, isterseniz bir görün...

Selim - *(Aceleci)* Hay hay. Bana bir dakika müsaade. *(Ara kapıyı kapatır. Telefona yaklaşır. Bir numara çevirir. Sırtı soldaki odaya dönük, yavaş sesle konuşur)* Alo! Merhaba. Az önce beni aramışsın. Başka kim olabilir ki? Vaktim az. Söyle!.. Akşam yediden sonra evdeyim... Akşama görüşürüz. Allahaısmarladık. *(Meral, koridor kapısından girer)*

Meral - Rahatsız ettim galiba?

Selim - Ne münasebet? Sizi bekliyordum. Buyurun, oturun... Verin o elinizdeki dosyayı bana... *(Meral oturur.)* Eeee, nasılsınız bakalım?

Meral - Eh, şöyle böyle!

Selim - Nasıl şöyle böyle? Bir kere bugün çok güzelsiniz. Çok şıksınız, sonra da çekici, zarif...

Meral - *(Okşanmış)* Teşekkür ederim.

Selim - Ne zaman yiyoruz nikâh şekerini?

Meral - Aşkolsun, ben sizi daha dikkâtli bilirdim!

Selim - *(Ellerine bakarak)* Yüzüğünüz ne oldu? Düşürdünüz mü?

Meral - Düşürmedim. Sahibine geri verdim.

Selim - Nişanlınız ne dedi bu işe? İntihara falan kalkmıştır belki de!..

Meral - Umurum mu?

Selim - Yahut kendini içkiye vermiştir?..

Meral - Ne hali varsa görsün. Orasını ben düşünecek değilim.

Selim - Neden?

Meral - Sevmiyordum ki! Ailemin zoru ile nişanlandım.

Selim - Ah, Meral Hanım. İnsana korku veriyorsunuz.

Meral - Niye?

Selim - Sizi seven bir erkek, kendini diri diri ateşe atmış demektir. Evet, siz âşıklarınızı cayır cayır yakarsınız.

Meral - Sevmezsem belki öyle, ama seversem iş değişir.

Selim - Severseniz nasıl olur acaba? Söyleyin bana, hiç sevdiniz mi?

Meral - Seversem sevdiğimi söylemem herhalde. Hareketlerimle belli ederim.

Selim - Meral Hanım!

Meral - Evet!

Selim - Hayır, söylemeyeyim daha iyi.

Meral - Ne biliyorsunuz? Belki de söylersiniz daha iyi olur!

Selim - Hayır, ben de sizin gibiyim. Sevdiğim insanın beni anlamasını beklerim.

Meral - Anlayıp anlamadığını nereden biliyorsunuz?

Selim - *(Yapmacık bir içtenlikle)* Beni anladığını sanmıyorum!

Meral - Belki de anlıyor!

Selim - Anlasa beni ilk gördüğüm günden bugüne kadar böyle üzmezdi! Söyleyin bana! Nişanlınızdan neden ayrıldınız?

Meral - Bilmeniz lâzım!

Selim - Yoksa benim yüzümden mi?

Meral - Onu siz takdir edeceksiniz!

Selim - Yarabbi, ne kötü, ne bencil, ne kalpsiz bir insanım ben! *(Meral'in ellerini kavrar)*

Meral - Ben memnunum. Bırakın ellerimi şimdi! Birisi gelebilir!..

Selim - Peki ne zaman?

Meral - İlerde...

Selim - Yarın akşam desek?

Meral - Bu ne sabırsızlık?

Selim - Dört aydır sabrediyorum, yetmez mi? Hattâ bu akşam derdim ama bu akşam aksi gibi bir askerlik arkadaşımla buluşacağım.

Meral - *(İç çeker)* Peki, yarın akşam olsun. Nerede?

Selim - Evet, nerede? *(Düşünceli)* Dışarısı tehlikeli... Çok tehlikeli... Size evimin adresini versem?

Meral - Korkuyorum.

Selim - Neden?

Meral - Bu yaşıma kadar bekâr bir erkeğin evine gitmedim!

Selim - Tek başıma oturuyorum. Biraz müzik dinleriz, kitaplarımı, fotoğraflarımı karıştırırız.

Meral - Ah siz erkekler! Hep böylesinizdir!

Selim - Ne gibi?

Meral - Biraz müzik dinleyelim dersiniz, sonra da kimbilir neler neler istersiniz?

Selim - Bana olan güveniniz bu mu?

Meral - Peki, gelirim, gelirim ama fazla ileri gitmece yok, ona göre!

Selim - Yarın akşam altıda diyelim, söz mü?

Meral - Söz! *(İç çeker)* Ah beni hiç mukavemetsiz yakaladınız.

Selim - Yarın... *(Şaziye ara kapıyı aralar)*

Şaziye - İşiniz bitti mi?

Selim - Bugünlük bitti... *(Meral'e)* Evet Meral Hanım, gerisine yarın devam ederiz. Unutulan bir şey kaldı mı?

Meral - Kaldı, adres?

Selim - Adresi ben yarına kadar size veririm.

Meral - Müsaadenizle...

Selim - Güle güle...

Şaziye - Oturabilir miyim? *(Gülen yan odadan soldaki odaya geçer. Selim'in odasına yaklaşır.)*

Selim - Bir iki dakika daha... Gülen Hanım'la da işimiz bitsin.

Şaziye - Sizinle konuşacaklarım çok önemli ama, onu bilin... *(Çıkar. Selim yerinden kalkar, Gülen'i karşılar, ara kapıyı kapar.)*

Selim - Buyurun Gülen Hanım...

Gülen - Dergiler...

Selim - *(Keser)* Bırakın şimdi dergileri. Önce oturun şöyle... *(Yer gösterir)*

Gülen - Soracaklarım çok kısa.

Selim - Canım, belki benim sizinle konuşacaklarım çok uzun, oturun hele. Niye böyle yabancı gibi davranıyorsunuz? Buyurun, otürun...

Gülen - *(Oturur)* Mersi.

Selim - Ne içersiniz? Bir kahve?

Gülen - Teşekkür ederim, yemekten önce kahve içmem.

Selim - Öyleyse çay.

Gülen - Çayımı kahvaltıda içerim. Evet, ne konuşacağız?

Selim - Siz acele ettikçe aklım karışıyor! Gördünüz mü, diyeceklerimi unutturdunuz bana!

Gülen - *(Kalkar)* Öyleyse siz hatırlayınca gelirim.

Selim - Durun, hatırlarım yavaş yavaş. Elbiseniz çok şık...

Gülen - *(Oturur)* Diyeceğiniz bu muydu?

Selim - Dahası var, rengini çok iyi seçmişsiniz. Biçimini de tabii.

Gülen - *(Yumuşamaya başlar)* Evet, fena seçmedim galiba. Bu konularla ilgilendiğinizi bilmiyordum. Söyleyeceğiniz neydi?

Selim - Gür saçlarınız var. Uzatıyor musunuz?

Gülen - Uzatıyorum. Anlaşılmıyor mu?

Selim - Hiç düz taramıyorsunuz ki. Hep ensenizde topluyorsunuz, şöyle bir gün düz tarasanız da görsek.

Gülen - Çalışırken böyle daha rahat oluyor. Evet, söyleyeceğinizi bekliyorum.

Selim - Şimdi hatırladım. Tiyatroyu sever misiniz?

Gülen - Severim veya sevmem, bunun işle ilgisi ne?

Selim - Cumartesi gecesi için Yeni Tiyatro'ya iki kişilik bir davetiyem vardı. Size vermek istiyordum.

Gülen - Teşekkür ederim ama davetiyeniz iki kişilik...

Selim - Ne bileyim? Bir yakınınız, bir arkadaşınız, hani yeğeninizle falan gidersiniz diye düşünmüştüm.

Gülen - Benim öyle falanım malanım yok. Sizin vardır. Davetiyenize yazık etmeyin!

Selim - Benim de olsa giderdim, değil mi? Size beraber gidelim derdim ama...

Gülen - Niye demediniz?

Selim - Açıkçası, terslersiniz diye çekindim.

Gülen - Ben o kadar mı aksi bir insanım? Ne tuhaf! Neden herkeste öyle bir kanı uyandırıyorum, anlamıyorum?..

Selim - Ne münasebet? Değilsiniz. Hiç de aksi değilsiniz ya... Nedir ki ben biraz çekingenimdir de!..

Gülen - Ne var bunda çekinecek? Alt tarafı bir tiyatroya davet ediyorsunuz!..

Selim - Şu halde birlikte gideriz. Kabul ettiğiniz için teşekkür ederim.

Gülen - Daha kabul ettiğimi söylemedim.

Selim - Ben öyle anlamıştım. Kabul etmiyor musunuz?

Gülen - Hayır, ediyorum.

Selim - Öyleyse şimdi teşekkür ederim...

Gülen - Ben teşekkür ederim, bilet sizin...

Selim - Cumartesi gecesi nereden alayım sizi?

Gülen - Almanıza lüzum yok. Temsil saatinden on dakika önce tiyatronun önünde buluşuruz.

Selim - Oldu...

Gülen - Evet. *(Şaziye ara kapıdan görünür.)*

Şaziye - İşiniz bitti mi?

Selim - Bugünlük bitti.

Gülen - *(Şaziye'ye)* Buyurun ben çıkıyordum...

Şaziye - *(Gülen'e)* Teşekkür ederim.

Gülen - *(Çıkarken Selim'e)* Bu cumartesiye değil mi?

Selim - Evet. Unutmazsınız sanırım.

Gülen - Hayır, unutmam. *(Çıkar)*

Şaziye - *(Meraklı)* Neymiş o cumartesiye unutmayacağı?

Selim - Hiç! Çevrilecek bir yazı...

Şaziye - Gülen'in elinden gelen de o zaten. Bu sözleri başkası ile konuştuğunuzu duysaydım aranızda bir şey var sanırdım.

Selim - İyi ki başkasıyla konuşurken duymadınız öyleyse, yoksa dillere düşerdik!

Şaziye - Maamafih, Gülen'de de epey değişiklik yok değil hani.

Selim - Ne gibi?

Şaziye - Gülen, eskiden böyle miydi? Doğru dürüst kimseye selâm bile vermezdi. Şimdi bakıyorum, en küçük bir fırsatta odanıza taşınıyor. Hadi hadi, bırakın numarayı?.. Ben tanımaz mıyım erkekleri? Ben sizin ne çapkın olduğunuzu anlamaz olur muyum?

Selim - Herhalde sandığınız kadar doğru anlamıyorsunuz!

Şaziye - Pekâlâ anlıyorum! Siz geldiğinizden beri içerdekilerin üçü de adamakıllı değişti. Gülen dediğim gibi, Meral deseniz siz gelmeden önce sıkıntıdan boğulurdu. Bütün gün ufundan pufundan geçilmezdi, şimdi daireye güle oynaya geliyor, hattâ çalışıyor bile! O küçük Esin'in bile aklından neler geçtiğini şeytan bilir. *(Soldaki oda) (Odacı Bekir, koridor kapısında görünür)*

Bekir - Ertan Bey, Müdür Bey...

Ertan - *(Elindeki kalemi fırlatır)* Off! Bu senin müdüründen! Geliyorum... *(Bekir çekilir, Ertan çıkar) (Sağdaki odada)*

Şaziye - *(Devamla)* Neyse, ben severim çapkın erkekleri. Çapkınlık erkeğin şanındandır. Erkek dediğin biraz çapkın olmalı, sonra da iyi giyinmeli. Biliyor musunuz, benim iyi giyinen erkekte en çok aradığım ne? Kravat, bir de çorap, bugünkü kravatınız çok şık, Fransız mı?

Selim - Hayır, İtalyan.

Şaziye - Ah sizi! İtalyan erkekleri de çok çapkın olur. Benim rahmetli kocam da çok çapkındı.

Selim - İtalyan mıydı?

Şaziye - İtalyan değildi ama, çapkındı! Nedir ki ben hakkından gelirim. Göz açtırmazdım vallahi. Hele bir açsın! Haddine mi?

Selim - Ne yapardınız?

Şaziye - Ben de boş duracak değilim ya! Ben de ona göre davranırdım. Aklı başına gelirdi. Size de benim gibi erkeği çekip çevirecek bir kadın lâzım.

Selim - Nerde bende rahmetli kocanızdaki o talih?

Şaziye - Yooo! Talihiniz var. Var ama harekete geçmiyorsunuz!

Selim - Şaziye Hanımcığım, ne dersiniz? Harekete geçeyim mi?

Şaziye - Derhal! Daha ne duruyorsunuz? Geçmezseniz zaten ben sizi harekete geçireceğim. Kararını verdim ben. Sizi ne yapacağımı biliyorum.

Selim - Ben de bilebilir miyim?

Şaziye - Tabii! Deminden beri sırasıyla söylüyorum işte. Evlendireceğim! Kabul mü?

Selim - İyi ama, kiminle?

Şaziye - Kiminle olduğunu bana bırakın...

Selim - Ben de bilsem olmaz mı?

Şaziye - Birazdan onu da öğreneceksiniz! Önce söyleyin bana, evlenmeyi kabul ettiniz mi?

Selim - Şaziye Hanımcığım, nikâh memuru bile bu soruyu sorarken sizden insaflı davranır. Hiç değilse adama evleneceği kızın adını söyler.

Şaziye - Yooo! Onların hepsi formalite! Siz önce kararınızı verin, sonra nasıl olsa evlenirsiniz. Kararsızlıkla bu iş olmaz! Denize girecek insan, su soğuk mu sıcak mı diye böyle sizin gibi uzun uzun düşünürse, yaz geçer, denize giremez! Onu önceden bilin...

Selim - Peki kabul...

Şaziye - Güzel! Siz kabul ettiniz ama, daha ben kabul etmedim! Şimdi benim de bazı şartlarım var!

Selim - Deminden beri şart öne koşan ben miydim?

Şaziye - Amaaan canım! Siz de her sözden bir tartışma konusu çıkarıyorsunuz. Şimdi boş yere tartışmayın da şartlarımı dinleyin. Önce içerdekileri aklınızdan çıkarın. Üçüne de bundan sonra yüz vermece yok. Siz çalışan bir kızla evlenemezsiniz, bunu bilin!..

Selim - Bugüne kadar ben aksini sanıyordum.

Şaziye - Yanılıyormuşsunuz! Sizin sosyal durumunuzda bir kimse, çalışan bir kızla evlenemez. Siz çalışırsınız, kâfi!..

Selim - Öbür şartlarınız da böyle mi?

Şaziye - Hepsi böyle. Son derece basit! Sadece sorduklarıma doğru cevap vereceksiniz! Şimdi, söyleyin bakalım: Hayatınızdaki o kadın kim?

Selim - Hangi kadın?

Şaziye - Canım siz de biliyorsunuz, ben de biliyorum! Bu sabah siz gelmeden az önce telefon eden kadın?

Selim - Telefonda siz konuşmuşsunuz, ben konuşmadım ki?

Şaziye - Peki, kim olduğunun üzerinde durmuyorum! Sadece şunu söyleyin: O kadınla ilişkiniz ne? Yani ciddi mi? Değil mi?

Selim - Niye telefonda kendisine sormadınız?

Şaziye - Uzatmamak için bunun da üzerinde durmuyorum. Anlaşıldı zaten. Ciddi bir ilişki değil. Yalnız şu soruma cevap verin: Bugüne kadar neden evlenmediniz?

Selim - İlâhi Şaziye Hanımcığım! Bugüne kadar sizden başka benim iyiliğimi düşünen bir dostum mu vardı.

Şaziye - Aileniz? Aileniz bazı kızlar bulmuştur size elbet!

Selim - Şimdi size kırıldım işte! Ben o türlü evlenecek adam mıyım?

Şaziye - Güzel! Peki, sizin evlenmek için aradığınız ne?

Selim - Önce aşk tabii!

Şaziye - Çok güzeeel. Sonra?

Selim - Sonra? Gene aşk!..

Şaziye - Bravo! Şu halde aramızda mesele yok. Sizi evlendirdim gitti.

Selim - Afedersiniz Şaziye Hanımcığım ama, bu işin nasıl olacağını pek anlayamadım. Kimseye âşık değilim ki!

Şaziye - Olacaksınız!

Selim - Ne zaman?

Şaziye - Durun zamanını da söyleyeyim size. Bugün ne? Perşembe! Pazartesi boş musunuz?

Selim - *(Kısaca düşündükten sonra)* Şimdilik boşum.

Şaziye - Çok iyi! Öyleyse pazartesi gecesi bana yemeğe geleceksiniz. Evimde Ankara'nın en güzel kızıyla karşılaşacaksınız! Karşılaşır karşılaşmaz daaa, anladınız ya?

Selim - Anladım, âşık olacağım!

Şaziye - Bravo. Görüyorsunuz ya her şey ne kadar basit! Söz mü?

Selim - Sizi kıracağımı mı sanıyorsunuz Şaziye Hanımcığım!

Şaziye - Teşekkür ederim. Yalnız şunu da söyleyeyim, sonunda beni yarı yolda bırakmak yok, ona göre. Âşık olunca sonuna kadar gideceksiniz!..

Selim - Siz o bakımdan hiç merak etmeyin! *(Soldaki odada) (Ertan elinde küçük bir yazı ile döner)*

Esin - Neymiş bu defa istediği?

Ertan - Ne olacak? Aynı şey, müdür beyin postacılığı artık bana düştü. *(Şaziye, Selim'in odasından çıkarken, Ertan Müdür'ün yanından ilk dönüşünde getirdiği yazıyı da masasından alır. Selim'in odasına girer.)*

Ertan - *(Selim'e)* Ağabey. Müdür Bey bu yazıları görmeni istedi!

Selim - Önce otur bakalım... *(Ertan oturur)* Neymiş onlar?

Ertan - Hiç. Yeni abone istekleri...

Selim - Verirsin birazdan abone servisine, yazarlar. Anlat bakalım, başka ne var ne yok?

Ertan - Hep dert ağabey! Bilmem ki söylesem mi? Esin'in bir sıkıntısı var!

Selim - Hayrola?

Ertan - Kızın Server Bey'le başı dertte. Server Bey'in bir karısı var, kimbilir on beşinde mi, on altısında mı almış, hâlâ bebek gibi! Hem karısını deli gibi kıskanır, hem de böyle etrafına rahat vermez.

Selim - Bu durumda ne yapalım dersin?

Ertan - Senin yapacağın bir şey yok ağabey. Sen telefonunu bir dakika bana bırak, ben yapacağımı biliyorum...

Selim - Peki, ben çıkıyorum. *(Selim, soldaki odaya geçer, ara kapıyı kapatır.)*

Ertan - *(Telefonu açar. Bir numara çevirir. Kelli felli bir tonla)* Alo! Server sen misin? Merhaba. Tanımadın mı beni yoksa? Neyse, senin bugünlerde kusuruna bakılmaz!.. Kötü bir haber duydum da onun için telefon ediyorum!.. Hayır, nakil tayin falan olsa sana söylemem, ben hallederim!.. Karından ayrılıyormuşsun!.. Öyle dediler, aksi gibi bu yakınlarda akşam üstleri ben de karınla hep yalnız karşılaştım!.. Neyse, memnun oldum, aslı yoksa üzerinde durma!.. Bir misafirim geldi, kusura bakma. Sen beni dinle! Anlatma, dinle! Bugünlerde dairede fazla çalışmayı bırak, biraz erken git eve... Sen, ben ne söylüyorsam onu yap... Hadi, bu kadar. Ara beni! Ara, sen ara! Görüşelim, gözlerinden öperim. *(Telefonu kapar, soldaki odaya geçer)*

Ertan - *(Selim'e)* Oldu ağabey, iyice pirelendi... Pot kırarım diye kim olduğumu bile sormadı vallahi...

Esin - Ne oldu?

Ertan - Anlatmaya lüzum yok, birazdan sonucunu görürsünüz... *(Saatine bakar)* Onikiye geliyor. Şimdi sonuç anlaşılır... *(Selim odasına döner. Herkes işine dalmış görünür. Server, koridor kapısından Selim'in odasına girer.)*

Server - *(Selim'e)* Beyefendi, daha çalışıyor musunuz?

Selim - Hayır, işim bitti. Buyurun.

Server - Geçmeyeyim!

Selim - Oturun bir iki dakika. Niye öyle durgunsunuz bugün?

Server - Yorgunluk sadece. Sabahtan beri gelen giden yazılar, telefonlar...

Selim - Yemeği birlikte yiyelim, dinlenirsiniz.

Server - Bugün eve gitsem daha iyi olacak. Vakit kalırsa da uzanırım.

Selim - Ona bir şey diyemem. Yemeğe ne zaman olsa gideriz... *(Server, ara kapıda durur. Esin ile Ertan'ın aralarında bakıştıklarını farkeder.)*

Server - Beyefendi, ne zamandır size açmak istediğim bir mesele vardı, bir türlü vakit olmadı. Biz başlangıçta bu odaları iyi düzenleyemedik galiba!

Selim - Bilmem. Kimsenin bir şikâyeti yok şimdilik!

Server - Olsun düzenleyemedik! Meral Hanım gene bu odada kalacak; Ertan Bey'le Akif Bey'i ayırmayacaktık! *(Akif, Gülen, Meral yan odanın kapısından görünürler.)* Odacılara söyleyelim de, öğleyin Meral ile Ertan'ın masalarını değiştirsinler. Siz ne dersiniz?

Selim - Ben bu konulardan pek anlamam!

Server - Öyleyse değiştirsinler! Değiştirmeleri iyi olur!

Ertan - Beyefendi müsaade ederseniz ona lüzum yok. Nasıl olsa Meral ile benim masalarımız aynı boy, aynı model. Çekmecelerimizi boşaltsak gene sizin dediğiniz olur...

Server - O halde öyle yapın! *(Saat onikiyi vurmaya başlar)* Ha unutuyordum, Esin Hanım!

Esin - Buyurun...

Server - Bu akşam size o yazıyı yazdıramayacağım. Saat beşte çıkabilirsiniz! *(Sağdaki odaya döner. Ertan çekmecelerinden boşalttıklarını kucaklamış, yan odaya geçerken, soldaki odadakileri saran bir sevinç havası içinde...)*

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

AYAĞINIZI DENK ALIN SELİM BEY
ÇAĞRILMAYA BAŞLADINIZ...

(Birinci tablodan iki ay sonra. Sağdaki odada: Şaziye, Müdür, Server. Şaziye, Selim'in yerine oturmuştur. Müdür ile Server misafir koltuklarında otururlar. Üçü de ellerindeki gazetelerden seçim sonuçlarını okurlar. Soldaki odada: Esin ile Meral, masalarında okudukları gazetelerine eğilmişlerdir.)

Server - *(Gazetesini bırakır)* Beyefendi, bizim Bakan kim olur dersiniz?

Müdür - Ortada dolaşan isimler şimdilik fena değil!

Server - Bence en kuvvetli aday Hulûsi Bey. En uygunu da o! Tanır mısınız?

Müdür - *(Yarım ağızla)* Evet...

Şaziye - Hangi Hulûsi Bey?

Server - Bizim Bursalıdır. Bursa Milletvekili, Bursa'da dişçiydi.

Şaziye - Aaa. Nasıl tanımam? Çok iyi tanırım, bakın... *(Ağzını açar, parmağı ile dişini göstererek...)* Alt çenemde bu arkadan üçüncü dişi o kaplamıştı. Çok hoşsohbet adamdır. Eli de çok hafiftir!

Server - Efendim, siz Hulûsi Bey'i dişçi olarak tanıyorsunuz, ben daha taaa çocukluğundan tanırım. Bizim Bursalılar çok tutar Hulûsi'yi! Çalışkan, olgun, hakbilir, hukuk tanır, nasıl anlatayım? Hattâ eli de hafiftir!

Şaziye - Ben dişçiliğinden çok memnunum neme lâzım! Ağzımdaki kaplama şöyle böyle onbeş yılı geçti...

Server - Dişçiliği öyledir ya, devlet adamı olarak da öyledir demek istiyorum. *(Müdür'e)* Bursa'da bizim sokağın başında otururlardı. Ben lisenin beşindeydim o zaman, o ortaokulun birinde. Çok da ele avuca sığmaz bir çocuktu kulakları çınlasın. Ne zaman kapılarının önünden geçsem, rahmetli annesi, Server, evlâdım, sen akıllı uslusundur, bizim Hulûsi'ye göz kulak ol da okuldan falan kaçmasın, derdi. Nurlar içinde yatsın, o da çok iyi, saygıdeğer bir hanımdı.

Şaziye - Ah, o bir şey mi? Ben Bursa'dayken onun nelerini bilirim, nelerini... Ama neyse, madem Bakan olacak, şimdi söylemeyeyim. Bizim Bakan olursa, bakalım beni görünce neler hatırlayacak?

Müdür - Hulûsi Bey bizim Bakan olursa, ben kendi adıma memnun olurum şüphesiz. İnşallah da olur. Yalnız bana kalırsa bizim bakanlıkta Muhittin Bey'in şansı daha kuvvetli. *(Server'e)* Tanır mısınız?

Server - Hangi Muhittin Bey?

Müdür - Kayserilidir. Kayseri'de geniş toprak sahibi bir ailenin damadıdır ayrıca.

Şaziye - Aaaa! Bizim Muhittin Bey mi? O da seçildi mi? Buna

çok sevindim işte. O Muhittin Bey'in evlendiği geniş toprak sahibi ailenin kızı, benim halamın kızının sınıf arkadaşıdır. Bugün telefon edeyim de tebrik edeyim bari...

Müdür - Muhakkak edin!

Server - Efendim, Muhittin Bey de iyidir. Ben kendilerini uzaktan tanırım, gerçi! Fakat hep övgüsünü işittim. Esasen maksat, vatana memlekete hizmet! Tek vatana, memlekete hizmet etsin de ister Hulûsi Bey olsun, ister Muhittin Bey!

Müdür - Muhittin Bey olursa eder, muhakkak eder!

Server - Siz yakından tanırsınız herhalde?..

Müdür - Tanımaz mıyım? Yedeksubay'da altı ay beraberdik. Alttaki yatakta ben yatardım, üstteki yatakta o yatardı. O kadar yakındık yani...

Şaziye - Yatakhanede sizin yeriniz pek iyi sayılmazmış yani. Doğrusu ben erkek değilim, askerlik yapmadım ya, yataklı vagonda bile alttaki yatakta yatmam!

Müdür - Muhittin de yatamazdı! Hem sıkıntılıydı, hem de kapalı bir yere girdi mi hemen terlerdi. Benim arkadaşlıklarımda fedakârlık esastır. Üstteki yatak bana düşmüştü, ben yerimi kendim verdim. Neme lâzım temiz çocuktu, öyle rahatsız edici huyları... Neyse afedersiniz, yalnız arada bir hafif horladığı olurdu, onu da yanındaki dürterdi, bana zararı dokunmazdı.

Server - Ona bakarsanız hangimiz uyurken horlamayız beyefendi?.. *(Soldaki odada, Şaziye'nin masasında telefon çalar.)*

Meral - Şaziye Hanım, telefon!

Şaziye - Geliyorum... *(Koşarak soldaki odaya geçer.)*

Server - Bakalım bizim eski Bakan muhalefette ne yapacak?

Müdür - Eh, hiç değilse, o seçildi! İnşallah öncekiler gibi o da iktidarda iken yaptıklarına muhalefete geçince çatmaya kalkmaz!

Server - İçişleri Bakanı onu da yapamaz ya beyefendi, çünkü seçilmedi!.. *(Gülüşürler)*

Müdür - Maamafih bizim Bakanın pek öyle büyük hataları oldu denemez...

Server - Olmasına oldu! Oldu ya, neyse şimdi üstünde durmayalım. Ne de olsa gençti, tecrübesizdi, duygularına kapılırdı... Artık arkasından söylemek bize yakışmaz.

Müdür - Bilirsiniz ben de sevmem gidenin arkasından konuşmasını. Yalnız genel müdürlerin atanmasında çok yanıldı. Bir sürü yalan yanlış öğütlere kapıldı. Neyse, Muhittin Bey bunların hepsini düzeltir.

Server - Yahut da Hulûsi Bey! İçişleri Bakanı'nın hataları öyle mi beyefendi? İçişleri Bakanı ne kadar boş gezen yakını, hısım akrabası varsa, devlet dairelerine doldurdu. Çok muhteris adamdı, çoook! Bana kalırsa seçimleri kaybedince hırsından yataklara düşmüştür.

Müdür - Selim Bey gelse ne olduğunu anlardık. Ne dersiniz, bugün gelmeyecek galiba?..

Server - Eh, amcasını teselliye koşmuşsa... *(Gülüşürler)*

Müdür - Efendim, Selim Bey hoş çocuk, hoş çocuk ama...

Server - Hoş değil... Sinsi! Sinsi!..

Müdür - Evet, biraz sinsi denebilir...

Server - Hem sinsi, hem de küstah. Amcasına güvenerek bu dairede çok işler karıştırdı...

Müdür - Ben farkındaydım! Önleyebilirdim ya, siz, kendisine fazla yakınlık gösterdiniz!..

Server - Ben Selim'in şımarıklıklarına sizin hatırınız için göz yumdum beyefendi! Siz kendisini az mı korudunuz?

Müdür - Hayır hayır, bu dairede benim gözümde herkes eşit, herkesi eşit derece korumak benim görevim. Sizin Selim Bey'i ayrıca koruduğum hakkında yanlış bir kanaatiniz varsa, bundan sonra Selim Bey'e de eşit muamele edin.

Server - Merak etmeyin, bundan sonra ederim! *(Gülen girer. Saçlarını düz taramıştır. Elindeki çevirileri Selim Bey'in masasına bırakacağı sırada...)*

Server - *(Gülen'e)* Çeviriler mi?

Gülen - Evet...

Server - Bana getirin.

Gülen - Bugüne kadar Selim Bey'e teslim etmemi istiyordunuz?

Server - Bugüne kadar öyleydi, bugün değişti. Bundan sonra bana getirirsiniz!

Gülen - Alın öyle ise.

Server - Şimdi kalsın, biraz sonra odama getirirsiniz...

Gülen - Ben mi?

Server - Evet, siz!..

Gülen - Siz o hoşlandığınız ayak hizmetlerini bana gördüremezsiniz: *(Seslenir)* Bekir Efendi!.. *(Bekir, koridorun kapısından girer)*

Bekir - Buyur!

Gülen - Al bunları! *(Kâğıtları uzatır, Server'i işaretle)* Beyefendi'nin masasına götür... *(Çıkar) (Bekir, çıkar)*

Server - Bir şey söyleyecektim ama tuttum kendimi...

Müdür - İyi ettiniz. Sinirlidir. Nenize lâzım? O da bir şey söylerdi. Siz bir şey söylerdiniz, ben araya girmek zorunda kalırdım, falan filan... Daha iyi, daha iyi, söylemediğiniz daha iyi!..

Server - Dışarda birkaç kelime yabancı dil bilene avuç dolusu para verirlerse, devlet dairelerinde çalışanlara da böyle söz geçiremeyiz işte!

Müdür - Rica ederim, rica ederim... Bu konunun üzerinde durmayalım. Eeee, kalkalım mı? *(Kalkarlar)*

Server - Bir teklifim vardı...

Müdür - Nedir?

Server - İçeriki oda fazla sıkışık! *(Ara kapıya yakın dururlar. İlk defa görüyorlarmış gibi oldukları yerde dönerek bulundukları odayı incelerler. Ara kapıdan boyunlarını uzatarak, soldaki odaya girer, göz atarlar. Tekrar bulundukları odayı incelerler.)*

Müdür - Evet, fazla sıkışık!

Server - *(Sağdaki odada)* Bu oda da oldukça ferah.

Müdür - Evet, oldukça!

Server - Şaziye Hanım'ın masasını buraya alsak?..

Müdür - Çok iyi düşündünüz. Çok iyi...

Server - Akif'in masasını şimdilik Şaziye Hanım'ın yerine alırız...

Müdür - Evet, şimdilik çok yerinde olur...

Server - İlerde daha iyi bir çare buluruz!

Müdür - Siz bu işleri çok iyi bilirsiniz. Nasıl isterseniz öyle yapın...

Server - Öyleyse işi bana bırakın... *(Seslenir)* Bekir Efendi!..

Bekir - *(Girer)* Buyur!

Server - Sen benimle gel. *(Kabara kabara)* Esin Hanım!

Esin - *(Ayakta)* Efendim?

Server - Selim Bey gelince söyleyin, gelsin beni görsün... *(Şaziye, Meral, Esin'in şaşkın bakışları arasında Müdür, Server çıkarlar. Bekir, sıngın bir tavırla onları izler.)*

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

KADINLAR KARA GÜN DOSTUDURLAR

(İkinci tablodan iki gün sonra. Sağdaki odada: Selim, Şaziye. Soldaki odada: Esin, Meral, Akif.)

Şaziye - Siz hata ettiniz Selim Bey. Büyük hata ettiniz! Tülin'e âşık olurum dediniz bana, ama olmadınız.

Selim - Olamazdım Şaziye Hanım!

Şaziye - Neden? Tülin o gece pekâlâ hoşlanmıştı sizden. Sizin için küçük bir hamle kâfiydi!..

Selim - Olamazdım, çünkü size gelmeden önce başkasına âşık oldum!

Şaziye - Hadi hadi. Ben bilmez miyim sizi? Siz kolay kolay yakayı kaptırmazsınız!

Selim - Öyleydim. Bu işler hep şakaydı, oyundu benim için. Bu sefer kaptırdım!

Şaziye - Kime?

Selim - Belki de yakında öğrenirsiniz!

Şaziye - Öyleyse hata etmişsiniz! Bakın, siz Tülin'e âşık olmadınız ama, Tülin'in babası üç gün önceki seçimlerde senatör oldu...

Selim - Görürseniz benim tarafımdan tebrik edin.

Şaziye - Ederim. O kolay. Oysaki iki ay önce durum büsbütün aksineydi. Tülin nihayet emekli bir başkonsolosun kızıydı o zaman, siz ise koskoca İçişleri Bakanı'nın yeğeniydiniz.

Selim - Ben mi? Hayırdır inşallah! Hangi İçişleri Bakanı'nın?

Şaziye - Meriçten'in. Meriçten sizin amcanız olmuyor mu?

Selim - Bu da nereden çıktı? Kim uydurdu bu yalanı?

Şaziye - Aaaa! Nasıl olur? Biz sizi işe başladığınız günden beri İçişleri Bakanı'nın yeğeni biliyorduk!

Selim - Ben hiç kimseye kendimi böyle tanıtmadım!

Şaziye - Bir de tanıtmanız mı lâzımdı? Soyadınız, duyanlara kâfiydi işte...

Selim - Soyadım bir rastlantı sadece! Benim babam Trakyalı, kendi halinde bir çiftçi. Hayatında bir gün olsun nutuk atmamıştır!

Şaziye - Şaka etmiyorsunuz ya?

Selim - Hayır, etmiyorum. Çok şükür amcam yok, babamdan memnunum, kimseden hakkında kötü bir söz işitmedim. *(Bekir, elinde sabit bir masa koltuğu ile çekine çekine içeri girer.)*

Bekir - Selim Bey, çok afedersin!

Selim - Ne oldu?

Bekir - Nasıl diyeyim? Dilim varmaz vallaha! Emir kuluyuz biz be Selim Beyciğim...

Selim - De, açık açık, ne olacak o koltuk?

Bekir - Server Bey gönderdi, getirdim! Senin koltuğunla değiştireyim der. O gönderdi, ben getirmedim, onu bilesin...

Selim - Canın sağ olsun, al değiştir. *(Kalkar koltuğunu Bekir'e verir. Bekir'in getirdiği koltuğu alır.)*

Şaziye - Neden icabetmiş bu değişiklik? *(Selim'e)* Dün telefonunuzu aldılar, bugün koltuğunuzu, ne oluyor yani?

Selim - Önemli değil. Hepsi kendilerinin olsun!.. *(Bekir, koltuğu alırken sendeler. Bekir'e)* Neyin var senin?

Bekir - Yok bir şeyim üstünüze afiyet.

Selim - Titriyorsun, hasta mısın?

Bekir - Üstünüze afiyet iki gündür keyifsizim biraz...

Selim - Nasıl keyifsizsin?

Bekir - İhtiyarlık be Selim Beyciğim! Her tarafımı ağrılar kapladı. Allah seni inandırsın, her tarafım sızlar...

Selim - Niye dinlenmiyorsun?

Bekir - Nasıl dinleneyim be beyim? Kıştan çıkarken böyleydim geçen sene de! Bütün ağrılarım debreşmişti. Gittim bizim doktora. Eksik olmasın on gün dinlen dedi. Te Allah seni inandırsın ağzımı açıp söylemedim korkudan kimseye bir kelime! Bir gün gelmesem alır Server Bey elimden kahveciliği! *(Ertan girer)*

Şaziye - Bu defa doktora gitmedin mi?

Bekir - Ne gideyim be Şaziye Hanımcığım? Geçen seneki reçetesi hâlâ durur üstümde. *(Cüzdanından eski bir reçete çıkarır, Selim'e uzatır.)* Te burada...

Selim - Yaptırmadın mı bunları?

Bekir - Birini yaptırdım, hamdolsun biraz şifa verdi. İkisini deneyemedim...

Selim - Ne tutuyor bunların üçü?

Bekir - Ayıptır söylemesi, 46 lira, çok be beyim bizim gibi fakirler için. Zaman zaman aspirin alırım, idare ederim çok şükür!

Selim - Peki bırak bende kalsın bu reçete...

Şaziye - Aaaa! Olmaz, hepimiz az çok katılalım!

Ertan - Ağabey, sen o işi bana bırak. Ben toplayayım parayı, reçeteyi yaptırayım. *(Bekir'e)* Hey gidi arslan Bekir Efendi, hastasın demek? Hadi sen merak etme!

Bekir - Allah razı olsun hepinizden. *(Çıkar) (Hüseyin koridor kapısından görünür.)*

Hüseyin - Selim Bey, Server Bey bir dakika sizi görmek istiyor.

Selim - Beni mi?

Hüseyin - Evet, sizi...

Selim - Beş dakika önce yanındaydım, bir yanlışın olmasın?..

Hüseyin - Hayır, adınızla söyledi...

Selim - Peki, geliyorum... *(Hüseyin çekilir. Selim kalkar. Çıkarken...)* Merak ettim. Bakalım zoru neymiş?.. *(Çıkar) (Gülen, Meral, Esin ara kapıya doğru ilerler, Selim'in gidişini izlerler.)*

Ertan - Bir defa çağrılmaya başladı ya, sonu kesilmez artık.

Gülen - Selim Bey'in koltuğu ne oldu?

Şaziye - Değiştirdiler...

Ertan - Neyse, boş lâfı bırakalım. Esin çık iki buçuk lira, Bekir Efendi'nin ilâçlarını yaptıracağız. *(Esin, Ertan'ın istediği parayı verir.) (Meral'e)* Meral, beş lira da sen bayıl!.. Gülen, sen ne veriyorsun?

Gülen - Bir dakika... *(Odasına döner. Meral masasının başında çantasını karıştırırken...)*

Akif - Ben de...

Ertan - Ağabey, sen bırak. Sen zaten batmışsın, bir daha sefere verirsin!

Gülen - *(Geri döner)* On lira versem olur mu?

Ertan - Bilirim erkek kızsındır! *(On lirayı alır)*

Meral - Beş de benden istemiştin...

Ertan - *(Beş lirayı alır. Şaziye'ye)* Abla sen?

Şaziye - Kaç lira oldu?

Ertan - Onyedi buçuk...

Şaziye - Oniki buçuk da benden al. *(Para çıkarır)*

Ertan - Abla, beş lira da benim için borç ver, olsun otuz beş, ay başında şıppadak öderim...

Şaziye - *(Gülerek)* Al hadi... *(Selim döner. Konuşmadan yerine oturur. Kısa bir an sessiz geçer. Hepsinin canı sıkkındır.)*

Ertan - *(Durgunlaşan havayı bozmaya çalışarak)* Ağabey, 35 lira hazır.

Selim - *(Canı sıkılmıştır. Ağır ağır)* Peki, on bir lira da ben veriyorum... Al. *(Ertan, parayı alır. Kısa bir an sessiz geçer.)*

Ertan - Hay Allah kahretsin bu herifleri be! Hiçbirimizde keyif bırakmadılar!

Gülen - *(Selim'e)* Neymiş?

Selim - Hiç...

Meral - İyi ama ne dedi?

Selim - Canı beş dakikada bir beni görmek istiyor galiba!

Şaziye - Kapatın bu tatsız konuyu.

Ertan - Tatsız ya! Hepimizin canı sıkıldı işte. *(Birden coşar)* Üzülme be şeker ağabeyciğim! Vallahi bugüne kadar hep içimden geldi öpemedim seni! Müsaade et de bir öpeyim?.. *(Selim'i yanaklarından öper)* Hadi boş ver! *(Selim'in sırtını yumruklar. Odadakiler hafif gülümserler. Gene de tam neşelenemezler.)*

Meral - Yazık ayol! *(Selim'i göstererek)* Bu kadar tatlı bir insana da bu yapılır mı ama?.. *(Coşar)* Ben de öpmek istiyorum Selim Bey'i! Aklınızdan kötü bir şey geçmez herhalde!.. *(Odadakilerin görmeyeceği şekilde Selim'e göz kırpar, sağ yanağından öper.)* Hadi siz, canınızı sıkmayın bu işlere. Benim de çok canım sıkıldı ama ne önemi var? Biz böyle dost, arkadaş yakın olduktan sonra?.. *(Odadakilere)* Değil mi çocuklar? *(Selim'i sol yanağından öper.)* Hadi, aldırmayın artık.

Selim - Teşekkür ederim.

Ertan - Öyle! Aferin Meral.

Akif - Evet, hayatta en önemli olan dostluk, yakınlık...

Şaziye - Çok doğru! Bari bende bir öpeyim Selim Bey'i. Benim için de aklınızdan kötü bir şey geçmez elbet. *(Öper)* Üzülmeyin Selim Bey. Kimse olmasa bile ben varım. Sizin ne kadar yakın dostunuzum biliyorsunuz!..

Selim - Biliyorum!

Gülen - Afedersiniz, ben belki de başınıza gelenlere ne kadar sıkıldığımı anlatamadım!

Esin - Benim de çok canım sıkıldı doğrusu. Ben de anlatamadım.

Ertan - Hadi artık bırakın sıkıntıyı! Ağabeyin daha fazla başını ağrıtmayalım... Hadi, herkes yerine... *(Gülen, Akif, Ertan, Esin soldaki odaya geçerler. Şaziye koridor kapısından çıkar. Ertan ara kapıyı kapar. Meral, koridor kapısından çıkacakken geri döner.)*

Meral - *(Koridor kapısından gelen giden olup olmadığına baktıktan sonra)* Bu akşam evde misin?

Selim - Daha bilmiyorum!

Meral - Bu akşam sözümüz yoktu ama, evde olursan, gelirim.

Selim - Elbet olurum...

Meral - Biliyor musun, bugünlerde canım seni hiç yalnız bırakmak istemiyor. *(Kapıya bir göz atar)* Tatlım, şekerim benim!..

Selim - Coşma Allahaşkına!

Meral - Biliyor musun? Aramızda öyle aşk, maşk yok ama seni çocuğummuşsun gibi seviyorum.

Selim - Ben seni sevmiyor muyum?

Meral - Seviyorsun belki ama az! Neyse, böylesi daha tatlı, öyle aşk falan olunca sonunda ayrılması güç oluyor! *(Kapıya bir göz atar)* Hadi, bu akşam beş buçukta beni bekle! Plâklarını, fotoğraflarını hazırla. Ah seni!.. *(Fırlayarak koridor kapısından kaçar.)*

Gülen - *(Ara kapıdan girer)* Rahatsız etmez miyim?

Selim - Ne münasebet? Buyurun. *(Yer gösterir)*

Gülen - Sizinle uğraşmalarına çok canım sıkıldı. Ben öyle herkesin içinde taşkın hareketleri sevmem.

Selim - Biliyorum.

Gülen - Bu akşam ne yapıyorsunuz?

Selim - Herhalde evdeyim.

Gülen - Eviniz nerede?

Selim - Kavaklıdere'de.

Gülen - Yerini bilmiyorum da. Yalnız mı oturuyorsunuz?

Selim - Büklüm Sokak'ta! Evet, yalnız oturuyorum. Bir gün size buyurun demek isterdim ama...

Gülen - Tabii çekindiniz!.. *(Güler)*

Selim - Evet.

Gülen - Ne var bunda? Sizinle tiyatroya, sinemaya, hattâ yemeğe geliyorum da, evinize niye gelmeyeyim? Arkadaş değil miyiz?

Selim - Ne yazık ki sadece o kadar!

Gülen - Böylesi daha iyi. Ben bir insana, iyice tanımadan duygularımla bağlanamam. Bugüne kadar birbirimizi tanımamız fena mı oldu?

Selim - Hayır, aksine! Size çok yaklaştım.

Gülen - Ben de. Herhalde bu türlü başlayan yakınlıkların temeli daha sağlam olur...

Selim - Saçlarınız böyle çok güzel.

Gülen - Görüyorsunuz ya, çoktandır ensemde toplamıyorum!

Selim - Evet, bu akşam? Nasıl yapalım bu akşam?

Gülen - Siz karar verin.

Selim - Demin unutmuştum, kızkardeşimle eniştem uğrayacaklardı bana. Onları nasıl atlatsam acaba?

Gülen - Atlatmayın! Yarın akşam olsun öyleyse. Sizi bundan sonra yalnız bırakamam!

Selim - Yarın akşam evime gelirsiniz. Kitaplarımı görürsünüz, size kendi elimle yemek hazırlarım. Gelir misiniz?

Gülen - Memnun olurum.

Selim - O halde yarın. *(Şaziye, koridor kapısından girer.)*

Gülen - *(Kalkar)* Kabul. *(Çıkar)*

Şaziye - Nedir o yarın olan? Çeviri değil bu sefer herhalde?

Selim - Hayır, bir kitap. Gülen Hanım'a bir kitap verecektim de...

Şaziye - Neyse! Gülen'e ne verseniz değer! Hanım kızdır. Nasılsınız şimdi?

Selim - Çok iyi!

Şaziye - *(Yününü örmeye başlar)* Selim Bey, en çok hangi rengi seversiniz?

Selim - Niye sordunuz?

Şaziye - Söyleyin! Siz söylemeden nedenini söyleyemem.

Selim - Her rengi severim. Yerine göre.

Şaziye - Biliyorum. Sarışınları, esmerleri! Ah sizi! Ama söyleyin, hangi rengi seversiniz? Bu sefer soruşumun sebebi başka?

Selim - Herhalde beni evlendirmeyeceksiniz?

Şaziye - Hadi söyleyin: Size bir kazak öreceğim! Hadi söyleyin de zevkinize göre olsun...

Selim - Çok teşekkür ederim, sizin zevkinize güvenim var. Rengini size bırakıyorum.

Şaziye - Mesele yok öyleyse. *(Esin, ara kapıdan girer. Kapıyı açık bırakır.)*

Esin - *(Selim'e)* Afedersiniz imzalanacak eski bir yazı vardı.

Selim - Buyurun. *(İmzalarken)* Esin'in süveteri de çok şık değil mi Şaziye Hanım?

Şaziye - Evet. O da becerikli kızdır.

Esin - Sahi beğendiniz mi? Kendim ördüm.

Selim - Şaziye Hanım'ın ördüklerini hep örerken görüyorum, sizinkileri sırtınızda! Siz ne zaman beceriyorsunuz bu işleri?

Esin - Akşamları işte. Başka yapacak bir işim yok ki...

Selim - Eskiden kızkardeşlerim bana da örerlerdi. Şimdi evlendiler. Ancak kocalarına, çocuklarına örmeyi yetiştiriyorlar. Artık boşladılar beni. Ama eksik olmasın Şaziye Hanımcığım var.

Esin - Ne olur, bana da müsaade edin, ben de bir kazak öreyim size, ufak bir hatıram olur. *(Hüseyin, koridor kapısından görünür.)*

Şaziye - Ne geldin gene?

Hüseyin - Selim Bey, Server Bey sizinle görüşecekmiş...

Selim - *(Keyifli)* Buyursun.

Hüseyin - Sizin gelmenizi söyledi.

Selim - Git, ayağı ağrıyormuş, gelemiyormuş de. *(Hüseyin, kararsız kalır. Bu sırada soldaki odadakiler, Ertan, Gülen ara kapıya yaklaşırlar.)*

Şaziye - Duymadın mı?

Hüseyin - Duydum...

Selim - Sen görevini yerine getirdin, hadi bekleme öyleyse. *(Hüseyin, çıkar.)*

Gülen - İyi yaptınız! Bundan sonra bir daha çağırtamaz sizi!

Meral - Nedir bu sizinle uğraşmalarının sebebi? Anlayamıyorum vallahi!

Esin - Münasebetsizlik işte!

Ertan - Bugüne kadar sana kuyruk sallamalarının sebebi, çalışkanlığına değildi ağabey, soyadınaydı!..

Selim - Yanılmışlar!

Şaziye - Evet, eski İçişleri Bakanı'yla hiçbir akrabalığı yokmuş Selim Bey'in. Soyadı sadece bir benzerlikmiş!

Gülen - Olmadığı daha iyi.

Ertan - Pes be! Desene ağabey, şu odanın kapısına bir Bakan şapkası assak, bunlar geçerken selâm verecekler!

Meral - Çok eğlenceli işte!

Selim - Ben sadece eski özel kalem müdürünü tanıyordum. Bu daireye girmemi o teklif etti. Bilmem ki ne yapmalı? Bu daireden ayrılsam mı?

Ertan - Bizi bırakıp gidecek misin ağabey? Sensiz bu daire çekilir mi?

Meral - Çekilmez vallahi... Bence bir gün çekilmez.

Selim - Ne yapayım? Kalıp da her gün bu adamlarla çekişeyim mi?

Gülen - Ayrılıp da onları mı sevindireceksiniz?

Şaziye - Onların da istedikleri sizin ayrılmanız! Şunu bilin ki, değerli adam istemezler aralarında. Yerlerinden korkarlar. Sizin bu dairede dostlarınız onlar mı?

Selim - Değil elbet. Dostlarım burada, yanımda, yakınımda... Nedir ki, üç gündür önüme tek yazı geldiği yok.

Akif - Aldırmayın!

Gülen - Bu dairede dostlarınız yeter size.

Meral - Bir arada hep beraber eskisi gibi çalışmaya devam ederiz!

Ertan - Anlaşıldı! Ağabey, şimdi hep birlikte karar veriyoruz: Ayrılmaca yok. Onlar ne yaparsa yapsın, sen gene bizim ağabeyimiz,

dostumuz, yakınımız olarak kalacaksın! Hepimiz ayrı ayrı senin kıymetini biliriz.

Meral - Bravo!

Esin - Yaşa Ertan!

Şaziye - Bu sözlere diyecek yok işte! *(Hepsini bir sevinç sarar. Hüseyin, koridor kapısından girer.)*

Hüseyin - *(Arkasından gelen Bekir'e)* Hadi be, moruk, yürü!

Bekir - Görmez misin be halimi? Hastayım, ayakta duramam!

Hüseyin - Madem öyle, kahveciliği de bırak!

Bekir - Al be, gözün varsa o da senin olsun!

Şaziye - Ne oluyor?

Gülen - *(Hüseyin'e)* Ne gürültü ediyorsun?

Hüseyin - Masalar değişecek!.. *(Akif'ten başka odadakilerin hepsi bu sözü alaya alırlar. "Oooo! Maaşallah, maaşallah!..", "Değişmeli ya, değişmeli", "Oturup da çalışacak değiliz ya, köşekapmaca oynayacağız!", "Canımız sıkılıyordu zaten!" konuşmaları arasında, gülüşürler.)*

Akif - Oğlum, masalar iki gün önce değişti!..

Hüseyin - Server Bey'in emri!..

Ertan - Peki, bırak sen Bekir Efendi'yi! Yardım istiyorsan gel ben edeyim! Söyle nasıl olacak?

Hüseyin - Bu odaya bakmak Bekir Efendi'nin işi!..

Ertan - İstiyorsan, sen de karışma! Biz hep beraber değiştiririz. Söyle nasıl olacak?..

Hüseyin - Selim Bey'in masası, Akif Bey'in masası ile yer değiştirecek!..

Akif - *(Selim'e)* Vallahi yüzünüze bakamıyorum...

Selim - Artık ciddiye almıyoruz bu işleri!..

Ertan - Hadi çocuklar, hep beraber... *(Selim'in masasını kavrar. Ertan, Selim, Meral, Gülen, Esin, Şaziye hep birlikte masayı kaldırırlarken...)* Haydi, hoooop!..

PERDE

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

SELİM BEY KIZAKTA...

(İkinci bölümden kırkbeş gün sonra. Haziran'ın ilk günü. Sağdaki odada: Şaziye, Akif. Şaziye, ayakta, masasını, dosya dolabını karıştırır. Bir dosya aramaktadır. Masasının üstünde telefonu açıktır. Yeni başladığı bir örgüyü, yumağını koltuğa bırakmıştır. Akif borçlarını hesaplar. Soldaki odada: Selim, Esin. Meral, henüz gelmemiştir. Selim kitap okur, Esin bir dergiyi karıştırır.)

Şaziye - Yok, yok, yok, yok! Bulamıyorum işte! Kimbilir nerede bıraktılar? Şimdi benden istiyorlar. Uffff.... Deli olacağım, deli! *(Aramasına devam eder)*

Akif - 300 kira, 156 Server Bey'e, 80 bakkala, 17 Bekir Efendi'ye, 10 Ertan'a, 10 Esin Hanım'a, 40 Şaziye Hanım'a... *(Düşünceli)* Evet kırk! Şaziye Hanım, ben bu ay sizden kırk lira aldım, değil mi?

Şaziye - Offf. Benim burada başım dertte, siz de kalkmış bana hesaplarınızı soruyorsunuz! Bakın bakalım Konya Dosyası sizde mi? *(Akif, masasının üstündeki dosyaları karıştırır.)* Evet, 40 lira aldınız...

Akif - Ben de öyle hatırlıyorum!

Şaziye - Çıkmıyor mu?

Akif - Çıkıştırmaya çalışacağım!

Şaziye - Paramı değil, dosyayı soruyorum! Sizde olmalı. Ben her tarafı aradım.

Akif - *(Dosyalarını aranır)* Benim elime hiç geçmedi. Yok!

Şaziye - Karışmıştır bir tarafa belki! Çekmecelerinize bakın.

Akif - *(Çekmeceleri karıştırır)* Yok.

Şaziye - Sizde yok, bende yok, nerede bu dosya? Uçtu mu? Aksi gibi Müdür Bey de acele istiyor. *(Telefona)* Beyefendi, arıyorum. Önümde yok. Herhalde muamelede olacak. Siz telefonunuzu kapatın. Ben araştırıyorum, bulunca hemen getiririm. *(Telefonu kapatır, Akif'e)* Doğru dürüst yardım etsenize bana canım...

Akif - Belki Ertan'dadır!

Şaziye - İyi hatırladınız! Ondadır. *(Seslenir)* Ertan! *(Soldaki odaya geçer)* Ertan!

Ertan - *(Yan kapıdan)* Söyle abla?

Şaziye - Konya Dosyası'nı versene!

Ertan - Ne arasın bende Konya Dosyası?

Şaziye - Sen almamış mıydın?

Ertan - Ne zaman?

Şaziye - Allah Allah! Kim aldı peki? Sen meraklısındır, bütün dosyaları karıştırırsın! Masanda kalmış olmasın? Bir bak bakalım?

Ertan - Baksam da nafile. *(Çekilir)*

Şaziye - Esin Hanım, bırakın dergi karıştırmayı da siz de bir bakın masanıza...

Esin - Bende tek dosya yok!

Şaziye - Canım, itiraz etmeyin de bir bakın işte...

Ertan - *(Girer)* Bende değil.

Esin - *(Aradıktan sonra)* Bende de değil.

Şaziye - Ne yapacağımı şaşırdım vallahi... Kimseden en küçük bir yardım görmüyorum! Aksi gibi Konya milletvekilleri de müdürün odasında. Dosya acele lâzım!

Ertan - Hep beraber bir arayalım abla... *(Selim ilgilenir. Hep beraber, soldaki kapıya geçerler. Şaziye, Akif, Ertan masaları, dolapları karıştırırlar.)*

Şaziye - Alan dosyaları zamanında getirmiyor ki... Ben bir başıma nasıl uğraşayım bu kadar karışıklıkla?

Selim - Ertan, Şaziye Hanım'ın masasındaki şu turuncu dosyaya bir baksana...

Ertan - Hangisine ağabey?

Selim - Şu alttan ikinciye... *(Ertan, söylenen dosyayı çeker, bir göz atar.)*

Ertan - Tamam, bu! *(Şaziye'ye)* Abla, arama, bulundu!

Şaziye - Ver şunu. Kim karıştırmış onu benim dosyalarımın arasına? *(Çıkar)*

Ertan - Şimdi ablayı Konya milletvekillerine açıklamalarda bulunurken dinlemeli. *(Akif'e)* Hesaplar tutuyor mu?

Akif - Nerede? Maaştan elime bir kuruş kalmadığını bir yana bırak, borçları kapatamıyorum!

Ertan - Maaşa bağlanmakla bu iş yürümeyecek ağabey. Sen bu hafta hiç değilse totoda bir oniki tuttur. O da olmazsa bir piyango bileti al!

Akif - Ah o bilet. Her ay alırken çıkacak diye ümitleniyorum. Çekiliş gününe kadar hesap kitap, derken tam piyangonun çekileceği gün, ne oluyorsa oluyor, o ümit yok oluyor içimde... Ertesi gün gazetede numarayı bile aramak gelmiyor gönlümden! Davam da öyle yüzüstü kaldı! Ne taraftan tutsan berbat işte... *(İç çeker)* Offf, offffff.

Ertan - Server Bey'e borcun bitti mi?

Akif - Bu ay gene 156 lira ödüyorum. Yüzü taksit, elli altısı faiz...

Ertan - Vay anam vay!

Selim - Ne faizi o?

Akif - Kapatın Allahınızı severseniz!..

Ertan - Dur yahu, ağabey de öğrensin. Belki paraya ihtiyacı olur! *(Selim'e)* Ağabey, para lâzım olursa Server Bey'den al! Yüzde yedi ile veriyor.

Selim - Yüzde yedi çok değil!

Ertan - Yüzde yedi ama ayda yüzde yedi! Server Bey'in yılı otuz gün. Akif Bey 500 lira için beş ayda 245 lira ödüyor...

Selim - Sahi mi?

Ertan - Elbet de sahi! Sen iste, sana da verir! Bak o zaman aranız nasıl düzelir!..

Akif - Mutemet herhalde gelmiştir. Ben aylığımı almaya gidiyorum.

Ertan - Beraber gidelim! Gözlükleri, gözlükleri yerleştir masanın üstüne şöyle. *(Akif, masanın üstüne gözlüklerini bırakır)* Hadi şimdi gidelim... *(Selim'e göz kırpar)* Herkes anlasın ki çalışıyoruz, değil mi ağabey!.. Sen gelmiyor musun?

Selim - Biraz sonra giderim. *(Akif, Ertan çıkarlar. Selim masasına döner. Esin'in masasındaki telefon çalar.)*

Esin - *(Telefonu açar)* Efendim... Peki, geliyorum... *(Meral girer)*

Meral - Merhaba...

Esin - *(Çıkarken)* Merhaba!

Meral - Nereye?

Esin - Server Bey çağırdı, gidiyorum... *(İç çeker)* Ufff. *(Çıkar)*

Selim - *(Meral'e)* Merhaba, nasılsınız?

Meral - *(Yan odaya bakar)* Gülen de yerinde yok! Sizi yalnız gördüğüm iyi oldu.

Selim - Hayrola?

Meral - Daireden ayrılıyorum!

Selim - Neden?

Meral - Evleniyorum!

Selim - Hiç söylememiştin bana?

Meral - Çok ani oldu! Kararsızdım, dün akşam nişanlandım! Gücenmedin ya bana?

Selim - Ne var bunda gücenecek? Zaten birbirimize verilmiş bir sözümüz yoktu...

Meral - Kiminle evleneceğimi merak etmiyor musun?

Selim - Etmez olur muyum?

Meral - Çok eski bir çocukluk arkadaşım. Liseden sonra okumadı. Şimdi bir kundura mağazası var. İşi çok iyi. O hep benimle evlenmek isterdi. Ben pek beğenmezdim. Bu dairelerde itilip kakılmaktan bıktım artık. Evlenince çalışmayacağım.

Selim - Mutluluklar dilerim.

Meral - Bizimkisi pek kısa sürdü, ama iyiydi! Seninle tatlı bir üç ay geçirdim, hiç unutmayacağım!

Selim - Ben de...

Meral - Kimbilir belki gene ilerde... *(Koridorda birinin yaklaştığını duyarak sözünü değiştirir.)* Ne okuyorsunuz?

Selim - Roman! Yapacak başka işim yok ki... *(Esin son derece üzgün bir yüzle odaya girer. Masasına doğru ilerler. Kısa bir süre hareketsiz kalır. Yerine geçer. Masasına kapanır. Sarsıla sarsıla ağlamaya başlar.)*

Selim - *(Esin'e yaklaşır)* Esin Hanım, ne oldu? Neyiniz var?

Meral - Gene mi canını sıktı? *(Ertan, elinde maaşı, soldaki odanın koridor kapısından, Gülen yan odadan girerler. Akif, önce odasına girer. Sonra soldaki odadakilere katılır.)*

Esin - Hiç!.. Hiç!..

Ertan - Ne oldu?

Meral - Server Bey'in yanındaydı...

Gülen - Esinciğim, neyin var?

Ertan - Gene mi bu it?

Esin - *(Toparlanmaya çalışır)* Hiç, hiçbir şeyim yok! Sinirlendim biraz, afedersiniz...

Gülen - Sen cesur kızsındır. Hadi topla kendini! Söyle, ne oldu?

Ertan - Bana açık açık söyle. Ne oldu?

Esin - *(Tekrar sinirleri boşanır)* Ne istiyor daha? Bu kadar çalışıyorum. Her gün işimdeyim. Bir de... *(Hıçkırır)*

Selim - Bir kabalık mı etti sana?

Esin - Hayır... *(İçini çeke çeke hıçkırıklarını tutar)* Seviyesiz işte! Ne olacak? Adi adam!..

Ertan - Söylesene, sarkıntılık mı etti?

Esin - Offff! Nedir bu benim çilem? Sormayın, sormayın daha iyi.

Gülen - Saklamasana bizden?

Meral - Gel de bu dairede çalış!..

Esin - Çirkin çirkin hareketler işte!.. Biraz sinirlerim bozuldu, geçti! Ne yapabilir bana? Ne gelir elinden?.. *(İçin için ağlar.)*

Ertan - Vallahi dayak ister bu herif! *(Selim'e)* Ağabey, sen dağıtamadın bunun çenelerini ama, ben dağıtacağım. *(Esin'e)* Sana sataştı ha? Ben bunu koridorlarda kovalaya kovalaya dövmezsem o zaman! Çok değil, daha beş ayım kaldı! Sen sus Esin, sus hadi... *(Meral, Selim, Gülen'in odasına geçerler. Akif Bey yerine döner. İkisini yalnız bırakırlar.)* Geçti mi şimdi sinirin? *(İkisi de yalnız kaldıklarını farkederler.)*

Esin - Geçti! Şimdi daha iyiyim...

Ertan - Esinciğim, şunun şurasında fakülteyi bitirmeye beş ayım kaldı. Bu yıl da takıntısız geçeceğim, göreceksin!

Esin - Geçeceksin tabii...

Ertan - Sonra... *(Yutkunur)* Evlenir misin benimle? Bugüne kadar söylemedim, belki güvenemezsin bana diye... *(Esin'in elini tutar)* Ben seni...

Esin - Biliyorum!

Ertan - O kadar işte! Dana da aptal aptal söyletme beni!..

Esin - Anladım! Ben de...

Ertan - Hadi git yıka yüzünü!..

Esin - İstemez. Boya yok ki yüzümde, aksın!

Ertan - Öyleyse git aylığını al! Ben aldım... Oyalanırsın!..

Esin - Peki... *(Çıkar) (Ertan, kısa bir süre odada yalnız kalır. Aylığını sayar, içinden bir miktar para ayırır. Server, koridor kapısından soldaki odaya girer. Odaya bir göz atar. Selim'in masasından okuduğu kitabı alır, kapağına bakar. Ertan, yerinden ayrılmadan Server'in hareketlerini izler.)*

Server - Selim Bey roman mı okuyor?

Ertan - *(Kızgın)* Bilmiyorum!

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

SELİM BEY'İ ANCAK HIZIR KURTARIR...

(Birinci tablo'nun ertesi günü. Sahne aydınlandığı sırada saat dokuzu vurmaktadır. Selim'in masası soldaki odadan çıkarılmış, kalan masalar oyunun başlangıcındaki düzeni almıştır. Esin, masasının başında işine başlamaya hazırlanır. Akif masasında yerini almış, kolluklarını geçirir. Bekir, soldaki odadan koridora çıkmak üzeredir.)

Esin - Bekir Efendi, bana bir çay yap kuzum!

Bekir - Te şimdi... *(Çıkar) (Şaziye sağdaki odaya girer. Akif'i gülümseyerek selâmlar.)*

Şaziye - Günaydın!

Akif - Günaydın! *(Şaziye masasına doğru döner, birden parlar.)*

Şaziye - Aaaa... Benim masam nerede? *(Seslenir)* Bekir Efendi!..

Ertan - *(Kapıdan)* Bekir Efendi!

Bekir - *(Geri döner)* Buyur...

Ertan - Masam nerede?

Şaziye - Ben, benim masamı soruyorum! Bana cevap ver!

Ertan - *(Şaziye'ye)* Abla, senin masam benim yerimde... *(Selim, koridor kapısından girer. Olanları izler.)*

Şaziye - *(Öfkeli, yan odaya ilerler)* Ne münasebet? Niçin senin yerinde oluyormuş? Bu ne saygısızlık!.. *(Yan odaya geçer)*

Ertan - Ya beni masan? *(Sağdaki odaya geçer. Şaziye'nin masasının eski yerinde durur)* Hay Allah kahretsin, burada...

Şaziye - *(Geri döner)* Artık bu kadarı rezalet!..

Ertan - *(Geri döner)* Rezalet değil, kepazelik!..

Selim - *(Sakin)* Bekir Efendi, benim masam nerede?

Şaziye - *(İlgilenir)* Bu sizin masanız değil mi?

Ertan - O masa Meral'in masası. *(Gülen, yan kapıdan görünür)*

Şaziye - Selim Bey'in masası nerede?

Ertan - Ne oldu?

Bekir - Aldılar!

Selim - Peki, çekmecelerimdeki kitaplarım, notlarım? *(Bekir, Meral'in masası üzerindeki bir paketi gösterir.)*

Bekir - Te burada!..

Şaziye - Bu artık büsbütün rezalet!

Ertan - Büsbütün kepazelik! Haydutluk!..

Selim - Çekmecelerim kilitliydi! Anahtarı da bende!..

Gülen - Nasıl açarlar sizden habersiz çekmecelerinizi?

Bekir - Açtılar be beyim! Anahtarla açtılar...

Akif - Server Bey'de her masanın bir yedek anahtarı var..

Ertan - Pes!

Şaziye - Saldırganlık bu kadar olur yani! Yakında adamın üstünü başını da karıştırmaya başlayacaklar!

Gülen - Yaptıkları da o...

Esin - Ne mal olduklarını yeni mi anladınız?

Selim - Peki, büyütmeyin. Hadi git sen Bekir Efendi, çaylarını, kahvelerini yap. *(Bekir çıkar)*

Akif - Evet, en iyisi büyütmemek! Geçer bunların hepsi, geçer...

Bekir - *(Döner)* Server Bey gelir.

Ertan - Marifetini ölçmeye geliyor! Hadi, kızdığımı açığa vurmayayım da sevinmesin! *(Yanlışlıkla eski odasına doğru yürür)*

Şaziye - Sıkıldığımı belli etmeyeyim de şaşırsın kalsın... *(Yanlışlıkla eski odasına doğru yürür)*

Selim - Nereye?

Ertan - Beynim döndü, be ağabey. *(Geri döner)*

Şaziye - Artık şaşırdım vallahi! *(Geri döner. Ertan sağdaki, Şaziye yandaki odaya geçerler. Server girer, soldaki odanın ortasında durur.)*

Server - Günaydın!

Akif, Şaziye, Ertan - *(Birlikte)* Günaydın.

Server - Odanın düzeni böyle fena olmadı değil mi? Yerlerinizden memnun musunuz?

Şaziye - Çok iyi olmuş, teşekkürler!

Ertan - Daha iyisi can sağlığı!

Server - Bir süre böyle oturun da, daha iyi bir hal çaresi aklımıza gelirse onu da yaparız! *(Selim'e)* Selim Bey, siz bizden ayrılıyormuşsunuz dediler?

Selim - Eksik olmayın. Diyen demiş, siz de neyim var, neyim yok toplayıp paketlemişsiniz!

Server - Ayrılacaksanız bir an önce ayrılmak sizin için iyi olur.

Selim - Ayrılmazsam?

Server - İşinize son verilecek. Burada işten çıkarılırsanız, başka yerde iş bulamazsınız!

Selim - Hatırlattığınıza teşekkür ederim! Niye ayaktasınız! Buyursanıza! Sizinle iki ay var doğru dürüst görüşmedik... *(Esin, usulca yan odaya geçer. Ertan ve Şaziye ara kapıları kapatırlar. Akif ile Ertan soldaki odada konuşulanları kapıya kulak vererek dinlerler.)*

Server - Söyleyeceğim bu kadardı! Başka sözüm kalmadı! *(Koridor kapısına ilerler) (Selim, birden Server'in önüne geçer. Koridor kapısını kapatır. Server'i yakasından kavrar.)*

Selim - Benim kaldı! Otur şöyle! *(Server'i Esin'in masasına doğru iter. Bir sandalyeye oturtur.)* Hık mık edeyim dersen kimse alamaz seni elimden, onu bil!

Server - Fiilen tecavüz ediyorsunuz!

Selim - Ya ne ediyorum sandın?

Server - Bu hareketinizin hesabını verirsiniz!

Selim - Veririm! Hem de seve seve! Hele sen hesap soracak cesareti göster de!..

Server - Soracağım!

Selim - Kes! Önce sen şimdi bana hesap ver! Ben bu daireye girerken sana sordum mu? *(Server susar)*

Server - Sormadın!

Selim - Çıkarken de sormam! Söyle, sen mi işime son verecek-sin benim?

Server - Bakanlık verecek!

Selim - Neden? Devamsız mıyım? Bilgisiz miyim? Tembel miyim? Beceriksiz miyim?

Server - Burada hiçbir iş görmeden oturuyorsunuz.

Selim - İş verdiniz de yapmadım mı? İki aydır önüme tek yazı göndermediniz!

Server - *(Ürkek)* İş vermek için sizi çağırttım, gelmediniz! Çağırtılınca gelmediğinize göre gelip iş isteseydiniz...

Selim - İki ay öncesine kadar odama her gün en az iki defa kendin gelirdin! Sebep? Senin beni niye çağırttığını da biliyorum ben! İki ay önce niye geldiğini de... Bütün ömrünce eşik yalamışsın! Beni ayağına getirtmekle gittiklerini mi ödeteceksin! *(Sarsar)* Masam nerede?

Server - Masanız alındı!

Selim - Neden?

Server - Roman okumak için Meral Hanım'ın masası size yeter! Devletten hiçbir iş yapmadan para alıyorsunuz...

Selim - O sensin! Zavallı, çaresiz, geçim sıkıntısı çeken memurlara yüzde yedi diye yüzde yüzü aşan faizle para verirsin! Hayatını namusu ile kazanan himayesiz kadın memurlara sarkıntılık eder, saldırırsın! Aldığım aylığı hak etmeme bile bile mani olur, görevini kötüye kullanırsın! İşlerin yürüyüp yürümediği umurunda mı senin? Çekip gitmediğime kuduruyorsun! Söyle, şimdi bu durumda hak etmeden devletten para alan kim?

Server - Ben yirmibeş yıllık devlet memuruyum!

Selim - Yirmibeş yıldır marifetin ne? Herkesi canından bezdirmek! Her sabah buraya dinlenmiş, istekli, güleryüzlü çalışmaya gelenlerde, eline kalem alacak heves bırakmamak! Burayı cehenneme çevirip zebanilik taslamak!.. Anladın mı şimdi kim olduğunu? Hadi, defol!

Server - Sinirlisiniz! Sırası gelince görüşürüz...

Selim - Şimdi benim söyleyecek sözüm kalmadı sana! Hadi, bundan sonra benimle ilgili işlere burnunu karıştırdığını duymayayım! *(Server çıkar. Ara kapılar açılır. Ertan, Şaziye, Gülen, Esin, Akif soldaki odaya girerler.)*

Şaziye - Ağzınız, diliniz varolsun!

Ertan - Yaşa ağabey! İyi benzettin herifi! Bir tokatlamadığın kaldı!

Esin - Oh! Ferahladım. Yüreğime soğuk sular serpildi.

Gülen - Hak etmişti!

Selim - Artık bu daireden ayrılsam da yüreğim yanmaz!

Şaziye - Aaaaa! Neden?

Esin - Niçin?

Ertan - Niye?

Selim - Bırakın, üstüme düşmeyin hiç! Boşuna bir didişme ile günlerimi geçiremem!

Ertan - Ne yapabilirler sana ağabey? Bütün yapacaklarını yaptılar!

Selim - Onlar bir şey yapamaz ama ben de bir şey yapamıyorum! Bir işe yaramıyorum! Bu boşluk tadını kaçırıyor yaşayışımın. Huzurum kalmadı...

Gülen - Haklısınız!

Şaziye - Neden? Pekâlâ okuyorsunuz işte!

Selim - Ben buradan aldığım kadar parayı ne yapsam kazanırım! Yüzünü görmek istemiyorum artık bu adamların...

Akif - Doğru. Selim Bey'in durumunda olsak hangimiz çekeriz bu kahrı? Selim Bey'in burada huzura kavuşması için en azından Hızır lâzım.

Ertan - Ağabey, bu kadar yıl basında çalışmışsın, dünya kadar kitap çevirmişsin, yok mu senin bu adamların hakkından gelecek bir tanıdığın?

Selim - Var!

Şaziye - Kim?

Selim - Güleceğim geliyor...

Ertan - Yoksa yeni İçişleri Bakanı sahiden akraban mı ağabey?

Selim - Akrabamdan da yakın! Yıllarca aynı gazetede beraber çalıştık. Çok yakın dostum...

Şaziye - Daha ne duruyorsunuz?.. İçerdekilerden biri yedeksu-

bayda horultularını dinlediği, öbürü, mahallede dadılık ettiği iki milletvekili, bizim Bakan olacak diye ne ümitlere kapıldılar! Çok şükür ikisinin de mecliste adı geçmiyor...

Selim - Gidip de ne diyeyim yıllarca kendimle eşit bildiğim arkadaşıma? Bakan oldu diye beni dairede eziyorlar, yardım et mi diyeyim? Gülünç olurum!

Şaziye - Ne münasebet? Ne diye!..

Selim - *(Keserek)* En iyisi kendime yararlı olabileceğim yeni bir iş bulmak. Bundan sonra günümü bomboş, tatsız tuzsuz geçirmiş bir adam olarak kalamam! İç sıkıntısı ile akşamları dönemem evime! Gülen, dostlarımıza kararımızı açalım mı? Müsaade ediyor musun?

Gülen - Sen bilirsin!

Selim - Bir ay içinde evleniyoruz Gülen'le.

Şaziye - Ah! Sahi mi? Ne kadar sevindim bu işe! İkinizi de ne kadar severim, bilemezsiniz! Candan tebrikler... *(Gülen'i öper, Selim'i öper)*

Ertan - Yaşayın ikiniz de. *(Selim'in sırtına hafif bir yumruk indirir. Gülen'in elini sıkar.)*

Akif - *(Gülen'in, Selim'in ellerini sıkar)* Çok çok tebrikler.

Esin - Ay, gözlerim yaşaracak! Ne kadar güzel karar vermişsiniz... *(Gülen'i öper, Selim'in elini sıkar)*

Ertan - Esin, biz de söyleyelim mi?

Esin - *(Gülerek)* Senin ağzında bakla ıslanmaz ki zaten!

Şaziye - Ay, siz de mi? Bu dairede ne güzel işler oluyormuş da haberim yok. Bir de hiç iş yapmadan oturuyoruz diyorsunuz!

Ertan - Beş ay sonra biz de evleniyoruz. Daha önce de belki nişanlanırız... *(Ötekiler, Ertan'la Esin'i tebrik ederlerken...)*

Şaziye - Çocuklar, bir şey söyleyeyim mi? Çok ama çok sevindim bu haberlere! Durun bakayım, bugün ne? Perşembe, bu cumartesi hepiniz bana yemeğe davetlisiniz...

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

HIZIR

(İkinci tablonun ertesi günü. Sahne aydınlandığı sırada, görünmeyen saat onikiyi vurur. Esin çıkmak üzere toparlanır.)

Ertan - *(Girer)* Selim Ağabey çıktı mı?

Esin - Çıktı.

Ertan - *(Yan odaya bakar)* Gülen de çıkmış! Selim Ağabeye İçişleri Bakanı'ndan mektup var! *(Elindeki zarfı gösterir)*

Esin - *(Sevinçli)* Sahi mi? Hızır desene!..

Ertan - Mektubu masasının üstüne bırakayım. Görürlerse seyret cümbüşü! *(Mektubu Meral'in masasına bırakır)* Hadi, biz de çıkalım...

Esin - Ay, çok hoş vallahi!.. *(Çıkarlar. Müdür ile Server sağdaki odaya girerler.)*

Müdür - Demek Selim Bey nihayet bizden ayrılıyor!

Server - Evet, kurtuluyoruz! Dün kendisine ne lâzımsa söyledim! Onda artık bu dairede kalacak yüz kalmadı!

Müdür - Söylemek görevinizdi! *(Önemli bir iş yapıyormuş gibi durdukları yerde dönerek odayı gözden geçirirler.)* Evet, nasıl düşünüyorsunuz odaların yeni şeklini? *(Ara kapıya yaklaşırlar.)*

Server - Karşıki odada Gülen'le Şaziye'nin bir arada kalması iyidir.

Müdür - *(Soldaki odayı göstererek)* Ertan'la Esin'i de bir araya alsak?

Server - Ertan çenebazdır, kızı lâfa tutar!

Müdür - *(Sağdaki odayı göstererek)* Akif de bu odada yalnız kalır.

Server - Akif'e tek başına bir oda vermek çok olur!

Müdür - Evet...

Server - Şimdilik odaları bozmayalım! Meral'in masası, yerine bir memur alınıncaya kadar boş kalsın.

Müdür - Evet, bu görüş fena değil!.. *(Soldaki odaya geçerler.)* Meral Hanım'ın masası şimdilik boş kalsın... *(Meral'in masasına yaklaşırlar. Masayı kenarlarından tutup yoklarlar. Hareketleri aslında anlamsızdır. Bomboş masanın üzerindeki mektubu Müdür alır.)*

Server - Herhalde yeni adresini vermemiş! Mektupları hâlâ buraya geliyor...

Müdür - *(Zarfı okur)* Sayın Selim Meriçten... *(Zarfı bırakır, alaylı)* Sayın bir arkadaş ama, ne yapalım ki bizden ayrılıyor.

Server - Evet, sayın. Dün, ben kendisine üstlerini nasıl sayması gerektiğini öğrettim! *(Zarfı yerine doğru iter)*

Müdür - Çıkalım mı?

Server - Yapacak başka işimiz kalmadı!

Müdür - Buyurun!..

Server - Rica ederim!.. *(Koridor kapısına doğru ilerlerler.)*

Müdür - *(Duraklar)* Kimden geliyor?

Server - Ne?

Müdür - Mektup.

Server - Kimden olabilir? Seviyesi ne ki? *(Kapıyı gösterir)* Buyurun...

Müdür - Bir dakika! Zarf antetliydi galiba?.. *(Geri dönerler. Server, mektubu alır.)*

Server - Evet, antetli. *(Bozulur)* İçişleri Bakanı, Özel... *(Zarfı bırakır)* Önemli değil...

Müdür - *(Zarfı alır, okur)* İçişleri Bakanı, Özel. Nasıl önemli değil?

Server - Belki bir müracaatına karşılık falandır...

Müdür - *(Zarfı evirir çevirir)* Zarf, Bakanın özel zarfı, mektup doğrudan doğruya Selim Bey'e geliyor, biraz tuhaf? *(Bırakır)*

Server - *(Zarfı alır)* Evet, oldukça tuhaf! Bakandan geliyor... *(Zarfı bırakır)*

Server - *(Zarfı alır)* Açalım mı? *(Bırakır)*

Müdür - *(Zarfı alır)* Açabilir miyiz?

Server - Niye açmayalım?

Müdür - *(Zarfı uzatır)* Buyurun açın!

Server - Siz açın, daha iyi!

Müdür - Siz niye açmıyorsunuz?

Server - Siz neden açmıyorsunuz?

Müdür - *(Zarfı bırakır)* Ben açamam!

Server - Siz dururken ben de açamam!

Müdür - Evet, açamayız!

Server - *(Zarfı alır)* Belki de açmadan okuyabiliriz? *(Uzatır)*

Müdür - Buyurun, okuyun, okuyabilirseniz... *(Server, mektubu ışığa doğru tutar. Hemen vazgeçer. Mektubu Müdür'e uzatır.)*

Server - Sizin gözleriniz daha kuvvetlidir!

Müdür - Hayır, siz bu işi daha iyi becerirsiniz!

Server - *(Mektubu ışığa tutar)* İki gö...züm... Selimciğim!..

Müdür - Nasıl?

Server - İki gözüm Selimciğim!.. Bakın!

Müdür - Yeni İçişleri Bakanı nesi oluyor acaba?

Server - *(Düşünceli)* İki gözüm Selimciğim...

Müdür - Nesi oluyor? Sorduğuma cevap verin!

Server - Soyadı tutmuyor. Herhalde amcası değil...

Müdür - *(Düşünceli)* Dayısı...

Server - *(Bir ümitle)* Beyefendi, şimdiki bakanlar her aldıkları mektuba cevap yazıyorlar, bilmiyor musunuz?

Müdür - Evet... Hayır... İki gözüm diye mi? Siz hiç, bir Bakandan iki gözüm diye mektup aldınız mı?

Server - Almadım! Fakat, eski Bakan amcasıdır dediniz, değildi...

Müdür - Olabilir! Soyadı dolayısıyla yanılmış olabilirim! Her sefer yanılamam ya?.. Soyadı ayrı olduğuna göre bu bakan dayısı olabilir? Server Bey, rica ederim, bana yanlış görüşler telkin etmeyin! Sizin aklınızla iş görecek değilim! Dayısı olamaz mı?

Server - Olabilir de, olamaz da...

Müdür - O halde demek ki olabilir! Olamazsa olmadığı zaman öğreniriz. Siz olabilir diye düşünün! Evet, olabilir! İnsan sizin aklınızla iş görürse böyle olur işte! Dün siz kendisine ne söylediniz? Neler söylediniz?..

Server - Pek fazla bir şey söylemedim...

Müdür - Hayır, doğru konuşmuyorsunuz! Ben bilirim sizi. Siz karşınızda gerçekten kibar, efendi, size karşılık vermeye tenezzül etmeyecek bir kimse buldunuz mu, uluorta konuşursunuz!..

Server - Yani, bazı tavsiyelerde bulundum...

Müdür - Hayır, Selim Bey'in sizin tavsiyenize ihtiyacı yok! Bunu bilmeniz lâzım! Demin bana söyledim dediniz, neler söylediniz? *(Zarfı alır)*

Server - Canım, karşılıklı biraz atıştık!

Müdür - *(Gözleri zarfta)* Sayın Selim Meriçten'i kırdınız mı?

Server - Ne kırması beyefendi? Açık açık söyleyeyim mi?

Müdür - Deminden beri ne bekliyorsunuz?

Server - Selim Bey benim bir tarafımı bırakmadı! Fakat ben kendisini severim bilirsiniz, kırılmadım.

Müdür - Tartışmaya siz sebebiyet vermişsiniz, ne diye kırılacaksınız? Selim Bey gibi efendi çalışkan arkadaş nerede?

Server - Çoook nazik, hatır sayar, çalışkan...

Müdür - Peki, hadi, bilinen şeyleri tekrarlamayı bırakın da tedbir alalım. Haydi bakınmayın...

Server - Ne yapabiliriz?

Müdür - Selim Bey'in istifasını kabul etmeyeceğiz! Hayır, edemeyiz. Şimdi hemen eski odasını hazırlatın. Öğleden sonra gelince hazır bulsun! Oda, eskisinden, hattâ sizinkinden benimkinden gösterişli olmalı... *(Seslenir)* Bekir!..

Server - Aksi gibi Bekir'i eve yolladım.

Müdür - Ben de aksi gibi Hüseyin'i. Dairede iş görecek adam da yok.

Server - Evet, öğle tatili.

Müdür - Tatil olduğunu ben de biliyorum! Adam yoksa ne olacak? Boş mu duracağız yani? Siz varsınız, ben varım! Hadi gelin şu odayı boşaltalım. *(Sağdaki odaya geçerler.)*

Server - Fakat beyefendi benim belim...

Müdür - *(Keser)* Hem her işi berbat edersiniz, hem de düzeltmeye kalkınca yan çizersiniz! Sizin beliniz ağrıyorsa benim her tarafım sağlam mı yani? Benim de... Hadi beni daha fazla söyletmeyin... *(Ceketini çıkarır. Akif'in masasını kavrar)* Haydi, sallanmayın. Tutun!.. *(Server, ceketini çıkarır. Masayı karşı ucundan kavrar.)*

Server - Ben hiçbir zaman işten kaçmam!

Müdür - Çene yeter. Daha aşağıdan, sıkı tutun. Haydi, kaldırın. Yürüyün şimdi. Sola, sola, sola...

PERDE

Paris, Ocak 1966
Teşvikiye, Ağustos 1967

VUR EMRİ

(Dram, 1 Bölüm)

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Ana: Halil Sargın'ın anası, ellisini aşkın
Baba: Halil Sargın'ın babası, ellisini aşkın
Halil Sargın: Kaçak bir hükümlü, 19 yaşında
Onbaşı: Köyün candarma onbaşısı
Bekçi: Köy bekçisi
Veli Sargın: Halil Sargın'ın ağabeyisi, 23 yaşında
Hacer Sargın: Halil'in ablası, 21 yaşında

(Olay, günümüzde, İzmir yakınlarında bir köyde geçer. Dekor: *Küçük bir köy evinin avlusu. Geride: Avlunun sokak duvarı, bu duvardan sokağa açılan, tahtadan, tek kanatlı avlu kapısı. Kapı, ipi dışardan çekilen bir mandalla kapatılmıştır. Yanda, kapının demir kolu sarkar. Solda: Evin, kaba taştan örülmüş, sıvasız ön alnacı. Öne doğru, evin giriş kapısı, kapının yanında yetiştirilmiş bir asma, kapının üstünden başlayarak, geniş bir çardak halinde, boylu boyunca evin alnacını gölgeler. Çardağın altında, duvara bitişik, boş şeker sandıklarından yapılmış bir peyke. Peykenin önünde ağaçtan, kaba bir masa. Sağda: Ahır ile samanlığın kapısı. Öne doğru bir ev fırını. Fırının önünde kuru bağ çubukları yığını. Ortada: Kuyu. Yaz ortaları. Akşamüstü. Perde açıldığı sırada sahne boştur. Az sonra Ana, evden çıkar. Fırına yaklaşır. Fırını açar. Bir kucak bağ çubuğunu fırına doldurur. Entarisinin ceplerini karıştırır. Kibrit almak için eve girer. Baba, ahır kapısından çıkar. Kuyudan bir kova su çeker. Kova elinde ahı-*

ra döner. Avlu kapısı, dışardan mandalının ipi çekilerek açılır. Halil, sağ elinde bir tabanca, çevik bir hareketle avluya süzülür. Yavaşça kapıyı kapatır. Mandalın ipini içeri çeker. Avluya acele bir göz atar. Kuyuya yaklaşır. Sağ ayağını iyice sarkıtarak, kuyuya inmekle inmemek arasında kısa bir kararsızlık geçirir. Bakışları fırına takılır. Ayaklarının ucunda fırına yaklaşır. Fırının kapağını açar. Bağ çubuklarını yarı yarıya boşaltır. Fırına girer. İçerden, kalan bağ çubuklarını fırının ağzına iter.)

Ana - *(İçerden)* Veli!.. Veli sen misin?

Baba - *(Ahır kapısından görünür)* Veli mi geldi?

Ana - Yok kimse!

Baba - Kimdi gelen?

Ana - Görmedim! İçerden şimdi çıktım..

Baba - Ben beygire su verirken kapı açıldı. *(Kovayı kuyunun yanına bırakır.)*

Ana - Gelen giden olsa uçmaz ya, burda olur!

Baba - Az önce Veli diye seslenen sen değil miydin?

Ana - Öyleme geldi. Veli geldi sandım..

Baba - Garip! Az önce avludan bir gölge geçti gibi gördüm.

Ana - Bana bakma sen! Benim beklemediğim gün, yanılmadığım saat mı var? Benim ömrüm beklemekle geçer. Hep beklerim. Hep kapı açılır, sen gelirsin, Veli gelir, Hacer gelir, Halil gelir sanırın...

Baba - Başlama gene şu akşam duasına..

Ana - Velim gelir, Hacerim her gün uğrar eksik olmasın, ama Halilim? Halilim ne zaman gelir kimbilir?

Baba - Anma bana onun adını!..

Ana - Anmamak elimde mi? Garibim ne yer, ne içer düşünmez miyim?

Baba - Adam olup da kendi düşünseydi!

Ana - *(Göğüs geçirir)* Ah!.. Bir günü daha doldu işte. Çoğu gitti azı kaldı..

Baba - Yeter!

Ana - Böyle böyle üç yılın günlerini saya saya tüketemedim!

Baba - Ondan hayır yok sana bana!.

Ana - Ne zararını gördün Halil'in? Kime ne!? Kendi çilesini kendi çekiyor. Halil hapse girdi de senin neyin eksildi?

Baba - Ne hayrını gördüm? Ben onu zamanında elimden geldiği kadar doğru yola ittim. Sözümü dinleseydi!. *(Ceplerini karıştırır. Çıkardığı boş cigara paketini buruşturur, avlu duvarının üstünden fırlatır.)* Cigaram kalmamış!

Ana - Üç yılını doldurmasına dört ay kaldı. Bu kadar zaman ne aradın ne sordun, ne de bıraktın ben arayıp sorayım..

Baba - Kes artık karı! Başlatma şimdi beni! *(Avlu kapısından çıkar. Kapıyı hızla çeker.)*

Ana - *(Arkasından atılır)* Babasısın, Allah'tan kork! *(Söyleneregeri döner.)* Kes! Kes! Dile kolay.. Ciğerim yanık benim! Ağzımdan çıkan söz ne ki? Akşam olmaz mı? Akşam, bir görünmez düşman elinden bağrıma sıkılan kurşun! Tüfeğinden zalım avcının, pençesinden kapıcı kuşun! Kurtulan yavru kuş dönmez mi yuvaya. Kuzusuna kavuşmaz mı kuzulu koyun. Yaramın acısından varıp köyün bayırına. Aşağılara, tâ aşağılara. Halilim diye bağırmamak için zor tutuyorum kendimi! *(Avlu kapısı, dışardan hızla vurulur.)*

Onbaşı - *(Dışardan)* Kapıyı açın! Kapıyı çabuk!.

Ana - Hayırdır inşallah! *(Entarisinin cebinden çıkardığı bir kutu kibritle fırına yaklaşırken, avlu kapısına döner.)*

Onbaşı - Çabuk!

Ana - Kimsin?

Onbaşı - Kapıyı aç dedim, duymadın mı? Çabuk aç, aç yoksa kırarım! *(Ana, kapıyı açar. Candarma onbaşısı, arkasından bekçi girerler. Onbaşı, elinde tabanca avluyu hızla gözden geçirir.)*

Onbaşı - Nerde?

Ana - Kim?

Onbaşı - Bilemedin mi kim olduğunu!?

Ana - Tövbe, tövbe! Aradığın kim? Niye geldin? Ben ne bilirim senin oğlum?

Onbaşı - Niye açmadın hemen kapıyı?

Ana - Açtım ya!.

Onbaşı - Bırak oyalamayı da söyle! Nerde? Nereye sakladın?

Ana - Hele sen, bağırıp çağırmadan, öfkelenmeden, ne aradığını bir söyle de..

Onbaşı - Erkeğin evde mi?

Ana - Değil!

Onbaşı - Nerde?

Ana - Bakkala kadar gitti!

Onbaşı - Evini arayacağız!

Ana - Neden? Ne oldu?

Onbaşı - Bugün hep yalnız mıydın evde?

Ana - Bütün gün harmandaydım. Az önce döndüm..

Onbaşı - Sen döndükten sonra gelen giden olmadı mı eve?

Ana - Kim olsun? Herkes işinde gücünde. Herkes yorgun. Harman zamanı, kimin kimi arayacak hali var?

Onbaşı - Şimdi görürüz!

Ana - Ne görürsünüz?

Onbaşı - Dediğin doğru mu, yalan mı? *(Bekçiye)* Ara!

Ana - *(İkisinin önüne dikilir)* Sebep?

Onbaşı - Sebebini bulur gösteririz sana?

Ana - Madem evi arayacaksınız, erkeğimi niye bulup gelmediniz? Kadını yalnızken bir erkeğin evine habersiz girildiği nerde görülmüş?

Onbaşı - Aksilik etme kadın! Çekil önümden!

Ana - Erkeğim gelmeden evime kimseye adım attırmam, kimseye sebepsiz evimi aratmam ben! De hele, sebep ne?

Onbaşı - *(Artan bir kuşkuyla)* Aksilik etme, çekil dedim sana!

Ana - Çekilmiyorum! Gücün yeterse anan yaşında bir kadını çiğne de geç..

Onbaşı - Sen devlete karşı mı geliyorsun?

Ana - Sen devlet misin? Hırsızlık etmedim, uğursuzluk etmedim! Adam öldürmedim, katil saklamadım! Anan yaşında bir kadını ite kaka, erkeği evde yokken evini aramana sebep ne?

Onbaşı - Oğlun nerde!?

Ana - Harman dönüşü demirciye uğradı. Dövenin koşumuna halka taktıracak.

Onbaşı - Veli değil, küçük oğlun!

Bekçi - Halil!

Ana - Halilimin yüzünü gören kim! Üç yıldır hapiste!

Onbaşı - Hapiste demek!

Ana - Beş yıl oldu evden çıkalı. Üç yıl hapis. Köyde bilmeyen yok! *(Bekçiye)* Sen bilmiyor musun? Desene, ne susuyorsun?

Bekçi - Kaçmış!

Ana - Ne!?.. Allahım, başıma gelen!.. *(Peykeye çöker)*

Onbaşı - Yaa! Kaçmış işte..

Ana - *(Oturduğu yerde, acısından sallanır)* Allahım, nedir bu kimsesiz kuluna yazdığın çile!?

Onbaşı - Arayacağız.

Ana - *(Bitkin)* Arayın...

Onbaşı - *(Bekçiye)* İçeriye bak. *(Bekçi evin kapısına doğru ilerler)* Silâhını eline al.. *(Bekçi, elinde tabanca, eve girer.)* Her tarafı ara, dolapları, ocağı, bacanın içini... *(Kapının eşiğinde durur, avluyu kollar.)* Yatakların ardını, arasını, küpü, boş çuvalların altını.. *(Ana'ya)* Ekmeği yeni mi yoğurdun?

Ana - Az önce..

Bekçi - *(İçerden)* Yok! Ne izi, ne de kendi!

Onbaşı - Bacaya baktın mı?

Bekçi - *(Çıkarken)* Baktım!

Onbaşı - Yatakların arasına?

Bekçi - Baktım.

Onbaşı - Her yanı iyice aradın mı?

Bekçi - Ne var ki neyi arayayım? Damın içi çırılçıplak! Baktın mı görülüyor..

Onbaşı - *(Ana'ya)* Karşısı ne? Samanlık mı?.. Söylesene?

Ana - Bu yanı samanlık, beri yanı ahır..

Onbaşı - *(Bekçiye)* Sen kapıyı kolla, kapıdan gözünü ayırma! *(Ahıra girer)*

Bekçi - Meraklanma! *(Ana'ya)* Ya Ana, dünya böyle işte, evlatlar kırar döker, analar çeker..

Ana - Çok çekti Halilim, çok çile doldurdu!

Bekçi - Üzülme, ne gelir senin elinden?

Ana - Ne gelir? Doğru! Gelse acaba Halilimden esirger miydim?

Bekçi - Anlaşılan senin Halil akıllanmadı daha! Eh, gün gelir o da akıllanır..

Ana - Aklının nesi vardı Halilimin? Talihi yaver gitmedikten sonra! Bir elinden tutan olmadı ki yüzü gülsün oğlumun!.

Bekçi - Anasısın, sen böyle dersin ya, benim bildiğim Halil, ne babasına benzer ne Veli'ye. Babası kendi halinde, Veli desen gölgesinden çekinir! Ama Halil daha bacakken taşkındı, aksiydi, düşüncesiz oğlandı kısaca!..

Ana - Düşüncesizliğine düşüncesiz değildi o da..

Bekçi - Ya neydi?

Ana - Düşüncesi babasına, Veli'ye uymazdı.. *(Onbaşı ahırdan çıkar.)*

Onbaşı - Ahırda, samanlıkta yok!

Bekçi - Benim tahminim karanlık iyice basmadan eve yanaşmaz o..

Onbaşı - Aç bakalım şu kuyunun kapağını.. *(Bekçi kuyunun kapağını açar. Onbaşı, bekçi, kuyuya eğilirler. Fırında çubuklar kımıldar. Ana çubukların kımıldadığını görür, irkilir.)*

Bekçi - Kuyuda yok!

Onbaşı - Karanlık etme. Az geri çekil hele.. *(Kuyuya eğilir)* Derin değil ya, suya dalmıştır belki de..

Bekçi - Suyun yüzü durgun, ayna gibi..

Onbaşı - Sen hele içinden bir yüze kadar say.

Bekçi - Dalacak olsa suyun yüzü halkalanır..

Onbaşı - *(Gözlerini kuyudan ayırmadan)* Yaz ayları kaçaklar hep kuyudan çıkar..

Ana - *(Kendini toplar. Elindeki kibrit kutusunu sallar)* Bana müsaaden var mı oğlum?

Onbaşı - Ne yapacaksın?

Ana - İçeri girip hamurumu yoklayayım..

Onbaşı - Yokla! *(Ana, kalkar, eve girer.)*

Bekçi - Hava iyice sıcak, akşam oldu serinlemedi. Bir su çeksem, içer misin?

Onbaşı - Sen iç.. *(Düşünceli)* Kuyuda da yok..

Bekçi - *(Kovayı kuyuya salarken)* Bana sorarsan karanlık basınca eve yaklaşır o!.. Şimdi bir hendeğe sinmiş, kalmıştır... *Kovayı çeker, su içer.)*

Onbaşı - Fırın boş mu?

Bekçi - *(Fırına baktıktan sonra)* Çubuk doldurmuşlar.

Onbaşı - Sen bir bak hele.. *(Bekçi kovayı yere bırakırken, Ana, evden çıkar, elinde kibrit fırına yaklaşır. Bekçiye)* Dur, az bekle.. *(Ana fırına yaklaşır, çubukları ateşler, fırının açık kapağını kapatır. Bekçiye)* Vazgeç.. Lüzum kalmadı... *Eve doğru dönen Ana'ya)* Anlaşıldı, gene geleceğiz.. *(Fırının kapağından ince bir duman sızar. Onbaşı bakışlarını, fırının kapağından ayırdığı sırada duman kesilir.. Bekçiye)* Yürü..

Ana - Kapım her zaman hükümete açık oğlum.

Onbaşı - Sözümü iyi dinle! Oğlun gelirse saklamaya kalkma! Başına iş açarsın, oğlunun da başını yakarsın! Kaçana kurtuluş yok! Ya teslim olur, girer içeri, gününü doldurur ya da vurulur ölür! Ona göre davran.. Anladın mı?

Ana - Anladım oğlum, anladım..

Onbaşı - Haydi hoşçakal şimdi..

Ana - Hayra karşı oğlum.. *(Onbaşı, Bekçi çıkarlar. Ana arkalarından kapıyı kapatır; demirler. Telâşla fırına atılır.)*

Ana - *(Yavaşça)* Halil, çık oğlum gittiler.. Çık seni göreyim.. *(Hareketlerine bir çabukluk gelmiştir. Fırının ağzından çubukları çeker alırken)* Yüreğim yerinden oynadı. Çubukların kımıldadığını gördüm, anladım. *(Halil fırından çıkar, sarılırlar.)* Oğlum, Halilim, yavrum.

Halil - Anam, tatlı anam..

Ana - Sağ salimsin çok şükür, her yanın sağlam şükür..

Halil - Beni bağışla ana..

Ana - Ter içinde kalmışsın, çamaşır getireyim sana..

Halil - Kurudum ana, önce bir su ver..

Ana - Veririm, şimdi veririm, taze ayranım var. Şöyle kapıya yaklaş, ortada, rüzgârda durma. Çıkar gömleğini.. *(Acele ile baş örtüsünü Halil'e verir.)* Al bunu hemen silin, iyice silin.. Kurulan.. Ayran getireyim sana.. *(Halil gömleğini çıkarır, kurulanır, pantolonunun küllerini silker. Ana büyük bir tas ayran getirir.)* İç oğlum, kana kana iç.. *(Halil ayranını içerken eve girer, çamaşır getirir.)* Tâ ne zamandan sana iç çamaşırı, mintan aldım getiremedim.. *(Halil kuşkulu, etrafını gözden geçirir, anasının uzattığı çamaşırları alır.)*

Halil - Karanlık basmadan ortaya çıkmam ana, sakla beni..

Ana - Hele bir elini yüzünü yıka, serinle, nefes al.. Gel, su dökeyim eline.. *(Kuyunun başında anası su döker, Halil yıkanır.)*

Halil - Komşu dam boş mu? Komşular bağdalar mı?

Ana - Boş, bağdalar..

Halil - İyi..

Ana - Karnın da nasıl açtır kimbilir? Sen sahanda yumurta severdin. Hep kırar yedirirdim sana. Pişireyim hemen. Yağım taze, yumurtalar taze..

Halil - Pişirirsin ana.. Babam beygirin yemini verdi mi?

Ana - Verdi..

Halil - Samanlıkta kalırım, karanlık basana kadar..

Ana - Her taraf senin.. Dur, peşkir getireyim sana.. *(Ana içerden peşkir getirir.)* Kimseye zararın dokunmadı ya?..

Halil - *(Kurulanır)* Dokunmadı ana..

Ana - Çektiğin yetsin artık..

Halil - Asma büyümüş! *(Giyinir)*

Ana - Gözümün asma gördüğü mü var? Kaç yıldır bir salkım üzümünü koparıp sana getiremedim diye yanarım. Şimdi yumurta pişiririm.

Halil - Bana bir parça ekmek ver önce, yeter. Senin yoğurduğun buğday ekmeğine kaç yıldır hasretim.. *(Ana, acele içeri girer, bir parça ekmek peynirle çıkar. Kapı çalınır. Ana, ekmeği peyniri Halil'in eline tutuşturur, Halil, samanlığa girerken, ana başörtüsünü sarar, kapıyı açar. Baba, ardından Veli girerler.)*

Baba - Karakoldan evi aramaya mı geldiler?

Ana - Onbaşı ile Bekçi geldi..

Baba - Anladın mı oğlunun ne mal olduğunu!? Hapiste de rahat durmasını bilmedi..

Veli - Kaçmış! Herkes evinde avlusunda Halil'i arıyor..

Ana - Kimbilir nasıl canına tak etti..

Baba - Sen daha koru, toz kondurma ona! Yakında dağa çıkar, duyarsın! Bu yaşa kadar candarma çalmamıştı benim kapımı!

Ana - Olan olmuş gayrı..

Baba - Sormadım, aramadım, burnu sürtülsün dedim, gene de zararından, şerrinden kurtulamadım! *(Ana sofrayı hazırlar.)*

Veli - *(Ana'ya)* Her yanı iyice aradılar mı?

Ana - Aradılar..

Veli - Nereleri aradılar?

Ana - Ne kuyu bıraktılar, ne baca.. *(Eve girer)*

Baba - *(Eve doğru)* Hasta diye revire kaldırmışlar azgını! Revirden kaçmış! Hıh! Onun revir nesine, bırak gebersin! Zencire vur, aklı başına gelsin! *(Ana, evden çıkar, sofrayı tamamlar.)*

Veli - Onbaşı, atladığı duvardan kediyi atsan bacakları kırılır diyor..

Baba - Ona bir şey olmaz..

Ana - Çevikti Halilim..

Baba - Çevikliğinin hayrı bu mu?

Ana - Geçin sofraya..

Veli - Önüne çıkan bekçinin belinden de tabancasını kapmış! Duydun mu Ana? Eli silahlı! *(Kapı hızlı hızlı vurulur)* Geldi...

Ana - Bu Hacer'in vuruşu.. *(Kapıyı açar, Hacer girer.)*

Hacer - Ana, duydun mu!?

Ana - Duydum, geç içeri..

Hacer - Bizimkisi eve geldi, söyledi, yüreğim göğsüme sığmaz oldu! Yedi köyün candarması Halil'in peşinde diyor, vururlarsa Halil'i!?

Ana - Elbet Allah bir yerden sonra kulunu yalnız bırakmaz, elinden tutar! Kısmetinle geldin, sofraya otur..

Baba - Bir kuduz köpeğin dokuz köye zararı dokunur derler ya doğru!.

Hacer - *(Ana'ya)* Biz sofradan kalktık..

Ana - Bizimle de bir iki lokma ye! Sofradan ayrı kalma.

Hacer - Tıkandım zaten, boğazımdan lokma geçmedi! Vururlarsa!?

Baba - Vururlarsa kurtulur!

Veli - Kime ne hayrı var ki?

Ana - Sus! Allah'tan kork!

Baba - Allah'tan korkmayan o değil, öteki!

Ana - Adam senin yüreğin bu kadar kurudu mu? Halil kaçtıysa dünyayı kana boyamadı ya! Kaçtıysa derdi ne, maksadı ne anlayıp dinledin mi? Hadi ne Allah verdiyse başlayın.. *(Bir sahana yemek ayırır.)*

Baba - *(Yemeğe başlarken)* O sahan kime?

Ana - Yemek bol, içine kaşık değmeden artık kalmasın diye ayırdım!

Baba - Umutlandım desene! Halil değil bu sofraya oturmak, bu evin avlusundan içeri adım atamaz, onu bil!

Ana - Atar! Hem de başımla beraber atar! Ben sağ oldukça Halil'e kimse bu evin kapısını kapayamaz!

Hacer - Nereye gider? Kime sığınır, kim bilir? Bizimkisi de köpürdü durdu! Halil bize sığınırsa, Allah bilir bizimki beni dayaktan çürütür! Bir dilim ekmek, bir kaşık su verdirmez bana! Kimden hayır görür acaba?

Ana - Halil eniştesini bilir, sana zarar gelsin istemez merak etme!.

Baba - Yanılıp da buraya da gelmeyi denemesin! İşte o kadar!

Ana - Ne yaparsın? Sen de bir dilim ekmek, bir kaşık suyu oğlundan esirger misin?

Baba - Ben hapisane kaçkınlarına yataklık edemem!

Ana - Bu ev Halil'in anasının evi! Doğup büyüdüğü ev! Bu evin kısmetinde onun da payı var..

Baba - Kıymetini bileydi..

Veli - Dediğin doğru ya ana, o bu eve evim dedi mi ki?

Ana - Gelirse, bu evi, evi bildiği için gelir, hasretini çektiği için gelir.

Baba - Gelemez!

Ana - Gelir!

Baba - Halil kime çekecek, besbelli sana çekmiş!

Ana - Benim eksiğim kusurum ne? Kula kul olmadım, kötüye boyun eğmedim! Halil'i herkes kötü bilse, ben yüreğinin altın olduğunu bilirim..

Veli - Peki ya ana, Halil evden kaçarken seni düşündü mü?

Ana - Yeter! Kardeşini kötüleme! Üçünüzü de ben doğurdum. Sütümle ben büyüttüm! Sen neysen, Hacer neyse, Halil de o! Hanginiz ana deseniz, hanginizin lâf arasında adı geçse, göğsümün tahtası titrer! Emzirdiğim göğüslerimde açlıklarınızı duyarım!.

Baba - Hıh! Veli'yle o bir olur mu!?

Ana - Bak, elim beş parmak! Kimi uzun, kimi kısa! Yeryüzü karınca gibi insan kaynıyor! Birbirinin eşi olan kim? Tanrı her kulunun

sabrını bir denese kolaydı! Denemez ki! Her kulunun çilesini ayrı yazar! Kimini düzde, çayırda dolaştırır, kimini yokuşa, dikenlere sürer! Her kulunu gücüne göre dener!

Baba - Senin dilinin altında bakla var!

Ana - De bakalım daha ne diyeceksin!

Baba - Sen Halil'in kokusunu almışsın, besbelli! Kalk Veli, sen samanlığa bak, ben evi arayayım. *(Baba eve girer, Veli, avlunun ortasında kararsız kalır.)*

Ana - *(Veli'ye)* Girip arasan ya.. *(Veli, karşılık vermez.)* Adımını tutan ne?

Baba - *(Evden çıkar. Veli'ye)* Samanlığa baktın mı?

Veli - Halil silâhlı! *(Halil, ahır kapısından çıkar.)*

Halil - *(Veli'ye)* Zahmet edip arama! Bak, elimde silâh yok!

Hacer - Aaa! Halil! Allahım!.

Baba - Çık! Durma karşımda! Evimde gözüm görmesin seni!

Halil - *(Babasına)* Müsaade et elini öpeyim..

Baba - Benim sana öptürecek elim yok! Nasıl geldiysen öyle çek git!

Halil - O kadar acelem yok! Gitmeden sizlerle konuşacaklarım var!

Ana - *(Babaya)* Az sabırlı ol! *(Halil'e)* Otur Halil, karnını doyur. Yumurta pişireyim sana..

Halil - Hacer, sen nasılsın?

Hacer - Çok şükür..

Halil - Kocan nasıl? İyi mi?

Hacer - Eh, işte.. *(Az önceki sahanı, Halil'in önüne koyar.)*

Ana - Sen yemene başla oğlum..

Halil - Eksik olma Ana.. *(Hacer'e)* Bir oğlun olmuş diye duydum. Ömürlü, uğurlu olsun..

Hacer - Sana benziyor.. Tıpkı senin çocukluğun..

Halil - Kaderi bana benzemez inşallah.. Seni gördüğüme sevindim..

Baba - Ne zaman sindin oraya?

Halil - Siz yokken! Karanlık bassın bekledim..

Baba - Bizi mi dinledin?

Halil - Duymadım! Dipteydim..

Veli - Samanlık kapısı açıktı..

Halil - *(Babaya)* Ne diyeceğini, nasıl karşılanacağımı bile bile geldim baba!

Baba - Öyleyse fazla kalma! Karnını doyur git!

Ana - Allah için merhametli ol!

Baba - Kadınsın kadınlığını bil! Benden gizli iş görme! Mintanını yenilemişsin oğlunun..

Ana - Yüreğin nasır mı tuttu senin? Yüreğinin kandilinde bir damla yağ kalmadı mı?

Halil - Canımı tehlikeye ata ata buraya kadar boşuna gelmedim baba! Sana diyeceklerim var..

Ana - Önce rahat karnını doyur. Diyeceklerini gene dersin.. *(Yumurta sahanını Halil'in önüne koyar. Veli kalkar. Kapıya doğru yürür. Veli'ye)* Nereye?

Veli - Dışarda görülecek işim var.

Ana - Otur, önce kardeşini gör..

Veli - Yarına gündelikçi lazım..

Halil - Hele az otur Veli. Beş yıldır görüşmedik.

Baba - Veli'nin işi var..

Halil - Kiminle? Candarma onbaşısıyla mı?

Baba - Sormak sana düşmez! Git Veli!

Halil - Buraya dalaşmaya gelmedim. Anlaşmaya geldim. Ay kavuşunca çıkıp gideceğim! Ben çıkıp gitmeden ne sen, ne de Veli kımıldayamazsınız bir yere burdan!

Baba - Ben evimde kaçak gizlemem!

Halil - Size dokunmaz benim kaçmam! Hapisanenin kapısını ne sen, ne de Veli gelip açmadınız! Buraya sizden yardım görmeden, sizden izin almadan geldim! Hesaplaşacağız!

Ana - Dök içini oğlum, boşal! Neler çektin kim bilir? Senin önünde suçumuz, kusurumuz büyük!

Baba - Neymiş suçumuz!?

Halil - Otuz iki aydır hapisteyim, bir gün sorup aramadınız beni!

Baba - Aramamı mı bekledin?

Halil - Bekledim! Otuziki ay hapisanenin her ziyaret günü, her pazar, her perşembe, dört duvar içinde dört döndüm, gardiyanların avluya her giriş çıkışında, Halil diye seslenmelerini bekledim! Geceleri uyuyamadım, sabahları herkesten erken kalktım, yüreğim darala darala bekledim! Tâ hapisane kapıları kapanıncaya kadar..

Ana - Talihsiz oğlum!.

Halil - Otuziki aydır bir yerden bir kuruş yardım görmedim! Bir mektup parasını şuna buna hizmet ederek ekledim, denkleştirdim, dilendim, her hafta bir mektup yazdım size. Bir yirmi beş lira, yirmi lira olsun gönderin, sermaye yapayım, bir çaydanlık, bir cezve, yüz gram şeker, yüz gram kahve alayım, mahkûmlara kahve pişireyim, yahut cigara alıp satayım, günde 50 kuruş, bir lira olsun yiyeceğimi çıkarayım dedim, iki satır karşılık vermediniz! Otuz iki aydır bir kuruşunuzu bana çok gördünüz..

Baba - Kabahat kimin?

Halil - Benim olsun! Suçluyum, kabahatliyim, bir selâmınızı, el kadar, yaprak kadar bir mektubunuzu, bir beş liranızı benden çok görecek kadar mı büyüktü benim suçum?

Baba - Vaktiyle sözümü dinleseydin!

Ana - Adam, olanlar olmuş işte!

Halil - Elimde değildi!

Baba - Elinden gelen ne? Soygun mu?

Halil - Ondokuz yaşındayım daha ben..

Ana - Acemilik oğlum, acemilik..

Baba - Onbeşinde evden kaçtın!.

Halil - Umudum vardı..

Ana - Ah, umut!

Hacer - Umut ya, hep umut!

Baba - Onbeşine kadar kime ne hayrın dokundu? Nam verdin bütün köye! Yeni gelinlere, gurbete gidenlerin karısına kızına rahat vermedin! Köyde dalaşmadığın adam kalmadı!

Halil - O hikâyelerin hepsini yeniden açmak uzun sürer..

Ana - Muhtarın gelini ile tutuldu diye kabahat yalnız Halil'de mi? Muhtarın gelini sallamasaydı kuyruğunu.

Halil - Bırak Ana, kapat..

Baba - Kaçmasaydı evimden!

Halil - Sonu yoktu! Neyimiz var dedim? Sonumuz ne dedim? On dönüm tarla. Aklım kestiği zaman gördüm, ne eksek, ne yetiştirsek borcumuza, faizine yetmezdi. Giderim, şehirde iş tutarım, tarlanın üstünden bir boğaz eksilir dedim. Toprakta gözüm yoktu, kardeşlerimi doyursun dedim.

Baba - Dedin, onun için cebimden on lira çalıp kaçtın! Sonra da hırsızlık ettin, adam bıçakladın..

Halil - Hırsızlık etmedim, kimseyi bıçaklamadım ben!

Veli - Öyle duyduk..

Halil - Başkasının ağzından lâf öyle gelir..

Baba - Namın öyle yayıldı! Ne bekliyordun? Hapisane kapısına gelip, oğlum hırsız, adam bıçakladı, hatırını sormaya geldim mi diyecektim!? Fakirim, doğru, toprağım kıt, doğru, ama vurmadım, çalmadım! Onurum var benim! Bütün servetim onurum, namusum! Bütün ömrümde kötülüğe adım karışmadı...

Halil - Hapisanede köyün nüfusundan çok hükümlü vardı. Kimi katil, kimi hırsız, kimi kadın kız kaçırmış. Her birinin arayanı soranı vardı. Onların da babası, kardeşi ellerinden geldiği, güçleri yettiği kadar namuslu..

Baba - Kaçmayacaktın! Kaçmayacaktın! Bütün köye rezil etmeyecektin beni!

Halil - Elimde değildi dedim. Elimde değildi, bir kere çağıran olmasın insanı. İnsan içinde o sesi bir kere duymasın. Evden çıkar-

dım, ayaklarım köyün bayırına doğru giderdi. Bayıra varırdım, o ses, bu sefer aşağıda şosadan gelirdi. Şosanın kıyısına inerdim. O ses daha da uzaktan gel derdi. Şosanın, İzmir'e doğru, palamutluklar arasında kaybolan inişine çağırırdı beni.. Şosadan geçen kamyonlar, otobüsler rüyama girerdi. Aklımda ne toprak, ne tarla vardı. Bir kamyonun şoför yerine oturmak için yanar tutuşurdum. Bir gün o sesin çağırmasına dayanamadım, karşı duramadım, koşa koşa gittim..

Baba - Ne oldu, şoför oldun mu?

Halil - Olmaya çalıştım. İzmir'e indim, cebimde sekiz lira, bir kuruş harcayıp bir şey yemedim o akşam. Sokakta bir sırada yattım. Ertesi sabah erkenden iş aramaya çıktım. Bir fabrikaya gittim, iş yok dediler. Bir iki kamyona yaklaştım. Muavinlik istedim, iş yok dediler. Hamallık ettim. Bir kahvecinin yanına girdim, adam huylu çıktı, erkekliğime sataştı, dalaştık. Bir kamyona muavin girdim, sanatı öğrenirim diyordum, kaçak kereste çekiyorduk, kolcular çevirdi kamyonu, kaçtım. Gene işsizlik, gene hamallık.. Açtım, açlık her işe iter insanı.

Baba - Döneydin.

Ana - Yaa, keşki döneydin oğlum..

Halil - Yediremedim kendime. Umut, bir umut, şehirde dere gibi yüreğinin dibinden akar insanın.. Köye hep bir kamyonun direksiyonunda, elimde hediyelerle dönmek vardı aklımda.

Ana - Döneydin oğlum, kendin dönsen yeterdi bana..

Halil - Sık dişini dedim gene! Ama açlık, açlık her işe iter insanı. Açlık boğuşturur. Köpekler gibi! Köyün meydanına bir kemik, bir topan ekmek at, beş aç köpek birden saldırır. Şehir de öyleydi. Bir yolcunun bavulunu taşırım diye, tren bekleyeyim, otobüs bekleyeyim desen, beş hamal birden saldırırdı. Daha güçlüleri, küçükleri, zayıfları iter kakar yanaştırmazdı otobüsün yanına. Onbeş yaşında insanın elinden tutan olmazsa zor! Parklarda, garlarda yattım. Bir kamyonda ikinci bir iş bulmama kalmadı. Aç adamı gelip bulan iş beni buldu. Esrarcılar buldu. Bir kere girince aralarına sıyrılmama kalmadı yaka-

landım, üç yıl verdiler.. Üç yıl! Ölçen biçen kim? Akranlarım babalarının parasıyla okula, sinemaya giderken, bana, açlığımın, kimsesizliğimin cezası üç yıl!.. *(Kısa sessizlik.)* Hapislik değil, hapisanede adamın belini büken, kimsesizlik! Otuziki aydır kuru ekmekle yaşadım hapiste. Bir kahve ocağı kurabilseydim, beş on liram olsa, cigara alıp satabilseydim, katlanırdım gene.. Sizden ufak bir yardım, yazdıklarıma karşılık el kadar bir mektup alsaydım.. *(Hepsinin yüzlerine bakarak, karşılık bekler.)*

Hacer - Her gün anardım seni! Başka elimde ne var?

Veli - Bizim de elimiz kıttı.. Beygiri yeniledik, zeytin diktik..

Ana - Benim okumam yazmam mı var oğlum? Elimde avucumda param mı var? Bir gün dualarımdan eksik etmedim seni..

Halil - Bir Aydınlı vardı hapisanede, hırsızlıktan yatardı. Kız kardeşi orospuydu. Kemer'de kerhanede çalışırdı. Her ziyaret günü gelir arardı kardeşini. Rüşvetten yatan memurları karıları, çocukları gelir arardı. Katilleri anaları, babaları gelir arardı. Çile ortakları anlarlardı birbirinin derdini. Kimse hor görmezdi kimseyi. Hapiste, zehirli ekmeğin tadını tadanlar dışardakilerden başka türlü ayırırdı iyiyi kötüyü. Bacım derlerdi, mert kız derlerdi, Aydınlı'nın kızkardeşine. Memurun çocuklarına, karısına vefalı derlerdi. Kimsesi olup da aranmayan bir bendim bin kişilik hapisanede..

Hacer - Bunun için mi kaçtın?

Halil - Dayanamadım, dayanamadım sonunda! Her gece aklımda sizi kurardım. Karşıma alır konuşurdum. Babamın yüzü gülmezdi. Veli tanımazdı beni. Anam iç çeker, gamlanırdı. Seni, kocan tutar çekerdi saçlarından! Her gece böyle kura kura, gene o ses uğuldamaya başladı içimde. Git, gör, hepsini karşına al, anlaş demeye başladı. Kendimi hapisanenin duvarından aşağıda buldum dün gece..

Veli - Tabancan da var!.

Halil - Gerisi çorap söküğü. Hapisane duvarından atlayınca şaşırdım ilkin. Hapisanenin dört duvarı arasında dönüp durmaya alışmıştım. Sokaklar yadırganacak kadar geniş, uzun göründü bana. Beş

on adım atmadan bir bekçi çıktı karşıma. Çevirir seni dedi içimden o ses. Çekinmez davrandım. Bekçiye yaklaştım. Cigaram vardı, ateş istedim. Bekçi kimin nesi gibilerden süzüyordu beni. Sormaya başladı. Kimsin? Necisin? Nereden geliyorsun, nerede oturuyorsun? Kılık kıyafetime güvenemedim. Bekçinin tabancası sapını uzatmış, al, kap beni diyordu sanki. Kapmazsam, iki adım ayrılınca, bekçi çekecek tabancayı durdurtacak ya da vuracak seni! Bekçi cebinden ağır ağır çıkarıyordu çakmağını. Bir el atışta kaptım tabancayı belinden.. Ver düdüğünü de dedim. Ben köşeyi dönünceye kadar ses çıkarırsan vururum seni dedim. Kaçtım. Yürüdüm gün ağarana kadar. Köylere uğramadan, tarladan tarlaya köye yanaştım akşama doğru.. Geldim, gördüm sizi..

Ana - Olanlar olmuş oğlum, olanları unut..

Veli - Köyün yolları tutuk..

Baba - Bu evde saklayamam seni..

Halil - Aklımda bir bu gece vardı. Bir gece anamın serdiği yatakta uyumak vardı. Yarın saklayın demem zaten.

Baba - Yarın ne olacak?

Halil - Niyetim sizi görünceye kadardı. Başka niyetim yoktu. Şimdi var..

Veli - Niyetin ne?

Halil - Diri ele geçmem artık! Kaderimde ne yazıldıysa olsun! Dönmem o dört duvara. O dört duvarlı kuyunun dibine inmem! İnemem! Yukardan biri ip atacak diye umutlanmadan, yaşanmaz orda! Nefes alamaz, boğulur insan! Bugüne kadar mektuplarım elinize geçmemiştir diye, bile bile avuttum, aldattım kendimi! Ama artık gördüm, anladım öğrenmek istediğimi..

Ana - Sen şimdi yat uyu hele, yorgunluğunu at üstünden, sonra düşün bunları..

Veli - Vur emri çıkmış sana..

Ana - Ne emriymiş o?

Baba - Vur emri!

Ana - Halil'in canını o emri çıkaran mı vermiş!? O emri veren mi vermiş ki emirle almaya kalkıyor! Yüz gün daha hapiste kalmadı diye on dokuzunda delikanlıya kıyan kim? Oğlu, kızı yok mu onun?

Veli - Halil'in elinde tabanca var..

Ana - Elinde tabanca varsa, kimseyi çekip vurmuş mu? Bir bekçinin tabancası bir candan daha mı kıymetli? Bekçi onu vurmasın diye çekip almış tabancayı.. *(Halil'e)* Ver oğlum, o uğursuz tabancayı bana..

Halil - Ana bunu isteme benden..

Ana - Ver, taşıma üstünde can alan şeyi. İğne olsa taşıma..

Halil - Tek dayanağım o ana! Ona sığınıp buraya kadar geldim. Buradan çıkacak olsam, o götürecek gene beni..

Ana - Ver onu bana, bende dursun..

Halil - Al ana.. *(Tabancayı verir)*

Ana - Yatağını sereyim uyu şimdi. İçinin tüm zehirini, bütün acısını at uyu. Tabancan bende. Ben bekleyeceğim başında ilk yıldızlar ağarana kadar. Sonra, seninle birlikte çıkacağız köyden. Hapisane kapısına kadar ben yürüyeceğim yanında. Ben elimle teslim edeceğim kapıda seni. Her pazar, her perşembe gününü doldurunca kadar gelip arayacağım bu sefer..

Halil - Senin dediğin olsun ana..

Hacer - İyi dedin ana, sen teslim et Halil'i.. *(Kalkar)* Ben gecikmeden gitsem.. *(Üstünü aranır.)*

Ana - Ne aradın?

Hacer - Halil'e ne versem, üstümde yararlı bir şey de yok ki.

Halil - Andığın yeter, Hacer. Kocana selâm söyle derdim ama, beni görmemiş ol..

Hacer - Hakkını helâl et. Tanrı yardımcın olsun.. *(Halil'le sarılırlar.)*

Halil - Sen de helâl et hakkını..

Hacer - Sağ salim dönersin inşallah.

Ana - Dönecek! Dönecek elbet, hem de şoför olup kamyonuyla

dönecek. Kimse onu eli kelepçeli görmeyecek bu köyde.. *(Hacer'i uğurlar. Kapıdan geri döner.)*

Ana - Hadi siz de geçin içeriye..

Veli - Sen önce Halil'i yatır ana..

Ana - Gel Halil.. *(Ana, Halil, eve girerler. Veli, konuşmadan babasına bakar. Babası başını önüne eğerek susar. Veli, ahıra girer.)*

Halil - *(Evden çıkar)* Dört duvar göremiyorum ana.. Bahçeye ser yatağımı.

Ana - *(İçerden)* Nasıl gönlün olursa senin..

Halil - *(Göğe bakarak)* Göğün bu kadar geniş, bu kadar derin olduğunu görmedim kaç gecedir. Bu kadar çok yıldız görmedim ne zamandır bir arada.. *(Ana kucağında bir yatakla çıkar.)*

Ana - Veli nerde?

Baba - Ahıra girdi..

Halil - Bu çamlıktan gelen rüzgâr, okşaya okşaya esen bu rüzgâr, ne sıkıntı varsa söktü götürdü içimden.. *(Ana, yatağı yere bırakır, ahır tarafına kulak verir.)*

Ana - Veli... Veli... Ses yok... *(Baba'ya)* Nerde bu?

Baba - Az önce ahıra girdi. Beygiri dolaşacak sandım.. *(Ana ahırın kapısından bakar.)*

Ana - Samanlık penceresi açık.. *(Ahıra girer. Halil kuşkulanır. Etrafı dinler. Ana, ahırdan çıkar.)* Kapattım.. Veli dışarı çıkmış.. Pencereden çıkmış! *(Baba'ya)* Demedi mi sana? *(Kapı çalınır.)* Geldi.. *(Ana, kapıya kulağını dayar. Dışarıyı dinler.)*

Ana - Yalnız döndü.. *(Geniş bir nefes alır)* İhanetinden korktum.. *(Kapıyı açar, Veli girer.)* Neredeydin?

Veli - Dışarıyı dolandım. Halil yatmadı mı?

Ana - Kimi gördün dışarda? Söyle, kimi gördün? Niye samanlık penceresinden çıktın? *(Dışardan, komşu avludan ayak sesleri gelir.)*

Halil - Sarıldım ana!

Veli - Evi kuşatmışlar! Seçemedim kimseyi.. Döndüm...

Onbaşının Sesi - Halil, teslim ol!..

Ana - *(Veli'nin yüzüne)* Tuh! Kahpe! Ben mi doğurdum seni!? *(Tabancayı çeker, Veli'ye doğrultur.)* Yürü, yürü kapıya.. *(Halil, kapana kısılmış bir av hayvanı telâşıyla kaçma plânını kurar. Ahıra girer, yem dolu bir torba ile çıkar.)* Yürü, sen çık önden. Seni vursunlar vururlarsa.. Yüzümün karası, kancık!..

Halil - Bırak ana, Onbaşı tembihlemiş onu! *(Tabancayı ananın elinden kapar)* Ver onu bana..

Onbaşının Sesi - Halil, silâhını boşalt, at dışarı..

Ana - Köyde kimse kolların kelepçeli görmeyecek oğlum seni.. Kimse görmeyecek: Kaç, düşmanını sevindirme..

Halil - Lâmbayı kıs ana.. Üfle.. *(Ana lâmbayı üfler.)*

Ana - Ay da buluta girdi çok şükür.. *(Halil kapıya yaklaşır. Elindeki yem torbasını avlu duvarından dışarı atar. Kovaya bir tekme vurur.)*

Onbaşının Sesi - Duvardan atladı..

Bekçinin Sesi - Kovaya çarptı kaçarken..

Onbaşının Sesi - Aşağıya doğru kaçtı. Yola doğru. Bırakmayın peşini, ateş edin.. *(Sağdan tabanca sesleri gelir.. Halil kapıyı açar, sola doğru kaçar.)*

Ana - *(Kapıdan bakar)* Kayboldu. Karanlık, göz gözü görmüyor.. *(Baba lâmbayı yakar.)* Ay buluta girdi çok şükür! Karanlıkta kayboldu.. *(Sahnenin ortasına doğru ilerler.)* Onbaşı, Bekçi, aşağıya doğru kovaladılar. O yukarıya doğru kaçtı.. *(Diz çöker.)* Avcıların peşine düştüğü bir geyik gibi kaçtı! Rüzgâra kapılmış kuru bir yaprak gibi karıştı karanlıklara! Tanrım, sen verdiğin canı koru! Sen cümlenin hor gördüğü kimsesiz kulunu tut elinden, sen gecenin karanlığında adımlarına yol göster onun!. Sen analara acı göstermeden bırak o da çilesini doldursun!.. *(Kapı rüzgârla hafif hafif çarparken.)*

PERDE

Teşvikiye, Aralık 1966

YENİ ÇIKAN ŞARKILAR YA DA JULIETTE

(Oyun, 1 Bölüm)

KİŞİLER

Genç Kız: Sahne sanatçısı, 20-21 yaşlarında

(Olay günümüzde, İstanbul'da Beşiktaş sırtlarında geçer. Dekor: *Bir divan, bir pencere, bir kapı. Telefon, el aynası, bakır bir tabak içinde deniz kıyısından toplanmış taşlar. Bir sinema-tiyatro dergisi, bir kitap. Perde açıldığı sırada, Genç Kız, divanın üstünde, yüzü koyun uzanmış, haftalık bir sinema-tiyatro dergisini karıştırır, havaya kaldırdığı ayaklarını ileri geri sallar. Arada bir konan bir sineği uzaklaştırmak amacıyla bu ayak hareketleri hızlanır, değişir.)*

Genç Kız - *(Dergide okuduğu yazıyı küçümseyerek)* Hıh! Aptal, sana da tutmuş bu kadar yer ayırmışlar! Bu saçmaları yazdırmak için kimbilir ne haltlar karıştırdın!..*(Fakat gene de yazıyla ilgilenir.)* Yatmıştır yüzde yüz gazeteciyle.. Oğlan da doğru dürüst gazeteciye benzese bari.. Hıh, sanki kendisi ne? Ohooo, gazeteciye gelinceye kadar.. Tiyatro böylelerine kaldı işte... Hıh şeytan görsün senin yüzünü... *(Sayfayı çevirir. Çevirdiği yeni sayfayı elinin tersiyle yayar. Merakla)* Ooo, maşallah! Gene evleniyor! Yirmi altı yaşında bu dördüncü evlenmesi! Eh, kırkına kadar düzineyi bulur herhalde... Evlenmenin de rezili çıktı! Hangi koca üç aydan fazla çeker sanki onu? Bana ne! Alan erkek düşünsün... Oğlan da saf bir şeye benziyor!..

Yazık! Güzelce çocuk... Yakışıklı sayılır... Eh, o da sırasını savsın ne yapalım? *(Sayfayı çevirir. Hayretle.)* Aa! Aa! Nasıl da soyunmuş! İğrenç vallahi! Dergi değil kasap dükkânı! Sözüm ona sinema-tiyatro dergisi! Bakamam daha fazla doğrusu... *(Dergiyi elinden yere atar.)* Sen de ne diye okursun bu saçmaları? *(Kitabını alır)* En iyisi benim Romeo ile Juliette'im gene.. *(Ayaklarını birbirine sürter; şiddetle sallar.)* Off! Ona da sineklerden rahat yok ki!.. *(Kitabı baldırlarına doğru savurur)* Zaten sıcak! *(Kitabı tekrar savurur.)* Üstelik bir de bu sinekler.. *(Sineği kovalıyormuş gibi, kalkar, kitabı havada sallayarak, pencereye yaklaşır.)* Kimsecikler yok! Nerede bu İstanbul'un insanları? Hangi cehenneme yok oldular? *(Saatine bakar)* Üç buçuk! *(Kapıya doğru seslenir.)* Anne! *(Karşılık alamaz)* Uyuyor... Doğan! *(Karşılık alamaz)* Kardeşim de uyuyor... Çocuk bile yok sokaklarda...Keşke hiç uğramasaydım bugün tiyatroya... Belki de uyurdum... *(Seyirciye döner.)* Uyuyamıyorum ki! Biraz uzansam neler neler takılmıyor aklıma! Juliette'i oynamak benim hakkım!.. Off! Dayanamıyorum bu haksızlığa! Gerçi rol bölümü daha asılmamış ama ya yarın ya da yarından sonra asılır. Juliette'i bana verselerdi duyardım bugün!.. *(Yavaş yavaş artan bir öfkeyle)* Lâf o! Lâf, rol bölümü daha kesinleşmedi dedikleri! Besbelli karısını kayıracak! Sahneye kendi koyarsa Juliette'i karısına oynatır elbet! Zavallı Juliette! Hizmetçiye, belki de cadıya döner artık! Yazık! Yazık, çok yazık... En çok niye kızıyorum? Bu sabaha kalktı, merakından tiyatroya geldi, Juliette'i koparamayınca fena halde bozuldu diyecekler! Juliette'i karısı oynarsa kalamam ben o tiyatroda! Kalamam! Sanki İstanbul'da başka tiyatro mu yok? Görür onlar! Karısı nasıl oynar o sesle, o suratla Juliette'i? Ama ne olacak? Gazeteciler hep dostları nasıl olsa! Oynarsa valla benden çok

överler! Ne yapmalıyım yani? Juliette olmak için, rejisördür diye o şaşkalozla evlenemezdim ya! Tiyatroyu biliyor da ne oluyor sanki? Kendisi en küçük bir rolün hakkından gelemiyor! Ben, kocam olacak erkeğin, herkesten önce kendisini ayakta tutmayı bilmesini isterim.. *(Kitabı divana bırakır. Pencereye döner.)* Bu pencereden de hiçbir şey görünmez oldu artık! Karşıda yeni bir apartman yapıyorlar... Yapı durmuş bugün! Dün beşinci katın betonunu döktüler, bugün çalışmıyorlar... Çalışsalar hiç değilse onları seyrederdim... Nasıl da koşa koşa çalışırlar zavallılar... Şu uydurma kalas merdivenlere bak... O merdivenlerden koşa koşa harç çekiyorlar sırtlarında tenekelerle beşinci kata... Allah bilir ilerde yangın falan çıksa, oturanlar eşyalarını kurtarmak için, onlar gibi koşmazlar kendi katlarına... Bugün boştalar herhalde... Gündelik de alamazlar tabii... *(Seyirciye döner.)* Bu yeni apartman da Allah bilir nasıl bir ucube olur! Ne olabilir ki başka? Öbürleri nasıl çirkinse bu da öyle çirkin olur... Nedir o alacalı bulacalı alnaçlar? Mozaik sözüm ona! Ne kadar süslü püslü, allıklı pudralı olursa o kadar güzel olur sanıyorlar! Alıcısı kim ki zaten? Yeni zenginler hep! Gösterişe para verecekler elbet... Çirkin işte, çirkin! Bu türlü düşünmek bile çirkin... Canım İstanbul! Düşünen kaldı mi seni? Yeni zenginlerden para çekmek için bile bile saplıyorlar bu çirkinlikleri tepelerine... *(Omuz silker, sonra öfkelenir.)* Bana ne diyemem ki! *(Pencere önünde)* İstanbul benim değilse, bu pencere benim! Dışarıya buradan bakıyorum canım dünyayı görmek istedi mi! Beşiktaş'a doğru evlerin sırtlarından deniz görünürdü eskiden! Anadolu yakası, yeşillikler içinde Beylerbeyi görünürdü... Nedir bu set gibi birbirine bitişik apartmanlar? Çirkin çirkin alnaçlar? Çirkin perdeler? Tek ağaç diken yok sokaklara! Çocuklar nerede oynar? Yaşlılar nerede dinlenir, düşünen yok!

İçinde okunacak tek satır olmayan dergiler... *(Yerdeki dergiye bir tekme atar.)* Aptallara itibarın günden güne arttığı gazeteler... *(Divanın üstündeki gazeteyi alır, katlar, yerdeki dergiyi alır, telefon masasının altındaki etajere kaldırır.)* Çirkin işte, hep çirkin! Hakları yok bu kadar çirkinliği gelip karşıma dikmeye... *(Kapıya doğru seslenir)* Anne! *(Karşılık alamaz)* Uyuyor hâlâ... *(Pencereye yaklaşır)* Kimsenin çirkinliğe falan aldırdığı yok! Çirkinlikler devedikenleri gibi kaplasın dursun İstanbul'u, herkes mışıl mışıl uyuyor... Şeytan diyor ki, in aşağıya, şu yokuşun başında, apartmanın önünde duran çöp fıçısını devir, yuvarla tangur tungur... *(Güler)* Ne güzel olur... Bütün pencereler açılır. *(Bir kadına öykünür)* "Ne oluyor kuzum?" *(Bir erkeğe öykünür)* "Ne oldu yahu? Ne devrildi?" *(Bir kadına öykünür)* "Bu ne gürültü? Bu ne münasebetsizlik?" *(Başka bir kadına öykünür)* "Bizim çöp fıçısını yuvarlamışlar gördünüz mü?" *(Başka bir kadına öykünür)* Çocuklar mı?" *(Erkeğe öykünür)* "Kim yuvarlamış? Kim?" *(Başka bir kadın sesine öykünür)* "Kedilerdir belki de" *(Erkeğe öykünür)* "Düpedüz saygısızlık, edepsizlik bu!" *(Kadına öykünür)* "Uyuyordum, ödüm koptu! Dün gece düğündeydik, geç döndük!" *(Başka bir kadına öykünür)* "İyi ki çocukları dışarı bırakmadım!" *(Bir çocuğa öykünür)* "Kim yuvarlamış anne?" *(Kadına öykünür)* "Ahmet, Gülümser, her zaman kapının önünde oynamayın demez miyim size? Bak şimdi kapının önünde olsaydınız belki de ezilecektiniz!" *(Güler)* Ha! Ha! Ha! Sahi ne cümbüş olur, bir yuvarlasam şu fıçıyı! Tangır tangır tangır güm!.. Uyanın hanımlar, uyanın! Uyumanın sırası mı? Yaz geçiyor, güzelim yaz geçiyor! Ne geçiyor? *(Omuz silker)* Geçti bile! Ağustosun onsekizi... *(Divana oturur, mahzun, birbirine kenetlediği ellerini dizleri arasına alır.)* Ne oluyor sanki? Yaz, yaz diye bekliyorum da ne olu-

yor? Sakız gibi uzayan bu ikindi üstleri ne tadını bırakıyor yazın? *(Kalkar)* Hadi söyle. Nerede olmak isterdin şimdi? *(Bir adım atar)* Adalarda mı? *(Geri döner)* Pendik'te mi? *(Tekrar divana oturur, geriye doğru yaslanır.)* Oralarda da herkes uykudadır şimdi! Bu saatlerde açık mavi perdeleri solan bir penceredir deniz! Camlarına vuran güneşten, mavisini bile göremezsiniz... Yazın tadı, erkenden sabahları, bir de akşamları bulvarlarda ağaçların yaprakları dirildikten sonra çıkıyor... *(Doğrulur.)* Offf! Bu öğleleri, bir vapur yaklaşıyor sanki günün iskelesine! Kim varsa alıp götürüyor! Boş, kıyısız bir denizde yüzen bir uyku vapuruna benziyor koca İstanbul! *(Divandan telefona gider.)* Arasam mı? *(Omuz silker)* Bitti o hikâye! Allah bilir ağzı bir karış açık horlaya horlaya uyuyordur! Aşk falan hep uydurma şeyler! *(Telefona el atar)* Hadi gel uyandır şunu! *(Elini geri çeker)* Vazgeç! *(Telefona doğru eğilir)* Etsem mi yoksa? Ne der acaba? *(Telefonu açmadan, konuşmalarını öykünür.)* "Afedersin, uyandırdım seni galiba!" *(Erkeği öykünerek)* "Rica ederim, uyumuyordum zaten." *(Esnemesini öykünür)* "Oooo, şöyle biraz uzanmıştım, sesini duyduğuma sevindim." *(Erkeği öykünerek boğazını temizler. Oyunundan hoşlanmıştır.)* Aman ne hoş! *(Geri çekilir)* Uyu sen, rahatına bak neme gerek... Ya evlenseydim onunla? Ailesinin hatırı için tiyatroyu da bırakacaktım! Kimbilir akıllılık olurdu belki de! Kurtulurdum bu heyecanlardan! Sabahları soğan soyardım gözlerim yaşara yaşara! Tencerelerin başında nöbet tutardım. Tombullaşmaya başlardım şöyle hafiften! Fena mı yani? Sahnede ağlayacağıma mutfakta ağlardım! *(Telefona doğru)* Pışşşt! Ben öyle tiyatromu falan bırakamam oğlum! Bırakırsam başka bir tiyatroya geçmek için bırakırım... *(Tekrar telefona yaklaşır)* Sevim ne yapıyordur acaba? Bir merhaba desem mi? *(Omuz silker)* Desem

sanki ne konuşulur onunla? Bir yığın saçma sapan gönül hikâyeleri... *(Sevim'e öykünür)* "Ahhh, bu o kadar hoş bir çocuk ki! Kırmızı Triumphe'u var! İnanmazsın ama bu benim için son artık! O beni bırakmazsa ben onu dünyada bırakmam!" Acaba? Alfa Romeo'lu biri çıksın karşına da görürüm ben seni! *(Güler)* Sersem! Hangi erkekle konuşsa hep sonuncusudur... Saçma işte! Hep saçma... *(Divana gider, oturur. Kitabı eline alır. İç çeker.)* Ahh! İyi ama şimdi oynamazsam ben ne zaman oynarım Juliette'i? *(Kitabı elinde evirir çevirir. Düşünceli)* Sonuncusu... Benim hiç böyle bir sözüm yok! İlki yok ki hayatımda sonuncusu olsun? Birtakım arkadaşlıklar, tanışıklıklar işte! Biraz ileri gitmek içimden gelmedi hiç karşılaştığım erkeklerle! Ben âşık olamam! İnanmıyorum ki aşka! Niye olayım? Tek başıma da seviyorum sokaklarda yürümesini, sinemaya gitmesini... Aşk, kollarıma, göğsüme bir ağrı gibi giriyor... Rahat oturamıyorum oturduğum yerde... *(Divanda yer değiştirir.)* Dudaklarımı kurutuyor... Soyunmak, ne varsa üstümde atmak istiyorum... Dudaklarım durmadan kaçıyor benden!.. Dudaklarım böcek gibi bir şey oluyor sanki! Arıyor, koşuyor ordan oraya... En iyisi içimde kımıldadıkça o böceği ezmek... Böyle daha rahatım işte... *(Dirseği üstüne uzanır.)* Çağıranı yok! Dudaklarım, ellerim, vücudum hep rahat... Bir bardak su bile istemiyor canım... *(Kitabı karıştırır. Okuduğu dizeleri oynar.)*

Çabuk, koş adını öğren...
Evliyse, mezar olur bana gelin yatağım... (*)

(Atlayarak kitabı karıştırır.)

(*) Romeo ile Juliette (I. perde II. sahne sonları).

Niyetin gitmek mi şimdiden? Tanyeri biraz olsun ağarmadı daha! *(Kitabı elinden atar, ezberinden devam eder.)* **Tarlakuşunun sesi değil, bülbülün çağırışıydı seni titreten! Narın üstüne konmuş, şarkısını söylüyor gecede! İnan benim sevdiğim, bülbüldü o!..** (*).

(Kalkar. Kitabı bırakır. Göğüs geçirir.) Ahhh! Aşk var herhalde! Kimbilir belki ben de olurum bir gün... *(El aynasını alır, kendini gözden geçirir.)* Saçlarım uzundu yaz girerken! Kestirdim! O, ikide bir saçların güzel dediği için kestirdim! Saçlarımdan da kurtuldum ondan da! Aşk var belki de ama, karşıma çıkan Romeo değildi benim! Bir saçlarım mı güzel benim? Bir demet saç alt tarafı, berberlerde de var! Durur durur, saçların ne güzel derdi! *(Omuz silker.)* İnat olsun diye kestirdim işte! Karşılaşır karşılaşmaz *(Erkeği öyküneрek.)* "Saçların ne oldu?" diyecek dedim, hemen de dedi. "Berberde kaldı" dedim ben de... Hadi bakalım kapandı şu saç lafı, şimdi de bakalım ne diyeceksen! Ben saç değilim, göz değilim, dudak değilim, madem seviyorsun bilmelisin neyi sevdiğini! Aptaldı zaten, öyle Romeo falan hiç değildi... Ne tiyatrodan anlardı ne de şiirden... *(Aynayı indirir.)* Kısacık saçlarımla bütün yaz geçti! Denize girerken rahat ettim... Öyle ağrısız sızısız, denizle güneşle yazı geçirmek daha güzel... Akşamları hep kalabalık dolaştık... Açık hava sinemaları, ağaçlıklı yollar! *(Derin bir nefes alır.)* Ağaçların yaprakları diriliyor, yeşil kokuyor akşamları... Yıldızlara doğru başını kaldırıp nefes almak az güzel şey mi kimi düşündüğünü bilmeden? Öğleden sonraları ne güzel, kitap okurdum hep! Birkaç gündür okuyamıyorum işte! Şu rolü bana verip vermeyeceklerini bir bilsem! *(Aynayı kaldırır, tekrar yüzünü inceler.)* Şuramda da bir sivilce çıkacak galiba! Bir şey de yemedim ki dokunacak! Saçlarım farkına varmadan epeyi uzamış gene! Kessem mi acaba? *(Saçlarıyla oynar.)* Dursun hele daha biraz! Hele şu rol bölümü belli olsun... Kısa saça alışmıştım! Uza-

---

(*) Romeo ile Juliette (II. perde V. sahne başlangıcı).

sa da olur ama... Böyle toplarım. Hiç de fena değil... Bakalım, canımı sıkan olursa, keserim gene... Kışın kim sıkacak insanın canını? *(Pencereye doğru ilerler.)* Saat beş demeden hava kararacak! Kışın hep eve doğru koşar insanlar! Sinemaya, işe hep koşarlar. Yaz, yalancı yaz, evi unutturan yaz!.. *(Geri döner.)* Ben evimi seviyorum doğrusu! Bu odayı seviyorum! Düzgün, her şey yerli yerinde olursa daha çok seviyorum! *(Divanın örtüsünü düzeltir.)* Oturur, beklerim! Bir gün ne istediğimi, ne aradığımı bulsam bulsam bu odada bulurum... Sokakların caddelerin kalabalığında hep unutuyorum ne aradığımı... *(Yarım kalmış bir mektup geçer eline, okur.)* İyi ki göndermemişim! Ne saçma! Ben mi yazdım bunları? Sanki pek önemli şeyler... Yırtıp atmak daha iyi... *(Yırtar.)* Paris'te... Ne yapıyor orada? Ben Paris'e, Roma'ya gitmek istemiyorum... Şöyle bir haftalığına falan belki... Tatillerde, küçük bir kıyı köyüne gitmek daha çekici benim için.. *(Deniz taşlarının bulunduğu tabağa yaklaşır. Taşlarla oynar.)* Yalınayak, kumda, deniz kenarında yürümek, renk renk taşlar, istiridye kabukları toplamak ne güzel şey... Bu küçük mercanın sahibi gibi, evleneceğim adam gelsin bulsun beni! Öyle kaçmaca kovalamaca sevmiyorum... Bu küçük mercanı görsün elimde, sensin desin, ben de sendin diyeyim, olsun bitsin... Öyle nikâh dairelerinin patırdısı, davetiyeler yazmak olmasın... Aşk öyle benim elimden onun eline, küçük bir deniz taşı gibi, ak pak yuvarlansın dursun... *(Kapıya doğru kulak verir.)* İkisi de uyuyorlar hâlâ... Açık kalmış bir musluk bu öğleden sonraları sanki... Tıp, tıp, tıp... Kış daha güzel! Saatler akar kışın, damlamaz! Hızlı yağmurlarıyla akar... Sıcacık giyinirim, sinemaların insan nefesi ile ısınmış, yalnızlığı unutturan havası... *(Divana oturur.)* Kimse aramıyor! Neden? *(Yastıkları alır, birer birer vurarak yerlerine koyar)* Neden? Neden kimse aramıyor beni? *(Pencereye kulak verir.)* Bu da kim? Adamın biri şarkı söylüyor... *(Kalkar.)* Vallahi şarkı söylüyor!.. Aferin! Herkes uyurken şarkı söylüyor işte... *(Şarkı duyulmaya başlar.)*

Ayrılamam, ayrılamam
Yarim senden ayrılamam..

(Pencerenin önünde.) Şarkıcı. Yeni çıkan şarkıları satıyor... Pek genç değil.. O kadar yaşlı da sayılmaz ama... Temiz bir gömleği var... Sesi de ne kadar güzel! Zavallı! Tam saatini seçmiş, kimsenin duyduğu yok! Kime satacaksın şarkılarını? Oooo, bu hoş işte! Sahnede sanki... Döne döne, pencerelere doğru... Kaç yaşında var acaba? Kırka yakındır... Zavallı, ne olur bundan sonra? Bu güzel sesle, kendine basbayağı yakışan bu hareketlerle sokaklarda dolanır kalır! Parmak kadar sesi olanlar radyolarda kafa şişiriyor oysaki!.. Ne kazanacak sanki bu işten? *(Dinler.)*

Ayrılamam ayrılamam
Ölürüm de ayrılamam...

Yokuşlarda... Bu sıcakta... *(Kapıya seslenir.)* Anne! Kalktı galiba... Doğan da kalkmıştır... *(Para çantasını karıştırır. Bir lira ayırır, kapıdan çıkar.. Şarkı daha yakından duyulur.)*

Seni çılgın gibi sevdim
Uğruna ömrümü verdim
Hani artık sen benimdin
Senden asla ayrılamam
Ayrılamam ayrılamam
Ölsem bile ayrılamam...

(Odaya dönerken.) Alaturka sevmem ben... Ama bu vals gibi bir şey... *(Pencereye yaklaşır, dışarıya seslenir.)* Doğan, parayı öyle ver,

üstünü alma!.. Zavallı bu güzel sesine karşılık birkaç kuruş kazansa bari... Kimbilir ne sıkıntılarla doludur hayatı? Bir elinden tutan olsaydı vaktiyle... Opera sahnesinden dinlenir bu ses... Doğan geliyor... Adam teşekkür ediyor bana... Pek de nazik... Şarkı satmıyor, İspanyol soyluları gibi serenat söylüyor penceremin altında... *(Şarkı duyulur.)* Bir gül olsa elimde atardım vallahi... *(Adama selâm verir.)* Alkışlamalı... *(Kapıya yaklaşır. Çıkar, elinde şarkıcının bir formalık şarkılarıyla geri döner. Şarkıyı arayıp bulur. Okur.)*

Ayrılamam ayrılamam...

(Kulak kabartır.) Ne güzel dondurmacı geçiyor şimdi de... *(Pencereye yaklaşır.)*

Dışardan bir ses - "Limon var, vişne var!.. Kaymak..."

Genç Kız - Ha yaşa, dirilin canlanın söyle! *(Kapıya seslenir.)* Dondurmacı geçiyor.. *(Pencereden seslenir.)* Doğan, bana da al... Karışık olsun... Ne de güzel boyamış arabasını... Ah bu sokak satıcıları! Kentlerin pencereleri onlar olmalı! Renkli, al yeşil boyalı pencereleri... *(Ansıyarak.)* Kış sonlarında bir akşam bir demet menekşe almıştı bana! *(Kapıya doğru seslenir.)* Anne! Sıraserviler'den İstiklâl Caddesi'ne çıkan bir sokak var! Neydi o sokağın adı? Hani Taksim'den girince ilk sokak! *(Karşılık almaz.)* Duymadı... Mutfakta galiba... Sıraserviler'den inerken sağda bir kilise var.. Ne tuhaf İstanbul'un bütün sokaklarını bilirim, çoğunun adını bilmem... Ne güzeldir İstanbul'un sokak adları... Yabancı bir kente gidince sokakların adını öğrenirim de, İstanbul'da sokakların adına bakmadan dolaşırım... Bakmalı bundan sonra... O kilisenin duvarı önünde bir kadın, kış akşamları menekşe satar. Ne güzel durur o duvarın önünde! Tablo gibi... Siyahlar giyer, yeşil bir atkısı vardır boynunda, kolunda bir sepet menekşe... Kış sonlarında akşam üstleri de gök ne güzel kızarır İstanbul'da... *(Kapıya doğru yaklaşır.*

Kapıdan bir el bir dondurma külâhı uzatır. Dondurmayı alır.) Yaz geçerse ne olur sanki? *(Dondurmasını yalar.)* Önümüzde İstanbul'un canım sonbaharı, menekşe kokan kışı... *(Yavaş yavaş artan bir sevinçle şarkıyı tekrarlar.)*

Ayrılamam! Ayrılamam...

O şarkıcı da bir demet menekşe verdi sanki bana... Denizden bir yelkenli gibi geldi geçti... Karşı çatıya konup kalkan ak bir güvercin gibi geçti... Niye sanki sıkıntılıydım bugün bu kadar? Hem ne diye daha doğru dürüst öğrenmeden canımı sıkıyorum? *(Kapıya doğru seslenir.)* Bu akşam açık hava sinemasına gider miyiz anne? *(Karşılık alamaz. Omuz silker. Telefon çalar. Telefonu açar. Dondurma elindedir.)* Evet! Benim... Sahi mi? Juliette ben miyim? *(Sevinçle sıçrar.)* Sahi mi? Rol bölümü belli oldu mu? Kesin mi yani? Asıldı mı? Ah, nasıl da sevindirdin beni... Aksi gibi elimde de dondurma var, bir yere bırakamıyorum... Peki Romeo kim? Sen misin? Ah çok sevindim buna da... Kimse var mı şimdi tiyatroda? Kimse yok mu? Yarın sabah onda mı asacaklar? Bekleyemem, imkânı yok, ben sekizde, sekizde tiyatrodayım! Belki on kez okudum piyesi... Şimdiden ezberlemiş sayılırım... Vallahi yanımda olsan öperdim seni... Peki, tebrikler sana da... Yarın sabah sekizde... Sekizde tiyatrodayım... Güle güle... *(Telefonu kapatır.)* Anne! Anne!.. Juliette benim, duydun mu? Juliette benim! *(Odanın içinde vals yaparak döner.)* Ayrılamam! Ayrılamam! Tiyatromdan ayrılamam!.. *(Birden el aynasını bıraktığı yerde durur. Aynayı alır, saçlarına bakar.)* Ama saçlarım da hiç Juliette'e göre değil... Ah ne aptallık ettim! Keşke kesmeseydim saçlarımı...

PERDE

Teşvikiye, Aralık 1966

TEHLİKELİ GÜVERCİN

(Dram, 2 Bölüm)

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Başçavuş
Yazıcı
Köylü
Şoför
Avukat Kâtibi
Deli Kız
Avukat
1. Ana (Deli kızın anası)
Kaymakam
Belediye Başkanı
Odacı
Veteriner
I. Kadın (Kaymakamın karısı)
Doktor
Orman Bölge Şefi
Öğretmen
Ocakçı
Belediye Kâtibi
II. Ana Avukatın anası)
Nişanlı (Avukatın nişanlısı, sonra karısı)
II. Kadın (Belediye Başkanının karısı)
Sigortacı

(Olay, yakın yıllarda, KARALAR ÜLKESİ adlı, haritada yeri olmayan bir ülkenin küçük bir ilçesinde geçer.)

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(Candarma karakolu. Başçavuş, köylünün ifadesini alır. Yazıcıya yazdırır.)

Başçavuş - *(Yazıcıya)* Yaz, 40 yaşında, evli, beş çocuklu, okuması yazması yok, cahil. Sorguya çekildikte suçunu külliyen inkârla, tarlasında bulduğu ayağı plâkalı güvercinle uzak yakın hiçbir irtibat ve münasebeti bulunmadığını söyledi.. Yazdın mı?

Yazıcı - Tarlasında bulduğu ayağı plâkalı güvercinle uzak yakın?..

Başçavuş - Devam et, hiçbir münasebet ve irtibatı bulunmadığını söyledi... Bulunmadığını söyledi... Dur, bekle! *(Köylüye)* Öyle mi?

Köylü - Artık onun öyle olup olmadığını sen bilirsin Başçavuşum..

Başçavuş - Nasıl ben bilirim?

Köylü - Sen ne sorarsan ben doğru cevap veririm. Dilimin döndüğü kadar söylerim. Eh, artık nasıl yazılır onu sen bilirsin!

Başçavuş - Anlaşıldı. Uzatma! Sorduğuma kısaca cevap ver..

Köylü - Buyur.

Başçavuş - Sözümü kesme, dinle!

Köylü - Dinlerim, kulağım sende..

Başçavuş - Daha önce, tarlana bu türlü ayağı plakalı başka güvercin inmiş miydi? *(Köylü düşünür.)* İnmiş miydi? Cevap ver..

Köylü - İnmiştir belki de..

Başçavuş - Nasıl belki de?

Köylü - Herkesin damına tarlasına güvercin iner. Benim tarlama da inmiştir belki de..

Başçavuş - Ayağı plâkalı mıydı o güvercinlerin de?

Köylü - Nasıl bileyim orasını be Başçavuşum?

Başçavuş - Nasıl bilemezsin?

Köylü - Tutup bakmadım ki bileyim? Sana ne desem yalan olur..

Başçavuş - Kes! *(Yazıcıya)* Yaz, bilâhare soruldukta, bugüne kadar tarlasına daima muhtelif güvercinler inmekte olup, bu gibi güvercinlerin hiçbirini tutup bakmadığı cihetle ayaklarında plâka bulunup bulunmadığından bihaber bulunduğunu beyanla, *(Tekrar eder)* bulunup bulunmadığından bihaber bulunduğunu beyanla, dur.. *(Köylüye)* Nasıl tuttun bu güvercini? Ne zaman tuttun? Niye tuttun, anlat..

Köylü - Ben çift sürerdim..

Başçavuş - Ne zaman?

Köylü - Te bugün, kuşluğu geçerdi..

Başçavuş - Kes, bekle.. *(Yazıcıya)* Devam et, bugün kuşluğu müteakip, dur.. *(Köylü'ye)* Nerde senin tarlan?

Köylü - *(Koluyla işaret eder)* Te burda..

Başçavuş - Bu odadan tarla görünür mü oğlum? Nerde? Mevkiini söyle..

Köylü - Te Üçdeğirmenler'in altında..

Başçavuş - Kes, anlaşıldı.. *(Yazıcıya)* Yaz, bugün kuşluğu müteakip, Üçdeğirmenler mevkiindeki tarlasında çift sürmekte olup.. Dur, *(Köylüye)* Sen devam et..

Köylü - Ben mi beyim?

Başçavuş - Tarlanda çift sürüyordun, sonra? Nasıl tuttun güvercini? Niye tuttun? Anlat..

Köylü - Ha, onu sorarsın bana.. Ben çift sürerdim, baktım çiftimin beş on adım önünde bir güvercin durur. Çift ilerler, o güvercin gene durur. Çift ilerler o güvercin gene durur. Ne kaçar, ne uçar. Öküzler sokulur o gene durur.

Başçavuş - Eee, anladık durur, sonra..

Köylü - Baktım, bir adım daha dehlesem öküzleri, kalacak ayaklarının altında! Durdurdum çifti, kışladım, gene uçmaz.. Yaklaştım yanına, gene kışladım, gene uçmaz. Te nasıl sen durursun burda böyle benim karşımda, o da öyle yakın durur karşımda, bakar bana. Baktım titrer. Anladım o zaman ki hastadır, uçamaz garip. Aldım elime, baktım tabelâsı da var ayacığında. Okuyayım desem, okumam yok sökemem. Kimin be bu güvercin dedim kendi kendime? Var böyle meraklı adamlar, işaretlemiş güvercinini. Hayvan durmadan titrer elimde, sevaptır, dedim, gittim heybeye sardım ısınsın, biraz ekmek ufaladım önüne gagalasın, maşrapa ile su tuttum ıslansın boğazı, dirilsin. E be dedim, akşam eve dönünce, bizim karşı komşu Avukat Beye okutursun tabelâsını, tanırsan sahibi kimdir, götürür verirsin..

Başçavuş - Kes.. *(Yazıcıya)* Yaz, mezkûr güvercini çiftinin önünde hasta ve uçamayacak derecede bitap bir halde ve titrer bir vaziyette bulup yardım maksadıyla eline aldığında ayağında plâkası bulunduğunu teşhis eylediğini ve işbu plâkadan güvercinin sahipli bulunduğuna hükmederek, sahibini anlamak üzere, komşusu Avukat'a plâkayı okutmayı düşünmüş olup, güvercini tahtı muhafazaya aldığını ve gereken ihtimamı gösterdiğini ilâve etti.. Dur, *(Köylüye)* Sonra?

Köylü - Sonrası bu be Başçavuşum..

Başçavuş - Sonra ne oldu? Okuttun mu plâkayı Avukat beye?

Köylü - Avukat Beye sıra kaldı mı be Başçavuşum? Bilmez misin kim getirdi beni buraya? Eve dönerdim, te bizim sokağın başında muhtar çıktı karşıma. Gördü elimde güvercini. "Güvercin mi beslemeye başladın?" dedi bana. "Yok be Muhtar efendi, dedim, ben kim güvercin beslemek kim? Ben canımı, hanemi zor beslerim. Hasta buldum buncağızı da aldım." Muhtar, "Dur bakayım," dedi. Tabelâsını

okudu. Başladı sorgu suale. Nerde buldun? Nasıl buldun? Kime götürürsün? Söyledim niyetimi. "Yürü dedi, karakola." "Neden be Muhtar efendi, dedim, çalmadım ben bu güvercini. Hâlâ uçamaz görmez misin?" "Yürü, dedi, bu güvercin tehlikeli!" "A be Muhtar efendi dedim, avuç kadar güvercinden ne tehlike gelir insana. Te bunun hepsi barut olsa patlasa ne olur? Öküzlerimi sokayım dama, terimi kurulayayım, suyunu, yemini vereyim, sonra düşünürüm güvercini!"

Başçavuş - Peki, Muhtar güvercini bana ver, ben götüreyim karakola demiş, vermemişsin..

Köylü - Vermedim..

Başçavuş - Niye vermedin?

Köylü - Var bir sebebi ki vermedim..

Başçavuş - Burası karakol oğlum. O sebebi söyle diye aldım seni karşıma..

Köylü - A be Başçavuşum söyletme beni açık açık. Tutmaz benim gözüm o Muhtarı..

Başçavuş - Peki, Avukat Beyi niye tuttu gözün? Bir yakınlığınız var mı onunla?

Köylü - Avukat Bey gibi bey kim be Başefendi? Büyük küçük kime sorsan canını verir ona. Komşum, daha ne yakınlığım olsun?

Başçavuş - Muhtar okumuş tabelâyı, bu güvercin tehlikeli, karakola götürelim demiş, Muhtarı gözün tutmadı, anladık, niye hemen kendin getirmedin?

Köylü - Getirdim ya! Te orda durur.. Kaybetmedim..

Başçavuş - Getirmedin, biz getirttik..

Köylü - Varım yoğum bir çift öküz be Başefendi! Bir güvercine sevap edeyim diye öküzlerimden mi olayım? Ne vardı öküzlerimin terini kurulamadan koşacak karakola?

Başçavuş - Saflık numarasını bırak! Ne demek bu plâka? Onu söyle..

Köylü - Nasıl ne demek?

Başçavuş - Ne demek Alkent 2954?

Köylü - Ne demek?

Başçavuş - Onu sen bilirsin! Ben mi bileceğim?

Köylü - Vallahi çözemedim dinim hakkı için..

Başçavuş - Bana bak, burası karakol! Burada söylemek istemediğini söyletmesini bilirler adama! Üstelik göçmensin, Alların müttefiki bir memleketten, Alvarna'dan geliyorsun! Geldiğin yer sakar anladın mı? Söyle kimden geldi bu güvercin sana? Kim gönderdi?

Köylü - Kimden gelsin be Başefendi? Kimim kaldı benim Alvarna'da? Bütün tayfa, kız kızan, Alvarna'dan çıktık, var yirmi yıldır yerleştik bu topraklara. Ardımızdan gurbette kimsemiz kalmadı çok şükür! O taraftan yirmi yıldır ne bir mektup aldım, ne de bir mektup yazdım. Alkent mi, ne dersin? Onun gene yerini bilmem neresidir? Hem biz Alvarna'dan çıktık, iskân verdikleri tarlayı bırak bir kenara, hangi kasabaya yerleşecektik, biz kendimiz bile onu bilmezdik! Adres mi bıraktık arkada? Nerden bulsun o güvercin benim tarlamı?

Başçavuş - Senin bilmene lüzum yok! Gönderen onu bilir. Onlar senin sandığından çok daha kurnaz ve hesaplıdırlar anladın mı? Söyle, Avukat Bey, bugün tarlana bir güvercin inecek, onu tut, bana getir dedi mi sana?

Köylü - Tövbe tövbe! Allah var be Başefendi, Allah var! Kim uydurur bu iftiraları?

Başçavuş - Yani güvercinle ne senin ne de Avukat Beyin bir ilginiz bulunmadığında ısrar ediyorsun, öyle mi?

Köylü - Nasıl inandırayım be Başefendi seni? Te bu kapıdan sağ çıkmak nasip olmasın ki sözümde bir yalanım varsa! Sen de çocuk babasısın. Te beş çocuğum var, beşinin de başına yemin edeyim..

Başçavuş - İstemez, kes! *(Yazıcıya)* Yaz, dur, nerde kaldık? Ne yazdın oku bir defa..

Yazıcı - Güvercini tahtı muhafazaya.. *(Telefon çalar.)*

Başçavuş - Dur.. *(Telefonu açar)* Buyurun, buyurun sayın Kaymakamım!.. Üstündeyiz Kaymakamım! İfadesini alıyorum. *(Yazıcıya Köylüyü dışarı çıkarmasını işaret eder. Köylü, yazıcı, çıkarlar.)* İn-

kâr ediyor!.. Tesadüfen bulduğunu söylüyor... Evet, güvercin bizde. Tahtı muhafazaya aldık!.. Hasta görünüyor. Hay hay göndereyim... Arzederim... Evet... Evet, arzederim... Arzederim, başüstüne... Bizzat arzederim...

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Avukat'ın yazıhanesi)

Şoför - *(Girer)* Merhaba.

Kâtip - Merhaba.

Şoför - Ağbi yok mu?

Kâtip - Karakola kadar gitti..

Şoför - Çabuk döner mi?

Kâtip - Herhalde. Geç, otur. Komşusu göçmen var ya, bir posta güvercini tutmuş, karakola almışlar. Ona yardıma gitti..

Şoför - Vallahi hepimizin yardımına koşan o..

Kâtip - Öyledir. Hayrola?

Şoför - Hiç sorma daha iyi!

Kâtip - Ne oldu? Kavga mı ettin?

Şoför - Şöyle doğru dürüst kavga etsem canım yanmaz! Çattık be! Vallahi belâ! Püsküllü belâ! Allahtan korkmasam, çoluk çocuk aklıma takılmasa, tövbe tövbe..

Kâtip - Sinirlenme. Gelince anlaşırsınız. Bir çay söyleyeyim mi?

Şoför - Zahmet etme. Bakalım o da yanaşır mı davamı almaya?

Kâtip - Başkanla mı?

Şoför - Ne bildin? Duydun mu yoksa?

Kâtip - Yanaşır mı dediğine göre! Merak etme, benim patron, öteki avukatlar gibi başkan maşkan takmaz. Kendisinin savunmasına ihtiyacı olanı savunur.. *(Deli Kız, kapıdan görünür.)*

Kâtip - Kız sen ne arıyorsun bu saatte sokaklarda?

Deli Kız - Sana ne?

Kâtip - Bana ne olur mu? Unuttun mu sözünü? Hadi, git eve..

Deli Kız - Evde canım sıkılıyor! Bütün gün otur otur otur, ne gelen var ne giden! Kimse çalmıyor kapımızı.. O kapıdaki otomobil kimin?

Kâtip - Benim!

Deli Kız - Yalancı!

Kâtip - Benim olsa, varır mısın bana?

Deli Kız - Sen evlisin!

Kâtip - Ne bildin evli olduğumu?

Deli Kız - Bütün erkekler evli. (Şoför'ü işaretle) O da evli..

Kâtip - Boşarım karımı, seni alırım..

Deli Kız - Sen yalancısın! Otomobil senin değil, onun. (Şoföre) Hadi bindir beni otomobiline, götür! Kimsenin yüzü gülmüyor burda. Kimse gülmesini bilmiyor. Hadi bindir beni, herkesin güldüğü bir yere götür..

Şoför - Öyle bir yer, neresi? Bilsem, önce kendim giderim..

Deli Kız - Ben yol gösteririm sana..

Şoför - O otomobil benim değil kızım. Benim otobüsüm var..

Kâtip - Tütün tüccarının o otomobil..

Deli Kız - Gitmem öyleyse. *(Başıyla, avukatın masasını işaret eder.)* Nerde?

Kâtip - Kapıda durma. Geç otur, çay söyleyeyim sana..

Deli Kız - Yaa! Çay söyle, sonra da karşılığını iste! *(Duvara sürüne sürüne Avukat'ın masasına yaklaşır)* Temiz bir kâğıt ver bana.. *(Kâtip kâğıt uzatır.)* Bir de zarf ver..

Kâtip - *(Zarf uzatır)* Al..

Deli Kız - Elini uzatma bana! Oraya, masanın üstüne bırak, ben kendim alırım.. *(Kâtip, zarfı, kâğıdı masanın üstüne bırakır, çekilir.)* Bu akşam mektup yazacağım nişanlıma. Gelsin, alsın beni artık.. *(Zarfı kâğıdı alır, fırlayarak kapıdan çıkar.)*

Kâtip - Zavallı, her gün gelir zarf kâğıt ister..

Şoför - Zavallı ya! Onu da Başkan getirdi bu hale! Ne güzel kızdı bu bilsen? Bakmaya kıyamazdın!..

Kâtip - Öyle derler hep ama doğru dürüst anlatmazlar..

Şoför - Başkanın kulağına gider diye çekinirler! Başkandan korkarlar... Ortaokulu bitirmiştir bu kızcağız! Başkanın sabun fabrikasında sekreterdi. Başkan, bağdaki evinde tuzağa düşürdü, gebe bıraktı kızı, ardından çocuğu aldırdı, bu hale getirdi işte!.. Utanmak, acımak kalmamış ki millette! Bu kız böyle sabahtan akşama gözler önünde perişan dolaşır, görenler gene de oy verir başkan yaparlar bu canavarı... *(Deli Kız'ın anası girer.)*

I. Ana - Oğlum, benim kız geçti mi buralardan?

Kâtip - Az önce uğradı çıktı teyze..

I. Ana - Nereye gitti acaba?

Şoför - Yakındadır. Şöyle çarşı içine doğru uzan azcık..

I. Ana - İşe gittim, döndüm eve, yok! Düştüm gene sokaklarda aramaya!.. Talihsiz başım! Gül gibi kızım ne hallere geldi! Bir kazaya belâya uğramamış ya?

Kâtip - O kendini korur teyze, sen merak etme..

I. Ana - Korur çok şükür ama oğlum, bilinmez ki? Bu dünya binbir türlü kötülük dolu! Kandırırlar, tuzağa düşürürler, Allah bir fenaya çattırmasın insanı!.. Hastadır, zararsızdır ama, bazı bazı nöbeti tutuyor işte. Sizler, yabancı değilsiniz, karşılaştıkça göz kulak olun n'olur..

Şoför - Hele sen onu bul da akşam olmadan eve götür teyze..

I. Ana - Allah sizlerden razı olsun oğlum.. *(Çıkar.)*

Kâtip - *(Göğüs geçirir)* Ahhhh ah, zalim dünya, gel de dayan..

Şoför - Dünyanın suçu ne? Zalimlerin elinde zalim olur.. *(Avukat girer.)*

Avukat - Merhaba..

Şoför - Merhaba ağbi...

Avukat - Otur, rahatını bozma..

Kâtip - Onun da başı dertte. Başkanla!

Avukat - Hayrola? *(Yerine geçer oturur)* Oyalanmadan anlat bakalım..

Şoför - Ne olacak bu halimiz bizim ağbi? Hepimiz, bütün şoförlerde bıçak kemiğe dayandı. Bu adam başkan seçildi seçileli cezadan kurtulduğumuz yok! Biliyorsun ağbi, başkanın dört otobüsü var. İki de yeni çıkaracakmış, edecek altı. İlçede ile çalışan on bir otobüs var halihazırda şimdilik. Başkan istiyor iki hat bütün bütün kendine kalsın. Yedimize de her gün ceza. Ceza üstüne ceza. Otobüslerimiz ne ki zaten? Tornavida elimden düşmüyor Allah seni inandırsın. Tamir elimden gelmese masrafını yetiştiremem vallahi. Ceza, ceza, bir ceza, iki ceza, üç beş derken, bugün bir yüzlük kestiler. Dayanamadım parladım.

Avukat - Kime?

Şoför - Belediye zabıta memuru olacak o hırta..

Avukat - Ne dedin?

Şoför - Ne bu be? dedim. Biz ekmek yemeyelim mi? Başkanın otobüslerini gözünüz görmüyor mu? Eksik yalnız bizde mi? Onun arabalarına da yazsanız ya! Yalan mı ağbi? Doğru dememiş miyim?

Avukat - Sonra?

Şoför - Bu başkanın uşağı olacak it, sen bana görevimi öğretemezsin, dedi. Lâfa bak, hadi lan, dedim başımı belâya sokma benim. Ağbi, bu karşımda çavuşum diye kurulan it, başkanın otobüslerinde biletçiydi düne kadar. Bir gün bu, durakta, bir aile kadınına sataştıydı, ağzının burnunun dersini vermiştim o zaman. Yani, kuyruk acısı var anlıyor musun? Kalktı ileri geri söylenmeye. Oğlum, dedim bas git, kaç kişiyiz bu kasabada, birbirimizi yeni mi tanıyoruz. Uzatmayalım, bu belediyenin bir adamını daha buldu, zabıt mabıt, bok püsürük derken, başkana gıyabında hakaret, memura cebir şiddet ile mukavemet, soluğu savcıda aldık. Suçüstü muç üstü yarın sabaha kaldı duruşma. Hak aramak, dert yanmak da hakaret olduysa bu memlekette dilimizi keselim bari ağbi..

Avukat - Başka kimse yok muydu orda?

Şoför - Nerde?

Avukat - Tartışma sırasında yanınızda?

Şoför - Olmaz olur mu ağbi? Ne kadar şoför, şoför yardımcısı varsa hepsi de şahidim..

Avukat - Güzel..

Şoför - Aslını ararsan hakaret makaret hep dümen ağbi. Çavuşun kuyruk acısı var, söyledim. Başkan dersen, bütün hatta göz dikmiş, hat bana kalsın, benim otobüslerimden başka otobüs çalışmasın, hepimiz onun kölesi olalım ister, onu da söyledim. İşin inceliğini kavrıyorsun ya ağbi? Her ne kadar cahilsem de bacak kadardan ekmeğimi kendim kazanıyorum çok şükür! Az çok aklım erer bu dümenlerin nasıl döndüğüne..

Avukat - Peki, sen yarın sabah vekâletnameni hazırla, adliyede beni bekle, şahitlerini de al yanına..

Şoför - O kadar mı?

Avukat - Ne olsun başka?

Şoför - Ağbi, bilirim seversin beni, ben de seni severim, ama hakkın neyse söyle..

Avukat - Ne uygun görürsen verirsin..

Şoför - Vallahi ağbi, senden başka avukat yanaşmaz bu davaya. Başkan dedin mi dili tutuluyor hepsinin. Bilirim, hakkını ödeyemem ama, sen münasibini söyle de içim rahat etsin..

Avukat - Dostluğun yeter bana..

Şoför - *(Para uzatır)* Ağbi, kusura bakmazsan sen şunu kabul et şimdilik, sonrası Allah kerim..

Avukat - Teşekkür ederim..

Şoför - Hadi eyvallah.. (Çıkarken.)

Avukat - Güle güle..

Kâtip - Haydut bu başkan..

Avukat - Hem de kravatlı cinsinden..

Kâtip - Zeytinlikler, fabrikalar, otobüsler, apartmanlar, sonra da

fakir bir şoförün rızkıyla oynuyor. Korkuyorum, sizin de başınıza bir çorap örmesin bu adam..

Avukat - Ne yapabilir bana?

Kâtip - Bilmem ki! Herkesin bu kadar çekinmesinin bir sebebi var herhalde..

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Kaymakamlık. Sahne aydınlanırken, Kaymakam telefonu kapatır.)

Kaymakam - *(Heyecanlıdır. Yerinden kalkar, ellerini oğuşturarak odanın içinde dolaşır)* Mükemmellll! Enfessss! Yakaladık! Bu defa bütün Karalar Ülkesini yerinden oynatacak bir delil var elimizde.. *(Masasının camına doğru eğilir, kravatını düzeltir.)*

Başkan - Göçmen çıkarmış mı baklayı ağzından?

Kaymakam - Çıkarmasa da çıkaracak! Çıkartacağız! Çıkarmayıp da ne yapacak? Güvercin elimizde! Kime geldiği tespit edildi. Ne kaldı geriye? Yakalandılar, bir yere kıpırdayamazlar! Kıskıvrak elimizin altındalar! Nasıl? Nasılım? Söyle.. *(Penceresinin camına bakarak, gururla, kendine çeki düzen verir.)*

Başkan - Müthiş!

Kaymakam - Yaa, ben böyle bir idareciyim işte..

Başkan - Allar da boş durmuyor ama, onu bil! Uyumuyorlar! Memleketin en küçük köşelerine kadar kol saldıkları, örümcek gibi yurdun her köşesine ağlarını gerdikleri yüzde yüz!

Kaymakam - Biz de uyumuyoruz sayın Başkan! Bizim de idari teşkilâtın en küçük kademesine kadar uyanık ve nöbette olduğumuz yüzde bin! Hele bir kıpırdasınlar, hele bir boyunlarını sindikleri deliklerden dışarı uzatsınlar, hemen enselerindeyiz! Hop, yakalarız!.. Her zaman pençemizin altındalar...

Başkan - Bakalım, göreceğiz...

Kaymakam - Bütün güvenlik teşkilâtı pençesini germiş, çevik bir kedi gibi tetikte, anlıyor musunuz? Onlar fare, biz kedi! Bırakıyoruz, şöyle görünsünler, ortaya çıksınlar biraz, hepsini bir arada görelim, oynuyoruz yani, sonra enselerinden birer birer yakalayıp, hop! Nasıl, yaman mıyım?

Başkan - Keşki her idareci sizin gibi olsa..

Kaymakam - Söyle Allah aşkına! Dostum olduğun için değil, tarafsız olarak söyle, bu soruşturma umduğum gibi sonuçlanırsa, valilik hakkım mı, değil mi? *(Camda, kendine çeki düzen verir, kasılır.)*

Başkan - Elbette hakkın...

Kaymakam - Yahut da, valilik olmasın da emniyet müdürlüğü olsun..

Başkan - O nasıl olsa olur..

Kaymakam - Düşün, öyle bir delil var ki elimde, Alların vatan sathına yayılmış bütün ajanları birer birer yakayı ele verecekler! Memleketi bütün bu fesat yuvasından, bütün bu sefil örümcek ağından temizleyeceğiz! Bu defa, iş bitince, bütün memleket hep beraber derin bir soluk alacağız! Hep beraber, şöyle rahat bir ohhh diyeceğiz! Böyle bir hizmette bulunan bir idareciye valilik çok mu yani?

Başkan - Ne münasebet kardeşim, hakkın..

Kaymakam - Ama ben emniyet müdürlüğüne de razıyım şimdilik! Ne de olsa yaşım genç daha..

Başkan - Valilik, valilik iyi, sen valilikten şaşma..

Kaymakam - Biz ne de olsa eski kafalıyız daha! Otuz yaşında vali yapmazlar bizde adamı.. Ama emniyet müdürlüğü mümkün.. O da fena değil, makam arabası var, daha başka avantajları var, eh iyi bir ile de düşersem, tatmin olurum...

Başkan - Kendi payıma, ilçemizden ayrılman dost olarak beni üzer ama, dostlarımı daha yüksek, daha lâyık oldukları mevkilerde görmek de gururlandırır doğrusu..

Kaymakam - Öyleyse, siz de parti olarak desteklersiniz beni..

Başkan - Elbette, hattâ sen istersen Karakent'e gider, içişleri bakanını kendim görürüm senin için..

Kaymakam - Bu defa hiç şüphen olmasın Başkan! Bu defa bütün memleket hep beraber derin bir soluk alacağız! Şöyle yürekten bir ohhh! diyeceğiz..

Başkan - Efendim, kanunlar gevşek, cezalar hafif! Siz ne kadar gayret etseniz nafile! Bu türlü faaliyetleri daha başlangıçta etmek lazım. Oysa kanunlarımız açıkça fiilî teşebbüse geçmelerine kadar elimizi kolumuzu bağlıyor! Kanunlarımızda, nasıl diyeyim, boşluklar var, boşluklar..

Kaymakam - İdarecilik sanatı da bu işte! İyi bir idareci daima kendi eliyle o boşlukları doldurur..

Başkan - Her kaymakam sizin gösterdiğiniz anlayışı, gayreti göstermez ki! Söyleyin bana, siz sıtma ile savaşa kalksanız, sıtmalıları mı tedavi edersiniz, yoksa sıtmayı aşılayan sivrisinekleri mi yok edersiniz?

Kamakam - Elbette sivrisinekleri..

Başkan - Gördünüz mü!? Hattâ ve hattâ o sivrisineklerin yuvalarını! Şu halde?

Kaymakam - Hepsi olacak, hepsi olacak, yuvaları da dezenfekte edilecek!

Başkan - Nerede efendim, nerede? Hata üstüne hata ediyoruz! En başta şu alcılığın yayıldığı memleketlerden gelen göçmenleri kabul etmek bir hataydı! Zaten yerimiz kıt, toprağımız bize yetmezken, kalktılar iki yüz aileye bu fakir ilçede toprak dağıttılar...

Kaymakam - O bir borçtu! İnsanlık, ırkdaşlık borcuydu! Kendilerine kucak açtık..

Başkan - Kıymet bildiler mi efendim? Kıymet bildiler mi? Sonra her türlü kitapların basılıp satılmasına göz yummak daha büyük hata! Her okuyan, okuduğunun doğru veya yanlış olduğunu, memleket menfaatlerine uyup uymadığını ayıramaz ki! Görmüyor musunuz etrafta zehirlenenleri!?

Kaymakam - O bakımdan sizinle beraberim..

Başkan - Alın işte örneğini! Günahını almak, dil uzatmak istemiyorum, vicdanım sızlıyor! Babası dostumdu, dindar, sakin, saygıdeğer bir adamdı, fakat oğlu!? Avukat'ın bu harekete karışmasına ne dersiniz? Nasıl göz yumarsınız? Ben onun sağa sola saldırmasını, gençliğine, çiğliğine veriyorum! Fakat o kadarla kalmıyormuş!..

Kaymakam - Onun da hareketleri kontrolümüz altında..

Başkan - Bu besbelli efendim, besbelli! Göçmen sadece aracı. Güvercin ona geliyor. Şebekenin başında o var..

Kaymakam - Çıkacak elbette ortaya..

Başkan - Nasıl? Bu pısırık savcıyla mı? Ben söyleyeyim bu mızmızın ne diyeceğini! Güvercin hasta, göçmen okuma bilmiyor, plâkayı komşusuna okutmak istiyor.. Sonuç? Sıfır! Nasıl çıkarırsınız bu delillerle Alların bütün şebekesini ortaya? Nasıl temizlersiniz memleketi bu sefil örümcek ağından? Nasıl ohh dersiniz? Nasıl vali olursunuz? Buyurun izah edin...

Kaymakam - İdari kanaldan soruşturmanın ilerlediğini unutuyorsunuz galiba! Olayı sayın vali beyfendiye arzettim, önemsediler. Derhal bakanlığa aksettirdiler! Memleketin geleceğini savcı beyin keyfine bırakacak değiliz elbette..

Başkan - Yani?

Kaymakam - Savcılığı harekete geçirecek delilleri kendimiz toplayacağız! *(Zile basar)* Bir dakika..

Odacı - Buyur!

Kaymakam - Hâlâ öğrenemedin mi? Karşında manga çavuşu yok senin! Koskoca kaymakam var.. Buyur değil, buyurun..

Odacı - Buyurun..

Kaymakam - Yani bugün kaymakam, yarın vali, öbür gün belki de müsteşar.. Misafirlerimin yanında her zaman tekrarlatma bana..

Odacı - Başüstüne..

Kaymakam - Kapının eşiğinde durma, içeri gir de dur..

Odacı - Başüstüne..

Kaymakam - Dik dur, ellerini önünde kavuşturma öyle karşımda! Askerlikte size öyle mi öğrettiler..

Odacı - Buyurun..

Kaymakam - Bak bakalım, Veteriner Bey yerinde mi?

Odacı - Başüstüne..

Kaymakam - Bak, yerindeyse gelsin beni görsün..

Odacı - Başüstüne. *(Çıkacak olur.)*

Kaymakam - Buraya gel! *(Odacı geri döner.)* Git diyen oldu mu sana?.. Söyle, oldu mu?

Odacı - Olmadı.

Kaymakam - Öyleyse?

Odacı - Buyurun..

Kaymakam - Güvercin gelmiş mi?

Odacı - Hangi güvercin?

Kaymakam - Karakoldan bir güvercin gelecekti, geldi mi?

Odacı - Haberim yok!

Kaymakam - Zaten neden haberin var senin! Gözünü aç biraz, uyan! Güvercin gelince, getiren candarmayı odama al..

Odacı - Başüstüne..

Kaymakam - Ne duruyorsun? *(Odacı şaşkın, ne diyeceğini bilmeden kalır bir an.)* Kalkıp kapıyı açmamı mı bekliyorsun?

Odacı - Başüstüne.. *(Çıkar)*

Kaymakam - *(Başkan'a)* Ahmak adam! Odacı odacı dedikleri bu işte! Tarladan gelme odacı mı olur? Kapımın önünde hiç değilse bir polis olmalı ki ne dediğimi anlasın... Evet, ne diyorduk?

Başkan - Savcılığı harekete geçirecek deliller meselesi.. Bu usul şüphesiz faydalı olur. Meselâ benim aklıma gelen şu: Avukat'ın evinde bir arama yapılabilir..

Kaymakam - Güzel olur, ama bu iş savcılığın elinde. Savcılık arama kararı almak için açık, imzalı ihbar ister..

Başkan - Anlaşıldı! Yeni savcının gelmesini bekleyeceğiz!

Kaymakam - Yeni savcının mı?

Başkan - Artık, dostça açıklayabilirim size! Bu pısırık on on beş güne kadar gidiyor. Nakli imzadan çıktı. Karakent'ten bildirdiler..

Kaymakam - Güzel..

Başkan - Yeni savcı ile anlaşacağım herhalde! *(Odacı girer.)* Bir arama yapılırsa, Avukat'ın evinde, soruşturmaya ışık tutacak, kitaplar dergiler bulunur muhakkak!

Odacı - Güvercini getirdiler Kaymakam Bey..

Kaymakam - Ne zaman girdin sen içeriye? Kapıyı vurdun mu? Gir diyen oldu mu sana?

Odacı - Güvercini odanıza almamı söylemiştiniz.. *(Bir candarma, elinde güvercinin kafesi ile içeri girer.)*

Candarma - *(Topuklarını vurarak)* Tehlikeli güvercini getirdim Kaymakamım!

Kaymakam - *(Odacıya)* Çık dışarı..

Candarma - Başüstüne Kaymakamım! *(Çıkacak olur.Odacı çıkar.)*

Kaymakam - Sen değil, o! Sen bırak o kafesi buraya, masamın üstüne.. *(Candarma kafesi masanın üstüne bırakır. Odacıya)* Buraya gel..

Candarma - Buradayım Kaymakamım!

Kaymakam - Sen değil, *(Odacıyı gösterir)* o! *(Candarmaya)* Sen çık dışarda bekle.. *(Odacı girer.)*

Odacı - Buyurun..

Candarma - Başüstüne.. *(Çıkar).*

Kaymakam - Veteriner ne oldu?.

Odacı - Gelecek..

Kaymakam - Ne bekliyor daha?.. Git söyle, güvercin geldi, gelsin..

Odacı - *(Şaşkın)* Başüstüne. *(Çıkar)*

Başkan - *(Güvercine yaklaşır)* Görelim bakalım şu güvercini yakından.. *(Sağından solundan bakar, birlikte güvercini incelerler.)*

Kaymakam - Bizim güvercinlerden pek farkı yok..

Başkan - Yok ama, marifeti başka..

Kaymakam - Odacı konuştuklarımızı duydu mu?

Başkan - Anlamamıştır.. *(Veteriner girer.)*

Kaymakam - Avukatın evinde arama yapılacağını duyması hoş olmaz herhalde..

Veteriner - Ben burdayım Kaymakam Bey.. *(Kaymakam toparlanır, son derece mültefit.)*

Kaymakam - Buyurun, buyurun Veteriner Bey.. Nasılsınız? Buyurun, oturun..

Başkan - *(Mültefit)* Nasılsın, koca üstat? *(Veteriner odanın ortasında hareketsiz kalır.)*

Veteriner - Hal hatır sormaya mı çağırdınız beni ayağınıza?

Kaymakam - Rica ederim..

Başkan - Bu ne alınganlık üstat?..

Veteriner - Evet, buyurun?

Kaymakam - *(Kafesi göstererek)* Bu güvercinin yaşaması lâzım, iyileşmesi lâzım..

Veteriner - Bakalım.. *(Kafesi açar, güvercini çıkarır. Kulağını göğsüne dayayıp dinler, güvercini yavaş yavaş okşar.)*

Kaymakam - İçmişsiniz galiba..

Veteriner - Siz de içmemişsiniz..

Kaymakam - Ne demek o?

Veteriner - Sizin sözünüze benzer bir söz.. *(Güvercini yoklar)*

Kaymakam - Peki, öyle olsun, *(sırıtır)* benim sizin kıdeminize, yaşınıza saygım vardır..

Veteriner - Cins bir hayvan.. Biraz yorgun düşmüş..

Başkan - *(Kaymakama göz kırpar)* Cins değil mi?

Veteriner - Bir bardak su getirsinler..

Kaymakam - *(Zile basar. Giren odacıya)* Bir bardak su getir.. *(Odacı çıkar. Veterinere)* Sizin bana olmasa bile, benim size saygım vardır!

Veteriner - Benim emeklilik zamanım geldi de geçti oğlum. Ben burada saygı göstermek için değil, bir işe yaramak için duruyorum.. *(Cebinden küçük bir hap şişesi çıkarır.)*

Odacı - *(Girer)* Buyurun.. *(Bir bardak su uzatır.)*

Kaymakam - Bana değil, veteriner Beye ver.. *(Veteriner bardağı alır, hapı güvercinin ağzına koyduktan sonra su ile yutturur. Bardağı odacıya verir. Odacı çıkar.)*

Veteriner - Oldu... *(Güvercini okşayarak kafesine koyar)* Bir iki saat içinde dirilir.. Müsaadenizle..

Kaymakam - Teşekkür ederim.. *(Veteriner çıkar.)* Bu da duydu.

Başkan - Anlamamıştır.. *(Kaymakamın karısı girer.)*

I. Kadın - Merhabaaa! *(Kaymakamı öper)* Aa, ne güzel tesadüf, Başkan bey de burada.. Merhaba..

Başkan - Hürmetler ederim hamfendi..

I. Kadın - Nasılsınız? Hamfendi nasıl?

Başkan - Akşama bekliyoruz. Unutmadınız herhalde..

I. Kadın - Hiç unutur muyum? *(Kaymakama)* Saat beşi çoktan geçti şekerim. Hâlâ çalışıyor musun? Biraz sağlığını da düşünsene.. *(Başkan'a)* Ah beyefendi, hiç kendini düşündüğü yok! Çalışmaktan kendini yoruyor, bitiriyor.. Uğrayıp aramasam buradan ayrılmayacak.. *(Kaymakama)* Ayol, senin yalnız devlete değil, bana karşı da vazifelerin var! *(Kafesi görür)* Ayyy, ne şeker şey bu böyle! Ne güzel güvercin! Evladım.. Hediye mi getirdiler? Kafeste güvercin beslendiğini hiç işitmemiştim ama, çok güzel, çok tonton şey.. *(Dışarda bir gürültü kopar.)* Ne oluyor? Kim var kapının önünde?

Deli Kız - *(Dışarda)* Bırakın beni, değmeyin bana. Elinizi sürerseniz kururum! Kupkuru bir dal olur, cayır cayır tutuşurum. Yanarsınız hepiniz benimle birlikte..

Başkan - Şu deli kız galiba..

I. Kadın - Ah, hiç yakından görmemiştim şunu! Ne istiyor? *(Deli kız girer. Başkan, Deli Kıza sırtı dönük, pencereye yaklaşır.)*

Deli Kız - Pek sayın Kaymakam Bey! Söyleyin adamlarınız değmesinler bana... Sizden bir ricaya geldim..

Kaymakam - Söyle kızım.. *(Deli Kızın arkasından atılan odacıya)* Bırakın.. *(Odacı çıkar.)*

Deli Kız - *(Kafese atılır)* Hah işte burada! Azat edin bu güvercini!

Kaymakam - Azat mı edeyim?

Deli Kız - Hani gök? Hani bulut? Hani kilise kuleleri? Cami avluları, kafeste güvercine? Nişanlılar, okul çocukları nerede? Nerede çocukları askere giden, savaşa giden anneler? Kim mısır serpecek bu güvercine? Azat edin onu..

Kaymakam - Kim gönderdi seni buraya? Kim azat ettirmemi söyledi bu güvercini?

Deli Kız - Hiiiç!

Kaymakam - Söyle, azat edeyim güvercini..

Deli Kız - Sokakta, candarmanın elinde kafeste gördüm, geldim.. Deminden beri kapıda bırakmadılar..

Kaymakam - O kadar mı?

Deli Kız - Acıdım. Acıyamam mı? Siz hâkimisiniz bu kasabadaki canlıların. Salın onu, salın kavak ağaçları üstünde uçsun, havuzlara insin, gün ışıkları yanıp sönsün tüylerinde. Murat taşısın size, ne dilerseniz, gönlünüzden ne geçerse, bir uçuşunda, bir kanat çırpışında yerine gelsin..

I. Kadın - Ne ilgi çekici konuşuyor..

Deli Kız - Tabii! Ben de bir güvercindim eskiden. Evimin kapısından uçardım. Akşam üstleri, evimde, penceremin içinde, fesleğen, ıtır saksıları yanında güvercindim tıpkı..

Kaymakam - Hasta o güvercin kızım. İyileştirelim de..

Deli Kız - Salacaksınız değil mi? Elinizi öpeyim..

Kaymakam - *(Elini uzatır)* Öp hadi, gönlün olsun..

Deli Kız - *(Kaymakamın eline eğilmişken ürker)* Hayır! Hayır! Hayır! Ağlatmayın kimseyi! Ağlatmayın! Silin elinizin üstünden bu gölgeleri.. *(Geri geri çekilirken, kendisine dönen başkanı görür. Başkanı göstererek)* Sansar! Sansar! O aldı nişanlımı benim elimden! O gönderdi nişanlımı gurbete! Geceleri gözümden uykumu çalan o! Sokakların bir ucundan bir ucuna her gün o kovalıyor beni arkamdan!

Sansar o! *(Odacı, candarma Deli Kızı kollarından tutar, odadan çıkarırlarken.)* Sansar! Güvercini çekin onun yanından, çekin..

(Karanlık)

DÖRDÜNCÜ TABLO

(Avukatın evi. Avukat ile nişanlısı girerler.)

Avukat - Anne!..

II. Ana - *(İçerden)* Geliyorum..

Avukat - *(Nişanlısına)* Sen şu odaya gir..

Nişanlı - Yapma, ayıp olur..

Avukat - Ne olur beni kırma. Bak göreceksin, annem melektir melek.. Hadi çabuk, çabuk.. *(Nişanlı yan odaya girer, avukat yalnız kalır. Elindeki şarap şişesini masanın üstüne bırakır. Schubert'in asker marşını söylemeye başlar.)* Tra la la la la la la la lala.

II. Ana - *(Girer)* Kiminle konuşuyordun?

Avukat - Hiiç! Şarkı söylüyordum.. Gel seni bir öpeyim. *(Öper)* Sana bir haberim var..

II. Ana - Göçmeni serbest bıraktılar mı?

Avukat - O önemli değil canım. Saçma sapan bir iş..

II. Ana - Nasıl önemli değil oğlum. Karısı geldi ağladı. Adamın beş çocuğu var..

Avukat - Şimdi evindedir merak etme.. Ne yemeklerin var söyle..

II. Ana - Bir şeyler var işte. Aç mısın? Hemen sofrayı kurayım mı?

Avukat - Sırf beni değil. Bu akşam bir misafir doyurabilir misin?

II. Ana - Bu akşam mı?

Avukat - Birazdan..

II. Ana - Eh kusura bakmayacak bir kimse ise aç kalmaz.

Avukat - Kim olduğunu sorsana..

II. Ana - Kafamı yoramam ben senin bilmecelerinle..

Avukat - Sevineceksin söylersem..

II. Ana - Nasıl olsa dayanamaz söylersin.. Söyle hadi de rahatla..

Avukat - Nişanlım..

II. Ana - Nişanlandın mı sen?

Avukat - Nişanlanmadım, bu akşam nişanlanıyorum. Hele sen bir gör beğen de, beğenirsen bana bir göz edersin, takarız nişanları..

II. Ana - Hadi ordan deli! Sen beğenmişsin ya kâfi. Ben nasıl olsa beğenirim.. Oynanmaz öyle kız kısmının onuruyla.. Ne zaman gelecek?

Avukat - Birazdan..

II. Ana - Niye beraber getirmedin? Daha nazik olurdu.. Öğren artık böyle işleri.. *(Telâşlanır)* Çabucak bir makarna olsun yapayım bari. Üstümü falan değişemem. Nasıl olsa her gün böyle görecek beni, bari ilk günden görsün..

Avukat - Anne, sorsana kimdir? Neyin nesidir?

II. Ana - Sen kimi sever beğenirsen benim gelinim odur oğlum.

Avukat - Ama tanıdığın biri.. Bil kimdir? *(Annesini kollarına alır)*

II. Ana - Bırak beni de mutfağa gideyim..

Avukat - Hadi sana bir ipucu, çalışan bir kadın.. Mesleği var..

II. Ana - Öylesi daha iyi. Dünya bu, ilerde Allah korusun, tek başına kalırsa, sıkıntı çekmez benim gibi..

Avukat - Anlamadın mı hâlâ kim?

II. Ana - Öğretmen mi?

Avukat - Ha gayret..

II. Ana - Hele şükür, benim de aklımdan hep o geçerdi..

Avukat - Kim geçerdi anne? İlçede belki on beş bekâr öğretmen var, atmasana..

II. Ana - Anladım ben kim. Bırak beni mutfağa gireyim. Sonra da saçımı başımı düzelteyim. İlk günden böyle salkım saçak görmesin beni. Çok hanım, çok derli toplu kızdır o..

Avukat - Sen her zaman derli toplusun, üstelik de güzelsin! Me-

leksin, iyisin, cesursun, bir tanesin sen.. *(Öper)* Hadi söyleyeyim kim olduğunu, Fransızca öğretmeni..

II. Ana - Ben bilmiştim zaten! Allah kalbime göre verdi gene.. Hadi bırak işimi bitireyim..

Avukat - Bir dakika.. Hoş geldin de, sonra..

II. Ana - Nasıl? *(Avukat yan odanın kapısını açar)*

Avukat - Hadi öpüşün..

II. Ana - Başıma gelen! Hoşgeldin kızım..

Nişanlı - Hoş bulduk hanımefendi.. *(Öpüşürler)*

II. Ana - Bu deli böyledir işte. Gördün mü nasıl tuzak kurdu bana. *(Oğluna)* Kalkıp da abuk sabuk söylenseydim, ilk günden gelinimi düşman edecektin bana.. *(Nişanlıya)* Bunu adam etmek için Allah kolaylık versin kızım sana..

Avukat - Benim sana güvenim var..

II. Ana - Hadi hadi saçmalama. Güven falan olmaz bu işlerde. Allahtan ki içime doğmuş. *(Nişanlıya)* Hadi kızım, bu ev bugünden sonra senin, nasıl rahat edersen öyle hareket et.. *(Kapı çalınır.)*

Avukat - Açayım!

II. Ana - Ben açarım. Sen nişanlından ayrılma.. *(Çıkar)*

Avukat - Gördün mü annemi? Sana melektir demedim mi?

Nişanlı - Karşıdan severdim zaten, şimdi daha çok sevdim. *(Avukat kapıyı dinler.)*

Avukat - Gelen kim, anne?

II. Ana - *(Dışardan)* Geliyorum.. *(II. Ana, Odacı girerler.)*

Odacı - Hayırlı akşamlar..

II. Ana - Seninle konuşacağı var..

Avukat - *(Odacıya)* Hoş geldin, geç otur.. *(Odacı, Nişanlıdan çekinen bir kararsızlık gösterir.)* Aramızda yabancı yok. Annem, nişanlım. *(Neşeli)* Ben de evleniyorum on onbeş güne kadar..

Odacı - Allah mesut etsin..

Avukat - Hayrola?

Odacı - Vallahi bey, nasıl söyliyeyim? Duydum duyalı kâbus çök-

tü üstüme. Rahat edemedim geldim. Ne olursa olsun, isterlerse atsınlar işimden, bir çapam var, kapar çalışırım nerede iş bulursam.. Kimbilir belki de daha hayırlı olur benim için de..

Avukat - Merak ettirdin beni! Ne oldu?

Odacı - Evinizde arama yapacaklar. Kitap, dergi falan arayacaklar. Başkan, Kaymakam'a söylerken ilişti kulağıma..

Avukat - Allah Allah! Ne bulacaklarmış arayıp da?

Odacı - Artık orasını ben bilemem! Bir güvercin mi gelmiş sana, ne olmuş iyi anlayamadım. Yalnız istemem senin gibi temiz adamın başına bir kötülük gelmesini.. *(Kalkar)* Bana müsaade..

Nişanlı - İyi yaptınız geldiğinize..

II. Ana - Otur, bir şey iç oğlum, sonra gidersin. Yemek yedin mi?

Odacı - Yedim teyze, eksik olma. Gitsem daha iyi..

Avukat - Bir bardak şarabımızı içmeden bırakmam seni. Kimseden görmediğim bir dostluk gösterdin bana. Otur, gitme.. *(Şarap şişesini açar)*

Odacı - Kim duysa, gelir haber verirdi size..

Avukat - *(Şarap bardaklarını dağıtır. Nişanlısına)* Bak, kimsesiz nişanlanacaktık. Şimdi bizi gerçekten seven, çıkarsız seven, bir dostun önünde nişanlanacağız.. *(Annesine)* Anne, tak yüzüklerimizi..

II. Ana - Siz birbirinize takın.. *(Nişanlılar birbirlerinin yüzüklerini takarlar.)*

Avukat - *(Kadehini kaldırır)* İyiliğin, dostluğun şerefine..

Odacı - Mutluluğunuza..

II. Ana - Bir ömür birbirinize yâr, birbirinize destek olun. İyi günleri de kötü günleri de kuş kanadıyla aşın..

Nişanlı - Teşekkürler..

Odacı - Tebrikler.. Bana müsaade.. Sağlıkla kalın..

Avukat - Sen bilirsin. Teşekkür ederim gösterdiğin dostluğa.. *(Odacı ile birlikte çıkarlar.)*

II. Ana - Böyle insanlar da var dünyada..

Nişanlı - Peki ama, arama için sebep ne?

Avukat - *(Girerken)* Başkan hıncını benden böyle çıkaracak demek! İstiyor ki ilçede kendisine hayır diyecek tek adam kalmasın..

II. Ana - Sen doğru bildiğinden şaşma oğlum!

Nişanlı - Başka türlü nasıl hareket edebilir ki!

Avukat - Bu zavallı odacı işinden atılmayı göze alıyor, başıma bir dert gelir korkusuyla koşuyor bana. Neden? O pekala bilir ki fabrikalarım, otobüslerim, çiftliklerim yok benim. İşinden atılınca iş bulamam ona. Hattâ, avukat olarak da kendisine bir hayrım dokunmaz. Ne alacağı vardır kimseden, ne de kimseye borcu. Ama gene de yardımıma koşuyor işte. Demek ki davranışlarımızı buyuran bir hak duygusu, çıkarsız bir dayanışma var bu dünyada..

II. Ana - Var elbette! İnsan kimi dar kimi geniş her türlü geçitten geçer hayatta. Her hikâyenin sonu nerede biter bilinmez önceden. Ama sonu gelince iyiler güler, kötüler cezasını bulur..

Nişanlı - Kitaplarını dergilerini bana ver istersen, evleninceye kadar bende dursun..

Avukat - Öyle yasaklanmış, gizli satılan hiçbir şey yok benim evimde..

II. Ana - Gene de bir tedbir alman fena olmaz oğlum. Hatta, belli olmaz nişanlını da rahat bırakmazlar belki de..

Avukat - Ne yapalım? Kitaplarımı yakalım mı yani?

Nişanlı - Olmaz böyle şey! Kitap yakmak için okullarda dirsek çürütmedik bunca yıl..

II. Ana - Cahilliğin kusur olduğunu bilirdim ama kızım, okumanın suç olduğunu yeni duydum. O, okusun diye ne sıkıntılara katlandık bir bilsen! Şu etrafın ne hale geldiğine bir bak da acı! Zavallılıklarına, hayvanlıklarına acı..

(Karanlık)

BEŞİNCİ TABLO

(Başkan'ın evi. Bir köşede Başkan ile Kaymakam, karşı köşede eşleri, I. Kadın, II. Kadın otururlar. Ellerinde viski kadehleri.)

Başkan - Bu servet düşmanlığı niye? Nereden çıkıyor efendim bu düşmanca sözler? Hangi çürük soba deliği salıyor bu isi? Bu kurumu? Neredeyse çalışanlar kabahatli, suçlu, tembeller birer melek! Bütün zenginler hırsız, soyguncu, fakirler birer Hazreti İsa!

Kaymakam - Ne münasebet efendim! Olur mu öyle şey?

II. Kadın - *(I. Kadın'a)* Ah bu türlü sözlere nasıl üzülüyor bir bilseniz..

I. Kadın - Üzülür tabii..

Başkan - Geçen gün benim büyük kız, "Baba kapitalizm ne demek?" demez mi? Çattım kaşlarımı, "Sen nerden duydun bu sözü?" dedim. Okulda arkadaşları, "Senin baban kapitalist" demişler. Buyurun!.

II. Kadın - Duydunuz mu bakın bizim kıza "baban kapitalist" demişler. Bizim öyle göze batacak neyimiz var Allahaşkına?..

I. Kadın - Çekememezlikten şekerim.. Öyle diyenlerde de olsun, kim ne karışır..

Başkan - *(Kaymakam'a)* Şu çocuklara bakın siz, nasıl yetişiyorlar? Gelin de ileride bunlardan hayır bekleyin. Kim öğretiyor çocuklara bunları? Eskiden fakir fakirliğini bilirdi, zengin de zenginliğini. Herkes Allah'ın verdiğine razı olurdu. Şimdi öyle mi? Kapında beslediğin adamın senin kazancında gözü kalıyor! Biz bu kafayla nasıl kalkınabiliriz beyim? Nasıl ilerleyebiliriz? Nasıl ayakta dururuz? Yıkılırız vallahi, hiç şakası yok yıkılırız!

II. Kadın - *(I. Kadın'a)* Amaaaan! Hep böyle sıkıcı laflar. Erkekler kendi aralarında konuşsunlar, biz de kendi sohbetimize bakalım, değil mi Allahaşkına..

I. Kadın - Vallahi de öyle! Dünyanın tasası bize mi kaldı..

II. Kadın - Herkes ne olursa biz de o oluruz değil mi yani?

I. Kadın - Ben de senin gibiyim şekerim. Yarın ne olacak diye bugünden canımı sıkamam doğrusu! Bana ne? Ne olursa olsun! Dünya batacak değil elbet...

II. Kadın - Değil mi ama, bu kadar yıl batmamış, tam bizim zamanımızı mı buldu batacak?

Başkan - *(Kaymakam'a)* Bu türlü savcının istediği delilleri her zaman nerden bulacaksınız beyim? Onlar da enayi mi? Onlarda da biraz olsun akıl var elbet. Arkalarından savcı beye delil döküp saçmıyorlar.. Bakarsınız şöyle bir: Dini inançlarına bağlı mı? Mide bulandıran, kurulu düzeni didikleyen dergiler, kitaplar okuyor mu? Hangi şairleri, yazarları beğeniyor? Al radyolarının ağzıyla mı konuşuyor? Kimlerle düşüp kalkıyor? Mektuplaştıkları kimler? Adamın fiili çıkar ortaya. Atarsın içeriye, kurtulursun! Ne bekleyelim yani? Malımızı mülkümüzü yağma etmelerini, karılarımızı elimizden almalarını mı?

II. Kadın - *(I. Kadın'a)* Sorma bu ay da meraktayım vallahi..

I. Kadın - Gecikti mi?

II. Kadın - Bugünle iki gün oldu..

I. Kadın - Doktora bir görün istersen!

II. Kadın - Geçen defa da kürtajdan sonra böyle oldu. Günlerim aksadı. Belki bu sefer de ondandır diyorum..

Başkan - Peki, duyar duymaz karakola koşmasına, göçmeni aramasına ne dersin?

Kaymakam - Ben kendi payıma Deli Kız'dan bile şüphelendim..

Başkan - Elbet şüpheleneceksiniz beyefendi! Devir böyle, sağ elin sol ele güveni kalmadığı bir devirde yaşıyoruz.. *(İçeriden bir çocuk sesi gelir.)*

II. Kadın - Ah, benim küçük kız uyandı galiba. Müsaadenizle.. *(Kalkar)*

I. Kadın - Tabii. Ağlatma o canımı.. *(II. Kadın odadan çıkacağı sırada, dışarıda, koridorda telefon çalar.)*

II. Kadın - *(Kapının içinde)* Başkan Bey, telefon.. *(Çıkar)*

Başkan - Bak bakalım, kimmiş?

II. Kadın - *(Kapıdan)* Kaymakam Beyi arıyorlar..

Kaymakam - *(Kalkar)* Geliyorum.. *(Çıkar)*

Başkan - *(Elinde viski şişesiyle I. Kadın'a yaklaşır)* Bir kadeh daha?.

I. Kadın - Mersi.. *(Kadehini uzatır)*

Başkan - Ne olacak bizim bu halimiz? Siz bugün dünden daha güzel, ben bugün dünden daha âşık?

I. Kadın - Bilmem!

Başkan - Yarın bekleyeceğim..

I. Kadın - Yerinize gidin, dikkati çekeceğiz..

Başkan - Cevap vermediniz..

I. Kadın - Yarın imkânsız..

Başkan - Ne zaman?

I. Kadın - Ben size haber veririm. Hadi gidin, karınız geliyor.. *(II. Kadın girer.)*

Başkan - *(Sözü değiştirir)* Viski güzel içki değil mi? Ben de en çok viskiyi seviyorum..

I. Kadın - *(Kadehi çeker)* Teşekkür ederim.. *(II. Kadın'a)* Nesi varmış küçüğün?

II. Kadın - Rüya görüyordu herhalde. Öptüm, uyudu.

Başkan - *(Karısına)* Hanım sana? *(Viski koyar)*

II. Kadın - Çok az kâfi.. Sen de fazla içme artık.. *(Kaymakam girer.)*

Başkan - *(Eski yerine doğru ilerlerken)* Ne haber? Önemli bir şey mi?

Kaymakam - İlden aradılar. İşler çabuk ilerliyor..

Başkan - Güzel..

I. Kadın - İş iş iş, Kaymakam Beye hiç rahat yok. Nerede olsa bulurlar.. Ne anlatıyordun sen şekerim?

Kaymakam - *(Başkan'a)* İlden sivil bir memur gönderiyorlar. Kendisi sigortacı, fakat aynı zamanda sivil polis. Soruşturma sonuna kadar sigorta işlerini uzatacak, bizimle çalışacak..

Başkan - İşte bu oldu! Yakın dostluk kursun şununla. İçini dışını öğrensin..

Kaymakam - Onun da yapacağı o. Savcılığı harekete geçirecek delilleri toplayacağız demedim mi size?

Başkan - Bizim belediye kâtibi de yarar bu bakımdan işe..

Kaymakam - Pek tabii, ondan da yararlanırız, iki tanıkla neler olmaz!?

Başkan - Bravo! Adam bile asarlar! Hadi öyleyse şerefe! *(Kadehini kaldırır)* Hanımlar şerefe.. *(Kadeh kaldırırlar)*

(Karanlık)

ALTINCI TABLO

(Şehir Kulübü. Belediye Kâtibi, masasının üstüne yaydığı gazetesini okur. Okurken, el baş işaretleriyle, okuduklarının etkisini açığa vurur. Her okuduğuna inanan bir tutumu vardır. Arada bir "Peh peh peh, bak sen şu işe, bak" diye yüksek sesle söylendiği duyulur. Veteriner ayrı bir masada içer. Doktor, bölge şefi, öğretmen, başka bir masada prafa oynarlar. Ocakçı yerindedir. Bölge şefi kâğıt yapar. Sağ elinin baş parmağını tükürükleyerek kâğıtları dağıtmaya başlar.. Doktor, ilk iki kâğıdı kapar gibi bir el hareketiyle masadan alır, açar, bakar..)

Doktor - Hay aslan! *(Öğretmen dağıtılması tamamlanıncaya kadar kâğıtlarına el sürmez.. Doktor tekrar verilen iki kâğıdı alırken)* Hay aslan! Duyan gelmiş.. *(Son üç kâğıdı alır.)* Sizi hain pençeler sizi. Bu defa ikinize de gösteririm ben!

Öğretmen - *(Kâğıtlarını dizer)* Hele sen oyuna gel de bakalım kim kime gösterir?

Bölge Şefi - Eee, öt bakalım öğretmen..

Öğretmen - Pas..

Doktor - Co..

Bölge Şefi - Rengi ne?

Doktor - İyisi yerde.

Bölge Şefi - Sökmez. Daha iyisi var. Kupaya oynayın. Hadi, geliyorsan kâğıt çık öğretmen..

Öğretmen - Ben geliyorum.. *(Oynar)*

Doktor - *(Öğretmene)* Ne dersin ben de geleyim mi?

Bölge Şefi - Gel gel helva dağıtıyorlar, kaçırma!

Öğretmen - Eline danış..

Bölge Şefi - Benim beygir iki kişiyi kaldırmaz ona göre..

Öğretmen - Sinek verin..

Doktor - Hadi ben de geleyim de şu palavracı Bölge Şefi'ni batıralım. Al, görsün bakalım Co'yumu bozmak neymiş..

Bölge Şefi - Al.

Öğretmen - Sinek..

Doktor - Al..

Bölge Şefi - Taze bitti. *(Keser)* Kupa.. Bir daha.. Bu etti üç.. Maça..

Öğretmen - Bağışladım doktor, kes..

Doktor - Eyvallah. *(Alır)* Karo..

Bölge Şefi - Ne gezer! *(Keser)* Etti dört.. Maça..

Öğretmen - Doktor bu benim kusura bakma..

Doktor - Yapma..

Öğretmen - Karo..

Doktor - Hah şöyle..

Bölge Şefi - *(Keser)* Etti beş.. Maça.. Etti altı. Maça, etti yedi.. Hay aslan ha! Ne dedim ben sana, benim beygir iki kişiyi kaldırmaz.. Yap öğretmen kâğıtları.. *(Oyunun hesabını yaparken)* Yahu neymiş Allahaşkına şu güvercin hikâyesi?

Doktor - Hiç canım, hava! Bir güvercin bulmuşlar işte..

Bölge Şefi - Yok yahu, casus güvercini miymiş neymiş..

Doktor - Güvercinden sana ne Allahını seversen? Öğretmen iyi karıştır kâğıtları..

Bölge Şefi - Öğretmen, sen duymadın mı? Tehlikeliymiş, ayağında plaka falan varmış..

Öğretmen - Duydum..

Doktor - Çeneyi bırakalım beyler, oyunumuza bakalım..

Bölge Şefi - Dur yahu biraz. Merak ettim işte. O plaka önemli değil mi yani..

Öğretmen - Muzibin birinin tutup bağlamadığı ne belli..

Bölge Şefi - Öyle şaka olur mu yahu? Adamın başını yerler vallaha..

Doktor - Olur olur. Duvarlara bir sürü saçmalar yazıp çizmiyorlar mı eğlence çıksın diye?

Bölge Şefi - Vallahi aklım ermedi şu işe.. *(Kâtip kulak kabartır)*

Doktor - *(Kâtibin dinlediğini fark ederek)* Şıuşt, gürültü yok.

Bölge Şefi - Ne var yahu, ne dedik?

Doktor - Bizim nemize lazım bu türlü işler? Politika yasak, biz memuruz hadi.. Pas..

Bölge Şefi - Pas..

Veteriner - *(Karşıdan, kadehini kaldırır)* Doktor, şerefine..

Doktor - Yarasın, Veteriner amca..

Veteriner - *(Kaymakamı öykünerek)* İçmişsiniz! Doktor biri kalkıp kerametmiş gibi sana *(Kaymakamı öykünerek)* içmişsin derse sen ne dersin?

Doktor - Canıma değsin derim.. Hadi sen, keyfine bak, üzülme..

Veteriner - Kimi ayıltmak lâzım Doktor? İçtikçe yüreğinin sıcaklığı dışarı vuranları mı? Yoksa içmeden de uykuda gezenleri, boynunda yem torbası dolaşanları, sinek gibi vızıldayanları, boynuzluları mı?

B. Kâtibi - Yaşa bey amca..

Veteriner - Oğlum, bugüne kadar ben senin duanla yaşamadım..

B. Kâtibi - Kötü bir şey mi dedim yani?

Veteriner - Oğlum, sen bu kafanla iyi de desen kötü kaçar! Bir saattir eğilmişsin o gazeteyi okuyorsun. İnanıyor musun okuduklarına? Ne var okuyacak o gazetede öyle kapana kapana?

B. Kâtibi - İçişleri bakanının demecini okudum bey amca, okumayayım mı yani..

Veteriner - Okuma ya! Ben okumadım işte. Sor bana, okumadan söyleyeyim sana içişleri bakanının ne dediğini..

B. Kâtibi - Nasıl söylersin okumadan bey amca, hani kusura bakma ama...

Veteriner - Ne der oğlum bu hükümetin içişleri bakanı? Daha bellemedin mi? Zararlı cereyanlar, aşırı akımlar mı dediği söyle bana..

B. Kâtibi - Bildin valllahi..

Veteriner - Ben otuz yedi yıllık veterinerim, ondan önce de bir beş yıl fakülte koy, kırk bir mi etti. Oğlum ben kırk bir yıldır, bildim bileli, bu memleketin içişleri, adliye bakanları bunu bilir, bunu söyler! Önlerler, müsaade etmezler, yaşatmazlar, ama bu kadar yırtındıkları halde, o sımsıkı tutundukları bakanlık koltukları gene de kayar altlarından.. Bu kadar göze girmek numarasından sonra gene de bakan kalamazlar bir iki yıldan fazla..

Doktor - *(Kâğıtları bırakır, arkadaşlarına)* Veterineri eve götürmenin zamanı..

B. Kâtibi - *(Veteriner'e)* Ne yani? Yalan mı? Milli bünyemize aykırı değil mi dedikleri? *(Doktor, veterinerin koluna girer.)*

Doktor - Hadi veteriner amca, gidiyoruz.. Hadi kalk..

Veteriner - Milli bünyemize aykırı! Lafa bak. Ülen sen bünye nedir, bünyenin millisi gayri millisi nedir, ne bilirsin.. Sen belediye kâtipliğine bak! Al maaşını ağzını kapa..

B. Kâtibi - Bey amca nazik konuş, ben seninle nazik konuştum..

Öğretmen - Gidiyoruz, Veteriner amca..

Bölge Şefi - *(B. Kâtibi'ne)* Suuus! İçkili görmüyor musun?

Doktor - Hadi amca, gidiyoruz..

Veteriner - Sana ne türlü söylesem boş zaten! *(Kalkar. Yanındakilere)* Sabahtan akşama bir sürü zırvayı dinleye dinleye insanda sabır tahammül mü kalıyor doktor?

Doktor - Haklısın! Yürü..

Bölge Şefi - Çok haklısın Bey Amca..

Öğretmen - Çıkalım..

Veteriner - Şimdi de kitap arayacaklarmış! Evlerinizde kitap arayacaklar! Oldu olacak, kapatın okulları çıkın işin içinden be adamlar!..

(Karanlık)

YEDİNCİ TABLO

(İlçe parkı. Altıncı tablodan üç gün sonra. Pazar. Belediye Kâtibi, Öğretmen sağdan tartışarak girerler..)

B. Kâtibi - Güvercinin bu kasabada birine haber getirdiği muhakkak! Kime dersin?

Öğretmen - Bilmem! Müneccim değilim..

B. Kâtibi - Kimseden şüphelenmiyor musun?

Öğretmen - Ne hakkım var kimseden şüphelenmeye?

B. Kâtibi - İpucu başka türlü ele geçmez ki! Ancak şüpheyle ele geçer..

Öğretmen - Kuru kuruya şüpheyle de ele geçmez..

B. Kâtibi - Bu iş nasıl olsa çıkacak meydana..

Öğretmen - Çıkacak ama bakalım nasıl? İşin aslı belki de herkesin sandığından bambaşka şekilde ortaya çıkacak!.. *(Deli Kız, elinde bir elma, sıçraya sıçraya sağdan girer. Geride ortada kalan sıraya oturur. Sözü değiştirerek)* Galiba hepimizden daha mutlu.. *(Deli kızı başıyla işaret eder.)*

B. Kâtibi - *(Sırıtarak)* Dur biraz takılalım şuna! *(Deli kıza)* Kız, elma yok mu bize?

Deli Kız - Çarşıda dolu. Git de al..

B. Kâtibi - Senin elmaların daha güzel..

Deli Kız - Kaç para? Senin dişlerin çürük..

Öğretmen - *(Güler)* Kah kah kah! *(B. Kâtibi'ne)* Hadi yürü! Aldın ağzının payını..

B. Kâtibi - *(Bozulmuş)* Ne biliyorsun? Denedin mi?

Deli Kız - *(Sıranın kenarına doğru çekilir)* Peki, hatırın kalmasın! Gel otur.. *(Yanağını uzatır)* Gel dene hadi!

B. Kâtibi - O senin dediğin burada olmaz..

Deli Kız - *(Daha alaycı)* Kendin istedin! Denesene!.

Öğretmen - *(B. Kâtibi'ne)* Yürü yahu..

B. Kâtibi - Gördün mü şu işi? Parkın ortasında öptürecek bana kendini..

Deli Kız - Senden mi korkarım sandın? Karanlıkta, tenhada, kimse görmeden olsa, olurdu değil mi? O zaman utanmazdın! *(Daha öfkeli)* Sen git de geceleri kümeslerden tavuk çal! Sen o çürük dişlerinle ne burda, ne başka yerde, kılıma dokunamazsın benim, anladın mı?

B. Kâtibi - Ne dedin? Kız ağzını yırtarın senin..

Öğretmen - Yürü yahu! Kendin arandın..

B. Kâtibi - Tövbe tövbe.. *(Soldan çıkarlar.)*

Deli Kız - *(Alaylı)* Kah kah kah kah kah.. *(I. Kadın ile II. Kadın, çocuk arabalarını iterek sağdan girerler.)*

II. Kadın - Bu sabah ne yaptı bir bilsen?

I. Kadın - Ne yaptı tonton gene?

II. Kadın - Beşiğinde bir dakika bıraktım. Mutfağa kadar gittim geldim. Bir de ne göreyim şekerim? Beşiğinden aşağıya sarkmıyor mu!? Ödüm koptu vallahi! Ödüm koptu! Yüreğim ağzıma geldi! Ya düşseydi!

I. Kadın - Allah korusun! İyi ki düşmemiş! Ben benimkini bir dakika yalnız bırakmam..

II. Kadın - Ben de bırakmam ama, oluyor bazen.. Ah, hatırlatma Allahaşkına.. Hâlâ yüreğim ağzıma geliyor.. *(İkisi de arabalarının kenarına parmaklarının tersiyle üçer defa vururlar.)*

I. Kadın - *(II. Kadın'ın arabasına eğilir)* Ah seni yaramaz seni! Demek anneni öyle korkuttun ha? Bu bu bu bu bu!

II. Kadın - *(I. Kadın'ın arabasına eğilir)* Ah, seninkisi çok uslu maşallah! Nu nu nu nu nu!.. *(Soldan çıkarlar)*

Başkan - Şu tarafa bir çocuk bahçesi yaptırmayı düşünüyorum..

Kaymakam - İsabet olur tabii! O tarafa bir çocuk bahçesi lazım..

Başkan - Hanımlar sabahları alsınlar çocukları, hava güzel oldukça parka kadar uzansınlar! Hem onlar için iyi olur, hem de etrafa çocuk yetiştirmede güzel bir örnek verirler.. *(Doktor ile Bölge Şefi soldan girerler. Kaymakam ile Başkanı selâmlarlar. Kaymakam ile Başkan soldan çıkarlar.)*

Doktor - İkisine de selâm vermek içimden gelmiyor!..

Bölge Şefi - Benim de öyle! Giden kaymakam olsa dönüp de bir selam daha vermek isterdim! Mert çocuktu, kulakları çınlasın..

Doktor - Onun için gitti ya zaten..

Bölge Şefi - Şu sigortacı nerde kaldı, bakalım mı?

Doktor - Kaşınıyor musun bu akşam da?

Bölge Şefi - Hiç değilse verdiklerimizi geri alalım şundan!

Doktor - Sen verdiğine razı olsan kârlı çıkarsın! Pokerde onunla aşık atamayız biz..

Bölge Şefi - Şans, arkası arkasına, bilemedin üç gün tutar! O üç gün de geçti! Neydi o, ona gelen kâğıt birader? Ne tuttumsa daha büyüğünü çıkardı, çarpıldım..

Doktor - Şans değil sadece! Onun başka marifetleri de olsa gerek.. *(Sağdan çıkarlar)*

Deli Kız - *(I. Kadın ile II. Kadın'a öykünerek)* Bu bu bu bu! Nu nu nu nu!.. *(Avukat Kâtibi ile Şoför sağdan girerler.)*

Şoför - Rahat bir nefes aldım dünden beri..

A. Kâtibi - Ben demiştim sana..

Şoför - Davamın suçüstü görülmesi daha iyi oldu. Kurtuldum sıkıntıdan.. Senin patronun hakkını ödeyemem kolay kolay..

A. Kâtibi - *(Deli Kıza)* Nasılsın küçük hanım?

Deli Kız - İyiyim küçük bey! *(Yer gösterir)* Gel otur..

A. Kâtibi - *(Şoföre)* Oturalım mı?

Şoför - Otur bakalım.. *(Otururlar)*

Deli Kız - Eee, ne var ne yok bakalım?

A. Kâtibi - İyilik sağlık! Sende ne var ne yok?

Deli Kız - Hiiiç! Eğleniyorum işte..

Şoför - Annen biliyor mu parkta olduğunu?

Deli Kız - Bırak şimdi annemi? Ben küçük müyüm o kadar? Evin yolunu bilmem mi yani?

Şoför - Bu serseriler seni rahat bırakmazlar kızım..

Deli Kız - Ben onların hakkından gelirim sen merak etme! *(Kâtibe sevgiyle bakar)* Evlâdım! *(Şoför'e)* İyi çocuk değil mi bu? Takılır arada sırada bana ama, nedense lafı dokunmaz bana...

Şoför - İyi çocuk elbet.. *(Kısa sessizlik)*

Deli Kız - Çok eğlenceli değil mi burası?

A. Kâtibi - Ne var eğlenceli denecek burda?

Deli Kız - Herkes benimle eğleniyor, ben de herkesle! Kim akıllı, söyle?

Şoför - Sen!

Deli Kız - Ben tabii! *(Kâtibe)* Şu gülü koparsana bana..

A. Kâtibi - Yasak!

Deli Kız - Kopar, zarar yok, sorarlarsa ben kendim kopardım derim.. *(Şoför kalkar, gülü koparır.)*

Şoför - Al, başkanın, kaymakamın evine gideceğine sana gitsin..

Deli Kız - Teşekkür ederim.. *(Kâtibe)* Kokla bak ne güzel kokuyor.. *(Kâtibe koklatır)* Sen de kokla *(Şoföre koklatır)* Oldu, ikiniz de hakkınızı aldınız, artık gül benim..

A. Kâtibi - Sana yakışır zaten..

Deli Kız - *(Kâtibe)* Sen masal bilir misin?

A. Kâtibi - Unuttum hepsini..

Deli Kız - *(Şoföre)* Sen?

Şoför - Şimdi de masal mı anlatalım yani?

Deli Kız - Değil! Bir masal var benim ansıdığım.. Vakti zamanında çok güzel bir kızla çok yakışıklı bir delikanlı evleniyorlar. Derken bir hastalık yayılıyor yaşadıkları yerde. Delikanlı gencecik ölüyor. Ama yaşadıkları yerin bir adeti var, çok korkunç! Ne yapıyorlar biliyor

musun? Sağ kalanı da eşiyle birlikte koyuyorlar mezara. Neyse uzatmayayım, delikanlı ile gelini de koyuyorlar mezara.. Gelin mezara giriyor, bakıyor etrafı bir kalabalık, bir kalabalık, bütün karısı ölen kocalar, kocası ölen kadınlar orada.. Bakıyor, sular akıyor, gök var, yollar var ama nedense hep karanlık, hep öyle siyah.. Neyse uzatmayayım, derken gelin mezarın ucunda, ama ta ucunda bir ışık görüyor. Orada bir delikten bir ışık süzülüyor. Ohhh, diyor, çıkış orada. Gelin hep o ışığa doğru gitmek istiyor, karar veriyor, gideyim diyor, ama gitmiyor bir türlü. Tuhaf değil mi? Gitmiyor bir türlü. Bakıyor çevresinde, yanında yöresinde bütün o canlı kadınlar erkekler hiçbiri kımıldamıyor yerinden. Hiçbiri ışığa doğru gitmiyor! Bekliyorlar hep ölülerinin başında! Uyuyorlar uyanıyorlar, hep oldukları yerde kalıyorlar! Nasıl bileyim? Öyle, hepsi mermer gibi kaskatı işte!.. *(Susar)*

A. Kâtibi - Bitti mi?

Deli Kız - Daha ne olsun? Bitti işte..

A. Kâtibi - Acıklıydı..

Deli Kız - *(A. Kâtibine)* Sana dokundu değil mi? *(Şoföre)* Sen bir şey çıkaramadın mı bu masaldan?

Şoför - Bana kimse masal anlatmadı çocukluğumda! Önüme gelen azarladı, bol bol dayak attı, o kadar..

Deli Kız - Yazık! Bak, bu bizim kasaba o mezarlığa benzemiyor mu biraz? Herkes ölülerini bekliyor! Annem beni bekliyor, ben annemi bekliyorum! Bir yerde bir ışık var! *(Alnını gösterir)* Şurada işte, yanıp sönüyor bazen! Gidemiyorum! Kimse de kımıldamıyor çevremde yerinden! *(Sola doğru)* Şu gelenlere bakın ne eğlenceli!. *(I. Kadın, II. Kadın çocuk arabalarını iterek, soldan girerler.)*

I. Kadın - Bak, kızını oğlumdan başkasına verirsen, sonra bozuşuruz!

II. Kadın - Aaa, oğlun benim damadım ayol! Sen sözünden cayma da!. Kimbilir, daha zengin bir kız bulursan cayarsın belki de..

I. Kadın - Aaa, ne münasebet! Ben onu güzel diye alıyorum oğluma!. *(Arabaya eğilir)* Değil mi oğlum? Bak nasıl güldü, bak..

II. Kadın - Ben de akıllı diye veriyorum kızımı ona! Babası gibi akıllı! *(Arabaya eğilir)* Değil mi kızım? Bak nasıl hoşuna gitti, gördün mü?

I. Kadın - Ah seni çapkın seni seni seni..

II. Kadın - Ah seni fettan seni seni seni...

I. Kadın - Bu bu bu bu bu...

II. Kadın - Nu nu nu nu nu!.. *(Sağdan çıkarlar.)*

Deli Kız - *(Kahkaha ile güler)* Ha ha ha! Kendi çocukları ne de kıymetli!.. *(Kaymakam ile Başkan soldan girerler.)*

Kaymakam - Günler kısaldıkça kısalıyor..

Başkan - Eh, kış yaklaşıyor yavaş yavaş..

Kaymakam - Evet, kışın günler kısadır..

Başkan - Geceler de uzundur ama!.. *(Nüktesinden memnun, göz karpar)* Onun da ayrı bir tadı var tabii.. *(Gülüşürler. Sağdan çıkarlar. Sigortacı sağdan girer.)*

Deli Kız - Ne kadar bilgili oluyor şu büyük adamlar...

Şoför - Kalkalım..

A. Kâtibi - Peki.. *(Deli Kıza)* Bize müsaade.. Evine git artık..

Deli Kız - Ben eğleniyorum burada.. *(A. Kâtibi, Şoför soldan çıkarlar, Sigortacı sağdan girer.)*

Sigortacı - Şu sırada oturan kız kim?

Doktor - Hastadır biraz..

Sigortacı - Fena değil ama.. Yanındakilerle işi pişiriyor galiba..

Bölge Şefi - Onlar yerlisidir kasabanın. Aralarında ne geçtiği hiç bilinmez..

Sigortacı - Gözlerinin güzelliğine bak şunun!

Bölge Şefi - *(Deli Kıza, Sigortacıyı gösterir)* Bak kim geldi! Tanımadın mı?

Deli Kız - *(Ayağının ucuyla Sigortacıyı göstererek)* Bunu mu?

Doktor - Bil bakalım..

Deli Kız - Ben muhtar mıyım?

Bölge Şefi - Nişanlın yahu! Tanımadın mı?

Doktor - Üç gündür geldi geleli seni soruyor. Biz de aldık getirdik!

Deli Kız - Benim nişanlım yakışıklı, üstelik de kibar.. Siz hele, kavakların yanına, teneke mahallesine kadar inin.. *(Sigortacı, Doktor, Bölge Şefi gülerler.)*

Sigortacı - İnsan böyle mi karşılar misafirini?

Bölge Şefi - Bak avucunu açsın anlarsın nişanlın mı değil mi? Önce benim avucumu oku..

Deli Kız - Senin avucunu okuya okuya ezberledim artık.. Ömür çizgin uzun, akıl çizgin kısa. Kolay kolay üzülmezsin. Paran olursa iyisin, olmazsa kötüsün.. Daha söyleyeyim mi?

Doktor - Ona yeter o kadarı. Benimkini oku..

Deli Kız - Senin hayatın dümdüz. Ne iniş ne yokuş. Ne çok sevinirsin, ne çok üzülürsün. Ağaçsız, gölgesiz, dümdüz, kupkuru bir ova senin avucun..

Bölge Şefi - Hadi şu delikanlının da eline bak bakalım..

Deli Kız - Aç bakalım delikanlı sağ elini.. *(Sigortacı sağ elinin avucunu uzatır.)* Kapa! Kapa! Kapa!..

Sigortacı - Bakın şu bendeki talihe, elimi de beğenmedi..

Doktor - Ne gördün?

Deli Kız - Hadi gidin, söylemeyeyim daha iyi..

Sigortacı - Ne gördün? Ölüm mü?

Bölge Şefi - Söyle, korkma!

Deli Kız - Söyleyeyim mi?

Sigortacı - Söyle tabii. Ben sana gücenmem..

Deli Kız - Sen necisin?

Sigortacı - Bil bakalım. Madem elimi okuyorsun..

Deli Kız - Gardiyan mı? *(Gülüşmeler)*

Sigortacı - Bilemedin!

Deli Kız - Gardiyansın! Senin demir parmaklıklar, kelepçeler asılı avucunda. İki yüzlü, iki ruhlusun! Tabii olabildiğin kadar. Kurnazsın, kurnazlığın yetmedi mi yalan söylersin.. Sevmedim ben senin elini.. *(Doktor Deli Kıza para verir.)*

Doktor - Yürüyelim..

Sigortacı - *(Deli Kıza)* Alacağın olsun senin.. *(Para uzatır)* Al, hiç de nazik davranmadın ama..

Deli Kız - İstemem senin paranı..

Doktor - Yürüyün hadi.. *(Soldan çıkarlar. Avukat ile nişanlısı soldan girerler.)*

Avukat - *(Deli Kıza)* Nasılsın bacım?

Deli Kız - Teşekkür ederim. Kim o yanındaki güzel kız?

Avukat - Nişanlım..

Deli Kız - Ne kadar güzel! Ne kadar değişik öbür kadınlardan..

Nişanlı - Teşekkür ederim..

Deli Kız - *(Gülünü uzatır)* Bu gülü verebilir miyim size?

Nişanlı - *(Gülü alır)* Ne kadar güzel gül..

Deli Kız - *(Avukatı gösterir)* Onu seviyorsunuz değil mi?

Nişanlı - *(Gülerek)* Eh, şöyle böyle..

Deli Kız - Şaka etmeyin..

Nişanlı - Galiba..

Deli Kız - Sevin onu! Çok, daha çok sevin! Hiç yalnız bırakmayın! Bütün bu kasabada damarlarında sıcak kan dolaşan bir o! Kadınların erkeklerin diri diri gömüldükleri bu kocaman mezarlığın çıkışında, ışığı gören tek canlı o!

PERDE

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(Avukat'ın yazıhanesi.)

Avukat Kâtibi - Nişanlından mektup var mı?

Deli Kız - Bırak nişanlımı şimdi..

A. Kâtibi - Bırak olur mu? Nişanlın!

Deli Kız - Bilmiyorum ki neyin nesidir? Yüzünü bile görmedim şimdiye kadar. Nişanlısın dediler, bekledim işte! Artık doğru mu, değil mi diyenler bilir orasını! Ben geç kaldım, geç! Sevmiyorum geç kalmasını, beklemesini de sevmiyorum! Küçücük bir tarlam var işleyemedim! Cemreler düştü, işleyemedim! Geç kaldım! Çok geç!..

A. Kâtibi - Ne cemresi! En az iki ay var daha cemrelerin düşmesine!

Deli Kız - Yaşlılara sorarsan öyle! Ama bana sorarsan düştü! Ne tuhaf çocuksun sen! Hem incecik güzel bıyıkların var, hem de yaşlılar gibi konuşuyorsun! Üstelik benimle akransın! Geç kaldım diyorum, cemreler düştü! Bıyıklarını bozmadan traş olman zor değil mi?

A. Kâtibi - Öyle alıştım, zor gelmiyor..

Deli Kız - Gençsin de ondan. Yaşlı olsan elin titrer, bozarsın! Peki, gömleklerini kim yıkayıp ütülüyor senin?

A. Kâtibi - Sorma, o dert işte!

Deli Kız - Dert ya! Evde bir kadın lâzım sana da. Gömleklerini yıkayıp ütülesin, yemeğini ateşe koysun, her işini bitirdikten sonra taransın, kapıyı açınca seni karşısında görsün! Yok mu?

A. Kâtibi - Yok dedim ya sana kaç defa..

Deli Kız - Sen de geç kaldın yani! Bekledin bekledin, geç kaldın! Benim küçük bir tarlam var, cemreler düştü, ısındı! Nane yetiştireyim diyorum, limon yetiştireyim, kuzularım, keçilerim otlasın, bir de tayım olsun, geç kalıyorum! Gelecekse gelseydi bu kadar zaman! Değil mi ama? Eve her gidişimde biraz dal, biraz kuru ot götürüyorum, yuva yapıyorum. Tek uçan kuş gördün mü sen hiç? Ben de ayaklarımı sürüyorum ya yürürken, uçamıyorum da ondan! Sen de geç kaldın ben de geç kaldım desene şuna! Kol saatini göstersene bana! Bakayım, bakayım, kol saatine..

A. Kâtibi - Bak..

Deli Kız - Niye böyle ters takıyorsun?

A. Kâtibi - Daha rahat..

Deli Kız - Ah seni fiyakacı! Fiyaka için değil mi? Kızlara fiyaka için! Mokasen ayakkabıların da var! Sen de az tavuskuşu değilsin hani! *(Kolunu uzatır)* Bileziğim nasıl?

A. Kâtibi - Güzel..

Deli Kız - Beğendin değil mi? Ben de beğeniyorum! Kurdelem?

A. Kâtibi - Kurdelen de güzel, sen de güzelsin!

Deli Kız - Alsana beni!

A. Kâtibi - Sen varmazsın ki!

Deli Kız - Sen beni beğeniyorsun, ben de seni beğeniyorum, varırım! Bundan sonra akşamları buradan çıkınca bize gel!

A. Kâtibi - Benim askerliğim var daha önümde..

Deli Kız - Olsun! İkimiz de birbirimizi beğendikten sonra! Ben askere uğurlarım seni, sen sık sık mektup yazarsın bana. Ben mektup almasını severim. Bu kadar mektup yazıyorum, kimseden mektup almıyorum! Sana çamaşır diker gönderirim askere, sen aldığını yazar-

sın bana.. Ne güzel! Neden beklediğimi bilirim bari! Bilmeden beklemek sıkıyor içimi. Beklerken ev öyle toz tutuyor, oturduğum yerde küf kokusu geliyor burnuma, elimi nereye sürsem tozlanıyor! Açıyorum evin kapısını penceresini havalandırıyorum ama, nafile! Kapatınca gene küf kokusu, gene toz.. Geç kalıyorum yani.. *(1. Ana girer.)*

I. Ana - Oh, burada çok şükür! *(Kızına)* Ne arıyorsun burada? *(A. Kâtibi'ne)* Herkesin işi yok da seni mi dinlesin? *(Kızına)* Hadi kalk, yürü, hadi eve, yürü.. *(Kızını kolundan kavrar)* Kalk..

Deli Kız - Bırak beni..

I. Ana - Yürü, uğraştırma boş yere..

Deli Kız - Eve girmek istemiyorum! Ev küf kokuyor, toz kokuyor..

I. Ana - Üstüme iyilik sağlık! Neresi küf kokuyor, toz kokuyor evimizin kızım!? *(A. Kâtibi'ne)* Hep böyle söyler işte! Her gün her tarafı yıkar, siler süpürürüm, gene de böyle söyler! Oğlum sen bunun sayıklamalarını dinleme alıp da karşına..

A. Kâtibi - Zararı yok teyze! Dertleşiyoruz..

I. Ana - Arkamı dönsem fırlayıp gidiyor evden! Nereye gittiğini bilmiyorum ki her zaman oğlum! Çok şükür burada buldum da bir nefes aldım! Kırlara bayırlara kaçacak bir gün, bir otomobilin altında ezilecek!.. Saldıracaklar üstüne, namusumuz şerefimiz iki paralık olacak gene..

Deli Kız - Namus şeref, şeref namus, saksağan gibi öter durur kulağımın dibinde bütün gün! Ya namus şeref der, ya şeref namus! *(Anasına)* Evin dört duvarı arasında toz kokusu namus, küf kokusu şeref! Güneşli sokakları seviyorum işte!.. Hoş, yağmur da yağsa sokakları seviyorum! Pazar yerinde portakalların marulların arasında dolaşmasını seviyorum! *(A. Kâtibi'ni göstererek)* O makine ile yazı yazarken oturup ona bakmasını seviyorum! Ne var sanki evde...

I. Ana - Allahım!

Deli Kız - *(Birden taşarak)* Uyuttu beni! Onaltı yaşında bağdaki evinde uyku şerbeti içirip uyuttu. Uyandım, *(Çığlıkla)* ayyy! Diş-

lerini, dişlerini gördüm.. Tırnaklarını duydum! Yeter! Namus deme, şeref deme, anma o dişleri tırnakları bana!

I. Ana - Ah Yarabbim, nöbeti tuttu gene! Kız, sus, sus!

Deli Kız - Susmayacağım! Bacak kadar çocukları kandıranlar, onbeş yaşında kızları uyutup dişleyenler, tırnaklayanlar, sansarlar, tavuk hırsızları, herkesin ağzındaki lokmaya havlayan köpekler, elini kolunu sallaya sallaya dolaşıyor bütün gün sokaklarda...

I. Ana - Kız sus, yürü hadi, yürü, başıma iş açacaksın yok yere! Tutacaklar, bağlayacaklar seni! Yürü, kahretme beni.. *(Kızını kolundan sürükler.)*

Deli Kız - *(Çıkarlarken)* Şerefliler, namuslular, sansarlar, tavuk hırsızları, çoban köpekleri..

I. Ana - *(A. Kâtibi'ne)* Sen onun lâfına bakma oğlum. Nöbeti tuttu mu ne dediğini bilmez, sayıklar.

Deli Kız - Doğru, hepsi doğru.. *(Çıkarlar. Kâtip, daha önceden yazdığı bir dâva dilekçesinin kopyalarını ayırır, her kopyayı ayrı ayrı iğneler. Avukat ile Sigortacı girerler.)*

Sigortacı - Sizinle bir türlü uzun uzun konuşamıyoruz..

Avukat - Buyurun beş dakika..

Sigortacı - Vaktinizi almayayım..

Avukat - Beş dakika konuşabiliriz.. Buyurun, oturun.. *(Otururlar. A. Kâtibi, hazırladığı kopyaları, Avukat'ın önüne bırakır.)*

A. Kâtibi - Dilekçe hazır..

Avukat - İmzalayayım, hemen mahkemeye götür ver.. *(İmzalar)* Tekrar okudun, karşılaştırdın, değil mi?

A. Kâtibi - Merak etmeyin.. *(Çıkar.)*

Sigortacı - İşiniz çok!

Avukat - Taşra avukatlığı yorucudur..

Sigortacı - Herkesten övgünüzü duyuyorum, seviliyorsunuz kasabanızda..

Avukat - Doğup büyüdüğüm yer ne de olsa. Ben de kasabamı severim!.

Sigortacı - Halk tarafından sevilmek güzel bir şey! Ben sizi daha önceden de tanırım..

Avukat - Nereden?

Sigortacı - Eskiden başkent gazetelerinde, dergilerinde yazılarınız çıkardı sık sık! Çoktandır yazmıyorsunuz!

Avukat - Görüyorsunuz halimi..

Sigortacı - Ne yapıp yapıp yazılarınızın ardını kesmemeliydiniz!

Avukat - Gençler çok daha dolgun yazılar yazıyorlar şimdi. Benim yazmamamla ne eksilir ki?

Sigortacı - Fakat biz o eksikliği duyuyoruz!.

Avukat - Kimbilir? İlerde işlerimi başka türlü ayarlayabilirsem gene yazarım belki de..

Sigortacı - Ayarlamalısınız! Yazmak, halkımızın uyanması için her hizmeti yerine getirmek lâzım.. *(Yan cebinden çıkardığı bir dergiyi Avukat'a uzatır)* "Alan"ın son sayısını gördünüz mü?

Avukat - Alan okumuyorum!

Sigortacı - Bir zamanlar Alan'da yazardınız..

Avukat - *(Sözü değiştirir)* Nasıl gidiyor sigorta işleriniz?

Sigortacı - Pek parlak sayılmaz! Beş haftadır buradayım, ancak otuz sigorta yapabildim...

Avukat - Beni dinleyin, sizi az tanıyorum ama dostça konuşacağım. İlçemiz tutucudur. Elinizde bu türlü dergilerle dolaşırsanız, işleriniz pek parlak gitmez burada..

Sigortacı - Anlaşıldı! Hayal kırıklığına uğradım sizi yakından tanımakla!

Avukat - Sizin iyiliğiniz için konuşuyorum!

Sigortacı - Sandığınız kadar çıkarını düşünen bir insan değilim ben!

Avukat - Yanlış anlamayın, madem sigortacısınız...

Sigortacı - Evet?

Avukat - Ben size beğendiğiniz gazeteyi, dergiyi okumayın demedim. Fakat gösterişe kaçmadan da okuyabilirsiniz! Elinizde sallamanıza lüzum yok..

Sigortacı - Siz öyle yapıyorsanız mesele kalmaz!

Avukat - Nereden çıkardınız benim öyle yaptığımı?

Sigortacı - Neyse, bu söz üzerinde durmayalım! Fakat, ben de dostça size şu kadarını söyleyeyim müsaade ederseniz, ben çevresinin baskısından yılacak ülkücülerden değilim! Yazık, çok yazık, sevdiğim bir yazarı bu derece kasabalılaşmış görmek çok üzdü beni..

Avukat - Ben sadece işlerinizin iyi gitmemesine üzüldüm..

Sigortacı - Bırakın benim işlerimi şimdi de, memleketini seven iki yurttaş gibi konuşalım! Afedersiniz, halk bu türlü *(Elindeki dergiyi havada sallar)* açıkça basılan, satılan dergileri karşıdan bile görmekten ürküyor, okuyanları umacı gibi görüyorsa, suç kimin? Suç kendi içinden yetiştirdiği aydınların! Siz, ben, bu dergileri halkın önünde açıkça okuyacağız ki, onlar da görsün, merak etsin, alıp okusun! Ben yazılarınızdan sizi çok daha başka bir insan tahmin ederdim.. Cesur, atılgan, mücadeleci...

Avukat - Gördüğünüz gibiyim..

Sigortacı - Sadece size işi düşenleri avukat olarak mahkemede cesaretle savunmak yeter bir hizmet midir sanıyorsunuz?

Avukat - Bana iş verenlerin benden bekledikleri bu..

Sigortacı - Bu ilçeye gelirken sevinmiştim. Sizden yardım göreceğimi sanıyordum. Çevrenizin bu geriliği, yoksulluğu üzmüyor mu sizi? Burada sizden yardım görseydim günlerimi daha yararlı geçirebilirdim!

Avukat - Gene de günleriniz pek yararsız geçiyor sayılmaz..

Sigortacı - Ne gibi?

Avukat - Şehir kulübünde her akşam pokerde iyi kazandığınızı duyuyorum! Herkesi pokere alıştırmışsınız! Siz gelinceye kadar memurlar arasında küçük küçük prafa oynarlardı...

Sigortacı - Ben bilerek o şekilde hareket ediyorum..

Avukat - Neyi bilerek?.

Sigortacı - Ülkücülüğümü ne şekilde maskelemek gerektiğini..

Avukat - Demek kendinizi maskeleyebilmek elinizden geliyor?.

Sigortacı - Taktik sadece! Taktik gerektirirse..

Avukat - Sizin taktik dediğiniz açıkça iki yüzlülük..

Sigortacı - Ne münasebet!

Avukat - Ne münasebet değil, öyle! İki yüzlülüğün her türlüsü çirkindir! Ya olduğunuz gibi görünün, ya da göründüğünüz gibi olun!

Sigortacı - Bırakırlar mı?

Avukat - Bırakmazlarsa sadece dürüst bir adam olarak yaşayın. Gün gelir çevreniz güvenini açığa vurur size..

Sigortacı - O kadar çok vaktim yok benim! Memleketin de beklemeye vakti yok! Madem ki beni suçladınız, açık açık söyleyeyim. Beş haftada az şey yapmış sayılmam burada! Sizin öz kasabanızda, sevdiğiniz, doğup büyüdüğünüz kasabanızda, sizin yapmaktan kaçtıklarınızı yaptım! Bilmek ister misiniz yaptıklarımı?

Avukat - Merak etmiyorum!

Sigortacı - Öğrenin kâfi! Bir haftaya kadar ilk gençlik örgütü kurulur kasabanızda! Üç beş gencin de hiç değilse gözü açıldı uyarmalarımla. Meselâ şu Belediye Kâtibi, odunun biriydi ben tanıdığımda! Şimdi sorular uyandı kafasında! Ne versem aç gibi okuyor..

Avukat - Ne oldu yani? Adam mı oldu bu kadar kısa zamanda?

Sigortacı - Adam olmanın yoluna girdi..

Avukat - Lüzumundan uzun konuştuk. Diyeceklerinizi dediniz! Şimdi de bir iki kelime benden size..

Sigortacı - *(Kalkmaya davranır)* İstiyorsanız hemen gideyim..

Avukat - Dinleyin de gidin. Siz bir iki dergi karıştırmak, bir iki kitap okumakla, karşılaştıklarınızın bir ayda, bir yılda adam olabileceğini mi sanıyorsunuz?

Sigortacı - Fakat..

Avukat - Ne öğrenirler sanıyorsunuz köksüz bazı bilgiler edinmekle? Her türlü eğitimden, kitaptan, düşünceden yüzyıllar boyunca yoksul kalmış kütleler, yüzeyde kalan bir iki açıklama ile ne kazanırlar? Davranışlarını, tutumlarını değiştirebilirler, bencilliklerinden, küçük hesaplarından, karşılıklı güvensizliklerinden, kuşkularından sıy-

rılabilirler mi? Kısacası bugüne kadar oldukları gibi olmaktan kurtulabilirler mi?

Sigortacı - Fakat yolu bu bunun! Tek çıkar yolu, en kısa yolu bu!

Avukat - Değil! Tek çıkar yolu kısa değil, çok uzun! Başka yolu da yok! Olanı da açık zaten..

Sigortacı - Neymiş o yol?

Avukat - Bilmeniz gerekir! Madem bu kadar meraklısınız bu konulara..

Sigortacı - Sizin görüşünüzü soruyorum?

Avukat - Benim görüşüm değil, bilimsel bir görüş. Her gelen gün, yenilikleri, değişiklikleriyle gelir. Bilimde, teknikte, üretimde.. Bu yenilikler en bilinçsiz kütleleri bile etkiler, kişiyi yeni bir insan olmaya hazırlar zamanla.. Fakat sizin sandığınız kadar kısa değil, uzun bir zamanla...

Sigortacı - Anlaşıldı! Siz yılmışsınız! Kasaba avukatı olmak iyice yıldırmış sizi. Kötümsersiniz!.

Avukat - Sigortacılık, pokerdeki kazançlarınız da sizi yüreklendirmiş! İyimsersiniz..

Sigortacı - Az önce kalkıp gitmemi hatırlattınız! Şimdi de hakaret ediyorsunuz, saldırıyorsunuz..

Avukat - Deminden beri bana saldıran sizsiniz. *(Kâğıtlarını karıştırır)* Çalışmam lâzım..

Sigortacı - *(Kalkar)* Sizi kırdıysam özür dilerim. Ben sizi, memleketimi sevdiğim için böyle konuştum. Daha bir iki ay buradayım. Göreceksiniz, daha sık karşılaşacağız, sonunda anlaşacağız sizinle.. *(Avukat Kâtibi girer.)*

Avukat - *(Kalkar)* Sanmıyorum..

Sigortacı - Ben kolay kolay kırılmam!

Avukat - Taktik meselesi!

Sigortacı - Neyse, bir şey dememek için tutuyorum kendimi..

Avukat - Pek tutmuş sayılmazsınız! Diyeceklerinizi dediniz..

Sigortacı - *(Elini uzatır)* Öyle olsun! Özür dilerim. Dost acı söyler, unutmayın.. Allahaısmarladık..

Avukat - Güle güle.. *(Sigortacı çıkar.)*

A. Kâtibi - Ne istiyor sizden?

Avukat - Hiç, çocuk işte..

A. Kâtibi - Dedikodu var kasabada onun için.. Alcıymış diyorlar..

Avukat - Hiç duymadım!

A. Kâtibi - Siz duymazsınız ama, herkesin dediği o! Karakoldaki güvercin var ya, o güvercini çalmak için gelmiş kerata!

Avukat - Çok eğlenceli!

A. Kâtibi - Doğru bence! Dedikleri yalan değil! Güvercin geldi, bu ertesi gün damladı buraya.. Sigorta falan yaptığı yok kimseyi! Bütün gün şunun bununla çene çalıp duruyor. Öyleyse neden geldi?

Avukat - Sen ilgilenme bu türlü dedikodularla. Kararı aldın mı?

A. Kâtibi - Aldım..

Avukat - Ver, hemen koyalım icraya.. *(Avukat Kâtibi, bir mahkeme kararı uzatır.)*

A. Kâtibi - Helâ yıkılınca Başkan büsbütün kuduracak..

Avukat - Kudursun.. *(Belediye Kâtibi girer.)*

B. Kâtibi - Ağbi saygılar! Rahatsız etmez miyim?

Avukat - Buyurun..

B. Kâtibi - Ah ağbi, ah!. Biz esiriz, esir.. Köpek gibi azarlanmaktan, tekmelenmekten, her türlü yolsuzluğa kör sağır kalmaktan bıktım artık! Bıktım, istifa ediyorum..

Avukat - İyi düşündün mü?

B. Kâtibi - Nesini düşüneyim ağbi? Nesi kaldı düşünülecek? Güdülür deve mi bu? Belediye belediye olmaktan çıktı, gangster yatağına döndü. Dâvaların çoğu sende, biliyorsun! Meselâ, şu geçen gün sonra eren helâ dâvası! Sen kazandın gerçi, biliyorsun ama, içyüzünü ben senden daha iyi biliyorum!

Avukat - Demek benim bilmediklerim de var..

B. Kâtibi - Ağbi, işin aslı şu. Senin o zavallı gazinocunun gazinosuna göz dikmiş bizim başkan. Adama gazinonu bana sat dedi. Sat dedi ama kaça? Ölmüş eşek fiyatına. Adam, satamam, ondan ekmek

yiyorum deyince, sen misin diyen? Kalktı, Belediye adına o genel helâyı diktirdi gazinosunun karşısına.. Düşünün ağbi, orası ilçenin tek oturulacak, dinlenilecek yeri, yapılır mı bu? Şimdi de kalktı ondört belediye işçisini işten çıkarıyor. Yerlerine kendi adamlarını alacak... Yüreğim parçalandı adamların yalvarmalarını görünce..

Avukat - İstifanın sebebi bu mu?

B. Kâtibi - Her gün daha böyle ne hikâyeler! Hepsini anlatsam roman olur..

Avukat - Senin istifa etmenle bir şey değişmez. İyi düşün, kolay kolay iş bulunmuyor..

B. Kâtibi - Beni de düşündüren işte o ağbi! Hiç değilse şu liseyi bir bitirebilseydim! Ne mutlu sana, avukatsın! Özgürsün! Ne yapayım dayanacak kimsem yoktu ki okuyayım! Senin gibi okuyamadım işte..

Avukat - Benimkisi de tesadüf..

B. Kâtibi - İnsanın hayatı böyle tesadüflere mi kalmalı ağbi? Bunun başka yolu yok mu? Dünyanın her yerinde bu böyle mi?

Avukat - Ne yazık ki bizde böyle..

B. Kâtibi - Ne yazık ki! Evet, ne yazık ki! Babasının gücü kuvveti olan okusun, olmayan bizim gibi ilçe belediyelerinde çürüsün gitsin! Elbet bu haksızlıklar sona erer bir gün! Dünyaya çıplak gelenlerin kimi bebek takımlarından, öğretim giderlerine, çeyizine hanına apartmanına kadar hazır bulsun, kimi bizim gibi aybaşında alacağı birkaç kâğıtla önce hangi deliği kapatacağını düşünsün! Hak bu mu?

Avukat - Değil herhalde..

B. Kâtibi - Gözüm açılıyor ağbi. Hayat insanın gözünü açıyor! Etrafta olup bitenleri geceleri düşündükçe uykularım kaçıyor! Anlıyorum ipler kimin elinde! Anlıyorum, sırtımıza binenler kimler! Şimdi okumak istiyorum ağbi, okumak! Gece gündüz okumak! Benim gibi okuyamadığı halde, kendi kendini yetiştirmiş çok insan var yeryüzünde..

Avukat - Var tabii..

B. Kâtibi - Yaşa ağbi! Ben asıl onun için geldim sana. Etrafta senin eline su dökebilecek adam yok. Yardım et, yol göster, hangi kitapları okumam yararlı olur? Sen söyle bana..

Avukat - Okuyarak nereye varmak istediğini bilmiyorum ki..

B. Kâtibi - Açım ağbi, aç, öğrenmeye açım..

Avukat - Yabancı bir dil öğrenmeye çalış meselâ..

B. Kâtibi - O uzun iş ağbi.. Ben daha dilimizde yazılanları bilmiyorum..

Avukat - Kültür merkezinden bir iki kitap al, dene. İlgini çeken kitapları okumaya devam et, etmeyenleri bırak..

B. Kâtibi - Senden beklediğim yardım bu mu ağbi? Kültür merkezinde okunacak kitap mı var? Bir liste gelmiş, ne kadar işe yarar kitap varsa yasaklamışlar, atmışlar bodruma. Kalanlar hep moloz, hep uyku ilâcı.. Sen bir iki kitap veremez misin bana..

Avukat - Nasıl kitaplar?

B. Kâtibi - Şöyle sosyal kitaplar olsun. Toplumcu, ülkücü, ekonomi üstüne, toplumculuk üstüne..

Avukat - Senin işine yarayacak kitap yok bende.. Senin, afedersin, kırılma, bazı başlangıç kitapları okuman gerekir önce..

B. Kâtibi - Olanı ver ağbi, anladığım kadar okurum..

Avukat - O türlü okumanın bir yararı dokunmaz sana..

B. Kâtibi - Peki, o başlangıç kitaplarını söyle, kendim alayım..

Avukat - Gazetelerin yayın sayfalarını izle. Tanıtma yazılarından kendin seç. Karım da dahil, benim hiç kimseye şunu oku, bunu okuma diye karışmak, öğüt vermek huyum değil..

B. Kâtibi - Ne var bunda çekinecek ağbi? Sigortacı senin aksine, durmadan şunu oku bunu okuma diye sayıp döküyor bana.. Dün bazı dergiler verdi, okudukça kafam allak bullak oldu. Hiç işitmediğim şeyler, ama hepsi de doğru! Bu kadar zaman okumadığıma nasıl yandım bir bilsen..

Avukat - Çocuk değilsin ki! Okuduklarını ölçer biçersin. Çevrende olanları okudukların daha açık anlamana yardım ediyorsa okursun, etmiyorsa atarsın elinden..

B. Kâtibi - Ama ağbi, yıllarca kötülediler bize bu türlü dergileri! Biliyorsun ağbi hangi dergi? Sen de yazmışsın bir zamanlar, adı "Alan".. Alan, yani meydan demek ama, neden meydan değil de alan? İşin içine şu "Al" sözünü karıştırması boşuna değil tabii! Çaktım ben de..

Avukat - Sen böyle okuduğun her sözü bilmece çözer gibi okumak için mi kitap istiyorsun benden?

B. Kâtibi - Yanlış mı dediğim ağbi?.

Avukat - Burası okul değil, avukat yazıhanesi..

B. Kâtibi - Kızma ağbi..

Avukat - Boşuna konuşuyoruz.. *(Kalkar)*

B. Kâtibi - Afedersin ağbi, ben ne bileyim o Sigortacı neyin nesi? Hakkında bin türlü lâf var. Onun için sana geldim danıştım. Az önce senin yanından çıkarken gördüm onu, onun dediklerini okuyayım mı okumayayım mı? Yani bilmem, yani yanlış mı anlattım? Senin kadar kültürlü değilim ne de olsa..

Avukat - Ben kimseye öğüt vermesini sevmem..

B. Kâtibi - Peki ağbi, rahatsız ettim, özür dilerim.. Allahaısmarladık!..

Avukat - Güle güle..

B. Kâtibi - *(Avukat Kâtibi'ne)* Allahaısmarladık kardeşim..

A. Kâtibi - Güle güle.. (Belediye Kâtibi çıkar.)

Avukat - Puffff!

A. Kâtibi - İyice sıktı sizi..

Avukat - Ne ister bunlar anlamıyorum. Benim işim başımdan aşkın..

A. Kâtibi - Ne olmuş buna? Düne kadar afedersin Başkan pislese, ardından buna eğil ye dese yerdi..

Avukat - Zorla kaba davranmaya itti beni..

A. Kâtibi - Sıkmayın canınızı bunun için. Bana gelecek olsa sizden de kaba davranırım. Hiç sevmediğim biri varsa bu kasabada, o. Batakçının biridir, dolandırmadığı adam kalmadı etrafta.. Borcunu

ödemeyen adamdan ne hayır gelir? Her akşam içeceğine, kazandığı kadar yesin namusuyla..

Avukat - Zavallı işte! Zayıf iradeli, zekâsı kıt bir kimseye kızılmaz ki, ancak acınır.. *(Karısı girer. -İlk bölümde nişanlısı.-)*

Kadın - Nasılsın?

Avukat - Geç canım, bir iki dakika otur. Gelen giden oldu, kısa bir yazım var bitiremedim..

Kadın - Canın sıkılmış senin..

Avukat - Üstünde durma..

Kadın - Canın sıkılmış. Ne oldu? Duruşmada falan mı sıkıldın?

Avukat - Hiç canım, değmez!..

Kadın - Söyle, merak ettim..

Avukat - Şu Sigortacı'yı kırdım, ardından da Belediye Kâtibi'ni tersledim..

Kadın - Tersler terslersin, ne var bunda sıkılacak? Kimbilir ne münasebetsizlik etmişlerdir onlar da?..

Avukat - Sigortacı gevezenin biri. Kimbilir? İyi tanımıyorum! Belki de temiz çocuktur! Uluorta konuşuyor. Şöyle okuduklarını, kulaktan kaptıklarını iyi hazmedemeyen birtakım ölçüsüz delikanlılar vardır, onlardan! Yüz versen adamın başına iş açarlar, azarlasan üzülürsün..

Kadın - Neymiş zoru? Ne istiyormuş senden?

Avukat - Ne istiyor bilmem ki! Aklınca kışkırtıyor, baskı yapıyor! Bu türlülerini vaktiyle çok gördüm ben. Bildiklerinin B'sini bilmezler, bir ilericilik gösterişi içindedirler. Çevrelerindeki iyi niyetli kişileri kışkırtırlar, gerekirse suçlarlar! Yumuşak yüzlü, zayıf bulurlarsa kendi önlerine iter, bulmazlarsa suçlarlar! Belediye Kâtibi de bir başka budala. İkisini de tersledim ama, pişman oldum. Akıllarını başlarına almaları için bir iki söz söyleseydim belki daha iyi ederdim..

Kadın - Terslemekle daha iyi etmişsin. Hadi, işini bitir, bekliyorum..

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Şehir Kulübü. I. Masada, Doktor, Bölge Şefi, Öğretmen prafa oynarlar. II. Masada, Veteriner tek başına içer. Sarhoş olmak üzeredir. III. Masada, Sigortacı ile Belediye Kâtibi içerler. Ocakçı yerindedir.)

Bölge Şefi - *(Aldığı kâğıtları sayar)* Etti altı.. *(Öğretmen'e)* al bu sana.. *(Öğretmen el tutar)* Doktor bu da sana.. *(Doktor el tutar)* Hadi acıdım gene, ikinizin de gönlü olsun! *(Kâğıtları Öğretmen'in önüne doğru iter)* Yap Öğretmen... Benden iyi dost bulamazsınız, gördünüz mü...

Doktor - Şans işte, böyle söyletir adamı.. *(Öğretmen kâğıtları karıştırır.)*

Bölge Şefi - *(Veteriner'e)* Veteriner Amca, senin güvercin nasıl?

Veteriner - İyidir, ellerinizden öper.. *(Hafif gülüşmeler.)*

Öğretmen - *(Yavaşça, Doktor'a)* Sızmak üzere..

Doktor - *(Yavaşça, Öğretmen'e)* Birazdan göndeririz evine..

Bölge Şefi - Ne oldu? Sırrı daha anlaşılamadı mı?

Veteriner - Benim bildiğim karakolda kafeste.. Pasaport bekliyor..

Bölge Şefi - Allah Allah! Sağlığı nasıl?

Veteriner - Nasıl olacak? Demir gibi, uçmak için kafesin tellerine atılıyor..

Doktor - Şef, gevezeliği bırakalım, oyunumuza bakalım..

Bölge Şefi - Meraklanıyorum birader! Tutulalı iki ay olacak neredeyse, neyin nesidir anlaşılmadı..

Öğretmen - Meraklandıkça karakola git, gör...

Doktor - Meraklanacak başka şey bulamadın mı sen yahu!? Hadi, boş lâflarla vakit kaybetmeyelim! Benden pas! Söyle ne diyorsun?

Bölge Şefi - *(Kâğıtlarına kısa bir göz attıktan sonra)* Çekiyorum!

Doktor - Pes! Hani denize düşsen... balık tutacaksın!.

B. Kâtibi - Eskiden bazı geceler uğrardı buraya! Evlendi evleneli geceleri çıkmıyor..

Sigortacı - Bir punduna getireceğiz elbet..

B. Kâtibi - Getireceğiz ama, ne zaman?

Sigortacı - Bugün değilse yarın! Punduna getirdik mi iti, hemen yükleneceğiz, anladın mı? Önden ben, ardından da sen!.. Ne uyur yılan o..

B. Kâtibi - Tam uyur yılan! Memleketin bağrına çöreklenmiş zehirli yılan..

Sigortacı - *(Dişlerini gıcırdatarak)* Kuzu postuna bürünmüş sırtlan!

B. Kâtibi - Melek kılığına girmiş iblis..

Sigortacı - Tam sinsi domuz!

B. Kâtibi - Zehirli dişlerini sökeceğiz!

Sigortacı - Postu elimizde kalacak! Hadi şerefine.. *(Kadeh kaldırır)*

B. Kâtibi - Şerefine..

Sigortacı - Geliyor! İti an değneği hazırla.. Tıpış tıpış geliyor.. Hiç bozma..

Avukat - *(Girer)* Merhaba! *(Sigortacı, Belediye Kâtibi ayağa kalkarlar.)*

Sigortacı - *(Aşırı bir güleryüzlülükle)* Buyursunlar Avukat Bey..

B. Kâtibi - *(Güleryüzlü)* Buyurun ağbi.. *(Doktor, Bölge Şefi, Öğretmen kısa bir an oyunlarını durdururlar. İçten gelen bir ilgi ile Avukat'a dönerler.)*

Doktor - Gel yahu, nerelerdesin? *(Yanındaki sandalyeyi gösterir)* Gel yanıma şöyle, biraz şansım açılsın..

Bölge Şefi - Merhaba! Benim yanıma gel, benim yanıma.. *(Yer gösterir)*

Öğretmen - Merhaba, özlettin kendini kardeş.. Gel şöyle.. *(Yer gösterir)*

Avukat - *(Gülerek)* Gelirim, oyununuza bakın..

Veteriner - *(Hafif doğrulur)* Merhaba.. Gel..

Sigortacı - Masamıza buyurun Beyefendi..

Avukat - *(Sigortacıya)* Rahatsız olmayın. *(Veteriner'e)* Nasılsın Veteriner Amca?

Sigortacı - Rica ederim, şeref verirsiniz..

B. Kâtibi - Rahatsızlık ne demek ağbi!? *(Doktor kâğıt dağıtır.)*

Veteriner - Vallahi pek iyi değilim oğlum!

Avukat - Vah vah..

Veteriner - Geçen hafta emekliliğimi istedim..

Avukat - Hayırlısı olsun..

Veteriner - Biraz da kendi köşemde, kendi halimde yaşayayım artık!

Doktor - Veteriner Amca, sen bugünlerde akşamları erken yat biraz..

Veteriner - Uyku tutmuyor ki oğlum! Uyku tutmuyor ki! Bu etraftaki fesat kahırlı ediyor beni. *(Şişesini kaldırır)* Ancak bunu içtikten sonra uyuyabiliyorum.. *(Şişede son kalan içkisini kadehine boşaltır. Avukata)* Bir şey içer misin? *(I. Masada oyun başlar.)*

Avukat - Teşekkür ederim..

Veteriner - *(Kadehini diker)* İçme! Çok iyi bir kızla evlendin! Elele verin, mutluluğunuza en küçük bir gölge düşürmeyin!

Avukat - Teşekkür ederim..

Sigortacı - *(Avukat'a)* Bekliyoruz Beyefendi..

Avukat - *(Sigortacı'ya)* Birazdan gelirim. Ayakta kalmayın rica ederim..

B. Kâtibi - Söz değil mi ağbi?

Avukat - Söz.. *(Sigortacı, Belediye Kâtibi otururlar. Bölge Şefi kâğıt karıştırır.)*

Bölge Şefi - *(Avukat'a)* Evlendin iyi ettin birader! İyi ettin ama, evlen de büsbütün boşla demedik ki bizi..

Doktor - *(Avukat'a)* Sen bize bakma! Bizimkisi can sıkıntısı işte! Her akşam burada sürtüp duruyoruz..

Öğretmen - Yenge izin verdi mi bu akşam?

Avukat - Eve kadın misafirler geldi. Ben de sizleri göreyim dedim, çıktım..

Sigortacı - Aman ne iyi.. *(Veteriner sızar gibi olur.)*

Doktor - *(Ocakçı'ya)* Oğlum, sen Veteriner Amcayı yavaş yavaş evine kadar götür.

Ocakçı - Baş üstüne Doktor Bey..

Ocakçı - *(Veteriner'in koluna girer)* Hadi Bey Amca..

Veteriner - Hıı?

Ocakçı - Hadi..

Avukat - Yatın, dinlenin..

Veteriner - *(Uslu uslu kalkar. Avukat'a)* Kusura bakma, ihtiyarlık... İyi geceler.. *(Oynayanlara)* İyi geceler..

Avukat - İyi geceler..

Oynayanlar - İyi geceler.. *(Veteriner, Ocakçı'nın yardımıyla çıkarken)*

Veteriner - Fesat kaynıyor her tarafta! Fesat kaynıyor.. *(Çıkarlar)*

Sigortacı - *(Ayağa kalkar. Avukat'a)* Buyurun..

Doktor - *(Avukat'a)* Oyun bitiyor nerdeyse..

Avukat - *(Doktor'a)* Görüşürüz.. *(Sigortacı ile B. Kâtibi'nin masasına doğru ilerler. Sigortacı, B. Kâtibi, ayakta, aşırı bir saygıyla Avukat'ı masalarında karşılarlar.)*

Sigortacı - O sandalye biraz tozlu galiba, benim sandalyemi alın..

Avukat - Hayır, tozlu değil, rahatsız olmayın.. *(Oturur)*

Sigortacı - *(Oturur)* Merhaba efendim..

Avukat - Merhaba..

B. Kâtibi - Merhaba ağbi..

Avukat - Merhaba..

Sigortacı - Ne emredersiniz? Ocakçı çıktı ama, boş bir kadeh getirsem..

Avukat - Teşekkür ederim. Yemek üstüne içmem..

B. Kâtibi - Hiç değilse bir acı kahve? Senin için kendim kalkar pişiririm hor görmezsen..

Avukat - Hele Ocakçı gelsin de..

Sigortacı - Az önce sizi anıyorduk..

Avukat - *(Gülümser)* Ne diye?

Sigortacı - Efendiliğinizi, alçakgönüllülüğünüzü, dürüstlüğünüzü övüyorduk aramızda..

B. Kâtibi - Medeni cesaretinizi, bilginizi..

Avukat - O sizin efendiliğiniz! Sizleri hiç kırmadımsa mesele yok!

Sigortacı - Ne münasebet!

B. Kâtibi - Senin gibi candan insanın sözü dokunur mu insana, ağbi?

Sigortacı - İşleriniz tabii başınızdan aşkın gene! Geçen haftadan beri sizi rahatsız etmeye cesaret edemedim..

Avukat - Yıl sonu yaklaşırken, yargıçlar da biz de sıkışıyoruz biraz..

B. Kâtibi - *(Sigortacı'ya)* İlçede ne kadar dava varsa, iki taraftan birinin vekili ağbi..

Sigortacı - Tabii, çoğu toprak davaları!.

Avukat - Evet..

Sigortacı - Şu toprak meselesi ciddi bir şekilde ele alınamadı bir türlü..

B. Kâtibi - Ağbi, toprak dönüşümü yapılması doğru mu sence?.

Avukat - Doğru tabii..

Sigortacı - Dinle de öğren..

Avukat - Sadece mahkemelerdeki anlaşmazlıklar değil, başka meseleler de çözümlenebilir böylelikle..

B. Kâtibi - Meselâ ağbi, bizim Başkanın kayınpederinden kalma dört yüz hektar toprağı var. Toprak dönüşümü çıkarsa ne olacak?

Avukat - Çıkacak kanuna bağlı ne olacağı..

B. Kâtibi - Peki ağbi, nasıl olacak yani? Herkesin babasının dedesinin alın teriyle geriye bıraktığı toprağı, babaları dedeleri havyar kesenlerin çocuklarına mı dağıtılacak?

Avukat - Ne biliyorsun o toprakların alın teriyle kazanıldığını?

B. Kâtibi - Başka türlü nasıl olur ağbi?

Avukat - Peki, sen şikâyet etmiyor muydun geçen hafta, babadan bir şey kalmadı, okuyamadım diye?

Sigortacı - Bunun aklı bu kadar kavrıyor işte her meseleyi! İş kendine geldi mi anlar gibi oluyor, başkalarına geldi mi gene işlemez oluyor kafası.. Haberleri dinlediniz mi bu akşam?

Avukat - Dinleyemedim..

Sigortacı - Hiç de iç açıcı değil! Dünya karışıyor gene..

Avukat - Başka türlü değil ki!.

Sigortacı - Uzakdoğu'daki savaş tehlikesi düşündürüyor beni.. Çok düşündürüyor!

B. Kâtibi - Bize ne Uzakdoğu'dan birader?

Sigortacı - İş senin sandığın gibi değil..

B. Kâtibi - Müttefiklerimiz demir gibi bizim. Ne korkuyorsun?

Sigortacı - *(Avukat'a)* Buyurun!.

Avukat - Arkadaşınızın dediği şu! Uzakdoğu'da tehlikeye atılan müttefiklerimiz. Savaş bu durumda her gün genelleşebilir, her an topraklarımıza sıçrayabilir..

B. Kâtibi - Ne yapalım? Sıçrarsa sıçrar! Müttefiklerimizi yalnız bırakacak değiliz herhalde! Erkekliğe sığar mı bu?

Avukat - Cinsiyetle ilişkisi yok bu türlü işlerin..

B. Kâtibi - Ya neyle var?

Avukat - Savaş tehlikesini uzaklaştırmak lâzım.Bu da bir bilgi işi. Bak az önce, kendin, toprak dönüşümü konuşulurken, alın teriyle kazanılanların, biriktirilenlerin çarçur olmamasını savunuyordun, şimdi bir iki bomba ile yok olması tehlikesine aldırmıyorsun..

B. Kâtibi - Peki ne yapalım? Müttefiklerimizden ayrılalım da Allarla mı birleşelim? Alların kucağına mı düşelim?

Avukat - Onu diyen kim?

B. Kâtibi - Biz yalnız yaşayamayız ağbi! İki kere iki dört, yalnız kaldık mı Alların kollarına düşeriz..

Avukat - Neyse, uzun konular bunlar.. *(Kalkmaya davranır)* Ben biraz da arkadaşlarla görüşeceğim..

Sigortacı - Oyunlarını bitirmediler daha..

B. Kâtibi - Peki ağbi, bir dakika, Allarda kadınlar ortakmış. Koca, karısının âşığıyla evde karşılaşırsa, evden çıkıp gidiyormuş. Sen bunu doğru karşılar mısın?

Avukat - Ben mi?! Ne demek istiyorsun?

B. Kâtibi - Afedersin, yani bu hikâye doğru mu?

Avukat - Oğlum, fuhuş, pezevenklik, toplum tarihi kadar eskidir. Her memlekette bu türlü işlerden geçinenler çıkar. O senin dediğin hikâyedekilere Alcı, Karacı demezler, pezevenk derler..

B. Kâtibi - Alcılar pezevenk değil mi yani?

Avukat - *(Kalkar)* Bana bak, benhatırınızıalmak için geldim masanıza, abuk sabuk sorularınızla canımı sıkmak için değil..

Sigortacı - Sinirlenmeyin canım, söyleyin, pezevenk deyin, ne çıkar, siz Alcı değilsiniz ya!

B. Kâtibi - Sinirleniyorsunuz! Demek ki dedikleri doğru, Alcısınız!

Avukat - Ne istiyorsun? Seni tokatlamamı mı?

B. Kâtibi - Medeni iki insan gibi tartışıyoruz. Değilseniz açık açık Alcı değilim deyin.. *(Oyun oynayanlar dikkât kesilirler.)*

Avukat - Sen beni sorguya çekecek, inançlarımın hesabını soracak kadar oldun mu?

Sigortacı - Söylemeniz lâzım. Yoksa töhmet altındasınız..

Avukat - Midemi bulandırmayın..

Doktor - *(Avukat'a)* Gel şöyle Allahını seversen.. Bırak tartışmayı. (*Avukat, oynayanlara doğru yürümek ister. Belediye Kâtibi, Sigortacı önünü keserler.)*

B. Kâtibi - Açık açık Alcılık propagandası yaptın arkadaş! Benim gibi koyu bir milliyetçinin elinden kurtulamazsın kolay kolay..

Sigortacı - Evet, ben de cevap bekliyorum..

Avukat - Çekilin önümden, bir daha da selam vermeyin bana..

Doktor - *(Oyun arkadaşlarına)* Ne oluyor?

Bölge Şefi - Anlayamadım ki!

Öğretmen - Neler diyorlar bunlar yahu?

B. Kâtibi - *(Avukat'a)* Alları övdünüz!

Sigortacı - *(Avukat'a)* Müttefiklerimize sövdünüz!

B. Kâtibi - Aileyi inkâr ettiniz..

Sigortacı - Mülkiyete saldırdınız.. *(Oynayanlara)* Duydunuz ya! Tanıksınız..

B. Kâtibi - *(Oynayanlara)* Duydunuz! Tanıksınız.

Doktor - *(Bölge Şefi'ne)* Sen duydun mu?

Bölge Şefi - Yoo..

Doktor - *(Öğretmen'e)* Sen?

Öğretmen - Yo!

Doktor - Ben de duymadım..

Avukat - Hay Allah! Çekilin önümden!.

Sigortacı - İnkâr edin!

B. Kâtibi - Yalan deyin!

Avukat - Sizin sözünüzle, sizin önünüzde, öyle mi?

Sigortacı - Elbette, biz Alcı yaşatmayız aramızda!

B. Kâtibi - Yerle bir ederiz!

Avukat - Edin hadi! Yalan da olsa, söylemesem de sizin gibi kiralık hafiyelerin sözüne boyun eğmem ben!.

Sigortacı - *(Oynayanlara)* Duydunuz, inkâr etmiyor!

B. Kâtibi - *(Oynayanlara)* Gördünüz ya, yalan diyemiyor!

Sigortacı - *(B. Kâtibi'ne)* Sen tanıksın değil mi?

B. Kâtibi - *(Sigortacı'ya)* Tanıkım! Sen?

Sigortacı - Ben de tanığım! *(Kapıya atılır)* Candarma!

B. Kâtibi - *(Kapıya atılır)* Candarma!

Sigortacı - Alcı var aramızda!

B. Kâtibi - Yılan var!

Sigortacı - Candarma! Onbaşı, çavuş, başçavuş!..

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Yargılama. Avukat, sanık yerindedir. Tanıklar, sanık, yüzleri seyircilere dönük olarak, sorulan sorulara karşılık veriyorlarmış gibi konuşurlar.)

Doktor - *(Tanık olarak)* Bildiklerimi doğru söyleyeceğime yemin ederim.. Bölge Şefi, öğretmen, ben prafa oynuyorduk. Sigortacı ile Belediye Kâtibi'nin sanığa alcılık propagandası yapıyor diye bağırdıklarını duydum. Sanığın ne dediğini, gürültüden önce aralarında ne konuştuklarını işitmedim.. *(Çıkar.)*

Bölge Şefi - *(Tanık olarak)* Bildiklerimi doğru söyleyeceğime yemin ederim.. Ben gürültüyü duydum sadece. Sigortacı, Belediye Kâtibi ile sanığın daha önce aralarında ne konuştuklarını duymadım.. *(Çıkar.)*

Öğretmen - *(Tanık olarak)* Bildiklerimi doğru söyleyeceğime yemin ederim.. Oyun oynuyorduk. Sanığın oturduğu masada gürültü oldu. Belediye Kâtibi ile Sigortacı, sanık alcılık propagandası yapıyor dediler. Ben üçünün aralarında daha önce ne konuştuklarını duymadım.. *(Çıkar.)*

B. Kâtibi - *(Tanık olarak)* Bildiklerimi doğru söyleyeceğime yemin ederim sayın yargıcım!.. Sırasıyla anlatıyorum sayın yargıcım. Yalnız ben heyecanlanıyorum şu anda. Karacıyım çünkü. Koyu bir Karacı olduğum için, karalık duygularıma yapılan bir saldırıyı heyecanlanmadan anlatamam... Sanığın eskiden beri Alcı olduğunu biliyordum sayın yargıcım. Her hareketini koyu bir Karacı olarak dikkatle izliyordum. Elinde Alcıların kitaplarını görüyordum sayın yargıcım.. Evinin önünden geçerken iki defa al radyosunu dinlediğini işittim.. Sonra allı kravatlar takıyordu malûm günlerde.. Şüphelerim kuvvetlendi hakkında, yazıhanesine giderek alcı sözler ettim. Ne dedimse bana hak verdi. Kendisinden okuduğu kitapları okumak için vermesini istedim, bana güvenemeyerek vermedi. Ülkü birliği ettiğimiz arkadaşım Sigortacı ile, sanığın mazideki faaliyetleri her ikimizin de malûmu olduğu

cihetle, aramızda ant içerek, sanığın maskesini düşürmeyi kendimiz için kutsal bir görev bildik.. Sanığı masamıza davet ederek, Karaların kutsal bildiği konularda düşüncelerini sorduk. Tanrı'ya inanmadığını, mülkiyeti tanımadığını, nikâh bağının, aile birliğinin saçma olduğunu, müttefiklerimizden ayrılmamızı, Allarla birleşmemizi söyledi. Ben Allara sövdüm. Sinirlendi. Karaların kutsal mirasının koruyucusu bir vatandaş olarak sözlerini geri al dedim, almadı.. Sanık Alcıdır sayın yargıcım... *(Çıkar.)*

Sigortacı - *(Tanık olarak)* Bildiklerimi doğru söyleyeceğime yemin ederim sayın yargıcım.. İlçenize geldiğim günden başlayarak sanığın davranışları dikkatimi çekti. Ayak takımından kimselerle düşüp kalkıyor, itibarlı kimselere karşı etrafını tahrik ediyordu. Ülkücü arkadaşım Belediye Kâtibinden aldığım bilgiler de sanık hakkındaki bu kanaatlerimi kuvvetlendirdi. Kendisinin mazide bazı Alcı dergilere yazılar yazdığını da tespit ettim. Yazıhanesine giderek kendisiyle konuşunca, hakkındaki kanaatim perçinlendi. Bana Alcı dergileri kendisinin gizli okuduğunu, benim de gizli okumamı söyledi. Alcılığın sonunda dünyaya hâkim olacağını açıkça, yüzüme karşı söylemekten kaçınmadı. Fakat ikimiz yalnızdık, dediklerini ispat edemezdim. Olay gecesi Belediye Kâtibi arkadaşımla otururken, masamıza çağırdım.Yazıhanesinde konuştuklarımızı açtım. Bize Tanrıya inanmadığını, toprak mülkiyetinin kaldırılması gerektiğini, kadınların evli olsun olmasın istedikleri erkekle yatmakta serbest olduklarını, aile bağlarının saçma olduğunu, müttefiklerimizin bizi tehlikeye attığını, Allarla birleşmemiz gerektiğini söyledi.. Dediklerini bir zabıtla tespit ettik, karakola verdik.. Sanık Alcıdır sayın yargıcım.. *(Çıkar.)*

Avukat - *(Savunmasını yapar)* Söz sırası benim sayın yargıcım. Şimdi âdet olduğu üzere savunmam gerekiyor kendimi, Avukatım! Şimdi bulunduğum yerden değil de, şu sağımdaki masadan, çok kişiyi savundum bugüne kadar. Mesleğim gereği, yabancısı olmadığım, alışık olduğum bir iş bu! Yapabilirim.. Sıra buraya gelmeden önce çok düşündüm bu anı! Bugüne kadar avukatı olduğum katiller, kız kaçıran-

lar, zimmetine para geçiren memurcuklar vardı. Onları suça iten nedenleri düşündükçe, az çok onların dertlerini, acılarını duyar, paylaşır sanırdım kendimi. Savunmalarını istekle hazırlar konuşurdum. Fakat ortada işlenmiş bir suç vardı. Suçluların karşı koyamadıkları yanılmalar, kapıldıkları zayıflık anlarıydı beni konuşmaya iten. Şimdi kendimi savunacağım. Cezaevinde uykusuz gecelerimde çok düşündüm bunu: Neyimi savunacağım? Bütün yaşamımı düşündüm. Şüphesiz kendimi bugüne kadar savunduğum bütün sanıkları tanıyamadığım kadar tanırım. Suçum ne benim? Bütün yaşamım boyunca, bütün eylemlerimi, gizli kalmış sözlerimi, rüyalarımı, kendim için, ulusum için beslediğim ümitlerimi, niyetlerimi, hayallerimi ansıdım. Bütün yaşamım duru, dup-duru bir su gibi önümde! Bütün yaşamımda, tek pişmanlık, tek düzeltmek istediğim hata yok benim! Elimden geldiği kadar yaşamımı güzelleştirmeye çalıştım yaşarken! Bütün geçmiş yaşayışım, sevgi, iyilik etmek için çırpınma, çevreme yararlı olmak için didinme, ezilenlerin, çaresizlerin yanında yer alarak, zalimlerin haksızlıklarına karşı koymalarla dolu benim! Neyimi savunacağım? Tanıkları dinlediniz! Ne diyorlar? Dost gibi giriyorlar yazıhaneme. Beni kasıtla masalarına çağırıyorlar. Bilgisizliklerinden ötürü kendileriyle ciddi olarak konuşmama imkân olmayan konulardan söz açıyorlar. Akıllarından geçirdikleri sözler söyletiyorlar bana, ardından suçluyorlar! Kabalık etmemek için, gönülleri olsun diye gittiğim masalarından suçlu olarak kalkıyorum. Bazı kimselerin bilmedikleri konularda bilerek söz etmek suçsa, suçlu olmam gerekiyor.. Kimin tarafından tutulduklarını kesin olarak bilmediğim iki kiralık hafiyenin tehditlerine boyun eğmemek, dediklerini yerine getirerek kendimi küçültmemek suçsa, suçlu olurum! Ben bu ilçede doğdum, büyüdüm. ölmüşlerimin mezarları, evim, işim bu ilçededir. Sevinçlerimin, acılarımın çoğunu bu ilçede tattım. İyilik nedir, kötülük nedir, yaşamanın değeri nedir, savaşın yıktıkları nedir, çalışmak nedir, kazanmak nedir, açlık nedir, tokluk nedir hep ilkin bu ilçede öğrendim bunları. Daha büyük kentlerimizin okullarında öğrendiklerim, sanıldığı kadar çok değiştirmedi bu ilk öğrendiklerimi! Sa-

dece daha derinden daha köklü olarak anlamama, kavramama yardımcı oldu... Yani, şu karakolda kafeste tutuklanan zavallı güvercin gibi, Allar ülkesinden gelip inmedim bu topraklara! Allar yetiştirip göndermedi beni! Nereden? Nasıl Alcı oluyorum? Bütün din kitapları iftirayı, yalanı, hemcinsini suçlamasını kötülerler insanoğlunun. Tanrıya inanmadığımı söyleyen iki zavallı tanığın ise yaptıkları iş bu! Aile kavramını tanımadığımı söylediler. Evliyim, sevdiğim bir karım, bütün yaşayışında doğruluktan ayrılmamış ak saçlı bir annem var. İyi bir evlât, iyi bir eşim. Öbür suçlamaları da bu kadar saçma, bu kadar asılsız.. Daha açık söyleyeyim, kendimi bir iftiraya, bir tuzağa karşı savunmak, daha fazla içimden gelmiyor! Bundan yüz yıl öncesine kadar, mikrop nedir bilinmiyordu. İnsanı yenen, hayatı yenen çeşitli hastalıklar vardı dünyamızda. Bugün insanlık, veremi, tifoyu, kolerayı, vebayı yendi! Gün gelecek daha başka hastalıkları, bu arada insan vücudunda ateş yapmayan, bu yüzden gözle kolay kolay görünemeyen daha kötü hastalıkları da yenecek! İftirayı, yalanı, satılmışlığı, bencilliği, kıskançlığı da yenecek, açlığı, yoksulluğu, bilgisizliği de... Kararınız hakkımda ne olacak bilmiyorum! Çünkü hakkını elde edenlerden çok, haksızlıklara uğrayanların kat kat çoğunlukta olduğu bir çağı aşıyoruz. Fakat, buradan aklanarak da ayrılsam, gün gelecek, gelecek kuşaklar, mahkeme dosyaları arasında bu davanın dosyasını okurken gülecekler! Acıyla, inanmayarak, halkımın o kendine özgü derin anlamlı gülüşüyle gülecekler! Halkım, güzele, doğruya, iyiye olan aşkı, yaratıcı zekâsı, tükenmek bilmez gayreti ile uyandığı gün, çok çabuk aşacak bu kardeşi kardeşe düşüren suçlama, bu fesat günlerini! Bugüne kadar halkımın arasında, bilinçle, onun geleceğine inanan örnek bir vatandaş olarak yaşamaya çalıştım. Gelecek kuşakların mutlu yaşayışında elbet küçük bir payım olacak benim de! Gecenin karanlığında ilerleyen bir toplum, tek tek ışıklarla bulur yolunu! Sabah olurken, o ışıklar sönse de güneş doğar.. Karar sizindir!

(Karanlık)

DÖRDÜNCÜ TABLO

(Kasaba parkı. Doktor, Bölge Şefi, Öğretmen parktaki bir sırada oturmaktadırlar.)

Bölge Şefi - Şu güvercin meselesi fos çıktı.

Öğretmen - Nasıl fos çıktı?

Bölge Şefi - Bugün saldılar kafesinden, uçurdular! Neymiş işin aslı duydun mu Doktor?

Doktor - Hiç ilgilenmedim bile! Meraklısı ben değildim, sendin..

Bölge Şefi - Söylesem gülersiniz! Hani bazı kuşlar mevsimine göre göç ederler ya, göç zamanlarında nerelere kadar gittiklerini kontrol için takılırmış o plâkalar kuşların ayağına.. Güvercinin ayağına da o maksatla takılmış..

Öğretmen - Peki o plâkadaki sayı?

Bölge Şefi - 2954 mü yani? 2 Eylül 1954 demekmiş. 2: Ayın ikisi, 9: Dokuzuncu ay, 54 de 1954.. Güvercini o gün Alkent'ten salmışlar. Üstelik de posta güvercini falan değil, düpedüz yaban güvercini miymiş..

Öğretmen - Veteriner'in ayırması gerekmez miydi?

Doktor - Nerden anlasın adam kafesin içinde gördüğü güvercinin posta güvercini mi yahut yaban güvercini mi olduğunu? Hastaydı, iyileştirdi işte! Daha ne yapsın?

Bölge Şefi - Onu bırak da komediye bak sen! Nerede başladı? Nerede bitti? Zavallı Avukatı karga tulumba attılar içeriye!

Doktor - Bir yıl hapis! Koskoca bir yıl! Az zaman değil...

Öğretmen - Bir yıl değil bir gün bile olsa çok!.

Bölge Şefi - Biz de çocuğu kurtaracak bir iki söz diyemedik işte!.

Doktor - Ne duyduk ki ne diyelim?

Öğretmen - Öyle belâ bir konu ki, hani insan açıkça duymadığını söyleyemez de!. Söylese kendi de okkanın altına gider! Bana kalırsa, yargıçlar bile, beni de öyle sanmasınlar deyip, birbirlerinden çekiniyorlar neredeyse.. Yoksa bu işin tuzak olduğu apaçıktı.

Doktor - O Sigortacı anlaşılan babasının hayrına üç ay sürtmedi buralarda! Nasıl da mahkeme biter bitmez toz oldu ortadan..

Bölge Şefi - Öteki serseri de göründü işte! Yüz vermeyin sırnaşmasın.. *(Belediye Kâtibi sağdan girer, oturanlara yaklaşır.)*

B. Kâtibi - Merhabalar, Beyler.. *(Oturanlar, Belediye Kâtibini görmemiş gibi davranırlar. Aralarında konuyu değiştirirler, Bölge Şefi, Doktorun yeni elbisesiyle ilgilenir.)*

Bölge Şefi - Güzel kumaş, bu sefer iyi de dikmiş..

B. Kâtibi - Merhaba, Doktor Bey..

Doktor - Bir şey mi dedin?

B. Kâtibi - Merhaba dedim.. *(Şoför sağdan girer.)*

Şoför - *(Seslenir)* Kâtip efendi..

Doktor - *(B. Kâtibi'ne)* Bak, seni çağırıyorlar..

B. Kâtibi - *(Ürkek)* Kimmiş o çağıran beni? *(Şoföre döner. Sert)* Ne var?

Şoför - Gelsene biraz..

B. Kâtibi - Ayağına mı geleyim senin yani?

Şoför - Ben senin ayağına geleyim, zarar yok! *(Yaklaşır)* Borcunu öde..

B. Kâtibi - *(Şaşkın)* Ne borcu?

Şoför - *(Oturanlara)* Kusura bakmayın beyler, kendisi böyle istedi.. *(B. Kâtibi'ne)* Sen bilirsin ne borcu olduğunu..

B. Kâtibi - Anlayamadım!.

Şoför - *(Sert)* Bağışladım mı sandın? İl garajında param çıkışmadı diye aldığını unuttun mu benden?

B. Kâtibi - *(Tatlıya bağlamak ister)* Ha, şu... Aradan üç ay geçti birader.. Böyle mi hatırlatılır?

Şoför - Sıkıntın olunca ayağıma gelebiliyormuşsun demek? Kusura bakma, öde..

B. Kâtibi - Peki, hatırladım, ay başında gel al.

Şoför - Sen az ye de bir uşak tut kendine! Saygısızlığı uzatma, öde..

B. Kâtibi - Kaçmadık ya! Yerini burada mı buldun?

Şoför - Nerede ödeyeceksen oraya gidelim..

B. Kâtibi - Ay başında karşılaşınca veririm..

Şoför - Bana bak, öde dedim, yoksa herkesin önünde ceketini çıkarır alırım sırtından! Beslendiğin yer bir değil senin!. *(Doktor, Bölge Şefi, Öğretmen, aralarında işaretleşerek kalkarlar, sola doğru yürürler.)*

B. Kâtibi - Hakaret ediyorsun, tehdit ediyorsun yani? Demek niyetin rezalet çıkarmak..

Şoför - Alacağımı istiyorum, o kadar..

B. Kâtibi - İhkakı hak! Öyle mi? Görürsün sen! Duydunuz mu? Tanıksınız beyler.. *(Sıraya doğru döner. Oturanların uzaklaştıklarını görür.)* Nereye? Durun, tanıksınız! Duymadınız mı? Tehdit ediyor, hakaret ediyor, ihkakı hak bu!

Şoför - Ulan, hakareti şimdi görürsün sen! *(Yaklaşır)* İstediğin kadar bağır, bu kasabada tanıklık edecek bir kişi bulamazsın kendine..

B. Kâtibi - Dur, vurma! Çarşıya doğru gidelim, öderim..

Şoför - Gidelim! Çarşının ortasında da dene, bak bakalım kimse kurtarır mı seni elimden.. *(Sağdan çıkarlar. Deli kız ile anası, geriden sıraya doğru yaklaşırlar. Deli kızda bir değişme vardır. Düşünceli görünür. Düzgün giyinmiş, düzgün taranmıştır. Hareketleri sakindir.)*

I. Ana - Şöyle oturalım kızım! Bak, hava ne kadar güzel, bahar gibi.. *(Sıraya otururlar)*

Deli Kız - Gölgeli değil mi burası?

I. Ana - Her taraf günlük güneşlik, pırıl pırıl..

Deli Kız - Kuyu gibi geliyor bana! Oturduğum her yer, bastığım her karış toprak, bir kuyunun dibi gibi çöküyor altımda! Sanki bir kuyunun duvarları sarıyor yanımı yöremi..

I. Ana - Bir ay kapalı kaldın kızım! Hiç dışarı çıkmadın.. Bak, artık iyisin çok şükür. Her zamankinden iyisin.. Çocukluğundaki gibi iyisin.. *(Kaymakam ile I. Kadın, çocuk arabalarını iterek sağdan girerler.)*

Kaymakam - İçişleri Bakanlığı'ndan emir geldi, saldık güvercini..

I. Kadın - Uçup gitti mi?

Kaymakam - Gitti! Umduğumuz sonucu alamadık bu soruşturmadan..

I. Kadın - Nereye konacağı belli değil ki!. Bakarsın konduğu yerde de bir Alcı, belki de beş Alcı yakalanır, böyle böyle. Alcılardan kurtuluruz.. Sen yapacağını yaptın.. *(Arabaya doğru eğilir.)* Şuna bak Allahını seversen! Nasıl da keyfi yerinde! Açık havaya çıkarmıyor muyum bayılıyor.. Ah canım canım canım... *(Soldan çıkarlar.)*

Deli Kız - Kim bayılmaz ki açık havaya?

I. Ana - Yaa kızım, çok şükür sen de bugünlere kavuştun..

Deli Kız - Bir ben değildim ki dört duvar arasında? Bir ben değildim ki kuyuda? Bütün hastalar, bütün mahpuslar..

I. Ana - Allah bütün hastalara, mahpuslara yardımcı olsun kızım..

Deli Kız - Avukat beyi de o kuyuya ittiler şimdi.. *(A. Kâtibi soldan girer.)*

A. Kâtibi - *(I. Ana'ya)* Nasılsın teyze?

I. Ana - Hamdolsun oğlum..

A. Kâtibi - *(Deli Kız'a)* Sen nasılsın?

Deli Kız - Teşekkür ederim.. *(Yanında yer gösterir)* Gel, otur..

A. Kâtibi - Çok iyisin, düzelmişsin..

Deli Kız - İyileştim. *(Şakacı)* O kadar dosttuk seninle, hastalığımda hiç arayıp sormadın beni?

A. Kâtibi - Hatırımdaydın, uğrayamadım..

Deli Kız - Avukat Bey nasıl?

A. Kâtibi - Nasıl olsun? Günler geçiyor işte!

I. Ana - Herkes gibi biz de çok üzüldük oğlum. Tatlı sözünden başka bir şeyini işitmemiştik..

Deli Kız - *(Dalgın)* Onu da kardeşleri attı o kuyuya...

A. Kâtibi - *(Şaşkın)* Hangi kuyuya?

Deli Kız - Ne dediğimi biliyorum, merak etme! *(I. Ana'ya)* Hani senin bir masalın vardı anne... *(A. Kâtibi'ne)* Yakup Peygamberin

on bir çocuğu varmış.. On bir çocuğu içinde en küçükleri Yusuf'u severmiş hepsinden çok! Yusuf da hepsinden daha akıllı, hepsinden daha iyi kalpliymiş kardeşlerinin.. Kardeşleri Yusuf'u kıskanmışlar, diri diri kör bir kuyuya atmışlar.. Avukat beyi de iyilikleri için çırpındığı kardeşleri attı o kör kuyuya..

I. Ana - Eski kitapların hikâyeleri hep doğrudur kızım! Hep örnektir anlayana.. *(Başkan ile II. Kadın sağdan girerler. Çocuk arabalarını itmektedirler.)*

II. Kadın - Ayy, keşki hiç çıkmasaydık!.

Başkan - Ne var?

II. Kadın - Görmüyor musun gene o kadın çıktı karşıma! Yüzünü görmeye dayanamıyorum..

Başkan - Belli etme çok rica ederim.. *(Kaymakam ile I. Kadın soldan dönerler.)*

I. Kadın - Off! Cinlerim başıma sıçradı görür görmez..

Kaymakam - Belli etme, çok rica ederim.. *(Birbirlerinin yanından geçerlerken Başkan ile Kaymakam saygıyla selâmlaşırlar. I. Kadın ile II. Kadın arabalarına doğru eğilir, çocuklarıyla meşgul görünürler.)*

I. Kadın - *(Bir iki adım geçtikten sonra)* Ben hiç kasabalı kız alır mıyım canım oğluma? Almam değil mi oğlum? Ah canım canım canım..

II. Kadın - *(Bir iki adım geçtikten sonra)* Kim verir benim kızımı bir memur parçasının oğluna? Vermem değil mi kızım? Ah gülüm gülüm gülüm... *(Karşılıklı çıkarlar.)*

Deli Kız - Ne oldu bunlara böyle? Eskiden su sızmazdı aralarından?

A. Kâtibi - Başkanın karısı kaymakamın karısını evinden kovmuş..

Deli Kız - Bak sen!..

I. Ana - Onların her şeye yüzü tutar oğlum.. *(Doktor, Bölge Şefi, Öğretmen soldan dönerler. A. Kâtibi ayağa kalkar.)*

Deli Kız - Gitme, yanımdan ayrılma.. *(Ayağa kalkar.)*

Doktor - *(I. Ana'ya)* Nasılsın teyze? Nasıl oldu hastamız?

I. Ana - Sayenizde daha iyi çok şükür..

Doktor - Daha da iyileşecek! Hiçbir şeyi kalmayacak! İğneler iyi geldi değil mi kızım? Otur..

Deli Kız - *(Oturur)* İyi geldi, teşekkür ederim..

Doktor - Daha iyisin işte! Bundan sonra hep iyileşeceksin! Unut eskiden olanları! Hep geleceği düşün.. *(I. Ana'ya)* Herkes aldatılabilir hayatta.. *(A. Kâtibi'ne)* Herkes tuzağa düşürülebilir..

A. Kâtibi - Doğru, benim herkese inanan patronum bile..

Doktor - Yalan, iftira, hile eksik değil dünyamızdan! Aldatanları küçültür bu tuzaklar, aldananları değil..

Deli Kız - Doktor bey, hastalığımda hep sormak istediğim bir şey vardı size..

Doktor - Sor kızım?.

Deli Kız - İmdat ne demek?

Doktor - Bilirsin herhalde..

Deli Kız - Biliyorum tabii..

Doktor - Yetişin demek..

Deli Kız - Evet, yetişin demek, sözlüklerde, dilimizde var bu kelime!

Doktor - Elbette!.

Deli Kız - Bir zamanlar kendimi hep, imdat diye, yetişin diye bağıra bağıra dolaşır sanırdım sokaklarda! Sanki bir kuyunun dört duvarı çeviriridi her adımımda dört yanımı.. Yetişin derdim, kimse sesimi duymazdı, kimse uzatmazdı bana elini! Belki yıllardır ilk defa bugün kimseden yardım istemiyorum, fakat ilk defa yalnız değilmişim gibi duyuyorum kendimi.. Bundan sonra benim yalnız acılarım değil, sevinçlerim de olacak mı doktor bey?

Doktor - *(Deli Kızın saçlarını okşar)* Olacak kızım, evleneceksin, çocukların, daha başka çeşitli sevinçlerin olacak!.. *(Hepsi birbirlerine gülümserlerken.)*

(Karanlık)

BEŞİNCİ TABLO

(Hapisane. Avukat, ziyaretine gelen Veteriner, Şoför, A. Kâtibi'ni uğurlamak üzeredir..)

Avukat - Şımarttınız beni.. *(Veteriner'e)* Ballar, *(Şoför'e)* paket paket cigaralar, *(Kâtibi'ne)* sen de çok güzel bir saksı karanfil getirdin bana..

Veteriner - Benim arıların balı. Bakalım beğenecek misin? Sen kendine iyi bak, başka hiçbir şeyle canını sıkma. Biz seni sık sık arar ız..

Şoför - Hep hatırımızdasın ağbi..

A. Kâtibi - Siz çiçekleri seversiniz, bakmakla oyalanırsınız diye düşündüm..

Avukat - Çiçekleri sevmesine severim ya, ne renk açıyor şu senin karanfil? Al mal açıp da başımı derde sokmasın yine?

A. Kâtibi - Beyaz açıyor. Lekesiz beyaz, duvak gibi..

Avukat - Mesele yok öyleyse! Çok severim karanfili..

Veteriner - Neşeni kaybetmeyişin çok iyi..

Avukat - Niye kaybedeyim? Bu kadar çok dostum olduğunu bilmezdim. Eksik olmasınlar, hep arıyorlar..

Şoför - Elbet arayacaklar ağbi! Sen bu kasabanın evlâdısın! Hepimizin kardeşi, ağbisisin! Az demez çok demez koşardın hep derdimize! Senin suçuna aklım ermedi benim! Sen suçlu olduktan sonra suçsuz olan kim? Anlayamadım ki!..

Veteriner - Böyledir işte! Fesat, güvensizlik, vehim sarmasın bir ülkeyi! Şap hastalığından beter kırar geçirir! Baskı, şiddet, yalan yanlış kanunlar, yargılamalar çoğaldıkça, halk suçtan korkmaz, suçu anlamaz olur..

A. Kâtibi - Annenizle eşiniz geliyor..

Veteriner - Biz ayrılalım yavaş yavaş.. Gene uğrarım.. Hadi, Allahaısmarladık.. *(Avukat'ı öper.)*

Şoför - Dayan sen ağbi, sen gene bizimsin.. *(Avukat'la öpüşürler.)* Valde hanıma, yenge hanıma söyle, evlâtla kardeş bilsinler beni de! Sen içerdeyken ne emrederlerse koşayım..

Avukat - Teşekkür ederim..

A. Kâtibi - İlden gelen arkadaşımız sizin gibi benimsedi bütün işlerinizi. Kendisine bir şey diyecek misiniz?

Avukat - Benden dişlidir o! Çok selam söyle..

A. Kâtibi - Mahkemeden çıkınca o da uğrayacak.. Allahaısmarladık..

Avukat - Gel öpeyim seni de.. *(Öpüşürler. Veteriner, Şoför, A. Kâtibi çıkarlar. II. Ana, avukatın karısı girerler.)*

Avukat - Seni bu yaşta buralara getirttim anne..

II. Ana - Sen en güzel yaşında buraya düştükten sonra..

Avukat - *(Karısına)* Sen nasılsın? Hiç değilse senin canını sıkmıyorlar ya?

Kadın - Önemli değil! Sen bizi düşünme..

Avukat - Sana ne diyebileceğimi bilemiyorum! Daha üçüncü ayında evliliğimiz! Buradan çıkınca artık mesleğim de yok! Bir yıl hapis yatanlar avukatlık yapamaz..

II. Ana - Onun da yok artık mesleği..

Kadın - Söyleme demiştim anne..

Avukat - Nasıl yok?

II. Ana - *(Kadın'a)* Bilsin daha iyi! *(Avukat'a)* Sürdüler, memleketin öbür ucuna naklettiler onu! Gitmek istemiyor!

Avukat - Ayrılacak mısın öğretmenlikten?

Kadın - Ayrıldım bile bugün!..

Avukat - Ben sebep oldum buna..

Kadın - Suçlu olduğuna sen de mi inanmaya başladın yoksa? Karınım, benim yerim senin yanında, senin yakınında!..

Avukat - Neyle? Ne gelirim var benim, ne de birikmiş param!

Kadın - Aç kalacak değiliz elbet! Başka bir iş bulurum. Sekreterlik, mütercimlik ne olursa! İl buraya bir saat ötede! Her yaşayan avukatlıkla, öğretmenlikle kazanmıyor hayatını..

Avukat - İkinizi de, ikinizi de hayal kırıklığına uğrattım, yaşayışınızın düzenini bozdum..

I. Ana - Sen hiç doğru tanımamışsın kadınları oğlum! Ya da tanıdıkların kadın gibi kadın değillerdi bugüne kadar! Kadın olan bayrak gibi dik tutar, önünde taşır erkeğini! Ne eğer, ne de bırakır kaçar.. Senin karın o türlü kadınlardan..

Avukat - Duygulandırma beni anne..

Kadın - Annen hep böyle olduğumdan fazla görür, göklere çıkarır beni! Sadece bir kadınım o kadar..

Avukat - İkiniz de ne kadar iyisiniz. *(Karısını yanağından öper.)*

I. Ana - *(Kendisini öpmek isteyen oğlunu kucaklar.)* Ya sen? Sen bizden daha mı az iyisin? Sen suçlu musun? Seni ben doğurdum, ben taşıdım karnımda, helâl sütümle ben ezdirdim! İlk çıkan kelimeleri ben duydum ağzından! Nelere ağladığını, nelere sevindiğini ben bilirim bugüne kadar! En küçük bir günah karşısında tir tir nasıl titrediğini ben bilirim! Dünyada da ahirette de en yakın tanığın benim senin! Herkes sana suçlu dese inanmam! Herkes seni kötülese inanmam! İnanmam oğlum, inanmam altın yürekli evlâdım..

PERDE

Teşvikiye, Şubat 1967

EZİK OTLAR

(Dram, 3 Bölüm)

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Ayşe İnce: Gülsüm'ün annesi, ellisinde
Gülsüm İnce: Genç kız, onyedisinde
Binnaz İnce: Genç kız, Gülsüm'ün arkadaşı
Mahmut İnce: Gülsüm'ün ağabeysi, 22 yaşında
Etem Tırpan: Kır bekçisi, ellisini aşkın
Kenan Gür: Gülsüm'ün âşığı, onsekizinde
Âdem Demir: Sığırtmaç, onaltısında

(Olay, günümüzde, Urla dolaylarında geçer.)

BİRİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(İnceler'in kulesi (*) ile çevresi. Sahnenin sağında, kulenin yan kesitinden görülen alt odası. Sağda üst odaya çıkılan bir merdiven. Geride minder. Solda kulenin çıkış kapısı. Kulenin sol duvarı önünde çatısı erguvan dallarından örülmüş bir sundurma. Sahnenin solunda, kuyu, iri bir badem ağacı. Badem ağacından sallanan, urgandan kurulmuş bir salıncak. Perde açıldığı sırada Ayşe İnce, alt odada bulgur çekmektedir. Yere serilmiş hasırlar, örtüler; çekilen bulgurun elendiği bir çamaşır teknesi, elek, elenen bulgurların doldurulduğu beyaz torbalar; yarıya kadar dolu bir buğday çuvalı.)

Gülsüm - *(Dışardan)* Anne! *(Elinde bir sofra örtüsü, telaşla soldan girer, avluyu, sundurmayı geçer, damın kapısı içinde durur.)* Ay! Of! Fena oldum!

Ayşe - *(Bulgur taşını durdurur)* Ne oldun? Neyin var?

Gülsüm - Fena oldum! Öyle fena oldum ki, elim ayağım buz kesti! *(Dama girer. Buğday çuvalı üstüne oturur.)*

(*) Kule: İki katlı bağ evi.

Ayşe - Söylesene ne oldun?

Gülsüm - Kedi! Bizim kedi! Gözümün önünde uçan bir kırlangıcı kaptı! Kör olasıca! Canavar!

Ayşe - *(Bulgur taşını döndürür)* Hay Allah! Ben de bir şey oldun sandım! Ne olmuş kapmışsa? Olmadık şey mi?

Gülsüm - Benim yüzümden! Hep benim yüzümden! Öyle güzel bir kırlangıçtı ki anne!. *(Anne kalkar)* Göğsü kınalı kınalı, kanatları siyah mı siyah, boynu çepçevre beyaz halkalı, gerdanlık gibi! Ah, hep benim yüzümden! Kırlangıcın ölümüne ben sebep oldum! Sersemim ben! Beceriksizim! Aptalım! Ne akılsızım Yarabbi!..

Ayşe - Hadi ordan, saçmalama! Boş yere yüreğimi kaldırdın!.

Gülsüm - Ama ne bileyim ben? Bilemezdim ki! Bademlerin narların dalları serçelerle doluydu. Silkeyim de elek artıklarını yesinler dedim, örtüyü bademlerin ilerisine bir iki salladım. Serçeler daha yerlerinden kımıldamadan, kırlangıçlar sağımdan solumdan ok gibi gelip geçmeye başladılar. Öyle aç ki zavallılar! Yemlerini ta havadan nişanlıyorlar, kurşun gibi alçalıyorlar, konmadan yemlerini alıp kaçıyorlar! Hem de iki yanlarına hiç bakmadan! Serçeler öyle mi? Serçeler tedbirli! Havalanıp konmadan önce kolluyorlar yanlarını yörelerini! Kırlangıçlar da öyle yapsa ya! Kırlangıçta da kabahat var! Kırlangıç da kabahatli!.

Ayşe - Öyledir her zaman! Her kabahatin bir ortağı olur! Tek el şaklamaz derler! Hadi, örtüyü tutma elinde, getir yerine yay! *(Gülsüm, elindeki örtüyü yere serer. Tekrar buğday çuvalına oturur.)*

Gülsüm - Kırlangıç da deliydi işte! Ne vardı öyle kör gibi atılacak? Yemini gagalayıp yükselmesinde kalmadı, kedi önümden bir sıçradı, havada kapıverdi garibi! Sinsi şu bizim kedi! *(Ayağa kalkar; kapıya doğru ilerler.)* Ben geçerken bademin altında uyukluyordu hain! Pusudaymış meğer! Bağırdım, taşa tuttum, kırlangıcı aldı kaçtı, bıraktıramadım! Haydut! Katil! Kabahat kedide! Yalnız kedide!..

Ayşe - Peki, uzatma artık! O kırlangıcın da eceli kedinin elindenmiş! Ömrü o kadarmış! Olacak olan olur!. Kısmet işte! Ne denir?

Gülsüm - Senin de bütün bildiğin hep bu! İki lafın başı hep nasip kısmet dersin! Kim ölse kısmet, kim kapsa nasip! Saçma! Palavra! Nasip kısmet diye üzülmez mi insan? Acınmaz, yerinmez mi? Asıl kabahat bende! Örtüyü silkmeden önce kediyi kovalayacaktım! Kanmayacaktım uyur görünmesine!..

Ayşe - Nerede yaşıyoruz biz kızım? Bu yerler kır yerler! Yaban yerler! Dört yanına bir bak, yere, göğe, cümle otlara, canlılara iyice bak! Bir boğuşmadır gider! Şahin serçeyi kovalar, avcı şahini! Sansar kümesi dağıtır, kurt sansarı paralar! Bu gidenlerde tohuma duran, dalında kuruyan ot göster bana! Rahat huzur kimde var? Rüzgâr bile bulutun izinde! Seslensen duyan kim? Hadi, oyalanma, al eline işini, ilerlet... *(Gülsüm, bulgur eleğini alır; çekilen bulgurları elemek için doldurur.)*

Gülsüm - Sana yardım edeyim daha iyi..

Ayşe - Bırak sen bana yardım etmeyi! Ben bulgurumu tek başıma da çeker, elerim. Al dantelini tamamla. Genç kızsın, yarın öbür gün evleneceksin, her şeyin hazır olmalı...

Gülsüm - *(Eleği doldurmaya devamla.)* Hıh! Evlenecekmişim! Kiminle?

Ayşe - Kendine uygun biriyle elbet!

Gülsüm - Kimmiş o?

Ayşe - Bilemem ki şimdiden! Ama her kimse, bu yakınlarda gelir kapımızı çalar elbet!

Gülsüm - Sonra?

Ayşe - Ağabeyinle ben sorar soruştururuz, aklımız yatar, gözümüz tutarsa evlendiririz seni...

Gülsüm - Böyle konuşma benimle! *(Eleği bırakır.)* Tiksiniyorum! Ayyy! Allah göstermesin öyle evlenmeyi!

Ayşe - Neden? Ne dedim ben sana tiksinecek?

Gülsüm - Neyi sorup soruşturacaksınız? Evi var mı? Toprağı var mı? Hanesi kalabalık mı? İçki içer mi? Kumar oynar mı? Ya ben? Ben onu sevecek miyim bakalım?

Ayşe - Neden sevmeyesin?

Gülsüm - Neden seveyim? Ne diye seveyim? Evi var, tarlası var, kâğıt oynamıyor diye mi?

Ayşe - Erkeğin diye!.

Gülsüm - Lâf! Hiç de öyle bir zorum yok benim! Hem sevmem ben sizin o kusursuz dediğiniz erkekleri? Sevemem!

Ayşe - Evlenince, evine sahip olunca seversin!

Gülsüm - Sevmem işte! Sevemem dedim, sevemem!

Ayşe - Sen ne bileceksin kızım şimdiden sevip sevemeyeceğini? Daha kim, görmedin, tanımadın ki? İyiden kötüden, sevgiden ne haberin var senin?

Gülsüm - Bilirim! Yüreğimi tık olsun ettiremez öyleleri! Bir kez olsun daha hızlı çarptıramaz! Dümdüz olur o senin iyi dediklerin! İnişsiz yokuşsuz, çöl gibi, sıkıcı, dümdüz! Ben erkek olsam içerdim, kâğıt da oynardım!

Ayşe - İyi ki olmamışsın! *(Nal sesleri duyulur. Gülsüm eleği bırakır. Kapıya koşar.)*

Gülsüm - Anne, atlı! Bir atlı geliyor! *(Damın kapısı önünden atlının geçişini izler.)*

Ayşe - Bize mi?

Gülsüm - Nerden bize gelsin!

Ayşe - Niye meraklandın öyleyse?

Gülsüm - *(Hayran.)* Geçiyor! Geçti bile! Keşki bize gelseydi! Dizginleri eline dolayıp kapımızın önünde atından yere atlasaydı şöyle bir...

Ayşe - Ne olurdu?

Gülsüm - Koşar, karşılardım onu! Ne güzel! Uçtu anne, uçtu! Dörtnala salmış atını! Bayılırım ata! Ben erkek olsam atım olurdu! *(İç çeker.)* Ah! Uçtu bile!

Ayşe - Kimmiş o?

Gülsüm - Göremedim ki! Yol kıyısındaki mersinler, böğürtlenler arasından sırtını, atının sağrısını görebildim ancak! Doruydu atı!..

Ayşe - Ne gördünse gördün, aldın hevesini! Hadi, otur yerine, bize ne elin atlısından!? *(Gülsüm odaya döner, eleği alır; elemeye başlar.)*

Gülsüm - Ağabeyim de bir at alsa ya artık!

Ayşe - Ne yapsın ağabeyin atı? Atın keyfi varsa ona göre yükü, eziyeti de var..

Gülsüm - Olsun! Yüküne değer..

Ayşe - Sen öyle sanırsın! *(Kısa bir süre konuşmazlar. Ayşe bulgur çeker, Gülsüm eler. Kadının hareketleri hızlı, Gülsüm'ün ağırdır.)*

Gülsüm - Kimdi acaba?

Ayşe - *(Dalgın.)* Kim?

Gülsüm - Geçen atlı.

Ayşe - Hâlâ atlıda mı aklın?

Gülsüm - Merak ettim kim olduğunu?

Ayşe - Ne yana gitti?

Gülsüm - Gözlemeciler'in otlağına doğru..

Ayşe - Kim olacak? Lâzlardan biridir. Otlağı satın aldılar ya, boş bırakmazlar gayrı! Hıhl Otlağı olana at beslemesi kolay elbet! *(Öfkeli.)* Otlak onların eline geçti geçeli konu komşunun düzeni bozuldu! Kimsenin sağmalını bineğini yayacak yeri kalmadı! Ağabeyinin yanında Lâzlar'ın adını anma, öfkelendirirsin!..

Gülsüm - Lâzlardan bana ne? Ben atını göreyim dedim..

Ayşe - Lâzlardan sana ne olur mu? Biz bu yerlerin köklüsüyüz!. Lâzlar on yıl olmadı Karadeniz'den geleli, buraların otlağına, bağına sahip çıktılar! Ağabeyin bu ovanın erkeği! Kendine yaraşan yeri, yabancı elinde görmeyi nefsine yedirir mi? Dostunu düşmanını ayır gayrı! Çocuk değilsin! *(Kısa bir sessizlik. Gülsüm eleğini tekneye boşaltır.)*

Gülsüm - Anne, ben Binnaz'lara kadar gideyim mi?

Ayşe - Ne işin var Binnaz'larda?

Gülsüm - İçim sıkılıyor, canım konuşmak istiyor..

Ayşe - Otur oturduğun yerde!

Gülsüm - Gideyim n'olur!

Ayşe - Ağabeyin kızıyor.

Gülsüm - Neden? Ne zararı var Binnaz'ın bana?

Ayşe - Ağabeysi bekâr, lâf olur!

Gülsüm - Peki ama kiminle konuşayım ben? Binnaz bize gelse benim ağabeyim var, ben Binnaz'lara gitsem Binnaz'ın ağabeysi! Lâf olur, lâf olur! Binnaz arada bir bize geliyor da ne oluyor sanki? Kimin ne dediği var?

Ayşe - İyi işte, Binnaz bize gelsin!.. *(Bir el çifte sesi duyulur.)*

Gülsüm - *(Kapıya doğru atılır.)* Vurdular! *(Önseziyle, ürkmüş.)* Anne, atlıyı vurdular!.. *(Gülsüm, avluya çıkar. Annesi telâşla ardından yetişir.)*

Ayşe - Dur, nereye? Ağzını hayra aç! Ağabeyin nerde!? Seslen! *(Gülsüm'ün seslenmesini beklemeden damın gerilerine doğru dolanır. Dışardan sesi duyulur.)* Mahmut! Mahmut!.. *(Sahneye döner.)* Koş içeriye, durma alık alık, bak hele, bak bakalım ağabeyinin çiftesi yerinde mi? *(Gülsüm, bir koşu sundurmadan geçerek dama girer. Ayşe bu kez soldan çıkarak seslenir.)* Mahmut!.. *(İkisi de aynı anda sahneye dönerler.)*

Gülsüm - Çifte yerinde, duvara asılı..

Ayşe - Ah, bütün korkum buydu! Vuracaklardı Lâzlardan birini! Ah, vuran da yandı vurulan da! Yandı her kimse!.. *(Dövünür.)* Ağabeyin nerede? Neredeydi ağabeyin? Haberin yok mu?

Gülsüm - Zeytinlikteydi.. *(Art arda bekçi düdükleri duyulur.)* Bekçiler! Bekçiler sardı otlağı!..

Ayşe - Ağabeyin zeytinlikte olsa seslendiğimi duyardı! Bekle beni! Damdan ayrılayım deme! Zeytinliğe kadar varıp geleyim!.. *(Ayşe sağdan çıkacağı sırada, Binnaz telâşla girer.)*

Binnaz - Ayy! Bittim, fena oldum! Ayşe Teyze, Gülsüm, gitmeyin, içeri girin, dışarda dolaşmayın!

Ayşe - Ne oldu?

Gülsüm - Çabuk anlat!

Binnaz - Vurdular! Lâzların Fahri'yi vurdular.. Allahım! *(Dama girerler.)*

Ayşe - Vuran kim?

Binnaz - *(Mindere oturur.)* Kadir! Sizin Kadir! Amcanların Kadir..

Ayşe - Allahım! Korktuğum başıma geldi! Yandı Kadircik! Yandı!.

Gülsüm - Sen gördün mü?

Binnaz - Bağdan çıktım, size geliyordum. Çayırın yanında önce Kadir'i gördüm. Çiftesi elindeydi. Hayvanları yayıyordu!

Gülsüm - Lâzların çayırında mı?

Binnaz - Başka nerde olur? Konuştuk bile! Hatırımı sordu. Nişanlımdan haber sordu. Size selâm söyledi.

Ayşe - Hakikatlıydı Kadir! Hal hatır sayardı! Vah garip Kadirim vah!.

Gülsüm - Sonra?

Binnaz - Çayırı geçtim. Mersinliklerin orda Fahri çıktı karşıma. Atıyla yanımdan geldi geçti. Ne o bana baktı, ne ben ona! Kenara çekilip yol verdim, tırısla geçti gitti. İçime kötü kötü bir şeyler doğdu ama benim elimde ne var? Çayırlarında Kadir'in sağmallarını görürse kapışacaklar dedim içimden! Nerden bileyim böyle olacağını! Off, her tarafım titriyor..

Ayşe - *(Gülsüm'e.)* Su ver! Bir bardak su ver Binnaz'a.. *(Gülsüm, testiden bardağa su doldurur.)*

Binnaz - İstemem! İstemem! Hiçbir şey istemem! Keşki görmeseydim! Keşki bağdan çıkmasaydım..

Ayşe - Kapıştıklarını gördün mü? *(Gülsüm, Binnaz'a su verir. Binnaz bir yudum içer, bardağı Gülsüm'e geri uzatır.)*

Binnaz - Görmedim! Sizin tarlanın düzüne çıktım. Ardımdan bir el çifte sesi duydum. Hemen döndüm baktım, Fahri'nin atından yere yıkıldığını gördüm.

Ayşe - Kadir?

Binnaz - Kadir kaçtı!

Ayşe - Ah, babasının anasının tek güvendiği de oydu! Yandı yaşlı anası babası, yandı!..

Gülsüm - Fahri öldü mü?

Binnaz - Ne bileyim ben kardeşim! Atından yere yıkıldığını gördüm işte! Atının kişnediğini duydum. O atın nasıl dönüp dolandığını bir görseydin, nasıl kişnediğini duysaydın, fena olurdun, unutamazdın! Unutamam artık! Yaşadıkça unutamam! Ürktüm, koşmaya başladım, doğru size geldim.. *(Bekçi düdükleri duyulur. Mahmut, telâşla sahneyi geçer, dama girer.)*

Mahmut - Ah ana, başımıza gelenler geldi! Burda kalın, dışarı çıkayım demeyin..

Ayşe - Haberi aldın mı? Kadir..

Mahmut - *(Keser.)* Zeytinlikteydim, yetişemedim, hepsini gördüm..

Ayşe - Fahri öldü mü?

Mahmut - Ölmüştür! Çiftenin sesini duymadın mı? Nasıl patladı! Domuz sıkısıydı!

Ayşe - Kadir ne oldu? Yakalandı mı?

Mahmut - Kaçtı! Bizim zeytinlikten dereye vurdu..

Ayşe - *(Dövünür.)* Allahım!. Yandı garip Kadircik! Yandı!

Mahmut - Kadir erkek çıktı hepimizden! Çalımından geçilmiyordu o Fahri denilen hergelenin! Ovada dalaşmadığı adam kalmadı. Kadir vurmasa ben vuracaktım günün birinde iti..

Ayşe - Allah korusun!

Mahmut - Allah korusunu var mı? Bu ovada bize soluk alacak yer mi kaldı? Bıraktılar mı konu komşu dost gibi, kardeş gibi geçinelim?

Etem - *(Dışardan)* Mahmut!.. *(Mahmut sundurmanın altına çıkar.)*

Mahmut - Buyur Etem dayı! *(Etem, sağdan girer. Ayşe, Gülsüm, Binnaz damın kapısına yaklaşırlar.)*

Etem - Kadir sizde mi?

Mahmut - Ne arasın bizde?!

Etem - Ne yana gittiğini gördün mü?

Mahmut - Görmedim!

Etem - Sen zeytinlikte değil miydin?

Mahmut - Döndüm. Damdaydım!

Ayşe - Damdaydık üçümüz de..

Mahmut - Boşuna bildiğinizi saklamayın benden. Fahri'yi vurdu, çifte elinde kaçtı. Elinden başka kaza çıkmadan teslim olsa iyi olur..

Binnaz - Fahri sağ mı?

Etem - Öyle yakından vurulursa sağ kalır mı a kızım! Yanına varmama kalmadan öldü. *(Mahmut'a)* Kadir'i görmedim diyorsun öyle mi?

Mahmut - Görmeyince başka ne diyeyim Etem dayı? İstersen, inanmazsan gir damı ara..

Etem - Gereği yok! Dereye vurdum mu izini bulurum.. *(Uzaktan bir bekçi düdüğü duyulur. Etem düdükle karşılık verir. Telâşla çıkarken.)*

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Birinci tablodan iki gün sonra. İkindi üstü. Birinci tablonun dekoru. Sahne aydınlandığı sırada, Etem Tırpan, kuyunun taşında oturmuş, iki eliyle kavradığı bir kovayı dudaklarına dikerek su içmektedir. Üniformasının yakası açıktır. Bir elinde damalı sarı bir mendil, öbür elinde kasketi vardır. Kovayı kavradığı sırada mendilini, kasketini ellerinden bırakmamıştır. Silâhı yanı başında kuyunun taşına dayalıdır. Gülsüm ile Binnaz, bademin altında, odun ile tahta parçalarından yapılmış küçük bir sırada otururlar. Mahmut, bekçinin az ötesinde kuyunun taşına oturmuştur. Ayşe, yere serili bir hasırın üstünde oturur. Tablo süresince ağustosböceklerinin ötüşleri.)

Etem - *(Kovayı kuyunun taşına bırakır.)* Bugün dünden de sıcak. İyice sıcak! Şurdan, bademin gölgesinden dışarı adım atayım de-

meyin! Her taraf cayır cayır yanıyor! Yere baksa toprak alev alev gözlerinin içini yakıyor adamın.. Sizin Kadir teslim oldu.

Mahmut - Duyduk! *(Etem, mendiliyle alnının, boynunun terini siler, kasketiyle yelpazelenir.)*

Etem - Tez duymuşsunuz! İki saat oldu teslim olalı. Ben şimdi kasabadan, karakoldan geliyorum. Eee, bekçilik kolay değil Ayşe yenge. Bu sıcaklarda iki gün ardından koştuk sizin Kadir'in! Neyse, Allah yardımcısı olsun..

Ayşe - Cümlemizin! *(Mahmut'a.)* Arasaydın oğlum, gidip bir Kadir'i yoklasaydın..

Mahmut - Yarın ararım..

Ayşe - Yarın bir sepet nevale düzeyim, al götür Kadir'e..

Etem - Görüştürmezler daha yarın Kadir'le seni! Daha iki üç gün Kadir'i göremezsin! İfadeler hele bir tamamlansın bakalım da öyle. Sen yarın gidecek olursan nevaleyi gardiyana verirsin..

Mahmut - Bir kolayını bulurum elbet! Nasıldı Kadir?

Ayşe - Pişman mı?

Etem - Pişman mı değil mi, tastamam doğru bilinir mi artık onun orası? Benim gördüğüm ürkekti, yılgındı. Öfkesi yatışmış, aklı başına gelmiş besbelli! Öfkenin ardından gelen ne? Pişmanlık, yılgınlık, korku...

Mahmut - Ne ifade verdi karakolda?

Ayşe - Fahri'yi neye vurduğunu dedi mi?

Etem - İfadesinde neye vurduğunu açık açık der mi? Saklandığı yerde her ne akıl öğrettilerse onu dedi. Kadir'in demesi, Fahri atını üstüne üstüne sürmüş, saldırmış, elinden çiftesini almaya davranmış, Kadir vermek istememiş, çekişmişler. Çekişirlerken çifte ateş alıvermiş! İfadesi bu! Yani ya kaza! İnanan inanır...

Ayşe - Kaza ya! Kadir'in elinden çıkan kaza!..

Etem - Şuna hata desen kabulüm, aklım erer, gelgelelim kaza değil!..

Ayşe - Hata ne ki? Hata kaza, ikisi kardeş..

Mahmut - *(Güvenli)* Kadir hafif kurtulur!. Aksini gören yok, eden yok! Tek tanık Binnaz. O da ne görmüş ki!

Binnaz - Ben çiftenin sesini duydum. Hep hepsi onu söyledim..

Etem - Kadir'in hafif kurtulması zor! Doktorun raporu kötü! Fahri'nin göğsünün sol yanı delik deşikti! Saçmalar, kurşun parçaları göğsünün sol yanına dağılmış. Başka hiçbir yerinde saçma izi yok! Doktor çiftenin en yakın yedi sekiz adımdan ateşlendiğini rapor etti. Çekişseler, Fahri çifteye el atsa, saçmalar dağılmaz, göğsünü mavzer kurşunu gibi delerdi. Çekişmek şöyle dursun yan yana bile gelmemişler! Açıkçası atının üstünde daldaki serçe gibi avlamış Kadir Fahri'yi! Onsekiz yıldan bir gün aşağı yemez!.

Ayşe - Ey gidi fakir Kadir ey! Niye etti bu cahilliği? Gel de anla!.. Garip anasının babasının acısını yatıştırabilirsen yatıştır!.

Mahmut - Ben ne dedimse gene onu derim! Suç Fahri'de! Ah, o Fahri! Aranırdı! Belâ aranırdı! Söver gibi bakardı adama! Atının nallarını duymaz mıydım, tepem atardı!

Etem - Karadenizliler tedbirsiz olur, atak olurlar! Ne kadar yavaş görünseler ataklık kanlarında var!

Binnaz - *(Ayşe'ye)* Nazlı'nın yüzünden vurdu diye bir laf çıkardılar. Hani Nazlı'yı Kadir istemişti, varmadı, Fahri'ye kaçtıydı ya...

Ayşe - O gün bugün yılı aştı kızım. Nazlı'nın kucağında dört aylık bebeği var...

Etem - *(Binnaz'a)* Onlar hep laf, boş laf, kulak asma..

Binnaz - Niye vurdu öyleyse?..

Etem - Otlak yüzünden! Bunu bilmeyen kim? *(Kısa sessizlik) (Devamla)* Üç ay oldu, Gözlemeciler'in çayırını Lâzlar satın aldı alalı, ortada görünmediler mi, Kadir, ineğini keçilerini çayıra salardı. Kaç kez gördüm tembihledim, iş büyümesin, çatallanmasın diye hep kapattım. Bekçilik zor iş Ayşe yenge, çok zor iş! Sırasında gördüğünü sırasında görmiyeceksin, gözü kapalı geçeceksin! Fahri'yi vurup kaçtığında sağmalları gene çayırdaydı Kadir'in! Anlaşılan, Fahri atıyla gelip durumu gördüyse, "Ne arıyorsun bizim çayırda?" dediyse, o

yüzden her ne ağız dalaşı geçtiyse aralarında, Kadir çiftesini doğrulttuğu gibi Fahri'yi vurdu! İşin doğrusu, nedeni bu! Bunca yıllık bekçiyim, bilmem mi? Sen doğrusunu benden sor!

Mahmut - Lâzlar getirdi kavgayı gürültüyü bu ovaya!.. Lâzlar gelmeden önce kimin kime zararı dokunduğu vardı? Elin yavuklusunu kaçırmak onlarda! Efelik, kabadayılık taslamak onlarda! Ne işleri var onların buralarda? Ne demeye kalkıp başımıza geldiler?

Ayşe - Her ne demeye geldilerse gönenmesinler, hayır görmesinler inşallah! Yüzleri gülmesin inşallah!

Etem - Öyle deme bacım! Haksız yere ilenme! Onları da yerinden yurdundan ayıran sebep her neyse bilmem gerek! Kim doğduğu toprağı gönül rızasıyla bırakır da kaçar? Kandan kaçmış onlar da! Dün Fahri'yi toprağa verdiler. Cenazesi kalabalıktı. Çarşıda, kahvelerde cenazeye katılmadık adam kalmadı. Ne kadar yabancı olsalar, bizden olmasalar onlara da acımamak elde değil! Cenazede babası, kardeşi, iki dayısı, amcası taş kesilmişlerdi Fahri'nin. Acıya dayanıklı insanlar ama, nafile! Babası ne dedi bilir misin? Oğullarımız kan görmesin dedik, kandan kaçtık, kan geldi bizi buldu! Adamın kahrını, çilesini anlayabildin mi?

Ayşe - Ne diyeyim? Gönlümden kimseye ilendiğim yok aslını ararsan! Allah cümle kullarına acısın, yardımcı olsun! Cümlenin çilesini bağışlasın!

Etem - Yaa! *(İç çeker)* Azrail bir kez mimlemesin kurbanını! Şu işe bak sen, Gözlemeci onbeş yıl var buralardan gideli. Düne kadar çayır köy sandığına kiradaydı, otlak sıkıntısı yoktu, bütün ova otlaktan yararlanırdı. Kim derdi ki gün gelecek, Gözlemeci'nin çocukları yetişecek, çayırı satacaklar, Lazlar gelip alacaklar da, kandan kaçtık derken, yetişmiş oğullarını çayıra kurban verecekler!? Nerden nereye işte! Akıl alır iş mi bu?

Ayşe - Bir Gözlemeci kurtuldu bu ovanın çilesinden! Bir o kurtardı oğlunu kızını! Çayırına güvenmedi, çekti gitti İzmir'e, oğlunu kızını okuttu. Keşki vaktiyle bizimki de götürseydi bizleri. Malı-

mut'um, Gülsüm'üm okur kurtulurlardı, çekmezlerdi bu yabanın kahrını!

Etem - Kurtulmak gitmekle değil bacım! *(Elinin tersiyle konan bir arıyı hızla silker, şapkasını kuyunun taşına indirir, arıyı öldürür.)* Şu arıyı gördün mü? Ölüverdi! Az önce uçuyordu, elimin üstüne kondu. Böyle bu Mahmut! Bütün canlılar böyle! Karıncalar, arılar, sen, ben, hep böyle! Azrail tırpanını gözü kapalı sağa sola sallar durur! Ölüm, Azrail'in tırpanı kime çarparsa onu alır götürür! Hem herkes okuyacağım derse bunun sonu ne olur bacım? Bir düşün hele: Toprağı kim ekip biçecek? Değirmene buğdayı götüren kim? Sen ben gene! Herkesin karnını doyuran sen ben, okuyanlar değil!..

Ayşe - Herkesin karnını doyurduk da ne hayrını gördük? Kendimiz doyduk mu? Nasibimiz kısmetimiz arttı, bollandı mı? Her neysek gene oyuz! Narın boyu uzuyor mu? Bak, bildim bileli bademden kısa! Bizler de öyle! Çakılmış kalmışız bu yerlere, ne uzuyoruz ne kısalıyoruz! Üstelik toprağa bekçilik etmekten insan yüzüne hasret kaldık!

Etem - Kumanda edenin yok, başına buyruksun ya yeter!

Ayşe - Bize kumanda eden toprak! Şu gördüğün bademlerden zeytinlerden ayrılığımız ne ki? Bütün ovaya bir bak! Her tarlanın, her bağın, her çayırın, nasıl ağacı, kütüğü, otu yaprağı varsa, onun gibi seni beni de var! Bizim bağın Mahmut'u, Gülsüm'ü, komşu tarlanın Binnaz'ı! Say böyle bağ bağ, tarla tarla bu ovada her kimi bilirsen! Ot gibi, ağaç gibi bitmiş kökleşmişiz bu gidenlerde! İnsanlardan ayrıyız biz! İnsanlar kentlerde, kasabalarda! Gözlemeci insanlar arasına kattı çocuklarını! Boğazlaşmaktan kurtarayım dedi, kurtardı. Bir oğlu doktor, biri eczacı, kızı öğretmen. Üstleri başları gıcır gıcır, cepleri para dolu! Lâz kurtarabildi mi çocuklarını? Karadeniz'de ne bıraktıysa ardında, geldi burada önünde onu buldu! *(Tırısla geçen bir atın nal sesleri duyulur.)*

Gülsüm - *(Doğrulur)* Bu gelen atlı da kim?

Ayşe - Gene mi?

Etem - *(Doğrulur)* Fahri'nin kardeşi, küçüğü..

Binnaz - *(Ayakta)* Kenan mı?

Etem - Kenan olacak!

Gülsüm - Ağabeysinin atı, doru at!

Mahmut - At mı görmedin ömründe? Otursana sen yerine! Sana ne elin atlısından?

Gülsüm - *(Bozulmuş)* Ne olacak? Hiç!

Binnaz - İlkokulda Gülsüm, ben, Kenan beraberdik..

Mahmut - Ne olmuş beraberseniz!? *(Nal sesleri uzaklaşır. Hepsi eski yerlerini alırlar.)*

Etem - Otlağa gitti..

Ayşe - *(Göğüs geçirir)* Gidecek! *(Gülsüm'e)* Vur şu ağaca! Cırcır böceklerini sustur! Kafam şişti! *(Gülsüm bademin gövdesine bir sopayda üç kez vurur, ağustosböcekleri susarlar.)* Hele şükür! *(Kısa bir an sessiz geçer. Önce bir ağustosböceğinin kesik kesik iki üç kez öttüğü duyulur. Ona bir başka böcek katılır. Çok geçmeden ağustos böceklerinin korosu yeniden başlar.)* Başladılar gene!

Gülsüm - Susturayım mı?

Etem - Sustursan ne fayda? Hiç uğraşma, kökünden susturamazsın! Ötecekler! Ne oldu? Ağacın gövdesine bir iki değnek indirdin, tıssss! Ardından teker teker, derken hep birden başladılar! Böyle bu dünya: Önceki gün bir çifte patladı, gene tıssss! Gidenler bu ovadan gitti! Fahri toprağa, Kadir mahpusaneye! Ova eski ova, nal sesleri eski nal sesleri! Şu üstümüzdeki bademin dalından iki sürgün kırsan o bile bu kadar çatırdar...

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(İkinci tablodan üç hafta sonra. Birinci, ikinci tabloların dekoru. Sahne aydınlandığı sırada, Gülsüm salıncaktadır. Binnaz, havalanıp geri geldikçe, Gülsüm'ü kalçalarından iterek sallar. Gülsüm, türkü söyler. Binnaz, türkünün bazı sözlerine katılır.

Gülsüm -

Uzun kavak ne uzarsın engine?
Yaprakların benzemiyor rengine
Anne beni verecek misin dengime?

Ah, yanıma gel yanıma gel yanıma
Yar dola dola dolanıyor boynuma..

Uzun kavak gıcım gıcım gıcılar
Anne benim sol böğrümde sancı var
Ben ölürsem benden daha genci var..

(Gülsüm, birden yere basarak, salıncaktan iner. Binnaz'a doğru atılır. Başını Binnaz'ın göğsüne kapar.) Ufff! Uf! Dayanamıyorum, oyalanamıyorum! *(Başını Binnaz'ın göğsünden ayırır, doğrulur.)* Gitsem mi gitmesem mi kestiremiyorum! Yarın bekleyecek beni! Korkuyorum, korkuyorum! *(Binnaz'dan ayrılır.)*

Binnaz - Kimden korkuyorsun?

Gülsüm - Ağabeyimden, annemden, offf! Yalnız ağabeyimden, annemden değil, herkesten korkuyorum! Aklıma hep kötü kötü şeyler geliyor! Ürküyorum! Sanki kötü bir haber alacakmışım gibi.

Binnaz - Nerede bekleyecek?

Gülsüm - Sizin bağa giderken yolda, mersinliklerin yanında! Ya görürse biri? Gider ağabeyime yetiştirirse? Ne olursun yardım et bana! Gitmiyeyim, gitmiyeyim daha iyi!..

Binnaz - İçinden gelmiyorsa gitme!

Gülsüm - Karşı koyamam ki onun dediğine! Çağırdı, bekleyecek beni! Ah, keşki kötüleseler beni, kızsa, darılsa, beklemese! Beklemediğini bilsem! Hasretinden yesem bitirsem kendimi, ağlasam, dertli olsam, hastalansam yataklara düşsem de gitmesem!..

Binnaz - Gitme! Daha başlangıcında unut, aklından çıkar bu işi! Mâdem sonu yok, ağabeyin, annen evlenmenize razı gelmeyecekler,

kes at! Sonradan hiç vazgeçemezsin! Gideyim mi gitmeyeyim mi diye düşünemezsin bile!

Gülsüm - Üç haftada nasıl böyle oldum anlayamıyorum! Nereye baksam onu görüyorum! Hep atıyla üstüme üstüme geliyor! Dama girsem hemen dışarı atıyorum kendimi! Sanki nal sesleri duymuş gibi oluyorum! Demin sallanırken, dama doğru havalanırken, sanki atıyla damın üstünde durur gibiydi! Ne yana baksam o! Hep o! Bekliyor beni! Büyüyor, büyüyor, baktığım her yerde, gözümün alabildiği her alanda, karşımda o! Yerde o, gökte o! Kapıdan girerken, kapıdan çıkarken yolumu kesen o! Kuyudan su çeksem, inanır mısın, kuyunun dibinde o! Başım dönüyor, dönüyor, ayaklarım hep ona doğru gidiyor...

Binnaz - Sevdalısın sen!

Gülsüm - Sevda bu mu?

Binnaz - Ya ne? Düpedüz sevdalısın işte!

Gülsüm - Deme öyle, eğlenme benimle n'olur!

Binnaz - Ya ne diyeyim? Sevdalı olmak kötü mü? Sevdalısın! Hem de tepeden tırnağa, sırılsıklam sevdalı!.

Gülsüm - Sen de böyle miydin nişanlanmadan önce? Ah, anlatırdın da hiç anlamazdım seni! Benim gibi miydin?

Binnaz - Hâlâ senin gibiyim!

Gülsüm - Hiç belli etmiyorsun! Sen benim gibi değilsin, kuvvetlisin..

Binnaz - Sen de belli etmiyorsun! Söylemesen ben nereden bilecektim?

Gülsüm - Nasıl etmiyorum? Kimin yüzüne baksam, gözlerimden, aklımdan geçeni anlar gibime geliyor! Bakıp onu gördüğüm her yerde, sanki herkes benimle birlikte onu görüyor sanıyorum! Sanki yarın onun beni beklediğini annem, ağabeyim, sesimin titrediğini duyan herkes bilmiş, anlamış gibi bir duygu var içimde...

Binnaz - Kimsenin ne bir şey gördüğü var, ne de bildiği! Çocuk olma!

Gülsüm - Atının yaklaştığını duymuyor muyum, yüreğim öyle bir hızla çarpmaya başlıyor ki, atının nallarından daha hızlı vuruyor sanki! Yanımda kim varsa yüreğimin gümbürtüsünü duyacak sanıyorum! Offf! Güç işte, çok güç bu benim derdim! Ne rahattım eskiden, hiç böyle korkularım yoktu! Başımı yastığa koydum mu uyurdum! Hafiftim, dertsizdim, hiç böyle korkularım yoktu!.. Ahhh, bu böyle sürüp giderse dayanamam belki de, bağırırım! Kenan, Kenan diye bar bar bağırırım! Kimbilir, yüreğim dayanamaz ölürüm belki de...

Binnaz - *(Güler)* Ömürsün! Güldürdün beni! Sevdadan öleni hiç duydun mu şimdiye kadar...

Gülsüm - Sen nasıl dayanıyorsun, nasıl kendini tutuyorsun? Anlat bana, anlat biraz n'olur..

Binnaz - Elimden ne gelir? Asker! Onunla birlikte ben de askere yazılamam ki!.

Gülsüm - Eğlenme n'olur!

Binnaz - Asker işte! Dönmesine üç ay onyedi gün kaldı. Günleri sayıyorum, bir bir sayıyorum! *(Göğüs geçirir)* Kolay mı? Üç ay on yedi gün! Dönsün gelsin bir hafta beklemeden evleneceğiz! Bir haftadan bir gün fazla beklemem!

Gülsüm - Sen gene iyisin benden! Ben ne bekleyeceğim? Ne kadar bekleyeceğim bilemiyorum ki? Yarın gitsem mi dersin?

Binnaz - Ben ne desem boş! Sanki beni dinleyecek misin? Yarın olsun bak nasıl kolay karar vereceksin! Hem de hiç düşünmeden! Ben git desem de gitme desem de nafile! Yarın aklınla bile değil, ayaklarınla karar verivereceksin!

Gülsüm - Hayır! Hayır! Gitmem! Gidemem! Ağabeyim duyarsa öldürür beni! Onu da beni de öldürür!

Binnaz - *(Alaylı)* Gitmezsin olur biter!

Gülsüm - *(Binnaz'ın alayını anlamaz.)* En iyisi gitmek! Off, unutabilsem! *(Salıncağa oturur)* Hadi salla beni.. *(Binnaz sallayacağı sırada salıncaktan iner.)* Dur sallama! Ne diye geçiyor her gün bizim bağın önünden? Damlarından çayıra arka taraftan daha kestirme yol

var. Ağabeysi topu topu bir kez geçti! O da Urla'dan dönüyordu belki de! O her gün ne demeye geçiyor?

Binnaz - Ne demeye geçecek? Seni görmek için! Sanki sen beklemiyor musun geçmesini?

Gülsüm - Bekliyorum! Hem de bütün gün bekliyorum! İkindiye doğru geçeceğini bile bile sabahtan beklemeye başlıyorum! Offf! Sadece mektuplaşsaydık keşki! Şu buluşmak derdi olmasaydı! Sanki yarın ne diyecek başka bana! Ben ona ne diyeceğim? Topu topu yolda üç kez karşılaştık, bir iki kelime konuştuk şimdiye kadar! Ne güzel mektuplaşıyorduk işte!..

Binnaz - Ne yapsanız, ikiniz de artık görmeden duramazsınız birbirinizi! O senden başka türlü mü sanki? Sesini duymadan, yüzünü yakından görmeden durabilir mi?

Gülsüm - Kızarırım! Sesim kısılır Allah bilir! Tek kelime söyleyemem belki de ona yarın! O ne diyecek acaba bana?

Binnaz - Güzelsin der, başka ne diyecek?

Gülsüm - Öyle birdenbire mi?

Binnaz - Belki de! Belki o da şaşırır, kızarır bozarır diyeceğini diyemez. Ne bileyim? Nasılsın der, uyuyabildin mi? der! Ama sen onun dediğini değil yüreğinden geçeni duyarsın gene. Her dediği "güzelsin!" der gibi, "seni seviyorum!" der gibi gelir sana! Neden mi? O sana güzelsin, seni seviyorum demek istemiştir de, güzelsin diyeceğine, nasılsın demiştir de ondan!..

Gülsüm - Güzel olsam bari! Nerem güzel benim? Hiç de güzel değilim!..

Binnaz - Neyin eksik? Sendeki gözler, sendeki boy bos kimde var?

Gülsüm - Sende! Sen benden daha güzelsin! Ne mutlu sana!

Binnaz - Saçmalama! Sen benden bin kez daha güzelsin! Bu ovada ikimizi yan yana kim görse dönüp de bana bakmaz bile sen dururken..

Gülsüm - Ahh! Güzel olsaydım keşki! Daha güzel, herkesten,

herkesten güzel olsaydım! Kendim de inansaydım güzel olduğuma. Korkmazdım, koşa koşa gider çıkardım onun karşısına..

Binnaz - Geçer bu korkuların geçer! Hele sen onun yüzüne nasıl baktığını bir gör, bu saçmaları bir daha aklından bile geçirmezsin!

Gülsüm - Fena mı ettim acaba bunları sana anlattığıma?

Binnaz - Neden? Güvenin yok mu bana? Ben sana anlatmadım mı her derdimi?

Gülsüm - Ondan değil! Eksildim gibime geliyor! Azaldım! Sanki üstümden bir şeyler düşürdüm, tarağımı, başörtümü, kuşağımı kaybettim anlattıkça sanki! Eğilip aramak gibi bir şey geliyor içimden...

Binnaz - Dur! Saçına bir böcek kondu. Kımıldama! *(Gülsüm'ün saçına konan böceği kovalar.)* Hem de telli böcek! Aç avucunu.. *(Telli böceği, Gülsüm'ün avucuna koyar. Gülsüm'ü taşkın bir sevinç kaplar. Kesik kesik, sinirli sinirli gülüşlerle.)*

Gülsüm - Ay, ne güzel! Ne güzel! Ne tatlı!

Binnaz - Uğurdur! Uğur getirecek sana!

Gülsüm - Bak, avucumda! Kaçmıyor bak! Hâlâ avucumda!

Binnaz - İçinden bir niyet tut, uçur! Azat et! Hadi, uçursana! Niyetin her neyse yerine gelir.. *(Gülsüm, içinde böcek bulunan avucunu yumar, gözlerini kapatır.)*

Gülsüm - Sahi mi? Tuttum! Sahi niyetim yerine gelir mi?

Binnaz - Gelir! Hadi uçuralım!

Gülsüm / Binnaz - *(Birlikte)*

Uç uç telli böcek
Uç uç telli böcek
Annen sana ne getirsin?
İnci boncuk
Kime kime?
Sana bana!
Daha kime?

Gülsüm - Kanatlarını açtı!

Binnaz - Üfle! Üfle! *(Gülsüm, avucunu dudakları hizasına yaklaştırır, hafifçe üfler.)*

Gülsüm - Uçtu! Uçtu! Vallahi uçtu!

Gülsüm / Binnaz - *(Birlikte)* Azat buzat beni cennet kapısında gözet! *(Elele verir, sevinçle sıçrayarak dönerler.)*

Gülsüm - Uçtu! Uçtu! Ah, ne güzel! Niyetim olacak mı dersin? *(Dönmeleri durur.)*

Binnaz - Elbette, nasıl uçtu görmedin mi?

Gülsüm - Sözleştiğimiz tarafa uçtu!

Binnaz - Daha ne? *(Gülsüm, Binnaz'ın ellerini bırakır. Sıçrar, salıncağa oturur.)*

Gülsüm - Kırmak istemiyorum! Kimseyi incitmek istemiyorum! Ne onu ne de ağabeyimi! Ama o beni beklerken gitmeden edemem ki!..

Binnaz - Hadi artık daha fazla düşünme! Ağabeyin de boş yere inat etmesin!

Gülsüm - Yarın giderim! Ne olursa olsun giderim! Hadi, salla beni, salla, havalandır..

Binnaz - Hah şöyle, adam ol! *(Binnaz, Gülsüm'ü sallamaya başlar.)*

Gülsüm - Daha hızlı, daha hızlı!

Binnaz - Sallıyorum!

Gülsüm - *(Türkünün aklına gelen bir dizisini söyler)* Anne beni verecek misin dengime... Daha hızlı!..

Binnaz - Uçuyorsun işte!.

Gülsüm - Uçuyorum Binnaz! Uçuyorum!..

(Karanlık)

DÖRDÜNCÜ TABLO

(Üçüncü tablodan bir gün sonra. Kırda, mersin, erguvan, defne, böğürtlen kümeleri arasında küçük bir alan. Sahne aydınlandığı sıra-

da, Kenan, bir mersin kümesi dibindeki hafif bir tümseğe oturmuş, bıçağıyla bir değnek yontar. Bıçağı her geçirişinde, bakışlarını değnekten kaldırır, yola bakar. Bir an kalkar, yola doğru bir iki adım ilerler, bakınır, tekrar yerine döner oturur. Değneğini yontmaya devam eder. Gülsüm, telâşlı adımlarla soldan girer. Kenan, ayağa kalkar.)

Kenan - Geldin mi? Nasılsın?

Gülsüm - *(Ürkek)* Ah hiç sorma, iyi değilim!

Kenan - Neyin var? *(Gülsüm, heyecanlıdır. Durmadan sağına soluna bakınır. Gelen giden var mı diye kulak kesilir.)*

Gülsüm - Geldim ama neler çektim? Hemen gitmem lazım! Ne söyleyeceksen söyle bana!

Kenan - Bu kadar çabuk mu?

Gülsüm - Bugünlük öyle olsun! N'olur gücenme! Yol kenarında biri var gibi geldi bana.. *(Kenan, yola bakar, çevresini dinler.)*

Kenan - Kim olacak? Kimse yok!

Gülsüm - Dün bilsen neler oldu! Binnaz bizdeydi, ağabeyim gelince gitti! Dama girdik, tam o sırada senin geçtiğini duymaz mıyım? Düşünmeden dışarı attım kendimi! Ağabeyim! "Nereye?" dedi, "Ne bu telâşın?" Offf! Sorma, hiçbir şeyi gözümün gördüğü yok! "Tarağımı düşürmüşüm" deyiverdim. Hiç yalan söyleyemezdim, nasıl bu kadar kolay söyledim ben de şaştım. Tarağım başımdaydı! Neyse ki görmedi! Peki, sen nasılsın?

Kenan - Fena!

Gülsüm - Ne gibi!

Kenan - Dün gece hiç uyumadım! Avluda oturdum, oturdum, sizin taraflara baktım! Bizimkiler yattı, annem yanıma geldi, "Yatmıyor musun?" dedi. "Uykum yok!" dedim. "Oturacağım biraz!" Kimbilir saat kaçta kuleye girdim. Kapıda ayakkabılarımı çıkarırken baktım, anamın babamın, kız kardeşlerimin ayakkabıları orda, kapının yanında yan yana dizili! "Seninkiler neden yok?" dedim. Senin ayakkabılarını oracıkta görmek istedim. Senin kunduraların oracıkta

olsa, benimkileri çıkarıp yanına bıraksam, dedim. İkimizin kunduraları yan yana! Sen yukarda olsan, beni beklesen, evimi, yatağımı özlerdim! Şimdi canım damdan içeri adım atmak istemiyor..

Gülsüm - Ne güzel olurdu! Sonra?

Kenan - Merdivene varmadan anam geldi yanıma, uyumamış, merak etmiş, "Neyin var?" dedi bana. Az kaldı, anlatacaktım!

Gülsüm - Anlattın mı!?

Kenan - Anlatmadım! Anlatamadım! "Yok bir şeyim" dedim, geçtim.

Gülsüm - İyi yapmışsın!

Kenan - Neden?

Gülsüm - Anlatma! Anlatma henüz daha!.

Kenan - Peki ama bilmesi lazım! Anam anlayışlı kadındır benim..

Gülsüm - Olsun! Daha sırası değil! Bekle! Sonra?

Kenan - Sonra, uzandım yattım işte. Ama uyuyamadım!

Gülsüm - Onu değil, başka neler düşündün benim için? Söyle, hepsini söyle..

Kenan - Evin içinde asılı bir entari, bir başlık görsem senin olsun istiyorum!..

Gülsüm - Ne güzel olur! Başka?

Kenan - Az önce yolda bir adam gördüm. Karısını ata bindirmiş, kendi yanıbaşında yürüyordu. Urla'dan dönüyorlardı belki de. Özendim. Biz de Gülsüm'le böyle olsak, dedim. Ata seni bindiririm, ben yanıbaşında yürürüm. Kasabaya, akrabalara hep öyle gideriz. Gören delikanlılar, genç kızlar bize de özenir...

Gülsüm - Ben başımı döndürür döndürür hep sana bakarım!..

Kenan - Ben de..

Gülsüm - Sen bıçağını çıkarır, sıçrar, yakaladığın bir dalı kesersin yol üstünde, o yüzden geride kalırsın arada bir..

Kenan - Ben ardından yetişir, dalı yontar sana veririm..

Gülsüm - Yeter artık! Yeter! Anlatma, ağlatacaksın beni! Offf, ne fena! Gitmem lazım! Senden ayrılmam lazım... Ağabeyim Urla'ya inmedi. Zeytinlikte...

Kenan - *(Önce kararsız, sonra cesaretini toplayarak.)* Anam gelsin istesin mi seni? Nişanlanalım...

Gülsüm - Olmaz! Sakın öyle şey yapma! Sakın acele etme! Sonra büsbütün göremem seni...

Kenan - Neden?

Gülsüm - Nasıl olsa vermezler! Olur demezler!. Üstelik bir de konuştuğumuz ortaya çıkar.

Kenan - Ne eksiğim var benim?

Gülsüm - Vermezler! Yabancısın! Sonra şu otlak kavgası var, amcamın oğlu hapiste..

Kenan - Benim öz ağabeyimi vurdu! Kabahat ağabeyimde mi?

Gülsüm - Biliyorum! Ama ağabeyimle annemin ne inatçı olduklarını bir bilsen...

Kenan - Ya sen?

Gülsüm - Ben seninle evlenmek istemesem burada işim ne? Hadi, ayrılalım artık! Off, hep gideyim diyorum gidemiyorum..

Kenan - Ekim sonunda askerim. Nasıl bırakayım söz kesilmeden arkamda seni?

Gülsüm - Sen benim sözüme güven. Yüreğini rahat tut. Kötü şey getirme aklına hiç! Hadi, Allahaısmarladık, mektup yaz hemen bana..

Kenan - Ne zaman görürüm seni bir daha?

Gülsüm - Bilmem!. Hiç bilemem!

Kenan - Yarın?

Gülsüm - Yarın olmaz. Öbür gün belki de.. Ama öbür gün de olmaz, evden ayrılamam, daha öbür gün! Gene Binnazlara giderim. Burada konuşuruz. Biri geliyor! Görürlerse mutlaka ağabeyime yetiştirirler! Hadi, bana müsaade.. *(Bir at kişnemesi duyulur.)*

Kenan - Unutma! Güle güle.. *(Gülsüm sağdan çıkacağı sırada, Âdem soldan girer.)* Ne haber Âdem? *(Âdem karşılık vermez. Salak hallidir. Durmadan Kenan'a bakar.)* Söylesene! Dilini mi yuttun?

Âdem - Haberler sende! *(Kenan, mersinlerin dibindeki yerine oturur.)*

Kenan - Gel otur yanıma şöyle hele! Bir iki laf atalım..

Âdem - Oturmam!

Kenan - Niye?

Âdem - Döversin beni...

Kenan - Ben mi? Neden döveyim? Ne yaptın sen bana?

Âdem - Kızgınsın, belli!

Kenan - *(Gülümser)* Nerden çıkardın kızgın olduğumu? Dövecek olsam bir sıçrayışta yakalayamam mı seni?

Âdem - Döversin ama, sonra?..

Kenan - Ne olur sonra?

Âdem - Sen bilirsin ne olacağını! Bana el kaldırtmazlar sana!

Kenan - *(Sinirli)* Kaşınıyor musun sen? Adamın dikine dikine konuşmasana..

Âdem - Ben bir şey demedim ki, sen bana dedin!

Kenan - Ne dedim ben sana? Peki, oturmak, konuşmak istemiyorsan, ne halin varsa gör! Çek git işine!

Âdem - Ben buralıyım!

Kenan - Öyleyse burda kal.. *(Kısa bir sessizlik. Bakışırlar.)*

Âdem - *(Bir adım yaklaşır)* At senin mi oldu? Baban sana mı verdi atı?

Kenan - Benim!

Âdem - Bıçak mı o belindeki?

Kenan - Bıçak!

Âdem - Bakayım bıçağına..

Kenan - Senin eline göre değil..

Âdem - Allah versin, kasketin fiyakalı, pantolonun çapraz cepli, gömleğin yeni..

Kenan - Ne olmuş yeniyse?

Âdem - Ne olacak? Benim gibi sığırtmaç değilsin! Baban var arkanda! Haliniz vaktiniz yerinde! Sen de benim gibi çarık giysen, yamalı mintanla dolaşsan..

Kenan - Eee? *(Âdem susar.)* Sözünü tamamla bakalım..

Âdem - Kızlar bakmazlardı benim gibi sana da! Benim de atım, bıçağım olsa, üstüm başım yeni olsa, bu ovada hangi kıza el sallasam arkamdan koşardı..

Kenan - Çocuksun daha. Gün gelir senin de olur..

Âdem - Nerden olacak? Sığırtmaçlıkla mı?

Kenan - Üzdün beni be Âdem! Ben yarın evden bir gömlek alır getiririm sana.. Gönlün oldu mu?

Âdem - İstemem!

Kenan - Niye?

Âdem - Ben bilirim senin niye gönlümü almak istediğini! Gömleğini almam!

Kenan - *(Sert)* Neymiş o senin bildiğin? *(Âdem susar.)* Söyle! Neymiş bildiğin?

Âdem - Ben gördüm. Gülsüm'dü o demin giden! Yalan mı?

Kenan - Sana ne!?

Âdem - Gülsüm'dü işte!

Kenan - Kapat çeneni! Tek söz daha etme, duydun mu?

Âdem - Ben buralıyım!

Kenan - Anladık!

Âdem - Ağabeysi duyarsa...

Kenan - Ne duyacak ağabeysi?

Âdem - Buluştuğunuzu! Mahmut ağabey senden iri, senden kuvvetli!

Kenan - Bana bak! Sana kapat çeneni dedim! Durup dururken başımı belâya sokma benim! Kimseyle kötü olmak, kimseyle dalaşmak istemiyorum anladın mı?

Âdem - Ağabeyin dalaştı da ne oldu?

(Kenan, Âdem'i gömleğinin iki yakasından yakalar, sarsar.)

Kenan - Sus! Ağabeyimin adını ağzına alma!

Âdem - *(Korkar)* Bırak beni!

Kenan - Bırakacağım! Önce söyle, anladın mı ne dedim?

Âdem - Bırak!

Kenan - Sus! Patırtı etme! *(Sarsar)* Sağda solda laf karıştırdığını, dedikodu ettiğini duymayayım, anladın mı!?

Âdem - Bırak, yoksa bağırırım!

Kenan - *(Sarsar)* Hele bağır, hele bir bağırayım de!..

Âdem - Mahmut ağabey... *(Kenan, çevik bir atılışla, Âdem'i sağ bacağı üstüne hafif yıkar, sağ eliyle Âdem'in ağzını kapatır.)*

Kenan - Sus dedim sana! Söyle susacak mısın? *(Âdem çırpınırken, Etem Tırpan soldan girer.)*

Etem - Hey! Ne o? Ne oldunuz? Ne dalaşıyorsunuz? *(Kenan'la Âdem'i kollarından tutar, ayırır. Âdem'e)* Ne bağırıyorsun? *(Kenan'a)* Bırak şunu! Ne oldu?

Kenan - Hiç!

Etem - Nasıl hiç?

Kenan - *(Başıyla Âdem'i işaret eder.)* O söylesin!

Etem - *(Âdem'e)* Ne yaptın? Neye kızdırdın Kenan'ı? Söyle bakalım..

Âdem - Dövdü beni..

Etem - *(Kenan'a)* Dövdün mü?

Kenan - Yalan! Fiske bile vurmadım..

Âdem - Yakama sarıldı..

Etem - *(Âdem'e)* Uzatma! Anlaşıldı. Dövmemiş seni işte. Vursa ben de görürdüm. Hadi, çek git akıllı uslu ineklerinin başına..

Âdem - Ben buralıyım!

Etem - Hepimiz buralıyız. O da, ben de, sen de..

Âdem - O gitsin..

Etem - O gidecek! *(Âdem'i sola doğru uzaklaştırır.)* Küçük gibi söz dinle! Git dedim, git! Hayvanlarını boş bırakma..

Âdem - Görür o!

Etem - Kes artık!

Âdem - *(Çıkarken Kenan'a)* Görürsün sen!

Kenan - Bir dene bakalım..

Etem - *(Âdem'in çıktığı yöne atılır.)* Kes dedim sana! *(Kenan'ın yanına döner.)* Hadi sen de yatış gayrı..

Kenan - Adamı nasıl çileden çıkarıyor gördün ya Etem dayı..

Etem - Nene gerek! Sen her karşına çıkanın sözüne ayak uydurma!

Kenan - Ona uyduğum yok benim..

Etem - İyi işte! Hadi sen de atla atına git! Tek başına dolaşma, sık dolaşma bugünlerde buralarda..

Kenan - Neden? Kime ne zararım var benim?

Etem - Belâ kârla zararla ölçüp biçip de mi geliyor oğlum? Hadi, durma! Ötesini ne ben sorayım, ne de sen söyle!.

Kenan - Benim gözüm yılmaz kolay kolay! Korkak değilim, kaçak değilim! Suçum, günahım ne?

Etem - Kendini haklı da görsen sözümü dinle! Bu ovada olup bitenler gözümden kaçar sanırsan aldanırsın! Bugünlerde Mahmut'la karşılaşma sen, söz dinle..

Kenan - Benim Mahmut'a ne kinim var, ne de garazım!

Etem - İyi dedin ya! Bırak bir süre geçsin, Mahmut da senin niyetini ölçsün, anlasın! Daha önce karşılaşırsanız sonradan düzeltemeyeceğiniz bir tatsızlık çıkmasın aranızda!. *(Âdem'in çıktığı yöne bakar.)* Bak, koşa koşa Mahmut'un yanına, zeytinliğe gidiyor o akılsız! *(Seslenir)* Âdem!.. *(Kenan'a döner.)* Boşuna! Duymaya niyeti yok! Gidecek, Mahmut'a senin için, kız kardeşi için ne diyecekse diyecek! Ne diyeceğini sen de kestirirsin benim kadar!. Git! Öfkenin kara tohumları saçıldı gene! Düştüğü gövdeyi alev alev sarar o tohumlar! Git, atla atına! Gidersen benim gözümde ne korkak sayılırsın ne de kaçak! Öfkenin önüne çıkmamak korkaklık değil! Hatırım için git!

Kenan - Sen benden yana tasalanma.. *(Bir at kişnemesi duyulur.)*

Etem - Git dedim sana! Durma, oyalanma! Mahmut, zeytinlikten çapasını kapıp üstüne gelmeden git!..

PERDE

İKİNCİ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(İnceler'in damı. Birinci bölümden hemen sonra. Perde açıldığı sırada, Ayşe İnce, sundurmanın altına oturmuş, çamaşır söküklerini dikmektedir. Mahmut, elinde arık çapası, öfkeyle soldan girer, çapasını bırakır.)

Mahmut - Yalnız mısın?

Ayşe - Ne vardı?

Mahmut - Gülsüm nerede?

Ayşe - Binnaz'lara kadar gitti.

Mahmut - Ne zaman?

Ayşe - Az önce. Bir saat ya oldu ya olmadı..

Mahmut - Ne işi var her gün Binnaz'larda? Ben sana bırakma, yalnız hiçbir yere gitmeyecek demedim mi?

Ayşe - Sabahtan akşama koskoca kızı dizimin dibinde nasıl tutayım oğlum? Benim kendime göre işim gücüm var! O da genç kız, ne yapsın? Bir akranını görmesin, bir akranıyla konuşmasın mı? *(Mahmut, dama girer)*.

Mahmut - Sen öyle san!.. *(Bakınır)* Ana!

Ayşe - Bir şey mi istedin?

Mahmut - İçeri gel!

Ayşe - *(Doğrulur)* De oğlum!

Mahmut - Gel, oyalanma!

Ayşe - *(Dama girer)* Geldim!.. Ne istedin, söyle..

Mahmut - Gülsüm'ün bohçasını bul bana!

Ayşe - Hayrola?

Mahmut - Bohçasını bul! Gerisini sorma..

Ayşe - Meraklandırdın beni! Ne oldu söylesene!?

Mahmut - Bulunca öğrenirsin!

Ayşe - Hayırdır inşallah!. *(Heyecanla merdivenleri çıkarken)* Allah yazdıysa bozsun! *(Merdivenlerin üst basamağında durur. Yukarı odada bohçayı görmüştür.)* Burda! Bohçası burda! Yerinde!. Çok şükür Yarabbi!.

Mahmut - Al getir! *(Ayşe, kısa bir an merdivenlerin yukarısında kaybolur. Bohça kolunda aşağıya iner.)*

Ayşe - *(Dönerken)* Hayrola Mahmudum! Ne oldu?

Mahmut - Ne olacak? Olanlar oldu! Sen kızını başıboş bırak daha! İpini koparmış kösnek sıpalar gibi dolaşsın dursun! Hadi aç bohçasını..

Ayşe - Açık açık desene oğlum! Beni meraktan öldürmesene! Ben Gülsüm'ün bohçasına sebebini bilmeden el sürmem, süremem! Kendi düzenine kendi sahip olsun! Ne duydun? Ne geçti? Desene.. *(Mahmut, bohçayı anasının elinden alır. Minderin üstüne koyar, acele acele açar.)*

Mahmut - Ne geçecek? Ne geçsin daha? Namusumuzdan, onurumuzdan olduk! Bütün ovanın diline düştük! O senin nazlı kızın gözünün önünde kocaya kaçacak, dünyadan haberin yok! Görür o! Hem de kime? Lazlara! Fahri'nin küçüğüne! O oğlan kılıklı külhanbey bozmasına! Kadir, o itler yüzünden hapis yatarken, kızın tenhalarda Kenan'la kırıştırıyor...

Ayşe - İftira olmasın? Yalan olmasın?

Mahmut - Hadi uzatma! Ara bohçasını! Entarilerinin arasına, ceplerine bak! Mektuplarını bul bana..

Ayşe - *(Bohçayı ararken)* İftiradır! Yalandır! İnanma, garazdır! Tövbe tövbe! Uyduranların leke sürenlerin yüzü gülmesin inşallah!

Mahmut - Ne iftira, ne de yalan! Hadi, sen önüne bak!.

Ayşe - Yok! Mektup mektup yok! Kim, ne dedi sana? Kimden duydun?

Mahmut - Âdem! Az önce ikisini Binnaz'ların yolunda, mersinliklerin yanında el ele görmüş.. Bütün entarilerini ara!..

Ayşe - *(Aramaya devamla)* Yok! Hepsine baktım! Bir bir baktım! Yok! O salağın lafına mı kandın? Ovada sözüne inanacak adam mı kalmadı? Ağzı dili tutulsun inşallah! Kızımın boş yere entarilerinin katını bozdum.. *(Bohçaya düzen verir.)* Ne diyeyim ben şimdi Gülsümüme? Bohçasını karıştırdığımı anlarsa nasıl hesap vereyim?

Mahmut - Âdem yalan söyleyemez bana! Ayrılırken Gülsüm'ün mektup yaz dediğini duymuş. Bohçada yoksa sandığa bak! İkisini fısıldaşırlarken görmüş..

Ayşe - Sandığın anahtarı bende! Yalan! Yolda karşılaşmışlarsa iki laf etmişler, hatır sormuşlardır belki de! Okulda beraberdiler. Şimdiki zamanda öyle kaç göç kaldı mı? Fısıldaştıkları yalan! O akılsızın uydurması!..

Mahmut - Ne var sandığın gerisinde?

Ayşe - Ne olacak? Hiç! Çek, kendin bak, gözünle gör.. *(Mahmut, sandığı yerinden oynatır, gerisine bakar, tekrar yerine getirir.)* Haddini bildiremedin mi? İki laf diyemedin mi o Âdem'e?

Mahmut - Acele etme! Dolaba bak, nakış kutusuna..

Ayşe - Kendin bak! Bak da inan.. Benim kızıma güvenim var.. *(Mahmut, dolabın, üstüne renkli ibrişimlerle çiçekler işlenmiş perdesini aralar. Önce dolabı, sonra da dolaptan aldığı nakış kutusunu ararken.)* Ne arasın dolapta? Nakış kutusu her gün gözümün önünde.. *(Ayşe, bütün savunmaları sırasında, Gülsüm'ün ansıdığı davranışlarından sezinledikleriyle kuşkuludur. Mahmut, dolabı, dikiş kutusunu*

ararken, o da minderin, yastıkların gerisini, şiltenin altını arar.) İftira! Ben demedim mi sana? Ben bilmez miyim kızımı? Allah bütün dürüst kullarını kuru iftiradan korusun! *(Şiltenin altında, şilte ile kerevetin arasında Kenan'ın Gülsüm'e yazdığı iki mektup bulur. Mektupları acele koynuna gizler.)*

Mahmut - Şiltenin altında yok mu?

Ayşe - *(Bitkin)* Yok!

Mahmut - Nerde bunun mektupları? Âdem yanlarına yaklaşırken duymuş! Mektuplaşıyorlar bunlar.. Nereye sakladı?

Ayşe - Ne bileyim oğlum? Her yanı aradık işte!..

Mahmut - Ne o? Bakıyorum süngün düştü birdenbire?

Ayşe - *(Toparlanmaya çalışır)* Ne olsun Mahmudum? Şaşırttın beni!

Mahmut - Mektupları ver!.

Ayşe - Ne arasın bende?

Mahmut - Buldun! Koruma kızını! Saklama!.

Ayşe - Mahmud'um alevlenme hemen!

Mahmut - Ver! Sen anasıysan ben de ağabeysiyim!..

Ayşe - Elbette evladım!.. Benim senden gizlim mi var?

Mahmut - Bakayım ceplerine!

Ayşe - Bak! *(Entarisinin ceplerini açar, Mahmut'a gösterir.)*

Mahmut - Öyleyse koynunda!

Ayşe - Sözüme inanamadın mı?

Mahmut - İnanmadım! Ver! Koruya koruya bu hale getirdin, başına buyruk ettin Gülsüm'ü..

Ayşe - Yok dedim!.

Mahmut - Yemin et!

Ayşe - Mahmudum, öfkelisin, yatış hele, kendine gel!..

Mahmut - Çabuk ver! Görür onlar! İkisi de hele bir dayağımı yesin, anlarlar! O it bizim bağın önünden geçemez bir daha! Gülsüm'ün de aklı başına gelir! Bu damın, bu toprağın namusu var! Bu çatı altında Gülsüm'ün namusu benden sorulur! Ver!.

Ayşe - Veririm oğlum! Ölümü öp, sinirlenme! Senin namusun benim namusum ayrı mı?

Mahmut - Sinirlenmem, ver! *(Ayşe koynundan mektupları çıkarır, verir.)*

Ayşe - Öfkeyle iş bitmez, yoluna girmez! Sen bunu hiç bilme! Bırak Gülsüm'ü karşıma alayım, konuşayım! *(Mahmut mektupları açar.)*

Mahmut - Neredeydiler?

Ayşe - Şiltenin altında. Kardeşin bir cahillik etmiş, bağışla. Hatasını anlar, düzeltir..

Mahmut - *(Mektubu okur)* Pek kıymetli bir huzura... *(İlk mektuba çabuk bir göz atar, imzayı yüksek sesle okur.)* Sizi candan seven Kenan! Rezil! Ulan sen kimsin? A namussuz! Görürsün sen! Gülsüm kimbilir neler yazmıştır ona!?

Ayşe - Elini ayağını öpeyim hiddetlenme! Gençlik hataları, gençlik günahları bu lâflar...

Mahmut - Sen karışma! *(İkinci mektuba aynı şekilde çabuk bir göz gezdirir.)* İki cihanda sevdiğim biricik Gülsüm'e.. *(Mektubun son kısmını okur)*:

İnanın görmeden duramam bir gün bir saat sizi
Allahtan bir dileğim varsa o da budur
Dünyada kavuştursun ayırmasın ahrette ikimizi
Sizi dünya ahret seven: Kenan.

Daha ne maniler, ne martavallar! Yürek resimleri, kuş resimleri neler neler! Kaşınıyor serseri! Görür o!

Ayşe - Büyütme o kadar Mahmudum! Aralarında büyültecek bir şey yok besbelli! Geçmemiş işte! Hepsi gençlik, hepsi acemilik..

Mahmut - Ne geçecek daha? Böyle başlarsa sonu ne bunun? Bir gün arkanı döndün mü kızın kapar bohçasını kaçar!

Ayşe - Kaçmaz! Sözümden çıkmaz o benim! Seni beni yüzüstü bırakmaz!

Mahmut - Bacaksızlara bak sen! Herkesin gözü önünde çeviriyorlar bu dolapları, bu marifetleri! Mektuplaşmalar, buluşmalar!. Ben

evimin namusunu çiğnetmem kolay kolay! Hadi, durma, Gülsüm'ü al gel! Tut kolundan getir! Gelsin, karşımda hesap versin!. *(Ayşe başörtüsünü aranır.)*

Ayşe - Alır gelirim oğlum, şimdi alır gelirim! Dur hele, başörtüm nerde? Şaşırdım bütün bütün! Başımda akıl mı kaldı?

Mahmut - Sundurmadadır.. *(Sundurmanın altına geçerler.)*

Ayşe - Buldum çok şükür!. *(Az önce sökük dikerken oturduğu şiltenin üstünden başörtüsünü alır, başına bağlar.)*

Mahmut - Oyalanayım deme!

Ayşe - Oyalanmam! Hemen Gülsüm'ü alır dönerim! Mahmudum, biricik oğlum, gözümün nuru, kırma anamı, kahretme! Biz dönüp gelince suçunu yüzüne vurayım deme kardeşinin! Yüzleme! Bırak ben bildiğim gibi aklını çeleyim, gözünü açayım!.

Mahmut - Ne durdun bugüne kadar? Ne bekledin? Aklını vaktiyle çeleydin! Vaktiyle gözünü açaydın..

Ayşe - Kardeşin de genç kızdır oğlum, bilinmez! Üstüne üstüne varırsan belli olmaz ne yapar, nasıl davranır? Bakarsın zehir içmeye bile kalkar, öldürür kendini! Sevda bu! Bir çeşit hastalık! Çaresi dayak değil! Sen de gençsin, acemisin, bu sırlara aklın ermez senin!

Mahmut - Anlaşıldı! Peki, söz ver bana: Bundan sonra yanından bir adım ayırmayacaksın! Sensiz damdan, avludan dışarı bir adım atmayacak! Söz mü?

Ayşe - Söz! Dinim hakkı için söz! Daha ne istersen söz vereyim! Allah razı olsun senden! Bundan sonra elini elimden ayırırsam bana anne deme!..

Mahmut - Dur sen! Hemen gitme! Önce ben ötekinin ağzının payını vereyim! Haddini bildireyim! Otlaktadır o! *(Sola doğru ilerler.)*

Ayşe - *(Mahmut'u önler.)* Sakın! Sakın gideyim deme! Damdan ayrılayım deme!

Mahmut - Neden?

Ayşe - Sen akıllı ol, tedbirli ol!..

Mahmut - Korkacak mıyım o yeni yetmeden!?

Ayşe - Korkmazsın oğlum! Ananım, ben doğurdum, bilmez miyim ben seni? Mayanda korkaklık ne arar senin?

Mahmut - Çekil, önüme geçme!

Ayşe - Korkaklık başka, tedbirli olmak başka! Onun da üstüne varma! Dünya bu, olmayan ne var bu dünyada? *(Diz çöker, Mahmut'un ellerine sarılır.)* Sırasında bir tilki, bir kirpi aslanın hakkından gelir! Allah korusun!

Mahmut - Bırak! Ben sağ oldukça bundan sonra atı üstünde elini kolunu sallaya sallaya bizim bağın önünden geçemez o! Başını çevirip bizim damdan yana bakamaz! Bırak boyunun ölçüsünü alsın!

Ayşe - Yalvarırım sana! Ananım demeden önüne diz çöktüm! Sözümü dinlemezsen kırarsın beni! Varma onun üstüne! O da delikanlı, iyi kötü delikanlı! Bakalım aklı başında mı? Sevdadan gözü kararmadığı ne belli? Üstünde tabancası vardır, bıçağı vardır, kazadan kaçın..

Mahmut - *(Güvenle, alaylı)* O mu tabanca bıçak çekecek bana? Tutar kibrit çöpü gibi kırarım onun bileklerini! Çekil! *(Anasının ellerinden kurtulur, ilerler.)*

Ayşe - *(Mahmut'un arkasından)* Gitme! Hapislere mi düşeceksin? Bu kırlarda kimlere bırakacaksın yaşlı ananı? *(Sahnenin soluna kadar ilerler.)* Mahmudum! Yiğit oğlum, can kurban Mahmudum! *(Ümitsiz)* Büyük gibi konuş hiç değilse! Aklını çel, hatasını anlasın, dikine dikine gitme!..

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(İnceler'in damı. Birinci tablodan hemen sonra. Ayşe İnce, az önce dağılan minderin örtüsünü, yastıklarını düzeltirken, Gülsüm İnce, elinde bir demet karanfil aşısı koşarak soldan girer.)

Gülsüm - Anne! Anne! Nerdesin? Anne, bak, bak Binnaz bana ne verdi? *(Ayşe İnce telâşlanır. Minderin yanından ayrılırken, minder örtüsünü aceleden şilte ile kerevet arasında kısılmış olarak bırakır. Gülsüm'ü damın kapısında karşılar.)*

Ayşe - Ne verdi?

Gülsüm - Karanfil aşısı! Yedi kök aşı! Ah anne, Binnaz'ların bir karanfilleri var, öyle güzel öyle güzel ki! Her biri top top, yumruk gibi açıyor! Şimdi tam zamanı dedi Binnaz! Aşılar ağustos sonunda dikilirmiş! Hemen dikelim anne, hemen dikelim bunları n'olur!

Ayşe - Dikelim kızım!

Gülsüm - Eski bir tenekeye fışkı ile toprak doldurun dikin dedi Binnaz! Teneke yoksa duvar dibine bile dikseniz olur dedi!

Ayşe - Bilirim kızım, karanfil nasıl dikilir ben de bilirim!

Gülsüm - Bahara onların karanfilleri kadar olurmuş! Olur mu anne?

Ayşe - Olur elbet!

Gülsüm - Ah ne güzel! Bayılıyorum onların karanfillerine! Bak anne, bunların içinde üç kök beyaz var! *(Gösterir)* Bunlar beyaz! Ama nasıl beyaz! Kar gibi, kar gibi de değil, kardan daha beyaz işte! İkisi al, biri pembe, biri de nar çiçeği ile.. *(az düşünür; kelimeyi hemen bulamaz)* portakal sarısı desem.. Yok, portakal sarısı da değil, hani güneş batmasına yakın ne renk alır, gözünün önüne geldi mi? O renk işte! *(Aşıları verir)* Tut hepsini, dur ben üstümü değiştireyim de geleyim, hemen dikelim. Neyin var senin? Neye durgunsun öyle?

Ayşe - Ben senin yaşında, onyedi yaşında mıyım a kızım? Yorgunum, keyifsizim biraz..

Gülsüm - Geçer! Oturur dinlenirsin hemen geçer! Geriye ne iş kaldıysa hepsini ben görürüm.. Ben üstümü değiştirip geleyim.. *(Dama girecekken vazgeçer)* Anne, boş teneke var mı bizde?

Ayşe - Buluruz..

Gülsüm - *(Annesine sarılır öper)* Canım annem! Yorgunsun demek! Ben de çok hayırsız oldum son günlerde, bütün işleri senin başına yıktım..

Ayşe - Pek yorgun sayılmam..

Gülsüm - Anne ne yapayım, Binnaz da tek arkadaşım. İki üç günde bir görmesem duramıyorum! Hem Binnaz o kadar iyi ki benimle! Bütün çiçeklerinden ne kadar aşı istersem verecek! Ortanca verecek, küpe verecek, mercanköşk verecek! Ohhh! Dikelim, dikelim dört bir tarafa dikelim! Açsınlar, renk renk açsınlar hepsi!.. Ah bu Binnaz, sözlü olmasaydı da ağabeyime alsaydık keşki!.. Ağabeyim nerde?

Ayşe - Gelirken karşılaşmadın mı?

Gülsüm - Yoo! Ben aşağıki yoldan geldim. Birlikte Binnaz'ın yengesine uğradık. Ben ordan doğru eve döndüm..

Ayşe - Zeytinliktedir öyleyse..

Gülsüm - Hadi ben üstümü değiştireyim, gecikmeyeyim! Sen otur, hiçbir şeye el sürme, dinlen!. *(Dama girer, gözleri minderin örtüsüne ilişir)* Odayı mı düzelttin? Bu sabah ben gitmeden önce düzeltmiştim..

Ayşe - Şöyle bir el gezdirdim.. *(Gülsüm, mektuplarının ele geçtiği korkusu ile telaşlanır. Önce bir koşu merdivenlere doğru atılır. Başını merdiven aralığından uzatıp, üst kattaki odayı görebilecek hizaya kadar, merdivenleri üç beş basamak hızla çıkar. Merdivenlerde durur.)*

Gülsüm - Bohçamı kim elledi benim? Bohçamın yeri değişmiş! Kim karıştırdı benim bohçamı? *(Hızla merdivenleri iner. Mindere koşar. Mektuplarını sakladığı köşede, minderin şiltesini kaldırır. Mektuplarını yerinde bulamayınca şilteyi hızla elinden bırakır.)* Nerde mektuplarım nerde? Bohçamı, minderin altını, her yanı karıştırmışsınız! Kim aldı benim mektuplarımı? *(Annesinin üstüne yürür.)* Sen aldın! Sen almışsın! Ver! Yüzün neden durgun, neden asık şimdi anladım! İçime doğmuştu hemen! Mektuplarımı ver benim! Nerde mektuplarım? Nerde? Kime verdin mektuplarımı?

Ayşe - Kızım kendine gel, deli olma!

Gülsüm - Kime okuttun? Ağabeyime mi? Ne hakla? Söyle ne

hakla? Neden! Offff! Rezil ettin beni, rezil! İkiniz de rezil ettiniz beni karşınızda! Soydunuz, çırılçıplak bıraktınız! Ne hakla!? Hakkınız yok benim sırlarıma el uzatmaya! Entarimi, gömleğimi üstümden alsaydınız daha iyiydi! Çırılçıplak bıraktınız beni! Hakkınız yok mektuplarımı çalmaya! Hırsızlar! Göremem, yüzünüzü göremem, sesinizi duyamam ikinizin de bundan sonra! Yüreğimin sırları apaçık, çırılçıplak sizinle karşılıklı oturamam!..

Ayşe - Ya senin? Senin bu evde ağabeyinden, benden gizli kimseyle mektuplaşmaya hakkın var mı?

Gülsüm - Var! İkiniz de bilin: Var! Esir değil, köle değilim ben! Sofranızda bir lokma ekmek verip doyurdunuz, damınızda bir şilte verip yatırdınız diye karışamazsınız benim sırlarıma! Taş değil, odun değilim ben, bilin! Canım! Sevmek sevilmek benim de hakkım! Çocuk değilim, bebek değilim, genç kızım!

Ayşe - Nankör! Kes, günaha girme, yeter! Çocuksun, acemisin! Karıştırdığın halt çocukluk, acemilik!

Gülsüm - Değil!

Ayşe - Ya ne!? Sus! Bula bula Kenan'ı mı buldun sevecek? Mal düşmanını can düşmanını mı buldun? Anan, ağabeyin, amcam yok mu senin? Ağaç deliğinden mi çıktın? Nasıl verelim seni Kenan'a? Kadir hapislerde yatarken nasıl açalım kapımızı onlara? Dünür diye onları nasıl gülelim, karşılayalım?

Gülsüm - Kenan'ın acısı acı değil mi? Sizin acınızdan arda kalır mı? Hapiste de olsa Kadir sağ salim ya! Haberi geliyor ya! Gününü doldurdu mu kendi de çıkacak gelecek diye içinizde bir umut var ya! Daha ne istersiniz? Fahri'den haber var mı? Fahri, kara topraktan döner gelir mi? Ne kötülük etti size Kenan? Onun anası babası dünür diye size kapılarını açmayacak, sizi karşılamayacaklar mı?

Ayşe - Kız dilin tutulur, sus! Ananın önünde sen nasıl böyle konuşursun? Sıkıl! Utan! Seni altıma alır bıçakla keser parça parça doğrarım, elimle Kenan'a vermem! Anla! Kafana koy! Kenan'ı koca diye aklından çıkar, unut! Damat diye adım atamaz o bu eve! Ne de sen!

Kaçayım, Kenan'a varayım dersen, ölünceye kadar bir daha dönemezsin bu eve! Ananın, ağabeyinin yüzünü göremezsin!

Gülsüm - Nasıl isterseniz öyle olsun! Kes, doğra, dilim dilim et beni! As, öldür! Aç susuz bırak! Unutamam! Kenan'ınım ben! Dünya ahret Kenan'ınım!..

Ayşe - Sus! Ne dediğini kulağın duysun! Ne demek Kenan'ınsın? Ne geçti aranızda? Söyle ne geçti? Yoksa?..

Gülsüm - Korkma! Sandığın gibi değilim! El bile değmedi bana! Kızım, lekesizim! Telimle duvağımla alacak beni! Telimle duvağımla varacağım Kenan'a...

Ayşe - Sus! Bu evden Lazlara telli duvaklı gelin gidemezsin sen!

Gülsüm - Giderim! Ömrümün sonuna kadar yastığa birlikte baş koyacağım erkeği seçmek benim hakkım!

Ayşe - Sus dedim sana! Bana karşı gelme!

Gülsüm - Susmam! Susamam! Yalanım dolanım yok benim! Madem meraklısın, madem meraklısınız öğren, bil! Mektuplarımı kime okuttunsa, ona da söyle, o da bilsin! O da duysun! Ne öğrendiniz mektuplarımdan? Ne bildiniz? Haber bende! *(Göğsünü yumruklar.)* Burda! Haber buramda! *(Başını elleri arasına alır, sonra yumruklar!)* Ahh! Ahhhh! Kenan'dan ayrılamam ben! Bilin! Bilin! *(Göğsünü, entarisini paralamaya kalkar. Ayşe, Gülsüm'ün bileklerini yakalamak ister, Gülsüm, annesinin ellerinden bileklerini kurtarır.)* Yarın göğsümü görün! Yanıyorum! Yanıyorum! Bana ne sizin otlağınızdan! Bana ne sizin güttüğünüz ayrılıktan? Kenan, kuru bir dal olsun kırdı mı sizin bağınızdan? Kadir, Fahri'yi vururken benim halim ne olur hiç düşündü mü? Hainler! Canavarlar! Çalılar, dikenler sarmış, kaplamış sizin içinizi! Gözünüzü çalılar dikenler bürümüş! Kinden, düşmanlıktan başka duygu bildiğiniz yok! Tek ot yeşermez sizin yüreğinizde! *(Hıçkıra hıçkıra yüzükoyun mindere kapanır.)* Yeşermez! Yeşermez!..

Ayşe - *(Gülsüm'ün üstüne eğilir.)* Gülsümüm! Biricik kızım! Allahım başıma gelen! Kendine gel, toparlan! Sakin ol hele! Ben dedik-

lerinin birini duymadım say! Ne dedinse duymadım, duyduklarımı unuttum say! Hadi, git, üstünü değiş!..

Gülsüm - Bırakın beni!.

Ayşe - Hadi, ağabeyin gelip seni böyle görmesin! Ağlar, gözü yaşlı görmesin!.

Gülsüm - *(İçini çekerek doğrulur.)* Görsün!

Ayşe - Kalk, üstünü değiş, karanfillerini dikelim, oyalan..

Gülsüm - İstemiyorum!

Ayşe - Aksilik etme boşu boşuna! Üzme beni, kırma! Benim senden, ağabeyinden başka kimim var? Hadi aşıların solmasın!.

Gülsüm - Karanfil istemem gayrı! Ne edeyim, ne yapayım karanfili?

Ayşe - Bahara açarlar! O zamana öfken aksiliğin geçer, seversin karanfillerini!

Gülsüm - *(Kuşkulu)* Ağabeyim nerde?

Ayşe - Zeytinliktedir dedim ya..

Gülsüm - Yalan!

Ayşe - Başka nerde olur?

Gülsüm - Doğru söyle nereye gitti?

Ayşe - Buralardadır. Zeytinlikte değilse hayvanları dolaşıyordur..

Gülsüm - Yalan! Çatmaya gitti! Kenan'a çatmaya gitti!

Ayşe - Neden gitsin kızım?

Gülsüm - Gitmiştir! Gider! Sen de biliyorsun gittiğini! Ağabeyim tek söz söylerse ona, çatarsa, el kaldırırsa öldürürüm kendimi! Kuyuya atarım!..

Ayşe - Allah korusun! Yüreğimi kaldırma!..

Gülsüm - Bir sabah kalkınca ya kuyuda boğulmuş ya da bademin dalında kendini asmış bulursun beni!.

Ayşe - Dertten hasta mı edeceksin anamı? Yüreğime mi indireceksin? Bana da acı kızım! Geçer bu günlerin hepsi, geçer! Hadi sil gözlerinin yaşını! Sakin sakin derdini anlat anacığına!.. Dök içini, açılırsın. Anlat, nasıl oldu bu iş?..

Gülsüm - Neye yarar?

Ayşe - Anlat, ayrı tutma beni kendinden! Bileyim derdin ne? Heves mi, özenti mi, yoksa dediğin gibi mi? Aradan üç beş ay geçsin, hele durul kendi kendine, gene başbaşa verip çaresini düşünelim.. Anlat, nasıl oldu?

Gülsüm - Oldu! *(İç çeker)* Kendiliğinden..

Ayşe - Nasıl kandın? Nasıl aldandın?

Gülsüm - Kanmadım! Aldanmadım! Kendiliğinden oldu.. Güler söylerken, gezer yürürken, gamsız tasasız nakış işler, buğday ayıklar, salıncakta sallanırken oldu! Uyur uyanırken oldu... *(Annesinin göğsüne kapanır)* Anne! Anneciğim, anla beni..

Ayşe - Anlamaz mıyım? Tatlı kızım, canımın yoncası, anlat, bir bir anlat.. *(Gülsüm'ü sarar, kucaklar.)*

Gülsüm - Tut böyle, sıkı sıkı kollarında tut! Isıt beni..

Ayşe - Rahat et sen! Koy başını göğsüme, rahat et! Ah, yavrum benim..

Gülsüm - Daha sevgi nedir bilmezken oldu! Çocukken, siyah önlüğüm, örgülü saçlarımla koşar oynarken... Okulda kimseyi sataştırmazdı bana! Neden? Anlamazdım! O da bilmezdi belki? Gözleri bütün çocuklardan başka türlü bakardı bana! Sesi benimle konuşurken yumuşardı, başka türlü çıkardı.. Okul bahçesinde öbür akranlarıyla oynarlardı, kaçsa tutulmasın, kovalasa hepsini yakalasın isterdim! Nasıl çevik, nasıl atiktir bir bilsen!.. Derse kalksa yüreğim ağzıma gelirdi! Beş yıldır görmedim, görüşmedim, ama hep bilirdim geleceğini, bilirdim karşıma çıkacağını! Beklerdim! Offf! *(Doğrulur)* Çok düşündüm, hep düşündüm, senin, ağabeyimin ne diyeceğinizi! Yapamadım! Karşı duramadım! *(Tekrar annesinin göğsüne kapanır.)* Vazgeçemem ben ondan! Ayrılamam! Kopamam...

Ayşe - Sen daha nesin ki! O kadar genç, o kadar körpesin ki, her yaran en küçük iz bırakmadan çabucak kapanır...

Gülsüm - Değil! Elimde değil! Elimde olsa... Off, dayanamıyorum...

Ayşe - Anlat! Söyle.. Elinde olsa?

Gülsüm - Beş yıl sonra, Kadir ağabeyisini vurduktan sonra gördüm ilk kez onu. Ben çıktım karşısına.. Elimde olsa, görünmezdim!.. Bilmeden karşıma çıkacak olsa başımı çevirip bakmazdım yüzüne... Ah, istersen darıl, lânetle beni. Onlar otlağı aldı, hepiniz kızdınız, ben komşu olduk diye içimden sevindim... Yaklaştık, karşılaşacağız diye ümitlendim.. Üç ay hep yolunu bekledim. Yoldan bir atlı geçecek olsa, o sandım, yüreğim ağzıma geldi..

Ayşe - Neyse, bunda sonra öyle çocukluk etmezsin.. Olan olmuş, olanları unut gayrı..

Gülsüm - İnan, unutamam!..

Ayşe - Benim kızımsan, ağabeyinin kardeşiysen unutacaksın!

Gülsüm - Elimde değil! Siz bu kini, bu düşmanlığı unutun! Siz bu ayrılığı kaldırın ortadan!

Ayşe - Yavaş! Hadi, ağabeyin neredeyse gelir! Git, üstünü değiş! Ağladığını anlamasın, bilmesin!

Gülsüm - Bilse ne değişir ki?..

Ayşe - O nasıl söz kızım! Senin ağabeyine hiç saygın yok mu? Ağabeyinden korkun yok mu?

Gülsüm - Beni korkuyla susturacaksan niye sordun, niye dinledin derdimi? Anlattım, bir bir anlattım, açık açık anlattım, avucumun içi gibi açtım sana yüreğimi! Sizi saymasam böyle açık anlatır mıydım? *(Ümitsiz bir çıkışla)* Offffff! Bilsin! Ağabeyim de bilsin! Suç değil, günah değil, Kenan'ı sevmek alnımın yazısı, karası değil! Bilsin! Ağabeyim de bilsin!..*(Hıçkıra hıçkıra minderin üstüne kapanır.)*

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(İnceler'in damı. İkinci tablodan üç gün sonra. Sahne aydınlandığı sırada, Gülsüm hastadır, damda, minderin üstünde, sırtı yastık-

lara dayalı, yorganını göğsüne kadar çekmiş yatar. Binnaz, ayak ucunda oturur.)

Gülsüm - Ah, öyle bir halsizim ki, kolum kanadım kırık..

Binnaz - Yat, kımıldama. Birkaç güne kadar iyileşirsin..

Gülsüm - Ağabeyim dışarda mı?

Binnaz - Değil.

Gülsüm - Annem?

Binnaz - Kuyunun başında..

Gülsüm - Ah, ayakta duracak halim yok!..

Binnaz - Ne oldu sana böyle birdenbire?

Gülsüm - Sizden geldiğim günün gecesi, bir ter, bir ateş sabaha karşı, biraz dalmışım tir tir titreyerek uyandım.. Her tarafımı al al lekeler sardı..

Binnaz - Sıkıntıdandır..

Gülsüm - Belki de.. Vakit nasıl?

Binnaz - İkindiye geliyor..

Gülsüm - Bugün sözümüz vardı. Bugün bekleyecekti beni! Sizin bağın yolunda, mersinliklerin yanında gene! Ben gidemeyince, aklına neler gelir, nasıl üzülür kimbilir?..

Binnaz - Zarar yok, iyileşince gene buluşursunuz..

Gülsüm - Mektup yazacaktı bana. Mutlaka yazmıştır. Gidip bakamadım. Mektuplarını, bizim bağın kenarında, yolun üstünde küçük bir badem ağacı var ya, o bademin hizasında, tam hizasında, bağın duvarında düz bir malta taşı var, o taşın altına bırakır..

Binnaz - Mektubunu alayım mı istiyorsun?..

Gülsüm - Ah, bir alabilsen.. Ben de hastalığımı haber verebilseydim ona..

Binnaz - Bir iki satır yaz istersen, götürüp bırakayım..

Gülsüm - Yazamam ki! Ağabeyim evde ne kâğıt bıraktı ne kalem..

Binnaz - Kenan'ı görüp söyleyeyim mi?

Gülsüm - Binnazcığım, senin için çok zor, nişanlısın, görürler-

se belki laf çıkarırlar ama, bu iyiliği esirgeme benden... Görebilir misin Kenan'ı?

Binnaz - Görmeye çalışırım..

Gülsüm - Ne olur gör! Görmen lâzım! Korkuyorum! Ağabeyim üç gündür Kenan'ın yolunu gözlüyor! Sizden döndüğüm gün, Kenan'la son görüştüğümüz gün, Kenan'ı aramış, bulamamış Allah'tan! Anneme bulamadım dediğini duydum! Kızıyor, köpürüyor! Bugün gözetler, anlar, haber alırsa mersinlerin yanında atından indiğini, gider Kenan'a çatar! Kimbilir neye varır sonu? Git, gör Kenan'ı! Söyle, on gün, on beş gün, bir ay görünmesin buralarda! Soğusun bu gürültünün arası!

Binnaz - Söylerim!

Gülsüm - Dört gün önce salıncakta, gideyim mi gitmeyeyim mi diyen ben miydim sana? Şimdi bacaklarımda biraz koşacak kuvvet olsa, giderim, belki de dönmem geriye bir daha! Kenan nereye götürürse dağ tepe giderim! Böyle söyle ona!

Binnaz - Merak etme!

Gülsüm - Bilsen nasılım şimdi? Yüreğim, etlerim iki taş arasında sanki! İki değirmen taşı arasında! Ezim ezim eziliyor! Ölüyorum onu görmek için! Ona tek söz söylemek, onun tek sözünü duymak için!..

Binnaz - Belliydi! Dört gün önce de öyleydin!..

Gülsüm - Ah! Bilmezdim ki!. *(İç çeker)* Gözlerimi kapasam görüyorum: Mersinlerin altında, bir elinde dal, ötekinde bıçak, gözleri yolda, dalını yonta yonta beni bekliyor! Bir kuru yaprak bil beni *(İç çeker)* Ah, rüzgâr alıp alıp savuruyor ona doğru! Ah! Bir kırık, bir kuru dal bil! Sellere kapılmışım! İpsiz dümensiz bir kayıkla bir tut beni! Dalgaların elindeyim!.. Tutunacak ne dalım var, ne yanaşacak kıyım! *(Uzaktan nal sesleri duyulur.) (Doğrulur)* Geliyor! Onun atı...

Binnaz - Yat, sakin ol!..

Gülsüm - Git, çabuk git! Söyle ona, onbeş gün, bir ay görünmesin, iyileşmemi beklesin! Haberimi beklesin!..

Binnaz - *(Kalkar)* Gidiyorum, telaşlanma!..

Gülsüm - Söyle askere gitmeden istetsin beni! Nişanlanacağım onunla! Vermezlerse kaçarım ona!..

Binnaz - Heyecanlanma! Ne gerekirse söylerim. Hadi, yat uyu, çabuk iyileş sen! *(Gülsüm'ü öper.)*

Gülsüm - Ya yetişemezsen?

Binnaz - Yetişirim! Sen meraklanma! Hoşça kal! Hadi, iyi bak kendine... *(Binnaz kapıya doğru ilerler, nal sesleri yaklaşırken...)*

(Karanlık)

DÖRDÜNCÜ TABLO

(Birinci bölüm, dördüncü tablo'nun dekoru. Bir önceki tablodan hemen sonra. Sahne aydınlandığı sırada, Kenan, mersinlerin dibinde oturmuş, bıçağıyla elindeki değneği yontar. Gülsüm'ü beklemektedir. Bıçağını değnekten her gerişinde gözleri yoldadır. Bir at kişnemesi duyulur. Kenan dikkât kesilir, Mahmut, öfkeli adımlarla soldan girer, Kenan'ın üstüne yürür.)

Mahmut - Ne arıyorsun lan sen burda? Ha? Söyle ne dolanıp duruyorsun? *(Kenan, bıçağını kınına koyar.)*

Kenan - Hiç!

Mahmut - Söyle, kimi bekliyorsun?

Kenan - *(Doğrulur)* Kimseyi.. *(Mahmut, Kenan'ı gömleğinin yakalarından kavrar.)*

Mahmut - Sen beni enayi, kör mü sandın lan serseri! Kaşınıyor, belanı mı arıyorsun? *(Sarsar)* İt kerata! Bu saatte işin ne burda senin? Erkeksen açık açık söyle beklediğin kimdi?

Kenan - Küfretme, Mahmut ağabey!

Mahmut - Ağabeyin değilim ben senin! Köpekleşme, kancık! Karşında beni görünce dilin tutuldu değil mi? Söyle beklediğin kimdi? Ben miydim?

Kenan - Değildin!

Mahmut - Kimdi? Kardeşim miydi?

Kenan - Öfkelenme! Anlayacak, dinleyeceksen sakin ol, açık açık konuşalım!..

Mahmut - Ne konuşacağız açık açık? Utanmak sıkılmak yok mu sende? Beklediğin kimdi dedim sana? Erkeksen karşılık ver! Kardeşim miydi?

Kenan - Yakamı bırak, küfretme!..

Mahmut - Bırakmazsam ne olur lan? Ne gelir elinden? Karşımda neyine güveniyorsun? Belindeki bıçağına mı? Ağabeyinin gebermesi yetmedi mi?

Kenan - Ben bıçak çekmedim sana!..

Mahmut - Çekebilirsen çeksene! Kahpe!

Kenan - Bırak yakamı! Büyüksün, anla, dinle..

Mahmut - Ben buraya anlaşmaya gelmedim seninle! Boyunun ölçüsünü bildirmeye geldim! Sen efe mi kesildin bu ovada? Meydanı boş mu buldun? Konu komşunun kızı, kardeşi ardından koşmaktan utanmıyor musun?

Kenan - Benim kötü bir niyetim...

Mahmut - Kes! Başlatma niyetine de sana da! *(Kenan'ın yakalarını bırakır. Cebinden Kenan'ın Gülsüm'e yazdığı mektupları çıkarır.)* Söyle sen mi yazdın bunları kardeşime?

Kenan - *(Hafifçe)* Ben yazdım! *(Mahmut mektupları yırtar, parçalarını Kenan'ın avucuna sıkıştırır.)*

Mahmut - Söyle nasıl gönderdin bunları? Kiminle gönderdin?.. *(Kenan susar. Mahmut, Kenan'ı tekrar gömleğinin yakalarından kavrar, sarsar.)* Kiminle gönderdin?

Kenan - Kimseyle!..

Mahmut - Nereye bıraktın? Nasıl verdin söyle! *(Kenan susar.)* Söylesene lan!

Kenan - Haksızsın!

Mahmut - Bir de karşımda hak peşinde misin lan yüzsüz! *(Sarsar)* Söyle dedim sana!

Kenan - Söyleyemem!

Mahmut - Efelik, kabadayılık mı taslıyorsun bana? Söyle, yoksa söyletmesini bilirim ben sana!

Kenan - Sana ne efelik, ne kabadayılık tasladığım yok benim! Seninle bir alıp veremediğim yok! Söyleyemem!..

Mahmut - Benden sır mı saklayacaksın aklınca?

Kenan - Sırsa yalnız benim sırrım değil! Saklamak hakkım..

Mahmut - Ben sana da sırdaşına da söyletirim o sırrı! Hergele! *(Bir tokat sallar. Kenan çevik bir hareketle başını kaçırır; tokat boşa gider.)* Doğru dur, yoksa fena ederim seni! İt oğlu it!

Kenan - Vurma, küfretme, ben küfretmedim sana! *(Korunur)* El kaldırmadım!..

Mahmut - Erkeksen etsene, kaldırsana!..

Kenan - Edemem! Düşmanım değilsin!

Mahmut - Dostum musun lan? Ardımdan dolaplar çeviren, kızkardeşimle mektuplaşan sen değil misin? Evlenecek adam oldun mu sen? Erkek oldun mu? Kendini kurtar ilkin! *(İki tokat atar.)* Bu kadarı akıl olsun sana! *(Binnaz soldan girer.)*

Binnaz - *(Haykırır)* Ayyy! Yapma Mahmut ağabey..

Kenan - Benim aklım başımda...

Binnaz - *(Kenan'a)* Sus sen, sus!..

Mahmut - Bir daha buralarda dolanırken görürsem rezil ederim seni! Donsuz gömleksiz bırakırım! Evine nasıl gideceğini şaşırırsın! Defol!

Binnaz - Mahmut ağabey!..

Mahmut - *(Binnaz'a)* Sen karışma!..

Binnaz - *(Kenan'a)* Git Kenan, sen git!..

Kenan - Gidiyorum.. *(Çıkar)*

Mahmut - *(Kenan çıkarken)* Bir daha başını çevirip bizim bağa baktığını görmeyeyim!.. *(Kenan'ın çıktığı yöne yürür. Binnaz, Mahmut'un yolunu keser, ellerine sarılır.)*

Binnaz - Yalvarırım Mahmut ağabey! Yalvarırım! Kurbanın olayım yapma!

PERDE

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİRİNCİ TABLO

(İnceler'in damı. İkinci bölümden hemen sonra. Perde açıldığı sırada, Gülsüm, minderin üstündeki yatağında uyumaktadır. Ayşe İnce, Gülsüm'ün yorganını düzeltir. Mahmut İnce, Etem Tırpan bademin altında otururlar.)

Etem - Vurmayacaktın! Vurmakla kötü ettin!

Mahmut - *(Hâlâ öfkeli)* İyi ettim! Anlasın dünyanın kaç köşe olduğunu it! *(Ayşe İnce, damdan çıkar oturanlara yaklaşır.)*

Ayşe - Yavaş! Yavaş konuşun! Gülsüm uyuyor! Uyanmasın!..

Mahmut - Uyanırsa uyansın!

Etem - Şu öfkeni bir türlü yenemedin Mahmut! Öfkene boyun eğme, öfkeni yen..

Mahmut - Sen ol da öfkelenme! Rezil olduk, rezil! Dillere düştük!.

Ayşe - Olanlar oldu bitti, kapandı gayrı! Etem dayı bak ne güzel diyor sana, sözünü dinlesene! Öfke öfkeyi çeker, sonu ne bunun? Sen bu öfkeyle her gün damdan çıkar gidersen, ben ardından nasıl oturur yüreği rahat yolunu beklerim? O kadar yalvardım yakardım, yavaş ol dedim sana, yaşlı ananı kahretmesene oğlum!

Mahmut - Kahrolan bir sen misin? Ne yapaydım? Ses çıkarmayayım da, kardeşimin ardında, bağımın etrafında ipini koparmış tekeler gibi dolansın dursun muydu o yeni yetme? İki tokat atmışsam çok mu?

Etem - Söylemen, görünmen yeterdi! Vurmayacaktın!

Mahmut - Sen vurmayacaktın diyorsun ya, ben ayağımın altına alıp çiğnemediğime, ezmediğime yanıyorum hâlâ! Hele bir daha buralarda dolanayım desin o hergele! Bütün ovaya rezil etmezsem bana da Mahmut demesinler! *(Damda, Gülsüm birden ürkerek uyanır.)*

Gülsüm - Anne! Anneciğim!.

Ayşe - *(Mahmut'a)* Yavaş! *(Yerinden fırlar)* Kızım! *(Oturanlara)* Yavaş olun! *(Mahmut'a)* Ölümü öp ses etme! *(İçeriye koşar)*

Gülsüm - Anne, nerdesin?

Ayşe - Geliyorum.. *(Dama girer)* Burdayım, geldim! Söyle, neyin var? Ne istedin?

Gülsüm - Off! Saat kaç? Daha akşam olmadı mı?

Ayşe - Olmadı. Yarım saat ya uyudun ya uyumadın..

Gülsüm - Hepsi o kadar mı? Ben uyudum, üstünden gece geçti sandım..

Ayşe - Sana öyle gelmiş..

Gülsüm - Öyle ürktüm ki birdenbire!.

Ayşe - Neden? Niye? Kimden ürktün? Ben hep yanındaydım. Az önce üstünü örttüm dışarı çıktım..

Gülsüm - Öyle kötü bir rüya gördüm ki anne..

Ayşe - Hayırdır inşallah! Rüyadır unutursun..

Gülsüm - Binnaz gitti mi?

Ayşe - Gitti. Unuttun mu?

Gülsüm - Ağabeyim nerde?

Ayşe - Dışarda, bademin altında, Etem Dayı ile oturuyorlar.. Hadi uzan sen! Yorganın altından çıkma. Bak, ter içindesin. Çamaşır vereyim değiştir..

Gülsüm - Uzanmak istemiyorum. Uyur kalırım diye korkuyo-

rum. Öyle kötü rüyalar görüyorum ki her sefer.. *(Dışarıya kulak verir)* Ağabeyim nerde?

Ayşe - Dışarda dedim ya kızım. Duymadın mı?

Gülsüm - Ağabeyim dargın mı bana? Hâlâ kızgın mı?

Ayşe - Ağabeyindir o senin! Kızsa da darılsa da geçer..

Gülsüm - Rüyamda ağabeyimi gördüm! *(Elleriyle yüzünü kapatır)* Offf! Hep kötü şeyler geçiyor aklımdan! Hep kavga, hep kan, hep ölüm! Ne suçum günahım var benim? Neden? Neden? Neden?

Ayşe - Geçer, hepsi geçer! Bak rengin yerine geldi. Düzeldin az çok! Bu rüyalar, karabasanlar da geçer! Hayırdır inşallah! Anlat rüyanı da hafifle..

Gülsüm - Ben ne seni ne ağabeyimi kırmak istemedim! *(Annesinin göğsüne kapanır)* Of, bir ağlayabilsem şöyle doya doya! Bağırabilsem! İçimi dışıma vurabilsem! Ağabeyim kimi sevse, kimle evlense severdim ben! Gene de severim! Tek onu böyle üzgün görmeyeyim! Ağabeyim niye darıldı bana? Niye suçluyor beni?

Ayşe - Ne rüya gördün anlat, merak ettim.. *(Kalkar, Gülsüm'e çamaşır çıkarır.)*

Gülsüm - Amcamın oğlu Kadir, hapiste değildi de çayırdaydı rüyamda. Sağmallarını yayıyordu çadırda. Lâzların vurulan oğlu, Kenan'ın ağabeyisi Fahri atıyla geldi. Dalaştılar Kadir'le. Kadir çiftesini doğrulttu ateş etti! Çifte patlayınca bir de baktım, atın üstünde Fahri değil, ağabeyim! *(Ürperir)* Ayy! Kadir, Fahri'yi değil ağabeyimi vurdu! Öyle korktum, öyle yüreğim ezildi ki anne! Hâlâ titriyorum!. Ağabeyimi severim, çok severim ama bu kadar çok sevdiğimi sanki bilmezdim..

Ayşe - Ortada ne Kadir var, ne Fahri! Rüya işte.. Hadi, iyi olur inşallah! Yorganın altından çıkmadan çamaşırını değiştir.. Bir ihtiyacın olursa seslen, ben dışardayım.. *(Oturanların yanına döner.)*

Mahmut - Ne olmuş? Neye bağırmış?

Ayşe - Rüya görmüş, ürkmüş!

Mahmut - Bir bu eksikti!

Ayşe - Rüyasında seni görmüş! Hadi, kapıdan uzanıver, bir nasılsın deyiver kardeşine..

Mahmut - Diyemem!

Ayşe - Hatırım için oğlum! Kız üzüntüden yedi bitirdi kendini! Bir nasılsın desen gönlü olur..

Mahmut - Gönlü olmayıversin!.

Etem - Kırma ananı Mahmut! Sertlikten hayır gelmez. Tatlılıkla daha çok bağlarsın kardeşini kendine, daha çok söz geçirirsin!..

Mahmut - İçimden gelmiyor..

Ayşe - Ah, Etem Dayı! İkisi de nasıl düşkündürler birbirine! Aslında ikisi de birbirlerini nasıl severler bir bilsen!

Etem - Bilmem mi? Dargınlığı uzatmasın diyorum ben de..

Ayşe - İkisinin arasında kaldım işte! İkisinin de sitemi kahrı hep bana..

Mahmut - Oynamasaydı bana bu oyunu! Atlatmaya kalkmasaydı beni!

Etem - Hepimizin oğlu kızı var Mahmut! Hepimiz kardeş kızkardeş birlikte büyüdük! Sevdalandık! Büyütme bu işi bu kadar! Ne etti sana Gülsüm? Sizleri çiğneyip de kocaya mı kaçtı? Âlemin kızlarının anasını babasını, kardeşlerini nasıl yüzüstü bıraktığını hiç gördüğün yok mu? Ne desindi sana Gülsüm? Başı dönmüş, sevdaya kapılmışsa ne desindi? Sen derdini sordun, dinledin mi? Sevda bu, o dertten kurtulan, o derde kapılmayan kim? Senin gönlün bugüne değin kimsenin kızına, kardeşine kaymadı mı?

Mahmut - Kaymadı! O dert bana göre değil! Ben bu yaşa kadar anam için, kardeşim için didindim hep! Benim bu bir avuç toprağın hakkından gelene kadar çapa elimde canım çıkıyor her gün sabahtan akşama! Sağda solda kız kadın kovalayacak halim mi var? Kimime, neyime güveneyim?

Etem - Gün gelir olur! Ayakların yerden kesilmiş, kendini başı göklerde buluverirsin! Sen anana kardeşine açılacak olsan bile, sevdiğin kız anasına, ağabeyisine açılabilecek mi? Kardeşine çatarken onu da düşün..

Mahmut - Kardeşim o benim Etem Dayı, kardeşim! Namusum, onurum, yakınım, canım ciğerim! Ben onu gözüm, canım gibi sakındım bugüne kadar, kimseye yan baktırmadım! El kadardı, şu kadarcıktı, gider gelir beşiğinin başından ayrılamazdım! Dillendi dillerini sevdim! Ellendi ayaklandı, hoplattım sıçrattım, kucağımda taşıdım. Babasız büyüdük! Ona hem babalık, hem ağabeylik ettim! Giyiminde kuşamında akranlarından geri kalmasın, incinmesin diye titredim! Nasıl kalkar da benim adını duyunca kanım tepeme sıçrayan birine gönül kaptırır? Nasıl kopar benden bu kadar? Nasıl kalkayım benim en yakınlarımla kanlı bıçaklı olanlarla ben akraba olayım?

Ayşe - Kardeşin senin sözünden dışarı çıkmadı ki oğlum..

Mahmut - Hadi hadi, bırak, söyletme daha fazla beni..

Etem - Kardeşliğin sınırları buraya kadar Mahmut! Kendini haklı bile saysan haklı değilsin! İnsanlar da kuşlar gibi! Bir kanadın altında, bir yuvada büyüdünüz, birbirinizi ısıttınız, hepsi kabul! Ama kuşlar gibi kanatlanınca bu yuvadan ayrı ayrı uçacaksınız!.

Ayşe - Allah birliklerini beraberliklerini bozmasın..

Etem - Orası sizin elinizde! *(Mahmut'a)* Sen Kenan'ı düşman bellemişsin! Ne kötülük gördün sen Kenan'ın kendinden? Çayırı satan sattı, onlar aldı. Onlar almasa bir başkası alacaktı! Bak, tokatladın, gene acı bir söz etti mi sana Kenan? Aranızda bir kırgınlık, bir dargınlık varsa, suç Kenan'ın değil, Gülsüm'ün değil!

Mahmut - Benim mi?

Etem - Senin de değil! Bu ovada kaldıkça bir arada yaşayacaksınız gayrı! Unutsanız, böylelikle tatlıya bağlasanız belki de daha iyi olurdu bu işi! Kenan Gülsüm'ü, Gülsüm Kenan'ı sevmiş, sever severler! Gönül bu, bineğin sağmalın değil ki bağladığın yerde otlasın, deh dediğin yana yürüsün.. Boş yere, haksız yere suçlama kardeşini!

Mahmut - *(Alaylı)* Ne yapayım? Aferin diyeyim, sırtını mı okşayayım?

Etem - Annenle el ele verin bu dertten kurtulması için bir çare düşünün..

Ayşe - Nasıl çare düşünelim?

Etem - Gülsüm'ü ilkin uzaklaştırın buralardan..

Mahmut - Nereye?

Etem - Dayısının yanına gönderin! Dayısı buradan üç saat ötede! Gülsüm bir ay, iki ay dayısının yanında kalsın, unutsun, oyalansın! İki ay sonra nasıl olsa Kenan da asker. Ondan öteye Allah kerim!

Ayşe - İyi dedin Etem Dayı! İyi dedin! Sen bunu çok iyi akıl ettin! Gülsüm'üm iyileşsin..

Mahmut - *(Keser)* Yeter! İyileşse de Gülsüm evinde kalacak! Ben ele güne karşı büsbütün rezil kepaze edemem kendimi! Küçük düşüre nem! Kardeşini koruyamadı, Kenan'dan kaçırdı dedirtmem kendime!.

Etem - Ellerden sana ne oğlum? Sen kulak asma ellerin sözüne! Senin evinin çatısını örten, sofrasını kuran eller mi? Ona bakarsan ben de el değil miyim sana? Ben açık açık kardeşini gönder diyorum işte!.

Mahmut - Ben o küçüklüğü yediremem kendime..

Etem - Hem Kenan'ın adını da anma gayrı! Unut, duymazlıktan gel! Karşılaşırsan aranızda hiçbir şey geçmemiş gibi davran!.

Mahmut - Beni kim sandın Etem Dayı? Tükürdüğümü yalamam ben! Bir dediğimden dönmem!. Karşılaşırsak karşılaşırız, ne olacaksa olur...

Gülsüm - *(Yatağından)* Anne!..

Ayşe - Geliyorum kızım! *(Kalkar)* Kapatın gayrı! *(Mahmut'a)* Hatırım için gel, bir nasılsın de kardeşine! Tek söz et n'olur..

Mahmut - Sen git hele, derdi neymiş anla..

Gülsüm - Anne..

Ayşe - *(Dama seğirtir)* Geldim kızım, işte geldim.. Ne istedin?

Gülsüm - Susadım! Yanıyorum..

Ayşe - Ayran vereyim sana..

Gülsüm - Su ver! Sadece su! *(Ayşe testiden bir bardağa su doldururken.)*

Etem - Kırma anneni kardeşini! Hadi, ben de Gülsüm'ü kapıdan bir göreyim, hatırını sorayım. *(Kalkar)* Kalk..

Gülsüm - *(Annesinden bardağı geri verirken)* Ağabeyim sordu mu beni?

Ayşe - Sormaz olur mu? Aklı fikri hep sende..

Gülsüm - Sahi mi?

Ayşe - Elbette.. *(Etem, Mahmut damın kapısı eşiğinde görünürler. Birden aşırı bir sevince kapılan Gülsüm yatağından inmek, gelenleri karşılamak ister.)*

Etem - Geçmiş olsun Gülsüm! Nasılsın kızım? İyisin ya?

Gülsüm - *(Gözleri Mahmut'ta)* Eksik olma Etem Amca, buyur..

Mahmut - Yatağından çıkma sen, yat.. *(Gülsüm ayağa kalkar, ağabeyisinin boynuna atılır.)*

Gülsüm - İyiyim! İyileştim artık! Ağabeyciğim, canım ağabeyciğim! Darılma bana, darılma bana, n'olur!

(Karanlık)

İKİNCİ TABLO

(Birinci bölüm, dördüncü tablonun dekoru: Mersinlikler. Birinci tablodan üç gün sonra. Sahne aydınlandığı sırada Kenan, mersinliklerin dibinde oturmuş, duyduğu bir hışırtının nereden geldiğine, ne demek olduğuna kulak verir. Birden sıçrar. Yerden bir taş alır. Mersinlere döner.)

Kenan - Âdem! Saklanma! Çık çalıların ardından! Çık, yoksa yersin taşı kafana.. *(Mersinlerin gerisine dolanır.)* Hadi, korkma, çık! Çıkarsan ellemem sana.. *(Âdem'le birlikte sahneye dönerler.)* Neye saklanmıştın orda? Ne dolanıp duruyorsun hep ardım sıra?

Âdem - Sen ne dolanıyorsun buralarda?

Kenan - Burası yol!

Âdem - Senin yolun değil!

Kenan - Herkesin yolu! Nerden istersem ordan geçerim.. Saklanmadım, pusuya sinmedim ya senin gibi..

Âdem - Mahmut ağabey, bu yoldan geçme dedi sana..

Kenan - Ne olurmuş geçersem?

Âdem - Mahmut ağabey görürse, geçtiğini duyarsa..

Kenan - Ne olur?

Âdem - Dayağını yersin gene! Ne anan kalır ne avradın..

Kenan - Hadi git söyle Mahmut ağabeyine de duysun! Kenan mersinlerin yanında de!

Âdem - Mahmut ağabey gelene kadar nasıl olsa kaçarsın...

Kenan - Kaçmayacağım..

Âdem - Görürüz bakalım kaçar mısın kaçmaz mısın?

Kenan - Hadi bir işe yara! Koş, söyle..

Âdem - Benden günah gitti!.

Kenan - Uzatma lan salak! Fırla hadi.. *(Âdem'in üstüne bir hamle yapar. Âdem koşarak soldan çıkarken, Binnaz soluk soluğa sağdan girer.)*

Binnaz - Kenan! Kenan! Ne yaptın? Nereye gönderdin Âdem'i?

Kenan - Mahmut'a..

Binnaz - Çağır, geri döndür! *(Sola doğru atılır)*

Kenan - *(Binnaz'ı önler)* Bırak gitsin!

Binnaz - Yapma! Mahmut kendinde değil! Gelir, kapışırsınız gene..

Kenan - Ne olacaksa olsun!

Binnaz - Kaç git hemen! Mahmut gelmeden git! Gülsüm kapıştığınızı duyarsa yüreğine iner..

Kenan - Ağabeysi sövdü, bir yanımı bırakmadı, tokatladı beni! Yüreğine indi mi?

Binnaz - Off! Söz dinle! Beni Gülsüm gönderdi sana! Gülsüm hasta, görüştüğünüz günden beri yatakta! Bir haftadır çekmediği kalmadı kızın! Daha yeni ayağa kalktı! Mahmut'la kavganızdan haberi yok!

Geçen gün koştum, bekleme diye haber getirecektim sana, yetişemedim, kavganızın üstüne geldim. Git, on gün, on beş gün görünme buralarda! Gülsüm öyle selam söyledi. İyileşmesini beklesin dedi..

Kenan - Sen de Gülsüm'e selam söyle, avutmasın, oyalamasın beni!

Binnaz - İnan, avutmuyor, oyalamıyor, gözüm çıksın ki hasta!.

Kenan - Bırak sen de beni kandırmayı! Ağabeysinin, anasının sözüne uydu Gülsüm! Ağabeysini anasını kıramadı..

Binnaz - Çocuk olma! Çocukluk etme! Gülsüm ölür de vazgeçmez senden! İyileşsin, düzelsin, istersen sen askere gitmeden kaçacak sana! Yemin etti!.

Kenan - İnanayım mı?

Binnaz - Gülsüm'ü dün mü tanıdın? Güvenin yok mu?

Kenan - Vardı..

Binnaz - Gene olsun! Gülsüm seni sevmese ben ne diye koşayım böyle senin arkandan! Dün uğradım anası ağabeyisi kızı bir dakika benimle yalnız bırakmadılar! Gülsümcük senden bir haber var mı diye hep gözlerimin içine, dudaklarımın ucuna baktı. Benden boş yere işaret bekledi. İnananamadın mı?

Kenan - İnansam da geçti artık!

Binnaz - Geçmedi! Git, durma buralarda! Atla atına, kırbaçla, Mahmut gelmeden hemen git..

Kenan - İstesem de gidemem!

Binnaz - İnat etme..

Kenan - Gidemem! Mahmut tokatladı beni! Sen de gördün..

Binnaz - Zarar yok, o büyük sen küçüksün..

Kenan - Demesi kolay! Bu yaşa gelene kadar ne babamdan, ne ölen ağabeyimden bir tek fiske yemedim ben! Mahmut'a Gülsüm'ün hatırı için karşı koymadım. Koymadım ama üç gündür vurduğu yer yanıyor yanağımda. Yanağım sanki yara! Kanıyor! Üç gündür uyusam uyansam yerin dibine batırıyorum kendimi! Kimsenin yüzüne bakamıyorum!.

Binnaz - Gün gelir ettiğinden o utanır. Git, oyalanma daha fazla..

Kenan - Gidemem Binnaz! Gidemem, kaçmayı sinmeyi yediremem kendime! Başım önümde, suçlu gibi, kaçak gibi dolaşamam buralarda..

Binnaz - Gelir şimdi neredeyse, Mahmut gelir..

Kenan - Gelsin! Gayret ederim, alttan alırım, vurmazsa vurmam, sövmezse sövmem. Konuşmaya, anlaşmaya çalışırım! Ama kaçamam, arkamdan kimseyi kendime güldüremem..

Binnaz - Geliyor işte!.

Kenan - Sen git!.

Binnaz - Kapışacaksınız!.

Kenan - Git sen, ikimizi yan yana görmesin..

Binnaz - Gideyim, sağa sola haber vereyim.. Kapışırsanız sizi ayıracak birilerini bulayım.. Off!. Yandım, yandım.. *(Koşarak sağdan çıkar.)*

(Karanlık)

ÜÇÜNCÜ TABLO

(Bir önceki tablonun dekoru. Bir önceki tablodan az sonra. Yerde, üstü örtülü Mahmut'un ölüsü. Ayşe İnce, ölünün başında diz çökmüş ağıt yakar. Gülsüm, Binnaz, Etem Tırpan, ayaktadırlar.)

Binnaz - Sağa koştum sola koştum, kimseyi bulup kimseye haber veremedim.. Sizler gelinceye kadar..

Etem - *(Yöresini gözden geçirir)* İlkin boğuşmuşlar! Alt alta üst üste kıyasıya boğuşmuşlar. Boğuşmaları uzun sürmüş!.

Ayşe - Ah, yiğit Mahmudum, aslan oğlum..

Binnaz - Ben dönüp onların yanına gelinceye kadar belki bir çeyrek geçti..

Etem - Boğuştukları yerler, alt alta üst üste yuvarlandıkları yerler hep belli! Bütün otlar çimenler ezik! Çepeçevre bütün otlar çimenler ezik!.

Ayşe - Ah Mahmudum, dal gibi oğlum! Civan oğlum, otlar gibi ezili kaldı!

Binnaz - Ben yetiştim, Kenan'ı Mahmut'un üstüne kapanmış, dövünürken buldum! 'Mahmut, Mahmut! Kardeşim, sen sebep oldun, sen saldırdın!' diye seslendiğini duydum! Beni gördü, 'Vurdum, kanlı oldum!' dedi firladı, gitti. Gömleği paramparçaydı. Pantolonunun paçaları boydan boya yırtılmıştı.. Kan ter içindeydi..

Ayşe - Otlar gibi boy verdi Mahmut'um bu yabanda! Otlar gibi ezildi..

Etem - Ya Kenan? Ezilmedi mi? Başka türlü kendini koruyamadı anlaşılan! Hapislerde solacak, kuruyacak o da otlar gibi..

Ayşe - Ah, sözümü dinletemedim, söz geçiremedim Mahmudum! Tutamadım Mahmudumu! Yaralıydı Mahmudum! Candan ciğerden yaralı..

Etem - Kenan da! Kenan söz dinledi mi?

Gülsüm - Hep benim yüzümden! Benim yüzümden! Bütün suç, bütün kabahat benim..

Etem - Değil kızım!

Gülsüm - Ben sebep oldum..

Binnaz - Ben daha ilk kavgalarından önce yetişip Kenan'a haber verebilseydim..

Etem - *(Gülsüm'e)* Boşuna yerme kendini! *(Binnaz'a)* Ben olacakları bilmiş gibi ikisine de önceden bir bir dedim, kâr etti mi? İkisini de birbirine düşüren onur yaraları! Onur diye bildikleri yanlış, onur diye belledikleri yalan! Onur yüzünden ezdiler, çiğnediler birbirlerini..

Ayşe - Gitti filiz gibi delikanlı Mahmudum..

Gülsüm - Ya ben? Ben ayakta mı kaldım? Ezilmedim mi? Han-

gi acıma yanayım ağlayayım daha önce? Giden ağabeyim kardeşim, kanım! Solan sözlüm, umudum! Bundan sonra kimi bekler, neye bağlanırım?

Etem - Giden gider ezilen ezilir kızım! Sen daha ne desen boşuna! Gençsin, gür çayırlar gibisin! Gönlünde daha nice otlar dirilir, nice sürgünler sürer yeşerir senin...

PERDE

Teşvikiye, Temmuz 1968-Ocak 1969

ZORLA İSPANYOL

(Komedi, 1 Bölüm)

KİŞİLER

Sahneye giriş sırasıyla:

Erkek
Görüntü
Kadın

(Olay, 1957 yılında Paris'te geçer. VI. Arrondissement'da bir kahvenin terası. Birkaç masa ile iskemleleri. Kahvenin kapı camında bir "Hamlet" afişi. Bahara doğru güneşli bir ikindi üstü. Perde açıldığı sırada Erkek, masasında yalnızdır. "Le Monde" okur. Okuduklarıyla pek ilgilenmeyen bir durumu vardır. Sık sık dalar. Öbür masalar boştur. Işıklar azalır, soldan Görüntü girer.)

Görüntü - Ne düşünüyorsun?
Erkek - *(İrkilir, bakınır.)* Tuhaf şey?..
Görüntü - *(Hecelere basarak.)* Ne dü-şü-nü-yor-sun?
Erkek - Bir ses duyuyorum ama?..
Görüntü - Evet, duyuyorsun!
Erkek - Seslenen kim? Kestiremiyorum..
Görüntü - Benim! Daha dikkâtli bak..
Erkek - Benimle mi konuşuyorsunuz?
Görüntü - Başka kiminle olacak?
Erkek - Buyurun!
Görüntü - Ne düşünüyorsun? dedim.
Erkek - Afedersiniz, sizi tanıyamadım!

Görüntü - Hamlet'e gitmedin anlaşılan!

Erkek - Henüz gidemedim!

Görüntü - Belli! Gitseydin, beni tanırdın!

Erkek - Yani?

Görüntü - Görüntü'yü oynuyorum!

Erkek - Kutlu olsun! Bugün matine yok mu?

Görüntü - Benim sahnem geçti! Biliyorsun, oyunun başındadır. Selâma çıkmadığım için tiyatroda işim bitti. Hava da güzel, şöyle bir dolaşayım dedim!

Erkek - Çok iyi etmişsiniz. Buyurun oturun, bir şey için..

Görüntü - Görüntü'yüm dedim size! Ancak canımın istediklerine görünürüm! Genellikle sıkıntıda olanlara, sorunlarını çözemeyenlere...

Erkek - Garsona da görünseniz olur! Baksanıza kahvede in cin top oynuyor..

Görüntü - Bana akıl öğretmeyi bırakın da sorduklarına karşılık verin!

Erkek - Çekilip gider misiniz lütfen!

Görüntü - Ben çekilip gideceğim saati bilirim! Daha vaktimiz var!

Erkek - Eğlendiğiniz yeter dedim!

Görüntü - Zayıf yaradılışlısın! Bak nasıl da hemen alındın! Hemen gülünç düşerim diye korkuyorsun!

Erkek - Kılıcım yok benim! Olsa olsa çekip gitmezsen şu elimdeki bardağı fırlatırım kafana..

Görüntü - Yazık olur. Kırılır, ödersin! Üstelik bardağı niye fırlattığını da anlatamazsın kolay kolay! Durup dururken deliye çıkar adın..

Erkek - Uzatmayın rica ederim! Sıkıntılıyım gerçekten, hiç eğlenecek havam yok!

Görüntü - Oğlum! Madem tiyatroda Hamlet'e görünüyorum, canım isterse sana niye görünmeyeyim? Kuşkuyu bırak da sordukları-

ma karşılık ver. Durumun içime dokunuyor. Belki iki aydır seni hep böyle düşünceli görüyorum. Ağını kurmuş örümcek gibi bekliyorsun, bekliyorsun, nafile!..

Erkek - Hamlet başlayalı on gün oldu..

Görüntü - Daha önce provalar vardı..

Erkek - *(Güler.)* Pes! Bu çok hoş işte..

Görüntü - Hadi söyle, derdin ne? Ne düşünüyorsun?

Erkek - Yalnızım!

Görüntü - Anlaşıldı! Paris'te tutunulabilecek hastalıkların en kötüsü! Tek başına okyanusu kayıkla aşmaya kalksan, Himalayalar'a tırmanayım desen, ne bileyim? Afrika'da eski sömürgelerden birinde beş yıllık bir iş bulsan yalnızlık çekilir de Paris'te çekilmez! Paris'te yalnızlık acısından inletir insanı.. Muhabbetkuşlarının kafesi, daha doğrusu ormanıdır Paris! Bilirsin, muhabbetkuşları hep çift yaşar, eşini yitiren muhabbetkuşu hemen ölür...

Erkek - Biliyorum.

Görüntü - Yalnızlığının nedenini çözeriz şimdi birlikte senin! Nerede oturuyorsun?

Erkek - Bu yakınlarda. Odéon Meydanı'na çıkan sokaklardan birinde bir otelin çatı katında...

Görüntü - Aman ne iyi! Paris'in kadınları bu semtin çatı katlarındaki odalara bayılırlar! Otomobilin var mı?

Erkek - Nereden olsun? Karnımı zor doyuruyorum..

Görüntü - Önemi yok! Yalnız... Şairsin herhalde? Ya da ressam?

Erkek - Şairim!

Görüntü - Mesele kalmadı! Aç bir şair, çatı katında yaşıyor! Durumundan yararlanmasını bil! Paris'in kadınları anaç kuşlar gibidir! Bir kez yerini bellemesinler!.. Senin o çatı katındaki yuvana gagalarıyla neler taşımazlar neler!.. Dünyanın hiçbir yerinde böylesine vefalı ilham perileri bulamazsın! Elektrofonun var mı?

Erkek - *(Güler.)* Ne diyeyim bilmem ki?

Görüntü - Yooo! Bu olmadı işte! Ne kadar parasız olursan ol,

elektrofon şart! Son yılların filmlerinde hiç dikkât etmedin mi? Bütün aşk sahnelerinde, yatağın yanında yerde bir elektrofon vardır, neden?

Erkek - *(Alaylı)* Neden olacak? Erkek bütün açık kalpliliğiyle kadına "Buyurun, odamda biraz müzik dinleyelim!" demiştir, kadın da aklından hiçbir kötülük geçirmeden, "Peki" demiştir de ondan!..

Görüntü - Güzel! Demek ki elektrofon şart! Satın alamazsan bile kira ile edinebilirsin. Çok değil, topu topu ayda, bir akşam yemeği parası ödeyeceksin. Anlaştık mı? İstersen nereden kiralayabileceğini de söyleyeyim sana?

Erkek - Yerini biliyorum!

Görüntü - Şu halde yarın ilk işin bir elektrofon kiralamak olacak! Bu bir! Sonra.. Türksün değil mi?

Erkek - Evet. Nereden anladınız?

Görüntü - Zor değil! Evet, hayır falan derken başını öne arkaya atmandan! Avrupalılar, Lâtinler evet, hayır *(öykünür.)* derken başlarını iki yana sallarlar, siz öne arkaya atarsınız. Neyse, konumuza dönelim: Alkol ocağın, cezven var mı odanda?

Erkek - İkisi de var!

Görüntü - Çok iyi! Tanıştığın kadınlara, hemen ürkütmezsen, "Buyurun bir Türk kahvesi içelim" de diyebilirsin! Oldukça çekici bir bahane olur. Bu iki!

Erkek - Anlıyorum!

Görüntü - Evet, etti iki, daha daha?.. Hah, hatırladım: Çakmağın var mı?

Erkek - Cigarayı bıraktım!

Görüntü - Olsun! Cigarayı bırak bırakma! Cigara içmesen de ya çakmak ya da kibrit taşımalısın yanında! Şunu iyice bil ki Paris kahvelerinde karşılaşacağın bütün kadınlar cigara içerler, ama çakmak ya da kibrit bulundurmayı gereksiz görürler çantalarında! İlk konuşmalar daima yanındaki masaya oturan kadının cigarısını yakmakla başlar..

Erkek - İlk konuşma nedenleri çok! Masalarında okudukları ki-

tabı unutuyorlar, adres, saat falan soruyorlar, konuşma nasıl olsa başlıyor..

Görüntü - Sonra?

Erkek - Sonra, sorularının ardı bir türlü kesilmiyor!

Görüntü - *(Güler.)* Öyledirler! On gün kadar önce güzel bir kadınla oturuyordun bu kahvede, ne oldu o kadın?

Erkek - Bilmem! Bir daha görünmedi..

Görüntü - Görünmez elbet! Ne sormuştu sana, hatırla bakalım?

Erkek - Sormadık şey mi bıraktı!

Görüntü - Hatırla sen, hele hatırla!

Erkek - Çoktandır Paris'te misiniz? dedi. Paris'i sevdiniz mi? dedi..

Görüntü - Onlar beylik sorular, onları geç! Başka?

Erkek - *(Az düşünür.)* Macar mısınız? dedi.

Görüntü - İyi hatırladın işte! Sen ne dedin?

Erkek - Doğrusunu!

Görüntü - Şimdi anladın mı hatanı?

Erkek - Neden? Macar olsam ne değişirdi? Macar olmak bir üstünlük mü?

Görüntü - Bu ara üstünlük! Kaç yılındayız?

Erkek - 1957.

Görüntü - Gördün mü? Daha Macar ayaklanmasının üstünden ne kadar geçti ki? Dergilere, gazetelere baksana, tümü Macar ayaklanması üstüne yorumlar, haberler, protestolarla dolu! Ayaklanma henüz bütün heyecanını sürdürüyor...

Erkek - İyi ama nasıl kalkar da Macarım derdim? Bir kelime bile Macarca bilmiyorum!

Görüntü - O biliyor muydu sanki? Fransız kadınları kendi dillerinden başka tek kelime yabancı dil bilmezler, bunu unutma! Sevişikleri erkeklere de kendi dillerini öğretirler! Dilimizin yayılmasında kadınlarımızın emeği büyüktür!..

Erkek - Saçma olurdu! Yalanım çabuk ortaya çıkardı..

Görüntü - Doğru söyledin de ne oldu? Ne olduğun daha çabuk ortaya çıktı! Oysa ki Macarım deseydin, şimdiye kadar çoktan anlardın o küçük yalanı söylemekle ne kadar iyi ettiğini..

Erkek - O kadar küçük yalan mı bu?

Görüntü - Ya ne? Macar ayaklanması üstüne söyleyecek üç beş söz bulamaz mıydın sanki? Bak "Le Monde" okuyorsun. Hiçbir şey bulamazsan "Le Monde"da okuduklarını söylerdin. Türkiye bunca yıl hiç baskın, ayaklanma görmedi mi? Sizin kurtuluş savaşından hikâyeler bile anlatsan olurdu! Budapeşte'nin Tuna'nın iki kıyısında kurulduğunu bilirsin herhalde! Şöyle bir, özlemle Budapeşte cennet gibi bir kenttir demeni bekliyordu kadın!..

Erkek - Boğaziçi'ni, İstanbul'u övdüm ben ona! Boğaziçi, Adalar, gerçekten de cennettir..

Görüntü - Ona bakarsan Rhône vadisi de cennettir ama, ne yapsın kadın Vosges'lardan geleni? İş ayaklanmada! Bugünlerde Paris sığınan Macarlarla dolu! Dolu ama her Fransız kadınına bir ihtilâlci düşmez ki! Bir ayaklanmanın nedenlerini, nasıl geçtiğini, nasıl sona erdiğini o ayaklanmanın kahramanlarından birinin ağzından dinlemenin tadını düşün! Parisli kadın böyle bir zevkten yoksun kılar mı sanıyorsun kendini? Parisli kadın hem kahramanlardan hoşlanır, hem de Paris'ten hiç ayrılmadan önemli olayların derinlerine inmekten! Geçen yüzyılın sonlarında Paris'e gelseydin, Jön-Türklerin gözde olduğu yıllarda, ya da Abdülaziz'in gezisinden sonra kahvelerde Türk arayan kadınlarla karşılaşabilirdin! Ama şimdi sıra Macarların! Macarlar moda! Moda modadır, bu konuda tartışılmaz! Her zaman bu böyledir: Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Amerikalılar, Malraux'nun romanlarından sonra Çinliler, Hitler başa geçtikten sonra aydın Alman Yahudileri, son bağımsızlık hareketlerinden sonra Afrikalılar, hep kadınların gözdesiydiler Paris'te. Kadınlarımız moda gibi, dünya olaylarını da çok yakından izlerler, bunu kavramalısın!

Erkek - Hoş moda doğrusu! Karşılaşacağım kadının merakına göre uyruk değiştirmem gerekiyor demek, öyle mi?

Görüntü - Yalnızlıktan kurtulmak istersen öyle! Ne yaparsın? Kadınlarla tartışılmaz! Mantıkla çözümlenecek sorunlar değildir akıllarının takıldıkları! Kadınların böyle yerli yersiz hevesleri, abuk sabuk merakları olmasaydı bu dünya göründüğünden çok daha çekilmez, çok daha tekdüze olurdu! Niye köpek beslerler? Niye kürk, yüzük severler? Niye iki üç yılda bir eteklerini uzatır kısaltırlar? Bu ara, Macar bir âşık, pahalı bir kürk edinmek gibi bir şeydir Parisli kadınlar için! Âşığıyla lokantada başbaşa yemek yerken kendisini gören dostlarıyla karşılaştığı sıra ya da âşığı ile konuşup telefonu kapattıktan sonra odadaki konuklarına şöyle: "Talihsiz bir Macar! Bilmezsiniz ne kadar çok acıyorum! Benden başka kimsesi de yok, o kadar da mert bir insan ki!" demesindeki zevki düşün!..

Erkek - Haklısınız ama, böyle bir yalanı ne kadar sürdürebilirim?

Görüntü - İlk konuşmalar Macaristan'dan başka konulara dökülünceye kadar! Artık daha açık söyletme beni! Şairim diyorsun, edebiyat bilgin yerinde olmalı! Politikadan hemen sonra söz edebiyata, sanata dökülür, bu konuda da anlaştığınızı sandınız mı aşka! Yatakta güveniyor musun kendine? Yatakta anlaştıktan sonra Macarlığının önemi kalmaz! Sofradan ağzının tadıyla kalkan; yağın şekerin nereden satın alındığını soracak değil ya!.. Hadi, ben buralardayım, arada sırada duyarsın sesimi. Yanındaki masaya dikkât et! *(Görüntü kaybolur. Erkeğin yanındaki boş masaya Kadın oturur. Işıkların tümü sahneyi aydınlattığında Kadın'ın masasında bir kadeh "Campari" vardır. Kadın, sağına soluna bakar, erkeği görür. Erkeğe bir kez daha bakar. Ardından çantasını yanındaki sandalyeye bırakır. Kısa bir süre, başını geriye atar, gözleri kapalı, güneşlenir. Derin bir soluk alır. Bütün hareketleri âdeta oraya konmuş bir kuşu, bir serçeyi andırır. Çabuk, kısa, kesik baş hareketleriyle sağına soluna bir kez daha bakar. Kahvenin önünden geçen birini bakışlarıyla izlediği anlaşılır. Bir ara Erkek'le göz göze gelirler, hafifçe gülümser. Tekrar gelen geçenle ilgilenir. Çantasını alır, açar, karıştırır, cigara paketini bulur. Bir*

süre daha çantasını karıştırır, kibritini ararsa da bulamaz. Parmakları arasında bir cigarayla Erkeğe doğru hafifçe döner. Görüntü, Erkeğin hemen yanıbaşında belirir. Erkeğe bir kutu kibrit uzatır.)

Görüntü - Al, çabuk ol, oyalanma. *(Erkek kibrit kutusunu alır.)* Demedim mi ben sana?

Erkek - *(Görüntü'ye çekilmesini işaret eder. Bir kibrit yakar. Kadın'a)* Müsaade eder misiniz?

Kadın - *(Gülümser)* Oh, mersi..

Erkek - Rica ederim..

Kadın - *(Canlı)* Nasıl oluyor? Anlamıyorum! Her gittiğim yerde kibritimi unutuyorum..

Erkek - Hepimizin bu türlü unutkanlıkları vardır..

Kadın - Sizin de mi?

Erkek - Olmaz olur mu?

Kadın - Ne gibi, örneğin?

Erkek - Şapkamı, şemsiyemi, hattâ pardesümü unuttuğum olur. Hele dışarıda hava açmışsa..

Kadın - Ah ben de! Bir an önce dışarı çıkmak isterim! Güneşe, açık havaya kavuşmak isterim..

Erkek - Ben de! Şapkam, şemsiyem aklıma bile gelmez..

Kadın - *(Gülümser)* Ya sonra? Yağmur başlayınca? Dönüp arar mısınız?

Erkek - *(Gülümser)* Ararım, daha doğrusu ardım!

Kadın - Niye ardınız?

Erkek - Bulabildiğim sürece! Bir gün bıraktığım yerde bulamayınca ikisinden de kurtuldum! Artık ne şapkam var, ne şemsiyem!

Kadın - Zarar yok! *(Gözlerini kapatır, yüzünü güneşe verir)* Oh, artık bahar!

Erkek - *(Derin bir soluk alır)* Evet, bahar!

Kadın - Hava ne güzel!

Erkek - Hem de çok güzel!

Kadın - Eşsiz! Bulunur gibi değil!

Erkek - Doğru, bulunur gibi değil!

Kadın - Açık, aydınlık, saydam...

Erkek - Ilık, yumuşak..

Kadın - Tatlı, okşayıcı...

Erkek - İnanılmaz..

Kadın - Ah, evet, inanılmaz! Hele bu uzun yağmurlardan sonra..

Erkek - Bütün kış yağmurlu geçti!

Kadın - Hem de nasıl? Yağmur, yağmur, yağmur, yağmur! Anmak bile istemiyorum...

Erkek - Artık unutulur o günler...

Kadın - Hemen değil! *(İç çeker)* Hâlâ etkisindeyim! *(Çabuk çabuk)* Hiç ümidim yoktu! Ama hiç ümidim! Bugün de mutlaka yağar dedim, bir yere gitmeye cesaret edemedim! Bütün dostlarım bir yere gittiler, bana da gidelim dediler, karar veremedim! Biliyor musunuz? Dikkât ettiniz mi? Kaç haftadır her pazar yağmur yağıyor! Ama her pazar! Her pazar, her pazar, her pazar! Offf! *(Ürperir)* Vuuuu... Korkunç bu! Çekilmez! Artık bu kadarı işkence âdeta! Çalışanlara işkence! Niye her pazar? Niye çarşamba perşembe değil? Kaç haftadır Paris'ten dışarı çıkamadım! Bunaldım! Oh, güneş! *(Güneşlenir)*

Erkek - Haklısınız! Güneş özletti kendini..

Kadın - Ah, güneş! Güneş, güneş! Güneşe bayılırım! Siz?

Erkek - Ben de...

Kadın - Ama Paris'te güneş nerede? Hele bu kış! Berbattı! Unutmak, anmak bile istemiyorum! Soğuk, üşütücü, karanlık, çirkin! Paris'in hiç bu kadar kötü bir kışını bilmem! Buffet'nin hakkı var!

Erkek - *(Boş bulunur)* Kimin?

Kadın - Bernard Buffet'nin! Tanımıyor musunuz?

Erkek - *(Doğulu baş hareketleriyle)* Hah, evet.. *(Görüntü belirir.)*

Görüntü - Evet hayır derken başına dikkât et...

Erkek - *(Görüntü'ye)* Haklısınız! *(Görüntü çekilir.)*

Kadın - Birisini mi gördünüz?

Erkek - *(Batılı baş hareketiyle)* Hayır!

Kadın - Buffet'nin hakkı var! Tabloları neden bu kadar karanlık, neden bu kadar sıkıntı taşıyor, gittikçe daha iyi anlıyorum! Bütün kış Paris'te miydiniz?

Erkek - *(Önce doğulu, sonra batılı baş hareketleriyle)* Evet..

Kadın - *(Erkeği inceleyerek)* Ne fena! Sizin için yazık! *(Çabuk çabuk)* Ah, hemen hemen ben de bütün kışımı Paris'te geçirdim sayılır! Yalnız bir hafta için, o da topu topu bir hafta, Val-d'Isère'e gidebildim. Çok az değil mi? Çok az ama, hepsi o kadar işte! Val-d'Isère'i bilir misiniz?

Erkek - Televizyonda gördüm sadece!

Kadın - Oh, televizyon! Televizyonda ne görebilirsiniz ki! Kokusuz, renksiz, ıssız bir Val-d'Isère! Dağın, karların o diriltici havasını, soğuğunu duymadan! Gidin, ilk fırsatta mutlaka gidin! Kış orada bambaşka! Doğrusu ben kışı hiç sevmem! *(Konuşması hızlanır)* Çocukluğumdan beri sevmem! Fakat Val-d'Isère'de kış seviliyor! Güneş, kar, çam ağaçları, dağ havası, bir arada! O kadar değişik o kadar baş döndürücü! Fakat annem hastaydı, bir haftada dönmek zorunda kaldım! Geçen yazı da hiç iyi geçirmiş sayılmam! Sanki başka yer kalmamış gibi, bir arkadaşımın aklına uydum, kalktım Saint-Malo'ya gittim! Bütün ağustos hava ya kapalı, ya da yağmurluydu! *(Ürperir)* Vuuuuu! Bir daha ölsem yazımı Atlantik kıyılarında geçirmem! Saint-Malo güzel ama, balıkçılar, eski korsanların sığınakları.. Neye yarar? Ben denize girmek için gitmiştim! Bu yaz güneye ineceğim! Güneşi, denizi öyle özledim, öyle özledim!.. Ağaçların, evlerin gölgeleri bile ürpertiyor beni! Hep güneşe gitmek istiyorum! Güneş hangi kaldırımdaysa o kaldırımdan yürüyorum! Ah, bütün yaz kertenkeleler gibi güneşte uzanıp kalmak istiyorum! Güneyi sever misiniz?

Erkek - Nasıl sevmem!

Kadın - Juan-Les-Pins'i, Antibes'i bilir misiniz? Gittiniz mi hiç?

Erkek - *(Batılı bir baş hareketiyle)* Hayır!

Kadın - Ne tuhaf! Evet hayır derken baş hareketleriniz çok değişik, her kez ayrı! Fransız değilsiniz herhalde?

Erkek - Değilim.

Kadın - Nesiniz?

Erkek - Ne olabilirim?

Kadın - Birden bulamam ki! Biraz düşüneyim..

Erkek - Biraz düşünün bulacaksınız..

Kadın - Akdenizli olduğunuz muhakkak!

Erkek - Yaklaşıyorsunuz..

Kadın - İtalyan değilsiniz!

Erkek - İnin, daha güneye inin..

Kadın - İspanyol?

Erkek - Konuşmamdan mı anladınız?

Kadın - Yoo! Oldukça düzgün konuşuyorsunuz! *(Heyecanla)* Sahi, İspanyol musunuz?

Erkek - Benzemiyor muyum?

Kadın - Benziyorsunuz! *(Sevinçli)* Demek İspanyolsunuz! Çok hoş! Sizinle tanıştığıma sevindim.. *(Erkeği artan bir ilgiyle incelemeye başlar)*

Erkek - Ben de! Herhalde çok İspanyol dostunuz var?

Kadın - Hiç de değil! Tanıdığım ilk İspanyol sizsiniz!

Erkek - İspanyolcayı seviyorsunuz belki de?

Kadın - Tek kelime İspanyolca bilmem..

Erkek - İspanya'ya da mı gitmediniz?

Kadın - Gitmedim! Güneşli midir İspanya?

Erkek - Baştanbaşa..

Kadın - *(Keser)* Geçen ay, Pâques'ta bir arkadaşım San Sebastian'a gitmişti, bir hafta yağmurdan dışarı çıkamadım diyor..

Erkek - *(Birden San Sebastian'ın yerini ansıyamaz)* Oh San Sebastian!.. San Sebastian öyledir, hep yağmur yağar..

Kadın - Herhalde öyle olmalı, San Sebastian ne de olsa Atlantik sayılır..

Erkek - Elbette! İspanya sayılmaz..

Kadın - Arkadaşım bir hafta yağmurlarla papazlardan başka bir şey görmedim diyor.. Bir gün rıhtımda bir kahvede oturmuş, papazlar geçmiş, geçmiş, geçmiş! Arkadaşım kahveden kalktım, hâlâ papazların geçidi sürüyordu diyor! O kadar mı çok papaz var İspanya'da?

Erkek - Sürüyle! Her iki yüz kişiye ya bir rahip, ya da rahibe düşer..

Kadın - Yazık! Ama ben gene de bayılıyorum İspanya'ya. O kadar çok şey dinledim ki İspanya üstüne..

Erkek - Edebiyatımız zengindir!..

Kadın - Edebiyatınız üstüne, iç savaş üstüne! Yalnız yazarlarınız değil, yabancı yazarlar da seviyorlar İspanya'yı.. Ah, bayılıyorum İspanya'ya..

Erkek - Hangi İspanya'ya?

Kadın - Bugünkü İspanya'ya değil elbet! Gücenmeyin ama, bugünkü İspanya'ya gitmek de istemem!

Erkek - Niye güceneyim? Ben istesem de gidemem!..

Kadın - Neden? İspanyol değil misiniz?

Erkek - *(Üzgün)* Evet İspanyolum! Hıh! Pasaportsuz! Vizesiz!

Kadın - *(Artan bir ilgiyle sandalyesini yaklaştırır)* Yoksa? Allahım, nasıl da meraklandım, Fransa'ya sığındınız mı?

Erkek - Tek çare oydu bizim için!

Kadın - Ne zaman?

Erkek - Yıllarca önce, büyük göçte...

Kadın - 1938'de?..

Erkek - 1938 sonlarında!..

Kadın - Ah, müthiş! *(Sandalyesini yaklaştırır.)* Şu halde Cumhuriyetçisiniz?

Erkek - Başka ne olabilirim?

Kadın - Çok ilgi çekici benim için!.. *(Kadehini alır, çantasını alır, erkeğin masasına geçer.)* Müsaade eder misiniz?

Erkek - Rica ederim..

Kadın - Anlatın, anlatın.. O günleri sizden dinlemek isterim..

Erkek - Anlatacaklarımı hep biliyorsunuz! O kadar yazıldı, o kadar konuşuldu..

Kadın - Ah, korkunç bir savaştı değil mi? Korkunç, acımasız, canavarca..

Erkek - Onlar öyleydiler!

Kadın - Cumhuriyetçiler kahramanca dövüştü..

Erkek - Neye yarar?

Kadın - Ümitsiz misiniz? İspanya böyle mi kalacak sanıyorsunuz?

Erkek - Bütün köşeleri tuttular..

Kadın - Üzülmeyin! Hadi, İspanya'yı anlatın bana, sevdiğiniz İspanya'yı..

Erkek - Üstünden yıllar geçti! Neredeyse doğduğum büyüdüğüm kentlerin sokaklarını bile unuttum. Sevdiğim kimselerin yüzlerini unuttum. İç savaş çıktığı sırada liseyi yeni bitirmiştim..

Kadın - Savaşa katıldınız ama..

Erkek - Katılmayan kaldı mı ki?

Kadın - Özlüyor musunuz İspanya'yı?

Erkek - Hem de nasıl!

Kadın - Üzüntünüzü unutturmaya çalışacağım size! Paris'i seviyor musunuz?

Erkek - Bir yabancının Paris kadar kendini rahat duyduğu ikinci bir kent yoktur dünyada.

Kadın - *(Erkeğin elini tutar.)* Öyleyse Paris'i daha çok sevdireceğim size..

Erkek - Çok naziksiniz.. *(Kadının elini tutar.)*

Kadın - *(Gülümser.)* Sadece Parisliyim..

Erkek - *(Duygulanır, üzgün.)* Doğru! *(Elini kadının elinden çeker.)*

Kadın - Neresindensiniz İspanya'nın?

Erkek - Güneyinden!

Kadın - Hangi kentten?

Erkek - Granada'dan!

Kadın - *(Sevinçli, elini erkeğin eli üstüne koyar.)* Sahi mi!? Ah Granada!.. *(Granada şarkısının bir dizesini mırıldanır, devam eder.)* Lorca'nın Granada'sı! Lorca'yı sever misiniz?

Erkek - Nasıl sevmem?

Kadın - Ah, tapıyorum Lorca'ya! *(Coşkun.)* Bütün şiirlerini, bütün oyunlarını bilirim. Nasıl, nasıl nasıl severim Lorca'yı! Değişik, büyüleyici.. *(Okumaya başlar.)*

Saat beşinde akşamın
Tam saat beşinde akşamın
Bir oğlan ak çarşafı getirdi..

Hatırladınız mı?

Erkek - *(Şiiri sürdürür)*:

Saat beşinde akşamın
Oracıkta bir küfe kireç hazır.

Kadın - Saat beşinde akşamın
Erkek - Ortada kol gezen yok ölümden gayrı
Kadın - Erkek - *(Birlikte)*
Saat beşinde akşamın..

Kadın - Oh, tapıyorum tapıyorum.. *(Okur)*:

Ay yusyuvarlak
Suskun bulutlar beygir
Düşlerin boz alanı
Söğütlerle çevrilidir
Göremem! Dayanamaz buna yürek
Anılarım alevlenir
Yaseminlerin o ufak
Aklığına haber iletin!

Erkek - *(Şiiri sürdürür)*:

Köhne dünyalı inek
Uzatmış gamlı dilini
Arenada yayılan
Kumda kandan bir burun
Üstünde gezdirir
Boğaları Guisando'nun
Böğürür ikiyüz yıla örnek
Yeri eşmekten yorgun
Yok!
Göremem! Dayanmaz buna yürek!..

Kadın - Ah nasıl güzel! Lorca'nın övdüğü kadar güzel midir Granada?

Erkek - Benim için öyle..

Kadın - Ak sıvalı evler, eski saraylar, zeytinlikler, portakal, limon bahçeleri, güneş, ışık, aydınlık..

Erkek - Öyledir! Elinizi uzattığınız yerde güneşe, ışığa değersiniz! Ağaçlar, meyveler, çiçekler, güneşi içmişlerdir sanki! Yağmurların ardından hava birden açar, gökte tek bulut göremezsiniz! Gökyüzü, kesilmiş bir limon gibi ışıl ışıldır! Ay bile sıcaktır gökte! Güller güneş kokar!.. Paris'te ne varsa bir serde gibi gelir bana. Güneş bir serin camları arkasından ısıtır sanki Paris'i..

Kadın - Yoksa siz de mi şairsiniz?

Erkek - Her İspanyol az çok şairdir!

Kadın - Şiirlerinizi okursunuz herhalde bana..

Erkek - Dinlemek isterseniz seve seve..

Kadın - Nerede oturuyorsunuz?

Erkek - Bu yakınlarda. Odam iki sokak ötede..

Kadın - Bir gün odanızı görmek isterim. Sığınan Cumhuriyetçi bir İspanyol şairinin odası! Çok değişik, çok ilgi çekici benim için..

Erkek - Beni sevindirirsiniz..

Kadın - Gelirim! Ne zaman geleceğimi sonra konuşuruz. *(Birden ansır:)* Oh, saat kaç?

Erkek - Altı buçuk..

Kadın - Of! Aksi gibi yedide bir sözüm vardı. Tüm unutmuşum! *(Çantasını alır.)*

Erkek - Gidiyor musunuz?

Kadın - Hayır! *(Duraklar, sorgu dolu bakışlarla.)* Siz ne yapıyorsunuz bu akşam?

Erkek - Hiç! Daha düşünmedim..

Kadın - Öyleyse beraber düşünürüz! Bir dakika müsaade edin. Gelemeyeceğimi telefon edeyim.. *(Kalkar, kahvenin içinde kaybolur.)*

Görüntü - *(Belirir.)* Aferin, iyi becerdin!

Erkek - Gene mi siz?

Görüntü - Niye hâlâ düşüncelisin? Öyle üzgün durmayı bırak..

Erkek - Çok ileri gittim bana kalırsa! Sonunu getiremeyeceğim!

Görüntü - Sonu kendiliğinden gelecek. O şimdi telefonda "Yalnız bırakamam, talihsiz bir İspanyol, benden başka kimsesi yok" diyor..

Erkek - Adilik ettim! Üstelik hiç de şakaya gelmeyecek bir konuda!

Görüntü - Neden? Sen sağcı mısın? Gerici misin?

Erkek - Değilim!

Görüntü - İspanya'da doğsan, Cumhuriyetçilere katılmayacak mıydın?

Erkek - O başka..

Görüntü - Değil! Granada için söylediklerin, sizin Ege kıyıları, Akdeniz kıyıları, İzmir, Antalya için doğru değil mi?

Erkek - Olsun!

Görüntü - Şiir yazmıyor musun? Lorca'yı sevmiyor musun?

Erkek - Yazıyorum, seviyorum, hepsi doğru! Ama gene de yalan söyledim, merakından, güveninden yararlandım..

Görüntü - İyi ettin, o da memnun!

Erkek - Duygulu, anlayışlı, tatlı bir kadın!

Görüntü - En önemlisi güzel! Talihlisin!

Erkek - O ilk görünen tarafı! Ciddiye aldığı konularda yalan söylemem çirkin. Affetmez beni..

Görüntü - Edecek! Daha üç beş konuşmada kendisine nasıl tutulduğunu o kadar çabuk anladı ki! Tutulduğun da yalan mı?

Erkek - Değil! Büyüledi beni..

Görüntü - Aradığı doğru bu onun! Öbür yalanlarının hepsi uçar, üç beş gün sonra birlikte gülersiniz..

Erkek - Gene de bir pişmanlık var içimde..

Görüntü - Duyduğun pişmanlığı o senden iyi anlar! Onun bütün söyledikleri doğru muydu sanki? Val-d'Isère hikâyesi kimbilir ne zamandan kalmadır..

Erkek - Şu üç beş günü bir atlatsam..

Görüntü - Dinle! Her insan dünyanın bir yerinde, bir köşesinde doğar. Kendi seçmez doğduğu yeri. Ama kendine kendi biçim verir. İnançlarını, kanılarını, düşüncelerini, beğenilerini kendi seçer. O bakımdan elmanın iki yarısı gibi uygunsunuz birbirinize. Sakın kendine güvenini yitireyim deme.. Tut şu davetiyeyi..

Erkek - Nedir o?

Görüntü - Hamlet için iki yer. Hem de ön sıralardan..

Erkek - İyiliklerini kolay kolay unutamayacağım..

Görüntü - Hiç bocalama. Oluruna bırak işi! Bu akşam elinden geldiği kadar sözü İspanya'dan uzaklaştır. Çağımızın insanı, dünyanın her köşesiyle en az İspanya kadar ilgilidir, aklında bulunsun.. Hadi, hoşçakal, talihin açık olsun.. *(Kaybolur. Kadın telefondan döner.)*

Kadın - Geciktim mi?

Erkek - Yoo, çabuk döndünüz..

Kadın - Oldu! Telefon ettim. Benim için sıkıcı bir buluşmaydı zaten..

Erkek - Teşekkür ederim..

Kadın - Ne yapıyoruz?

Erkek - Siz ne isterseniz..

Kadın - Çin lokantalarını sever misiniz?

Erkek - Tatlı yerler..

Kadın - Ucuz, küçücük bir Çin lokantası biliyorum. Üstelik de temiz.

Erkek - Gidelim o halde..

Kadın - *(Hamlet afişiyle ilgilenir.)* Ooo! Hamlet oynuyor..

Erkek - Hamlet'e de gideriz isterseniz..

Kadın - Yer bulabilir miyiz?

Erkek - Görüntü'yü oynayan aktör dostumdur..

Kadın - Sahi?

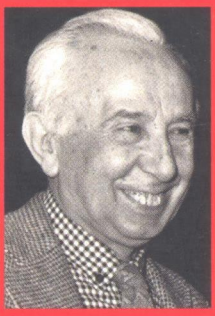
Erkek - Elbette önce yemek yer, yemekten sonra Hamlet'e gideriz..

PERDE

Teşvikiye, Nisan 1969

İÇİNDEKİLER

Boş Beşik 5
Kristof Kolomb'un Yumurtası 59
Kaynana Ciğeri 85
İş Karar Vermekte 109
Mine 135
Nalınlar 215
Aşk Duvarı 295
Çalıkuşu 367
Derya Gülü 477
Susuz Yaz 549
Masalar 615
Vur Emri 707
Yeni Çıkan Şarkılar ya da Juliette 731
Tehlikeli Güvercin 745
Ezik Otlar 823
Zorla İspanyol 887



NECATİ CUMALI

Bütün Oyunları: 1

Boş Beşik • Kristof Kolomb'un Yumurtası •
Kaynana Ciğeri • İş Karar Vermekte • Mine •
Nalınlar • Aşk Duvarı • Çalıkuşu •
Derya Gülü • Susuz Yaz • Masalar • Vur Emri •
Yeni Çıkan Şarkılar ya da Juliette • Tehlikeli Güvercin •
Ezik Ötlar • Zorla İspanyol •

Necati Cumalı aramızdan ayrıldığında, arkasında kimi hiç oynanmamış, kimi hiç yayımlanmamış yirmi dokuz oyun da bıraktı. Bunları gün ışığına çıkarmak, önce Necati Cumalı'ya, sonra da Türk Tiyatro Edebiyatı'na karşı borcumdu. Bu yapıtların nasıl yıpratıcı bir çalışma sonucu yaratıldığının yakın tanığı olarak, bazı belgeleri de Necati Cumalı'nın sanatına bağlılığına, kırılmaz direncine duyduğum saygı nedeniyle ve özellikle kendisinin hayattayken gerçekleştiremediği bir isteğini yerine getirmek amacıyla okurları ile paylaşıyorum.

Berin Cumalı

Cumhuriyet KİTAPLARI

ISBN 975-6747-61-7

9 789756 747612

04.34.Y.0298.006